संक्षिप्त

रूसी-हिंदी
शब्दकोष

संकलनकर्ता

ज० म० दीमृशीत्स और ए० प० चेलीशेव

शब्द-संख्या ८०००

विदेशी तथा राष्ट्रीय भाषाओं के शब्दकोषों
का राजकीय प्रकाशन-गृह

मास्को। १९५८

КАРМАННЫЙ

РУССКО-ХИНДИ СЛОВАРЬ

З. М. ДЫМШИЦ и Е. П. ЧЕЛЫШЕВ

8000 слов

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ИНОСТРАННЫХ И НАЦИОНАЛЬНЫХ
СЛОВАРЕЙ

МОСКВА — 1958

КАРМАННЫЙ РУССКО-ХИНДИ СЛОВАРЬ

Составители:
Залман Мовшевич Дымшиц
и Евгений Петрович Челышев

Редактор *Н. И. Добрякова*
Технический редактор *Р. И. Розанова*
Корректоры *Е В. Бауэр, З. Г Хабибуллина*

Сдано в набор 9/IX-57 г. Подп. к печ 12/IV-58 г.
Формат 70×108/64. Бумажных листов 6,8;
печатных листов 18,6; учетно-издательских
листов 15, 55 Тираж 10 000 экз.
Цена словаря в переплете 4 руб. 30 коп.

Государственное издательство иностранных
и национальных словарей
Москва, В-71, Ленинский проспект, 15

„15-я ти[illegible] ра[illegible] И[illegible] революции“
Управления [illegible] промышленности
Мосгорсовнархоза, Москва.

Заказ 1366.

ОТ ИЗДАТЕЛЬСТВА

Настоящий «Карманный русско-хинди словарь» является одним из серии русско-иностранных и иностранно-русских карманных словарей, выпускаемых издательством ввиду широкого развития туристских поездок советских граждан за границу и иностранцев в Советский Союз.

Данный словарь ставит своей целью помочь советским гражданам при их устном общении с иностранцами, говорящими на языке хинди, а также помочь последним во время их пребывания в Советском Союзе.

В словарь включено ограниченное число слов (до 8000), наиболее употребительных в быту, в путешествии, необходимых при посещении культурных, научных, хозяйственных учреждений и т п.; при словах дается небольшое количество широко распространённых словосочетаний, учтено разнообразие стран и национальностей, представители которых посещают Советский Союз (поэтому

в словаре помещено значительное количество названий национальностей и географических названий). Значительное место уделено спорту: частые международные встречи по различным видам спорта обязывают дать в словаре основные спортивные термины.

Издательство просит направлять все замечания по адресу: Москва, В-71, Ленинский проспект, 15, Государственное издательство иностранных и национальных словарей.

О ПОЛЬЗОВАНИИ СЛОВАРЁМ

Слова расположены в алфавитном порядке. Словарь строится по принципу самостоятельных словарных статей. Внутри словарной статьи слово или часть слова до параллельки (||) не повторяется, а заменяется тильдой (~) Изменённое окончание стоит после тильды.

Слово или выражение, которое может заменить предшествующее слово, дается в круглых скобках. Если таких слов или выражений, заключённых в круглые скобки, несколько, они отделяются запятыми.

Кроме того, круглые скобки употребляются также при ссылках, относящихся к различным видам глагола, напр.:

оде́ть(ся) *см.* одева́ть(ся).

Слово, часть слова или словосочетание, исключение которых не меняет смысла, даются в квадратных скобках.

Стилистические пометы исключены, специальные даются очень редко Грамматические пояснения не даются, служебные слова и косвенные формы местои-

мений иллюстрируются примерами. Отдельные значения слова выделяются арабскими цифрами и иногда иллюстрируются примерами.

Сочетания даются в основном при существительном; при прилагательном даются только сочетания типа: **ботанический сад, анатомический театр** и т. п.

Словарная статья строится следующим образом: русское слово с ударением, перевод слова на хинди, транскрипция, указание на род при существительных (*м.*, *ж.*, *м. мн.* или *ж. мн.*), указание на переходность и непереходность при глаголах. Управление при глаголах, выраженное послелогами, даётся после грамматических помет в скобках.

Фразеологический материал даётся при соответствующем значении без транскрипции. Идиоматика и фразеологический материал, не подходящий ни к одному из значений, даются в конце словарной статьи за ромбом (◇).

Омонимы даются самостоятельными словарными статьями и обозначаются светлыми римскими цифрами без точек.

Если слово или его значение самостоятельно не переводится, то после слова или цифры, выделяющей значение слова, ставится двоеточие, а затем приводится пример с транскрипцией, иллюстрирующий его употребление.

Словарная статья оканчивается точкой. Отдельные значения, а также значения за цифрами, отделяются точкой с запятой. Запятой отделяются синонимы или близкие оттенки значений.

Расшифровка общепринятых сокращений (типа ВЦСПС, ВОКС и т. п.) даётся в скобках прямым светлым с ударением.

На всех русских словах кроме курсивных даётся ударение. Буква Ё обозначается всюду и ударение на ней не ставится.

УСЛОВНЫЕ СОКРАЩЕНИЯ

анат — анатомия
безл — безличная форма
биол — биология
бот — ботаника
вежл — вежливое выражение
воен — военное дело
в разн. знач. — в разных значениях
ж. — женский род
ж -д. — железнодорожное дело
жив. — живопись
зоол — зоология
и т п. — и тому подобное
кино — кинематография
кул. — кулинария
-л — либо
м — мужской род
мед. — медицина
мн. — множественное (число)
муз. — музыка
напр. — например
нп. — непереходный глагол
п — переходный глагол
перен. — в переносном значении
полит — политический термин

прям. — в прямом значении
радио — радиотехника
см. — смотри
собир. — собирательное (существительное)
спорт. — физкультура и спорт
с.-х. — сельское хозяйство
театр. — театроведение, театр
тех. — техника
т ж. — также
физ. — физика
фото — фотография
хим. — химия
шахм. — термин шахматной игры
эк. — экономика
эл. — электротехника

РУССКИЙ АЛФАВИТ

А а
Б б
В в
Г г
Д д
Е е
Ё ё
Ж ж
З з
И и
Й й
К к
Л л
М м
Н н
О о
П п
Р р
С с
Т т
У у
Ф ф
Х х
Ц ц
Ч ч
Ш ш
Щ щ
Ъ ъ
Ы ы
Ь ь
Э э
Ю ю
Я я

А

а लेकिन лэкин, पर пар, बल्कि балки; а и́менно यानी, अर्थात्; а (не) то नहीं तो.

абажу́р *м.* लैंपशेड лаймпшэд *м.*

абонеме́нт *м.* (*билет*) नियत समय के लिये टिकट нийат самай кэ лийэ тикат *м.*

абрико́с *м* (*дерево и плод*) ख़ूबानी кху-бāнӣ *ж.*, जरदालू зардāлӯ *м.*

аванга́рд *м.* अग्रदल āградал *м.*

авансце́на *ж.* रंगमंच का अगला (अग्र) भाग рангманч кā аглā (агра) бхāг *м.*

ава́ри||я *ж* दुर्घटना дургхатнā *ж*; терпе́ть ~ю दुर्घटना होना (हो जाना) *нп.* (की *о чем-л.*).

а́вгуст *м.* अगस्त агаст *м*

авиали́ния *ж* हवाई रास्ता х̌авāӣ рāстā *м*, हवाई पट्टी (लाइन) х̌авāӣ паттӣ (лā-ин) *ж*

авиапо́чт||а *ж.* हवाई डाक х̌авāӣ д̣āк *ж.*; посыла́ть ~ой हवाई डाक से भेजना *п.*

авиацио́нн||ый हवाई х̌авāӣ; ~ заво́д हवाई जहाज बनाने का कारखाना *м.*; ~ая промы́шленность हवाई जहाज़ बनाने का उद्योग *м.*

авиа́ция *ж.* हवाई बेड़ा х̌авāӣ бэр̣ā *м*

австрали́ец *м* आस्ट्रेलियन āст̣рэлийан *м.*

австрали́йский आस्ट्रेलियन āст̣рэлийан.

Австра́лия आस्ट्रेलिया āстрэлийā.

австри́ец *м.* आस्ट्रियन āстрийан *м.*

австри́йский आस्ट्रियन āстрийан.

А́встрия आस्ट्रिया āст̣рийā.

авто́бус *м* [मोटर-]बस [мотар-] бас *ж*

авто́граф *м* आटोग्राफ़ āтогрāф *ж.*, स्वहस्ताक्षर свах̌астāкшар *м*; проси́ть ~ स्वहस्ताक्षर माँगना *п*; дава́ть ~ स्वहस्ताक्षर देना *п.*

автозаво́д *м* मोटर बनाने का कारख़ाना мот̣ар банāнэ кā кāркхāнā *м.*

автома́т *м.* आटोमैटिक मशीन āт̣омайт̣ик машӣн *ж*; ка́ссы-~ы आप से आप टिकट

देनेवाली मशीनें *ж. мн.*; телефо́н-~ आटोमैटिक टेलीफ़ोन *м.*.

автомати́ческий आटोमैटिक а̄томайтик

автомаши́на *ж.* मोटर [-गाड़ी] мотар [-га̄рӣ] *ж.*

автомоби́л||ь *м.* मोटर[-गाड़ी] мотар[-га̄рӣ] *ж.*; легково́й ~ [मोटर-]कार *ж*; грузово́й ~ लारी *ж*; мы поéдем на ~е हम मोटर से चलेंगे.

автомоби́льн||ый मोटर का мотар ка̄; ~ое сообщéние मोटर का यातायात *м.*; ~ая поéздка मोटर का सफ़र *м*

автоно́мия *ж* स्वायत्त शासन сва̄йатта ша̄сан *м*

автоно́мн||ый स्वायत्त сва̄йатта, ~ая о́бласть स्वायत्त जिला (प्रदेश) *м.*

автопортрéт *м* चित्रकार की अपनी तसवीर читрака̄р кӣ апнӣ тасвӣр *ж*, चित्रकार का अपना चित्र читрака̄р ка̄ апна̄ читра *м*

а́втор *м.* लेखक лэкхак *м*; लेखिका лэкхика̄ *ж* (*о женщине*)

авторитéт *м.* प्रतिष्ठा пратиштха̄ *ж.*, गौरव гаурав *м.*

авторитéтный प्रतिष्ठित пратиштхит, गौरवपूर्ण гауравпӯрна

авторýчка *ж.* फ़ौउंटेनपेन фа̄ун̇т̇энпэн *м.*,*ж.*

автострáда *ж.* शाह्राह् ша̄х̮ра̄х̮ *ж.*, राजपथ ра̄джпатх *м.*, मोटर की सडक мотар кӣ сарак *ж*

автотрáкторный मोटर व ट्रैक्टर का мотар ва т̇райкт̇ар ка̄; ~ **завóд** मोटर व ट्रैक्टर बनाने का कारख़ाना *м.*

автотрáнспорт *м.* मोटर ट्रान्सपोर्ट мот̇ар т̇ра̄нспорт *м.*, मोटर का यातायात мотар ка̄ йа̄т̄а̄йа̄т *м.*

агéнтство *с.* एजेंसी эджэнсӣ *ж* , **телегрáфное** ~ समाचार-समिति *ж.*

агитáтор *м.* प्रचारक прача̄рак *м* ; प्रचारिका прача̄рика̄ *ж.* (*о женщине*).

агитáция *ж.* प्रचार прача̄р *м.*

агитúровать प्रचार करना прача̄р карна̄ *п.*; ~ **за когó-л., за чтó-л.** किसी के हक़(पक्ष) में प्रचार करना *п.*; ~ **прóтив когó-л., че**

ró-л. किसी के खिलाफ़ (विरुद्ध) प्रचार करना *п.*

агитпу́нкт *м.* (агитацио́нный пункт) प्रचार-चौकी прачāр-чаукӣ *ж.*

агра́рн||ый कृषिप्रधान кришипрадхāн, कृषि-संबंधी кришисамбандхӣ; ~ая рефо́рма कृषिसुधार *м.*

агресси́вный आक्रमणकारी āкраманкāри, हमलावर хамлāвар.

агре́ссия *ж.* आक्रमण āкраман *м.*, हमलावरी хамлāварӣ *ж.*

агре́ссор *м.* आक्रमणकारी āкраманкāрӣ *м.*, हमलावर хамлāвар *м.*

агроно́м *м.* एग्रोनोमिस्ट эгрономист *м.*, कृषिविशेषज्ञ кришивишэшгья *м.*

агроно́мия *ж* एग्रोनोमी эгрономӣ *ж.*, कृषिशास्त्र кришишāстра *м.*

адвока́т *м.* वकील вакӣл *м.*

администрати́вный इंतिजामी интизāмӣ, प्रशासन-संबंधी прашāсан самбандхи.

администра́тор *м* प्रबंधक прабандхак *м*, प्रशासक прашāсак *м.*

администрáция *ж.* प्रशासन прашāсан *м*

адмирáл *м.* एडमिरल эдмирал *м.*

áдрес *м.* पता патā *м.*; посылáть по ~у पते पर भेजना *п.*; скажи́те мне ваш ~ मुझे अपना पता बताइये; доставля́ть письмó по ~у पते पर चिट्ठी पहुँचाना *п*

адресáт *м* पत्र-पत्रिकाएँ पानेवाला патра-патрикāэ̃ пāнэвāлā *м*

áдресный: ~ стол पतों का दफ़्तर патõ кā дафтар *м*

адресовáть: ~ комý-л. किसी का पता लिखना кисӣ кā патā ликхнā *п.*, किसी के पते पर भेजना кисӣ кэ патэ пар бхэджнā *п*

азáрт *м.* जोश джош *м.*; входи́ть в ~ जोश में आना *нп.*

áзбука *ж.* 1. (*алфавит*) कखग какхаг *м.*, अक्षर акшар *м. мн.*; 2. (*букварь*) वर्णमाला варнамāлā *ж*

Азербайджáн आज़रबैजान āзарбайджāн.

азербайджáнец *м* आजरबाइजानी āзарбаиджāнӣ *м.*

Азербайджа́нская ССР आज़रबैजान सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र āзарбайджāн совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

азербайджа́нский आज़रबाइजानी āзарбāиджāнӣ.

А́зия एशिया эшийā.

азо́т *м.* नाइट्रोजन нāиҭроджан *м.*

акаде́мик *м.* अकदमीशियन акадмӣшийан *м.*

академи́ческий 1. विज्ञान-अकदमी का виґьāн-акадмӣ кā, 2. (*научный*) विज्ञान-संबंधी виґьāн-самбандхӣ.

акаде́мия *ж.* अकदमी акадмӣ *ж.*; ~ нау́к विज्ञान-अकदमी *ж.*, विज्ञान-परिषद् *ж.*; ~ медици́нских нау́к मेडिकल विज्ञान-अकदमी *ж.*; ~ педагоги́ческих нау́к शिक्षण विज्ञान-अकदमी *ж*; сельскохозя́йственная ~ कृषि-अकदमी *ж*

акваре́ль *ж.* 1. (*краска*) आबरंग āбранг *м.*; 2. (*картина*) आबरंग की तसवीर āбранг кӣ тасвӣр *ж.*

аккомпанеме́нт *м.* संगत сангат *ж*;

петь под ~ संगत में गाना *n.* (की *чего-л.*).

аккомпаниа́тор *м.* सुर भरनेवाला сур бхарнэва̄ла̄ *м.*, संगत करनेवाला сангат карнэва̄ла̄ *м.*

аккомпани́ровать सुर भरना сур бхарна̄ *n.*, संगत करना сангат карна̄ *n.* (पर *на чем-л.*, की *кому-л.*).

аккордео́н *м.* अकार्डियन ака̄рд̣ийан *м.*

аккредити́в *м.* साखपत्र са̄кхпатра *м*

аккура́тный 1. (*точный*) ठीक тхӣк; 2. (*опрятный*) साफ़-सुथरा са̄ф-сутхра̄, स्वच्छ свачхха

акроба́т *м.* नट нат̣ *м.*

акроба́тика *ж.* नट की कला нат̣ кӣ кала̄ *ж.*

акт *м.* 1. (*действие*) कार्रवाई ка̄ррава̄ӣ *ж.*, कार्य ка̄рйа *м.*; 2. (*документ*) एक्ट экт̣ *м.*; 3. *театр.* भाग бха̄г *м.*, अंक анк *м.*

актёр *м.* ऐक्टर айкт̣ар *м.*, अभिनेता абхинэта̄ *м.*

акти́вность *ж.* सरगर्मी саргармӣ *ж.*, क्रियाशीलता крийа̄шӣлта̄ *ж*

акти́вный सरगर्म саргарм, सक्रिय сакрийа.

актри́са *ж.* ऐक्ट्रेस айктрэс *ж*, अभिनेत्री абхинэтрӣ *ж*

акце́нт *м.* 1. (*ударение*) जोर зор *м.*; 2. (*в произношении*) एक्सेंट эксэнт *м*

акционе́р *м.* हिस्सेदार х̌иссэда̄р *м.*

акционе́рн||ый संयुक्त पूँजीवाला санйукта пӯ̃джӣва̄ла̄; ~ **капита́л** संयुक्त पूँजी *ж.*; ~**ое о́бщество** संयुक्त पूँजीवाली कंपनी *ж.*

алба́нец *м* अल्बानियन алба̄нийан *м.*

Алба́ния अल्बानिया алба̄нийа̄

алба́нский अल्बानियन алба̄нийан

Алжи́р अलजीरिया алджӣрийа̄

алкого́ль *м.* अलक़ाहल алк̇а̄х̌ал *м.*

алле́я *ж.* उद्यान-पथ удйа̄н-патх *м*

алло́! अरे! арэ!, हेलो! х̌элo!; ~! **кто э́то? я слу́шаю** हेलो! कौन है? मैं सुनता हूँ

алма́з *м* हीरा х̌ӣра̄ *м.*

алта́рь *м.* *перен* वेदी вэдӣ *ж.*

алфави́т *м.* वर्णमाला варнама̄ла̄ *ж*

алфави́тный: ~ **поря́док** अक्षर-क्रम акшар-
-крам *м*.

альбо́м *м*. अलबम албам *м*.

альпини́зм *м* पर्वतारोहण парватāрохан *м*

альпини́ст *м*. पर्वतारोही парватāрохӣ *м*

алюми́ниевый अलुमीनम का алумӣнам кā.

алюми́ний *м*. अलुमीनम алумӣнам *м*

амбулато́рия *ж*. डाक्टर-खाना ḍāктар-кхāнā *м*., दवाखाना давāкхāнā *м*.

Аме́рика अमरीका амрӣкā

америка́нец *м*. अमरीकी амрӣкӣ *м*

америка́нский अमरीकी амрӣкӣ.

амни́стия *ж*. माफ़ी мāфӣ *ж*., क्षमादान кшамāдāн *м*.

амфитеа́тр *м*. नाटकघर का अर्द्धगोल छज्जा нāṭакгхар кā арддхагол чхаджджā *м*.

а́на *ж*. (*индийская денежная единица*) आना āнā *м*

ана́лиз *м* विश्लेषण вишлэшан *м*

анана́с *м*. (*дерево и плод*) अनन्नास ананнāс *м*.

анатоми́ческий अनाटोमी (शरीरशास्त्र) का анāтомӣ (шарӣршāстра) кā.

анато́мия *ж* अनाटोमी анāтомӣ *ж* , शरीर-शास्त्र шарӣршāстра *м*

анги́на *ж.* कंठ-माला кантх-мāлā *ж.*

англи́йский अंग्रेजी ангрэзӣ.

англича́нин *м* अंग्रेज़ ангрэз

А́нглия इंगलैंड инглайнд.

анекдо́т *м* लतीफ़ा латӣфā *м.*

анке́та *ж.* 1. फ़ारम фāрам *м.*; 2. (*опросный лист*) प्रश्नपत्र прашнапатра *м*

анса́мбль *м.* संगीत-मंडली сангӣт-мандлӣ *ж.*; ~ **пе́сни и пля́ски** नृत्य-गान-मंडली *ж.*

анте́нна *ж* रेडियो का तार рэдийо кā тāр *м* , वायविक вāйавик *м*

антивое́нный जंग-विरोधी джанг-віродхӣ, युद्ध-विरोधी йуддха-виродхӣ

антиимпериалисти́ческий साम्राज्यवाद-विरोधी сāмрāджйавāд-виродхӣ.

антиква́рный: ~ **магази́н** पुरानी चीजों की दुकान пурāнӣ чӣзō кӣ дукāн *ж.*

антимилитаристи́ческий सैन्यवाद-विरोधी сайнйавāд-віродхӣ.

антинаро́дный जन-विरोधी джан-віродхӣ.

антисанита́рн||ый अस्वास्थ्यकर асвāстхйакар; ~ые усло́вия अस्वास्थ्यकर परिस्थितियाँ *ж мн.*

антифаши́ст *м* फ़ासिस्ट-विरोधी фāсист-віродхӣ *м.*

антифаши́стский फ़ासिस्ट-विरोधी фāсист-віродхӣ

антра́кт *м* बीच का समय біч кā самай *м* , अंकाविधि анкāвидхи *ж.*; ~ продли́тся 15 мину́т अंकाविधि १५ मिनट रहेगी.

апельси́н *м.* नारंगी нāрангӣ *ж* (*плод*); नारंगी का पेड़ нāрангӣ кā пэр *м.* (*дерево*).

аплоди́ровать तालियाँ बजाना тāлийа̃ баджāнā *п* , हर्षध्वनि करना х̆аршадхвани карнā *п*

аплодисме́нты *мн.* तालियाँ тāлийа̃ *ж. мн.*, हर्षध्वनि х̆аршадхвани *ж.*; под ~ हर्षध्वनियों (तालियों) के बीच

аппара́т *м.* (*прибор*) यंत्र йантра *м.*; **фотографи́ческий ~** केमरा *м.*

аппендици́т *м.* एपेंडिसाइटिस эпэндисāйтис *м.*

аппети́т *м.* भूख бхӯкх *ж.*, रुचि ручи *ж.*; **у меня́ нет ~а** मुझे भूख नहीं है; **прия́тного ~а!** शौक़ से खाइये!

аппети́тный (*вкусный*) मजेदार мазэдāр, स्वादयुक्त свāдйукта.

апре́ль *м.* अप्रैल апрайл *м.*

апте́ка *ж.* दवाखाना давāкхāнā *м.*, औषधालय аушадхāлай *м.*; **где ближа́йшая ~?** सब से नजदीक दवाखाना कहाँ है?

апте́карь *м.* दवाफ़रोश давāфарош *м.*

апте́чка *ж.*: **доро́жная ~** औषध-पेटिका аушадх-пэтикā *ж.*

ара́б *м.* अरब араб *м*

ара́бский अरबी арабӣ

арбу́з *м.* तरबूज тарбӯз *м.*

Аргенти́на आर्जंटाइन āрджатāин

аргуме́нт *м.* दलील далӣл *ж.*, तर्क тарка *м.*; **выдвига́ть ~** दलील पेश करना *п.*

аре́на *ж.* अखाड़ा акха̄ра̄ *м.*, रंगमंच ранг-манч *м.*

а́рия *ж.* ओपेरा का गीत опэра̄ ка̄ гӣт *м.*

а́рка *ж.* मेहराब мэх̣ра̄б *ж.*

Арме́ния अर्मइन армаин.

а́рмия *ж* सेना сэна̄ *ж*, फ़ौज фаудж *ж*; **Сове́тская А́рмия** सोवियत फ़ौज (सेना) *ж*

армяни́н *м.* अरमनी армани̇̄ *м.*

Армя́нская ССР अरमनी सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र армани̇̄ совийат сама̄джва̄ди̇̄ праджа̄тантра.

армя́нский अरमनी армани̇̄.

арома́тный सुगंधित сугандхит, खुशबूदार кхушбӯда̄р.

арте́ль *ж* अर्तेल артэл *м.*; **сельскохозя́йственная** ~ कृषि का अर्तेल *м*

арте́рия *ж* नाड़ी на̄р̣и̇̄ *ж.*, धमनी дхамни̇̄ *ж.*

арти́ст *м* आर्टिस्ट а̄ртист *м*, अभिनेता абхинэта̄ *м*, कलाकार кала̄ка̄р *м.*; **заслу́женный** ~ सम्मानित कलाकार *м.*; **наро́дный** ~ जनकलाकार *м.*; ~ **бале́та**

(**дра́мы, о́перы**) बैले (ड्रामा, ओपेरा) का आर्टिस्ट (अभिनेता) *м.*

арти́стка *ж* अभिनेत्री абхинэтрӣ *ж.*

а́рфа *ж.* हार्प х̆а̄рп *ж.*

архео́лог *м* पुरातत्ववेत्ता пура̄татвавэтта̄ *м.*

археоло́гия *ж.* पुरातत्व пура̄татва *м.*

архите́ктор *м.* वास्तु-कला-विशारद ва̄сту-кала̄-виша̄рад *м*, आर्किटेक्ट а̄ркитэкт *м*

архитекту́ра *ж* वास्तु-कला ва̄сту-кала̄ *ж*, आर्किटेक्चर а̄ркитэкчар *м.*

аспира́нт *м* पोस्ट-ग्रेजुएट छात्र пост-грэджуэт чха̄тра *м* •

аспиранту́р||а *ж.* पोस्ट-ग्रेजुएट कोर्स пост-грэджуэт корс *м.*; **я учу́сь в ~е** मैं पोस्ट-ग्रेजुएट कोर्स में पढ़ता हूँ.

ассисте́нт *м* सहायक сах̆а̄йак *м*, मददगार мададга̄р *м*

ассоциа́ция *ж* एसोसियेशन эсосийэшан *м.*, संघ сангх *м*

а́стра *ж.* अस्टेर астэр *м*, ताराफूल та̄ра̄пхӯл *м.*

астроно́м *м.* ज्योतिषी джйотиши *м.*

астроно́мия *ж.* ज्योतिष [-शास्त्र] джйотиш [-ша̄стра] *м.*

ата́ка *ж.* हमला хӑмла̄ *м.*, आक्रमण а̄краман *м.*

атакова́ть हमला (आक्रमण) करना хӑмла̄ (а̄краман) карна̄ *п.* (पर *кого-л*, *что-л.*).

ателье́ *с.* अटेलिये атэлийэ *м.*; ~ **мод** फ़ैशन-अटेलिये *м.*

атле́т *м.* पहलवान пахӑлва̄н *м.*

атле́тика *ж.* व्यायाम вйа̄йа̄м *м.*; **лёгкая** ~ दौड़-कूद *ж.*; **тяжёлая** ~ हैवी एथलेटिक *м.*

атмосфе́ра *ж.* *перен.* वातावरण ва̄та̄варан *м.*

а́том *м.* एटम эта̄м *м.*, अणु ану *м*

а́томн||ый एटमी эта̄ми, आणुविक а̄нувик, ~**ая электроста́нция** एटमी बिजलीघर *м.*; ~**ая эне́ргия** एटम शक्ति *ж.*, अणुशक्ति *ж.*; ~**ая бо́мба** एटम-बम *м*, अणु-बम *м.*, ~**ое ору́жие** एटम हथियार *м.*, अणुशस्त्र *м.*; **запреще́ние** ~**ого ору́жия** अणुशस्त्र का निषेध *м.*

аттестáт *м.* सनद санад *ж* ; ◇ ~ **зрéлости** सेकेंडरी (माध्यमिक) स्कूल की सनद (सर्टिफिकेट) *ж*

аттракциóн *м.* तमाशा тамāшā *м.*

аудитóрия *ж.* 1. (*помещение*) व्याख्यानालय вйāкхйāнāлай *м.*; 2. (*слушатели*) सुननेवाले суннэвāлэ *м мн* , श्रोतागण шротāган *м. мн*

аукциóн *м.* नीलाम нӣлāм *м.*

áут *м.* आउट āут *м* ; **мяч ушёл в** ~ गेंद क्षेत्र के बाहर चला गया.

афгáнец *м.* अफ़ग़ान афгāн *м*

афганú *ж* (*афганская денежная единица*) अफ़ग़ानी афгāнӣ *ж.*

Афганистáн अफगानिस्तान афгāнистāн.

Афúны अथीनिया атхӣнийā

афúша *ж.* विज्ञापन вигьяпан *м.*, इश्तहार иштахāр *м*

афорúзм *м.* सूक्ति сӯкти *ж*

Áфрика अफ़्रीका африкā.

африкáнец *м* अफ्रीकी африкӣ *м.*

африкáнский अफ़्रीकी африкӣ.

аэродро́м *м* हवाई अड्डा (मैदान) х̆авāй аддā (майдāн) *м.*

аэропо́рт *м.* विमान-बदर вимāн-бандар *м.*

Б

ба́бочка *ж.* तितली титлӣ *ж.*

ба́бушка *ж.* दादी дāдӣ *ж* (*по отцовской линии*); नानी нāнӣ *ж.* (*по материнской линии*)

бага́ж *м.* असबाब асбāб *м.*, लगेज лагэдж *м.*, सामान сāмāн *м.*; сдава́ть ве́щи в ~ असबाब लगेज में दे देना *п.*; ручно́й ~ हाथ में लेने का सामान *м.*

бага́жн||ый असबाबवाला асбāбвāлā; ~ая квита́нция असबाब की रसीद *ж.*

ба́за *ж.* (*место*) अड्डा аддā *м.*; лы́жная ~ स्कीइस का गोदाम *м.*

база́р *м.* बाज़ार бāзāр *м.*; кни́жный ~ किताबों (पुस्तकों) का बाजार *м.*

ба́зис *м.* नींव нӣо *ж.*, आधार āдхāр *м.*

байда́рка *ж.* डोंगी дōгӣ *ж.*

бак *м.* (*для воды*) टंकी танкӣ *ж.*

бакале́йн||ый परचून का парчӯн кā; **~ые това́ры** परचून की चीजें *ж. мн.*, परचून *м.*; **~ магази́н** परचून की दुकान *ж.*

бакале́я *ж.* परचून парчӯн *м.*

баклажа́н *м.* बैंगन байнган *м.*

баклажа́нн||ый बैंगन का байнган кā; **~ая икра́** बैंगन का अचार *м.*

бактерио́лог *м.* जीवाणुवेत्ता джӣвāнувэттā *м.*

бактериоло́гия *ж.* जीवाणुतत्व джӣвāнутатва *м.*

бакте́рия *ж.* जीवाणु джӣвāну *м.*, कीटाणु кӣтāну *м.*

бал *м.* नाच нāч *м.*, बाल бāл *м.*; **~-маскара́д** नक़ाबपोशों का नाच (बाल) *м*

балери́на *ж.* बैले-नृत्यकर्त्री байлэ-ритйа картрӣ *ж.*

бале́т *м.* बैले байлэ *м.*

балко́н *м.* बरामदा барāмдā *м.*, छज्जा чхадджā *м.*

балы́к *м.* बलीक балӣк *м.*

банáн *м.* (*дерево и плод*) केला кэлā *м.*

Бангкóк बैंकाक байнкāк.

бандерóль *ж.* बुक-पोस्ट бук-пост *м*, बैंडराल байндрāл *м.*; **отправлять** ~ю बुक-पोस्ट से भेजना *п.*; **заказнáя** ~ रजिस्टरी बैंडराल *м.*; **простáя** ~ साधारण बैंडराल *м.*

банк *м.* बैंक байнк *м.*; **госудáрственный** ~ राजकीय (सरकारी) बैंक *м.*

бáнк||а *ж.* **1.** टिन тин *м.* (*жестянал*); ~ **мясных консéрвов** टिनबंदमाँस *м.*; ~ **рыбных консéрвов** टिनबंदमछली *ж.*; **2.** *мед.* सींगी сйги *ж.*; **стáвить** ~**и** सींगी लगाना *п.*

банкéт *м.* दावत дāват *ж.*, भोज бходж *м.*; **давáть** ~ दावत (भोज) देना *п.*; **пригласи́ть на** ~ दावत (भोज) पर बुला लेना *п.*

бант *м.* फ़ीते का फूल фйтэ кā пхӯл *м.*

бáня *ж.* हमाम х̌амāм *м.*

бар *м.* बार бāр *м.*, शराबखाना шарāб-кхāнā *м.*

бараба́н *м.* ढोल д̣хол *м.*; ढोलक д̣холак *ж.* (*маленький*).

бараба́нщик *м.* ढोलकिया д̣холкийа̄ *м.*

бара́н *м.* भेड़ा бхэр̣а̄ *м.*

бара́нина *ж* भेड़ का गोश्त бхэр̣ ка̄ гошт *м.*

барелье́ф *м.* किसी की सतह पर कम उभड़ी हुई मूर्ति кисӣ кӣ сатах̌ пар кам убхр̣ӣ х̌уӣ мӯртӣ *ж.*

барито́н *м.* मध्यम स्वर мадхйам свар *м.* (*голос*); मध्यम स्वरवाला (गायक) мадхйам сварва̄ла̄ (га̄йак) *м.* (*певец*).

баро́метр *м.* बैरोमीटर байромӣт̣ар *м.*; ~ па́дает बैरोमीटर का पारा उतरता है; ~ поднима́ется बैरोमीटर का पारा चढ़ता है.

ба́рхат *м.* मखमल макх̌мал *м.*

барье́р *м.* (*на скачках*) टट्टी т̣ат̣т̣ӣ *ж*; взять ~ टट्टी कूद जाना *нп.*

барье́рный टट्टी का т̣ат̣т̣ӣ ка̄; ~ бег टट्टी की दौड *ж.*

бас *м.* नीची गहरी आवाज нӣчӣ гах̌рӣ а̄ва̄з *ж.* (*голос*); नीची गहरी स्वरवाला

(गायक) нӣчӣ гаҳрӣ сварвāлā (гāйак) *м.* (*певец*).

баскетбо́л *м.* बास्केटबाल бāскэтбāл *м.*

баскетболи́ст *м.* बास्केटबाल का खिलाड़ी бāскэтбāл кā кхилāрӣ *м.*

баскетбо́льн||ый बास्केटबाल का бāскэтбāл кā; **~ая кома́нда** बास्केटबालटीम *ж*

бассе́йн *м* **1.** हौज़ хауз *м* , तालाब тāлāб *м.*; **закры́тый ~** तैरने का बंद तालाब *м.*; **откры́тый ~** खुली हवा में तैरने का तालाब *м.*, तैरने का खुला तालाब *м* , **пла́вательный ~** तैरने का तालाब *м.*; **2.**: **каменноуго́льный ~** कोयला-क्षेत्र койлā-кшэтра *м.*

бати́ст *м.* किमरिक кимрик *м.*

бато́н *м.* डबल रोटी дабал роṭӣ *ж.*

башмаки́ *мн.* जूता джӯтā *м* , जूते джӯтэ *м. мн.*

ба́шня *ж.* मीनार мӣнāр *ж.*, बुर्ज бурдж *м.*

бая́н *м.* बायान бāйāн *м.*

бег *м.* दौड़ даур *ж.*; **~ на сто ме́тров** एक सौ मीटर की दौड़ *ж.*; **состяза́ние в**

бéге दौड़ की प्रतियोगिता *ж.*, दौड़ का मुक़ाबला *м.*
бегá *мн.* घुड़दौड़ гхурдаур *ж.*; **поéдем на** ~ घुड़दौड़ देखने चलें.
бéгать दौड़ना даурнā *нп.*; भागना бхāгнā *нп.* (*убегать*).
бéглый शीघ्र шӣгхра (*быстрый*); सरसरी сарсарӣ (*поверхностный*).
бегов||óй दौड़ का даур кā; **~áя дорóжка** दौड़ने की पटरी *ж.*; **~ые конькѝ** दौड़ने के स्केट *м. мн.*
бегóм दौड़कर даур̣кар, भागमभाग бхāгам-бхāг; **~ тудá и обрáтно** दौड़कर जा और दौड़कर आ.
бегýн *м.* दौड़नेवाला даур̣нэвāлā *м.*, दौड़ाक даур̣āк *м.*; **~ на сто-мéтров** एक सौ मीटर का दौडाक *м.*; **~ на корóткие дистáнции** छोटी (थोड़ी) दूर पर दौड़नेवाला *м.*; **~ на длѝнные дистáнции** लंबी दूर पर दौड़नेवाला *м.*
бéдность *ж.* ग़रीबी ġарӣбӣ *ж.*
бéдный ग़रीब ġарӣб

бедро́ *с.* जाँघ джа̄гх *ж.*

бежа́ть 1. *см.* бе́гать; 2. (*спасаться бегством*) भागकर बच जाना бха̄гкар бач джа̄на̄ *нп*

без के बग़ैर кэ багайр, के बिना кэ бина̄, ~ **исключе́ния** बिना अपवाद; **все ~ исключе́ния** सब के सब (*для мужского рода*); सब की सब (*для женского рода*); ~ **сомне́ния** बेशक, निस्संदेह; ~ **пяти́ мину́т шесть** छ बजने में पाँच मिनट [बाक़ी] है; ~ **че́тверти два** पौने दो.

безвку́сный (*невкусный*) बेमज़ा бэмаза̄, बेस्वाद бэсва̄д.

безвре́дный अहानिकर аха̄никар.

безвы́ездно: **я жил там ~ два го́да** मैं वहाँ दो साल लगातार (निरंतर) रहा мэ̃ ваха̄̃ до са̄л лага̄та̄р (нирантар) раха̄.

безграни́чный बेहद бэхад, असीम асӣм.

безде́йствовать निष्क्रिय होना нишкрийа хона̄ *нп.*

беззабо́тный लापरवाह ла̄парва̄х, असावधान аса̄вадха̄н, निश्चित нишчинт.

беззащи́тный रक्षाहीन ракшāх́ин.

безнадёжн||ый निराश нирāш, निराशामय нирāшāмай, नाउम्मेद нāуммэд; ~**ое положе́ние** निराशामय स्थिति *ж.*

безопа́сность *ж.* सुरक्षा суракшā *ж.*; **коллекти́вная** ~ संयुक्त सुरक्षा *ж.*; **Сове́т Безопа́сности** सुरक्षा-परिषद् *ж.*

безопа́сный खतरे से खाली ќхатрэ сэ ќхāлӣ, निर्भय нирбхай.

безрабо́тица *ж.* बेकारी бэкāрӣ *ж.*

безрабо́тный *м.* बेकार бэкāр *м.*

безрази́чно बेपरवाही (उदासीनता) से бэпарвāх́ӣ (удāсӣнтā) сэ; **мне** ~ मुझे कोई परवाह नहीं, मुझे सब एक है.

безрази́чный बेपरवाह бэпарвāх́, उदासीन удāсӣн

безукори́зненн||ый निष्कलंक нишкаланк, बेदाग бэдāг̇; ~**ое исполне́ние** बेदाग अदाकारी *ж.*

безупре́чный निष्कलंक нишкаланк, बेदाग़ бэдāг̇

безусло́вно जरूर зарӯр, अवश्य авашйа;

बेशक бэшак, निस्संदेह ниссандэх (*несомненно*); вы, ~, прāвы बेशक आप की बात बिल्कुल ठीक है.

безуспéшно असफलतापूर्वक асапхалтāпӯрвак.

Бейрýт बेरूत бэрӯт.

бекóн *м.* बेकन бэкан *м.*

Белгрáд बैलग्रेड байлгрэд

бéлка *ж.* 1. गिलहरी гилахрӣ *ж.*; 2. (*мех*) गिलहरी के रोवें (रोयें) гилахрӣ кэ ровэ̄ (ройэ̄) *м. мн*

беллетрíстика *ж.* गद्य гадйа *м.*

белóк *м.* 1. (*яйцá*) अंडे की सफ़ेदी айдэ кӣ сафэдӣ *ж.*; 2. (*глáза*) आँख की सफ़ेदी а̄кх кӣ сафэдӣ *ж*; 3. *биол.* अल्ब्यूमेन албйӯмэн *м.*

белорýс *м.* बेलोरूसी бэлорӯсӣ *м.*

Белорýссия बेलोरूस бэлорӯс.

Белорýсская ССР बेलोरूस सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र бэлорӯс совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

белорýсский बेलोरूसी бэлорӯсӣ.

белорыбица *ж.* रुहू मछली рухӯ мачхлӣ *ж.*, सफेद मछली сафэд мачхлӣ *ж*

белуга *ж.* बिलूगा-मछली билӯга̄-мачхлӣ *ж*

бе́л||ый सफ़ेद сафэд, श्वेत швэт; ~ое вино́ सफ़ेद शराब *ж.*; ~ хлеб सफ़ेद रोटी *ж*

бельги́ец *м.* बेल्जियन бэлджийан *м.*

бельги́йский बेल्जियन бэлджийан.

Бе́льгия बेल्जियम бэлджийам.

бельё *с.* कपड़ा капра̄ *м.*; ни́жнее ~ नीचे के कपड़े *м мн*; посте́льное ~ तोशक *ж.*, बिछौना *м.*

бэльэта́ж *м. театр.* [नाटकघर की] पहली गैलरी [на̄ṫакгхар кӣ] паҳлӣ гайларӣ *ж.*

Бена́рес बनारस бана̄рас.

бенга́лец *м* बंगाली банга̄лӣ *м.*

Бенга́лия बंगाल банга̄л.

бенга́льский बंगाली банга̄лӣ.

бензи́н *м.* पेट्रोल пэṫрол *м.*

бензоколо́нка *ж.* पेट्रोलपंप пэṫролпамп *м*

бе́рег *м.* किनारा кина̄ра̄ *м.*, तट таṫ *м*; морско́й ~ समुद्री किनारा (तट) *м.*, समुद्रतट *м.*; на берегу́ किनारे (तट) पर.

берегись ख़बरदार! кхабардāр!, होशियार! х̆ошийāр!, सावधान! сāвадхāн!; ~ **автомобиля!** मोटर से ख़बरदार (होशियार, सावधान) रहो!

берéменная पेटवाली пэт̇вāлӣ, गर्भवती гарбхаватӣ

берéменност||ь *ж* गर्भावस्था гарбхāвастхā *ж*., हमल х̆амал *м*.; **отпуск по ~и и рóдам** प्रसूति (ज़चगी) की छुट्टी *ж*.

берéт *м*. फुंदनेवाली टोपी пхунднэвāлӣ т̇опӣ *ж*.

берéчь 1. रखना ракхнā *п*., रक्षा (हिफ़ाज़त) करना ракшā (х̆ифāзат) карнā *п*.; **берегите эту книгу** यह किताब एहतियात से रखिये; **2.** बचाना бачāнā *п*., बचाए रखना бачāэ ракхнā *п*; **вы себя не бережёте** आप को अपनी ज़रा भी चिंता नही है.

берéчься खबरदार (होशियार, सावधान) रहना кхабардāр (х̆ошийāр, сāвадхāн) рахнā *нп*. (से *кого-л*., *чего-л*.), चौकस रहना чаукас рах̆нā *нп*. (से *кого-л* , *чего-*

-*либо*); **вы совсе́м не бережётесь** आप अपना ध्यान बिलकुल नहीं करते.

Берли́н बर्लिन барлин.

Берн बर्न барн.

бесе́да *ж.* बातचीत бāтчӣт *ж.*, गुफ़्तगू гуфтгӯ *ж.*, बात бāт *ж.*; **дру́жеская ~** मित्रतापूर्ण बातचीत *ж.*

бесе́д||овать बातचीत (बात) करना бāтчӣт, (бāт) карнā *n.* (से *с кем-л.*); **о чём вы ~уете?** आप किस बारे में बात कर रहे हैं?

бесконе́чный बेहद бэхад, अनंत анант, असीम асӣм.

бескоры́стн||ый निःस्वार्थ них̆свāртха, बेग़रज़ бэг̇араз; **~ая по́мощь** निःस्वार्थ सहायता *ж.*

беспарти́йный 1. ग़ैरपार्टी г̇айрпāртӣ; **2.** *м.* ग़ैरपार्टी гайрпāртӣ *м*

беспереса́дочн||ый सीधा сӣдхā; **~ое сообще́ние** (*по железной дороге*) रेल का सीधा रास्ता *м.*

беспла́тно मुफ़्त муфт, बेदाम бэдāм.

бесплáтный मुफ़्त муфт, बेदाम бэдāм, निःशुल्क нихшулка; ~ **вход** मुफ़्त दाखिला *м.*, निःशुल्क प्रवेश *м.*

беспокóить 1. घबराना гхабрāнā *п.*, परेशान करना парэшāн карнā *п.*, बेचैन करना бэчайн карнā *п.*; **меня́ беспокóит** मुझे यह बात बेचैन करती है; **2.** तकलीफ (कष्ट) देना таклӣф (кашта) дэнā *п*; **э́то вас не беспокóит?** इस से आप को कोई तकलीफ़ तो नहीं?

беспокó||иться 1. घबराना гхабрāнā *нп.*, बेचैन (परेशान) होना бэчайн (парэшāн) хонā *нп.*, चिंता करना чинтā карнā *п.*; **я óчень ~юсь** मैं बहुत बेचैन हूँ; **не ~йтесь (не волну́йтесь)!** कोई चिंता न कीजिये!; **2.** तकलीफ़ (कष्ट) करना таклӣф (кашта) карнā *п.*; **не ~йтесь (не утруждáйте себя́)!** कोई तकलीफ (कष्ट) न कीजिये!

беспокóйный बेचैन бэчайн, अशांत ашāнт.

беспокóйство *с* **1.** घबराहट гхабрāхат *ж*, बेचैनी бэчайнӣ *ж.*, चिंता чинтā *ж.*; **2.** तकलीफ таклӣф *ж.*, कष्ट кашта *м.*;

прости́те за ~! तकलीफ़ (कष्ट) देने की क्षमा कीजिये!

бесполе́зн||ый बेकार бэка̄р, निकम्मा никамма̄, व्यर्थ вйартха; **~о** **да́льше** **ждать** और इंतज़ार करना बेकार है.

беспо́мощный असहाय асаха̄й, बेसहारा бэсаха̄ра̄.

беспоря́док *м.* गड़बड़ гарбар *м*, अव्यवस्था авйавастха̄ *ж.*

беспо́шлинно बिना महसूल लगाये бина̄ махсӯл лага̄йэ, बिना चुंगी लिये бина̄ чунгӣ лийэ.

беспо́шлинный बेमहसूल бэмахсӯл.

беспреры́вный लगातार лага̄та̄р, निरंतर нирантар.

беспреста́нно लगातार лага̄та̄р, निरंतर нирантар

беспристра́стн||ый निष्पक्ष нишпакша, ग़ैरतरफ़दार г̇айртарафда̄р; **~ая** **оце́нка** निष्पक्ष मूल्यांकन *м.*, ग़ैरतरफ़दार अंदाज़ा *м*

бессме́ртн||ый अमर амар; **~ое** **произведе́ние** अमर रचना *ж.*

бессóнница *ж.* नींद न आना нӣд на āнā *м.*, उन्निद्रता уннидратā *ж*

бесспóрный बेशक бэшак, निर्विवाद нирвивāд.

бессрóчный बिना मीआद का бина мйāд кā.

бесстрáшный निडर нидар, निर्भय нирбхай.

бесцеремóнный बेतकल्लुफ бэтакаллуф.

бесчи́сленн||ый असंख्य асанкхйа, बेशुमार бэшумāр; ~ые вопрóсы असंख्य (बेशुमार) सवाल (प्रश्न) *м. мн.*

бесшýмный बिना शोर-गुल का бина шор-гул кā, नि:शब्द нихшабда.

бéтель *м.* पान пāн *ж.*

бетóн *м.* कंकरीट канкрӣт *ж*

библиогрáфия *ж.* बिब्लिओग्रफ़ी библиографӣ *ж.*

библиотéка *ж.* पुस्तकालय пустакāлай *м*, कुतुबखाना кутубкхāнā *м*; ~-передви́жка गश्ती पुस्तकालय *м.*, ~-читáльня पुस्तकालय-वचनालय *м.*

библиотéкарь *м.* पुस्तकाध्यक्ष пустакā-дхйакша *м.*, लाइब्रेरियन лāибрэрийан *м.*

бйблия *ж.* बाइबिल бāибил *ж.*

билéт *м* 1. टिकट ṫикаṫ *м.*; **входнóй** ~ दाख़िले (प्रवेश) का टिकट *м.*; ~ **на пóезд** रेल का टिकट *м.*; ~ **в теáтр** थियेटर का टिकट *м.*; **пригласи́тельный** ~ निमंत्रण-पत्र *м.*; 2. कार्ड кāрд *м.*; **профсою́зный** ~ ट्रेड-यूनियन कार्ड *м.*; **члéнский** ~ मेंबरी का कार्ड *м.*

билéтн||ый टिकट का ṫикат кā; ~**ая кáсса** टिकट-घर *м.*

бильярд *м.* बिलियर्ड билийард *м.*; **вы игрáете на** ~**е?** आप बिलियर्ड खेलते हैं?

бинóкль *м.* दूरबीन дӯрбӣн *ж*; **театрáльный** ~ थियेटर की दूरबीन *ж.*

бинт *м* पट्टी паṫṫӣ *ж.*

бинтовáть पट्टी बाँधना паттӣ бā̃дхнā *п.*

биогрáфия *ж.* जीवनी джӣванӣ *ж.*, बायोग्राफ़ी бāйогрāфӣ *ж*

биóлог *м.* जीव-विज्ञानवेत्ता джӣо-вигьяанвэттā *м.*, बायोलाजिस्ट бāйолāджисṫ *м.*

биоло́гия *ж.* जीवविज्ञान джйовигьян *м.*, बायोलाजी байола̄джӣ *ж.*

би́ржа *ж* शेयर-बाज़ार шэйар-ба̄за̄р *м.*

Би́рма बरमा бармā.

бирма́нец *м.* बरमी бармӣ *м.*

бирма́нский बरमी бармӣ.

бис फिर пхир, एक बार और эк ба̄р аур.

бискви́т *м.* बिस्कुट бискут *ж.*

бискви́тн||ый: ~**ое пиро́жное** क्रीम बिस्कुट крӣм бискут *ж.*

битки́ *мн.* गोश्त के कटलेस гошт кэ катлэс *м* *мн*

бить 1. (*ударять*) मारना ма̄рна̄ *п*, पीटना пӣтна̄ *п* ; 2. (*разбивать*) तोड़ना торна̄ *п.*

би́ться 1. (*ударяться*) टकराना такра̄на̄ *нп.* (से обо *что-л.*); 2. (*о сердце, пульсе*) धड़कना дхаракна̄ *нп.*

бифште́кс *м.* बीफस्टीक бӣфстӣк *м.*

благодар||и́ть धन्यवाद देना дханйава̄д дэна̄ *п.*, शुक्रिया अदा करना шукрийа̄ ада̄

карнā *п* (को *кого-л.*, के लिये *за что-л.*); ~ю вас! धन्यवाद!

благода́рность *ж* कृतज्ञता кританьятā *ж.*, धन्यवाद дханйавāд *м.*, शुक्रिया шукрийā *м*; **вы́разить** ~ कृतज्ञता प्रकट कर देना (के प्रति *кому-л.*).

благода́р||ный कृतज्ञ критагья, शुक्रगुज़ार шукргузāр; **я ему́** ~**ен за э́то** मैं इस के लिये उस का कृतज्ञ (शुक्रगुज़ार) हूँ; **о́чень вам** ~**ен** मैं आप का बहुत कृतज्ञ (शुक्रगुजार) हूँ.

благодаря́ की बदौलत кӣ бадаулат; ~ **тому́, что . . .** बदौलत उस के कि . . .; ~ **ва́шей по́мощи** आप की सहायता की बदौलत.

благополу́чно सलामत салāмат, सलामती के साथ салāматӣ кэ сāтх, **я дое́хал** ~ मै सलामती के साथ आ पहुँचा.

благополу́чный खुशहाल кхушхāл, सलामत салāмат.

благоприя́тн||ый अनुकूल анукӯл, मुआफिक муāфик, ~**ая пого́да** अनुकूल मौसिम *м.*, ~ **отве́т** अनुकूल जवाब (उत्तर) *м.*

благорóдный शरीफ़ шарӣф.

благосостоя́ние *с.* खुशहाली кхушха̄лӣ *ж.*, समृद्धि самриддхи *ж.*

благоустрóенн||ый आरामदेह а̄ра̄мдэх; **~ая квартѝра** आरामदेह (सब सुविधाओं का) मकान *м*

бланк *м.* फ़ारम фа̄рам *м.*; **~ для почтóвого перевóда** मनी-आर्डर का फारम *м.*; **телегрáфный ~** तार का फ़ारम *м.*; **заполните ~** फ़ारम भरियें.

блéдный फीका пхӣка̄, पीला пӣла̄; **вы сегóдня óчень бледны** आप आज बहुत पीले हैं.

блеск *м.* चमक чамак *ж.*

блестéть चमकना чамакна̄ *нп.*

блестя́щ||ий 1. चमकीला чамкӣла̄; **2.** *перен.* शानदार ша̄нда̄р; **~ие достижéния** शानदार सफलताएँ (उपलब्धियाँ) *ж. мн.*

ближáйш||ий सब से नजदीक (समीप) саб сэ наздӣк (самӣп), निकटवर्टी никаṭвартӣ (*соседний*); **~ее почтóвое отделéние** सब से नज़दीक (समीप) डाकघर *м*; **~ ки-**

нотеа́тр सब से नज़दीक (समीप) सिनेमाघर *м*; ~ая ста́нция метро́ सब से नजदीक (समीप) मीट्रो का स्टेशन *м*.

бли́же कुछ नज़दीक (समीप) кучх наздӣк (самӣп); как ~ пройти́ на вокза́л? स्टेशन तक नज़दीक का रास्ता कौनसा है?

бли́зкий 1. नज़दीक наздӣк, निकट никат, समीप самӣп; са́мый ~ путь सब से नज़दीक (निकट, समीप) रास्ता *м*.; 2. समान самāн, सदृश садриш; ~ по содержа́нию बहुत मिला-जुला; 3.: ~ друг गाढ़ा (घना) दोस्त (मित्र) гāр̣хā (гханā) дост (митра) *м*.

бли́зко नज़दीक наздӣк, निकट никат; мы ~ знако́мы हम निकट परिचित हैं.

близнецы́ *мн*. जुड़वाँ बच्चे джур̣вā̃ баччэ *м*. *мн*

близору́кий कमबीन камбӣн, स्थूल दृष्टि का стхӯл дришт̣и кā.

бли́зость *ж*. 1. नजदीकी наздӣкӣ *ж*.; 2. (*отношений*) घनिष्ठता гханишт̣хатā *ж*

блины́ *мн* मालपुए мāлпуэ *м*. *мн*

блок *м.* (*союз*) गुट्ट гут̇т̇ *м.*, गुट्टबंदी гут̇т̇-бандӣ *ж.*

блокно́т *м* नोटबुक нотбук *ж.*

блонди́н *м.* सुनहरे बालोंवाला сунах̆рэ ба̄ло̄ва̄ла̄ *м.*

блонди́нка *ж.* सुनहरे बालोंवाली сунах̆рэ ба̄ло̄ва̄лӣ *ж.*

блу́зка *ж.* अंगिया ангийа̄ *ж.*, ब्लाउज бла̄уз *м.*

блю́до *с.* 1. रकाबी рака̄бӣ *ж.*, थाली тха̄лӣ *ж.*; 2. खाना кха̄на̄ *м.*; обе́д из трёх блюд तीन खाने का भोजन *м.*

блю́дце *с* चपनी чапнӣ *ж.*

бобы́ *мн.* लोबिया лобийа̄ *м*, सेमें сэма̄ *ж мн.*

бог *м* ईश्वर ӣшвар *м*, खुदा кхуда̄ *м.*

бога́тство *с.* दौलत даулат *ж*, धन дхан *м.*

бога́тый दौलतमंद даулатманд, धनी дханӣ; ~ урожа́й भारी फ़सल *ж.*

богослуже́ние *с.* पूजा пӯджа̄ *ж.*

бо́дрый हँसमुख х̆а̄смукх

бо́йк||ий फुरतीला пхуртӣла̄, तेज़ тэз; ~ая торго́вля तेज़ बिक्री *ж.*

бойко́т *м.* बाईकाट ба̄йка̄т *м.*

бок *м* 1. (*сторона*) पहलू пахлӯ *м* , बग़ल баґал *ж.*; по бока́м दाहिने-बायें; на боку́ पहलू में; 2. (*бедро*) जाँघ джа̄гх *ж.*

бока́л *м* जाम джа̄м *м* ; подня́ть ~ जाम उठाना *п*

боков||о́й पहलू (बगल) का пахлӯ (баґал) ка̄; ~ы́е места́ पहलू (बगल) की सीटें *ж. мн.*

бо́ком आड़ा а̄ра̄; идти́ ~ आडा चलना *п.*

бокс *м.* घूँसेबाज़ी гхӯсэба̄зӣ *ж.*, मुक्केबाज़ी муккэба̄зӣ *ж.*

боксёр *м* घूँसेबाज़ гхӯсэба̄з *м* , मुक्केबाज़ муккэба̄з *м.*

болга́рин *м* बल्गारियन балга̄рийан

Болга́рия बलगारिया балга̄рийа̄.

болга́рский बल्गार балга̄р.

бо́лее ज़्यादा зйа̄да̄, अधिक адхик; ~ или ме́нее कमोबेश; всё ~ и ~ ज़्यादा और ज़्यादा, अधिकाधिक; тем ~ तो

फिर, तो भी; ~ тогó इतना ही नहीं, केवल यही नहीं; ~ чем से ज़्यादा (अधिक).

болéзненный रोगी рогӣ.

болéзнь *ж.* बीमारी бимāрӣ *ж.*, रोग рог *м*

бол||éть 1. बीमार होना бимāр хонā *нп.*; я ~éю гриппом मुझे इनफ़्लुएंजा (नज़ला) है; **2.** दुखना дукхнā *нп.*, दर्द होना дард хонā *нп.* (में *о чём-л.*), दर्द करना дард карнā *п.*; у меня ~и́т голова मेरे सिर में दर्द है, मेरा सिर दर्द कर रहा है.

болеутоляющий दर्द हटानेवाला дард хатā-нэвāлā.

Боли́вия बोलीविया болӣвийā.

болóто *с.* दलदल далдал *ж*

боль *ж.* दर्द дард *м.*; бóли в желýдке पेट में दर्द *м.*; зубнáя ~ दाँतदर्द *м*

больни́ца *ж.* अस्पताल аспатāл *м.*, चिकित्सालय чикитсāлай *м.*

бóльно ज़ोर से зор сэ; мне ~ मुझे तकलीफ़ हो रही है; ~ удáриться ज़ोर से चोट

लगना *нп.*, ज़ोर से टकराना *нп.* (से *обо что-л*).

больнóй 1. बीमार бӣмāр, रोगी рогӣ; 2. *м* बीमार бӣмāр *м.*, रोगी рогӣ *м.*

бóльше: э́тот зал ~ тогó यह हाल उस हाल से बड़ा है йах̆ х̆āл ус х̆āл сэ барā х̆э; **как мóжно ~** ज़्यादा से ज़्यादा зйāдā сэ зйāдā, अधिक से अधिक адхик сэ адхик; **спаси́бо, я ~ не хочу́** शुक्रिया, मैं और नहीं खा सकता шукрийā, мэ̄й аур нах̆ӣ кхā сактā.

большинствó *с.* बहुसंख्या бах̆усанкхйā *ж* , बहुमत бах̆умат *м.*

большóй बड़ा барā; **Большóй теáтр** बोलशोई थियेटर *м.*

бóмба *ж.* बम бам *м.*; **áтомная ~** एटम-बम *м*

Бомбéй बंबई бамбаӣ.

бор||éц *м* 1. लड़ाका ларāкā *м.*, योद्धा йоддхā *м.*; **~цы́ за мир** शांति के लड़ाके (योद्धा) *м. мн.*; 2. *спорт.* कुश्तीबाज़ куштӣбāз *м.*

боржо́м *м.* बोरजोम का पानी борджом кā пāнӣ *м.*

бо́рн||ый बोरिक борик, ~ая кислота́ बोरिक अम्ल *м*; ~ вазели́н बोरिक वेसिलीन *м*

борода́ *ж* डाढ़ी дāрхӣ *ж.*

борода́вка *ж.* मसा маса *м*

борона́ *ж.* हेंगा хэ̄гā *м.*

боро́ться लड़ना лаṛнā *нп.* (के लिये *за что-л*); ~ за мир शांति के लिये लड़ना *нп.*; ~ за пе́рвое ме́сто प्रथम स्थान के लिये लड़ना *нп.*

борт *м.* जहाज़ (नाव) का पहलू джаха̄з (нāо) кā пахӯлу *м*; на борту́ जहाज़ पर.

борщ *м.* बोर्तश्च бортшч *м.*

борьба́ *ж.* 1. लड़ाई лаṛāӣ *ж.*, संघर्ष санґхарша *м.*; ~ за мир शांति की लड़ाई *ж.*, शांति-संघर्ष *м.*; ~ за свобо́ду и незави́симость आज़ादी और स्वाधीनता की लड़ाई *ж.*; кла́ссовая ~ वर्गयुद्ध *м*; 2. *спорт* कुश्ती кушти̅ *ж.*; класси́ческая ~ फ़्रॉसीसी कुश्ती *ж.*, पहलवानी *ж.*

босико́м नंगे पैर нангэ пайр

босо́й नंगे पैरवाला нангэ пайрвāлā; **на босу́ но́гу** बेमोजा; **он но́сит боти́нки на босу́ но́гу** वह जूते बेमोजा पहिनता है.

босоно́жки *мн.* सेंडल сэндал *м. мн.*

бота́ник *м.* वनस्पतिशास्त्री ванаспатишā-стрӣ *м.*

бота́ника *ж.* वनस्पतिशास्त्र ванаспати-шāстра *м.*

ботани́ческий: ~ **сад** बोटानिकल गार्डेन бо̄тāникал гāрдэн *м.*, वनस्पति-उद्यान ванаспати-уддйāн *м.*

бо́тики *мн.* रबड़ के ऊँचे जूते рабар кэ ӯчэ джӯтэ *м. мн*

боти́нки *мн.* जूते джутэ *м. мн.*

бо́чка *ж.* पीपा пӣпā *м*

боя́знь *ж.* डर дар *м.*, भय бхай *м.*

боя́ться डरना дарнā *нп.* (से *кого-л.*, *чего-л.*), **я бою́сь, что...** मैं डरता हूँ कि..., मुझे भय (डर) है कि...; **я не бою́сь** मुझे कोई भय (डर) नहीं, मैं डरता नहीं

Бразилия ब्राज़ील бра̄зӣл

брак I *м.* 1. शादी ша̄дӣ *ж.*, विवाह вива̄х̮ *м.*; вступа́ть в ~ शादी (विवाह) करना *п.* (के साथ *с кем-л.*).

брак II *м* (*в производстве*) रद्दी माल раддӣ ма̄л *м*, खराबी к̮хара̄бӣ *ж.*

брасле́т *м.* चूड़ी чӯрӣ *ж.*

брат *м* भाई бха̄ӣ *м*

бра́тск||ий बिरादराना бира̄дара̄на̄; ~ая дру́жба बिरादराना दोस्ती (मित्रता) *ж.*; ~ приве́т भ्रातृअभिवादन *м.*

брать लेना лэна̄ *п*, ~ нача́ло शुरू होना *нп.*, निकलना *нп.*; ~ приме́р अनुकरण करना *п.* (का *с кого-л.*).

бревно́ *с. спорт.* कुंदा кунда̄ *м.*

бред *м.* बेहोशी में बोलना бэх̮ошӣ мэ̄ болна̄ *м.*, प्रलाप прала̄п *м.*

бре́дить बेहोशी में बोलना бэх̮ошӣ мэ̄ болна̄ *п.*

брезе́нт *м.* कनवास канва̄с *м.*

брига́да *ж.* ब्रिगेड бригэд *м*; конце́ртная ~ संगीत मंडली *ж.*

бригади́р *м.* ब्रिगेड का मुखिया (प्रधान) бригэд кā мукхийā (прадхāн) *м.*

бриллиа́нт *м.* हीरा хӣрā *м.*

бри́тва *ж.* उस्तुरा устурā *м.*, रेजर рэзар *м*; **электри́ческая** ~ बिजली का उस्तुरा *м.*; **безопа́сная** ~ सेफ़टी-रेजर *м.*

бри́твенн||ый उस्तुरे (रेज़र) का устурэ (рэзар) кā; ~ **прибо́р** हजामत का सेट *м*; ~**ые принадле́жности** हजामत का सामान *м.*

брить मूँड़ना мӯрнā *п.*, हजामत बनाना (करना) хаджāмат банāнā (карнā) *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*).

бри́ться अपने आप को मूँडना апнэ āп ко мӯрнā *п.*, अपने आप की हजामत बनाना (करना) апнэ āп кӣ хаджāмат банāнā (карнā) *п* (*самому*); हजामत बनवाना хаджāмат банвāнā *п.* (*у парикмахера*).

бро́ви *мн.* भौहे бхаӯхэ̃ *ж. мн.*

броди́||ть घूमना гхӯмнā *нп.*, भटकना бхаткнā *нп.*; **я до́лго ~л по у́лицам** मैं बड़ी देर तक सड़कों पर घूमता रहा.

бро́нза *ж.* काँसा ка̄са̄ *м*

бро́нзовый काँसे का ка̄сэ ка̄.

бронхи́т *м.* ब्राकाइटिस бра̄нка̄итис *м*

броса́ть 1. फेंकना пхэ̄кна̄ *п*, डालना да̄лна̄ *п.*; ~ мяч गेंद फेंकना *п.*; 2. छोड़ना чхорна̄ *п*; **бро́сьте!** जाने दो!; 3. छोडना чхорна̄ *п.*, बंद करना банд карна̄ *п.*; **бро́сить кури́ть** सिगरेट पीना छोड देना; **я бро́сил кури́ть** मैं ने सिगरेट पीना छोड दिया.

бро́сить *см.* **броса́ть.**

бро́ситься लपक जाना лапак джа̄на̄ *нп.* (पर *на кого-л.*); ~ **в глаза́** दीख पड़ना *нп.*

бросо́к *м.* (*быстрое движение*) पूरे वेग की दौड़ пӯрэ вэг кӣ даур *ж.*, लपक лапак *ж.*, झपट джхапат *ж.*

брошь *ж.* ब्रौच брауч *м.*

брошю́ра *ж* पुस्तिका пустика̄ *ж.*

бру́сья *мн.* हाथ के जंगले ха̄тх кэ джанглэ *м мн.*; **упражне́ние на ~х** हाथ के जंगलों का व्यायाम *м*

брю́ки *мн.* पाजामा па̄джа̄ма̄ *м.*, पतलून патлӯн *м.*

брюне́т *м* काले बालोंवाला ка̄лэ ба̄лō̄ва̄ла̄ *м.*

брюне́тка *ж* काले बालोंवाली ка̄лэ ба̄лō̄ва̄лӣ *ж.*

Брюссе́ль ब्रसेल्स брасэлс.

Будапе́шт बुदापेस्त буда̄пэст.

будди́зм *м.* बौद्धधर्म бауддхадхарма *м.*

будди́ст *м.* बौद्ध бауддха *м.*

буди́льник *м.* अलार्म-घडी ала̄рм-гхаṛӣ *ж.*; **заведи́те** ~ अलार्म-घड़ी में कूक भरो.

буди́ть जगाना джага̄на̄ *п.*; **его́ не на́до** ~ उस को जगाना नहीं चाहिये.

бу́дка *ж.* कोठरी коṭхрӣ *ж.*, केबिन кэбин *м.*; **телефо́нная** ~ फ़ोन का केबिन *м.*

бу́дни *мн* काम करने के दिन ка̄м карнэ кэ дин *м. мн*

бу́дто मानों ма̄нō̄, जैसे джайсэ; **говоря́т,** ~. कहते है मानों. .

бу́дущ||ее *с* भविष्य бхавишйа *м.*; **в недалёком** ~**ем** निकट भविष्य मे.

бу́дущ||ий अगला аглā, आनेवाला āнэвā-лā, भावी бхāвӣ, **в ~ем году́** अगले साल; **на ~ей неде́ле** अगले सप्ताह.

бужени́на *ж.* सूअर का माँस суар кā мāс *м.*

бу́ква *ж.* अक्षर акшар *м.*

буква́льно अक्षरशः акшаршах.

буква́льный शाब्दिक шāбдик.

буква́рь *м.* वर्णमाला варнамāлā *ж.*, पहली किताब (पुस्तक) пахлӣ китāб (пустак) *ж.*

буке́т *м.* गुल-दस्ता гул-дастā *м.*

букинисти́ческий: ~ магази́н पुरानी किताबों की दुकान пурāнӣ китāбõ кӣ дукāн *ж.*

булава́ *ж.* *спорт.* गुर्ज гурз *м.*

була́вка *ж.* पिन пин *ж.*; **англи́йская ~** सेफ़्टी-पिन *ж.*

бу́лка *ж.* पाव-रोटी пāо-роṭӣ *ж.*, डबल-रोटी ḍабал-роṭӣ *ж.*

бу́лочка *ж.* टिकिया ṭикийā *ж.*, कुलचा кулчā *м.*

бу́лочная *ж.* रोटी की दुकान роти̅ ки̅ дукāн *ж.*

бульва́р *м.* सायेदार सड़क сāйэдāр сарак *ж.*

бульо́н *м.* यख़नी йакхни̅ *ж.*, शोरबा шорбā *м*; мясно́й ~ माँस की यख़नी *ж.*; кури́ный ~ मुर्ग़ी के माँस की यख़नी *ж.*

бума́га *ж.* कागज़ кāг̇аз *м.*; папиро́сная ~ पतला काग़ज़ *м.*; туале́тная ~ टट्टी की ज़रूरत का काग़ज़ *м.*; почто́вая ~ चिट्ठी का काग़ज़ *м.*; фотографи́ческая ~ फ़ोटो का काग़ज़ *м.*

бума́жник *м.* बटुआ батуā *м.*; я забы́л до́ма ~ मै बटुआ घर में भूल गया.

буржуази́я *ж.* पूँजीपति-वर्ग пӯджи̅пати-варга *м.*

буржуа́зный पूँजीवादी пӯджи̅вāди̅.

бу́рн||ый तूफ़ानी тӯфāни̅; ~ые аплодисме́нты तूफानी (जोर की) हर्षध्वनि *ж.*

бу́ря *ж.* तूफ़ान тӯфāн *м.*

бу́сы *мн.* कंठा кантхā *м*; पोत пот *ж.* (*стеклянные*).

бутербро́д *м.* सेंडवीच сэндвич *м.*; ~ с икро́й कवीयार का सेंडवीच *м.*; ~ с ветчино́й सूअर के गोश्त का सेंडवीच *м.*; ~ с сы́ром पनीर का सेंडवीच *м.*; ~ с колбасо́й सासिज का सेंडवीच *м.*

буто́н *м.* कली кали *ж*

бу́тсы *мн.* फुटबाल के बूट футбāл кэ бӯт *м. мн.*

буты́лка *ж.* बोतल ботал *ж.*; ~ кефи́ра एक बोतल दही *м.*; ~ молока́ एक बोतल दूध *м.*; ~ сли́вок बोतल मलाई *ж.*; ~ вина́ एक बोतल शराब *м.*

буфе́т *м.* 1. (*мебель*) बरतनों की अलमारी бартанõ кӣ алмāрӣ *ж.*; 2. कैंटीन кэнтӣн *ж*; пойдёмте в ~ कैंटीन को चलें.

Бухаре́ст बुखारेस्त букхāрэст.

бухга́лтер *м* जमा-खर्च-नवीस джамā-кхарч-навӣс *м.*, मुनीम мунӣм *м.*

бухгалте́рия *ж.* 1. मुनीमी мунӣми *ж.*; 2. (*помещение*) मुनीमखाना мунӣмкхāнā *м.*

бу́хта *ж.* खाड़ी кхāрӣ *ж.*

·Буэ́нос-А́йрес ब्यूनस-एयर्स бйӯнас-эйарс.

бы: я бы охо́тно посети́л... मैं ख़ुशी से... देखूँगा (जाऊँगा) мэ̃и кхуши сэ... дэкхӯгā (джāӯгā); **я бы хоте́л...** मै चाहूँगा कि... мэ̃и чāхӯгā ки...; **вы бы присе́ли** आप (कुछ) बैठ जायें āп (кучх) байṫх джāйэ̃; **е́сли бы я знал (вы зна́ли)...** अगर मैं जानता (आप जानते)... агар мэ̃и джāнтā (āп джāнтэ)...

быва́||ть 1. होना хонā *нп*, वाक़ा होना вāкā хонā *нп.*; **~ет!** होता है!; **2.** आना āнā *нп.*; **вы ча́сто ~ете в теа́тре?** आप अकसर नाटकघर आते (जाते) हैं?; **он там ~ет ежедне́вно** वह वहाँ हर दिन जाया करता है.

бы́вший भूतपूर्व бхӯтпӯрва, साबिक़ сāбик.

бык *м.* साँड़ сā̃р *м.*

бы́ло: он чуть ~ не упа́л वह गिरते गिरते बच गया вах гиртэ гиртэ бач гайā.

бы́стрый तेज़ тэз, शीघ्र шӣгхра.

быт *м.* रहन-सहन рахан-сахан *м.*;

но́вый ~ नया रहन-सहन *м.*; дома́шний ~ गृहस्थी грихастхи *ж.*

быть होना х̌онā *нп.*; как ~? क्या किया जाए?; так и ~! तो फिर यही ठीक है!; пусть бу́дет так यों ही सही; бу́дьте так добры́ मेहरबानी (कृपा) करके; бу́дьте здоро́вы! खुश रहिये!, где вы бы́ли? आप कहाँ थे?, आप कहाँ गये थे?

бюдже́т *м.* बजट баджат̇ *м.*

бюллете́нь *м.* 1. बूलेटिन бу̇лэтин *ж.*; избира́тельный ~ मतपत्र *м.*, वोट का परचा *м.*; 2. *(больни́чный лист)* डाक्टरी सरटीफ़िकेट д̣āкт̇ари сартификэт̇ *м.*, *ж.*

бюро́ *с.* दफ़्तर дафтар *м.*, ब्यूरो бйуро *м.*; ~ зака́зов फ़र्माइश का दफ़्तर *м.*; спра́вочное ~ इक्वायरी आफ़िस *м.*; тури́стическое ~ यात्रीसेवक मंडल *м.*

бюст *м.* *(скульптура)* बस्ट бас̇т *м.*, मूर्ति му̇рти *ж.*

В

в (во) में мэ̃, के भीतर (अंदर) кэ бхӣтар (андар), को ко, पर пар; **в теáтре** थियेटर में; **в Москвé** मास्को मे; **в 1957 годý** सन् १९५७ में; **в понедéльник** सोमवार को; **в прóшлый раз** पिछली बार; **в пáмять** याद में (की *о ком-л., о чём-л.*); **войтѝ в дом** घर मे (के भीतर) आ जाना *нп.*; **éхать в Москвý** मास्को जाना *нп.*; **в сáмом дéле** सचमुच, वास्तव में; **в два часá дня** दिन को दो बजे; **в нéскольких километрах от гóрода** शहर से कई किलोमीटर की दूरी पर; **в нéсколько дней** कई दिन में; **длинóй в 5 мéтров** ५ मीटर लंबा; **в нéсколько раз бóльше (мéньше)** कई गुना अधिक (कम); **в состáве делегáции** शिष्ट-मंडल में; **пьéса в трёх дéйствиях** तीन अंकी नाटक *м.*; **быть ѝзбранным в... ...** में निर्वाचित होना *нп.*; **в слýчае**

чегó-л. की सूरत में; в том числé उन में, की संख्या में; в продолжéние के भीतर (अंदर); в течéние में, के दौरान [में].

вагóн *м.* गाड़ी гāр̣ӣ *ж.*, डब्बा д̣аббā *м.*; ~-рестора́н खाने की गाड़ी *ж.*; мя́гкий ~ गद्देदार डब्बा *м.*; междунарóдный ~ अंतर्राष्ट्रीय डब्बा *м.*; бага́жный ~ सामान का डब्बा *м.*; купи́рованный ~ ख़ानेदार डब्बा *м.*

вагоновожа́тый *м.* [ट्राम] ड्राइवर [ṫрāм]-д̣рāивар *м.*, ट्राम चालक трāм чāлак *м.*

ва́жн||ый 1. ज़रूरी зарӯрӣ, महत्वपूर्ण махатвапӯрна, अहम ахам; ~ое дéло जरूरी काम *м.*; 2. (*о человеке*) बड़ा бар̣ā; नकचढ़ा накчар̣хā (*надменный*).

ва́за *ж.* फूलदान пхӯлдāн *м.* (*для цветов*); फलदान пхалдāн *м.* (*для фруктов*).

вазели́н *м.* वेसिलीन вэсилӣн *м.*

ва́кса *ж.* रोगन роған *м.*, पालिश пāлиш *ж.*

ва́ленки *мн.* नमदे के जूते намдэ кэ джӯтэ *м. мн*

валериа́нов||ый: ~ые ка́пли टिंक्चर वलेरियान ṫинкчар валэриййа̄н *м.*

вальс *м.* वाल्ज़ ва̄лз *м.*

валю́та *ж.* सिक्का сикка̄ *м*, मुद्रा мудра̄ *ж.*, **золота́я** ~ सोने का सिक्का *м.*, स्वर्णमुद्रा *ж.*

вам तुम को тум ко, तुम्हें тумхэ̃, आप को а̄п ко (*вежл. форма*); **мы к** ~ **зайдём** हम आप के पास (यहाँ) आएँगे.

ва́ми तुम से тум сэ, तुम्हारे द्वारा тумха̄рэ два̄ра̄; आप से а̄п сэ, आप के द्वारा а̄п кэ два̄ра̄ (*вежл. форма*), **мы пойдём с** ~ हम आप के साथ जाएँगे; **мы за** ~ **зайдём** हम आप को साथ लेने आएँगे.

ва́нн||а *ж.* 1. टब ṫаб *м.*; **но́мер с** ~**ой** [illegible]ा कमरा *м.*; **но́мер без** ~**ы** बिना ग़ुस्लखाने का कमरा *м.*; 2. ग़ुस्ल ġусл *м.*, स्नान *м.*, **принима́ть** ~**у** ग़ुस्ल (स्नान) करना *п.*; ◇ **со́лнечная** ~ धूप-स्नान дхӯп-сна̄н *м.*

ва́нная *ж.* ग़ुस्लखाना ġуслкха̄на̄ *м.*, स्नानगृह сна̄нгрих̆ *м.*

ва́режки *мч.* बग़ैर उँगलियों के दस्ताने багайр ӯглийо̃ кэ дастāнэ *м. мн.*

варёный पक्का пакка, पका हुआ пакā хуā.

варе́нье *с.* मुरब्बा мурабба̄ *м*, जैम джайм *м.*

вари́ть पकाना пакāнā *п.*

вари́ться पकना пакна *нп.*

Варша́ва वर्सा варсā.

варьете́ *с* पंचमेल तमाशा панчмэл тамāшā *м.*

вас तुम को тум ко, तुम्हें тумхэ̃; आप को āп ко (*вежл. форма*); рад ~ **ви́деть** आप को देखकर मुझे ख़ुशी हुई; **нет ли у ~ ...?** आप के पास... है?; **мы о ~ вспомина́ли** हम ने आप के बारे बातें की, हम ने आप का ज़िक्र किया.

ва́та *ж.* रूई рӯӣ *ж.*

ва́хта *ж.* पहरा пах̣ра *м.*, ड्यूटी д̣йу̇тӣ *ж.*

ваш तुम्हारा тумхāрā, आप का āп кā

(*вежл. форма*); **э́то ва́ша кни́га?** यह आप की पुस्तक है?; **где ва́ше ме́сто?** आप की सीट कहाँ है?; **где ~ бага́ж?** आप का सामान कहाँ है?

вблизи́ नज़दीक наздик, थोड़ी ही दूरी पर тхори хи дури пар.

введе́ние *с.* भूमिका бхумикā *ж.*, प्रस्तावना прастāонā *ж.*

ввезти́ *см.* ввози́ть.

вверх ऊपर को упар ко, ऊपर की तरफ़ (ओर) упар ки тараф (ор); **~ по ле́стнице** सीढ़ी के ऊपर; **~ по тече́нию** बहाव के ऊपर की तरफ़ (ओर).

вверху́ ऊपर упар.

ввести́ *см.* вводи́ть; **~ в зал** हाल में लाना хāл мэ̄ лāнā *п.*; **~ в га́вань** बंदरगाह में लाना бандаргāх мэ̄ лāнā *п.*

ввиду́ की वजह से ки ваджах сэ, के कारण кэ кāран; **~ того́, что...** इस लिये कि...

вводи́ть 1. भीतर (अंदर) लाना бхитар

(андар) лāнā *п.*; 2. जारी करना джāрӣ карнā *п.*, चालू (लागू) करना чāлӯ (лāгу) карнā *п.*; ~ в эксплуатáцию अमल (काम) में लाना *п.*

ввоз *м.* आयात āйāт *м.*

ввозить बाहर से लाना бāхар сэ лāнā *п.*, आयात करना āйāт карнā *п.*

ввóзн||ый बाहर से लाया हुआ бāхар сэ лāйā хуā; ~ая **пóшлина** आयातकर *м.*

вглубь की गहराई में кӣ гахрāи мэ̄, के भीतर кэ бхӣтар, भीतर को бхӣтар ко.

вдалекé *см.* вдалú.

вдалú दूर [में] дӯр [мэ̄]

вдвóе दुगना дугнā, दुगुना дугунā; **увели́чивать** ~ दुगुना करना *п.*; **уменьшáть** ~ आधा करना *п.*; ~ **бóльше** दुगना ज़्यादा (अधिक); ~ **мéньше** दुगना कम.

вдвоём दोनों донō̃.

вдвойнé दुगना дугнā.

вдобáвок इस के सिवा (अतिरिक्त) ис кэ сивā (атирикта).

вдова́ *ж.* रंडा райда̄ *ж.*, विधवा видхава̄ *ж*, बेवा бэва̄ *ж*

вдове́ц *м.* रँडुआ ра̄дуа̄ *м.*, विधुर видхур *м.*

вдо́воль बहुतायत से бахута̄йат сэ (*в изобилии*); जी भरकर джӣ бхаркар, पेट भर пэт бхар (*досыта*).

вдого́нку [के] पीछे [кэ] пӣчхэ; **бро́ситься за ке́м-л.** ~ किसी के पीछे दौड जाना *нп*.

вдоль के साथ साथ кэ са̄тх са̄тх; **идти́ ~ по бе́регу** किनारे के साथ साथ चलना (जाना) *нп.*

вдох *м.* साँस са̄с *ж.*

вдруг अचानक ача̄нак, एकाएक эка̄эк, सहसा сахса̄

вдыха́ть साँस लेना са̄с лэна̄ *п*

вегетариа́нец *м.* शाकाहारी ша̄ка̄ха̄рӣ *м.*

вегетариа́нск||ий शाकाहारी ша̄ка̄ха̄рӣ, निरामिष нира̄миш; **~ое блю́до** निरामिष खाना *м*, **~ая столо́вая** निरामिष भोजनालय *м.*

ве́дение *с.* संचालन санчā́лан *м.* *(заведование).*

ве́дома: без его́ ~ उस के जानने के बग़ैर ус кэ джā́нэ кэ багаи́р.

ведро́ *с.* बालटी бā́лтӣ *ж.*, डोल дол *м.*

веду́щ||ий *(главный)* मुख्य мукхйа, प्रधान прадхā́н; ~ая кома́нда हरावल-टीम *ж.*

ведь ही хи, तो то, ज़रूर заpу́р; ~ я вам говори́л मैं ने आप से कहा तो था; ~ вы пойдёте? तो आप जाएँगे?; ~ изве́стно, что . . . मालूम तो है कि . . .

ве́ер *м.* पंखा панкхā́ *м.*

ве́жливо आदर (आदाब) से ā́дар (ā́дā́б) сэ, शिष्टापूर्वक шиштā́пу́рвак.

ве́жливость *ж.* शिष्टाचार шиштā́чā́р *м.*, आदाब ā́дā́б *м.*, तमीज़ тами́з *ж.*

ве́жливый शिष्ट шишта, तमीज़दार тами́здā́р.

везде́ हर जगह хар джагах, सर्वत्र сарватра.

везти́ 1. ले जाना лэ джā́нā́ *нп.*;

खींचना кхӣ̃чна̄ *п.* (*напр. телегу*); 2. *безл.*: ему́ везёт वह खुशक़िस्मत है вах кхушќисмат х̆э; ему́ не везёт वह बदक़िस्मत है вах̆ бадкисмат х̆э.

век *м.* 1. शताब्दी шата̄бди *ж.*, सदी сади *ж.*; XX век बीसवीं शताब्दी (सदी) *ж.*; 2. दौर даур *м.*, ज़माना зама̄на̄ *м.*, युग йуг *м.*; в наш ~ हमारे ज़माने में; 3. उम्र умр *ж.*, जीवनकाल джӣванка̄л *м.*; весь свой ~ अपनी सारी उम्र *ж.*, अपना सारा जीवन *м.*

ве́ко *с.* पलक палак *ж.*

вели́к: э́ти ту́фли мне велики́ ये जूते मेरे लिये ढीले हैं йэ джӯтэ мэрэ лийэ д̣хӣлэ х̆э̄й.

велика́н *м.* दैत्य дайтйа *м.*

вели́кий बड़ा бар̣а̄, महान мах̆а̄н.

Великобрита́ния ग्रेटब्रिटेन грэ̇тбритэн.

великоле́пный शानदार ша̄нда̄р, आलीशान а̄лӣша̄н.

вели́чественный आलीशान а̄лӣша̄н

вели́чие *с.* बड़ाई бар̣а̄ӣ *ж.*

यक़ीन йакӣн *м.*, विश्वास вишва̄с *м.*, भरोसा бхароса̄ *м.*

вера́нда *ж.* बरामदा бара̄мда̄ *м.*

верблю́д *м.* ऊँट ӯт *м.*

верёвка *ж.* रस्सी рассӣ *ж.*, डोरी д̣орӣ *ж.*; रस्सा расса̄ *м.* (*толстая*).

ве́р||ить सच मानना сач ма̄нна̄ *п.*, यक़ीन (विश्वास, भरोसा) करना (रखना) йакӣн (вишва̄с, бхароса̄) карна̄ (ракхна̄) *п.* (पर, का, में *в кого-л., во что-л.*); **я вам ~ю** मेरा (मुझे) आप में विश्वास है; **я этому не ~ю** मुझे इस बात पर विश्वास नहीं; **я ~ю** मुझे यक़ीन है, मै यक़ीन रखता हूँ.

вермише́ль *ж.* वेर्मिसेली вэрмисэлӣ *ж.*

ве́рмут *м.* वरमूथ вармӯтх *ж.*

ве́рно 1. ठीक т̣хӣк, सही сахӣ; **соверше́нно ~!** बिलकुल ठीक!; 2. (*вероятно*) शायद ша̄йад

верну́ть लौटाना лаут̣а̄на̄ *п.*, वापस देना ва̄пас дэна̄ *п*

верн||у́ться लौटना лаут̣на̄ *нп.*, वापस

आना ва̄пас а̄на̄ *нп.*; **~йтесь, пожа́луйста!** वापस आइये!

ве́рн||ый 1. वफ़ादार вафа̄да̄р; **~ые друзья́** वफ़ादार दोस्त *м. мн.*; 2. अचूक ачӯк (*напр. об оружии*); विश्वस्नीय вишваснӣйа (*о человеке*); **из ~ых исто́чников** विश्वस्नीय सूत्रों से; 3. ठीक тхӣк, दुरुस्त дуруст, सच्चा сачча̄; **~ое реше́ние** सच्चा निश्चय *м.*; **у вас ~ые часы́?** आप की घड़ी ठीक है?

вероисповеда́ние *с.* धर्म дхарма *м.*, मजहब мазх̆аб *м.*

веро́ятно शायद ша̄йад, संभव самбхав; **он, ~, придёт (не придёт)** शायद वह आएगा (नहीं आएगा).

веро́ятност||ь *ж.* संभावना самбха̄она̄ *ж.*; **по всей ~и** शायद, प्राय:, संभवत:.

верфь *ж.* डाक да̣к *м.*

верх *м.* 1. (*верхняя часть*) ऊपरी हिस्सा ӯпарӣ х̆исса̄ *м.*, चोटी чот̣ӣ *ж.*, शिखर шикхар *м.*; 2. (*автомобиля, экипажа*) टप т̣ап *м.*; 3. (*высшая ступень*) शिखर

шикхар *м.*; ◇ одержа́ть ~ हरा देना *п.* (को *над кем-л.*).

ве́рхн||ий ऊपर का ўпар кā, ऊपरी упари; **~ее пла́тье** ऊपर के कपड़े *м. мн.*; **~ эта́ж** ऊपर की मंज़िल *ж.*

верхо́вный सुप्रीम суприм, सर्वोच्च сарвоччa; **Верхо́вный Сове́т** सुप्रीम (सर्वोच्च) सोवियत *ж.*

верхов||о́й: **~а́я езда́** घुड़सवारी гхуṙсавāри *ж.*; **~а́я ло́шадь** घुड़सवारी का घोड़ा гхуṙсавāри кā гхоṙā *м.*

верхо́м सवार होकर савāр hокар; **е́здить ~ на ло́шади** घोड़े पर सवार होकर चलना (जाना) *нп.*

верши́на *ж.* चोटी чоṭи *ж.*, शिखर шикхар *м.*

вес *м.* वज़न вазан *м.*, भार бхāр *м.*; **легча́йшего ве́са** अति हलके वज़न का, **лёгкого ве́са** हलके वज़न का; **полулёгкого ве́са** अध हलके वज़न का; **сре́днего ве́са** औसत वजन का; **тяжёлого ве́са** गुरु वज़न का.

веселиться खुशी (खुशियाँ) मनाना кхуши (кхушийā) манāна *п.*

весёлый खुशदिल кхушдил, हँसमुख хāсмукх.

весéлье *с.* चहल-पहल чахал-пахал *ж.*

весéнний वसंती васанти, बहारी бахāри.

вéсить तौल (वजन) होना таул (вазан) хона *нп.* (का *о чём-л.*).

вéсло *с.* चप्पू чаппу *м.*

веснá *ж.* वसंत васант *м*, बहार бахāр *ж.*

веснóй बहार (वसंत) को бахāр (васант) ко; бýдущей (прóшлой) ~ अगली (पिछली) बहार में.

весов||óй: ~áя категóрия वेट-डिवीजन вэт-дивиджан *м.*, वज़न का दरजा вазан кā дарджā *м.*

вести́ 1. ले जाना лэ джāнā *нп.*; кудá вы нас ведёте? आप हम को कहाँ ले जाते हैं?; 2. चलाना чалāнā *п.*, संचालन करना санчāлан карнā *п.*; ~ собрáние सभा का संचालन करना *п.*; 3. चलाना чалāнā *п.*; ~ автомаши́ну मोटर चलाना *п.*; ◇ кудá ведёт эта дорóга? यह रास्ता

कहाँ (किधर) जाता है?; ~ разговóр बात (बातचीत) करना *п*.; ~ переговóры बातचीत (वार्ता) करना *п*.; ~ себя́ बरतना *нп*., व्यवहार करना *п*.

вестибю́ль *м*. पेशदालान пэшдāлāн *м*.

весть *ж* ख़बर кхабар *ж*., समाचार самāчāр *м*.

весы́ *мн*. तराज़ू тарāзӯ *м*., *ж*.

весь सारा сāрā, पूरा пӯрā, तमाम тамāм; ~ день सारा (पूरा) दिन, दिन भर; всё врéмя सारे दिन, सारे (पूरे) वक़्त (समय); вся недéля हफ़्ता भर, पूरे सप्ताह.

весьмá बहुत баҳут, काफ़ी кāфи; я ~ рад मैं काफ़ी ख़ुश (प्रसन्न) हूँ.

вéтер *м*. हवा ҳавā *ж*., वायु вāйу *м*., *ж*.

ветеринáр *м*. सलोतरी салотари *м*., पशु-चिकित्सक пашучикитсак *м*.

вéтка *ж*. 1. टहनी ṫаҳни *ж*., डाल ḋāл *ж*., 2.: железнодорóжная ~ शाख़-लाइन шāкх-лāин *ж*.

вéтрен||ый तेज़ हवा का тэз ҳавā кā; ~ая погóда तेज हवा का मौसिम *м*.

ветчина́ *ж.* हम хам *м.*, सुअर का गोश्त суар кā гошт *м.*

ве́чер *м.* 1. शाम шāм *ж.*, संध्या сандхйā *ж.*, साँझ сāджх *ж.*; **по вечера́м я всегда́ до́ма** शाम को मैं घर पर हुआ करता हूँ; 2. पार्टी пāртӣ *ж.*, शाम की महफ़िल шāм кӣ маҳфил *ж.*; **вы пойдёте на ~?** आप शाम की महफ़िल में जाएँगे?

вече́рн||ий शाम (रात) का шāм (рāт) кā; **~яя шко́ла** रात का स्कूल *м.*, संध्या-स्कूल *м.*; **~ее вре́мя** संध्या-समय *м.*; **~ее пла́тье** संध्याकालीन वस्त्र *м.*

ве́чером शाम को шāм ко; **сего́дня (за́втра, вчера́) ~** आज (कल) शाम को; **куда́ вы пойдёте сего́дня ~?** आज शाम को आप कहाँ जाएँगे?

ве́шалк||а *ж.* 1. खूँटी кхӯтӣ *ж.*, लटकन латкан *м.*; **да́йте мне ~у** मुझे लटकन दीजिए; 2. टैब таиб *ж.*; **у меня́ в пальто́ оторвала́сь ~** मेरे कोट की टैब फट गयी.

ве́шать लटकाना латкāнā *п.*, टाँगना тāгнā *п.*; **~ пальто́** कोट लटकाना *п.*

ве́щи *мн.* चीज़ें чӣзэ̄ *ж.* *мн.*, सामान сā-мāн *м.*, असबाब асбāб *м.*; **где мой ~?** मेरा सामान कहाँ है?; **упако́вывать ~** सामान बाँधना *п.*

вещь *ж.* चीज чӣз *ж.*, वस्तु васту *ж.*

ве́ялка *ж.* ओसाने की मशीन осанэ кӣ машӣн *ж.*

взаи́мный आपसी āпасӣ, परस्पर параспар, पारस्परिक пāраспарик, बाहमी бāхамӣ.

взаимоотноше́ния *мн.* परस्पर संबंध параспар самбандх *м.* *мн.*, बाहमी ताल्लुक़ бā-хамӣ тāллук *м.* *мн.*

взаимопо́мощь *ж.* परस्पर सहायता параспар сахāйтā *ж.*, बाहमी इमदाद бахамӣ им-дāд *ж.*

взаймы́: брать ~ कर्ज़ (उधार) लेना карз (удхāр) лэнā *п.*; **дава́ть ~** क़र्ज़ (उधार) देना карз (удхāр) дэнā *п.*

взаме́н के बदले кэ бадлэ, के एवज़ [में] кэ эваз [мэ̄].

взби́т||ый: ~ые сли́вки मथी हुई मलाई матхӣ хуӣ малāи *ж.*

взвéшивать तौलना таулнā *п.*, वज़न करना (लेना) вазан карнā (лэнā) *п.* (का *кого-либо, что-л.*).

взволновáть(ся) *см.* волновáть(ся).

взгляд *м.* 1. नजर назар *ж.*, निगाह нигāх̌ *ж.*, दृष्टि дришти *ж.*; с пéрвого взгля́да पहली नज़र में; брóсить ~ नज़र (निगाह, दृष्टि) डालना *п.* (पर *на кого-л., на что-л.*); 2. दृष्टि дришти *ж.*; на мой ~ मेरी दृष्टि में, मेरे समझ में.

вздох *м.* साँस сāс *ж.*

вздохнýть *см.* вздыхáть.

вздрáгивать चौंकना чаўкнā *нп.*, चौंक पड़ना чаўк парнā *нп.*, काँपना кāпнā *нп.*, काँप उठना кāп уṫхнā *нп.*

вздрóгнуть *см.* вздрáгивать

вздыхáть साँस लेना сāс лэнā *п.*, आह भरना (मारना) āх̌ бхарнā (мāрнā) *п.*

взим||áть लेना лэнā *п.*, वसूलना васӯлнā *п.*; тамóженный сбор не ~áется चुंगी नहीं ली जाती, चुंगी वसूली जाती नहीं;

~áется штраф जुरमाना लिया जाता है, जुरमाना वसूला जाता है.

взлетáть उड़ना ýрна̄ *нп.*, उड़ जाना ур джа̄на̄ *нп.*

взлетéть *см.* взлетáть.

взлётн||ый: ~ая дорóжка हवाई जहाज दौड़ाने की सड़क х̌ава̄й джах̌а̄з даура̄нэ кӣ сарак *ж.*

взмáхивать [हाथ] हिलाना [х̌а̄тх] х̌ила̄на̄ *п.* (*руками*); फड़फड़ाना пхарпхара̄на̄ *нп.*, फटफटाना пхатпхата̄на̄ *нп.* (*крыльями*).

взмахнýть *см.* взмáхивать

взмóрье *с.* समुद्रतट самудратат *м*

взнос *м.* चदा чанда̄ *м.*, शुल्क шулка *м.*; **членский** ~ मेंबरी का चंदा *м.*

взрóслый सयाना сайа̄на̄, बालिग़ ба̄лиг̇, वयस्क вайаска.

взрыв *м.*: ~ аплодисмéнтов तालियों की गूंज та̄лийо̄ кӣ гундж *ж.*; ~ смéха क़हक़हा к̇ах̌к̇ах̌а̄ *м.*

взыскáние *с.* 1. सजा саза̄ *ж.*, दंड данд *м.*; **налагáть** ~ सज़ा(दंड) देना *п.*; 2.: ~ пó-

шлины चुंगी (महसूल) की वसूली чунгӣ (маҳсӯл) кӣ васӯлӣ *ж.*

взять लेना лэнā *п.*, ले लेना лэ лэнā *п.*; ~ с собóй साथ लेना *п.*; **возьмите!** लो!, लीजिये!; ◇ ~ на себя́ अपने ऊपर लेना (ले लेना) *п.*; ~ себя́ в ру́ки अपने को सँभालना *п.*

взя́ться: ~ за́ руки हाथ मिलाना ҳāтх милāнā *п.*, हाथ में हाथ लेना ҳāтх мэ̄ ҳāтх лэнā *п.*

вид I *м.* 1. (*внешность*) सूरत сӯрат *ж.*, आकृति āкрити *ж.*; 2. (*форма*) शकल шакал *ж.*, रूप рӯп *м.*; 3. दृश्य дришйа *м.*; **краси́вый** ~ सुंदर दृश्य *м.*; ◇ **при ви́де** देखते ही; **име́ть в виду́** दृष्टि (ध्यान) में रखना *п.*

вид II *м.* (*сорт*) क़िस्म кисм *ж.*, प्रकार пракāр *м.*

ви́деть देखना дэкхнā *п.*; **вы ви́дите?** आप देखते हैं?; **я не ви́жу** मुझे नजर नहीं आता, मुझे दिखाई नहीं देता; **я хорошо́ ви́жу** मैं अच्छी तरह देखता हूँ; **я пло́хо ви́жу** मैं बुरी तरह देखता हूँ.

ви́димо मालूम होता है कि ... ма̄лӯм х̆о-та̄ х̆э ки...

видне́ться दिखाई देना дикха̄й дэна̄ *нп.*, नज़र आना назар а̄на̄ *нп.*

ви́дно: **хорошо́ ~** अच्छी तरह दिखाई देता है аччхӣ тарах̆ дикха̄й дэта̄ х̆э; **его́ ещё не ~** वह अभी दिखाई नही दिया вах̆ абхӣ дикха̄й нах̆ӣ дийа̄, वह अभी नज़र नही आया вах̆ абхӣ назар нах̆ӣ а̄йа̄; **~, он не придёт** मालूम होता है कि वह नहीं आयेगा ма̄лӯм х̆ота̄ х̆э ки вах̆ нах̆ӣ а̄йэга̄.

ви́дный 1. (*видимый*) दिखाऊ дикха̄ӯ, दृष्टिगत дриштигат; 2. (*значительный*) प्रभावपूर्ण прабха̄опӯрна, प्रभावशाली пра-бха̄оша̄лӣ.

ви́з||а *ж.* विसा виса̄ *м.*, आज्ञापत्र а̄гья̄патра *м.*; **~ на вы́езд** विदेश जाने का विसा *м.*, **~ на въезд** देश में आने का विसा *м.*; **выдава́ть ~у** विसा देना *п.*; **получа́ть ~у** विसा लेना *п.*, विसा मिलना *нп.*

визи́ровать (*подписывать*) दस्तखत (हस्ता-

क्षर) करना дастќхат (х̌астāкшар) карнā *п.* (पर *что-л.*).

визи́т *м* भेंट бхэ̄т *ж.*, मुलाक़ात мулāкāт *ж.*; आना āнā *м.*, आगमन āгаман *м.* (*приезд*); यात्रा йāтрā *ж.* (*поездка*); **наноси́ть** ~ मिलने जाना *нп.*; **отдава́ть** ~ वापसी मुलाक़ात करना *п.*

ви́лка *ж.* काँटा кā̃ṫā *м.*

вина́ *ж.* क़सूर ќасӯр *м.*, दोष дош *м.*

винегре́т *м.* सलाद салāд *м.*, कचालू качāлӯ *м.*

вино́ *с.* शराब шарāб *ж.*, मदिरा мадирā *ж.*

виногра́д *м.* अंगूर ангӯр *м.*

виногра́дник *м.* अंगूर का बाग़ ангӯр кā бāѓ *м.*

виногра́дн||ый अंगूरी ангӯрӣ, अंगूर का ангӯр кā; **~ое вино́** अंगूरी मदिरा *ж.*

виноде́лие *с.* अंगूरबानी ангӯрбāнӣ *ж.*

винто́вка *ж.* बंदूक़ бандӯк *ж.*, रायफ़ल рāйфал *ж.*

виолонче́ль *ж.* वायलनचेलो вāйаланчэло *ж.*

виртуо́з *м.* कलाप्रवीण व्यक्ति калāправӣн вйакти *м.*

висе́ть लटकना латакнā *нп.*, टँगना тāгнā *нп.*

ви́ски *с.* व्हिस्की вхискӣ *ж.*

висо́к *м.* कनपटी канпатӣ *ж.*

високо́сный: ~ **год** अधिवर्ष адхиварша *м.*

витами́ны *мн.* विटामिन витāмин *м. мн.*

витри́на *ж.* दुकान की खिड़की дукāн кӣ кхиркӣ *ж.*

ви́ться **1.** (*о волосах*) घुँघराले होना гхӯгхрāлэ хона̄ *нп.*; **2.** (*о реке, о тропинке*) बल (चक्कर) खाना бал (чаккар) кхāнā *п.*

вихрь *м.* बगूला багӯлā *м.*

вишнёв||ый: ~ **сад** चेरी का बाग़ чэрӣ кā бāг *м.*; ~ **сиро́п** चेरी का शीरा чэрӣ кā шӣрā *м.*, चेरी का शरबत чэрӣ кā шарбат *м*; ~**ого цве́та** चेरी के रंग का чэрӣ кэ ранг кā.

ви́шня *ж.* चेरी чэрӣ *ж.* (*плод*); चेरी का पेड़ чэрӣ кā пэр *м.* (*дерево*).

вклад *м.* 1. अमानत амāнат *ж.*, निक्षेप никшэп *м.*, डिपाज़िट дипāзит *м.*, 2. *перен.* देन дэн *ж.*; ~ **в дéло мúра** शांति के ध्येय में देन *ж.*

включ||áть 1. शामिल (दाखिल, समावेश) करना шāмил (дāкхил, самāвэш) карнā *п.* (में *во что-л.*); ~ **в состáв делегáции** प्रतिनिधि-मंडल में शामिल (दाख़िल, समावेश) करना *п.*; 2. *тех* खोलना кхолнā *п.*; ~**úте рáдио!** रेडियो खोलो!

включáться शामिल (सम्मिलित) होना шāмил (саммилит) х̌онā *нп.* (में *во что-л.*).

включáя मिलाकर милāкар, के साथ кэ сāтх, सहित сах̌ит.

включúтельно के साथ кэ сāтх, सहित сахит.

включúть(ся) *см.* включáть(ся).

вкрáтце संक्षेप में санкшэп мэ̄, संक्षेपत: санкшэптах̌, मुख़्तसर तौर पर муќхтасар таур пар.

вкрутýю: **яйцó** ~ ठोस (पूरा) उबला हुआ अंडा т̇хос (пӯрā) ублā х̌уā андā *м.*

вкус *м.* मज़ा мазā *м.*, स्वाद свāд *м.*;

रुचि ручи *ж.* (*напр. к музыке*); на ~ स्वाद में; по вáшему вкýсу आप की रुचि के अनुसार.

вкýсно: как ~! कितना मज़ेदार! китнā мазэдāр!

вкýсный मज़ेदार мазэдāр, स्वादिष्ट свāдишта; ~ обéд मज़ेदार (स्वादिष्ट) खाना *м.*

владéлец *м.* मालिक мāлик *м.*, स्वामी свāмӣ *м.*

владé||ть: ~ языкóм ज़बान (भाषा) आना забāн (бхāшā) āнā *нп.* (को *о ком-л.*); каким языкóм вы ~ете? आप को कौन-सी ज़बान (भाषा) आती है? āп ко каун-сӣ забāн (бхāшā) āтӣ х̃э?; я ~ю инострáнными языкáми मुझे (मुझ को) विदेशी ज़बानें (भाषाएँ) आती हैं муджхэ (муджх ко) видэшӣ забāнэ̃ (бхāшāэ̃) āтӣ х̃э̃й; я не ~ю инострáнными языкáми मुझे (मुझ को) विदेशी ज़बानें (भाषाएँ) नहीं आती हैं муджхэ (муджх ко) видэшӣ забāнэ̃ (бхāшāэ̃) нах̃ӣ āтӣ х̃э̃й.

вла́жный नम нам, तर тар, गीला гӣлā.

власть *ж.* अधिकार адхикāр *м.*, सत्ता саттā *ж.*, शासन шāсан *м.*; **Сове́тская ~** सोवियत शासन *м.*

вле́во बायें бāйэ̃, बाईं तरफ़ (ओर) бāӣ тараф (ор); ~ от... ... से बाईं ओर.

влия́ние *с.* असर асар *м.*, प्रभाव прабхāо *м.*; **ока́зывать ~** असर (प्रभाव) डालना *п.* (पर, के ऊपर *на кого-л.*, *на что-л.*); **я име́ю на него́ ~** मेरा उस पर असर है.

влия́ть असर (प्रभाव) डालना асар (прабхāо) д̣āлнā *п.* (पर, के ऊपर *на кого-л.*, *на что-л.*).

ВЛКСМ (Всесою́зный Ле́нинский Коммунисти́ческий Сою́з Молодёжи) सोवियत संघ की लेनिन नामी नौजवान कम्युनिस्ट लीग совийат сангх кӣ лэнин нāмӣ науджавāн камйунист лӣг *ж.*

влюбля́ться प्रेम में पड़ना прэм мэ̃ парнā *нп.* (के *в кого-л.*, *во что-л.*).

вме́сте एक साथ эк са̄тх, के साथ кэ са̄тх; ~ со мной मेरे साथ; ~ с на́ми हमारे साथ; ~ с ва́ми आप के साथ; вы́йдем ~ साथ बाहर चलें; ◇ ~ с тем इस के साथ, साथ ही [साथ].

вмести́тельный: ~ зал (аудито́рия) बड़ी गुंजाइश का हाल (व्याख्यानालय) барӣ гунджӑиш ка̄ х̌а̄л (вй̆а̄кхй̆а̄на̄лай) *м.*

вме́сто के बदले (बजाय) кэ бадлэ (баджа̄й), की जगह кӣ джагах̌, के स्थान में кэ стха̄н мэ̄; кто пойдёт ~ вас? आप की जगह कौन जाएगा?

вмеша́ться *см.* вме́шиваться.

вме́шиваться दख़लंदाज़ी (हस्तक्षेप) करना дакхаланда̄зӣ (х̌астакшэп) карна̄ *п.*, दखल देना да́кхал дэна̄ *п.* (में *во что-либо*).

вмиг एकदम экдам.

внача́ле पहले пах̌лэ, शुरू (आरंभ) में шурӯ (а̄рамбх) мэ̄; ~ бу́дет ле́кция पहले (शुरू में) व्याख्यान होगा.

вне के बाहर кэ бāхар; ~ **кóнкурса** मुक़ाबले के बग़ैर, बिना प्रतियोगिता; ◇ ~ **себя́** आपे से बाहर.

внезáпно अचानक ачāнак, एकाएक экā-эк, सहसा сахсā

внеочередно́й अतिरिक्त атирикта (*дополнительный*), विशेष вишэш (*чрезвычайный*).

внести́ *см* вноси́ть.

вне́шн||ий 1. ऊपरी упари, बाहरी бāхри; ~ **вид** बाहरी दृश्य (रूप) *м.*; 2. विदेशी видэши, वैदेशिक вайдэшик; ~**яя поли́тика** विदेशी (वैदेशिक) नीति *ж.*; ~**яя торго́вля** विदेशी वाणिज्य (व्यापार) *м.*

вне́шность *ж.* सूरत сурат *ж.*, आकृति āкрити *ж.*

вниз नीचे [को] нӣчэ [ко], नीचे की तरफ़ (ओर) нӣчэ кӣ тараф (ор); ~ **по ле́стнице** सीढ़ी के नीचे; ~ **по тече́нию** बहाव के नीचे की तरफ़ (ओर).

внизу́ नीचे ни̅чэ, के नीचे кэ ни̅чэ; подождите меня́ ~ नीचे मेरा इंतिजार कीजिये.

внима́ни||е *с.* 1. ध्यान дхйа̄н *м.*; ~! ध्यान दें!; **принима́ть во** ~ ध्यान में रखना *п.*; **обрати́те** ~ **на**... ... पर (की तरफ़, की ओर) ध्यान दीजिये; **не обраща́йте** ~**я** कोई परवाह (खयाल) न कीजिये, कोई बात नहीं; 2. आदर а̄дар *м.*; **ока́зывать** ~ आदर करना (का *кому-л.*).

внима́тельно ध्यान से дхйа̄н сэ, ध्यानपूर्वक дхйа̄нпӯрвак.

внима́тельн||ый 1. सावधान са̄вадха̄н; 2. मेहरबान мэх̌арба̄н, चिंताशील чинта̄ши̅л; **вы о́чень** ~**ы** आप बहुत मेहरबान (चिंताशील) है.

вничью́: игра́ зако́нчилась ~ खेल हार-जीत का निश्चय हुए बिना समाप्त हुआ кхэл х̌а̄р-джи̅т ка̄ нишчай х̌уэ бина̄ сама̄пта х̌уа̄, खेल छूट हो गया кхэл чхӯт хо гайа̄.

вновь फिर से пхир сэ, नये सिरे से найэ сирэ сэ.

вноси́ть 1. लाना ла̄на̄ *п.* (के अंदर, में *куда-л.*); **внеси́те сюда́** इधर लाओ; 2. चुकाना чука̄на̄ *п.*, देना дэна̄ *п.*; ~ **де́ньги** रुपया देना (रखना) *п.*; 3. शामिल (दाखिल) करना ша̄мил (да̄кхил) карна̄ *п.*; ~ **в спи́сок** सूची में शामिल (दाख़िल) करना *п.*, 4. पेश (उपस्थित) करना пэш (упастхит) карна̄ *п.*; ~ **предложе́ние** प्रस्ताव पेश (उपस्थित) करना *п.*

внук *м.* पोता пота̄ *м.* (*сын сына*); नवासा нава̄са̄ *м.* (*сын дочери*).

вну́тренн||ий भीतरी бхӣтарӣ, अंदरूनी андарӯнӣ, आंतरिक а̄нтарик; ~**яя торго́вля** भीतरी (अंदरूनी) व्यापार *м.*; ~**ее положе́ние** अंदरूनी हालत *ж.*

внутри́ भीतर бхӣтар, अंदर андар, के भीतर (अंदर) кэ бхӣтар (андар).

внутрь भीतर को бхӣтар ко, में мэ̄, के भीतर (अंदर) кэ бхӣтар (андар).

вну́чка *ж.* पोती потӣ *ж.* (*дочь сына*); नवासी навāсӣ *ж.* (*дочь дочери*).

вня́тный साफ़ сāф, स्पष्ट спашта.

вовлека́ть भरती करना бхартӣ карнā *п.* (*напр. в организацию*); फँसाना пхāсā-нā *п.* (*впутывать*).

вовле́чь *см.* вовлека́ть.

во́время वक़्त (समय) पर вакт (самай) пар; **не** ~ बेवक़्त.

во-вторы́х दूसरे дӯсрэ.

вода́ *ж.* पानी пāнӣ *м.*, जल джал *м.*; **горя́чая** ~ गरम पानी *м.*; **кипячё-ная** ~ पक्का (उबला हुआ) पानी *м.*; **минера́льная** ~ सोडा-वाटर *м.*; **пи-тьева́я** ~ पीने का पानी *м.*; **холо́д-ная** ~ ठंडा पानी *м.*

водеви́ль *м.* वाडेवील вāдэвӣл *м.*

води́тель *м.* ड्राइवर дрāивар *м.*, चालक чāлак *м.*

води́ть *см.* вести́.

во́дка *ж* वोडका водкā *м.*

во́дн||ый: ~ спорт पानी का खेल-कूद

пāнӣ кā кхэл-кӯд *м.*; ~ трáнспорт पानी का यातायात пāнӣ кā йāтāйāт *м.*; ~ое пóло जलपोलो джалполо *м.*

водолáз *м.* पनडुब्बा пандуббā *м.*, गोतामार готāмāр *м.*

водолечéние *с.* जलचिकित्सा джалчикитсā *ж.*

водопáд *м.* [जल]प्रपात [джал]прапāт *м.*

водопровóд *м.* पानी के नल пāнӣ кэ нал *м. мн.*, जलप्रणाली джалпранāли *ж.*

водорóд *м.* हाइड्रोजन хāйдроджан *м.*, उद्जन удджан *м.*

водохранúлище *с.* जलागार джалāгāр *м.*, जलाशय джалāшай *м.*

воевáть लड़ना ларнā *нп.*, लड़ाई करना (लड़ना) ларāӣ карнā (ларнā) *п.* (से, के ख़िलाफ़, के विरुद्ध *с кем-л.*).

воéнн||ый 1. फ़ौजी фауджӣ, जंगी джангӣ, सैनिक сайник; ~ая слýжба फ़ौजी ख़िदमत *ж.*, सैनिक नौकरी (सेवा) *ж.*; 2. *м.* आर्मीवाला āрмӣвāлā *м.*, सैनिक नौकर сайник наукар *м.*

возврати́ть(ся) *см.* возвраща́ть(ся).

возвра||ща́ть वापस देना ва̄пас дэна̄ *п.*, लौटा देना лаута̄ дэна̄ *п.*; **~ти́те мне...** मुझे... वापस दीजिये (लौटा दीजिये).

возвра||ща́ться लौटना лаутна̄ *нп.*, लौट (वापस) आना лаут (ва̄пас) а̄на̄ *нп.* (*сюда*); लौट (वापस) जाना лаут (ва̄пас) джа̄на̄ *нп.* (*туда*), **когда́ мы ~ти́мся?** हम कब वापस आएँगे?

возвраще́ние *с.* वापसी ва̄пасӣ *ж.*; चुकौता чукаута̄ *м.* (*денег*); **~ домо́й** घर को वापसी *ж.*

возвыше́ние *с.* मंच манч *м.* (*помост*); ऊँची जगह ӯчӣ джагах *ж.* (*возвышенное место*).

возвы́шенность *ж.* बाँगर ба̄гар *м.*, ऊँची ज़मीन (भूमि) ӯчӣ замӣн (бхӯми) *ж.*

возгла́вить *см.* возглавля́ть

возглавля́ть नेतृत्व करना нэтритва карна̄ *п.* (का *что-л.*), राहनुमाई करना ра̄хнума̄ӣ карна̄ *п.* (की *что-л.*)

во́зглас *м.* आवाज āвāз *ж.*, उद्‌घोष удгхош *м.*; ~**ы одобре́ния (удивле́ния, восто́рга)** समर्थन (आश्चर्य, हर्षोल्लास) की आवाजें *ж. мн.*

воздвига́ть खड़ा (क़ायम, स्थापित) करना кхаṛā (кāйам, стхāпит) карнā *п.*, स्थापना करना стхāпнā карнā *п* (की *что-л.*).

воздви́гнуть *см.* воздвига́ть.

воздержа́ться *см.* возде́рживаться.

возде́рживаться बाज़ रहना бāз раханā *п.* (से *от чего-л.*); परहेज करना пархэз карнā *п.* (से *от чего-л. вредного*); उदासीन (तटस्थ) होना удāсӣн (таtастха) хонā *нп.* (*при голосовании*).

во́здух *м.* हवा хавā *ж.*, वायु вāйу *м.*, *ж.*

воздухопла́вание *с.* हवाबाजी хавāбāзӣ *ж.*

возду́шн||ый हवाई хавāӣ; ~**ое сообще́ние** हवाई (वैमानिक) यातायात (आवागमन) *м.*

воззва́ние *с.* अपील апӣл *ж.*

возлага́ть 1. रखना ракхнā *п.*, लगाना

лагāнā *п*; ~ венóк माला चढ़ाना *п*.; 2. डालना д̣āлнā *п*., लादना лāднā *п*. (के ऊपर, पर *на кого-л.*), सौंपना сāу-пнā *п*. (के हाथों में *на кого-л.*); ~ обя́занности जिम्मेदारियाँ लगाना (लादना) *п*. (के ऊपर, पर *на кого-л.*).

вóзле पास пāс, निकट никат̣, के पास (निकट) кэ пāс (никат̣), ~ дóма घर के पास.

возложи́ть *см.* возлага́ть.

возмóжно 1. मुमकिन (संभव) है [कि] мумкин (самбхав) х̆э [ки]; э́то вполне́ ~ यह बिलकुल मुमकिन (सभव) है; 2. शायद шāйад, कदाचित кадāчит, संभव самбхав; ~, бу́дет дождь शायद (संभव) बारिष होगी.

возмóжност||ь *ж.* इमकान имкāн *м.*, संभावना самбхāонā *ж.*; я име́ю ~ मुझे इमकान है; я не име́ю ~и मुझे इमकान नहीं है.

возмóжный मुमकिन мумкин, संभव самбхав; ~ победи́тель संभव विजेता *м.*

возмутиться *см.* возмущаться

возмущаться जलजलाना джалджалāнā *нп.*

вознаградить *см.* вознаграждать.

вознаграждать इनाम (पुरस्कार) देना инāм (пураскāр) дэнā *п.* (को *кого-л.*, का *за что-л.*)

вознаграждение *с.* 1. (*награда*) इनाम инāм *м*, पुरस्कार пураскāр *м.*; 2. (*оплата*) मजदूरी маздӯри *ж.*, मेहनताना мэх̆натāнā *м.*, फ़ीस фйс *ж.*

возобновить *см.* возобновлять.

возобновлять ताज़ा करना тāзā карнā *п*, फिर से शुरू (आरंभ) करना пхир сэ шурӯ (āрамбх) карнā *п*; ~ беседу बातचीत ताज़ा करना *п.*

возражать एतराज़ (आपत्ति) करना этрāз (āпатти) карнā *п.* (पर *против чего-л.*).

возражен||ие *с.* एतराज़ этрāз *м.*, आपत्ति āпатти *ж.*; у вас нет ~ий? आप को कोई एतराज़ (आपत्ति) तो नहीं है?

возрази́ть *см.* **возража́ть.**

во́зраст *м.* उम्र умр *ж.*, आयु āйу *ж.*; **в ~е от 40 до 60** ४० बरस से ६० बरस तक की उम्र में.

война́ *ж.* लड़ाई ларāӣ *ж.*, युद्ध йуд-дха *м.*

войти́ *см.* **входи́ть; войди́те!** आइये! āийэ!

вокза́л *м* स्टेशन стэшан *м.*; **речно́й ~** नदी का स्टेशन *м.*

вокру́г चारों ओर чāрõ ор, इर्द-गिर्द ирд-гирд, के चारों ओर кэ чāрõ ор, के इर्द-गिर्द кэ ирд-гирд; **~ го́рода** शहर के इर्द-गिर्द.

ВОКС (Всесою́зное о́бщество культу́рных свя́зей с заграни́цей) वोक्स (अखिल-सोवियत सांस्कृतिक संबंधों की समिति) вокс (акхил-совийат сāнскритик самбан-дхõ кӣ самити) *ж.*

волейбо́л *м.* वालीबाल вāлӣбāл *м.*

волейболи́ст *м.* वालीबाल का खिलाड़ी вāлӣбāл кā кхилāрӣ *м.*

волейбо́льн||ый: ~ая площа́дка वाली-बाल का मैदान ва̄ли̇ба̄л ка̄ майда̄н *м.*

волк *м.* भेड़िया бхэрийа̄ *м.*

волн||а́ *ж.* 1. लहर лахӑр *ж.*; 2. तरंग таранг *ж.*; **длина́ ~ы́** तरंग की लंबाई *ж.*; **на дли́нных во́лнах** लंबी तरंगों पर; **на коро́тких во́лнах** छोटी तरंगो पर; **на сре́дних во́лнах** मध्यम तरगों पर.

волне́ние *с.* घबराहट гхабра̄хӑт *ж*, बेचैनी бэчайни̇ *ж.*

волнова́ть घबराना гхабра̄на̄ *п.*, बेचैन (परेशान) करना бэчайн (парэша̄н) карна̄ *п.*; **меня́ волну́ет...** मैं ... से बेचैन हूँ.

волнова́ться घबराना гхабра̄на̄ *нп.*, बेचैन (परेशान) होना бэчайн (парэша̄н) хона̄ *нп.*; **я волну́юсь** मैं बेचैन हूँ.

во́лосы *мн.* बाल ба̄л *м. мн.*, केश кэш *м.*

во́л||я *ж.* 1. इच्छा иччха̄ *ж.*, मरजी марзи̇ *ж.*; **си́ла ~и** इच्छाशक्ति *ж.*; 2. (*свобода*) आजादी а̄за̄ди̇ *ж.*, स्वतंत्रता сватантрата̄ *ж.*

вон I: ~ **там** वहीं ваҳӣ

вон II बाहर ба̄хар; **выйти** ~ बाहर जाना *нп.*

вóна *ж.* (*корейская денежная единица*) वोना вона̄ *м.*

вообщé आम तौर पर а̄м таур пар, साधारणतः са̄дха̄рантаҳ.

воодушевúть *см.* **воодушевля́ть.**

воодушевлéние *с.* बढ़ावा барха̄ва̄ *м.*, प्रोत्साहन протса̄ҳан *м.*; हौसला ҳаусла̄ *м.* (*подъём*).

воодушевля́ть बढ़ावा (हौसला) देना барха̄ва̄ (ҳаусла̄) дэна̄ *п.*, प्रोत्साहित करना (कर देना) протса̄ҳит карна̄ (кар дэна̄) *п.*

вооружéн||ие *с.* (*оружие*) हथियार хатхийа̄р *м.*, शस्त्र шастра *м.*, अस्त्रशस्त्र астрашастра *м.*; **сокращéние** ~**ий** हथियारों में कमी (कटौती) *ж.*

во-пéрвых पहले паҳлэ, अव्वल аввал, प्रथमतः пратхамтаҳ

вопрекú के खिलाफ़ (विरुद्ध, प्रतिकूल) кэ кхила̄ф (вируддха, пратикӯл).

вопро́с *м.* 1. सवाल савāл *м.*, प्रश्न прашна *м.*; разреши́те зада́ть ~ एक सवाल करने की इजाजत दीजिये; 2. (*проблема*) समस्या самасйā *ж.*, मसला маслā *м*; ~ не в том वह दूसरी बात है.

воробе́й *м.* गौरैया гаурайā *ж.*

во́рон *м.* काग кāг *м.*, [पहाड़ी] कौवा [пахāрӣ] каувā *м.*

воро́на *ж.* कौवा каувā *м.*

воро́та *мн.* 1. दर्वाजा дарвāзā *м.*, फाटक пхāтак *м.*; 2. *спорт.* गोल гол *м.*; мяч в ~х गेंद गोल में गया, गोल हो गया.

воротни́к *м.* *см.* воротничо́к.

воротничо́к *м* गरेबान гарэбāн *м.*, कालर кāлар *м.*

во́рох *м.* ढेर дхэр *м.*

восемна́дцать अठारह атхāрах.

во́семь आठ āтх.

во́семьдесят अस्सी ассӣ; ~ оди́н इकासी; ~ два बयासी; ~ три तिरासी; ~ четы́ре चौरासी; ~ пять पचासी; ~ шесть

छियासी; ~ семь सतासी; ~ во́семь अठासी; ~ де́вять नवासी.

восемьсо́т आठ सौ а̄т̇х сау.

воскли́кнуть *см.* восклица́ть.

восклица́ние *с.* चीक чӣк *ж.*, पुकार пука̄р *ж.*

восклица́ть कह (चीक) उठना ках̇ (чӣк) ут̇хна̄ *нп.*

воскресе́нье *с.* रविवार равива̄р *м*, इतवार итва̄р *м.*

воспале́ние *с.* सूजन сӯджан *ж.*; ~ лёгких निमोनिया *м.*; ~ по́чек गुर्दे की सूजन *ж.*

воспита́ние *с.* शिक्षा-दीक्षा шикша̄-дӣкша̄ *ж.*, पालन-पोषण па̄лан-пошан *м*

воспита́ть *см.* воспи́тывать.

воспи́тывать पालना па̄лна̄ *п.*, [पालन-]पोषण करना [па̄лан-]пошан карна̄ *п* (का *кого-л.*), शिक्षित करना шикшит карна̄ *п.*

воспо́льзоваться इस्तेमाल करना истэма̄л карна̄ *п.*, फायदा (लाभ) उठाना фа̄й-

дā (лāбх) утхāнā *п.* (*извлечь выгоду*; का, से *чем-л.*); **можно ~ вашей книгой?** आप की पुस्तक से फ़ायदा उठा सकता हूँ?

воспоминание *с.* याद йāд *ж.*, स्मृति смрити *ж.*, स्मरण смаран *м.*

воспретить *см* воспрещать

воспрещать मना (निषेध) करना манā (нишэдх) карнā *п*

воспрещ||аться मना (निषेधित) होना манā (нишэдхит) хонā *нп.*; **вход ~ается** दाख़िला (प्रवेश) मना (निषेधित) है; **курить ~ается** सिगरेट पीना मना है.

воспрещение *с.* मनाही манāхӣ *ж.*, निषेध нишэдх *м*

восстанавливать पुन.स्थापित करना пунахстхāпит карнā *п.*, पुनर्निर्माण करना пунарнирмāн карнā *п* (का *что-л.*).

восстановить *см.* восстанавливать

восстановление *с.* पुन:स्थापन пунахстхāпан *м.*, पुनर्निर्माण пунарнирмāн *м.*

восток *м.* पूरब пӯраб *м*, पूर्व пӯрва

м.; **Ближний Восто́к** निकट पूर्व *м.*; **Сре́дний Восто́к** मध्य पूर्व *м.*; **Да́льний Восто́к** सुदूर पूर्व *м.*

восто́рг *м.* उमंग уманг *ж.*, उत्साह утса̄х̆ *м*, हर्षोल्लास х̆аршолла̄с *м*; я в ~е от... मैं... से उत्साहित हूँ.

восто́чный पूरबी пӯрбӣ, पूर्वी пӯрвӣ

востре́бовани||е *с.*: **посла́ть письмо́ до ~я** डाक-खाने के नाम (पते पर) चिट्ठी भेजना да̄к-кха̄нэ кэ на̄м (патэ пар) читтхӣ бхэджна̄ *п.*

восхити́ть(ся) *см.* восхища́ть(ся).

восхища́ть मोह लेना мох̆ лэна̄ *п*, मोहित (मुग्ध) करना мох̆ит (мугдха) карна̄ *п.* (*очаровывать*).

восхищ||а́ться रीझना рӣджхна̄ *нп*; मोहित (मुग्ध) होना мох̆ит (мугдха) х̆она̄ *нп* (*очаровываться*; पर *кем-л*, *чем-л.*); я ~ён मैं मोहित (मुग्ध) हूँ.

восхище́ние *с* आनंदोल्लास а̄нандолла̄с *м.*; **прийти́ в ~** अति मोहित होना *нп.*

восхóд *м.* उदय удай *м.*; सूर्योदय сӯрйодай *м.* (*солнца*).

восходи́ть 1. (*на гору*) चढ़ना чаṙхнā *нп.*; 2. (*о светилах*) चढ़ना чаṙхнā *нп.*, निकलना никалнā *нп.*

восхождéние *с.* चढ़ाई чаṙхāӣ *ж.*, आरोहण āроҳан *м*

восьмёрка *ж. спорт.* आठ पतवारों का नौका āṫх патвāрõ кā наукā *м.* (*лодка*).

восьмóй आठवाँ āṫхвā̃.

вот यहाँ йаҳā̃, इधर идхар (*здесь*); वहाँ ваҳā̃, उधर удхар (*там*); ~ э́тот यही.

впервы́е पहली बार (दफ़ा) паҳлӣ бāр (дафā); я здесь ~ मै पहली बार यहाँ आया हूँ.

вперёд आगे āгэ; пойдёмте ~ आगे चलें.

впереди́ 1. आगे āгэ, सामने сāмнэ, के आगे (सामने) кэ āгэ (сāмнэ), стáнем ~ आगे खड़े हों; 2. आगे [को] āгэ [ко], भविष्य में бхавишйа мẽ; у нас

~ ещё есть врéмя अभी हमारे पास समय है.

впечатлéние *с.* असर асар *м.*, प्रभाव прабхāо *м.*; прекрáсное ~ बहुत ही अच्छा असर *м.*

вплавь तैरकर тайркар.

вплотнýю: подойтú ~ बहुत क़रीब (निकट) आना бахут карӣб (никат) āнā. *нп.*

вплоть: ~ до [ठीक...] तक [тхӣк...] так, यहाँ तक कि йахā̃ так ки

вполгóлоса दबी (धीमी) आवाज में дабӣ (дхӣмӣ) āвāз мẽ; говорúть ~ दबी (धीमी) आवाज़ मे बोलना *нп.*

вполнé बिलकुल билкул, पूरे तौर पर пӯрэ таур пар

впóру: быть ~ ठीक (उचित) होना тхӣк (учит) хонā *нп.*; ठीक बैठना (आना) тхӣк байтхнā (āнā) *нп.* (*напр. об одежде*); э́то пальтó мне ~ यह कोट मेरे शरीर पर ठीक बैठता है; э́то пальтó мне не ~ यह कोट मेरे शरीर पर ठीक नही बैठता है.

впослéдствии बाद में (को) бāд мэ̄ (ко), पश्चात् пашчāт.

впрáво दायें даӣэ̄, दाहिने дāхинэ; ~ от... ... से दाईं (दाहिनी) ओर.

впрóчем पर пар, फिर भी пхир бхӣ.

впускáть अंदर आने देना андар āнэ дэнā *п*, प्रवेश करने की इजाजत देना правэш карнэ кӣ иджāзат дэнā *п*.

впусти́ть *см.* впускáть

враг *м.* दुश्मन душман *м.*, शत्रु ша-тру *м*

враждéбный दुश्मनीपूर्ण душманӣпурна, शत्रुतापूर्ण шатрутāпӯрна

врáжеский दुश्मन (शत्रु) का душман (шатру) кā.

вратáрь *м.* गोलकीपर голкӣпар *м.*, गोलरक्षक голракшак *м.*

врач *м.* डाक्टर д̇āкт̇ар *м.*

врачéбн||ый डाक्टरी д̇āкт̇арӣ; ~ая пó-мощь डाक्टरी सहायता *ж.*

вред *м.* नुक़सान нуксāн *м.*, हानि х̄āни *ж.*, क्षति кшати *ж.*

вре́дный नुकसानदेह् нукса̄ндэх̆, हानिकारक х̆а̄никāрак

вре́менный सामयिक са̄майик, अस्थायी астха̄йи (*непостоянный*).

вре́м||я *с.* वक़्त вакт *м.*, समय самай *м.*; **за́втра в э́то ~** कल इस वक़्त (समय); **~ го́да** मौसिम *м.*, ऋतु риту *м*; **ско́лько ~ени?** कितने बजे?; **в то же ~** उसी वक़्त (समय); **в то ~ как** जब कि; **в настоя́щее ~** आज-कल, इस वक़्त (समय), हाल के दिनों में; **на ~** कुछ वक्त (समय) के लिये; **с тече́нием ~ени** वक़्त गुजरने के साथ साथ, समय के परिवर्तन से, कालक्रम से; **тем ~енем** इतने में, इसी बीच; **его́ ~...** उस का वक़्त (समय)...

вро́де सा са̄ (का *чего-л.*).

врозь अलग[-अलग] алаг[-алаг], अलग-थलग алаг-тхалаг.

вруч||а́ть सौंपना са̄унна̄ *п.*, हवाले (सुपुर्द) करना х̆ава̄лэ (супурд) карна̄ *п.* (के *кому-л.*), समर्पण (प्रदान) करना самар-

всеинди́йский अखिल-भारतीय акхил-бха̄ратӣйа

всеми́рный संसारव्यापी са̄са̄рвйа̄пӣ, विश्वव्यापी вишвавйа̄пӣ; **Всеми́рный конгре́сс сторо́нников ми́ра** विश्व-शांति-कांग्रेस *ж.*; **Всеми́рный день молодёжи** विश्व-युवक-दिवस *м*

всенаро́дный आम а̄м, लोक-व्यापी лок-вйа̄пӣ, राष्ट्रीय ра̄штрӣйа (*относящийся ко всей стране*); ~ **пра́здник** राष्ट्रीय महोत्सव *м.*, जन-महोत्सव *м.*

всео́бщ||ий आम а̄м, सार्वजनिक са̄рваджаник, सर्वव्यापी сарвавйа̄пӣ; देशव्यापी дэшвйа̄пӣ, राष्ट्रीय ра̄штрӣйа (*относящийся ко всей стране*), ~**ее одобре́ние** आम (सार्वजनिक, सर्वव्यापी, देशव्यापी) समर्थन *м*

всесою́зный अखिल-संघीय акхил-сангхӣйа, अखिल-सोवियत акхил-совийат.

всесторо́нний चतुर्मुखी чатурмукхӣ, सब पहलुओं का саб пахлӯо̃ ка̄, चौतरफ़ा чаутарфа̄.

всё-таки फिर भी пхир бхӣ, तिस पर भी тис пар бхӣ

всецéло पूरी तरह пӯрӣ тарах̆, संपूर्ण रूप से сампӯрна рӯп сэ.

вскáкивать उचकना учакна̄ *нп*, उठ खड़ा होना уṫх кхара̄ х̆она̄ *нп*.

вскипяти́ть उबालना уба̄лна̄ *п*., खौलाना кхаула̄на̄ *п*.

вскóре थोड़ी ही देर के बाद тхоṛӣ х̆ӣ дэр кэ ба̄д, कुछ ही वक़्त (समय) बाद кучх х̆ӣ ваќт (самай) ба̄д; ~ пóсле... ... के कुछ ही वक़्त (समय) बाद.

вскочи́ть *см*. вскáкивать

вскри́кивать चिल्लाना чилла̄на̄ *нп*, चिल्ला उठना чилла̄ уṫхна̄ *нп*.

вскри́кнуть *см*. вскри́кивать.

вслед पीछे пӣчхэ, के पीछे (बाद, पश्चात्) кэ пӣчхэ (ба̄д, пашча̄т); ~ **за ним** उस के बाद (पीछे).

вслéдствие के मारे (कारण) кэ ма̄рэ (ка̄ран), की वजह से кӣ ваджах̆ сэ; ~ **э́того** इस के मारे, इस कारण.

вслух ऊँचे स्वर में ӯ̃чэ свар мэ̄; **читáть** ~ पढ़के सुनाना *п*

всмя́тку: яйцó ~ आध उबला हुआ अंडा а̄дх убла̄ х̆уа̄ аида̄ *м.*

вспоминáть याद करना (कर लेना) йӑад карна̄ (кар лэна̄) *п.* (की *о ком-л.*, *о чём-л.*), याद आना йӑад а̄на̄ *нп.*; **я вспóмнил, что...** मुझे याद आयी कि ...

вспóмнить *см.* вспоминáть

вставáть उठना уṫхна̄ *нп*, उठ जाना уṫх джа̄на̄ *нп.*, खड़ा हो जाना кхаṙа̄ х̆о джа̄на̄ *нп*; **встáньте, пожáлуйста** कृपा करके उठिये; **я ужé встал** मैं उठ चुका हूँ; **встать из-за столá** मेज़ पर से उठ जाना *нп.*

встáвить *см.* вставля́ть.

вставля́ть बैठाना байтха̄на̄ *п.*, लगाना лага̄на̄ *п.*, जड़ना джаṙна̄ *п.* (में *во что-л.*); ~ **стеклó в очки́** चश्मे में शीशा लगाना (जड़ना) *п.*

встревóжить बेचैन (परेशान, व्याकुल) कर

देना бэчайн (парэшāн, вйāкул) кар дэнā *п.*

встревóжиться बेचैन (परेशान, व्याकुल) हो जाना бэчайн (парэшāн, вйāкул) х̄о джāнā *нп.*, तलमला उठना талмалā утхнā *нп*

встрéтить(ся) *см.* встречáть(ся).

встрéча *ж.* 1. भेंट бхэ̄т *ж.*, मुलाकात мулāкāт *ж.*; स्वागत свāгат *м.* (*приём*); **дрýжеская (тёплая) ~** मित्रतापूर्ण (हार्दिक) स्वागत *м.*, 2. *спорт.* मैच майч *м.*; **сегóдня состоится ~ комáнд совéтских и францýзских футболи́стов** आज सोवियत और फ्राँसीसी फुटबाल की टीमों का मैच होगा.

встречáть 1. मिलना милнā *нп* ; **где я вас встрéчу?** मैं आप से कहाँ मिलूँगा?; **я встрéтил...** मैं ... मिला; 2. स्वागत करना свāгат карнā *п.* (का *кого-л.*); **он встрéтил здесь тёплый приём** उस का यहाँ हार्दिक स्वागत हुआ.

встречáться मिलना милнā *нп* ; где мы

с ва́ми встре́тимся? हम आप से कहाँ मिलेंगे?

встреча́ющий *м.* स्वागत करनेवाला свāгат карнэвāлā *м.*, लेने जानेवाला (आनेवाला) лэнэ джāнэвāлā (āнэвāлā) *м.*

встре́чный: ~ **по́езд** सामने आनेवाली गाडी сāмнэ āнэвāлӣ гāрӣ *ж.*

вступа́ть 1. दाखिल (प्रविष्ट) होना дā-кхил (правишта) хонā *нп.*, प्रवेश करना правэш карнā *п.*; 2. भरती (शामिल) होना (हो जाना) бхартӣ (шā-мил) хонā (хо джāнā) *нп.*; ~ **в чле́ны...** ... मेंबर (सदस्य) बनना *нп.* (का *куда-л.*).

вступи́тельн||ый शुरू का шурӯ кā, आरंभिक āрамбхик; ~**ое сло́во** उद्घाटन भाषण *м.*; आरंभिक वक्तव्य *м.*; ~ **взнос** प्रवेशशुल्क *м.*; ~ **экза́мен** प्रवेश-परीक्षा *ж.*

вступи́ть *см.* вступа́ть.

вступле́ние *с.* 1. दख़ल дакхал *м.*, दाख़िला дāкхилā *м.*, प्रवेश правэш *м.*; ~

в... ... में दाख़िला (प्रवेश) *м.*; 2. भूमिका бхӯмикā *ж.*, प्रस्तावना прастāонā *ж.*; ~ к кни́ге पुस्तक की भूमिका (प्रस्तावना) *ж*

всходи́ть 1. *см* восходи́ть, 2. (*прорастать*) [अंकुर] निकलना [анкур] никалнā *нп.*, उगना угнā *нп*

всю́ду हर जगह х̆ар джагах̆, सर्वत्र сарватра

вся *см.* весь.

вся́к||ий हर х̆ар, हर एक х̆ар эк, प्रत्येक пратйэк, हर कोई х̆ар кой; ~ из нас हम में से हर एक; во ~ое вре́мя हमेशा, सदा; ◇ во ~ом слу́чае हर हाल (सूरत) में.

втори́чно दोबारा добāрā

вто́рник *м.* मंगलवार мангалвāр *м.*

второ́е *с.* दूसरा भोजन дӯсрā бходжан *м.*, [खाने का] दूसरा दौर [кхāнэ кā] дӯсрā даур *м.*

второ́й दूसरा дӯсрā, द्वितीय двитӣйа; во ~ раз दूसरी बार (दफ़ा).

второпя́х उतावली (जल्दी) में утāоли (джалдӣ) мэ̄.

в-тре́тьих तीसरे тӣсрэ.

втро́е तिगुना тигунā; ~ **бо́льше (ме́ньше)** तिगुना अधिक (कम).

втроём तीनों тӣнõ.

вуз *м.* (высшее учебное заведение) उच्च शिक्षणालय учча шикшанāлай *м*

вулка́н *м* ज्वालामुखी джвāлāмукхӣ *ж*

ВФДМ (Всеми́рная федера́ция демократи́ческой молодёжи) जनतन्त्रवादी विश्व युवक-संघ джантантравāди вишва йувак -сангх *м.*

вход *м.* 1. दर्वाजा дарвāзā *м.*, प्रवेश[द्वार] правэш[двāр] *м.*; **служе́бный** ~ विशेष प्रवेशद्वार *м.*; 2. अंदर (भीतर) आना (जाना) андар (бхӣтар) āнā (джāнā) *м.*, दाखिला дāкхилā *м*, प्रवेश правэш *м.*; ~ **воспрещён!** दाख़िला मना है!; ~ **по биле́там** दाखिला टिकटों पर है.

входи́ть अंदर (भीतर) आना (जाना) андар (бхӣтар) āнā (джāнā) *нп.*, आना āнā

нп., जाना джāнā *нп.* (में, के अंदर, के भीतर *во что-л.*).

входн||óй प्रवेश का правэш кā; **~áя плáта** प्रवेशशुल्क *м.*, प्रवेशफ़ीस *ж.*; **~ билéт** दाखिले का टिकट *м.*

ВЦСПС (Всесоюзный Центрáльный Совéт Профессионáльных Союзов) अखिल-सोवियत ट्रेड-यूनियन-कौंसिल акхил-совийат трэд-йунийан-каунсил *ж.*

вчерá कल кал; **~ ýтром** कल सुबह को; **~ днём** कल दिन को; **~ вéчером** कल शाम (रात) को.

вчерáшн||ий कल का кал кā, कलवाला калвāлā; **во ~ей газéте** कल के समाचार-पत्र में.

вчéтверо चौगुना чаугунā.

вчетверóм चारों чāрõ.

въезд *м.* 1. (*действие*) अंदर (भीतर) आना (जाना) андар (бхӣтар) āнā (джāнā) *м.*; 2. (*место въезда*) दर्वाजा дарвāзā *м.*, प्रवेश[द्वार] правэш[двāр] *м.*

въезжáть अंदर (भीतर) आना (जाना) ан-

дар (бхӣтар) āнā (джāнā) *нп.*, आना āнā *нп.*, जाना джāнā *нп.* (में *во что-л.*, पर *на что-л.*).

въе́хать *см.* въезжа́ть.

вы तुम тум; आप āп (*вежл. форма*); **вы гото́вы?** आप तैयार है?; **вы там бу́дете?** आप वहाँ होंगे?

выбира́||ть चुनना чуннā *п.*, निर्वाचित करना нирвāчит карнā *п*; **~йте!** चुन लीजिये!

вы́бор *м.* चुनना чуннā *м.*, चुनाव чунāо *м.*, पसंद пасанд *ж.*; **на ~** किसी की पसंद से.

вы́боры *мн.* चुनाव чунāо *м.*, निर्वाचन нирвāчан *м.*

выбра́сывать फेंकना пхэ̄кнā *п.*, फेंक देना пхэ̄к дэнā *п.*

вы́брать *см.* выбира́ть.

вы́бросить *см.* выбра́сывать.

выбыва́ть रवाना होना равāнā хӧнā *нп.* (को, के लिये *куда-л.*), चला जाना чалā джāнā *нп.*, प्रस्थान करना прастхāн

хоро́ший (плохо́й) ~ आप का उच्चारण अच्छा (बुरा) है.

вы́говорить *см.* выгова́ривать.

вы́годный लाभदायक ла̄бхда̄йак, फ़ायदेमंद фа̄йдэманд.

выгружа́ть बोझ उतारना (उतार देना) боджх ута̄рна̄ (ута̄р дэна̄) *п.*; ~ бага́ж सामान उतारना *п*

вы́грузить *см.* выгружа́ть.

вы́грузка *ж.* बोझ उतारना боджх ута̄рна̄ *м.*

выдава́ть देना дэна̄ *п.*, दे देना дэ дэна̄ *п.*; ~ де́ньги रुपया देना *п.*

вы́дать *см.* выдава́ть.

вы́дача *ж.* देना дэна̄ *м.*, वितरण витаран *м.*; अदायगी ада̄йгӣ *ж.* (*выплата*); ~ за́работной пла́ты वेतनों की अदायगी *ж.*

выдаю́щийся (*о человеке, произведении*) असमान асама̄н, इम्तियाज़ी имтийа̄зӣ, सुप्रसिद्ध супрасиддха (*известный*).

выдвига́ть 1. [आगे] बढ़ाना [а̄гэ] барха̄на̄

п.; 2. रखना ракхна̄ *п*, पेश (उपस्थित) करना пэш (упастхит) карна̄ *п*.; ~ **в кандида́ты** उम्मेदवार को खड़ा (नामजद) करना *п*., उम्मेदवार की नामज़दगी करना *п*.

вы́двинуть *см*. выдвига́ть.

вы́держанн||ый: ~ое вино́ पुरानी शराब пура̄нӣ шара̄б *ж*.; **~ сыр** पुराना पनीर пура̄на̄ панӣр *м*.; **~ таба́к** पुराना तंबाकू пура̄на̄ тамба̄кӯ *м*.

вы́держать *см*. выде́рживать.

выде́рживать 1. सामना करना са̄мна̄ карна̄ *п*. (का *что-л*.), टिकना тикна̄ *нп*, **~ на́тиск проти́вника** दुश्मन के आक्रमण का सामना करना *п*.; 2. बर्दाश्त करना барда̄шт карна̄ *п*, सहना саҳна̄ *п*.; **~ боль** दर्द (पीडा) सहना *п*.

вы́держка I *ж*. उद्धरण уддхаран *м*., सार са̄р *м*.; **~ из... ...**से उद्धरण *м*.

вы́держк||а II *ж*. इक्सपोज икспоз *м*.; **с большо́й ~ой** बड़े इक्सपोज से; **с ~ой 5 секу́нд** ५ सेकंड के इक्सपोज़ से.

вы́дох *м.* नि:श्वास ниҳшва̄с *м.*

вы́думка *ж.* कल्पना калпана̄ *ж.*, मनगढंत мангар̣хант *ж.*

выду́мывать कल्पना करना калпана̄ карна̄ *п.*, गढ़ना гар̣хна̄ *п.*

вы́езд *м.* रवानगी рава̄нгӣ *ж.*, प्रस्थान прастха̄н *м.*; **~ назна́чен на вто́рник (на 10 января́)** रवानगी मंगलवार (१० वीं जनवरी) के लिये नियुक्त की गयी.

выезжа́||ть चला जाना чала̄ джа̄на̄ *нп.*, रवाना होना (हो जाना) рава̄на̄ х̆она̄ (х̆о джа̄на̄) *нп.*, प्रस्थान करना прастха̄н карна̄ *п.*, **мы сейча́с ~ем** हम अभी रवाना होते हैं; **они́ уже́ вы́ехали** वे अभी चले गये.

вы́ехать *см.* выезжа́ть.

вы́жать *см.* выжима́ть.

выжима́ть: вы́жать одно́й руко́й (двумя́ рука́ми) ...кг ... किलोग्राम का वज़न एक हाथ (दोनों हाथों) से उठाना.. килогра̄м ка̄ вазан эк х̆а̄тх (доно̄ х̆а̄тхо̄) сэ ут̣ха̄на̄ *п.*

вы́звать *см.* вызыва́ть.

выздора́вливать अच्छा (स्वस्थ) हो जाना ачча̄ (свастха) х̆о джа̄на̄ *нп.*

выздора́вливающий *м.* अच्छा हो जानेवाला ачча̄ х̆о джа̄нэва̄ла̄ *м.*

вы́здороветь *см.* выздора́вливать.

вы́зов *м.* **1.** बुलाव була̄о *м.*, बुलावा була̄ва̄ *м.*; **~ врача́** डाक्टर को बुलाना *м.*; **2.** ललकार лалка̄р *ж.*, चुनौती чунаути̇̄ *ж.*; **~ на состяза́ние** मुक़ाबले के लिये ललकार *ж.*; **3.**: **~ по телефо́ну** टेलीफ़ोन पर बुलावा (बुलाना) тэлӣфон пар була̄ва̄ (була̄на̄) *м.*

вызыва́ть 1. बुलाना була̄на̄ *п.*, बुलाव देना була̄о дэна̄ *п.*; **вы́звать такси́** टेक्सी बुला लेना *п.*; **вы́зовите, пожа́луйста, к телефо́ну** कृपा करके टेलीफ़ोन पर बुला लीजिये; **2.** पैदा करना пайда̄ карна̄ *п.*; **~ интере́с** दिलचस्पी पैदा (उत्पन्न) करना (कर देना) *п.*

вы́играть *см.* выи́грывать.

выи́грывать जीतना джӣтна̄ *п.*, जीत लेना

джит лэна̄ *п.*; вы́играть состяза́ние मुक़ाबला (प्रतियोगिता) जीत लेना *п.*

вы́игрыш *м.* (*в игре*) जीत джит *ж.*

вы́игрышн||ый फ़ायदेमंद фа̄йдэманд, लाभदायक ла̄бхда̄йак, अनुकूल анукӯл, в ~ом положе́нии अनुकूल स्थिति में.

вы́йти *см.* выходи́ть.

выключа́тель *м.* बटन бат̣ан *м.*, स्विच свич *м.*

выключа́ть *м.* बंद करना (कर देना) банд карна̄ (кар дэна̄) *п.* (*напр. радио*); बुझाना (बुझा देना) буджха̄на̄ (буджха̄ дэна̄) *п.* (*свет*); ~ электри́чество स्विच बंद करना *п.*

вы́ключить *см.* выключа́ть.

вы́кройка *ж.* कटाव кат̣а̄о *м.*

вы́лет *м.* उड़ान ура̄н *ж.*; रवानगी рава̄нгӣ *ж.*, प्रस्थान прастха̄н *м.* (*отправление*).

вылета́||ть उड जाना ур джа̄на̄ *нп.*, रवाना होना (हो जाना) рава̄на̄ хона̄ (хо джа̄на̄) *нп.*; мы ~ем в 5 часо́в हमारा

हवाई जहाज़ ५ बजे उड़ जाएगा; **когда́ мы ~ем?** हमारा हवाई जहाज़ कब उड़ेगा (उड़ जाएगा)?

вы́лететь *см.* вылета́ть.

вылива́ть उँडेलना (उँडेल देना) ӯдэлнā (ӯдэл дэнā) *п.*; **вы́лейте во́ду** पानी उँडेल दो.

вымета́ть झाड़ना джхāрнā *п.*, झाड़ू देना джхāрӯ дэнā *п.*

вы́мыть धोना дхонā *п.*; नहलाना нах̌лāнā *п.* (*выкупать*); **вы́мойте мне го́лову** मेरा सिर धोओ; **я хочу́ ~ го́лову** मैं अपना सिर धुलवाना चाहता हूँ.

вы́мыться हाथ-मुँह धोना (धो लेना) х̌āтх-мӯх̌ дхонā (дхо лэнā) *п.*; नहाना нах̌āнā *п.* (*искупаться*).

вы́нести *см.* выноси́ть.

вынима́ть निकालना никāлнā *п.*, काढ़ना кāрхнā *п.*; **вы́ньте** निकाल दो.

выноси́ть 1. [बाहर] ले जाना [бāх̌ар] лэ джāнā *нп.*; **~ ве́щи** सामान बाहर ले जाना *нп.*; **2.: я вы́нес хоро́шее впечат-**

ле́ние от ... ... से मुझ पर अच्छा असर पड़ा ... сэ муджх пар аччхā асар паṙā.

выно́сливый सहनशील саханшӣл.

вы́пад *м.* आक्रमण ākраман *м.*, हमला хамлā *м.*

выпада́ть 1. गिरना гирнā *нп.*, गिर पड़ना (जाना) гир парнā (джāнā) *нп.*; **вы́пасть из рук** हाथों से गिर पड़ना *нп.*; 2. पड़ना паṙнā *нп.*, पड़ जाना паṙ джāнā *нп.*; **вы́пал снег** बर्फ़ पड़ी; **вы́пал град** ओले पड़े.

вы́пасть *см.* выпада́ть.

выпива́ть पीना пӣнā *п.*, पी लेना пӣ лэнā *п.*; **вы́пейте ко́фе (ча́ю, вина́)** काफी (चाय, शराब) पी लीजिये.

вы́писать *см.* выпи́сывать.

выпи́сывать 1. लिख लेना ликх лэнā *п.*; 2. मँगाना мãгāнā *п.*, आर्डर देना āрдар дэнā *п.* (का *что-л.*); ~ **кни́гу (газе́ту, журна́л)** पुस्तक (समाचार-पत्र, पत्रिका) मँगाना (का आर्डर भेजना) *п.*

вы́пить *см.* выпива́ть.

выполне́ние *с.* पूर्ति пӯрти *ж.* (*напр. плана*); पालन па̄лан *м.* (*напр. приказа*).

вы́полнить *см.* **выполня́ть.**

выполня́ть पूरा करना (कर लेना, कर देना) пӯра̄ карна̄ (кар лэна̄, кар дэна̄) *п.*

вы́пуск *м.* **1.** पैदावार пайда̄ва̄р *ж.*, उत्पादन утпа̄дан *м.*; ~ **но́вой моде́ли автомоби́ля** नयी क़िस्म की मोटर की पैदावार *ж.*; **2.** (*издание*) प्रकाशन прака̄шан *м.*, संस्करण санскаран *м.*; **3.** (*в учебном заведении*) ग्रेजुएट грэджуэт *м. мн.*

выпуска́ть 1. [बाहर] जाने (निकलने) देना [ба̄х̆ар] джа̄нэ (никалнэ) дэна̄ *п.*; **вы́пустите меня́** मुझे बाहर जाने दीजिये; **2.** निकालना ника̄лна̄ *п.*, प्रकाशित करना прака̄шит карна̄ *п.*; ~ **кни́гу** पुस्तक प्रकाशित करना *п.*; ~ **газе́ту (журна́л)** समाचार-पत्र (पत्रिका) निकालना (प्रकाशित करना) *п.*; **3.** काटना ка̄тна̄ *п.*, छोड़ना чхоṙна̄ *п.*; **вы́пустить часть те́кста** लेख का एक हिस्सा छोड़ना *п.*

вы́пустить *см.* выпуска́ть.

вы́работка *ж.* 1. बनावट банāваṫ *ж.*; ~ **шёлка (ше́рсти)** रेशम (ऊन) की बनावट *ж.*; 2. (*продукция*) पैदावार пайдāвāр *ж*, उपज упадж *ж.*

выража́ть जाहिर (प्रकट, व्यक्त) करना зāх̆ир (пракаṫ, вйакта) карнā *п.*; ~ **удово́льствие (сожале́ние)** खुशी (अफ़सोस) प्रकट करना *п.* (पर *по поводу чего-л.*).

выраже́ние *с.* अभिव्यक्ति абхивйакти *ж.*; भाव бхāо *м.*, चेष्टा чэшṫā *ж.* (*лица*).

вы́разить *см.* выража́ть

выраста́ть उगना угнā *нп*; बढ़ना бар̣хнā *нп.*, बड़ा होना (हो जाना) бар̣ā х̆онā (х̆о джāнā) *нп.* (*взрослеть*).

вы́расти *см.* выраста́ть.

вы́рваться *см.* вырыва́ться

выруча́ть मदद (सहायता) देना мадад (сах̆айтā) дэнā *п.*

вы́ручить *см.* выруча́ть.

вырыва́ться छूटना чхӯṫнā *нп.*, निकलना

никалнā *нп.*, निकल जाना никал джā-нā *нп.*; ~ вперёд आगे निकलना (निकल जाना) *нп.*

вы́садить(ся) *см.* высáживать(ся).

высáживать उतारना утāрнā *п*, उतार देना утāр дэнā *п.*; **вы́садить на бéрег** तट पर उतार देना *п.*

высáживаться उतरना утарнā *нп.*, उतर जाना утар джāнā *нп.*; **мы вы́садились в Москвé** हम मास्को में उतर गये.

вы́сказать(ся) *см.* выскáзывать(ся).

выскáзывание *с.* कहना кахнā *м.*; राय рāй *ж.*, मत мат *м.* (*мнение*).

выскáзывать कहना кахнā *п.*; **~ мнéние** राय देना *п*, मत प्रकट करना *п.*; **~ предположéние** अंदाज़ा (अनुमान) करना (लगाना) *п.* (का *о чем-л.*).

выскáзываться राय देना рāй дэнā *п.*, मत प्रकट करना мат пракат карнā *п.*; **~ за (прóтив)** के हक़ (पक्ष) में (के ख़िलाफ़, विपक्ष में) राय देना *п.*

вы́слушать *см.* выслýшивать.

выслу́шивать सुनना суннā *п.*, सुन लेना сун лэнā *п.*; вы́слушайте меня́ मेरी बात सुन लीजिये.

высо́кий ऊँचा ӯчā, लंबा ламбā.

высо́ко ऊँचे ӯчэ

высота́ *ж.* ऊँचाई ӯчāӣ *ж.*, लंबाई ламбāӣ *ж.*

высо́тн||ый: ~ое зда́ние गगनचुंबी इमारत гаганчумбӣ имāрат *ж.*

вы́спа||ться: я хорошо́ ~лся मैं अच्छी नींद (नींद भर) सोया мэ̃ӣ аччхӣ нӣ̃д (нӣ̃д бхар) сойā; я не ~лся मेरी नींद नहीं भरी мэрӣ нӣ̃д нах̃ӣ̃ бхарӣ.

вы́ставить *см.* **выставля́ть.**

вы́ставк||а *ж.* 1. प्रदर्शनी прадаршанӣ *ж.*, प्रदर्शन прадаршан *м.*, नुमाइश нумāиш *ж.*; ~ карти́н चित्रप्रदर्शनी *ж.*; промы́шленная ~ औद्योगिक प्रदर्शनी *ж.*; сельскохозя́йственная ~ कृषिप्रदर्शनी *ж.*, 2. दुकान की खिड़की дукāн кӣ кхиṙкӣ *ж.*, на ~е दुकान की खिड़की में.

выставля́ть दिखाना дикхāнā *п.*, प्रदर्शित

करना прадаршит карнā *п.* (*показывать*); ~ карти́ны молоды́х худо́жников नौजवान चित्रकारों के चित्र प्रदर्शित करना *п.*; ~ кандидату́ру उम्मेदवारी खड़ी करना *п.*, ~ кома́нду टीम खड़ी करना *п.*

выстра́ивать पंक्ति में रखना панкти мэ̃ ракхнā *п.*; ~ **уча́стников пара́да** परेड में हिस्सा लेनेवालों को पंक्तियों में रखना *п.*

вы́стрел *м.* गोली (गोला) चलाना голи (голā) чалāнā *м.*

вы́строить बनाना банāнā *п.*, निमार्ण (तामीर) करना нирмāн (тāмӣр) карнā *п.* (का, की *что-л.*); ~ **теа́тр (шко́лу, заво́д)** नाटकघर (पाठशाला, कारख़ाने) का निर्माण करना *п.*

вы́ступ *м.* आगे निकला हुआ हिस्सा (भाग) āгэ никлā х̆уā х̆иссā (бхāг) *м.*

выступа́ть भाषण करना (देना) бхāшан карнā (дэнā) *п.*, तक़रीर करना такрӣр карнā *п.*; ~ **пе́ред микрофо́ном** माइक्रोफ़ोन पर

बोलना (भाषण देना) *п.*; ~ в печа́ти लेख प्रकाशित करना *п.*

вы́ступить *см.* выступа́ть.

выступле́ние *с.* भाषण бха̄шан *м.*, तक़रीर такри̅р *ж.* (*речь*); ब्राडकास्ट भाषण бра̄дкāст бха̄шан *м.* (*по радио*); अभिनय абхинай *м.*, प्रदर्शन прадаршан *м.* (*на сцене*).

вы́сш||ий 1. सब से ऊँचा саб сэ ӯча̄, उच्चतम уччатам, सर्वोच्च сарвочча; **~его ка́чества** बढ़िया क्वालिटी का; 2.: **~ее образова́ние** उच्चशिक्षा уччашикша̄ *ж.*

высыла́ть भेजना бхэджна̄ *п.*

высыха́ть सूखना сӯкхна̄ *нп.*, सूख जाना сӯкх джа̄на̄ *нп.*

вы́тереть *см.* вытира́ть.

вытира́||ть पोंछना по̄чхна̄ *п.*; **~йте но́ги!** पैर पोंछिये!

вы́учить सीखना си̅кхна̄ *п.*, सीख लेना си̅кх лэна̄ *п.* (*что-л.*); **~ наизу́сть** ज़बानी सीख लेना *п.*, ज़बानी याद कर लेना *п.*

вы́ход *м.* [बाहर जाने का] दर्वाजा (द्वार, रास्ता) [бāхар джāнэ кā] дарвāзā (двāр, рāстā) *м.*, निकास никāс *м.*; **~а нет** बाहर जाने का रास्ता नहीं है.

выходи́ть 1. बाहर जाना (निकलना, निकल आना, निकल जाना) бāхар джāнā (никалнā, никал āнā, никал джāнā) *нп.*, उतरना утарнā *нп.*, उतर जाना утар джāнā *нп.*; **вы́йдем на у́лицу** बाहर (सड़क पर) चलें; **все вы́шли?** सब बाहर जा चुके?; **~ из маши́ны** मोटर से उतरना *нп.*; **2.** निकलना никалнā *нп.*, प्रकाशित होना пракāшит хонā *нп.*; **вы́шла но́вая кни́га** एक नयी पुस्तक प्रकाशित हुई है; **3.** बनना баннā *нп.*, निकलना никалнā *нп.*; **у меня́ ничего́ не вы́шло** मेरा काम नहीं बना (निकला), मेरी नहीं चली; **4.: ~ за́муж** शादी करना шāди карнā *п.*, ब्याहना бйāхнā *п.*

выходно́й: ~ день छुट्टी का दिन чхуṭṭи кā дин *м.*

вы́ше से ऊँचा сэ ӯчā, से लंबा сэ ламбā

(*по росту*); के (से) बाहर кэ (сэ) бāх̆ар (*сверх*).

вышивáть काढ़ना кāрхнā *п*.

вы́шивка *ж*. बेलबूटा бэлбӯта̄ *м*., क़सीदा касӣдā *м*.

вышинá *ж*. ऊँचाई ӯчāӣ *ж*.

вы́шка *ж*. बुर्ज бурдж *м*., अटारी ат̇āрӣ *ж*.; **парашю́тная** ~ छतरी से कूदने की मीनार *ж*.

вы́яснить(ся) *см*. **выясня́ть(ся)**.

выясня́ть पता लगाना (चलाना) патā лагāнā (чалāнā) *п*. (का *что-л*.), मालूम करना мāлӯм карнā *п*.; ~ **в чём дéло** हाल मालूम करना *п*

выясня́ться मालूम (साफ़, ज्ञात, स्पष्ट) होना (हो जाना) мāлӯм (сāф, гьят, спашт̇а) х̆онā (х̆о джāнā) *нп*., पता चलना патā чалнā *нп*. (का *о чём-л*); **как вы́яснилось** जैसा कि मालूम हुआ; **э́то сегóдня вы́яснится** यह बात आज साफ़ हो जाएगी.

Вьетнáм वियतनाम вийатнāм.

вьетна́мец *м.* वियतनामी вийатнāмӣ *м.*

вьетна́мский वियतनामी вийатнāмӣ.

вьюга *ж.* बर्फ़ का तूफ़ान барф кā тӯфāн *м.*

Г

га *м.* *см.* гекта́р.

габарди́н *м.* गबर्डीन габардӣн *ж.*

гава́йск||ий: ~ая гита́ра हवाना का गिटार х̌авāнā кā гитāр *м.*

Гава́на हवाना х̌авāнā.

га́вань *ж.* बंदरगाह б̣андаргāх̌ *м.*; входи́ть в ~ बंदरगाह में आना *нп.*

газ *м* गैस гайс *ж.*

газе́та *ж.* अखबार акхбāр *м.*, समाचार-पत्र самāчāр-патра *м.*; у́тренняя (вече́рняя) ~ सुबह का (शाम का) अखबार (समाचार-पत्र) *м.*; стенна́я ~ दीवार-समाचार-पत्र *м.*

газиро́ванн||ый: ~ая вода́ सोडा-वाटर сод̣ā-вāтар *м.*, गैस-विशिष्ट पानी гайс-вишишт̣а пāнӣ *м.*

газифика́ция *ж.* गैसीकरण гайсӣкаран *м.*

га́зов||ый गैस का гайскā; ~ая плита́ गैस का चूल्हा *м.*

газо́н *м.* लान лāн *м.*, क्यारी кйāрӣ *ж.*

газопрово́д *м.* गैस-पाइपलाइन гайс-пāип-лāин *ж.*

Гаити हाइटी х̇āитӣ.

галантере́йный: ~ магази́н बिसातबाने की दुकान бисāтбāнэ кӣ дукāн *ж.*

галантере́я *ж.* बिसातबाना бисāтбāнā *м.*

галере́||я *ж.* 1.: карти́нная ~ चित्रशाला читрашāлā *ж.*; 2., *театр.* गैलरी гайлarӣ *ж.*, बरामदा барāмдā *м.*; места́ на ~е गैलरी में सीटें *ж. мн.*

гало́ши *мн.* रबड़ के जूते рабар̣ кэ джӯтэ *м. мн.*

га́лстук *м.* टाई т̇āӣ *ж.*

гама́к *м.* झूला джхӯлā *м.*

Га́на घाना гхāнā.

ганди́зм *м.* गाँधीवाद гāдхӣвāд *м.*

гандика́п *м.* *спорт.* डमबेल д̇амбэл *м.*

ганди́ст *м.* गाँधीवादी гāдхӣвāдӣ *м.*

гара́ж *м.* मोटर-खाना мота̇р-кхāнā *м.*, गैरेज гайрэдж *м.*

гаранти́ровать गारंटी (ज़मानत) करना (देना) гāранти̇ (замāнат) карнā (дэнā) *п.* (की *что-л.*); ~ ка́чество क्वालिटी की गारंटी (ज़मानत) करना (देना) *п.*

гара́нти||я *ж.* गारंटी гāранти̇ *ж.*, जमानत замāнат *ж*, с ~ей на 5 лет ५ बरस की गारटी है.

гардеро́б *м.* 1. (*шкаф*) कपड़े की अलमारी капрэ кӣ алмāрӣ *ж.*; 2. (*помещение*) कपड़द्वार капардвāр *м.*, कपड़ा रखने (छोड़ने) का कमरा капрā ракхнэ (чхор-нэ) кā камрā *м.*; где ~? कपड़ा रखने (छोड़ने) का कमरा कहाँ है?

гармо́ника *ж.* अकार्डियन акāрдийан *м.*

гармони́ст *м.* अकार्डियन बजानेवाला акāр-дийан баджāнэвāлā *м.*

гарни́р *м.* सालन сāлан *м.*

гарниту́р *м.* सेट сэт *м*, जोड़ा джорā *м.*; ~ ме́бели फ़रनीचर का सेट *м.*; шёлко-вый ~ रेशमी कपड़े का जोड़ा *м.*

гаси́ть बुझाना буджхāнā *п.*; ~ электри́чество बिजली बुझाना *п.*

га́снуть बुझना буджхнā *нп.*

гастрономи́ческий: ~ **магази́н** खाद्य सामग्री की दुकान кхāдйа сāмагрӣ кӣ дукāн *ж.*

Гватема́ла ग्वाटेमेला гвāтэмэлā.

Гвиа́на गाइना гāинā.

гвозди́ка I *ж.* (*цветок*) पिंक пинк *м.*

гвозди́ка II *ж.* (*пряность*) लौंग лаўг *м.*

гвоздь *м.* 1. कील кӣл *м.*, किल्ली киллӣ *ж.*; 2.: ~ **сезо́на** [थियेटर के] मौसिम का [सब से] चमकता सितारा [тхийэтар кэ] маусим кā [саб сэ] чамактā ситāрā *м.*

где कहाँ кахā̃, किधर кидхар, ~ **вы бы́ли?** आप कहाँ थे?; ~ **гла́вный почта́мт (театра́льная ка́сса, рестора́н)?** बड़ा डाकघर (थियेटर का टिकटघर, रेस्तारां); कहाँ है?

где́-либо *см.* где́-то.

где́-нибудь *см.* где́-то.

где́-то कहीं кахӣ̆, कहीं न कहीं кахӣ̆ на кахӣ̆.

ГДР (Герма́нская Демократи́ческая Респу́блика) जर्मनी का जनवादी प्रजातंत्र джармани̅ кā джанвāди̅ праджāтантра.

гекта́р *м.* हेक्टर хэкта́р *м.*

генера́л *м.* जनरल джанрал *м.*

генера́льный: Генера́льная Ассамбле́я जनरल असेंबली джанрал асэмбли̅ *ж.*, महासभा махāсабхā *ж*

гео́граф *м.* भौगोलिक бхауголик *м*

геогра́фия *ж.* भूगोल бху̅гол *м.*

гео́лог *м.* भूगर्भशास्त्र-वेत्ता бху̅гарбхашāстра-вэттā *м.*

геоло́гия *ж.* भूगर्भशास्त्र бху̅гарбхашāстра *м*

геоме́трия *ж.* रेखा-गणित рэкхā-ганит *м.*, ज्यामिति джйāмити *ж.*

герб *м.* चिह्न чих̆на *м.*, लांछन лāнчхан *м.*; **госуда́рственный** ~ राज्यचिह्न *м.*, राष्ट्रीय लांछन *м*

гербáрий *м.* सूखी फूल-पत्तियों का संग्रह сӯкхӣ пхӯл-паттийо̃ кā санграх̃ *м.*

Гермáния जर्मनी джарманӣ.

герóй *м.*: **Герóй Совéтского Союза** सोवियत संघ का वीर совийат сангх кā вӣр *м.*; **Герóй Социалистúческого Трудá** समाजवादी श्रम का वीर самāджвāдӣ шрам кā вӣр *м.*

гигáнт *м.* दैत्य дайтйа *м.*, देव дэв *м.*

гигиéна *ж.* स्वास्थ्य-विज्ञान свāстхйа-вигьян *м.*

гимн *м.* गीत гӣт *м.*, गान гāн *м.*; **госудáрственный** ~ राष्ट्रीय गीत *м*, राष्ट्र-गान *м.*; **Гимн демократúческой молодёжи** जनवादी युवक गान *м.*

гимнáст *м.* कसरती касратӣ *м*, जिमनास्ट джимнāст *м.*

гимнáстика *ж.* कसरत касрат *ж.*, व्यायाम вйāйāм *м.*, जिमनास्टिक джимнāстик *м.*; **спортúвная** ~ खेलकूद का व्यायाम *м.*; **худóжественная** ~ कलापूर्ण व्यायाम *м.*

гимнастúческ||ий: ~ **зал** व्यायामशाला

вйайāмшāлā *ж.*; ~ие **упражнéния** व्यायाम вйайāм *м.*

гипертони́я *ж.* खून का दबाव (बढ़ना) кхӯн кā дабāо (бáрхнā) *м.*, अतिरक्तचाप атиректачāп *ж.*

гипс *м.* जिप्स джипс *м.*

ги́псов||ый जिप्स का джипс кā; ~**ая повя́зка** जिप्स की पट्टी *ж.*

гирля́нда *ж.* माला мāлā *ж.*, गजरा гаджрā *м.*; **украша́ть** ~**ми** गजरे पहनाना (लटकाना) *п.*

ги́ря *ж.* बाट бāт *м.*, बटखरा батакхрā *м.*

гита́ра *ж.* गिटार гитāр *м.*

глава́ *ж.* **1.** नेता нэтā *м.*, प्रधान прадхāн *м.*, अध्यक्ष адхйакша *м.*; ~ **делега́ции** शिष्ट-मंडल का नेता (प्रधान, अध्यक्ष) *м.*; **2.** (*книги*) परिच्छेद париччхэд *м.*, अध्याय адхйāй *м.*, बाब бāб *м.*

гла́вн||ый प्रधान прадхāн, मुख्य мукхйа, प्रमुख прамукх, बड़ा барā; ~ **го́род** प्रधान नगर *м.*; ~ **врач** बड़ा डाक्टर *м.*; ~ **поч-**

та́мт बडा (कद्राय) डाकघर *м.*; ◇ ~ым о́бразом ज़्यादातर, अधिकतर, मुख्यकर.

гла́дить 1. *(утюжить)* इस्तरी करना истрӣ карнā *п.* (में *что-л.*); **2.** *(ласкать)* हाथ फेरना хāтх пхэрнā *п.* (पर *кого-л.*, *что-л.*).

гла́дк||ий चिकना чикнā; सादा сāдā *(о материи)*; **~ая мате́рия** सादा कपड़ा *м.*

глаз *м.* आँख āкх *ж.*, नेत्र нэтра *м.*

глазн||о́й आँख का āкх кā; **~ врач** आँख का डाक्टर *м.*; **~а́я лече́бница** नेत्र-चिकित्सालय *м.*

глазу́нья *ж.* तले हुए अंडे талэ хуэ андэ *м. мн.*

гли́на *ж* मिट्टी миттӣ *ж*

глота́ть निगलना нигалнā *п.*, लीलना лӣлнā *п.*

глото́к *м* घूँट гхӯт *м.*; **~ воды** पानी का घूँट *м*

глубин||а́ *ж.* गहराई гахрāӣ *ж.*; **на ~е́ 10 ме́тров** १० मीटर की गहराई पर (में); **измеря́ть ~у́** गहराई नापना *п*

глубо́к||ий गहरा гаҳрā; ~ **бассе́йн** गहरा तालाब *м.*; ~**ая таре́лка** गहरी रकाबी *ж.*; ◇ ~**ая о́сень** जाती पतझड़ *ж.*; ~**ая ста́рость** जाता बुढापन *м.*

глубоко́ 1. गहरा гаҳрā; **здесь** ~? यहाँ गहराई है?; 2.: **я** ~ **взволно́ван** मैं बहुत बेचैन हूँ мэ̃й баҳут бэчайн хӯ.

глухо́й 1. बहरा баҳрā; 2. *м.* बहरा आदमी баҳрā āдмӣ *м.*

глухонемо́й 1. गूँगा बहरा гӯгā баҳрā; 2. *м.* गूँगा बहरा आदमी гӯгā баҳрā āдмӣ *м.*

гляд||е́ть देखना дэкхнā *п.*; ~**и́те!** देखिये!

гна́ться पीछा करना пӣчхā карнā *п.* (का *за кем-л., за чем-л.*), पीछे दौड़ना пӣчхэ даурнā *нп.* (के *за кем-л., за чем-л.*); ~ **за мячо́м** गेंद के पीछे दौड़ना *нп.*, गेंद का पीछा करना *п.*

гобо́й *м* कंडाल кандāл *м.*

говор||и́ть बोलना болнā *нп.*, कहना каҳнā *п.*, बात करना бāт карнā *п.* (पर *о ком-л., о чём-л.*, से *с кем-л.*); ~**и́те**

ли вы по-английски? आप अंग्रेज़ी बोलते हैं?; что вы ~йте? आप क्या कह रहे हैं?, ◇ ~я́т, что ... कहते हैं कि...; со́бственно ~я́... बात तो यह है कि...

говя́дина *ж.* गोमाँस гомāс *м.*, गाय का गोश्त гāй кā гошт *м*

год *м.* साल сāл *м.*, बरस барас *м.*, वर्ष варша *м.*; ~ (два го́да) тому́ наза́д एक साल (दो साल) पहले; из го́да в ~ साल बसाल; кру́глый ~ साल भर, बारहों मास; теку́щий ~ चालू साल (वर्ष) *м.*, уче́бный ~ पढ़ाई (अध्ययन) का साल *м.*; че́рез ~ (два го́да) एक साल (दो साल) बाद; Но́вый ~ नया साल *м.*, नवीन वर्ष *м.*, नववर्ष *м.*; नववर्षोत्सव *м.* (*новогодний праздник*); с Но́вым го́дом! नववर्ष शुभ हो!

годи́т||ься काम आना кāм āнā *нп.* (में *для чего-л.*); लायक़ (योग्य) होना лāйак (йогйа) хонā *нп.* (*быть подходящим*; के *для чего-л.*); э́то никуда́ не ~ся इस से काम नहीं चलेगा.

годи́чный सालाना cāлāнā, वार्षिक вāршик; ~ **срок** एक वर्ष की अवधि *ж.*, एक साल की मीयाद *ж.*

го́дный काम का кāм кā, लायक़ лāйак̇, योग्य йогйа; ~ **для питья́** पीने योग्य.

годово́й सालाना cāлāнā, वार्षिक вāршик; ~ **бюдже́т** सालाना बजट *м.*

годовщи́на *ж.* वर्षगाँठ варшагā̃т̇х *ж.*, वार्षिकोत्सव вāршикотсав *м.*, सालगिरह cāлгирах̃ *ж.*

гол *м.* गोल гол *м.*; **забива́ть** ~ गोल करना *п.*; **пропуска́ть** ~ गोल खाना *п.*

голла́ндец *м.* डच дач *м*, ओलंदेज оландэз *м.*

Голла́ндия हालैंड х̃āланд̇.

голла́ндский डच д̇ач, ओलंदेज़ оландэз.

голова́ *ж.* **1.** सिर сир *м.*, मस्तक мастак *м.*; **2.: 50 голо́в скота́** ५० गाय-भैंसे пачāс гāй-бхаи̃сэ̄ *ж. мн.*

головн||о́й: ~а́я боль सिरदर्द сирдард *м.*; ~ **убо́р** टोपी т̇опӣ *м.*

голо́дный भूखा бхӯкхā; **я го́лоден** मैं भूखा हूँ.

гололе́дица *ж.* सख़्त बर्फ़ से ढकी ज़मीन сахт барф сэ дхакӣ замӣн *ж.*

го́лос *м.* 1. आवाज़ āвāз *ж.*, स्वर свар *м.*; 2. राय рāй *ж*, मत мат *м.*, वोट вот *м*; пра́во ~а मत (राय, वोट) देने का हक़ (अधिकार) *м.*, मताधिकार *м.*; реша́ющий ~ निर्णायक वोट *м*; совеща́тельный ~ सलाहकारी वोट *м.*; большинство́ голосо́в बहुमत *м.*

голосова́ние *с.* मतदान матдāн *м.*, वोट-दान вотдāн *м.*

голосова́ть 1. राय (मत, वोट) देना рāй (мат, вот) дэнā *п.*; ~ за के हक़ (पक्ष) में राय (मत, वोट) देना *п.*; ~ про́тив के ख़िलाफ़ (विरुद्ध) राय (मत, वोट) देना *п*; 2. मतदान करना матдāн карнā *п* (पर *что-л.*); ~ резолю́цию प्रस्ताव पर मत-दान करना *п*

голубо́й नीला нӣлā, आसमानी āсмāнӣ.

голубцы́ *мн* गोलुब्त्सी голубтсӣ *ж.*

го́лубь *м.* कबूतर кабӯтар *м.*; ~ мира शांति का कबूतर *м.*

гóлый नंगा нанга̄.

гомеопати́ческ||ий: ~**ая апте́ка** होमियोपैथिक दवाख़ाना (औषधालय) хомиййопайтхик дава̄кхāна̄ (аушадхāлай) *м*; ~**ие сре́дства** होमियोपैथिक दवाएँ (औषधियाँ) хомиййопайтхик дава̄э̄ (аушадхиййа̄) *ж. мн*

гомеопа́тия *ж* होमियोपैथी хомиййопайтхӣ *ж*

гонг *м.* घंटा гханта̄ *м*

Гондура́с होंडुरस хондурас

гóнки *мн.* दौड़ даур *ж*, दौड़ का मुक़ाबला даур ка̄ мука̄бала̄ *м*; **автомоби́льные** ~ मोटर-दौड़ *ж*; **велосипе́дные** ~ साइकिल की दौड़ *ж.*, साइकिल-दौड़ *ж*; **мотоцикле́тные** ~ मोटर-साइकिल-दौड़ *ж.*; **пáрусные** ~ कश्ती-दौड़ *ж*

гонора́р *м.* मेहनताना мэхната̄на̄ *м.*, फ़ीस фӣс *ж.*

гóночный: ~ **автомоби́ль** दौड़ की मोटर даур кӣ мотар *ж*; ~ **велосипе́д** दौड़ की साइकिल даур кӣ са̄икил *ж.*

гóрец *м.* पहाड़ी пах̌āрӣ *м.*

горизóнт *м* क्षितिज кшитидж *м.*

горúст||ый पहाड़ी пах̌āрӣ, पर्वतीय парватӣйа; ~**ая мéстность** पहाड़ी (पर्वतीय) स्थान (प्रदेश) *м.*

гóрло *с.* गला галā *м.*, कंठ кант̇х *м.*

горн *м.* (*труба*) तुरही турх̇ӣ *ж*, बिगुल бигул *м*

гóрничная *ж.* नौकरानी наукрāни *ж.*

гóрн||ый 1. पहाडी пах̌āрӣ, पर्वतीय парватӣйа; ~**ая болéзнь** पहाडी वातावरण की बीमारी *ж.*; 2.: ~**ая промышленность** खान-उद्योग кхāн-удйог *м.*

горня́к *м.* खान-मजदूर кхāн-маздур *м.*

гóрод *м.* शहर шахар *м.*, नगर нагар *м.*; ~**-герóй** बहादुर-नगर *м*, वीर-नगर *м.*

городскóй शहरी шахрӣ, नागरिक нāгарик, शहर (नगर) का шах̌ар (нагар) кā; ~ **трáнспорт** शहर (नगर) का याता-यात *м.*

горожáнин *м.* शहरवाला шахарвāлā *м*, नागरिक нāгарик *м*

горóх *м.* मटर матар *м.*

горóшек *м.*: **душúстый** ~ सुगंधित मटर сугандхит маṫар *м.*; **зелёный** ~ हरा (सब्ज) मटर ẋара̄ (сабз) маṫар *м.*

горсовéт *м.* (городскóй совéт) शहर (नगर) की सोवियत шаẋар (нагар) кӣ совийат *ж.*, नगर-सोवियत нагар-совийат *ж.*

горсть *ж.* मुट्ठी муṫṫхӣ *ж.*

гортáнь *ж.* कंठनाली канṫхна̄лӣ *ж*

горчúца *ж.* राई ра̄ӣ *ж.*; सरसों сарсо̄ *ж* (*растение*).

горчúчник *м.* पुलटिस пулṫис *ж.*; **стáвить** ~**и** पुलटिस चढ़ाना (बाँधना) *п.*

горчúчница *ж.* राईदान ра̄йда̄н *м.*

гóры *мн.* पहाड़ паẋа̄р *м мн*, पर्वत парват *м. мн.*; **в горáх** पहाड़ों में.

гóрький कड़वा карва̄, कटु каṫу

горючее *с* ईंधन ӣдхан *м.*, जलावन джала̄ван *м.*

горя́чий गरम гарам; ~ **истóчник** गरम पानी का सोता (चश्मा) *м.*; ◇ ~ **приём** हार्दिक स्वागत *м.*

госба́нк *м*. (госуда́рственный банк) राज-कीय बैंक рāджкӣйа байнк *м*.

го́спиталь *м*. अस्पताल аспатāл *м*.

господа́ *мн*. साहब сāх̆аб *м мн*., सज्जन саджджан *м мн*, महाशय мах̆āшай *м мн*.

господи́н *м* साहब сāх̆аб *м*., श्री[मान] шрӣ[мāн] *м*., महाशय мах̆āшай *м*

госпожа́ *ж*. साहिबा сāх̆ибā *ж*, श्रीमती шрӣматӣ *ж*.

гостеприи́мный आतिथ्यकारी āтитхйакāрӣ, मेहमानदार мэх̆мāндāр.

гостеприи́мство *с*. आदर-सत्कार āдар-саткāр *м*., आतिथ्य āтитхйа *м*., मेहमान-दारी мэх̆мāндāрӣ *ж*; **ока́зывать ~** आदर-सत्कार (आतिथ्य) करना (का *кому-л.*), मेहमानदारी करना *п*. (की *кому-л.*).

гости́ная *ж*. ड्राइंग-रूम дрāинг-рӯм *м*, बैठक का कमरा байт̇хак кā камрā *м*.

гости́ниц||а *ж*. होटल х̆от̇ал *м*., मेहमान-खाना мэх̆мāнкхāнā *м*, अतिथिशाला атитхишāлā *ж*.; **останови́ться в ~е**

होटल (मेहमानख़ाने, अतिथिशाला) में ठहर जाना *нп.*

гост||ь *м.* मेहमान мэх̆ма̄н *м.*, अतिथि атитхи *м.*; **дороги́е го́сти!** प्यारे (प्रिय) मेहमानो (अतिथियो)!; **быть в ~я́х** मेहमान (अतिथि) होना *нп.* (का *у кого-л.*); **идти́ в го́сти к кому́-л.** किसी के यहाँ मेहमान जाना *нп.*; **звать в го́сти** मेहमान बुलाना (निमंत्रित करना) *п*; **приходи́те к нам в го́сти** हमारे यहाँ मेहमान आइये, हमारी मेहमानी क़बूल (स्वीकार) कीजिये.

го́стья *ж.* मेहमान мэх̆ма̄н *ж.*, अतिथि атитхи *ж.*, मेहमानिन мэх̆ма̄нин *ж.*

госуда́рственн||ый राजकीय ра̄джкӣйа, राष्ट्रीय ра̄шт̇рӣйа, सरकारी сарка̄рӣ; **~ая грани́ца** राज्य-सीमा-रेखा *ж.*, सरकारी सरहद *ж.*

госуда́рство *с.* राज्य ра̄джйа *м.*, राष्ट्र ра̄шт̇ра *м.*

готова́льня *ж.* ड्राइंग-बकस д̇ра̄инг-бакас *м.*

гото́вить 1. तयार (आयोजित) करना тай-йа̄р (а̄йоджит) карна̄ *п.*; ~ **конце́ртную програ́мму** सगीत का कार्यक्रम (प्रोग्राम) तैयार (आयोजित) करना *п.*; 2. पकाना пака̄на̄ *п.*; ~ **обе́д** खाना पकाना (तैयार करना) *п.*, भोजन बनाना *п.*

гото́виться तैयारी करना таййа̄рӣ карна̄ *п.* (की *к чему-л.*); ~ **к встре́че** स्वागत [करने] की तैयारी करना *п*

гото́в||ый: ~**ое пла́тье** तैयार कपड़े тай-йа̄р капр̣э *м. мн.*; **вы** ~**ы?** आप तैयार हैं? а̄п таййа̄р хӑэ̄̃?; **я ещё не гото́в** मैं अभी तैयार नहीं हूँ мэ̄̃ абхӣ таййа̄р на-ха̣ӣ̃ ху̃; **я гото́в...** मैं... को तैयार हूँ мэ̄̃ ...ко таййа̄р хў̃; **обе́д (за́втрак, у́жин) гото́в** दो पहर का खाना (नाश्ता, ब्यालू) तैयार है до пахӑр ка̄ кха̄на̄ (на̄шта̄, бйа̄лӯ) таййа̄р хӑэ; **всегда́ гото́в!** हमेशा (सदा) तैयार हूँ! хӑмэша̄ (сада̄) таййа̄р хў̃!

гравю́ра *ж.* कंदाकारी канда̄ка̄рӣ *ж.*

град *м* ओला ола̄ *м.*

гра́дус *м* डिगरी дигрӣ *ж.*, दर्जा дарджā *м.*; 20 (25, 30) ~ов тепла́ (моро́за) २० (२५, ३०) डिगरी (दर्जे) गरमी (सर्दी); ско́лько сего́дня ~ов? आज कितने दर्जे गरमी (सर्दी) है?, आज मौसिम कितनी डिगरी है?

гра́дусник *м.* थर्मामीटर тхармāмӣтар *м.*, तापमान-यंत्र тāпмāн-йантра *м.*

граждани́н *м.* नागरिक нāгарик *м*

гражда́нка *ж* नागरिका нāгарикā *ж.*

гражда́нский 1. नागरिक нāгарик, शहरी шах̌рӣ; 2. (*невоенный*) ग़ैरफ़ौजी ġайрфауджӣ, असैनिक асайник.

гражда́нство *с.* नागरिकता нāгарикта̄ *ж.*; приня́ть ~ नागरिकता हासिल (प्राप्त) कर लेना *п.*

грамза́пись *ж.* रिकार्ड рикāрд *м.*

грамм *м.* ग्राम грāм *м*

граммофо́нн||ый: ~ые пласти́нки रिकार्ड рикāрд *м. мн.*; ~ая иго́лка ग्रामोफ़ोन की सूई грāмофон кӣ сӯӣ *ж.*

гра́мота *ж* 1. पढ़ाई-लिखाई пар̣хāӣ-ли-

кхāй *ж.*, पढ़ना-लिखना паṛхнā-ликхнā *м.*; 2. सनद санад *ж.*; **похвáльная** ~ प्रशंसापत्र *м.*; **гочётная** ~ मानपत्र *м.*

грáмотный लिखा-पढ़ा ликхā-паṛхā, साक्षर сāкшар.

гранáт *м.* (*дерево и плод*) अनार анāр *м.*, दाड़िम дāṛим *м.*

грани́ц||а *ж.* हद хӑд *ж.*, सीमा сӣмā *ж*; ~ **футбóльного пóля** फ़ुटबाल के मैदान की हद (सीमा) *ж*; ◇ **за** ~**ей** विदेश (परदेश) में; **из-за** ~**ы** विदेश (परदेश) से.

грани́чить सीमावर्ती होना сӣмāвартӣ х̆онā *нп.*, सीमा पर होना сӣмā пар х̆онā *нп.* (की *с чем-л.*).

грáфика *ж.* रेखा-चित्रकला рэкхā-читракалā *ж.*

графи́н *м.* कंटर каṅтар *м.*

грациóзный लावण्यमय лāванйамай, वजादार вазāдāр.

гребёнка *ж.* कंघी кангхӣ *ж.*

грéбень *м* *см.* гребéнка.

гребе́ц *м.* खेनेवाला кхэнэва̄ла̄ *м.*, डाँड़ी да̄рӣ̣ *ж.*, खेवक кхэвак *м*

гре́бля *ж.* खेना кхэна̄ *м*

гребн||о́й: ~а́я ло́дка पतवारवाली नाव патва̄рва̄лӣ на̄о *ж*

грек *м.* ग्रीक грӣк *м.*, यूनानी йӯна̄нӣ *м*

гре́лк||а *ж.* गरम पानी की थैली гарам па̄нӣ кӣ тхайлӣ *ж*; принеси́те мне ~у मुझे गरम पानी की थैली ला दीजिये.

греме́ть गरजना гараджна̄ *нп.*; झनझनाना джханджхана̄на̄ *нп.* (*о чём-л. металлическом*).

гренки́ *мн* तोस тос *м.*

грести́ खेना кхэна̄ *п.*, चप्पू चलाना (मारना) чаппӯ чала̄на̄ (ма̄рна̄) *п.*

греть 1. गरम करना гарам карна̄ *п.*, गरमाना гарма̄на̄ *п*; ~ ру́ки (но́ги) हाथ (पैर) गरम करना *п.*; 2.: со́лнце си́льно гре́ет धूप तेज़ पड़ती है дхӯп тэз партӣ хӑэ.

гре́ться गरम होना гарам хона̄ *нп.*, गरमाना гарма̄на̄ *нп.*, तापना та̄пна̄ *нп.*;

~ у огня́ आग से तापना *нп* ; ~ у ками́на आतशदान से तापना *нп.*

Гре́ция ग्रीस грӣс, यूनान йӯна̄н.

гре́цкий: ~ оре́х (*дерево и плод*) अखरोट акхрот *м.*

гре́ческий ग्रीक грӣк, यूनानी йӯна̄нӣ.

гречи́ха *ж.* मोथी мотхӣ *ж.*

гре́чнев||ый: ~ая ка́ша मोथी का दलिया мотхӣ ка̄ далийа̄ *м.*

гриб *м* खुमी кхумӣ *ж* , कुकुरमुत्ता кукурмутта̄ *м*

грим *м.* मेक-अप мэк-ап *м.*

гримирова́ть मेक-अप करना мэк-ап карна̄ *п* (का *кого-л*).

гримирова́ться अपना रूप भरना апна̄ рӯп бхарна̄ *п* , अपना मेक-अप करना апна̄ мэк-ап карна̄ *п*

грипп *м* इनफ़्लुएंजा инфлуэнза̄ *м.*, नज़ला назла̄ *м* , ग्रिप грип *м*

гроза́ *ж* कड़क (गरज) की आँधी кара̣к (гарадж) кӣ а̄̃дхӣ *ж.*; сего́дня бу́дет ~ आज कड़क (गरज) की आँधी चलेगी.

гроздь *ж.* गुच्छा гуччхā *м.*

гром *м.* गरज гарадж *м.*; ~ **гремит** बादल गरजते हैं; ◇ ~ **аплодисментов** तालियों का तूफ़ान *м.*

громадн||ый बहुत बड़ा (भारी) бахут барā (бхāрӣ), विशाल вишāл; **я получил ~ое удовольствие** मुझे बहुत बडी खुशी (प्रसन्नता) हुई.

громкий ऊँचा ӯчā, बुलंद буланд.

громко ज़ोर से зор сэ, ऊँची (बुलंद) आवाज में (से) ӯчӣ (буланд) āвāз мэ̄ (сэ); **не говорите так ~** इतनी ऊँची आवाज से मत बोलो, इतने जोर से मत बोलो.

громкоговоритель *м.* लाउड-स्पीकर лāуд-спӣкар *м.*, आवाज़रसान āвāзрасāн *м.*

громоотвод *м.* तड़ितवाहक таритвāхак *м.*

громче: говорите ~ जरा जोर से बोलिये зарā зор сэ болийэ.

гроссмейстер *м.* ग्रांडमास्टर грāндмāстар *м.*

грохот *м.* गरज гарадж *ж.*, गड़गड़ाहट гаргарāхат *ж.*

грубость *ж.* गुस्ताख़ी густāкхӣ *ж.*, उद्धत-

ता уддхаттā *ж.*; **допускáть** ~ *(в игре)* फाउल करना *п.*

грýб||ый गुस्ताख़ густāкх, उद्धत уддхат; **~ая игрá** फ़ाउल खेल *м.*

грудúнка *ж.* सीने (छाती) का गोश्त (माँस) сӣнэ (чхāтӣ) кā гошт (мā̃с) *м.*

груднóй: ~ **ребёнок** दूध का बच्चा дӯдх кā баччā *м.*, गोद का बच्चा год кā баччā *м*

грудь *ж.* छाती чхāтӣ *ж.*, सीना сӣнā *м.*

грузúн *м.* गुर्जी гурджӣ *м*

Грузúнская ССР गुर्जी सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र гурджӣ совийат самāджвāдӣ праджāтантра

грузúнский गुर्जी гурджӣ.

грузúть लादना лāднā *п.*, बोझना боджхнā *п.*, भरना бхарнā *п.* (में *во что-л*).

Грýзия गुर्जीस्तान гурджӣстāн

грузовúк *м* लारी лāрӣ *ж* , ट्रक ṭрак *м.*

грузов||óй: **~óе движéние** माल (लारियों) का यातायात мāл (лāрийõ) кā йāтāйāт *м.*

грýзчик *м.* कुली кулӣ *м.*

грунт *м.* मिट्टी миттӣ *ж* , भूमि бхӯми *ж*

грýппа *ж.* टोली толӣ *ж.*, गरोह гарох *м.*, समूह самӯх *м* , ~ **зрителей** दर्शकों की टोली *ж.*

грýша *ж.* नाशपाती нāшпāтӣ *ж* (*плод*); नाशपाती का पेड़ нāшпāтӣ кā пэр *м.* (*дерево*).

грядка *ж.* क्यारी кйāрӣ *ж.*

грязев||óй: **~ые вáнны** मिट्टी के स्नान миттӣ кэ снāн *м* *мн.*

грязелечéбница *ж* मिट्टी-चिकित्सालय миттӣ-чикитсāлай *м.*

грязелечéние *с.* मिट्टी का इलाज миттӣ кā илāдж *м*

грязно: **на ýлице сегóдня** ~ आज बाहर (सड़क पर) कीचड़ है āдж бāхар (сарак пар) кӣчар хэ.

грязный मैला майлā, गंदा гандā.

грязь *ж* कीचड़ кӣчар *ж* , मैल майл *м* , गंदापन гандāпан *м.*, मल мал *м.* (*нечистоты*).

гуа́шь *ж.* गवाश гава̄ш *м.*, गूआश гӯа̄ш *м.*

губа́ *ж.* ओंठ о̄̇тх *м.*, होंठ х̆о̄̇тх *м*; **ве́рхняя ~** उपरला ओंठ (होंठ) *м.*; **ни́жняя ~** निचला ओंठ (होंठ) *м.*

гу́бка *ж* स्पंज спандж *м*

губн||о́й: **~а́я гармо́ника** मुँह से बजाने का बाजा мӯх̆ сэ баджа̄нэ ка̄ ба̄джа̄ *м.*; **~а́я пома́да** लिपस्टिक липсти̇к *м.*

Гуджара́т गुजरात гуджра̄т.

гуджара́тец *м* गुजराती гуджра̄тӣ *м*

гуджара́тский गुजराती гуджра̄тӣ.

гудо́к *м* भोंपू бхо̄̇пӯ *м.*; हार्न х̆а̄рн *м* (*автомобильный*).

гу́льден *м* (*голландская денежная единица*) गुलडेन гулдэн *м.*

гуля́нье *с* उत्सव утсав *м*, जशन джашан *м.*; **наро́дное ~** सार्वजनिक उत्सव *м.*, अवामी जशन *м*

гуля́ть हवा खाना х̆ава̄ кха̄на̄ *п*, टहलना тах̆ална̄ *нп*, सैर करना сайр карна̄ *п.*; **~ по го́роду (по па́рку)** शहर (पार्क) में

टहलना (घूमना) *нп.*, शहर (पार्क) की सैर करना *п*

густ||óй घना гханā, गाढ़ा гāрхā, ~ лес (парк) घना जंगल (पार्क) *м.*; ~óе населéние घनी आबादी *ж* ;~ суп गाढा शोरबा *м.*

гусь *м.* हँस х̃ãс *м.*

гуталúн *м.* रोगन роган *м* , बूट-पालिश бӯт-пāлиш *ж*

гэс (гидроэлектростáнция) पनबिजली-घर панбиджлӣ-гхар *м* , जलविद्युत-स्टेशन джалвидйут-стэшан *м.*

Д

да I हाँ х̃ã; जी हाँ джӣ х̃ã (*вежл форма ответа*); да, я знáю [जी] हाँ मै जानता हूँ; да, я там был [जी] हाँ मै वहाँ था (गया था).

да II: да здрáвствует мир во всём мúре! विश्व-शांति ज़िंदाबाद (चिरंजीव हो, अमर

हो)! вишва-шāнти зиндāбāд (чиранджӣв х̆о, амар хо)!

дава́||ть देना дэнā *п.*; **~йте пойдём** चलें; **да́йте им знать** उन्हे (उन को) खबर (सूचना) दीजिये; **да́йте, пожа́луйста...** मेहरबानी (कृपा) करके... दीजिये; **~ согла́сие** अपनी स्वीकृति (सहमति) देना *п.*; **~ конце́рт** संगीत पेश (प्रस्तुत) करना *п.*; **да́йте ему́ игра́ть** उस को खेलने दीजिये; **да́йте, пожа́луйста, пройти́** कृपा करके रास्ता दीजिये.

давно́ बहुत दिन हुए бах̆ут дин х̆уэ; **я вас ~ не ви́дел** बहुत दिन हुए मैं आप से नहीं मिला, आप से मिले बहुत दिन हो गये.

да́же ही х̆ӣ, भी бхӣ, तक так.

да́лее: и так ~ इत्यदि итйади, वग़ैरह вагайрах.

далёкий दूर дӯр.

далеко́ दूर дӯр; **ещё ~ идти́?** अभी दूर जाना है?

дальне́йш||ий अगला аглā; **в ~ем** बाद को (में), आगे को; भविष्य में (*в будущем*).

да́льний दूर का дӯр кā, ~ **ро́дственник** दूर का रिश्तेदार (सबंधी) *м*, ~ **путь** लंबा रास्ता (मार्ग) *м*.

дальнови́дный दूरदर्शी дӯрдаршӣ, दूरदर्शितापूर्ण дӯрдаршитāпӯрна

дальнозо́ркий दीर्घदृष्टि дӣргхдришṫи.

да́льше: э́то значи́тельно ~ यह बहुत (काफी) आगे चलकर है йах баẋут (кāфӣ) āгэ чалкар ẋэ; **пойдёмте** ~ आगे चलें āгэ чалэ̄; **а** ~ **что?** फिर क्या? пхир кйā?

да́ма *ж*. मेम мэм *ж*, रानी рāнӣ *ж*.

Дама́ск दिमश्क димашк.

да́мка *ж* (*в шашках*) बादशाह бāдшāẋ *м*.

да́мск||ий: ~ **зал** ज़नाना कमरा занāнā камрā *м*; ~**ая ко́мната** जनाना занāнā *м*.

Да́ния डेन्मार्क ḍэнмāрк.

да́нные *мн* आँकड़े ā̃крэ *м. мн*; **у э́того спортсме́на хоро́шие** ~ इस खिलाड़ी में अच्छे गुण हैं.

да́нн||ый यह йаẋ, प्रस्तुत прастут; **в** ~**ое**

время इस वक़्त (समय); в ~ом слу́чае इस मौक़े (अवसर) पर.

дари́ть उपहार (दान) में देना упахāр (дāн) мэ̄ дэнā *п* , भेंट करना бхэ̄т карнā *п.*; ~ на па́мять याद (स्मरण) के लिये भेंट करना *п.*

дарова́ние *с.* प्रतिभा пратибхā *ж.*, योग्यता йогйатā *ж*

да́ром बेदाम бэдāм, मुफ़्त [में] муфт [мэ̄].

да́т||а *ж.* तारीख़ тāрӣкх *ж.*, तिथि титхи *ж.*, दिनांक динāнк *м.*; ста́вить ~у तारीख (तिथि) चढाना (डालना) *п.*

да́тский डेन дэн, डेनिश дэниш

датча́нин *м* डेन дэн *м.*

дать *см.* дава́ть.

да́ч||а *ж.* बँगला бāгла̄ *м.*; я живу́ на ~е मै बॅगले में रहता हूँ.

два दो до

два́дцать बीस бӣс; ~ оди́н इक्कीस; ~ два बाईस; ~ три तेईस; ~ четы́ре चौबीस; ~ пять पच्चीस; ~ шесть छब्बीस; ~ семь

सत्ताईस; ~ во́семь अठाईस; ~ де́вять उनतीस.

два́жды दोबारा добāрā, दो बार до бāр.

двена́дцать बारह бāрах̌.

двер||ь *ж.* दर्वाज़ा дарвāзā *м.*, द्वार двāр *м.*; входна́я ~ प्रवेशद्वार правэшдвāр *м.*; в ~я́х не стоя́ть! दर्वाजे (द्वार) पर न खड़े हो!

две́сти दो सौ до сау.

дви́гать चलाना чалāнā *п.*, संचालन करना санчāлан карнā *п.* (का *что-л*), बढ़ाना бархāнā *п.* (*вперед*).

дви́гаться चलना чалнā *нп.*; बढ़ना бархнā *нп.* (*вперёд*); не ~ с ме́ста अपनी जगह रहना *нп* , ~ с ме́ста अपनी जगह से हिलना *нп.*

движе́ние *с.* 1. आमद-रफ्त āмад-рафт *ж.*, यातायात йāтāйāт *м.*; у́личное ~ सड़कों की आमद-रफ़्त *ж.*, सडकों का आना-जाना *м* ; 2. आंदोलन āндолан *м.*, तहरीक тах̌рӣк *ж.*; ~ за мир शांति-आंदोलन *м.*

дви́нуть(ся) *см* дви́гать(ся).

двóе दो до, दोनों донō; **у меня́ ~ детéй** मेरे दो बच्चे हैं.

двóйка *ж. спорт.* दो खेनेवालों की कश्ती до кхэнэвāлō кӣ каштӣ *ж.*, युगल नाव йугал нāо *ж*

двойнóй दुगना дугнā, दोहरा доx̆рā.

двор *м* आँगन āган *м*, अहाता аx̆āтā *м.*; **на ~é теплó (хóлодно, жáрко, прохлáдно)** बाहर गरमी (सर्दी, कड़ी गरमी, सर्दी) है.

дворéц *м* महल маx̆ал *м.*, प्रासाद прāсāд *м*, भवन бхаван *м.*; **~ пионéров** बालचर-भवन *м*; **~ трудá** श्रम-भवन *м.*

двóрник *м.* द्वोरनीक дворнӣк *м.*

двою́родн||ый: ~ брат चचेरा भाई чачэрā бхāӣ *м.* (*со стороны брата отца*); ममेरा भाई мамэрā бхāӣ *м* (*со стороны брата матери*); फुफेरा भाई пхупхэрā бхāӣ *м.* (*со стороны сестры отца*); मौसेरा भाई маусэрā бхāӣ *м.* (*со стороны сестры матери*); **~ая сестрá** चचेरी बहिन чачэрӣ баx̆ин *ж.* (*со стороны брата от-*

ца); ममेरी बहिन мамэрӣ бахин *ж.* (*со стороны брата матери*); फुफेरी बहिन пхупхэрӣ бахин *ж.* (*со стороны сестры отца*); मौसेरी बहिन маусэрӣ бахин *ж.* (*со стороны сестры матери*).

двухгоди́чный दोसाला досāлā, दो साल (वर्ष) का до сāл (варша) кā.

двухме́стный दो सीट का до сӣт кā.

двухме́сячный दो महीने (मास) का до махӣнэ (мāс) кā.

двухэта́жный दोमंज़िला доманзилā, दोतल्ला доталлā.

дебю́т *м. шахм* आरम्भिक चालें āрамбхик чāлэ̄ *ж. мн.*

дева́ть रखना ракхнā *п.*, **куда́ вы де́ли мой каранда́ш?** आप ने मेरी पेन्सिल कहाँ रख दी?

де́вочка *ж.* लड़की ларкӣ *ж.*, छोकड़ी чхокрӣ *ж.*, बालिका бāликā *ж*

де́вушка *ж.* लड़की ларкӣ *ж.*, कुमारी кумāрӣ *ж.*

девяно́сто नव्वे наввэ; ~ **оди́н** इकानवे;

~ два बानवे; ~ три तिरानवे; ~ четы́ре चौरानवे; ~ пять पचानवे; ~ шесть छियानवे; ~ семь सत्तानवे; ~ во́семь अठानवे; ~ де́вять निनानवे.

девятна́дцать उन्नीस уннӣс.

девя́тый नौवाँ наувā̃.

де́вять नौ нау.

девятьсо́т नौ सौ нау сау.

дед *м.* दादा дāдā *м.* (*по отцовской линии*); नाना нāнā *м* (*по материнской линии*), ◇ ~-моро́з सैंट निकोलस *м.*, जाड़ा बाबा *м.*

де́душка *м. см.* дед

дежу́рить ड्यूटी पर होना ḍйӯтӣ пар хонā *нп.*

дежу́рный *м.* ड्यूटीवाला ḍйӯтӣвāлā *м.*

дежу́рство *с.* ड्यूटी ḍйӯтӣ *ж.*

де́йствие *с* 1. कार्रवाई кāрравāӣ *ж.*, क्रिया крийā *ж.*; काम кāм *м.*, कार्य кāрйа *м.* (*работа*), 2. असर асар *м.*, प्रभाव прабхāо *м.*; ока́зывать ~ असर (प्रभाव) डालना *п.* (पर, के ऊपर *на кого-л*); 3.

अंक анк *м.*; вторóе ~ начнётся чéрез 5 минýт दूसरा अंक ५ मिनट के बाद शुरू होगा.

действи́тельно सचमुच сачмуч, वास्तव में вāстав мэ̄

действи́тельност||ь *ж.* वास्तविकता вāставиктā *ж.*, असलियत аслийат *ж.*; в ~и दर असल, वास्तव में.

дéйств||овать 1. काम करना кāм карнā *п.*, चालू होना чāлӯ х̌онā *нп.*; चलना чалнā *нп.* (*о механизме*); телефóн (радиоприёмник) не ~ует टेलीफोन (रेडियो-सेट) बिगड़ गया; 2. लगना *нп.*, काम करना кāм карнā *п.*; э́то лекáрство хорошó ~ует यह दवा अच्छी तरह काम करती है.

дéйствующ||ий: ~ее лицó पात्र пāтра *м*; ~ие ли́ца पात्रगण пāтраган *м. мн.*

декáбрь *м.* दिसंबर дисамбар *м.*

декáн *м* डीन дӣн *м.*

деканáт *м.* डीन का दफ्तर (आफिस) дӣн кā дафтар (āфис) *м.*

декларáция *ж* घोषणा гхошнā *ж.*, एलान элāн *м.*

декорáция *ж.* सीनरी сӣнарӣ *ж.*

дéлать करना карнā *п*, बनाना банāнā *п.*; ~ сообщéние (доклáд) भाषण करना (देना) *п.*, तक़रीर करना *п.*; ~ попы́тку कोशिश (चेष्टा) करना *п* (की *что-л.*), यत्न (प्रयत्न) करना *п* (का *что-л.*); что нам ~? क्या करें?

дéла||ться 1. होना ҳонā *нп.*, что здесь ~ется? यहाँ क्या हो रहा है?; 2. हो जाना ҳо джāнā *нп.*, बनना баннā *нп.*; ~ется жáрко (хóлодно) गरमी (सर्दी) चढ़ती है (को *кому-л.*).

делегáт *м.* प्रतिनिधि пратинидхи *м.*

делегáци||я *ж.* प्रतिनिधि-मंडल пратинидхи-мандал *м.*, शिष्ट-मंडल шишта-мандал *м.*; в состáве ~и प्रतिनिधि-मंडल (शिष्ट-मंडल) में

Дéли दिल्ली диллӣ

делúть बाँटना бāтнā *п.*, विभक्त (विभाजित) करना вибхакта (вибхāджит) кар-

нā *п.*; ~ на грýппы टोलियों में बाँट-ना *п.*

делúться 1. बँटना бāтнā *нп.*, विभक्त (विभाजित) होना вибхакта (вибхāджит) хонā *нп*; 2. बताना батāнā *п.*, सुनाना сунāнā *п.*; ~ впечатлéниями अपने अनुभाव (प्रभाव) बताना (सुनाना) *п.*

дéл||о *с.* काम кāм *м.*, कार्य кāрйа *м*; व्यवहार вйавахāр *м.*, व्यवसाय вйавасāй *м.* (*занятие*); बात бāт *ж.*, मामला мāмлā *м.* (*вопрос, проблема*); उद्देश्य уддэшйа *м.*, ध्येय дхйэйа *м.* (*цель, интересы*); ~ **мúра** शांति का ध्येय *м*; **как вáши делá?** आप का क्या हाल है?; ~ **в том, что...** बात यह है कि...; ~ **не в э́том** यह बात नहीं है कि...; ◇ **в сáмом ~е** सचमुच; **пéрвым ~ом** सब से पहले.

делов||óй कारोबारी кāробāрӣ; **~óе свидáние** कारोबारी भेंट (मुलाक़ात) *ж.*

дéльный योग्य йогйа, काबिल кāбил; काम का кāм кā, उपयोगी упайогӣ (*полезный*); ~ **совéт** काम का मशवरा *м.*

демилитаризáция *ж.* असेनीकरण асэнӣкаран *м.*, गैरफ़ौजीकरण ġайрфауджӣкаран *м.*

демисезóнн||ый पतझड़ का патджхаṙ кā; ~ое пальтó वसंत-पतझड़ का कोट *м.*

демобилизáция *ж.* वियोजन вийоджан *м.*

демократи́ческ||ий जनतंत्रवादी джантантравāдӣ, प्रजातंत्रवादी праджāтантравāдӣ, जनतांत्रिक джантāнтрик; ~ая молодёжь जतंत्रवादी युवक *м. мн.*

демокрáтия *ж* जनतंत्र джантантра *м.*, प्रजातंत्र праджāтантра *м.*; нарóдная ~ जनता का जनतंत्र *м.*

демонстрáция *ж.* 1. प्रदर्शन прадаршан *м.*, जलूस джалӯс *м.*; 2. दिखाना дикхāнā *м*, प्रदर्शन прадаршан *м.*; ~ фи́льма फ़िल्म दिखाना *м*, फ़िल्म का प्रदर्शन *м.*; ~ модéлей готóвого плáтья तैयार कपड़ों के नमूनों का प्रदर्शन *м.*

дéнежный: ~ перевóд मनी-आर्डर манӣ-āрдар *м.*

день *м* दिन дин *м*, रोज़ роз *м.*;

दिवस дивас *м.* (*юбилея, кампании и т. п.*); **до́брый** ~! नमस्ते!, नमस्कार!; ~ **рожде́ния** जन्मदिन *м*, वर्षगाँठ *ж.*; **це́лый** ~ सारा दिन, दिन भर; **че́рез** ~ एक दिन छोड़कर; ~ **о́тдыха** छुट्टी (आराम) का दिन *м*

де́ньги *мн.* रुपया рупайā *м.*, रुपये рупайэ *м. мн.*, पैसा пайсā *м*, पैसे пайсэ *м. мн.*; **ме́лкие** ~ रेजगारी рэзгāрӣ *ж*

депута́т *м.* प्रतिनिधि пратинидхи *м*, **пала́та** ~**ов** प्रतिनिधि-सभा *ж.*

депута́ция *ж.* प्रतिनिधि-मंडल пратинидхи-мандал *м.*

дере́вня *ж.* गाँव гāо *м.*, ग्राम грāм *м.*, देहात дэхāт *м.*

де́рев||о *с.* 1. पेड़ пэр *м.*, वृक्ष врикша *м*; 2. लकड़ी лакрӣ *ж.*; **э́то сде́лано из** ~**а** यह लकड़ी का (से) बना हुआ है.

деревя́нный लकड़ी का лакрӣ кā.

держа́ва *ж.* राष्ट्र рāштра *м*, ताक़त тāкат *ж.*, शक्ति шакти *ж*; **вели́кая** ~ बड़ा राष्ट्र *м.*, बड़ी ताक़त (शक्ति) *ж.*

держáть रखना ракхнā *п.*; थामना тхāмнā *п.*, संभालना сāбхāлнā *п.* (*удерживать*); ~ **в рукáх** मुट्ठी में रखना *п.*, हाथ में थामना *п.*

держáться 1. पकड़ना пакарнā *п.*; **держи́тесь за пери́ла!** जंगले को पकड़ो!; 2. रखना ракхнā *п.*; ~ **вмéсте** साथ रहना *нп.*

десéрт *м.* फल-मिठाई пхал-миṫхāӣ *ж.*, डेजर्ट дэзарт *м.*, **на** ~ फल-मिठाई में.

десéртн||ый: ~**ая лóжка** चमचा чамчā *м.*; ~**ое винó** मीठी शराब мӣтхӣ шарāб *ж.*

десятибóрец *м.* दस क़िस्म का खिलाडी дас кисм кā кхилāрӣ *м.*

десятибóрье *с.* दस किस्म के खेल дас кисм кэ кхэл *м. мн.*

деся́ток *м.* दस дас *м.*, दशक дашак *м.*

деся́тый दसवाँ дасвā̃.

дéсять दस дас.

детáль *ж.* 1. ब्योरा бйорā *м.*, तफ़सील тафсӣл *ж.*; 2. (*машины*) पुरज़ा пурзā *м.*

дета́льно विस्तार से вистāр сэ, ब्योरेवार бйорэвāр, तफ़सील में тафсӣл мэ̄.

де́ти *мн.* बाल-बच्चे бāл-баччэ *м. мн.*

де́тский बच्चों का баччо̄ кā, बच्चों का सा баччо̄ кā сā; ~ **дом** बच्चाखाना *м.*, बालगृह *м.*; ~ **сад** बालोद्यान *м.*, बालगृह *м.*

де́тство *с.* बचपन бачпан *м.*, लड़कपन лаṙакпан *м.*

деть *см.* дева́ть.

дёшево सस्ते में састэ мэ̄; **э́то о́чень** ~ यह बहुत सस्ता है.

дешёвый सस्ता састā, कमक़ीमत камкӣмат, अल्पमूल्य алпамӯлйа.

де́ятель *м.*: **госуда́рственный** ~ राजनीतिज्ञ рāджнӣтигья *м.*, राष्ट्रकर्मी рāштракармӣ *м.*; **обще́ственный** ~ सामाजिक (सार्वजनिक) कार्यकर्ता сāмāджик (сāрваджаник) кāрйакартā *м.*; **полити́ческий** ~ राजनीतिज्ञ рāджнӣтигья *м.*; **заслу́женный** ~ **нау́ки** विज्ञान का सम्मानित कार्यकर्ता вигьян кā саммāнит

ка̄рйакарта̄ *м.*; **заслу́женный ~ иску́сств** कला का सम्मानित कार्यकर्ता кала̄ ка̄ саммāнит ка̄рйакарта̄ *м.*

де́ятельность *ж.* सरगर्मी саргармӣ *ж*, काररवाई ка̄ррава̄ӣ *ж.*; काम ка̄м *м.* कार्य ка̄рйа *м.* (*работа*).

де́ятельный सरगर्म саргарм, फुरतीला пхуртӣла̄, सक्रिय сакрийа.

джаз *м.* जाज़ джа̄з *м*

джа́зов||ый: **~ая му́зыка** जाज़ का संगीत джа̄з ка̄ сангӣт *м.*

Джака́рта जकर्ता джакарта̄.

джем *м.* जैम джайм *м.*

дже́мпер *м.* जंपर джампар *м.*

джу́нгли *мн.* जंगल джангал *м.*

диагра́мма *ж.* रेखा-चित्र рэкха̄-читра *м.*

диалекти́ческий द्वंद्ववादी двандвава̄дӣ.

диа́метр *м.* व्यास вйа̄с *м.*

дива́н *м.* सोफ़ा софа̄ *м.*

дие́та *ж.* परहेज पархэз *м.*, पथ्य патхйа *м.*

диети́ческ||ий: **~ магази́н** परहेज़ी खाने

की दुकान парх̆эзӣ кхāнэ кӣ дукāн *ж.*, पथ्य पदार्थों का भाँडर патхйа падāртхо̃ кā бхāдар *м.*; ~ая столо́вая पथ्यभोजनालय патхйабходжанāлай *м.*

дизенте́рия *ж* रक्तातिसार рактāтисāр *м.*

диктова́ть बोलकर लिखाना болкар ликхāнā *n.*

ди́ктор *м.* [रेडियो पर कार्यक्रम की] घोषणा करनेवाला [рэдийо пар кāрйакрам кӣ] гхошнā карнэвāлā *м.*, अनाउन्सर анāунсар *м.*

дипло́м *м.* सनद санад *ж.*, डिप्लोमा ḍипломā *м.*

диплома́т *м.* कूटनीतिज्ञ кӯтнӣтигья *м*, डिप्लोमेट дипломэṭ *м.*

дипломати́ческий कूटनीतिक кӯтнӣтик; ~ ко́рпус कूटनीतिक मंडल *м.*

дире́ктор *м.* संचालक санчāлак *м.*, प्रबंधक прабандхак *м*, डाइरेक्टर ḍāирэктар *м.*; ~ шко́лы (гости́ницы, институ́та, заво́да) पाठशाला (होटल, विद्यालय, कारख़ाने) का डाइरेक्टर *м.*

дире́кция *ж.* 1. (*помещение*) सँचालक-विभाग санчāлак-вибхāг *м.*, प्रबंधक-विभाग прабандхак-вибхāг *м.*; 2. (*начальство*) संचालक-गण санчāлак-ган *м. мн.*, अधिकारी адхикāрӣ *м. мн.*

дирижёр *м.* संगीत-मंडली का निर्देशक сангӣт-мандлӣ кā нирдэшак *м.*

дирижёрск||ий: ~**ая па́лочка** निर्देशक की छड़ी нирдэшак кӣ чхaṛӣ *ж.*

дирижи́р||овать तालस्वर बताना тāлсвар батāнā *п.*, निर्देशन करना нирдэшан карнā *п*; ~**ует...** ... निर्देशन कर रहे हैं.

диск *м.* डिस्क диск *м*, चक्र чакрā *м*; **мета́ть** ~ डिस्क (चक्र) फेंकना *п.*

дисквалифика́ция *ж.* अयोग्यता айогйатā *ж.*, असमर्थता асамартхатā *ж.*

дисквалифици́ровать अयोग्य (असमर्थ) करना айогйа (асамартха) карнā *п.*

дискредити́ровать बदनाम (कलंकित) करना баднāм (каланкит) карнā *п.*

диску́ссия *ж.* बहस бaх̆ас *ж*, वाद-विवाद вāд-вивāд *м.*

диспансе́р *м* डिस्पेंसरी диспэнсарӣ *ж.*

диспе́тчер *м.* डिस्पैचर диспайчар *м.*

ди́спут *м.* बहस бахӑс *ж.*, वाद-विवाद ва̄д-вива̄д *м.*; организо́вывать ~ बहस का इंतिजाम करना *п*, वाद-विवाद का प्रबंध करना *п.*

диссерта́ц||ия *ж.* थीसिस тхӣсис *м.*, निबंध нибандх *м.*; защища́ть ~ию निबंध (थीसिस) वाद-विवाद के लिये रखना *п.*

диста́нция *ж.* दूरी дӯрӣ *ж*, फ़ासला фа̄сла̄ *м.*

дитя́ *с.* बच्चा бачча̄ *м.*, बालक ба̄лак *м.*

дичь *ж.* शिकार шика̄р *м.*, शिकार के (किये हुए) पशु-पक्षी шика̄р кэ (кийэ х̆уэ) пашу-пакшӣ *м мн.*

длин||а́ *ж.* लंबाई ламба̄ӣ *ж.*; в ~у́ लंबाई में; ~о́й в пять ме́тров पाँच मीटर लंबा.

дли́нный लंबा ламба̄.

дли́тельный लंबा ламба̄, दीर्घ дӣргха.

дли́ться जारी होना (रहना) джāрӣ хо-нā (рахнā) *нп.*

для के लिये (वास्ते) кэ лийэ (вāстэ); ~ **того́, что́бы** ताकि; **я прие́хал сюда́ ~...** मैं यहाँ... के लिये आया हूँ.

дневни́к *м.* दैनिकी дайникӣ *ж*, डायरी ḍайарӣ *ж*, रोज़नामचा рознāмчā *м.*

дневно́й दिन का дин кā, दैनिक дайник.

днём दिन को дин ко; **за́втра** ~ कल दिन को; **сего́дня** ~ आज दिन को; **вчера́** ~ कल दिन को.

до तक так; **до го́рода 5 киломе́тров** शहर तक ५ किलोमीटर की दूरी है, शहर ५ किलोमीटर पर है; **до двух часо́в** दो बजे (घंटे) तक; **от 5 до 10 дней** ५ से १० दिन तक; **ско́лько остано́вок до...?** ...तक कितने स्टाप हैं?; **до на́шего прие́зда (прихо́да)** हमारे आने (पहुँचने) तक (से पहले); **до сих по́р** अब (अभी) तक (*до сего времени*); यहाँ तक (*до этого места*); **до 30**

человéк ३० आदमी तक; до свидáния नमस्ते, नमस्कार, खुदा हाफिज़.

добáвить *см.* добавля́ть.

добавля́ть जोड़ना джорнā *п.*, मिलाना милāнā *п.*, इजाफा करना изāфā карнā *п.*; और कहना аур кахнā *п.* (*говорить в дополнение*).

добивáться हासिल (प्राप्त) करना (कर लेना) хāсил (прāпта) карнā (кар лэнā) *п.*, पाना (पा लेना) пāнā (пā лэнā) *п*; ~ своегó अपना काम निकाल लेना *п.*

доби́ться *см.* добивáться.

добрó: ~ пожáловать! स्वागत! свāгат!, शुभागमन! шубхāгаман!, तशरीफ आइए! ташрӣф āиэ!

доброво́льный स्वेच्छापूर्ण свэччхāпӯрна, इख्तियारी икхтийāрӣ.

доброжелáтельн||ый हितैषी хитайшӣ, खैरखाह кхайркхāх; ~ое отношéние हितैषी व्यवहार *м.*, खैरखाह बरताव *м.*

добрoкáчественный बढ़िया бархийā, अच्छी क़िस्म का аччхӣ кисм кā.

добросо́вестный कर्तव्यपरायण картавйапарайан, ईमानदार ӣма̄нда̄р

до́бр||ый नेक нэк, मेहरबान мэх̆арба̄н, दयालु дайа̄лу; ◇ **бу́дьте добры́** मेहरबानी (कृपा) करके; **всего́ ~ого!** नमस्ते!, खुदा हाफ़िज़!; **~ое у́тро!** सुप्रभातम!

довезти́ *см.* довози́ть

дове́рие *с.* विश्वास вишва̄с *м.*, यक़ीन йакӣн *м.*, ईमान ӣма̄н *м.*

дове́рить *см.* доверя́ть.

доверя́ть ईमान (भरोसा) रखना ӣма̄н (бхароса̄) ракхна̄ *п.* (पर *кому-л.*), यक़ीन (विश्वास) करना йакӣн (вишва̄с) карна̄ *п* (का, पर *кому-л.*).

довести́ *см.* доводи́ть

до́вод *м.* दलील далӣл *ж*, तर्क тарка *м.*

доводи́ть ले जाना лэ джа̄на̄ *нп.*, पहुँचाना пах̆ӯча̄на̄ *п.* (तक *до чего-л.*); **я вас доведу́ до...** मैं आप को... तक पहुँचा दूँगा; **доведи́те меня́** मुझे पहुँचा दीजिये.

довози́ть पहुँचाना пах̆ӯча̄на̄ *п.* (तक *до*

чего-л.); я вас довезу́ до... मैं आप को... तक पहुँचा दूँगा.

дово́льно 1. काफ़ी ка̄фӣ; ~ хо́лодно काफी सर्दी है; 2. बस! бас!, काफ़ी! ка̄фӣ!; э́того ~ यह काफ़ी है; ~! बस!, काफी!

дово́льный संतुष्ट сантушта, राज़ी ра̄зӣ, खुश кхуш.

дово́льствоваться राज़ी होना (हो जाना) ра̄зӣ х̆она̄ (х̆о джа̄на̄) *нп.* (पर, के लिये *чем-л.*), संतुष्ट होना (रहना) сантушта х̆она̄ (рах̆на̄) *нп* (से *чем-л*).

догада́ться *см* дога́дываться.

дога́дываться भाँपना бха̄̃пна̄ *п*, भाँप लेना бха̄̃п лэна̄ *п*, ताड़ना та̄рна̄ *п.*

догна́ть *см* догоня́ть.

догова́риваться समझौते पर पहुँचना самджхаутэ пар пах̆ӯ̃чна̄ *нп.*, तय (पक्का) करना тай (пакка̄) карна̄ *п.*; мы договори́лись о встре́че हम ने मुलाक़ात (भेंट) तय (पक्की) कर ली.

догово́р *м.* समझौता самджхаута̄ *м.*, संधि

сандхи *ж.*; संधिपत्र сандхипатра *м.* (*письменный*).

договори́ться *см.* догова́риваться.

догон||я́ть [दौड़कर] पकडना (पकड़ लेना) [даур̣кар] пакарнā (пакар̣ лэнā) *п.*; **я вас ~ю** मैं आप को [दौड़कर] पकड़ लूँगा.

доезжа́ть पहुँचना пахŷчнā *нп.*, पहुँच जाना пахŷч джāнā *нп.*; **как вы доéхали?** आप का रास्ता कैसे कटा?, आप ने रास्ता कैसे काटा?

доéхать *см* доезжа́ть.

дождь *м.* बारिश бāриш *ж.*, वर्षा варшā *ж.*; **проливнóй ~** मूसलधार वर्षा *ж.*; **идёт ~** पानी बरसता है.

дои́ть दुहना духнā *п.*

дойти́ *см* доходи́ть

доказа́тельство *с.* सबूत сабŷт *м*, प्रमाण прамāн *м*; **приводи́ть ~** सबूत (प्रमाण) पेश (उपस्थित) करना *п.*

доказа́ть *см.* дока́зывать

дока́зывать साबित (प्रमाणित) करना

документа́льный: ~ **фильм** दस्तावेज़ी फ़िल्म дастāвэзӣ филм *м.*, *ж.*

долг *м.* **1.** (*обязанность*) कर्तव्य картавйа *м.*, फ़र्ज़ фарз *м.*; **2.** (*денежный*) क़र्ज карз *м.*, ऋण рин *м*

до́лг||ий लंबा ламбā, दीर्घ дӣргха; **~ое вре́мя** लंबा समय *м.*, लंबी मुद्दत *ж.*, दीर्घकाल *м*; ~ **путь** लंबा रास्ता *м.*

долгоигра́ющ||ий: **~ая пласти́нка** लंबा रिकॉर्ड ламбā рикорд *м.*

до́лжен: **я ~ э́то сде́лать** मुझे यह काम करना है муджхэ йах̆ кāм карнā х̆э; **я ~ вам сказа́ть** मुझे आप से यह कहना है муджхэ āп сэ йахках̆нā х̆э; ◇ **должно́ быть** शायद шāйад, संभवतया самбхавтайā.

до́лжность *ж.* ओहदा ох̆дā *м.*, पद пад *м.*

доли́на *ж.* घाटी гхāтӣ *ж.*, वादी вāдӣ *ж.*

до́ллар *м.* डालर дāлар *м.*

доложи́ть *см* **докла́дывать.**

доло́й नाश हो нāш х̆о (का *кого-л.*, *что-л.*), मुर्दाबाद мурдāбāд.

до́льше कुछ वक़्त (समय) ज्यादा (अधिक) кучх вакт (самай) зйāдā (адхик), से ज्यादा (अधिक) वक्त (समय) сэ зйāдā (адхик) вакт (самай).

до́ля *ж* 1. (*часть*) भाग бхāг *м*., हिस्सा хисса̄ *м*., अंश а̄ш *м*.; 2. (*судьба*) भाग्य бхāгйа *м*, क़िस्मत кисмат *ж*.

дом *м*. घर гхар *м*., गृह грих *м*., मकान макāн *м*.; इमारत имāрат *ж*., भवन бхаван *м*. (*здание*); ~ **культу́ры** संस्कृति-भवन *м*; ~ **о́тдыха** आराम-घर *м*.; ~ **те́хники** शिल्प-भवन *м*.

до́ма घर पर гхар пар; **его́ нет** ~ वह घर पर नहीं है; **он** ~? वह घर पर है?

дома́шн||ий घरेलू гхарэлӯ, घर का гхар кā; पालतू пāлтӯ (*о животных*); ~**ие живо́тные** पालतू जानवर (पशु) *м*. *мн*.; ~**ее хозя́йство** गृहस्थी *ж*.

домино́ *с*. डोमीनो доми̅но *м*.

до́мна *ж*. पिघलाऊ भट्ठा пигхлāӯ бхаṫṫхā *м*.

домо́й घर [को] гхар [ко]; **пойдёмте ~** घर [को] चलें; **пора́ ~** घर चलने (जाने) का समय हो गया.

донг *м.* (*вьетнамская денежная единица*) डोंग дõг *м.*

допла́та *ж.* बकाया бакāйā *м.*, अतिरिक्त अदायगी атирикта адāйгӣ *ж.*

доплати́ть *см.* допла́чивать.

допла́чивать अतिरिक्त अदायगी देना атирикта адāйгӣ дэнā *п.*, बक़ाया देना бакāйā дэнā *п.*; **ско́лько ну́жно ~?** और कितना देना है?; **я доплачу́** मैं बक़ाया देता हूँ, मैं और अदा करता हूँ.

дополни́тельный अतिरिक्त атирикта.

допо́лнить *см.* дополня́ть.

дополня́ть जोड़ना джорнā *п*, जोड़ देना джор дэнā *п.*, परिवर्द्धित करना (कर देना) париварддхит карнā (кар дэнā) *п.*

допуска́ть 1. (*позволять*) देना дэнā *п.*, इजाजत (अनुमति) देना иджāзат (анумати) дэнā *п.* (की *что-л.*); 2. अंदाज़ा (अनुमान) करना (कर लेना) андāзā

(анумāн) карнā (кар лэнā) *п.* (का *что-л.*), मानना мāннā *п.*, मान लेना мāн лэнā *п.*; допу́стим, что... अंदाजा (अनुमान) कर ले कि..., मान लें कि...; ◇ ~ ошибку ग़लती (भूल) करना *п.*

допусти́ть *см.* допуска́ть.

доро́г||а *ж.* 1. रास्ता рāстā *м.*, राह рāх *ж.*, सड़क сарак *ж.*, मार्ग мāрга *м.*; нам по ~е हमारा रास्ता एक है; уступи́ть ~у रास्ता देना (छोड़ना) *п.*; 2. सफ़र сафар *м.*, यात्रा йāтрā *ж.*; отправля́ться в ~у सफ़र (यात्रा) पर रवाना होना *нп.*; я про́был в ~е 3 дня (5 дней) मैं ने सफ़र में ३ दिन (५ दिन) गुज़ारे (बिताये), सफर में मेरे (मुझे) ३ दिन (५ दिन) लगे.

до́рого ऊँचे दाम (दामों पर) ӯчэ дāм (дāмо̄ пар), महँगा махāгā; э́то слишком ~ यह बहुत (ज़्यादा) महँगा है.

доро́гой रास्ते (सफ़र) में рāстэ (сафар) мэ̄

дорого́й 1. महँगा махāгā, क़ीमती кӣма-

ти̃, मूल्यवान мӯлйава̄н; ~ подáрок क़ीमती तोहफ़ा *м.*, मूल्यवान उपहार *м.*; **2.** प्यारा пйа̄ра̄, प्रिय прийа; ~ друг प्यारा दोस्त *м.*, प्रिय मित्र (बंधु) *м.*

дорóжный रास्ते (मार्ग) का ра̄стэ (ма̄рга) ка̄; सफ़री сафари̃ (*служащий для путешествия*); ~ **костю́м** सफ़री सूट *м.*; ~ **велосипéд** सफ़री साइकिल *ж.*; ~ **знак** रास्ते का निशान *м.*, मार्ग का चिह्न *м.*

досáда *ж.* दुख дукх *м.*, अफ़सोस афсос *м.*, चीढ़ чи̃р̣х *ж.*; **какáя ~!** बड़े अफ़सोस की बात!

доскá *ж.* तख़्त такхта̄ *м*, पटरा паṭра̄ *м.*, फलक пхалак *м.*; **клáссная ~** काला तख़्ता *м*; ◇ ~ **почёта** सम्मान-फलक *м*

дослóвно शब्द प्रति शब्द шабда прати шабда, शब्दशः шабдашаx̆.

дослóвный आक्षरिक а̄кшарик; ~ **перевóд** शाब्दानुवाद *м.*, शब्द प्रति शब्द अनुवाद *м.*

доставáть 1. लेना лэнā *п*, निकालना никāлнā *п*., खींचना кхӣчнā *п*.; 2. (*приобретать*) हासिल (प्राप्त, उपलब्ध) करना х̌āсил (прāпта, упалабдха) карнā *п*., पाना пāнā *п*.

достáвить *см*. доставля́ть.

достáвк||а *ж*.: с ~ой нá дом घर पहुँचाने की शर्त से гхар пах̌ӯчāнэ кӣ шарт сэ

доставля́ть 1. पहुँचा देना пах̌ӯчā дэнā *п*., ला पहुँचाना лā пах̌ӯчāнā *п*., पहुँचाना пах̌ӯчāнā *п*, लाना лāнā *п*. (के घर *кому-л. на дом*); **достáвьте покýпки в гостúницу** सौदे होटल में पहुँचा दो; 2. ढाना д̣хāнā *п*, लाना лāнā *п*.; ~ **рáдость (удовóльствие)** खुशी लाना *п*.

достáток *м*. समृद्धि самриддхи *ж*., खुशहाली кхушх̌āлӣ *ж*.

достáточно काफ़ी кāфӣ, बस бас; **э́того** ~ यह काफ़ी है.

достáть *см*. доставáть.

достигáть 1. पहुँचना пахӯ̃чнā *нп.*, पहुँच जाना пахӯ̃ч джāнā *нп.* (तक *до чего-л.*); 2. (*добиваться*) पाना пāнā *п.*, हासिल (प्राप्त) करना хāсил (прāпта) карнā *п*

достижéн||ие *с.* कामयाबी кāмйāбӣ *ж.*, सफलता сапхалтā *ж.*, उपलब्धि упалабдхи *ж*; **мировы́е ~ия** विश्व-विजयें *ж. мн.*

дости́чь *см.* достигáть.

достовéрн||ый पक्का паккā, विश्वस्त вишваста, प्रामाणिक прāмāник; **~ые свéдения** पक्की खबरें *ж. мн.*, विश्वस्त (विश्वस्नीय) समाचार *м. мн.*

достóйный योग्य йогйа, लायक़ лāйак̇, क़ाबिल к̇āбил; **~ проти́вник** योग्य विरोधी *м.*

достопримечáтельнос||ть *ж.* दर्शनीय वस्तु даршанӣйа васту *ж.*; दर्शनीय स्थान даршанӣйа стхāн *м.* (*место*); **~ти гóрода** नगर की दर्शनीय वस्तुएँ *ж. мн.*

достоя́ние *с.* जायदाद джāйдāд *ж.*,

संपत्ति сампатти *ж.*; всенарóдное ~ सार्वजनिक संपत्ति *ж.*, जनसंपत्ति *ж.*

дóступ *м.* पहुँच пахỹч *ж.*, प्रवेश правэш *м.*, दखल даќхал *м.*; ~ открыт प्रवेश खुला है.

достýпн||ый प्राप्य прāпйа, सुलभ сулабх; ~ые цéны सुलभ दाम *м. мн*

досýг *м.* अवकाश авакāш *м.*, फ़ुरसत фурсат *ж*; на ~е अवकाश के समय, फ़ुरसत के वक़्त.

дотрáгиваться छूना чхӯнā *п.*, स्पर्श करना спарша карнā *п.*

дотрóнуться *см.* дотрáгиваться.

дохóд *м.* आमदनी āмданӣ *ж.*, आय āй *ж.*

доход||ить पहुँचना пахỹчнā *нп.*, आना āнā *нп.*; मिलना милнā *нп.* (*о письме*); письмó дошлó (не дошлó) चिट्ठी मिली (नहीं मिली); не ~я... पहुँचते पहुँचते ...

доцéнт *м.* सहायक (असिस्टंट) प्रोफ़ेसर сах̃āйак (асис́тан́т) профэсар *м.*

дочь *ж.* बेटी бэ̇ти̅ *ж.*, लड़की лаṙки̅ *ж.*

дошкóльный स्कूलपूर्व का скӯлпӯрва кā, पूर्वस्कूली пӯрваскӯли̅.

доя́рка *ж.* दूध दोहनेवाली औरत (स्त्री) дӯдх дох̆нэвāли̅ аурат (стри̅) *ж.*

драви́д *м.* द्रविड़ дравиṙ *м*

дравиди́йский द्राविड़ дрāвиṙ.

драгоцéнность *ж.* गहना гах̆нā *м.*, आभूषण āбхӯшан *м.* (*украшение*); जौहर джаух̆ар *м.*, रत्न ратна *м.* (*драгоценный камень*); बहुमूल्य वस्तु бах̆умӯлйа васту *ж.* (*драгоценная вещь*).

дрáма *ж.* नाटक нāтак *м.*, ड्रामा ḍрāмā *м*

драмати́ческий: ~ теáтр ड्रामा-थियेटर ḍрāмā-тхийэ̇тар *м.*

драматýрг *м.* नाटककार нāтаккāр *м.*

драп *м.* ऊनी मोटा कपड़ा ӯни̅ мо̇тā капṙā *м.*

дрéвн||ий पुराना пурāнā, प्राचीन прāчи̅н; ~яя рýкопись प्राचीन पांडुलिपि *ж.*

дрема́ть झपकी लेना джхапкӣ лэна̄ *п.*, ऊँघना ӯгхна̄ *нп.*

дрессирова́ть ट्रेन करना ṫрэн карна̄ *п.*, सिखलाना сикхла̄на̄ *п*

дрессиро́вка *ж* शिक्षा шикша̄ *ж.*

дрессиро́вщик *м.* जानवरों का शिक्षक джа̄нваро̄ ка̄ шикшак *м.*

дрожа́ть काँपना ка̄пна̄ *нп.*, थरथराना тхартхара̄на̄ *нп.*

друг *м.* **1.** दोस्त дост *м.*, मित्र митра *м.*; **2.:** ~ **дру́га** एक दूसरे को эк дӯсрэ ко; ~ **за дру́гом** एक दूसरे के बाद эк дӯсрэ кэ ба̄д, एक के बाद एक эк кэ ба̄д эк, ~ **про́тив дру́га** आमने-सामने а̄мнэ-са̄мнэ, ~ **с дру́гом** एक दूसरे से эк дӯсрэ сэ, आपस में а̄пас мэ̄.

друг||о́й दूसरा дӯсра̄, और аур, अन्य анйа; **в ~ раз** दूसरी बार; **с ~ стороны́** दूसरी तरफ़ (ओर) से; **на ~ день** दूसरे दिन, **~и́ми слова́ми** दूसरे शब्दों में; **оди́н за ~и́м** एक एक करके, एक के बाद एक.

дру́жба *ж.* दोस्ती достӣ *ж.*, मित्रता ми-

тратā *ж.*, मैत्री майтрӣ *ж.*; ~ **нарóдов** जनताओं की मित्रता *ж.*

дружелю́бный मित्रतापूर्ण митратāпӯрна, दोस्ताना достāнā.

дру́жеский मित्रतापूर्ण митратāпӯрна, दोस्ताना достāнā.

дру́жественный *см.* дру́жеский.

дру́жный मित्रतापूर्ण митратāпӯрна, घुला-मिला гхулā-милā.

друз||ья́ *мн.* दोस्त дост *м. мн.*, मित्र митра *м. мн.*; **нáши** ~ हमारे दोस्त (मित्र) *м. мн.*, **среди́** ~**éй** दोस्तों (मित्रों) के बीच.

дуб *м.* बलूत балӯт *м.*

Ду́блин डब्लिन даблин.

дубли́ровать डब करना ḍаб карнā *п.*; ~ **кинофи́льм** फ़िल्म डब करना *п.*; ~ **роль** पार्ट डब करना *п.*

дубóв||ый: ~**ая рóща** बलूत के पेड़ों का झुंड балӯт кэ пэрõ кā джхунḍ *м.*

ду́ма||ть 1. सोचना сочнā *п*, विचार करना вичāр карнā *п*; समझना самаджхнā

п. (*полагать*); я ~ю, что... मैं सोचता हूँ कि...; 2. इरादा करना ирāдā карнā *п.*; я ~ю зáвтра уéхать मैं कल जानेवाला हूँ.

дуть फुँकना пхӯкнā *нп.* (*ртом*); चलना чалнā *нп.*, बहना бах̌нā *нп.* (*о ветре*).

дух *м.* 1. भावना бхāонā *ж.*, रूह рӯх̌ *ж.*; в дýхе дрýжбы मैत्री की भावना में; 2. हिम्मत х̌иммат *ж.*, साहस сāх̌ас *м.*; собирáться с дýхом हिम्मत बाँधना *п.*, साहस एकत्र करना *п.*; ◇ быть не в дýхе उकताना *нп.*, उदास होना *нп.*; быть в дýхе आनंद में होना *нп.*, प्रफुल्लित होना *нп.*

духи́ *мн.* अतर атар *м*, सुगंध сугандх *ж.*

духовéнство *с.* पादरी-समुदय пāдрӣ-самудай *м.*

духов||óй: ~ оркéстр हवा-बाजों का आर्केस्ट्रा х̌авā-бāджō кā āркэстрā *м.*; ~ые инструмéнты हवा-बाजे х̌авā-бāджэ *м. мн.*

духотá *ж.* उमस умас *ж.*

душ *м.* फ़ौवारा-स्नान фаувāрā-снāн *м.*; я хочý принять ~ मैं फ़ौवारा-स्नान करना चाहता हूँ.

душ||á *ж.* आत्मा āтмā *ж.*, रूह рӯх̆ *ж.*; ◇ всей ~óй जी खोलकर.

душистый सुगंधित сугандхит, ख़ुशबूदार кхушбӯдāр.

дýшно: здесь сегóдня óчень ~ यहाँ आज घुटन है йах̆ā̃ āдж гхут̇ан х̆э.

дýшный उमस का умас кā; ~ день उमस का दिन *м.*

дуэ́т *м.* द्विगान двигāн *м.* (*произведение*)

дым *м.* धूआँ дхӯā̃ *м.*

дымохóд *м.* चिमनी чимнӣ *ж.*

ды́ня *ж.* ख़रबूज़ा к̇харбӯзā *м.*

дыхáние *с* साँस сā̃с *ж.*, दम дам *м*; переводи́ть ~ साँस (दम) लेना *п.*

дышáть साँस (दम) लेना сā̃с (дам) лэнā *п.*

дю́жина *ж* दर्जन дарджан *м.*

дя́дя *м.* चाचा чāчā *м* (*по отцовской линии*); मामा мāмā *м.* (*по материнской линии*)

Е

еврéй *м.* यहूदी йаху̃ди̅ *м.*

еврéйский यहूदी йаху̃ди̅.

Еврóпа युरोप йуроп.

европéец *м.* युरोपियन йуропийан *м.*

европéйский युरोपियन йуропийан.

Еги́пет मिस्र миср.

еги́петский मिस्री мисри̅.

египтя́нин *м.* मिस्री мисри̅ *м.*

егó: вы ~ не ви́дели? आप उस से नहीं मिले? а̅п ус сэ наха̃ милэ?; э́то ~ мéсто यह उस की जगह है йах ус ки̅ джагах̃ х̃э.

еда́ *ж.* खाना кха̅на̅ *м*, भोजन бходжан *м.*; за едóй खाने के वक़्त, भोजन के समय; пéред едóй खाने से पहले; пóсле еды́ खाने के बाद.

едва́ 1.: ~ при́был पहुँचते ही паху̃чтэ х̃и̅; 2. (*с трудом*) मुश्किल (कठिनता) से мушкил (кат̇хинта̅) сэ; ◇ ~ ли शायद (कदाचित) ही, थोड़े ही.

единéние *с.* ऐक्य айкйа *м.*, मेल мэл *м.*

единúца *ж.* 1. इकाई икāӣ *ж.*; 2. (*цифра*) एक эк *м.*

единоглáсно एक मत (सर्वसम्मति) से эк мат (сарвасаммати) сэ; **прúнято ~** एक मत (सर्वसम्मति) से पास (स्वीकृत) हो गया.

единодýшие *с.* मतैक्य матайкйа *м.*, एकात्मकता экāтмактā *ж.*

единомы́шленник *м.* सहमत сах̆мат *м.*, हमखयल х̆əмкхайал *м.*

едúнство *с.* एकता эктā *ж.*, ऐक्य айкйа *м.*, एकबद्धता экбаддхатā *ж.*

едúный एक [सा] эк [сā], एकबद्ध экбаддха; अखंड акханḍ (*целый*).

её: я её **тóлько что вúдел** मैं ने अभी उस को देखा мэӣ нэ абхӣ ус ко дэкхā; **её вéщи здесь** उस का सामान यहाँ है ус кā сāмāн йах̆ā х̆э.

ежегóдник *м* वार्षिक पत्र вāршик патра *м* , सालनामा сāлнāмā *м.*

ежего́дный वार्षिक ва̄ршик, सालाना са̄ла̄на̄.

ежедне́вно हर दिन х̆ар дин, रोज़ роз, प्रतिदिन пратидин, रोज़ाना роза̄на̄; по́езд отхо́дит (прихо́дит) ~ в 5 часо́в रेलगाड़ी रोज़ाना ५ बजे छूटती है (पहुँचती है).

ежедне́вный दैनिक дайник, रोज़ाना роза̄на̄.

ежеме́сячно प्रतिमास пратима̄с, माहवार ма̄х̆ва̄р.

ежеме́сячный मासिक ма̄сик, माहवार ма̄х̆ва̄р; ~ журна́л मासिक [पत्र] *м.*, मासिक पत्रिका *ж.*

еженеде́льно प्रतिसप्ताह пратисапта̄х̆

еженеде́льн||ый साप्ताहिक са̄пта̄х̆ик, हफ़्तेवार х̆афтэва̄р; ~ая газе́та हफ़्तेवार अख़बार *м.*, साप्ताहिक [पत्र] *м.*

езд||а́ *ж.* (*в вагоне, верхом*) सवारी сава̄ри̅ *ж.*; в двух часа́х ~ы́ от... ... से दो घंटे की दूरी पर; оди́н (два, три) часа́ ~ы́ एक (दो, तीन) घंटे का रास्ता *м.*

е́здить 1. चलना чална̄ *нп.*, जाना джа̄на̄

нп.; ~ **на велосипе́де** साइकिल से जाना *нп.*, साइकिल चलाना *п.*; 2. (*путешествовать*) सफ़र (यात्रा) करना сафар (йа̄тра̄) карна̄ *п.*

ей: сообщи́те ей об э́том उस को इस की ख़बर (सूचना) दीजिये ус ко ис кӣ кхабар (сӯчна̄) дӣджийэ.

ёлка *ж.* चीढ़ чӣрх *м.*, फ़िर [का पेड़] фир [ка̄ пэр] *м.*; **новогóдняя** ~ क्रिसमस-वृक्ष *м.*

ель *см.* **ёлка.**

ему́: я ~ скажу́ मैं उस से कहूँगा мэ̃и ус сэ кахӯ̃га̄; **переда́йте ~ приве́т** उस को मेरा सलाम (प्रणाम) कहिये (दीजिये, पहुँचाइये) ус ко мэра̄ сала̄м (прана̄м) кахийэ (дӣджийэ, пахӯ̃ча̄ийэ).

е́сли अगर агар, यदि йади; ~ **то́лько** अगर, यदि; ~ **хоти́те** अगर (यदि) आप की इच्छा हो (है).

естествозна́ние *с* प्रकृतिविज्ञान пракритивигьян *м.*, पदार्थविज्ञान пада̄ртхавигьян *м.*

есть I (*питаться*) खाना кха̄на̄ *п*, भोजन करना бходжан карна̄ *п.*

есть II: ~ **ли у вас ...?** आप के पास... है? а̄п кэ па̄с... х̌э?; **у меня́ ~ сестра́** मेरी एक बहिन है мэрӣ эк бах̌ин х̌э; **у меня́ ~ брат** मेरा एक भाई है мэра̄ эк бха̄ӣ х̌э.

е́хать चलना чална̄ *нп*, जाना джа̄на̄ *нп*, सवार होना сава̄р х̌она̄ *нп*; ~ **по́ездом (в авто́бусе, на трамва́е, в метро́)** रेलगाड़ी (बस, ट्राम, मीट्रो) से चलना (जाना) *нп.*, रेलगाड़ी (बास, ट्राम, मीट्रो) पर सवार होना *нп.*; **куда́ вы е́дете?** आप कहाँ जाते हैं?; **я е́ду за́втра** मैं कल जाऊँगा.

ещё 1. फिर пхир, और аур; **повтори́те ~ раз** एक और बार दोहराइये; **да́йте мне ~** मुझे और दीजिये; 2. अभी абхӣ; **мы ~ успе́ем** हमारे पास अभी समय है; **я ~ не гото́в** मैं अभी तैयार नहीं हूँ; ◇ ~ **бы!** क्यों न हो!

е́ю: е́ю вы́полнена но́рма ма́стера उस ने मास्टर का काम करके दिखाया ус нэ ма̄ст̇ар ка̄ ка̄м каркэ дикха̄йа̄.

Ж

жа́жд||а *ж* प्यास пйа̄с *ж.*, **испы́тывать ~у** प्यास लगना *нп.* (को *о ком-л.*).

жаке́т *м.* जाकेट джа̄кэт *м.*

жале́||ть 1. पछताना пачхта̄на̄ *п.*, अफ़सोस करना афсос карна̄ *п.*; **я ~ю, что...** मुझे अफसोस है की...; 2. (*беречь*) बचाना бача̄на̄ *п.*

жа́лко *см.* жаль.

жа́лоба *ж.* शिकायत шика̄йат *ж.* नालिश на̄лиш *ж.*; **кни́га жа́лоб и предложе́ний** शिकायतों और सिफ़ारिशों की किताब (पुस्तक) *ж.*

жа́л||оваться शिकायत करना шика̄йат карна̄ *п.* (की *на что-л.*, से *кому-л.*); **на что вы ~уетесь?** आप को क्या शिकायत है?; **~ на головну́ю боль** सिरदर्द की शिकायत करना *п.*

жа́лость *ж.* तरस тарас *м.*, दया дайа̄ *ж.*

жаль अफ़सोस (खेद) है афсос (кхэд) хӑэ,

अफ़सोस (खेद) की बात [है] афсос (кхэд) кӣ бāт [х̆э]; как ~! कितने अफ़सोस की बात है!; óчень ~ बड़े अफसोस की बात है.

жанр *м* रचना-पद्धति рачнā-паддхати *ж.*; литератýрный ~ साहित्य का अंग *м.*

жар *м.* 1. गरमी гармӣ *ж.*, उष्मा ушмā *ж*; 2. बुखार букхāр *м.*, ज्वर джвар *м.*; у меня́ (у негó) ~ मुझे (उसे) बुख़ार (ज्वर) है.

жарá *ж.* गरमी гармӣ *ж*, धूप дхӯп *ж.*, उष्ण ушна *м.*

жáреный भुना हुआ бхунā х̆уā.

жáрить भूनना бхӯннā *п*, तलना талнā *п.*

жáриться भुनना бхуннā *нп.*

жáрк||ий गरम гарам, उष्ण ушна; ~ая погóда गरम मौसिम *м.*; ~ спор गरमा-गरम बहस *ж.*

жáрко गरमी है гармӣ х̆э, गरमी पड़ती है гармӣ паṙтӣ х̆э; вам не ~? आप को गरमी तो नहीं लगती?; мне ~ मुझे गरमी लगती है; сегóдня óчень ~ आज ज्यादा गरमी पड़ रही है.

жаркóе *с.* भुना हुआ माँस бхуна̄ хӑуа̄ ма̄̃с *м.*, कबाब каба̄б *м.*

жаропонижáющее *с.* ज्वरनाशक औषधि джварна̄шак аушадхи *ж.*

жасми́н *м* चंबेली чамбэлӣ *ж.*

жáтва *ж* कटाई катāӣ *ж.*

жать 1. तंग होना танг хӑона̄ *нп.*, तकलीफ़ (कष्ट) देना таклӣф (кашта) дэна̄ *п.* (*об обуви*); कसना касна̄ *п.* (*о платье*); **тýфли [мне] жмут** जूते [मेरे, मुझे] तंग है; **2.** दबाना даба̄на̄ *п.*; ~ **рýку** हाथ मिलाना *п.*, हाथ दबाना *п.*; **жму вáшу рýку** मैं आप से हाथ मिलाता हूँ.

ждать इंतिज़ार करना интиза̄р карна̄ *п.* (का *кого-л.*, *что-л.*), प्रतीक्षा करना пратӣкша̄ карна̄ *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*), ठहरना тхахӑрна̄ *нп*; **когó вы ждёте?** आप किस का इंतिज़ार कर रहे हैं?; **я жду егó** मैं उस का इंतिज़ार कर रहा हूँ; **я жду автóбус** मैं बस का इंतिज़ार कर रहा हूँ, मैं बस के लिये ठहरा हूँ.

же I तो то; **я же знáю, что...** मैं तो

जानता हूँ कि...; всё же तो भी, फिर भी, तिस पर भी, तथापि.

же II ही хӣ; здесь же यही, इसी जगह (स्थान); там же वही, उसी जगह (स्थान); когда́ же? कब ही?; то́т же वही; э́тот же यही; туда́ же वही, उसी जगह (स्थान).

жева́ть चबाना чаба̄на̄ *п.*

жела́ни||е *с.* इच्छा иччха̄ *ж*, मरज़ी марзӣ *ж.*; по ~ю इच्छानुसार, मरजी के अनुसार; по своему́ ~ю अपनी इच्छा (मरजी) से; про́тив ~я इच्छा के विरुद्ध, मरजी के खिलाफ़; при всём ~и चाहे जितना ही चाहूँ.

жела́||ть कामना करना ка̄мна̄ карна̄ *п* (के लिये *кому-л.*, की *что-л*); ~ю вам успе́ха मैं आप की सफलता की कामना करता हूँ; ~ю вам сча́стья मैं आप की शुभकामना करता हूँ.

желе́ *с.* जेली джэлӣ *ж*

железнодоро́жник *м.* रेल-मज़दूर рэл-маздӯр *м.* (*рабочий*), रेल-कर्मचारी рэл-кармача̄рӣ *м.* (*служащий*).

железнодоро́жн||ый रेलवाला рэлвāлā, रेल का рэл кā; ~ое движе́ние रेल-यातायात *м.*; ~ у́зел रेलवे (रेलों का) जंकशन *м.*

желе́зн||ый लोहे का лохэ кā, लौह лаух̆; ◇ ~ая доро́га रेल [की सड़क] *ж.*, रेलवे *ж.*

желе́зо *с.* लोहा лох̆ā *м.*, लौह лаух̆ *м.*

железобето́н *м.* लोहा और कंकरीट лох̆ā аур канкрӣт *ж.*

желто́к *м.* जरदी зардӣ *ж.*

жёлтый पीला пӣлā, ज़रद зарад

желу́док *м.* पेट пэт *м.*, उदर удар *м.*

желу́дочный पेट का пэт кā

же́мчуг *м.* मोटी мотӣ *м*

жена́ *ж.* बीबी бӣбӣ *ж*, पत्नी патнӣ *ж.*

жена́тый विवाहित вивāх̆ит, शादीशुदा шāдӣшудā; я жена́т मैं विवाहित (शादीशुदा) हूँ.

жени́ться ब्याहना бйāх̆нā *п.*, विवाह (ब्याह, शादी) करना вивāх̆ (бйāх̆, шāдӣ) карнā *п.* (से *на ком-л.*).

жени́х *м.* दुलहा дулх̆ā *м*, वर вар *м.*

же́нск||ий औरतों (स्त्रियों) का ауратõ (стрийõ) кā, ज़नाना занāнā; ~ая организа́ция महिला-संघ *м.*

же́нщина *ж* औरत аурат *ж.*, स्त्री стрй *ж.*

жеребёнок *м* घोड़े का बच्चा гхоре кā баччā *м.*, बछेड़ा бачхэрā *м.*

жест *м.* इशारा ишāрā *м.*, संकेत санкэт *м.*; объясня́ться же́стами इशारों से बोलना *нп.*, объясня́ть же́стами इशारों से बताना *п*

жёстк||ий कड़ा карā, रूखा рукхā; ~ая вода́ भारी पानी *м.*; ~ ваго́н कड़ी सीटों का डब्बा *м.*; ~ие во́лосы कड़े बाल *м. мн.*

жечь जलाना джалāнā *п.*; ~ фейерве́рк आतशबाजी दिखाना *п.*

жи́во 1. जीवित ढंग से джӣвит дханг сэ; ~ расска́зывать जीवित ढंग से सुनाना *п.*; 2. जल्दी से джалдӣ сэ; собира́йтесь живе́й! जल्दी कीजिये!

жив||о́й 1. जीता джӣтā, ज़िंदा зиндā, जीवित джӣвит; жив и здоро́в जीता-जागता, सही-सलामत; 2. गरमागरम гармā-

гарам, अनुप्राणित анупрāнит; ~áя бесéда गरमागरम (अनुप्राणित) बातचीत *ж.*
живопи́сный चित्रमय читрамай, प्रकृतिमनोहर пракритиманохӑр.
жи́вопись *ж.* चित्रकला читракалā *ж.*
живóт *м.* पेट пэт *м.*, उदर удар *м.*
животновóд *м.* पशुपाल пашупāл *м.*
животновóдство *с.* पशुपालन пашупāлан *м.*
живóтное *с.* जानवर джāнвар *м.*, पशु пашу *м.*
животрепéщущий: ~ **вопрóс** प्रखर प्रश्न пракхар прашна *м.*
жи́дк||ий 1. तरल тарал (*о веществе*); पतला патлā, हलका хӑлкā (*водянистый*); ~**ий кóфе** पतली (हलकी) काफ़ी *ж.*; 2. छिदरा чхидрā; ~**ие вóлосы** छिदरे बाल *м мн*
жи́дкость *ж.* तरल पदार्थ тарал падāртха *м.*
жи́зненный जीवन का джӣван кā, जीवनी джӣванӣ; ~ **ýровень** रहन-सहन का दर्जा *м.*, जीवन-स्तर *м.*

жизнера́достный ख़ुशमिजाज кхушмиза̄дж, जीवनानंद джӣвана̄нанд.

жизнеспосо́бный प्राणवान пра̄нва̄н.

жизнь *ж* जीवन джӣван *м.*, ज़िंदगी зиндагӣ *ж.*; **обще́ственная ~** सामाजिक जीवन *м.*

жиле́т *м.* वास्कट ва̄скат *ж.*, बंडी бандӣ *ж.*

жиле́ц *м.* रहनेवाला рахнэва̄ла̄ *м.*

жили́ще *с.* घर гхар *м.*, निवासस्थान нива̄сстха̄н *м.*

жили́щн||ый रिहायशी рихайшӣ; **~ое строи́тельство** गृह-निर्माण *м.*

жил||о́й रिहायशी рихайшӣ, रहने का рахнэ ка̄; **~о́е помеще́ние** रिहायशी (रहने का) घर (मकान) *м*; **~ы́е ко́мнаты** रिहायशी (रहने के) कमरे *м. мн*

жим *м. спорт.* दबाव даба̄о *м.*

жир *м.* चरबी чарбӣ *ж.*; **ры́бий ~** काड-लिवर-आयल *м*, काड के जिगर का तेल *м.*

жи́рный 1. चरब чараб; चिकना чикна̄ (*маслянистый*); 2. (*толстый*) मोटा мота̄

жи́тель *м.* रहनेवाला раҳнэвāлā *м.*, निवासी нивāсӣ *м.*; **городско́й** ~ नगर का रहनेवाला (निवासी) *м.*; **коренно́й** ~ आदि निवासी *м*

жи́тельств||о *с.* निवास нивāс *м.*; **ме́сто** ~**а** निवास-स्थान *м.*

жить 1. जीना джӣнā *нп.*, जीवन बिताना джӣван битāнā *п.*, ज़िंदगी गुज़ारना зиндагӣ гузāрнā *п.*; 2. रहना раҳнā *нп.*; **я живу́ в...** मैं... में रहता हूँ; **где вы живёте?** आप कहाँ रहते हैं?; **я живу́ здесь мно́го лет** मैं यहाँ बहुत साल से रहता हूँ; **я живу́ здесь неда́вно** मैं यहाँ थोड़े समय (अर्से) से रहता हूँ.

жне́йка *ж.* फ़सल काटने की मशीन фасал кāтнэ кӣ машӣн *ж.*, हार्वेस्टर хāрвэстар *м.*

журна́л *м.* 1. पत्रिका патрикā *ж.*, रिसाला рисāлā *м.*; **двухнеде́льный** ~ पाक्षिक [पत्र] *м.*; **номера́** ~**а** पत्रिका के अंक *м. мн*; 2. रोज़नामा рознāмā *м.*, रोज़नामचा рознāмчā *м.*, रजिस्टर раджистар *м.*,

вести́ ~ रोजनामा (रोज़नामचा, रजिस्टर) लिखना *п.*

журнали́ст *м.* पत्रकार патракāр *м*

журнали́стка *ж.* पत्रकार патракāр *ж.*

жюри́ *с.* जुरी джурӣ *ж.*

З

за: боро́ться за мир शांति के लिये संघर्ष करना шāнти кэ лийэ сангхарша карнā *п.*; благодарю́ вас за... ...के लिये आप को धन्यवाद (शुक्रिया) ... кэ лийэ āп ко дханйавāд (шукрийā); за грани́цей विदेश में видэш мэ̄; за исключе́нием छोड़कर чхоркар, के सिवा кэ сивā; держи́тесь за пери́ла सीढ़ी के जंगले को पकड़िये (थामिये) сӣрхӣ кэ джãглэ ко пакарийэ (тхāмийэ); за не́сколько киломе́тров от... ...से कई किलोमीटर की दूरी पर (के फासले पर) ...сэ каӣ киломӣтар кӣ дӯрӣ пар (кэ фāслэ пар); за не́сколько часо́в (дней, неде́ль, ме-

сяцев) कई घंटे (दिन, सप्ताह, महीने) में (के दौरान, के भीतर, के अंदर) каӣ гханṫэ (дин, саптāх̆, мах̆ӣнэ) мэ̄ (кэ даурāн, кэ бхӣтар, кэ андар); **за не́сколько часо́в (дней, неде́ль, ме́сяцев) до...** ...से कई घंटे (दिन, सप्ताह, महीने) पहले... сэ каӣ гханṫэ (дин, саптāх̆, мах̆ӣнэ) пах̆лэ; **он награждён о́рденом за...** वह... के लिये पदक से पुरस्कृत है вах̆... кэ лийэ падак сэ пураскрит х̆э; **пошли́те за...** ...को बुला भेजिये ко булā бхэджийэ; **ся́дем за стол** मेज पर बैठें мэз пар байṫхэ̄.

забасто́вка *ж.* हड़ताल х̇артāл *ж.*

забе́г *м.* दौड़ даур̣ *ж.*

забива́ть गाड़ना гāр̣нā *п.*, ठोंकना ṫхо̃кнā *п.*; ~ **ящик** पेटी बद करना *п.*; ~ **гвоздь** कील गाड़ना (ठोंकना, लगाना) *п.* (में *во что-л.*); ◇ ~ **гол** गोल करना (बनाना) *п.*

забинтова́ть *см.* забинто́вывать.

забинто́вывать पट्टी बाँधना паṫṫӣ бāдхнā *п.*

заби́ть *см.* забива́ть.

заблаговре́менно पहले से паx̆лэ сэ.

заблуди́ться बहकना бах̆акна̄ *нп.*, रास्ता (मार्ग) भूलना ра̄ста̄ (ма̄рга) бхӯлна̄ *п.*

заблужде́ние *с.* ग़लतफ़हमी ґалатфах̆ми̅ *ж.*, भ्रम бхрам *м.*, भूल бхӯл *ж.*; **вводи́ть в** ~ भ्रम में डालना *п.*

заболева́ние *с.* बीमारी би̅ма̄ри̅ *ж.*, रोग рог *м.*

заболева́ть बीमार पड़ना (हो जाना) би̅ма̄р пар̣на̄ (х̆о джа̄на̄) *нп.*, दर्द उठना дард ут̣хна̄ *нп.* (में *о чём-л.*); **у меня́ заболе́ла рука́ (заболе́ло у́хо)** मेरी बाँह (मेरे कान) में दर्द उठा.

заболе́ть *см.* заболева́ть.

забо́р *м.* बाड़ा ба̄р̣а̄ *м.*, घेरा гхэра̄ *м.*

забо́та *ж.* परवाह парва̄х̆ *ж.*, फ़िक्र фикр *ж.*, चिंता чинта̄ *ж.*

забо́т||иться परवाह (फ़िक्र, चिंता) करना парва̄х̆ (фикр, чинта̄) карна̄ *п.* (की *о чём-л.*); **ни о чём не** ~**ьтесь** कोई फ़िक्र (चिंता) न कीजिये.

забо́тливый तीमारदार ти̅ма̄рда̄р, चिंता-

शील чинтāшӣл; ~ уход तीमारदार (चिंताशील) सेवा *ж.*

забрáсывать [दूर] फेंकना (फेंक देना) [дӯр] пхэ̄кнā (пхэ̄к дэнā) *п.*; **забросáть цветáми** फूलों की बौछाड़ कर देना *п.*

забросáть *см.* забрáсывать.

забывáть भूलना бхӯлнā *п*; **вы ничегó не забы́ли?** आप कुछ भूले तो नहीं?; **не забу́дьте...** भूलिये मत...

забы́вчивый भुलक्कड़ бхулаккар.

забы́т||ый: ~ые вéщи भूला (खोया) हुआ सामान (असबाब) бхӯлā (кхойā) ӽуā сāмāн (асбāб) *м.*

забы́ть *см.* забывáть.

заведéние *с.* संस्था сāстхā *ж.*, **вы́сшее учéбное ~** उच्च शिक्षणालय (शिक्षालय) *м*

завéдование *с.* संचालन санчāлан *м.*

завéдовать संचालन करना санчāлан карнā *п.* (का *чем-л.*).

завéдующий *м.* संचालक санчāлак *м.*, प्रबंधक прабандхак *м.*

заве́рить *см.* заверя́ть.

заверну́ть *см.* завёртывать.

завёртывать **1.** लपेटना лапэ́тна̄ *п.*, लपेट देना (लेना) лапэ́т дэна̄ (лэна̄) *п.*; **заверни́те, пожа́луйста** कृपा करके लपेट दीजिये; 2. मुड़ना му́рна̄ *нп.*, मुड़ जाना му́р джа̄на̄ *нп.*; **заверну́ть за́ угол** नुक्कड़ पर (से) मुड़ जाना *нп.*

заверша́ть खतम (पूरा, समाप्त) करना (कर देना, कर लेना) кхатам (пӯра̄, сама̄пта) карна̄ (кар дэна̄, кар лэна̄) *п.*

заверши́ть *см.* заверша́ть.

заверя́ть यक़ीन (विश्वास) दिलाना (कराना) йак̇ӣн (вишва̄с) дила̄на̄ (кара̄на̄) *п.*, आश्वासन देना а̄шва̄сан дэна̄ *п.*; **он меня́ заве́рил в том, что ...** उस ने मुझे यह आश्वासन दिया कि...

завести́ *см.* заводи́ть

завива́ть बाल घुंघराले (छल्लेदार) बनाना ба̄л гхунгхра̄лэ (чхаллэда̄р) бана̄на̄ *п.*

завива́ться अपने बाल घुंघराले (छल्लेदार) बनाना апнэ ба̄л гхунгхра̄лэ (чхаллэда̄р)

банāна̄ *п.* (*самому*); अपने बाल घुंघराले (छल्लेदार) बनवाना апнэ ба̄л гхунгхра̄лэ (чхаллэда̄р) банва̄на̄ *п.* (*у парикмахера*)

зави́вка *ж.* [बालों का] लहरिया [ба̄лõ ка̄] лахӑрийа̄ *м.* (*причёска*); **шестиме́сячная ~** स्थायी (मुस्तक़िल) लहरिया *м.*

зави́с||еть अधीन होना адхӣн хӑна̄ *нп.* (के *от кого-л.*), अवलंबित होना аваламбит хӑна̄ *нп.* (पर *от кого-л., от чего-л.*), निर्भर करना нирбхар карна̄ *п* (पर *от кого-л., от чего-л.*); **э́то ~ит от ...** यह ...पर निर्भर है; **э́то от меня́ не ~ит** यह मुझ पर निर्भर नहीं.

зави́симост||ь *ж.* अधीनता адхӣнта̄ *ж.*, निर्भरता нирбхарта̄ *ж.*; **в ~и от ...** जैसी सूरत हो; के अनुसार (*в соответствии*).

зави́ть(ся) *см* завива́ть(ся).

зав́од *м.* कारख़ाना ка̄ркха̄на̄ *м.*, मिल мил *ж.*, प्लांट пла̄нт *м.*

заводи́ть: ~ знако́мство मेल-जोल पैदा करना мэл-джол пайда̄ карна̄ *п.*, **~ разгово́р** बातचीत छेड़ना ба̄тчӣт чхэрна̄ *п.*;

~ часы̀ कूकना кӯкна̄ *п.*; ~ мото́р मोटर चालू करना мотар ча̄лӯ карна̄ *п*

завоева́ть *см.* завоевывать.

завоёвывать जीतना джӣтна̄ *п.*, जीत लेना джӣт лэна̄ *п.*, हासिल (प्राप्त) करना (कर लेना) ха̄сил (пра̄пта) карна̄ (кар лэна̄) *п.*, ग्रहण करना (कर लेना) грахан карна̄ (кар лэна̄) *п.*; **завоева́ть пе́рвое ме́сто** पहला स्थान ग्रहण कर लेना *п.*

за́втра कल кал; ~ **у́тром** कल सुबह को; ~ **днём** कल दिन को; ~ **ве́чером** कल शाम को.

за́втрак *м.* नाश्ता на̄шта̄ *м.*, जलपान джалпа̄н *м.*

за́втрака||ть नाश्ता (जलपान) करना на̄шта̄ (джалпа̄н) карна̄ *п*, **вы уже́ ~ли?** आप नाश्ता कर चुके?

за́втрашний कल का кал ка̄.

завяза́ть *см.* завя́зывать.

завя́зывать बाँध देना ба̄̃дх дэна̄ *п.*, बाँधना ба̄̃дхна̄ *п.*; **завяжи́те, пожа́луйста** कृपा करके बाँध दीजिये; ~ **га́лстук** टाई बाँधना

п.; ◇ ~ **отношения** संबंध स्थापित (क़ायम) करना *п.*; ~ **разговор** बातचीत छेड़ना *п.*

загадка *ж.* पहेली пахэлӣ *ж.*

загар *м.* धूप की कालिमा дхӯп кӣ кāлимā *ж.*

заглавие *с.* शीर्षक шӣршак *м.*, सरनामा сарнāмā *м.*

заглушать धीमा (मंद) करना (कर देना) дхӣмā (манд) карнā (кар дэнā) *п.*; दबाना (दबा देना) дабāнā (дабā дэнā) *п.* (*напр. боль*).

заглушить *см.* заглушать.

заглядывать 1. झाँककर देखना джхāкар дэкхнā *п.*, नज़र (दृष्टि) डालना назар (дриштӣ) дāлнā *п.* (में *во что-л.*); ~ **в программу** प्रोग्राम में नज़र (दृष्टि) डालना *п.*; **2.** (*заходить*) झाँकना джхāкнā *п.*, फटकना пхатакнā *нп.*

заглянуть *см.* заглядывать.

заголовок *м.* शीर्षक шӣршак *м.*, सरनामा сарнāмā *м.*

загора́ть धूप में झुलसना (जलना) дхӯп мэ̄ джхуласна̄ (джална̄) *нп.*

загоре́лый धूप में झुलसा हुआ (जला हुआ) дхӯп мэ̄ джхулса̄ х̆уа̄ (джала̄ х̆уа̄).

загоре́ть *см.* загора́ть.

загоро́дка *ж.* कठरा катхра̄ *м.*, कटघरा катгхара̄ *м.*

за́городн||ый शहर (नगर) के बाहर का шах̆ар (нагар) кэ ба̄х̆ар ка̄; **~ая прогу́лка** नगर के बाहर की सैर *ж.*

загото́вить *см.* заготовля́ть.

заготовля́ть 1. (*запасать*) ज़ख़ीरा (जमा) करना закхӣра̄ (джама̄) карна̄ *п.* (का *что-л.*), इकट्ठा करना икаттха̄ карна̄ *п*; 2. (*приготовлять*) तैयार करना таййа̄р карна̄ *п*, तैयार करके इकट्ठा करना таййа̄р каркэ икаттха̄ карна̄ *п.*

загради́ть *см.* загражда́ть.

загражда́ть रोकना рокна̄ *п.*, रोक रखना рок ракхна̄ *п.*, बाधा डालना ба̄дха̄ да̄лна̄ *п.*; **загради́ть путь** रास्ता (मार्ग) रोक रखना *п.*

заграни́ца *ж.* विदेश видэш *м.*, परदेश пардэш *м.*

заграни́чный विदेशी видэшӣ, परदेशी пардэшӣ; ~ **па́спорт** विदेशी पास्पोर्ट *м*

загроможда́ть बाधा डालना бāдхā д̣āлнā *п.* (में *что-л.*), ढेर लगाना (करना) д̣хэр лагāнā (карнā) *п.* (का *чем-л.*).

загромозди́ть *см.* загроможда́ть.

загс (отде́л за́писи а́ктов гражда́нского состоя́ния) रजिस्टरी आफ़िस раджистрӣ āфис *м.*

задава́ть देना дэнā *п.*; ~ **вопро́с** सवाल (प्रश्न) करना *п.* (से *кому-л*); ~ **зага́дку** पहेली पूछना *п* ; **разреши́те зада́ть вам вопро́с** आप से एक सवाल (प्रश्न) करने की इजाज़त दीजिये; ~ **уро́к** घर पर करने के लिये काम देना *п.*

зада́ть *см* задава́ть

зада́ча *ж.* सवाल савāл *м.* (*тж. арифметическая*); काम кāм *м.*, कार्य кāрйа *м.* (*дело*); उद्देश्य уддэшйа *м* (*цель*); **ближа́йшая** ~ फ़ौरी काम *м.*

заду́мчивый चिंतापूर्ण чинта̄пӯрна, विचार-मग्न вича̄рмагна.

заду́мывать जी में डालना джӣ мэ̄ д̣а̄лна̄ *п*.

заду́мываться सोच में पड़ना соч мэ̄ п̣арна̄ *нп*., चिंता में डूबना чинта̄ мэ̄ дӯбна̄ *нп*.

задыха́ться दम घुटना (टूटना) да̄м гхутна̄ (тӯтна̄) *нп*. (का *о ком-л*.), साँस रुकना са̄̃с рукна̄ *нп*. (की *о ком-л*).

зае́зд *м*. दौर даур *ж*., चक्कर чаккар *м*.

заём *м*. क़र्ज़ карз *м*., ऋण рин *м*.; **госуда́рственный** ~ सरकारी क़र्ज़ (ऋण) *м*.

заже́чь *см*. зажига́ть.

зажива́ть भरना бхарна̄ *нп*.

зажига́лка *ж*. सिगरेट-लाइटर сигрэт̣-ла̄и-тар *м*.

зажига́ть जलाना джала̄на̄ *п*., सुलगाना сулга̄на̄ *п*.; **зажги́те свет, электри́чество** रोशनी (प्रकाश) कर दीजिये, बिजली जला दीजिये.

зажи́ть *см*. зажива́ть

заинтересова́ть *см*. заинтересо́вывать.

заинтересо́вывать दिलचस्पी पैदा करना

(कर देना) дилчаспӣ пайдā карнā (кар дэнā) *п* (की *кого-л*, से, में *чем-л.*); меня́ заинтересова́л … मुझे … से दिलचस्पी पैदा हुई.

зайти́ *см.* заходи́ть

зака́з *м.* फ़र्माइश фармāиш *ж.*, आर्डर āрдар *м.*; на ~ आर्डर पर (से); стол ~ов फ़र्माइश (आर्डर) का विभाग *м*

заказа́ть *см* зака́зывать

заказн||о́й: ~о́е письмо́ रजिस्टरी चिट्ठी раджистрӣ чиṭṭхӣ *ж.*

зака́зчик *м.* फ़र्माइश करनेवाला фармāиш карнэвāлā *м.*, आर्डर देनेवाला āрдар дэнэвāлā *м.*

зака́зывать फ़र्माइश करना фармāиш карнā *п.* (की *что-л.*, से *у кого-л.*), आर्डर देना āрдар дэнā *п.* (का *что-л.*, को *кому-л.*), बनवाना банвāнā *п.* (से *у кого-л.*); ~ обе́д (за́втрак, у́жин) दोपहर के खाने (नाश्ते, ब्यालू) का आर्डर देना *п.*; ~ биле́т सीट बुक करना *п*

закалённый तपा-तपाया тапā-тапāйā.

закáлывать लगाना лагāна *п.*; ~ булáвкой पिन लगाना *п.*

закáнчивать खतम (समाप्त) करना к̇хатам (самāпта) карнā *п.*; я сейчáс закóнчу मैं अभी खतम (समाप्त) करूँगा.

закáнчиваться खतम (समाप्त) होना кхатам (самāпта) х̌онā *нп.*

закáт *м* अस्त аста *м.*; сóлнечный ~ सूर्यास्त *м.*; на ~е दिन ढले.

заклáдывать बुनियाद (नींव) डालना (रखना) бунийāд (нӣо) д̣āлнā (ракхнā) *п.*; ~ пáмятник यादगार की नींव रखना *п.*

заклéивать (*напр. конверт*) बंद करना банд карнā *п.*

заклéить *см* заклéивать

заключáть नतीजा (परिणाम) निकालना натӣджā (паринāм) никāлнā *п.* (*делать вывод*; से *из чего-л.*); ~ договóр, сою́з संधि करना *п*; ~ соглашéние समझौता करना *п.*

заключéние *с.* 1.: ~ договóра संधि करना сандхи карнā *м.*; 2. अंत ант *м.*; в ~

अंत में; 3. नतीजा натӣджа̄ *м.*, परिणाम паринā̄м *м.*, निष्कर्ष нишкарша *м*; я сде́лал ~, что ... मैं ने यह नतीजा निकाला कि ...

заключи́тельн||ый अंतिम антим, आख़िरी а̄кхирӣ; ~ **конце́рт** अंतिम संगीत (कंसर्ट) *м.*; ~**ое сло́во** अंतभाषण *м.*

заключи́ть *см.* заключа́ть.

зако́лка *ж.*: ~ **для воло́с** बालों की पिन ба̄ло̄ кӣ пин *ж.*

заколо́ть *см.* зака́лывать.

зако́н *м.* क़ानून ка̄нӯн *м.*, नियम нийам *м.*

зако́нный क़ानूनी ка̄нӯнӣ, नियमबद्ध нийам-баддха, वैधानिक вайдха̄ник

законода́тельный नियम-निर्धारक нийам-нирдха̄рак, व्यवस्थापक вйавастха̄пак

законопрое́кт *м.* बिल бил *м.*, विधेयक видхэйак *м.*

зако́нчить *см.* зака́нчивать.

закрепи́тель *м. хим.* फ़िक्सिंग фиксинг *м.*

закрепи́ть *см.* закрепля́ть.

закрепля́ть जोड़ना джорна̄ *п.*, जोड़ देना

джор дэнā *п.*; मज़बूत (दृढ़) करना (बनाना) мазбӯт (дрирх) карнā (бананā) *п.* (*укреплять*); स्थायी बनाना стхāйӣ бананā *п.* (*напр. победу*); ~ результáты नतीजों को मज़बूत (दृढ़ करना) *п.*; ~ успéхи सफलताओं को दृढ़ बनाना *п.*; ~ за кéм-л. किसी को अधिकार देना *п.* (पर *что-л.*).

закрывáть 1. बंद करना банд карнā *п.*; **закрóйте дверь (окнó)** दर्वाजा (खिड़की) बंद कीजिये; 2. ढाँकना д̣хāкнā *п.*, झाँपना джхāпнā *п.*; **закрóйте крышку** ढकना बंद कीजिये ; ◇ ~ **собрáние** सभा (जलसा) विसर्जित (समाप्त) करना *п.*; ~ **глазá** आँखे मूँदना *п.*, मीचना *п*

закры́т||ый बंद банд; ढँका हुआ д̣хāкā хуā (*покрытый*); **в ~ом помещéнии** बंद कमरे में; ~**о** बंद है.

закры́ть *см.* закрывáть.

закýривать सिगरेट सुलगाना (जलाना) сигрэт сулгāнā (джалāнā) *п.*; सिगरेट पीने लगना сигрэт пӣнэ лагнā *нп.* (*начинать*

курить); разрешите закурить सिगरेट पीने (सुलगाने) की इजाजत दीजिये.

закури́ть *см.* заку́ривать.

закуси́ть *см.* заку́сывать.

заку́ск||а *ж.* नाश्ता нāшта̄ *м.*, गज़क газак *м.*; **горя́чая** ~ गरम नाश्ता (गजक) *м.*; **холо́дная** ~ ठंडा नाश्ता (गज़क) *м.*; **на** ~**у** नाश्ते (गज़क) के लिये.

заку́сочная *ж.* [छोटी] भोजनशाला [чхотӣ] бходжаншāлā *ж.*

заку́сывать नाश्ता (गज़क) खाना нāштā (газак) кхāнā *п.*

заку́таться *см.* заку́тываться.

заку́тываться अपने को लपेटना (लपेट लेना) апнэ ко лапэтнā (лапэт лэнā) *п.*; ओढ़ना орхнā *п.*, ओढ़ लेना орх лэнā *п.* (*укрываться*).

зал *м.* हाल хāл *м*, ~ **ожида́ния** प्रतीक्षा-गृह *м.*, वेटिंग-रूम *м*, **чита́льный** ~ वचनालय *м*; **конце́ртный** ~ कंसर्ट-हाल *м.*

зали́в *м.* खाड़ी кхāрӣ *ж.*, खलीज кхалӣдж *ж.*

заложи́ть *см.* закла́дывать.

заме́длить *см.* замедля́ть.

за̀медля́ть मंद (धीमा) करना (कर देना) манд (дхӣма̄) карна̄ (кар дэна̄) *п.*

замени́ть *см.* заменя́ть.

заменя́ть 1. रखना ракхна̄ *п.* (के बदले में, की जगह *кого-л.*, *что-л.*); बदलना бадална̄ *п.* (*сменять*), 2. (*занимать место*) जगह लेना (ले लेना) джагах̆ лэна̄ (лэ лэна̄) *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*), स्थान लेना (ले लेना) стха̄н лэна̄ (лэ лэна̄) *п* (का *кого-л.*, *что-л*).

замерза́ть 1. जमना джамна̄ *нп.*, जम जाना джам джа̄на̄ *нп.*; 2. (*коченеть*) ठिठरना ṫхитхарна̄ *нп.*, ठिठर जाना тхитхар джа̄на̄ *нп.*

замёрзнуть *см* замерза́ть

замести́тель *м* स्थानापन्न стха̄на̄панна *м.*, डिप्टी д̣иптӣ *м.*; ~ **председа́теля** उपप्रधान *м* , उपाध्यक्ष *м.*, ~ **мини́стра** उपमंत्री *м.*

заме́тить *см* замеча́ть

замéтк||а *ж.* नोट нот *м.*; लेख лэкх *м.* (*статья*); **дéлать ~и** नोट करना *п.*

замéтн||ый प्रत्यक्ष пратйакша, दृष्टिगत дриштигат, ज़ाहिरी зāхирӣ; **~ая рáзница** प्रत्यक्ष फ़र्क़ (भेद) *м.*

замечáние *с.* 1. टिप्पणी типпанӣ *ж.*, रीमार्क рӣмāрк *м.*; 2. (*упрёк*) फटकार пхаткāр *м.*, तिरस्कार тираскāр *м.*

замечáтельно बहुत अच्छा бахут аччхā.

замечáтельный अद्भुत адбхут (*удивительный*); आलीशान āлӣшāн (*великолепный*); असाधारण асāдхāран (*необыкновенный*).

замечáть 1. देखना дэкхнā *п.*, देख लेना дэкх лэнā *п.*; **я замéтил, что...** मैं ने देख लिया कि...; 2. ध्यान देना дхйāн дэнā *п.* (पर, की ओर *кого-л.*, *что-л.*); **замéтьте, что...** इस बात की ओर ध्यान दीजिये कि...

замещáть जगह ले लेना джагах лэ лэнā *п.* (की *кого-л.*), स्थानापन्न हो जाना стхāнāпанна хо джāнā *нп.* (का *кого-л.*).

замóк *м.* ताला тāлā *м.*; **запирáть на ~** ताला लगाना *п.*

замолкáть चुप (ख़ामोश) हो (रह) जाना чуп (кхāмош) х̌о (рах̌) джāнā *нп.*

замолчáть *см.* замолкáть.

зáморозки *мн.* हल्का पाला х̌алкā пāлā *м.*

зáмуж: выходи́ть ~ ब्याह (शादी) करना бйāх̌ (шāдӣ) карнā *п.* (से *за кого-л.*), ब्याहना бйāх̌нā *п.*

зáмужем: быть ~ विवाहिता (शादीशुदा) होना вивāх̌итā (шāдӣшудā) х̌онā *нп.*

зáмысел *м.* उद्देश्य уддэшйа *м*, योजना йоджнā *ж.*, विचार вичāр *м.*

зáнавес *м.* परदा пардā *м.*, पटी паṭӣ *ж.*

занести́ *см.* заноси́ть.

занимáть 1.: ~ мéсто जगह (स्थान) घेरना джагах̌ (стхāн) гхэрнā *п.*; **займи́те местá** अपनी अपनी जगह घेर लीजिये апнӣ апнӣ джагах̌ гхэр лӣджийэ; **2.** लगना лагнā *нп.*; **éто займёт немнóго врéмени** इस में कम वक़्त (समय) लगेगा.

занимá||ться 1. करना карнā *п.* (*в соче-*

тании с существительным); लगना лагнā *нп.*, व्यस्त होना вйаста ҳонā *нп.* (में *чем-л.*); чем вы ~етесь? आप क्या कर रहे है?, आप किस काम में लगे हैं?; 2. पढना пар̣хнā *п.*, सीखना сикхнā *п.*; где вы ~етесь? आप कहाँ पढते हैं?; я ~юсь в институ́те मैं विद्यालय में पढ़ता हूँ.

за́ново फिर से пхир сэ, नये सिरे से найэ сирэ сэ.

заноси́ть 1. लाना лāнā *нп.*, पहुँचाना паҳӯчāнā *п.* (के घर *домой*); 2. लिखना ликхнā *п.*, दर्ज करना дардж карнā *п*; ~ в спи́ски सूची में लिखना (शामिल करना) *п.*

занято́й काम में लगा हुआ кāм мэ̄ лагā ҳуā, व्यस्त вйаста.

за́нят||ый व्यस्त вйаста, मशगूल машг̣ӯл; вы ~ы? क्या आप व्यस्त (मशगूल) है?; я сего́дня за́нят आज मैं व्यस्त (मशगूल) हूँ; э́то ме́сто ~о यह जगह घिरी हुई है.

заня́ть(ся) *см.* занима́ть(ся).

заостри́ть *см.* заостря́ть.

заостря́ть: ~ внима́ние ध्यान केंद्रित कर-

ना дхйāн кэндрит карнā *п*. (का *чьё-л.*, पर, की ओर *на чём-л.*).

заóчно अनुपस्थिति (ग़ैरमौजूदगी) में ану-пасгхити (гайрмауджӯдгӣ) мэ̄.

заóчн||ый: ~ое обучéние पत्र-व्यवहार द्वारा शिक्षा патра-вйавахāр двāрā шикшā *ж*.

зáпад *м*. पश्चिम пашчим *м*.

зáпадный पश्चिमी пашчимӣ.

запáздывать देर से आना дэр сэ āнā *нп*, देर होना дэр хонā *нп*. (को *о ком-л.*, में *с чем-л*); देर करना (लगाना) дэр карнā (лагāнā) *п*. (*медлить*; में *с чем-л.*); **я немнóго запаздáю** मुझे कुछ देर हो जाएगी.

запаковáть *см*. запакóвывать.

запакóвывать बाँधना бāдхнā *п*., लपेटना лапэ̄тнā *п*.; ~ **вéщи** असबाब (सामान) बाँधना *п*.

запáс *м* भंडार бхандāр *м*, जखीरा закхӣрā *м*., संचय санчай *м*.; **у негó в ~е** उस के पास ... बचा हुआ है.

запасáть जमा (इकट्ठा, सचित) करना джамā (икаттхā, санчит) карнā *п*

запаса́ться अपने लिये जमा (इकट्ठा, संचित) करना апнэ лийэ джама̄ (икаттха̄, санчит) карна̄ *п.*; ~ **билéтами в теáтр** थियेटर के टिकट रिजर्व कराना *п*

запáсный: ~ **вы́ход** चोरदर्वाजा чордарва̄за̄ *м.*

запасти́(сь) *см* запаса́ть(ся).

зáпах *м.* गंध гандх *ж.*, बू бӯ *ж.*

заперéть *см.* запира́ть.

запечáтать *см.* запечáтывать.

запечáтывать 1. बंद करना банд карна̄ *п* (में *во что-л.*); **2.** (*ставить печать*) मुहर लगाना мух̆ар лага̄на̄ *п* (पर *на что-л.*).

запира́ть बंद करना банд карна̄ *п.*; ~ **на замóк** ताला लगाना *п.*; ~ **на ключ** चाबी लगाना *п.*; ~ **дверь** दर्वाजा बंद करना *п*

записа́ть *см.* запи́сывать.

запи́ск||а *ж.* चिट्ठी читтхи̅ *ж.*, ख़त кхат *м.*, पत्र патра *м.*; **посыла́ть** ~**у** चिट्ठी (ख़त, पत्र) भेजना *п.*

запи́ски *мн.* (*журнал*) पत्रिका патрика̄ *ж.*

записн||óй: ~áя кни́жка नोटबुक нотбук *ж.*

запи́сывать लिखना ликхнā *п*, लिख देना (लेना) ликх дэнā (лэнā) *п.*; सूची में लिखना сӯчӣ мэ̄ ликхнā *п.* (*заносить в список*); записáть áдрес पता लिख लेना *п.*

заплати́ть दाम चुकाना (चुका देना) дāм чукāнā (чукā дэнā) *п.* (का *за что-л.*), रुपया दे देना рупайā дэ дэнā *п.* (का *за что-л.*); ~ по счёту हिसाब चुका देना *п*

запломбировáть भराई करना бхарāӣ карнā *п.*; ~ зуб दाँत में भराई करना *п.*

заплы́в *м.* तैरना тайрнā *м.*, तैराकी тайрāкӣ *ж.*; ~ на 100 мéтров १०० मीटर की तैराकी *ж*

запоздáть *см.* запáздывать.

запóлнить *см* заполня́ть.

заполня́ть भरना бхарнā *п.*, भर देना бхар дэнā *п*

запоминáть याद (स्मरण) रखना (रख लेना) йāд (смаран) ракхнā (ракх лэнā) *п.*; **вы запóмнили?** आप को याद रहा?

запоминáться याद होना йāд х̌онā *нп.*

запо́мнить *см.* запомина́ть.

за́понка *ж.* कफ़-बटन каф-батан *м.* (*для манжеты*); कालर-बटन ка̄лар-батан *м.* (*для воротника*).

запо́р I *м.* कुंडी куйндӣ *ж.*; **дверь на ~е** दर्वाज़ा पर कुंडी लगी हुई है, दर्वाजा बंद है.

запо́р II *м. мед.* गुदग्रह гудграх *м.*

запра́шивать पूछना пӯчхна̄ *п.*, माँगना ма̄̃гна̄ *п.*; पूछ-ताछ करना пӯчх-та̄чх карна̄ *п.*, मँगाना ма̄га̄на̄ *п* (*справки, сведения*); दाम माँगना да̄м ма̄̃гна̄ *п.* (*цену*); **~ а́дрес** पता पूछना (माँगना) *п.*

запрети́ть *см.* запреща́ть.

запреща́ть रोकना рокна̄ *п.*, मना (निषेध) करना мана̄ (нишэдх) карна̄ *п.*, रोक (पाबंदी) लगाना рок (па̄бандӣ) лага̄на̄ *п.* (पर *что-л.*).

запреще́ние *с.* रोक рок *ж.*, पाबंदी па̄бандӣ *ж.*, निषेध нишэдх *м.*; **~ а́томного ору́жия** अणुशस्त्र की रोक (पाबंदी) *ж.*

запро́с *м.*: сде́лать ~ पूछ-ताछ (प्रश्न) करना пӯчх-та̄чх (прашна) карна̄ *п.*; цена́ без ~а एक दाम эк да̄м *м.*

запроси́ть *см.* запра́шивать.

запро́сы *мн.* जरूरतें зарӯратэ̄ *ж.* *мн.*, आवश्यकताएँ а̄вашйакта̄э̄ *ж.* *мн.*, माँगें ма̄̃гэ̄ *ж.* *мн.*

зараба́тыва||ть कमाना (कमा लेना) кама̄на̄ (кама̄ лэна̄) *п.*; **ско́лько вы ~ете?** आप कितने कमा लेते हैं?

зарабо́тать *см.* зараба́тывать.

за́работн||ый: ~ая пла́та तनख्वाह танкхва̄х *ж.*, वेतन вэтан *м.*, मज़दूरी маздӯрӣ *ж.*

за́работок *м.* कमाई кама̄ӣ *ж.*

зараже́ние *с.* छूत чхӯт *ж.*, संचार санча̄р *м.*, ~ кро́ви खून में जहर फैल जाना *м.*

зара́за *ж.* रोग-संचार рог-санча̄р *м.*; वबा ваба̄ *ж.* (*эпидемия*).

зара́зн||ый छूत का чхӯт ка̄, संक्रामक санкра̄мак, वबाई ваба̄ӣ; ~ая боле́знь छूत का (संक्रामक, लगनेवाला) रोग *м.*

зара́нее पहले से (ही) пахлэ сэ (хӣ).

за́рево *с.* लाली ла̄лӣ *ж.*

зарегистри́ровать रजिस्टरी (दर्ज) कर देना раджистрӣ (дардж) кар дэна̄ *п.*

зарегистри́роваться रजिस्टर में अपना नाम लिखवाना раджиста́р мэ̄ апна̄ на̄м ликхва̄на̄ *п.*; शादी (ब्याह) की रजिस्टरी करना (कराना) ша̄дӣ (бйа̄х) кӣ раджистрӣ карна̄ (кара̄на̄) *п.* (*оформить брак*).

зарпла́та *ж. см.* за́работная пла́та.

зарубе́жн||ый विदेशी видэшӣ, परदेशी пардэшӣ; ~**ые го́сти** विदेशी मेहमान (अतिथि) *м. мн.*; ~**ая му́зыка** विदेशी (परदेशी) संगीत (वाद्य) *м.*

зарыва́ть गाड़ना га̄рна̄ *п.*, गाड़ देना га̄р дэна̄ *п.*

зары́ть *см.* зарыва́ть.

зар||я́ *ж.*: **у́тренняя** ~ तड़का та́рка̄ *м.*, सवेरा савэра̄ *м.*, उषा уша̄ *ж.*; **вече́рняя** ~ संध्या की लाली сандхйа̄ кӣ ла̄лӣ *ж.*, **на** ~**е́** तड़के та́ркэ, दिन चढ़े дин ча́рхэ.

заряди́ть *см.* заряжа́ть.

заря́дка *ж.* (*физкультурная*) कसरत кас-рат *ж.*, व्यायाम вйāйāм *м.*; у́тренняя ~ सुबह की कसरत *ж.*

заряжа́ть भरना бхарнā *п.*, चार्ज करना чāрдж карнā *п.*; ~ фона́рь लालटेन भरना (चार्ज करना) *п.*

заседа́ние *с.* बैठक байтхак *ж.*, अधिवेशन адхивэшан *м.*; открыва́ть ~ बैठक (अधि-वेशन) का उद्‌घाटन करना *п.*; закрыва́ть ~ बैठक (अधिवेशन) विसर्जित करना *п*

заселя́ть आबाद करना āбāд карнā *п.*; बसाना басāнā *п* (*напр. квартиру*).

заслу́женный सम्मानित саммāнит, प्रति-ष्ठित пратишт̆хит; ~ **де́ятель нау́ки** विज्ञान का सम्मानित (प्रतिष्ठित) कार्य-कर्ता *м.*; ~ **де́ятель иску́сств** सम्मानित (प्रतिष्ठित) कलाकार *м.*; ~ **ма́стер спо́р-та** खेल-कूद (स्पोर्ट) का सम्मानित (प्रति-ष्ठित) मास्टर *м.*

заслу́живать योग्य (लायक) होना (हो जा-ना) йогйа (лāйак) х̆онā (хо джāнā) *нп* (के *чего-л*)

заслужи́ть *см.* заслу́живать.

засну́ть *см.* засыпа́ть.

засори́ть *см.* засоря́ть.

засоря́ть गंदला करना гандла̄ карна̄ *п.*

заста́ва *ж.* चौकी чаукӣ *ж.*, **пограни́чная** ~ सीमांत चौकी *ж*

застава́ть पकड़ना пакарна̄ *п.*, मिलना милна̄ *нп.*; **я вас заста́ну до́ма?** मैं आप को घर पर पकड़ लूँगा?; **я его́ не заста́л** मैं ने उस को नहीं पकडा, वह मेरे हाथ नहीं आया.

заста́вить *см.* заставля́ть.

заставля́ть (*вынуждать*) मजबूर (बाध्य, विवश) करना (कर देना) маджбӯр (ба̄дхйа, виваш) карна̄ (кар дэна̄) *п.* (को *кого-л.*); **он заста́вил себя́ ждать** उस ने अपना इंतिज़ार कराया; **я не заста́вил себя́ ждать?** मैं ने अपना इंतिज़ार नहीं कराया?

заста́ть *см.* застава́ть.

застёгивать: ~ **пу́говицу** बटन लगाना батан лага̄на̄ *п.*; ~ **крючо́к** अंकड़ी लगाना анкрӣ лага̄на̄ *п.*; ~ **пря́жку** बकसुआ

लगाना баксуā лагāнā *п.*; ~ **пальтó** कोट के बटन लगाना кот кэ батан лагāнā *п.*

застёгиваться [बटन] लगाना [батан] лагāнā *п*; **застегнúтесь!** अपने बटन लगाइये!

застегнýть(ся) *см.* застёгивать(ся).

застёжка *ж.* बकसुआ баксуā *м.*, बकलस баклас *м.*; **~-мóлния** ज़िप का बकसुआ (बकलस) *м.*

заступáться बोलना болнā *нп.* (के पक्ष में *за кого-л*); साथ देना сāтх дэнā *п.* (*поддерживать*; का *за кого-л.*)

заступúться *см.* заступáться.

зáсух||а *ж.* सूखा сӯкхā *м.*; **мероприя́тия по борьбé с ~ой** सूखे का सामना करके की कारर्वाइयाँ *ж мн*

засыпáть सो जाना со джāнā *нп*, नींद लगना нӣд лагнā *нп* (को *о ком-л.*), नींद में पडना нӣд мэ̄ парнā *нп*

затворúть *см* затворя́ть

затворя́ть बद करना (कर देना) банд карнā (кар дэнā) *п*

затева́ть छेड़ना чхэрнā *п.*, उठाना утхā-нā *п.*

зате́м फिर пхир, बाद को бāд ко.

затеря́ть खो देना кхо дэнā *п.*

затеря́ться गुम हो जाना гум хо джāнā *нп*

зате́я *ж.* खेल кхэл *м.* (*забава*); काम кāм *м.*, कार्य кāрйа *м* (*дело*).

зате́ять *см.* затева́ть.

затме́ние *с.* ग्रहण грахан *м.*; со́лнечное ~ सूर्यग्रहण *м.*; лу́нное ~ चंद्रग्रहण *м.*

зато́ लेकिन лэкин, पर пар.

зато́р *м.* रोक рок *ж*, रुकावट рукāват *ж.*

затра́гивать छेड़ना чхэрнā *п.*, जिक्र करना зикр карнā *п.* (का *что-л.*); ~ вопро́с о... ...का सवाल (प्रश्न) छेड़ना *п*, ...के सवाल (प्रश्न) का जिक्र करना *п.*

затра́та *ж.* खर्च кхарч *м.*, व्यय вйай *м.*

затро́нуть *см.* затра́гивать.

затрудне́ни||е *с* तकलीफ़ таклиф *ж.*, कठिनाई катхинāӣ *ж.*, संकट санкат *м.*, вы́йти из ~я संकट से निकल आना *нп*

затрудни́ть *см.* затрудня́ть.

затрудн||я́ть तकलीफ़ (कष्ट) देना таклиф (кашта) дэна̄ *п.* (को *кого-л.*); вас не **~йт?** आप को... से तकलीफ़ तो नहीं होगी?

заты́лок *м.* डब д̣аб *м.*

зау́чивать पढ़ना пархна̄ *п.*, पढ़ लेना пар̣х лэна̄ *п.*, रटना рат̣на̄ *п.*, रट लेना рат̣ лэна̄ *п.*, सीख रखना (लेना) сикх ракхна̄ (лэна̄) *п.*

заучи́ть *см.* зау́чивать.

зафикси́ровать: ~ **вре́мя** वक़्त (समय) लिख लेना (देना) вакт (самай) ликх лэна̄ (дэна̄) *п.*

захвати́ть *см.* захва́тывать.

захва́тывать ले लेना лэ лэна̄ *п* (अपने साथ *с собой*), साथ ले जाना са̄тх лэ джа̄на̄ *нп.*; ~ **с собо́й фотоаппара́т** अपने साथ केमरा ले लेना *п.*

захло́пнуть *см* захло́пывать.

захло́пывать ज़ोर से बंद करना зор сэ банд карна̄ *п.*

захло́п||ываться [ज़ोर से] बद होना [зор сэ]

банд хонā *нп.*; дверь ~нулась दर्वाज़ा [ज़ोर से] बंद हुआ.

захóд *м.* (*светила*) अस्त аста *м.*

заходи́ть 1. आना āнā *нп.*, आ मिलना ā милнā *нп.*, चलना чалнā *нп.* (में *куда-л.*); **зайдём в кафé (в ресторáн, в кинó, в магази́н, на пóчту)** काफ़ीखाने (रेस्तारां, सिनेमाघर, दुकान, डाकघर) में चलें; **мóжно зайти́?** अंदर आ सकता हूँ?; **я за вáми зайду́** मैं आप को लेने आऊँगा; **2.** डूबना дубнā *нп.*, अस्त होना аста хонā *нп.*; **сóлнце ужé зашлó** सूर्यास्त हो चुका, सूरज डूब चुका.

зачасту́ю अक्सर аксар, बहुधा бахудхā.

зачéм किस लिये кис лийэ, क्यों кйō (*почему*); **~-то** किसी न किसी वजह से.

зачёркивать काटना кāтнā *п.*, काट देना кāт дэнā *п.*, क़लम फेरना калам пхэрнā *п.* (पर *что-л.*).

зачеркну́ть *см.* зачёркивать.

зачёт *м.* इम्तहान имтахāн *м.*, परीक्षा парӣкшā *ж*

зачи́слить *см.* зачисля́ть.

зачисля́ть शामिल (दाख़िल) करना шāмил (дāкхил) карнā *п.*; भरती करना бхартӣ карнā *п.* (*напр. в школу*); दर्ज करना дардж карнā *п.* (*регистрировать*).

зашнурова́ть *см* зашнуро́вывать.

зашнуро́вывать फ़ीते से बाँधना (बाँध देना) фӣтэ сэ бā̃дхнā (бā̃дх дэнā) *п.* (के *что-л.*)

защи́т||а *ж.* 1. बचाव бачāо *м.*, रक्षा ракшā *ж*, हिफ़ाजत х̌ифāзат *ж.*; ~ **ми́ра** शांति-रक्षा *ж*, **в ~у ми́ра** शांति-रक्षा के लिये; 2. *спорт.* प्रतिरक्षा-पंक्ति прати-ракшā-панкти *ж.*; **стоя́ть в ~е** बचाव में खड़ा होना *нп*

защити́ть *см* защища́ть

защи́тник *м.* (*в футболе*) पीछे का खिलाड़ी пӣчхэ кā кхилāрӣ *м*

защища́ть बचाना бачāнā *п*, रक्षा (हिफ़ाज़त) करना ракшā (х̌ифāзат) карнā *п* (की *кого-л.*, *что-л.*); ~ **де́ло ми́ра** शांति की रक्षा करना *п.*; ~ **честь свое́й**

комáнды अपनी टीम के मान की रक्षा करना *п.*, अपनी टीम का मान रखना *п.*
защищáться अपनी रक्षा (हिफ़ाज़त) करना апнӣ ракшā (ӽифāзат) карнā *п.*
заяви́ть *см* **заявля́ть.**
заявлéние *с* घोषणा гхошнā *ж.*, वक्तव्य вактавйа *м.*, बयान байāн *м*; **дéлать ~** बयान (घोषणा) करना *п.*, वक्तव्य देना *п*
заявля́ть घोषणा (बयान) करना гхошнā (байāн) карнā *п.*, वक्तव्य (बयान) देना вактавйа (байāн) дэнā *п*
зáяц *м.* ख़रगोश кхаргош *м.*
звáние *с.* पदवी падвӣ *ж.*, उपाधि упāдхи *ж.*; **почётное ~** सम्मानजनक पदवी (उपाधि) *ж.*; **учёное ~** वैज्ञानिक पदवी (उपाधि) *ж.*
звáный: ~ обéд दावत дāват *ж.*, भोज бходж *м*
звать 1. बुलाना булāнā *п.*, पुकारना пукāрнā *п.*; **вас зову́т** आप को बुलाते हैं; **2.** कहना каӽнā *п.*; **как вас зову́т?** आप का नाम क्या है?; **меня́ зову́т ...** मेरा

नाम ... है; 3. बुलाना булāнā *п* , निमंत्रण करना нимантран карнā *п.* (का *кого-л.*); ~ **в гóсти (в кинó, на концéрт)** मेहमान (सिनेमा, कंसर्ट में) बुलाना (निमंत्रण करना) *п.*

звездá *ж.* तारा тāрā *м.*, सितारा ситāрā *м.*

звен||éть झनकना джханакнā *нп.*, झनझनाना джханджханāнā *нп.*, *п.*; बजना баджнā *нп.* (*напр. о часах*); **~йт звонóк** घंटी बज रही है .

звери́нец *м.* प्राणिशाला прāнишāлā *ж.*

зверь *м.* जानवर джāнвар *м* , पशु пашу *м.*

звон *м.* झनझन джханджхан *ж.*, झनझनाहट джханджханāхаṫ *ж*

звони́ть बजाना баджāнā *п* ; बजना баджнā *нп* (*о звонке*); घंटी बजाना гхантӣ баджāнā *п* (*в квартиру*); ~ **по телефóну** [टेली]फोन करना *п.* (को *кому-л.*)

звóнкий बुलंद буланд, ऊँचा ӯчā.

звонóк *м* घंटी гхантӣ *ж.*; ~ **по телефóну** [टेली]फ़ोन की घंटी *ж.*; **нажми́те** ~

[घंटी का] बटन दबा दीजिये; **давáть ~, звонúть** घंटी बजाना *п.*

звук *м.* आवाज āвāз *ж.*, स्वर свар *м.*, ध्वनि дхвани *ж.*

звуков||óй: ~óе кинó बोलता (टाकी) फ़िल्म (चलचित्र) болтā (ṫāкӣ) филм (чалчитра) *м.*

звукозáпис||ь *ж.* ध्वनि-आलेखन дхвани-āлэкхан *м.*; **стýдия ~и** ध्वनि-आलेखन का स्टुडिओ *м.*

звучáть बजना баджнā *нп.* (*напр. о звонке*); गूँजना гӯджнā *нп.* (*греметь*); आवाज आना āвāз āнā *нп.* (*доноситься*; की *о чём-л.*).

здáние *с.* इमारत имāрат *ж.*, भवन бхаван *м.*, **~ университéта** विश्वविद्यालय (यूनिवर्सिटी) का भवन *м.*; **правúтельственное ~** सरकारी इमारत *ж*; **высóтное ~** गगनचुंबी इमारत *ж.*

здесь यहाँ [पर] йахā̃ [пар], इधर идхар; **вы ~?** आप यहाँ [पर] हैं?; **я ~!** मैं यहाँ [पर] हूँ!

здéшний यहाँ का йахā̃ кā, यहाँवाला йахā̃вāлā; **я не** ~ मैं यहाँ का नहीं हूँ.

здорóваться नमस्कार (सलाम) करना намаскāр (салāм) карнā *п.* (को *с кем-л.*); ~ **зá руку** हाथ मिलाना *п* (से *с кем-л.*).

здорóв||ый: бýдьте ~ы! नमस्ते!, खुदा हाफ़िज़! намастэ!, кхудā хāфиз! (*при прощании*); **я вполнé здорóв** मैं बिलकुल अच्छा हूँ мэ̃й билкул аччхā хӯ̃.

здорóвь||е *с.* मिज़ाज мизāдж *м.*, स्वास्थ्य свāстхйа *м.*, सेहत сэхат *ж.*; **как вáше ~?** आप का मिज़ाज कैसा है?; **желáю вам ~я!** आप के स्वास्थ्य की कामना करता हूँ!

здрáвица *ж.* टोस्ट тост *м.*

здрáвница *ж* आरामगाह āрāмгāх *ж.*, स्वास्थ्य-घर свāстхйа-гхар *м.*

здравоохранéние *с.* स्वास्थ्य-रक्षा свāстхйа--ракшā *ж*

здрáвствуйте नमस्ते намастэ, नमस्कार намаскāр, सलाम салāм.

зевáть जमुहाई लेना джамухāӣ лэнā *п.*

зелёный हरा ха̄ра̄, सब्ज сабз, कच्चा каччā (*недозрелый*)

зéлен||ь *ж.* **1.** हरियाली харийāлӣ *ж*; **среди́ ~и** हरियाली में (के बीच); **2.** (*овощи*) तरकारी таркāрӣ *ж.*, सब्जी сабзӣ *ж.*, भाजी бхāджӣ *ж*

земледéлец *м.* कृषक кришак *м.*, काश्तकार кāшткāр *м*

земледéлие *с.* खेतीबारी кхэтӣбāрӣ *ж.*, कृषि кришӣ *ж.*, काश्तकारी кāшткāрӣ *ж.*

землетрясéние *с.* भूकंप бхӯкамп *м.*

землечерпáлка *ж.* ड्रैजेर драйджэр *м.*

земл||я́ *ж.* जमीन замӣн *ж.*; **на ~é** जमीन पर; संसार (दुनिया) में (*на свете*); **сесть на зéмлю** ज़मीन पर बैठना *нп.*

земля́к *м.* देश-बंधु дэш-бандху *м.*, हमवतन ха̄мватан *м.*

земляни́ка *ж.* जंगली स्ट्राबरी джанглӣ стрāбарӣ *ж.*

земно́й पार्थिव пāртхив; **~ шар** भूगोल *м.*

зéркало *с.* आईना āӣнā *м.*, दर्पन дарпан *м.*

зерка́льный आईनेदार а̄йнэда̄р.

зерно́ *с.* अनाज ана̄дж *м.*, अन्न анна *м*

зерновы́е *мн.* अनाज की फ़सलें ана̄дж кӣ фасалэ̄ *ж. мн.*

зернохрани́лище *с.* अनाज का भंडार ана̄дж ка̄ бханда̄р *м.*

зима́ *ж.* जाड़ा джа̄ра̄ *м.*, सर्दी сардӣ *ж.*

зи́мний जाड़े (सर्दी) का джа̄рэ (сардӣ) ка̄; ~ **сезо́н** जाड़े (सर्दी) का मौसिम *м.*, शीत-ऋतु *м.*

зимова́ть जाड़ा बिताना джа̄ра̄ бита̄на̄ *п.*

зимо́вк||а *ж.* जाड़ा बिताने की जगह джа̄ра̄ бита̄нэ кӣ джагах̆ *ж.* (*место*); **на ~е** जाड़ा बिताने की जगह पर.

зимо́й जाड़ों (सर्दियों) में джа̄рō (сардийō) мэ̄.

злободне́вный ज़रूरी зарӯрӣ; महत्वपूर्ण мах̆атвапӯрна (*важный*).

злой बद бад, दुष्ट душта.

змея́ *ж.* साँप са̄п *м.*, नाग на̄г *м.*

знак *м* निशान ниша̄н *м.*, चिह्न чих̆на *м*; ◇ **в ~ дру́жбы** दोस्ती (मित्रता) के

उपलक्ष में; под зна́ком के नाम पर, के झंडे तले; опознава́тельный ~ पहचान की निशानी *ж.*, संकेत-चिह्न *м*; ~ отли́чия सम्मान-चिह्न *м.*

знако́мить परिचय करना паричай карна̄ *п.* (का *кого-л*, से *с кем-л*, *с чем-л.*); जानकारी कराना джа̄нка̄рӣ кара̄на̄ *п* (*ознакомлять*; की *кого-л*, से *с чем-л.*); ~ с програ́ммой प्रोग्राम से परिचय कराना *п*

знако́миться परिचय करना паричай карна̄ *п.* (से *с кем-л.*); परिचय मिलना паричай милна̄ *нп.*, जान-पहचान करना джан-пах̆ча̄н карна̄ *п* (*ознакамливаться*; की *с чем-л*); ~ с го́родом शहर की जान-पहचान करना *п*, **знако́мьтесь!** परिचय कीजिये!, मिलिये! (से *с кем-л*).

знако́мств||о *с.* परिचय паричай *м.*, जान-पहचान джа̄н-пах̆ча̄н *ж.*; जानकारी джа̄нка̄рӣ *ж* (*осведомлённость*); **но́вые** ~**а** नये परिचय *м. мн*

знако́м||ый 1. परिचित паричит; मालूम

ма̄лӯм (*известный*); его́ лицо́ мне ~о उस की सूरत मेरी जानी-पहचानी है; 2. *м.* जान-पहचान джа̄н-пахча̄н *ж.*, परिचित паричит *м.*

знамена́тельн||ый महत्वपूर्ण махатвапӯрна; **~ая да́та** विशेष तिथि *ж*, ख़ास तारीख *ж*

знамени́тый प्रसिद्ध прасиддха, मशहूर машхӯр, **~ арти́ст** प्रसिद्ध अभिनेता *м*

знамено́сец *м.* अलमबरदार аламбарда̄р *м.*, निशानबरदार ниша̄нбарда̄р *м*; **~ ми́ра** शांति का अलमबरदार *м*

зна́м||я *с.* झंडा джханда̄ *м.*, पताका пата̄ка̄ *ж.*, निशान ниша̄н *м*; **переходя́щее ~** अस्थायी विजय-पताका *ж.*; **под ~енем** झंडे तले.

зна́ни||е *с* विद्या видйа̄ *ж.*, ज्ञान гьян *м.*, जानकारी джа̄нка̄рӣ *ж*; **со ~ем де́ла** काम की जानकारी से; **приобрета́ть ~я** जानकारी (ज्ञान) हासिल (प्राप्त) करना *п*

зна́тн||ый सम्मानित самма̄нит, प्रतिष्ठित

пратиштхит; ~ые люди सम्मानित (प्रतिष्ठित) व्यक्ति (लोग) *м. мн.*

знато́к *м* जानकार джāнкāр *м.*, विशेषज्ञ вишэшгья *м*; ~ **живописи (му́зыки, литерату́ры)** चित्रकला (संगीत, साहित्य) का जानकार *м*

знать जानना джāнā *п.*; **я зна́ю, что...** मैं जानता हूँ कि ...; **я не зна́ю** मैं नहीं जानता हूँ; **я его́ зна́ю** मैं उसे जानता हूँ; ◇ **дава́ть** ~ जताना джатāнā *п.*, खबर (सूचना) देना *п.*

значе́ние *с* मतलब матлаб *м.*, अर्थ артха *м.* (*смысл*); महत्व махатва *м.* (*важность*); **име́ть** ~ महत्व रखना *п*; **придава́ть** ~ महत्व देना *п.* (का *чему-л.*).

значи́тельный बड़ा бaрā, काफी кāфи (*большой*); ज़रूरी зарӯри, महत्वपूर्ण махатвапӯрна (*важный*).

зна́чить मतलब (अभिप्राय) होना матлаб (абхипрāй) хонā *нп* (का *о чём-л.*); **что э́то зна́чит?** इस का क्या मतलब (अभिप्राय)?

значóк *м.* बैज байдж *м.*, चिह्न чихӑна *м.*
знобúть: меня́ знобúт मुझे जूड़ी आती है муджхэ джӯр̣ӣ а̄тӣ хӑэ.
зной *м* धूप дхӯп *ж.*, ताप та̄п *м.*
знóйный गरम гарам, उमस का умас ка̄.
зов *м* पुकार пука̄р *ж.*, बुलाव була̄о *м.*
золá *ж* राख ра̄кх *ж.* '
золóвка *ж* ननद нанад *ж*
золотúстый सुनहरा сунӑхра̄
зóлото *с.* सोना сона̄ *м.*
золот||óй सोने का сонэ ка̄; सुनहरा сунӑхра̄ (*о цвете*); ~**óе кольцó** सोने की अंगूठी *ж*
зóна *ж.* क्षेत्र кшэтра *м*
зонт *м.* छतरी чхатрӣ *ж.*, आफ़ताबगीर а̄фта̄бгӣр *м.* (*от солнца*).
зóнтик *м.* *см.* зонт.
зоóлог *м* प्राणिशास्त्री пра̄нишā̆стрӣ *м.*
зоолóгия *ж.* प्राणिशास्त्र пра̄нишā̆стра *м*
зоопáрк *м.* चिड़ियाघर чир̣ийа̄гхар *м.*, प्राणी-उद्यान пра̄нӣ-удйа̄н *м.*
зоотéхник *м.* पशुविशेषज्ञ пашувишэшгья *м.*

зо́ркий तेज тэз, पैना пайнā; पैनी (तेज) आँखोंवाला пайнӣ (тэз) ā̃кхōвāлā (*о человеке*).

зрачо́к *м* पुतली путлӣ *ж*.

зре́лище *с* तमाशा тамāшā *м* (*представление*); दृश्य дришйа *м*. (*вид*).

зре́лый पक्का паккā; प्रौढ прауṙх (*о человеке*); ~ **ма́стер** पक्का मास्टर *м*

зре́ни||е *с*. 1. नजर назар *ж*., दृष्टि дриш̣ти *ж* ; **у меня́ хоро́шее** ~ मेरी नजर मजबूत (अच्छी) है; 2.. **то́чка** ~**я** दृष्टि-कोण дриш̣тикон *м*.; **с моéй то́чки** ~**я** मेरे दृष्टिकोण से мэрэ дриш̣тикон сэ.

зреть पकना пакнā *нп*. (*поспевать*).

зри́тель *м* दर्शक даршак *м* , देखनेवाला дэкхнэвāлā *м*., तमाशाई тамāшāӣ *м*.

зри́тельный: ~ **зал** [तमाशे का] हाल [тамāшэ кā] х̌āл *м*.

зря मुफ्त муфт, बेकार бэкāр, व्यर्थ вйартха.

зуб *м*. दाँत дā̃т *м*.

зубн||о́й: ~**а́я щётка** दाँत का ब्रश дā̃т кā браш *м*.; ~**а́я боль** दाँतदर्द дā̃тдард *м*.;

~ врач दाँत का डाक्टर дāт кā дāкṫар *м.*; ~ порошóк मंजन манджан *м.*

зубоврачéбный: ~ кабинéт दाँत के डाक्टर का कमरा дāт кэ дāкṫар кā камрā *м.*

зýбочи́стка *ж.* दंत-खोदनी дант-кходнӣ *ж.*, दत-कुरेदनी дант-курэднӣ *ж.*

зябь *ж.* पतझड़ में जोता गया खेत патджхар мэ̄ джотā гайā кхэт *м.*

зять *м.* दामाद дāмāд *м.* (*муж дочери*); बहनोई бах̆ной *м.* (*муж сестры*).

И

и और аур, तथा татхā; भी бхӣ (*даже*); и вот और, फिर; и вы и я आप और मैं दोनों; и я рад... मुझे भी... की खुशी है; и всё же फिर भी; ◇ и так дáлее इत्यादि, वग़ैरह.

и́бо क्योंकि кйõки, चूँकि чӯки.

игóлка *ж.* सूई сӯӣ *ж.*; патефóнная ~ ग्रामोफ़ोन की सूई *ж.*

игрá *ж.* खेल кхэл *м.*; ~ закóнчилась со

счётом 5 : 1 खेल ५ और १ के नतीजे पर खतम (समाप्त) हुआ.

игра́ть खेलना кхэлна̄ *нп* , *п*.; बजाना баджа̄на̄ *п* (*на муз. инструменте*); ~ **в футбо́л (те́ннис, хокке́й)** फ़ुटबाल (टेनिस, हाकी) खेलना *п*.; ~ **на гита́ре (скри́пке, роя́ле)** गिटार (वाओलीन, प्यानो) बजाना *п*.

игро́к *м*. खिलाड़ी кхила̄рӣ *м*., खेलाड़ी кхэла̄рӣ *м*.

игру́шечный: ~ **магази́н** खिलौने की दुकान кхилаунэ кӣ дука̄н *ж*.

игру́шка *ж*. खिलौना кхилауна̄ *м*.

идеологи́ческий सैद्धांतिक сайддха̄нтик, विचारधारात्मक вича̄рдха̄ра̄тмак

идеоло́гия *ж*. विचारधारा вича̄рдха̄ра̄ *ж*.

иде́я *ж* विचार вича̄р *м* , खयाल кхайа̄л *м*.

идти́ जाना джа̄на̄ *нп* , चलना чална̄ *нп*.; छूटना чхӯтна̄ *нп* (*отправляться*); **по́езд идёт в 3 (в 5) часа́ (часо́в)** रेल[-गाड़ी] ३ (५) बजे छूटती है; **идёт дождь** पानी बरसता (पड़ता) है; **сего́дня в теа́тре**

идёт... आज थियेटर में... ...दिखाया जाता है (चलता है); что сегóдня идёт? आज क्या दिखाई जाता है (चलता है)?; вы идёте? आप जाते हैं?; идёмте चलें.

иéна *ж.* (*японская денежная единица*) येन йэн *м.*

иерóглиф *м* हाइरोग्लिफ़ хāироглиф *м.*

иждивéнец *м.* अनुजीवी анудживӣ *м.*, आश्रित āшрит *м.*; **у меня́ два иждивéнца** मेरे दो अनुजीवी हैं.

из से сэ, में से мэ̄ сэ; **я приéхал из Ленингрáда** मैं लेनिनग्राद से आया हूँ; **я предпочитáю пить из стакáна (чáшки)** मैं गिलास (प्याले) से पीने को तरजीह देता हूँ, मुझे गिलास (प्याले) से पीना ज़्यादा पसंद है; **э́то оди́н из мои́х товá-рищей** यह मेरे दोस्तों में से एक है; **из чегó э́то сдéлано?** यह किस से बना है?

избá *ж* किसान का घर кисāн кā гхар *м.*; **~-читáльня** ग्राम-वाचनालय *м.*

избáвить(ся) *см.* избавля́ть(ся).

избавля́ть बचाना бачāнā *п.*, छुटकारा देना

и́збранн||ый चुना हुआ чунā х̆уā, निर्वाचित нирвāчит, **~ые сочине́ния** चुनी हुई कृतियाँ *ж. мн*

избра́ть *см* избира́ть.

избы́т||ок *м* : **с ~ком** बहुतायत से бах̆утāйат сэ.

изве́сти||е *с.* ख़बर кхабар *ж.*, समाचार самāчāр *м.*; सूचना сӯчнā *ж.* (*извеще-ние*), **после́дние ~я** ताज़ा ख़बरें *ж мн*, ताजा समाचार *м. мн*

известúть *см.* извеща́ть

изве́стно मालूम (ज्ञात) है мāлӯм (гьят) х̆э; **вам ~, что...** आप को मालूम (ज्ञात) है कि...; **наско́лько мне ~** जहाँ तक मुझे मालूम (ज्ञात) है.

изве́стность *ж.* प्रसिद्धि прасиддхи *ж*, ख्याति кхйāти *ж.*, प्रतिष्ठा пратишт̇хā *ж.*; **по́льзоваться ~ю** प्रसिद्ध (मशहूर) होना *нп.*

изве́стн||ый 1. मालूम мāлӯм, ज्ञात гьят; प्रसिद्ध прасиддха, मशहूर машх̆ӯр (*знаменитый*); **~ писа́тель (худо́жник)** प्र-

सिद्ध (मशहूर) लेखक (चित्रकार) *м.*; 2. कुछ кучх, в ~ых слу́чаях कुछ हालतों में, कुछ अवसरों (मौक़ों) पर.

и́звесть *ж.* चूना чӯнā *м.*

извеща́ть खबर (सूचना) देना кхабар (сӯчнā) дэнā *п* ; **вас извести́ли, что...** आप को खबर (सूचना) दी गयी कि...

извеще́ние *с.* सूचना сӯчнā *ж.*; समन саман *м.* (*повестка*).

извине́н||ие *с.* माफी мāфӣ *ж.*, क्षमा кшамā *ж* ; **проси́ть ~ия** माफी (क्षमा) माँगना *п.*; **приношу́ ~ия** माफी (क्षमा) माँगता (चाहता) हूँ.

извини́ть(ся) *см.* извиня́ть(ся)

извин||я́ть माफ़ (क्षमा) करना мāф (кшамā) карнā *п.*; **~и́те** माफ (क्षमा) कीजिये.

извиня́ться माफी (क्षमा) माँगना мāфӣ (кшамā) мāгнā *п.*

извне́ बाहर से бāхар сэ.

изготáвливать बनाना банāнā *п.*, तैयार करना таййāр карнā *п.*

изгото́вить *см.* изготáвливать.

изготовле́ние *с.* बनाना банāна *м.*, तैयारी тайӣāрӣ *ж.*

издава́ть छापना чхāпнā *п.*, जारी (प्रकाशित) करना джāрӣ (пракāшит) карнā *п.*; **кни́га и́здана в 1948 (1950, 1956) году́** किताब (पुस्तक) सन् १९४८ (१९५०, १९५६) में प्रकाशित हुई; **мы э́того не издаём** हम यह प्रकाशित नहीं करते; ~ **зако́н** क़ानून जारी करना *п.*

и́здавна मुद्दत से (हुई) муддат сэ (х̆уӣ), बहुत समय से бах̆ут самай сэ.

издалека́ दूर से дӯр сэ; **мы прие́хали** ~ हम दूर से आये है.

и́здали दूर से дӯр сэ; ~ **ху́же ви́дно** दूर से ठीक नज़र नहीं आता है.

изда́ние *с.* **1.** छपाई чхапāӣ *ж.*, प्रकाशन пракāшан *м*; ~ **газе́т (журна́лов)** समाचार-पत्रों (पत्रिकाओं) का प्रकाशन *м.*; **2.** संस्करण санскаран *м.*; **второ́е ~ э́той кни́ги** इस किताब (पुस्तक) का दूसरा (द्वितीय) संस्करण *м.*

изда́тель *м.* प्रकाशक пракāшак *м.*

издáтельство *с.* प्रकाशन-गृह пракāшан-грих̆ *м.*

издáть *см.* издавáть

издéли||е *с.* चीज़ чӣз *ж*, वस्तु васту *ж*; **кустáрные ~я** दस्तकारी की चीज़ें (वस्तुएँ) *ж мн*

издéржки *мн.* खर्च кхарч *м.*, व्यय вйай *м*

изжóга *ж.* सीने (पेट) की जलन сӣнэ (пэт) кӣ джалан *ж.*

из-за से сэ, के पीछे से кэ пӣчхэ сэ (*откуда-л.*); की वजह [से] кӣ ваджах̆ [сэ], के कारण [से] кэ кāран [сэ] (*по причине*); ~ **границы** विदेश (परदेश) से; **встать ~ столá** मेज पर से उठना *нп.*; ~ **э́того** इस वजह (कारण) से.

излагáть बताना батāнā *п.*, प्रकट करना пракат̇ карнā *п*; ~ **свои мысли** अपने ख़याल (विचार) बताना (प्रकट करना) *п.*

излéчивать इलाज कर देना илāдж кар дэнā *п* (का *кого-л.*), अच्छा कर देना аччхā кар дэнā *п.*

излечи́ть *см.* излéчивать

изложи́ть *см.* излага́ть.

изменéн||ие *с.* तबदीली табдӣли *ж.*, परिवर्तन паривартан *м.*; без **~ий** ज्यों का ज्यों, तबदीली (परिवर्तन) के बिना.

измени́ть(ся) *см.* изменя́ть(ся).

изменя́ть बदलना бадалнā *п.*, तबदील (परिवर्तित) करना табдӣл (паривартит) карнā *п.*

измен||я́ться बदलना бадалнā *нп.*, परिवर्तित होना паривартит хӑонā *нп.*; **вы óчень ~и́лись** आप बहुत बदल गये.

измéрить *см* измеря́ть

измеря́ть नापना нāпнā *п.*, मापना мāпнā *п.*; **измéрьте температýру** टेंपेरेचर लीजिये.

изна́нка *ж.* उलटा ултā *м*

изнутри́ भीतर (अंदर) से бхӣтар (андар) сэ.

изоби́лие *с.* बहुतायत бахӑутāйат *ж*, अधिकता адхиктā *ж.*

изобража́ть चित्रित करना читрит карнā *п* , वर्णन करना варнан карнā *п.* (*описывать*)

изображе́ние *с.* चित्र читра *м.*, तसवीर тасвӣр *ж*

изобрази́тельн||ый: ~ое иску́сство ललित कलाएँ лалит кала̄э̄ *ж мн.*

изобрази́ть *см.* изобража́ть.

изобрести́ *см.* изобрета́ть.

изобрета́тель *м.* आविष्कारक а̄вишка̄рак *м.*, ईजाद करनेवाला ӣджа̄д карнэва̄ла̄ *м.*

изобрета́ть आविष्कार करना а̄вишка̄р карна̄ *п.* (का *что-л.*), ईजाद करना ӣджа̄д карна̄ *п.* (की *что-л.*); ~ спо́соб... ...का तरीक़ा (उपाय) निकालना *п*

изобрете́ние *с* आविष्कार а̄вишка̄р *м.*, ईजाद ӣджа̄д *ж.*

из-под के नीचे से кэ нӣчэ сэ (*откуда-л.*); का ка̄ (*о посуде и т. п.*); ~ де́рева पेड़ के नीचे से; коро́бка ~ конфе́т मिठाइओं का बकस *м.*

Изра́иль इज़राइल изра̄ил.

израсхо́довать खर्च (व्यय) कर देना кхарч (вйай) кар дэна̄ *п.*

и́зредка कभी कभी кабхӣ кабхӣ.

изуми́тельный अजीब аджи́б, आश्चर्यजनक āшчарйаджанак, अद्भुत адбхут.

изуми́ть(ся) *см.* изумля́ть(ся).

изумле́ние *с.* अचरज ачрадж *м*, आश्चर्य āшчарйа *м.*, विस्मय висмай *м.*

изумлённый चकित чакит, विस्मित висмит.

изумля́ть अचंभे में डालना ачамбхэ мэ̄ д̣āлнā *п.*, चकित (विस्मित) करना чакит (висмит) карнā *п*

изумля́ться चकित (विस्मित) होना (हो जाना) чакит (висмит) ҳонā (ҳо джāнā) *нп.*, आश्चर्य करना āшчарйа карнā *п.* (पर *чему-л.*).

изумру́д *м.* ज़मुर्रद замуррад *м.*

изуч||а́ть सीखना си̇кхнā *п.*, अध्ययन करना адхйайан карнā *п.* (का *что-л.*); **я ~а́ю язы́к хи́нди** मैं हिंदी भाषा सीखता हूँ; **я ~и́л язы́к хи́нди** मैं ने हिंदी भाषा सीख ली है.

изуче́ние *с.* सीखना си̇кхнā *м*, अध्ययन адхйайан *м*

изучи́ть *см.* изуча́ть

изю́м *м.* किशमिश кишмиш *м*

изя́щный ललित лалит, सजीला саджӣлā.

ико́на *ж.* देवता का चित्र дэотā кā читра *м*

и́конопись *ж.* देवमाला की चित्रकारी дэомāлā кӣ читракāрӣ *ж.*

икра́ I *ж.* कवीयार кавӣйāр *ж.*, **зерни́стая** ~ दानेदार कवीयार *ж.*; **ке́товая** ~ लाल कवीयार *ж.*; **чёрная** ~ काली कवीयार *ж.*

икра́ II *ж.* (*ноги́*) पिंडली пиндлӣ *ж.*

и́ли या йā, अथवा атхавā, वा вā, ~ ... ~ या ... या, चाहे ... चाहे.

иллюстра́ция *ж.* चित्र читра *м.*, तसवीर тасвӣр *ж.*

иллюстри́рованный: ~ **журна́л** सचित्र पत्रिका сачитра патрикā *ж*

им: э́то им ска́зано यह उस ने कहा йах ус нэ кахā, यह उस का कहना है йах ус кā кахнā хэ; **скажи́те им, что...** उन से कहिये कि ... ун сэ кахийэ ки ...

и́менно ही хӣ; ~ **он** यही, वही; **а** ~ यानी, अर्थात; **вот** ~ ठीक यही, बिलकुल ठीक.

имé||ть के पास (हाँ)... होना кэ па̄с (х̆а̄) .. х̆она̄ *нп.*, रखना ракхна̄ *п.*; ~ **успéх** कामयाब (सफल) होना *нп.*; **я ~ю возмóжность пойти́** मुझे जाने का अवसर (मौक़ा) है, मेरे जाने की संभावना है; **~ете ли вы возмóжность...?** आप को... ...का अवसर (मौक़ा) है?; **~ значéние** महत्व रखना *п.*, महत्वपूर्ण होना *нп.* (के लिये *для кого-л.*, *чего-л.*); **не ~ значéния** महत्वरहित होना *нп.*; **э́то не ~ет значéния** यह कोई महत्व नहीं रखता; **~ в виду́** ध्यान में रखना *п.*

имéться: имéется... [मौजूद] है [мауджӯд] х̆э; **в продáже имéется...** बिक्री के लिये ...है бикрӣ кэ лийэ ..х̆э, **у вас имéется врéмя?** आप के पास वक़्त (समय) है? а̄п кэ па̄с вакт (самай) х̆э?

и́ми: ~ ещё ничегó не сдéлано अभी उन्हों ने कुछ नहीं किया абхӣ унх̆о̄ нэ кучх нах̆ӣ̃ кийа̄.

иммигрáнт *м.* आप्रवासी а̄права̄сӣ *м.*, देशांतरवासी дэша̄нтарва̄сӣ *м.*

иммигра́ция *ж.* आप्रवासन āправāсан *м.*, देशांतरगमन дэшāнтаргаман *м*

иммигри́ровать आप्रवास करना āправāс карнā *п*, देशांतर वास करना дэшāнтар вāс карнā *п.*

импера́тор *м* सम्राट самрāт *м.*, बादशाह бāдшāх *м.*

империали́зм *м.* साम्राज्यवाद сāмрāджйа·вāд *м.*

империали́ст *м.* साम्राज्यवादी сāмрāджйа вāдӣ *м*

империалисти́ческий साम्राज्यवादी сāмрā-джйавāдӣ.

и́мпорт *м.* आयात āйāт *м.*

импорти́ровать आयात करना āйāт карнā *п.*, बाहर से मँगाना бāхар сэ мāгāнā *п.*

и́мпортный आयात āйāт.

импрессиони́зм *м.* प्रभाववाद прабхāо-вāд *м.*

иму́щество *с.* संपत्ति сампатти *ж.*, जाय-दाद джāйдāд *ж.*; सामान сāмāн *м.* (*вещи*)

и́мя *с.* नाम нāм *м.*; **как ва́ше ~?** आप

का नाम क्या है?; имени... ...नामक, नामी; называть по имени नाम से (लेकर) पुकारना п.; во ~ के नाम पर; от имени के नाम से, की ओर से; на ~ के नाम.

ина́че 1. दूसरी तरह से дӯсрӣ тарах̆ сэ, दूसरे तरीक़े (प्रकार) से дӯсрэ тарӣкэ (пракāр) сэ; **э́то на́до сде́лать** ~ यह दूसरी तरह से करना चाहिये; 2. नहीं तो нах̆ӣ̃ то, अन्यथा анйатхā; ~ **мы не успе́ем** नहीं तो हम को देर लगेगी.

инвали́д *м.* पंगु пангу *м.*, अपाहिज апāх̆идж *м.*

инвента́рь *м.* औजार аузāр *м. мн.*, उपकरण упакаран *м. мн.*, सामान сāмāн *м.*; **спорти́вный** ~ स्पोर्ट (खेल-कूद) के उपकरण *м. мн.*

инде́ец *м.* रेड इंडियन рэд индийан *м.*

инде́йка *ж.* पेरू-मुर्गी пэрӯ-мургӣ *ж.*

индивидуа́льный निजी ниджӣ, व्यक्तिगत вйактигат.

инди́ец *м.* हिंदुस्तानी х̆индустāнӣ *м*, भारतीय бхāратӣйа *м.*

И́ндия हिंदुस्तान хӑиндуста̄н, भारत бха̄рат.

индо́лог *м.* भारततत्व-वेत्ता бха̄раттатва-вэтта̄ *м*

индоло́гия *ж.* भारततत्व бха̄раттатва *м*

индонези́ец *м.* इडोनेशियन индонэшийан *м.*, हिदेशियन хиндэшийан *м.*

индонези́йский इंडोनेशियन индонэшийан

Индоне́зия इंडोनेशिया индонэшийа̄, हिदेशिया хӑиндэшийа̄.

индуи́зм *м* हिंदुत्व хӑиндӯтва *м.*

инду́с *м.* हिंदू хӑиндӯ *м.*

индустриализа́ция *ж.* औद्योगीकरण аудйогӣкаран *м.*

индустриа́льн||ый औद्योगिक аудйогик; ~ая страна́ औद्योगिक देश *м.*

инду́стрия *ж.* उद्योग удйог *м.*; лёгкая ~ हलका उद्योग *м*; тяжёлая ~ भारी उद्योग *м.*

индю́к *м* पेरू пэрӯ *м*

и́ней *с.* पाला па̄ла̄ *м*

инжене́р *м.* इंजीनियर инджӣнийар *м.*

инжи́р *м.* अंजीर анджӣр *м*

инициáлы *мн.* नाम के आद्याक्षर нāм кэ āдйāкшар *м. мн.*, как **вáши** ~? आप के नाम के आद्याक्षर क्या हैं?

инициатив||а *ж* पहलक़दमी пах̆алкадмӣ *ж.*, पहल пах̆ал *м.*; **проявлять** ~у पहलकदमी (पहल) करना *п*

инкрустáция *ж.* पच्चीकारी паччӣкāрӣ *ж.*

иногдá कभी [कभी] кабхӣ [кабхӣ].

инозéмный विदेशी видэшӣ, ग़ैरमुल्की ġайрмулкӣ.

инóй 1. दूसरा дӯсрā, अन्य анйа; **инЫми словáми** दूसरे शब्दों में; 2. (*некоторый*) कोई коӣ; ◊ ~ раз कभी कभी.

иностранец *м* विदेशी видэшӣ *м.*, ग़ैरमुल्की гайрмулкӣ *м.*

иностранный विदेशी видэшӣ, ग़ैरमुल्की ġайрмулкӣ; ~ **язык** विदेशी भाषा *ж.*

институт *м* विद्यालय видйāлай *м.*, इंस्टीट्यूट инстӣṫйӯṫ *м.*, संस्था санстхā *ж.*; **научно-исследовательский** ~ वैज्ञानिक अनुसधानशाला *ж*

инструктор *м* आदेशक āдэшак *м*

инстру́кция *ж.* आदेश āдэш *м.*, हिदायत х̆идāйат *ж.*; हिदायतनामा х̆идāйатнāмā *м.* (*письменная*).

инструме́нт *м.* हथियार х̆атхийāр *м.*, यंत्र йантра *м*, आला āлā *м.*, **музыка́льный** ~ बाजा *м.*, वाद्ययंत्र *м*

интеллиге́нция *ж.* बुद्धिजीवी-वर्ग буддхиджӣвӣ-варга *м. мн.*; बुद्धिजीवी लोग буддхиджӣвӣ лог *м. мн* (*интеллигенты*).

интервью́ *с.* भेंट бхэ̃т *ж.*, मुलाक़ात мулāкāт *ж.*, इंटरव्यू интарвйӯ *м.*; **брать** ~ इंटरव्यू लेना *п.*; **дава́ть** ~ इंटरव्यू देना *п*

интере́с *м.* दिलचस्पी дилчаспӣ *ж.*, [अभि] रुचि [абхи] ручи *ж.*

интере́сно: е́сли вам ~ . . अगर आप को ... से दिलचस्पी है агар āп ко . . сэ дилчаспӣ х̆э; ~ **знать, что...** दिलचस्पी की बात यह है कि... дилчаспӣ кӣ бāт йах̆ х̆э ки ..

интере́сный दिलचस्प дилчасп, रुचिकर ручикар; ख़ूबसूरत кхӯбсӯрат, सुंदर сундар (*красивый*).

интерес||ова́ть दिलचस्प (रुचिकर) होना дилчасп (ручикар) ҳонā *нп.* (को *кого-л.*), **меня́ ~у́ет...** मुझे... दिलचस्प (रुचिकर) है, मुझे... से दिलचस्पी है.

интересова́ться दिलचस्पी लेना дилчаспӣ лэнā *п.* (में *кем-л.*, *чем-л.*), रुचि रखना ручи ракхнā *п.* (में *кем-л.*, *чем-л.*).

интерна́т *м.* बोर्डिंग-स्कूल бординг-скӯл *м.*

интернационали́зм *м.* अंतर्राष्ट्रीयता антаррāшт̣рӣйатā *ж.*

интернациона́льный अंतर्राष्ट्रीय антаррāшт̣рӣйа.

интури́ст *м.* इंटूरिस्ट ин̣т̣ӯрист̣ *м.*

информацио́нн||ый: ~ое бюро́ समाचार-समिति самāчāр-самити *ж.*, सूचना-विभाग сӯчнā-вибхāг *м.*

информа́ция *ж.* खबर к̱хабар *ж.*, सूचना сӯчнā *ж.*, समाचार самāчāр *м.*

информи́ровать ख़बर (सूचना) देना кхабар (сӯчнā) дэнā *п.* (की *о чём-л.*).

инциде́нт *м.* घटना гхат̣нā *ж.*

Иорда́ния जोर्डन джордан.

ипподро́м *м.* घुड़दौड़ का मैदान гхурдаур кā майдāн *м.*, रेसकोर्स рэскорс *м.*

Ира́к इराक़ ирāк.

Ира́н ईरान ӣрāн.

ира́нец *м.* ईरानी ӣрāнӣ *м.*

ира́нский ईरानी ӣрāнӣ.

ирла́ндец *м* आयरिशमैन āйаришмайн *м.*

Ирла́ндия आयर्लैंड āйарлайнд.

ирла́ндский आयरिश āйариш.

ирригá́ция *ж.* सिंचाई синчāӣ *ж.*, आबपाशी āбпāшӣ *ж.*

иска́ть ढूँढ़ना дхӯрхнā *п.*, खोजना кходжнā *п.*, तलाश करना талāш карнā *п.*; **я ищу́...** मैं ... ढूँढ़ (खोज) रहा हूँ; **что (кого́) вы и́щете?** आप किस को ढूँढ़ते (खोजते) हैं?

исключ||а́ть [बाहर] निकालना [бāхар] никāлнā *п.*, बाहर करना бāхар карнā *п.*, बरखास्त करना баркхāст карнā *п.*; काटना кāтнā *п.* (*вычёркивать*); **~и́ть из соста́ва кома́нды** टीम से बाहर निकाल देना *п.*

исключéни||е *с.* बहिष्कार бахишкāр *м* (*откуда-л.*); अपवाद апвāд *м.* (*из правила*); **в вúде ~я** अपवाद के तौर पर; **за ~ем** छोड़कर; **без ~я** बिना अपवाद के.

исключúтельн||ый: в ~ых слýчаях विशेष अवसरों पर вишэш авасарõ пар, ख़ास मौकों पर кхāс маукõ пар.

исключúть *см.* исключáть

úскренн||ий सच्चा саччā, हार्दिक хāрдик; **с ~им привéтом** हार्दिक अभिवादन से.

искýсный चतुर чатур, कुशल кушал

искýсственный बनावटी банāотӣ, नक़ली наклӣ, कृत्रिम критрим; **~ жéмчуг** नक़ली मोती *м.*; **~ шёлк** नक़ली रेशम *м.*

искýсств||о *с.* कला калā *ж.*; **произведéние ~а** कलाकृति *ж*

ислáм *м.* इसलाम ислāм *м.*

исландец *м.* आइसलैंडियन āислайндийан *м.*

Ислáндия आइसलैंड āислайнд

испáнец *м.* स्पेनी спэнӣ *м*

Испáния स्पेन спэн

испáнский स्पेनी спэнӣ.

исполкóм *м.* (исполнúтельный комитéт) कार्यसमिति кāрйасамити *ж.*

исполнéни||е *с. театр.* अभिनय абхинай *м.*, अदाकारी адāкāрī *ж*; वाद्य вāдйа *м* (*муз произведения*); गाना гāнā *м* (*пение*); **в** ~**и** अभिनेता...; अभिनेत्री... (*об артистке*), गायक ...; गायिनी ... (*о певице*).

исполнúтель *м.* अदाकार адāкāр *м.* (*артист*), वाद्यकार вāдйакāр *м.* (*музыкант*)

испóлнить(ся) *см.* исполня́ть(ся).

исполня́ть 1. पूरा (पूर्ण, अदा) करना пӯрā (пӯрна, адā) карнā *п.*, तामील करना тāмӣл карнā *п* (की *что-л.*); **испóлните моió прóсьбу** मेरी बिनती पूरी कीजिये; **2.** *театр.* अदा (अभिनय) करना адā (абхинай) карнā *п.*; ~ **роль** पार्ट अदा करना *п.*

исполня́ться पूरा होना пӯрā х̆онā *нп.*, हो जाना х̆о джāнā *нп.*; **мне испóлнилось 20 лет (24 гóда)** मेरी उम्र के २० (२४)

साल पूरे हो गये, मेरी उम्र २० (२४) साल की हो गयी.

испóльзование *с.* इस्तेमाल истэмāл *м.*, उपयोग упайог *м.*, प्रयोग прайог *м*

испóльзовать इस्तेमाल करना истэмāл карнā *п.*, उपयोग (प्रयोग) करना упайог (прайог) карнā *п.* (का *кого-л.*, *что-л.*); **~ свобóдное врéмя** फ़ुरसत का वक़्त इस्तेमाल करना *п*

испóрти||ть बिगाड़ देना бигāр дэнā *п.*, खराब कर देना кхарāб кар дэнā *п.*; **я ~л конвéрт (бланк)** मैं ने लिफ़ाफ़े (फ़ार्म) को बिगाड़ दिया.

испóрти||ться बिगड़ जाना бигар джāнā *нп.*, ख़राब हो जाना кхарāб ҳо джāнā *нп*; **авторýчка (погóда) ~лась** फ़ाउंटेनपेन (मौसिम) बिगड़ गया.

испрáвить *см.* исправля́ть.

исправля́ть ठीक (दुरुस्त) करना тхйк (дуруст) карнā *п.*; सुधारना судхāрнā *п* (*улучшать*); **испрáвьте, пожáлуйста** मेहरबानी (कृपा) करके ठीक कीजिये.

испугá||ть डरा देना дарā дэнā *п.*; **вы меня́ ~ли!** आप ने मुझे डरा दिया!

испугáться डर जाना дар джāнā *нп.*, डर लग जाना дар лаг джāнā *нп*

испытáние *с* इम्तहान имтахāн *м.*, परीक्षा парӣкшā *ж*; **вы́держать ~** इम्तहान (परीक्षा) पास कर लेना *п.*

испытáть *см.* испы́тывать

испы́тывать 1. परखना паракхнā *п.*, जाँचना джāчнā *п*, आजमाना āзмāнā *п.*, जाँच (आजमाइश, परीक्षा) करना джāч (āзмāиш, парӣкшā) карнā *п.* (की *кого-л*, *что-л*); **испытáть свои́ си́лы** अपनी ताक़त (शक्ति) आजमा लेना *п*; **2.** महसूस करना махсӯс карнā *п*, अनुभव करना анубхав карнā *п* (का *что-л*); **я испытáл большóе удовóльствие** मुझे बड़ी खुशी हुई.

исслéдование *с.* खोज кходж *ж.*, जाँच джāч *ж.*, अनुसंधान анусандхāн *м.*, अन्वेषण анвэшан *м.*, निबंध нибандх *м* (*сочинение*).

исслéдователь *м.* अनुसंधानकर्ता анусандхāнкартā *м.*, अन्वेषक анвэшак *м.*

исслéдовать जाँचना джā̃чнā *п.*, खोज (जाँच) करना кходж (джā̃ч) карнā *п.* (की *что-л.*), अनुसंधान (अन्वेषण) करना анусандхāн (анвэшан) карнā *п.* (का *что-л.*).

истекáть पूरा (समाप्त) होना (हो जाना) пӯрā (самāпта) х̆онā (х̆о джāнā) *нп.*, गुज़र (बीत) जाना гузар (бӣт) джāнā *нп.*; **врéмя истеклó** वक़्त (समय) पूरा (समाप्त) हो गया.

истéчь *см.* истекáть.

и́стина *ж.* सचाई сачāӣ *ж.*, सत्य сатйа *м.*

и́стинный सच्चा саччā, वास्तविक вāставик.

истóрик *м.* इतिहासकार итих̆āскāр *м.*, इतिहासवेत्ता итих̆āсвэттā *м.*

истори́ческий ऐतिहासिक айтих̆āсик.

истóрия *ж.* इतिहास итих̆āс *м.*, तारीख़ тāрӣкх *ж.*, इतिहास-शास्त्र итих̆āс-шāстра *м.* (*наука*).

истóчник *м.* **1.** चश्मा чашмā *м.*, सोता

сотā *м.*, स्रोत срот *м.*; минерáльный ~ खनिज पानी का चश्मा (सोता, स्रोत) *м.*; 2. सूत्र сӯтра *м.*, स्रोत срот *м.*; из достовéрных ~ов विश्वस्त सूत्रों से.

истрáтить खर्च (व्यय) कर देना ќхарч (вйай) кар дэнā *п.*

исчезáть गायब (गुम) होना (हो जाना) ġāйаб (гум) х̆онā (х̆о джāнā) *нп.*, मिटना миṫнā *нп.*; छिपना чхипнā *нп.* (*прятаться*).

исчéзнуть *см.* исчезáть.

исчéрпать *см* исчéрпывать.

исчéрпывать खर्च (व्यय) करना ќхарч (вйай) карнā *п* (*напр. средства*); हल करना х̆ал карнā *п.* (*разрешать вопрос*); सुलझाना сулджхāнā *п.*, निबटाना нибṫāнā *п.* (*улаживать*).

исчéрпывающ||ий: ~**ие свéдения** पूरी खबरें пӯрӣ ќхабарэ̄ *ж. мн.*, पूरे (संपूर्ण) समाचार пӯрэ (сампӯрна) самāчāр *м. мн.*

итáк अच्छा аччхā, इस तरह (प्रकार) ис тарах̆ (пракāр).

Ита́лия इटली ита̇ли̅.

италья́нец *м* इटालियन ита̇̄лии̅ан *м.*

италья́нский इटालियन ита̇̄лии̅ан.

и т. д. (и так да́лее) इत्यादि итйа̄ди, वग़ैरह вагайрах̆.

ито́г *м.* 1. कुल जोड़ кул джоṙ *м.*, पूर्ण योग пу̅рна йог *м.*; **о́бщий** ~ कुल जोड़ *м.*, पूर्ण योग *м.*; 2. नतीजा нати̅джа̄ *м.*, परिणाम парина̄м *м.*; ~**и соревнова́ния** मुक़ाबले (प्रतियोगिता) के नतीजे (परिणाम) *м. мн.*; **в** ~**е** के फलस्वरूप, नतीजे में.

и т. п. (и тому́ подо́бное) इत्यादि итйа̄ди, वगैरह вагайрах̆.

их: **их здесь не́ было** वे यहाँ नहीं थे вэ йах̆а̄̃ нах̆и̅̃ тхэ; **вы их не ви́дели?** आप ने उन को नहीं देखा? а̄п нэ ун ко нах̆и̅̃ дэкха̄?; **э́то их места́** यह उन की सीटें हैं йах̆ ун ки̅ си̅т̇э̃ х̆эи̅.

ию́л||ь *м.* जुलाई джула̄и̅ *ж.*; **пе́рвого** ~**я** पहली जुलाई को.

ию́нь *м* जून джу̅н *м.*

Й

Йе́мен यमन йаман.

йод *м.* आयोडीन а̄йодӣн *м.*

К

к 1. की तरफ़ (ओर) кӣ тараф (ор), के पास кэ па̄с; **иди́те к нам** हमारे पास चलिये; 2. के यहाँ (घर) кэ йаха̄̃ (гхар), **пойдёмте к нам** हमारे यहाँ (घर) चलें; **я к нему́ не заходи́л** मैं उस के यहाँ (घर) नहीं गया था; 3. तक так; **приходи́те к ча́су (к двум, к пяти́ часа́м)** एक (दो, पाँच) बजे तक आइये; **он придёт к трём часа́м** वह तीन बजे तक आएगा; 4. के लिये кэ лийэ, में мэ̃; **что сего́дня к за́втраку (обе́ду, к у́жину)?** आज नाश्ते (डिनर, ब्यालू) में क्या है?; **к чему́ э́то?** यह किस लिये है?; 5. से сэ, के प्रति кэ прати; **любо́вь к ро́дине** देश

से प्रेम *м.*; ◇ **к счáстью** सौभाग्यवश, ख़ुशक़िस्मती से; **к несчáстью** दुर्भाग्यवश, बदक़िस्मती से.

кабачки́ *мн* घिया-कद्दू гхийā-каддӯ *м.*

каби́на *ж.* कोठरी котхрӣ *ж.*, केबिन кэбин *ж.*, कमरा камрā *м.*; ~ **для голосовáния** वोट देने की केबिन *ж.*; **душевáя** ~ फ़ौवारेदार ग़ुस्ल-खाना *м.*; ~ **для купáющихся** नहानेवालों के सामान की कोठरी (केबिन) *ж*; ~ **ли́фта** लिफ़्ट की केबिन *ж.*; ~ **самолёта** हवाई जहाज की केबिन *ж.*

кабинéт *м* कमरा камрā *м.*; **рабóчий** ~ काम करने का कमरा *м*; ◇ ~ **мини́стров** मंत्रि-मंडल *м.*

каблу́к *м* एड़ी эр̣ӣ *ж.*; **óбувь на высóком каблукé** ऊँची एड़ी के जूते *м мн.*

Кабу́л काबुल кāбул

Кавкáз काकेशिया кāкэшийā.

кавкáзский काकेशिया [का] кāкэшийā [кā]

кадр *м.* दृश्य дришйа *м*, झाँकी джхāкӣ *ж.*

кáждый हर х̆ар, प्रत्येक пратйэк, हरेक

х̆арэк; ~ день हर दिन (रोज़), प्रतिदिन; ~ из нас हम में से हरेक.

каза́ться मालूम होना (पड़ना) ма̄лӯм х̆она̄ (пар̣на̄) *нп.*, जान पड़ना джа̄н пар̣на̄ *нп.*, लगना лагна̄ *нп.*; **мне ка́жется, что...** मुझे मालूम होता (जान पड़ता, लगता) है कि...; **ка́жется, что...** मालूम होता (जान पड़ता, लगता) है कि...; **я, ка́жется, не опозда́л** जान पड़ता है कि मुझे देर नहीं हुई.

каза́х *м.* कज़ाख़ каза̄кх *м*

Каза́хская ССР कज़ाख़स्तान सोवियत समाजवादी प्रजातन्त्र каза̄кхста̄н совийат сама̄джва̄дӣ праджа̄тантра.

каза́хский कज़ाख़ каза̄кх.

Казахста́н कज़ाख़स्तान каза̄кхста̄н

Каи́р काहिरा ка̄х̆ира̄.

как 1. कैसे кайсэ, किस तरह кис тарах̆; **~ вам нра́вится ...?** आप को कैसे... लगता है?; **~ пройти́ (прое́хать)?** कैसे जाना चाहिये?; **~ мне попа́сть на вокза́л?** मैं कैसे (किस तरह) स्टेशन पहुँचूँ?;

2. क्या кйā; ~ **вáше и́мя?**, ~ **вас зовýт?** आप का नाम क्या है?; ~ **называ́ется э́та ýлица (плóщадь)?** इस सड़क (स्क्वायर) का नाम क्या है?; ~ **мне быть?** मैं क्या करूँ?; 3. जब [कि] джаб [ки]; **с тех пор** ~ जब से; **в то врéмя** ~ जब [कि], जिस वक़्त... तब; ◇~ **бýдто** जैसे [कि], मानों; ~ **раз вóвремя** ठीक वक़्त (समय) पर; ~ **напримéр** जैसा कि, मिसाल (उदाहरण) के लिये; **я ви́дел,** ~ **он ушёл** मैं ने उस को जाते देखा.

какáо *с.* कोको коко *м.*

кáк-нибудь किसी न किसी तरह (प्रकार) кисӣ на кисӣ тарах̆ (пракāр); कभी кабхӣ, किसी दिन кисӣ дин (*когда-нибудь*); **я ~ зайдý** मैं कभी (किसी दिन) आऊँगा.

какóв: каковы́ результáты игры́? खेल के नतीजे कैसे हैं? кхэл кэ натӣджэ кайсэ х̆эй?

как||óй कैसा кайсā, कौन каун, कौनसा каунсā (*какой именно*); क्या кйā (*что за*);

~им óбразом कैसे, किस तरह; ~ýю кни́гу (~и́е духи́) вы мне рекомендýете? आप के विचार में कौनसी किताब (कौनसा अतर) मेरे लिये मुनासिब है?

какóй-нибудь कोई кой, एक эк.

какóй-то *см* какóй-нибудь

кáк-то किसी तरह кисӣ тарах̆ (*каким-то образом*); एक बार эк бāр, एक दिन эк дин (*однажды*); я э́того ~ не замéтил किसी तरह यह मुझे नज़र नहीं आया; я ~ здесь был एक दिन तो मैं यहाँ था.

календáрь *м* कैलेंडर кайлэндар *м*, तिथि-पत्र титхи-патра *м*, जंत्री джантрӣ *ж.*; настóльный ~ मेज का कैलेंडर *м*; настéнный ~ दीवारी कैलेंडर *м*

калóши *мн* रबड़ के जूते рабар кэ джӯтэ *м. мн*

Калькýтта कलकत्ता калкаттā.

кальсóны *мн.* नीचे का पाजामा нӣчэ кā пāджāмā *м.*

Камбóджа कंबोडिया камбодийā

каменноуго́льный: ~ **бассе́йн** कोयला-क्षेत्र койла̄-кшэтра *м.*

ка́менный पत्थर का паттхар ка̄; पक्का пакка̄ (*напр. о доме*).

ка́менщик *м* राजगीर ра̄джгӣр *м.*, थवई тхаваӣ *м.*

ка́мень *м.* पत्थर паттхар *м.*; कंकर канкар *м.* (*галька*); मणि мани *ж.* (*драгоценный*).

ка́мера *ж.* **1.: фотографи́ческая** ~ केमरा кэмара̄ *м.*; **2.:** ~ **хране́ния багажа́** असबाबघर асба̄бгхар *м*, लगेजघर лагэджгхар *м*; **3.:** ~ **мяча́** गेंद का ट्यूब гэ̄д ка̄ ṫйӯб *м.*; **автомоби́льная** ~ मोटर [के पहिये] का ट्यूब моṫар [кэ пахийэ] ка̄ ṫйӯб *м.*

ка́мерн||ый: конце́рт ~ой му́зыки कमरे का कंसर्ट камрэ ка̄ канса́рṫ *м.*

каме́я *ж.* कमियो камийо *м.*

ками́н *м.* अँगीठी а̄гӣṫхӣ *ж*, आतशदान а̄ташда̄н *м.*

кампа́ния *ж.* आंदोलन а̄ндолан *м.*; изби-

ра́тельная ~ चुनाव-आंदोलन *м.*, निर्वाचन-आंदोलन *м.*

камфара́ *ж.* काफ़ूर ка̄фӯр *м.*, कर्पूर карпӯр *м.*

кана́ва *ж.* नाला на̄ла̄ *м.*, नाली на̄лӣ *ж.*, मोरी морӣ *ж.*

Кана́да कनाडा кана̄да̄.

кана́дец *м.* कनाडावासी кана̄да̄ва̄сӣ *м.*, कनाडियन кана̄дийан *м.*

кана́дский कनाडियन кана̄дийан

кана́л *м.* नहर наҳар *ж.*; **ороси́тельный** ~ [सिंचाई की] नहर *ж.*

канализа́ция *ж.* मोरी морӣ *ж.*, नाली की व्यवस्था на̄лӣ кӣ вйавастха̄ *ж.*, शौचालय шауча̄лай *м.*

кана́т *м.* रस्सा расса̄ *м*

Канбе́рра कैनबरा кайнбара̄.

кандида́т *м.* उम्मेदवार уммэдва̄р *м.*; ~ **нау́к** विज्ञान का उम्मेदवार *м.*

кандидату́ра *ж.* उम्मेदवार уммэдва̄р *м.*, उम्मेदवारी уммэдва̄рӣ *ж.*

кани́кулы *мн.* छुट्टी чхуттӣ *ж.*, अवकाश-

-काल авакāш-кāл *м.*; **зи́мние** ~ जाड़ों की छुट्टियाँ *ж. мн.*; **ле́тние** ~ गरमियों की छुट्टियाँ *ж. мн.*

каноэ́ *с спорт.* कनो [नाव] кано [нāо] *ж.*

канта́та *ж* कंटाटा каṅтāтā *м*

канцеля́рия *ж.* दफ़्तर дафтар *м.*, कार्यालय кāрйāлай *м.*, आफ़िस āфис *м.*

канцеля́рск||ий: ~ие принадле́жности काग़ज़-क़लम кāгаз-калам *м.*, दफ़्तरी सामान дафтарӣ сāмāн *м.*

ка́пать टपकना тапакнā *нп.*, बूँद बूँद बहना бӯ̃д бӯ̃д бахнā *нп.*

капе́лла *ж.* संगीत-मंडली сангӣт-маṅдлӣ *ж.*; **хорова́я** ~ कोरस की संगीत-मंडली *ж.*

капельди́нер *м.* बक्सकीपर бакскӣпар *м.*

капельме́йстер *м.* बैंडमास्टर байндмā-стар *м*

капита́л *м* पूँजी пӯ̃джӣ *ж.*, सर्माया сармāйā *м.*

капитали́зм *м.* पूँजीवाद пӯ̃джӣвāд *м.*, सर्मायादारी сармāйāдāрӣ *ж.*

капитали́ст *м.* पूँजीपति пӯджӣпати *м.*, पूँजीवादी пӯджӣвāдӣ *м.*, समयादार сармāйāдāр *м.*

капиталисти́ческий पूँजीवादी пӯджӣвāдӣ, समयादारी сармāйāдāрӣ.

капита́льн||ый बुनियादी бунийāдӣ, आधारभूत āдхāрбхӯт; ~ое строительство बुनियादी निर्माणकार्य *м*

капита́н *м.* कप्तान каптāн *м.*; ~ кома́нды टीम का कप्तान *м.*

ка́пл||я *ж* बूँद бӯд *ж.*; глазны́е ~и आँख की दवा *ж.*

ка́пор *м* कनटोप кантоп *м.*, हुड хўд *м.*

капу́ста *ж.* गोभी гобхӣ *ж*; ки́слая ~ खट्टी गोभी *ж.*; цветна́я ~ फूलगोभी *ж.*; брю́ссельская ~ ब्रुसेल्स की गोभी *ж.*

капюшо́н *м.* कनटोप кантоп *м.*, हुड хўд *м.*

кара́куль *м* कराकुला की भेंड़ की खाल карāкулā кӣ бхэ̄р кӣ кхāл *ж.*

каранда́ш *м.* पेन्सिल пэнсил *ж.*; хими́ческий ~ रोशनाई (स्याही) की पेन्सिल *ж.*; цветно́й ~ रंगीन पेन्सिल *ж.*

каранти́н *м.* कोरांटीन корāнтӣн *м.*

кара́сь *м.* जर्द-मछली зард-мачхлӣ *ж*

карау́л *м.* पहरा паҳрā *м*, गारद гāрад *м.*; **почётный** ~ सलामी *ж.*, गार्ड आफ़ आनर *м.*

Кара́чи कराची карāчӣ.

каре́льск||ий: ~ая берёза करेल बर्च карэл барч *м.*

карикату́ра *ж.* कारटून кāртӯн *м.*

карма́н *м.* जेब джэб *м.*; **положи́ть в** ~ जेब में डालना (डाल देना) *п.*

карма́нн||ый जेब का джэб кā, जेबी джэбӣ; ~ **фона́рик** टार्च *ж*; **~ые часы́** जेब की घड़ी *ж.*

карнава́л *м.* कार्निवाल кāрнивāл *м.*

карни́з *м.* कारनिस кāрнис *ж.*, कँगनी кāгни *ж.*, छज्जा чхаджджā *м.*

карп *м* कर्प-मछली карп-мачхлӣ *ж.*

ка́рта *ж.* मानचित्र мāнчитра *м.*, नक़शा накшā *м.*

карти́на *ж.* चित्र читра *м.*, तसवीर тасвӣр *ж.*

картóн *м.* दफ़्ती дафтӣ *ж.*

картóфель *м.* आलू āлӯ *м.*

картóфельн||ый: ~ая **мукá** आलू का आटा āлӯ кā āтā *м.*; ~ **суп** आलू का शोरबा āлӯ кā шорбā *м.*

кáрточка *ж.* कार्ड кāрд *м.*, टिकट ṫикаṫ *м.*; **визитная** ~ परिचय-कार्ड *м.*, मुलाक़ाती कार्ड (टिकट) *м.*; **фотографическая** ~ फ़ोटो *м.*, फ़ोटोचित्र *м*

карусéль *ж.* चरखी чаркхӣ *ж.*

касáться 1. छूना чхӯнā *п.*, स्पर्श करना спарша карнā *п.*; 2. (*упоминать*) ज़िक्र करना зикр карнā *п.* (का *чего-л.*), चर्चा करना чарчā карнā *п.* (की *чего-л.*); **э́того вопрóса мы не касáлись** हम ने इस सवाल (प्रश्न) का ज़िक्र नहीं किया.

кáсса *ж.* कैशबाक्स кайшбāкс *м.*; **билéтная** ~ टिकट-घर *м.*; **театрáльная** ~ थियेटर का टिकट-घर *м.*; **сберегáтельная** बचत-बैंक *м.*, सेविंग-बैंक *м*

кассéт||а *ж.* कार्ट्रिज кāрṫридж *м.*; **зарядите** ~у कार्ट्रिज भर दीजिये.

касси́р *м.* केशियर кэшийар *м.*; खज़ानची кхазāнчӣ *м.* (*напр. предприятия*); टिकट-बाबू ṫикаṫ-бāбӯ *м.* (*билетной кассы*)

ка́ста *ж.* जाति джāти *ж.*, वर्ण варна *м.*

касто́ров||ый: ~ое ма́сло रेंड़ का तेल рэ̄р̣ кā тэл *м.*

кастрю́ля *ж.* पतीला патӣлā *м.*

катало́г *м.* सूची сӯчӣ *ж.*, सूचीपत्र сӯчӣпатра *м.*; есть ли у вас ~? क्या आप के पास सूचीपत्र है?; ~ вы́ставки प्रदर्शनी का सूचीपत्र *м.*

ката́р *м.* श्लेष्मा шлэшмā *м.*

ката́ться सवारी करना савāрӣ карнā *п.* (की *на чем-л.*); ~ на конька́х स्केटिंग करना *п.*; вы ката́етесь на конька́х (на велосипе́де)? आप स्केटिंग करना (साइकिल चलाना) जानते हैं?; пойдём ~ на маши́не! मोटर पर सैर करने चलें!

катего́ри||я *ж.* दर्जा дарджā *м.*, श्रेणी шрэнӣ *ж.*; пе́рвой ~и अव्वल दर्जे का, प्रथम श्रेणी का.

ка́тер *м* कश्ती каштӣ *ж.*, नाव нāо *ж.*

атóк *м.* स्केटिंग-रिंक скэ̆тинг-ринк *м.*, स्केटिंग का मैदान скэ̆тинг кā майдāн *м*; **лéтний** ~ गरमियो के स्केटिंग का मैदान *м*

катóлик *м.* कैथोलिक кайтхолик *м*

католици́зм *м* कैथोलीसिज़्म кайтхолӣсизм *м.*

католи́ческий कैथोलिक кайтхолик

катýшка *ж.* अटेरन атэран *м.*, रील рӣл *ж.*

Катманду́ काठमाडू кāтхмāндӯ.

каучýк *м.* रबड़ рабар *м.*

кафé *с.* काफ़े кāфэ *м.*, कहवाखाना каҳвāкхāнā *м.*, काफ़ी-घर кāфӣ-гхар *м.*; **лéтнее** ~ गरमियों का क़हवाखाना *м.*, ~ **-морóженое** आइसक्रीम-काफ़े *м.*

кáфедр||а *ж.* ज्ञानपीठ гьяํнпӣтх *ж.*; **завéдующий** ~**ой** ज्ञानपीठ का अध्यक्ष *м.*

качáть हिलाना ҳ̆илāнā *п.*, झुलाना джхулāнā *п.*; पंप करना памп карнā *п*, पंप से निकालना памп сэ никāлнā *п.* (*насосом*).

качáться हिलना ҳ̆илнā *нп.*, झूलना

джхӯлнā *нп.*; ~ **в гамаке́ (на каче́лях)** झूला झूलना *нп.*
каче́ли *мн.* झूला джхӯлā *м.*, हिंडोला хиндолā *м*
ка́честв||о *с.* गुण гун *м.*, क्वालिटी квāлитӣ *ж.*; **высшего ~а** बढ़िया क्वालिटी का; **плохо́го ~а** घटिया क्वालिटी का.
ка́чк||а *ж.* डोलना долнā *м.*, थरथराहट тхартхарāхат *ж.*; **я не переношу́ ~и** मुझ से डोलना सहा नहीं जाता.
ка́ша *ж.* दलिया далийā *м.*; **гре́чневая ~** मोथी का दलिया *м.*; **ма́нная ~** सूजी का दलिया *м.*; सूजी की खीर *ж.* (*на молоке*); **ри́совая ~** भात *м.*; खीर *ж.* (*на молоке*).
ка́шель *м.* खाँसी кхāсӣ *ж.*; **у меня́ ~** मुझे खाँसी हुई.
ка́шлять खाँसना кхāснā *нп*
кашне́ *с.* गुलूबंद гулӯбанд *м.*, गलाबंद галāбанд *м*
кашта́н *м* शाहबलूत का फल шāхбалӯт кā пхал *м.* (*плод*); शाहबलूत шāхбалӯт *м* (*дерево*)

с *м.* केक кэк *м.*

ı: ~ вы рабóтаете? आप किस काम पर ? āп кис кāм пар х̆э̄й?; с ~ вы раз- эвáривали? आप ने किस से बातें की? ı нэ кис сэ бāтэ̄ кӣ?

ния कीनिया кӣнийā.

ıи *с* टोपी топӣ *ж.*

осúн *м.* केरासीन [-तेल] кэрāсӣн [-тэл] ., तेल тэл *м.*

осúнка *ж.* केरासीन-तेल का चूल्हा кэ- ıсӣн-тэл кā чӯлх̆ā *м.*

а *ж.* साइबेरियन सैमेन сāибэрийан ıймэн *ж*

úр *м.* दही дах̆ӣ *м.*

áть सिर हिलाना сир х̆илāнā *п.*

нýть *см* кивáть.

áть फेंकना пхэ̄кнā *п.*, डालना д̣āл- i *п*

ó *с. см* килогрáмм

огрáмм *м.* किलोग्राम килогрāм *м*

омéтр *м.* किलोमीटर киломӣтар *м.*

ьки *мн.* स्प्रैट-मछली спрайт-мачхлӣ *ж.*

кинó *с.* सिनेमा синэмā *м.*; सिनेमा-घर синэмā-гхар *м.* (*помещение*)

киноактёр *м.* सिनेमा-अभिनेता синэмā-абхинэтā *м.*

киноактрúса *ж.* सिनेमा-अभिनेत्री синэмā-абхинэтрӣ *ж.*

киножурнáл *м.* समाचार-संबंधी फ़िल्म самāчāр-самбандхӣ филм *м.*, *ж.*; ~ **«Нóвости дня»** दैनिक समाचार चल-चित्र *м*

кинокартúна *ж.* फ़िल्म филм *м.*, *ж*, चलचित्र чалчитра *м.*

кинокомéдия *ж.* कामेडी-फ़िल्म кāмэдӣ-филм *м.*, *ж.*

кинооперáтор *м.* चलचित्रकार чалчитракāр *м.*

кинорежиссёр *м.* फ़िल्म-निर्देशक филм-нирдэшак *м.*

киностýдия *ж.* सिनेमा-स्टूडियो синэмā-стӯдийо *м.*

киносценáрий *м.* फ़िल्मी कहानी филмӣ кахāнӣ *ж.*, सिनेरियो синэрийо *м*

киносъёмка *ж.* शूटिंग шӯтинг *ж.*, फ़िल्मिंग филминг *ж.*

кинотеа́тр *м.* सिनेमा-घर синэмā-гхар *м.*

кинофестива́ль *м.* फ़िल्म-उत्सव филм-утсав *м.*

кинофи́льм *м.* फ़िल्म филм *м.*, *ж.*, चलचित्र чалчитра *м.*

кинохро́ник||а *ж.* समाचार-संबंधी फ़िल्म самāчāр-самбандхӣ филм *м.*, *ж.*; **специа́льный вы́пуск ~и** समाचारवाले फ़िल्म का विशेषांक *м.*

ки́нуть *см* кида́ть

кио́ск *м.* स्टाल стāл *м.*, थला тхалā *м.*, **газе́тный ~** अख़बारी स्टाल *м.*; **кни́жный ~** बुकस्टाल *м.*, किताबों का थला *м.*; **цвето́чный ~** फूलों का स्टाल *м.*; **таба́чный ~** बीड़ी-सिगरेट का स्टाल *м.*

кипе́ть उबलना убалнā *нп.*, खौलना кхаулнā *нп.*

Кипр किब्रस кибрас, साइप्रस сāипрас.

кипяти́ть उबालना убāлнā *п.*, खौलाना кхаулāнā *п.*

кипято́к *м.* उबलता हुआ पानी убалтā хўā пāнӣ *м.*

кипячён||ый: ~**ая вода́** उबला हुआ पानी убалā хўā пāнӣ *м.*

кирги́з *м.* किर्गिज़ киргиз *м.*

Кирги́зия किर्गीज़िया киргӣзийā.

Кирги́зская ССР किर्गिज़ सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र киргиз совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

кирги́зский किर्गिज़ киргиз.

кирпи́ч *м.* ईंट ӣ̃т *ж*

кирпи́чный ईंटों का ӣто̃ кā; पक्का паккā (*напр. о стене*).

кисе́ль *м.* जेली джэлӣ *ж.*

кислоро́д *м.* आक्सीजन āксӣджан *м.*

кислота́ *ж.* तेज़ाब тэзāб *м*, अम्ल амла *м.*, एसिड эсид *м.*

ки́сл||ый खट्टा кхаттā; ~**ые щи** खट्टी गोभी का शोरबा *м.*

ки́сточка *ж.* **1.** ब्रश браш *м.*; कूँची кӯ̃чӣ *ж.* (*для рисования*); **2.** (*украшение*) फुंदना пхундна̄ *м*, झब्बा джхаббā *м.*

кисть *ж* 1. (*рукú*) पंजा панджā *м.*; 2. गुच्छा гуччхā *м.*; ~ **виногрáда** अंगूर का गुच्छा *м.*; 3. (*художника*) ब्रश браш *м.*, कूँची кӯчӣ *ж.*; 4. (*украшение*) फुंदना пхундна̄ *м.*, गुच्छा гуччхā *м.*

китáец *м.* चीनी чӣнӣ *м.*, चीना чӣнā *м.*

Китáй चीन чӣн.

китáйский चीनी чӣнӣ, चीना чӣнā.

кишкú *мн.* आँतें а̃тэ̄ *ж. мн.*, अंतड़ियाँ антаṙийа̃ *ж. мн.*

клáвиша *ж* कुंजी кунджӣ *ж*

клáдбище *с.* क़ब्रिस्तान ка̣бристāн *м.*, गोरिस्तान гористāн *м.*

клáняться सिर झुकाना сир джхукāнā *п.*; नमस्कार (प्रणाम, सलाम) करना (देना) намаскāр (пранāм, салāм) карнā (дэнā) *п.* (*передавать привет*; को *кому-л.*); **клáняйтесь емý от меня́** उस को मेरा नमस्कार (सलाम) दीजिये (कहिये).

кларнéт *м* क्लेरोनेट клэронэт̣ *м.*

класс I *м.* वर्ग варга *м.*, श्रेणी шрэнӣ *ж*; **рабóчий** ~ मज़दूर-वर्ग *м*

класс II *м.* दर्जा дарджа̄ *м.*, श्रेणी шрэний *ж.*; **он спортсме́н высо́кого кла́сса** वह ऊँचे दर्जे का खिलाड़ी है.

класс III *м.* कक्षा какша̄ *ж.*, क्लास кла̄с *м.*, जमात джама̄т *ж*; पढ़ने का कमरा пар̣хнэ ка̄ камра̄ *м.* (*классная комната*).

кла́ссик *м.* क्लासिक кла̄сик *м.*

класси́ческ||ий: ~ая му́зыка शास्त्रीय संगीत ша̄стрийа сангӣт *м*; **~ бале́т** क्लासिक बैले кла̄сик байлэ *м*

класть रखना ракхна̄ *п.*; डालना д̣а̄лна̄ *п.* (*напр. сахар в чай*).

клевета́ *ж.* बदनामी бадна̄мӣ *ж.*

клеёнка *ж.* मोमजामा момджа̄ма̄ *м.*

клей *м.* सरेस сарэс *м*

клеймо́ *с.* दाग़ да̄г̇ *м.*; **фабри́чное ~** मिल-मारका *м.*

клён *м.* मेपल мэпал *м*

кле́тчат||ый खानेदार кха̄нэда̄р; **~ая мате́рия** ख़ानेदार कपड़ा *м.*, चारख़ाना *м*

клие́нт *м.* गाहक га̄х̌ак *м.*, ग्राहक гра̄х̌ак *м.*

кли́мат *м.* आबोहवा а̄б-о-х̌ава̄ *ж.*, जलवायु джалва̄йу *м.*; **мя́гкий ~** नरम आबोहवा *ж.*; **жа́ркий ~** गरम आबोहवा *ж.*, उष्ण जलवायु *м.*; **суро́вый ~** सख़्त (कठोर) आबोहवा *ж.*; **континента́льный ~** मैदानी आबोहवा *ж.*, महाद्वीपीय जलवायु *м*

климати́ческ||ий: ~ие усло́вия जलवायु-संबंधी परिस्थितियाँ джалва̄йу-самбандхӣ паристхитийа̄ *ж мн.*

кли́ника *ж.* क्लिनिक клиник *м.*

клинч *м спорт.* क्लेंच клэнч *ж.*

клуб *м.* क्लब[घर] клаб[гхар] *м.*

клубни́ка *ж* स्ट्राबेरी стра̄бэрӣ *ж.*

клю́ква *ж.* क्रनबेरी кранбэрӣ *ж*

ключ I *м.* कुंजी кунджӣ *ж.*, चाबी ча̄бӣ *ж.*, ताली та̄лӣ *ж.*; **куда́ положи́ть ~?** कुंजी (चाबी, ताली) कहाँ रखनी है?; **я забы́л ~и́** मै कुंजियाँ (चाबियाँ) भूल गया.

ключ II *м* (*источник*) चश्मा чашма̄ *м.*, सोता сота̄ *м.*, झरी джхарӣ *ж.*

ключи́ца *ж.* जत्रु джатру *м.*

клю́шка *ж.* [हाकी का] डंडा [ха̄кӣ ка̄] д̣анд̣а̄ *м.*

кля́тва *ж.* क़सम касам *ж.*, शपथ шапатх *ж.*

кни́га *ж.* किताब кита̄б *ж.*, पुस्तक пустак *ж.*; телефо́нная ~ टेलीफ़ोन-डायरेक्टरी *ж.*

кни́жный: ~ магази́н किताबों (पुस्तकों) की दुकान кита̄бо̃ (пустако̃) кӣ дука̄н *ж.*

кни́зу नीचे [को] нӣчэ [ко].

кно́пка *ж.* 1. (*канцелярская*) [नक़्शे की] पिन [накшэ кӣ] пин *ж.*; 2. (*на платье*) चटपट का बटन чатпат̣ ка̄ бат̣ан *м.*; 3. (*звонка*) बटन бат̣ан *м.*

коали́ция *ж.* संघ сангх *м.*, गुटबंदी гутбандӣ *ж.*

ковёр *м.* क़ालीन ка̄лӣн *м.*, दरी дарӣ *ж.*

коверко́т *м.* कवर्टकोट кавартко̄т̣ *м.*

когда́: ~ нача́ло? कब शुरू होता है? каб шурӯ хота̄ хэ?; ~ мы поёдем? हम कब जाएँगे? хам каб джа̄э̃гэ?; мы поёдем,

~ все соберу́тся जब सब इकट्ठे हो जाएँगे तब हम जाएँगे джаб саб икаттхэ х̆о джа̄э̄гэ таб х̆ам джа̄э̄гэ.

когда́-нибудь कभी кабхӣ; вы ~ бы́ли в Москве́? आप कभी मास्को गये थे?

когда́-то कभी кабхӣ.

кого́: ~ вы име́ете в виду́? आप को किस का ध्यान है? а̄п ко кис ка̄ дхйа̄н х̆э?, आप के ध्यान में कौन है? а̄п кэ дхйа̄н мэ̄ каун х̆э?; ~ ещё нет? और कौन नहीं है? аур каун нах̆ӣ х̆э?

кодеи́н *м.* कोडीन кодӣн *м.*

ко́декс *м.* कोड код *м.*, नियम-संग्रह нийам-санграх̆ *м.*

ко́е-где́ कहीं कहींках̆ӣках̆ӣ.

ко́е-како́й कोई кой; थोड़ा बहुत тхора̄ бах̆ут, थोड़ा सा тхора̄ са̄ (*немногочисленный*).

ко́е-кто́ कोई एक кой эк, कोई न कोई кой на кой.

ко́е-что́ कुछ кучх, कुछ न कुछ кучх на кучх.

ко́жа *ж.* 1. चमड़ा чамра̄ *м*, जिल्द джилд *ж.*; खाल кха̄л *ж.* (*животного*); 2. (*материал*) चमड़ा чамра̄ *м.*

ко́жаный चमड़े का чамрэ ка̄, चर्मी чармӣ.

коза́ *ж.* बकरी бакрӣ *ж.*

козёл *м.* बकरा бакра̄ *м.*

коко́сов||ый: ~ **оре́х** नारियल на̄рийал *м.*; ~**ая па́льма** नारियल का पेड़ на̄рийал ка̄ пэр *м.*

кокте́йль *м.* काकटेल ка̄кт̇эл *м.*

колбаса́ *ж* सासेज са̄сэдж *м.*; **копчёная** ~ दम किया हुआ सासेज *м.*; **варёная** ~ उबला हुआ सासेज *м.*

колеба́ни||е *с.* (*нерешительность*) हिचकिचाहट хичкича̄хат *ж.*, हिचक хичак *ж.*, आगा-पीछा а̄га̄-пӣчха̄ *м.*; **без** ~**й** बिना किसी हिचकिचाहट के.

коле́нн||ый: ~**ая ча́шка** घुटने की चक्की гхут̇нэ кӣ чаккӣ *ж.*; ~ **суста́в** घुटने का जोड़ гхут̇нэ ка̄ джор *м.*

коле́но *с.* घुटना гхут̇на̄ *м.*; **по** ~ घुटनों तक.

колесо́ *с* पहिया паха̌ийа̄ *м.*

колея́ *ж.* [पहिये की] लीक [паха̌ийэ кӣ] лӣк *ж*; लाइन ла̄ин *ж.* (*железнодорожная*).

коли́честв||о *с.* मिक़दार микдāр *ж.*, मात्रा ма̄тра̄ *ж.*, परिमाण парима̄н *м.*; तादाद та̄да̄д *ж.* संख्या санкхйа̄ *ж.* (*число*); **в ~е...** .. की तादाद (संख्या) में.

колле́гия *ж.* बोर्ड борд *м.*; **суде́йская ~** पंचों का बोर्ड *м.*

колле́дж *м.* कालेज ка̄лэдж *м.*

коллекти́в *м.* समुदाय самуда̄й *м.*, मंडली мандлӣ *ж.*, समूह самӯха̌ *м*

коллективиза́ция *ж.* सामूहीकरण са̄мӯха̌икаран *м.*; **~ се́льского хозя́йства** कृषि (किसानों के खेतों) का सामूहीकरण *м.*

коллекти́вн||ый सामूहिक са̄мӯха̌ик; **~ая безопа́сность** सामूहिक सुरक्षा *ж.*

коллекционе́р *м.* संग्रहकर्ता санграха̌карта̄ *м*, संग्राहक сангра̄ха̌к *м.*

колле́кция *ж.* संग्रह санграх̌ *м*, मजमूआ маджмӯа̄ *м.*

коло́дец *м.* कुआँ куа̃ *м.*

ко́локол *м.* घंटा гхан̇та̄ *м.*

колоко́льчик *м.* 1. *бот.* नील-घंटा нӣл-гхан̇та̄ *м.*; 2. (*звонок*) घंटी гхан̇тӣ *ж.*

Коло́мбо कोलंबो коламбо

колониа́льный उपनिवेशी упанивэшӣ, औपनिवेशिक аупанивэшик.

коло́ния *ж* उपनिवेश упанивэш *м.*; आबादी а̄ба̄дӣ *ж.* (*поселение*).

коло́нна *ж* 1. खंभा кхамбха̄ *м.*, लाट ла̄т̇ *ж.*, स्तंभ стамбх *м.*; мра́морная ~ संगमरमर का खंभा (स्तंभ) *м.*; 2. दस्ता даста̄ *м.*; ~ спортсме́нов खिलाड़ियों का दस्ता *м.*

колорату́рн||ый: ~ое сопра́но कलराट्यूरा सोप्रानो калара̄тӣӯра̄ сопра̄но *м*

ко́лос *м.* बाल ба̄л *ж.*, बाली ба̄лӣ *ж.*

Колу́мбия कोलंबिया коламбийа̄.

колхо́з *м* कोलखोज़ колкхоз *м.*, सामूहिक फ़ार्म са̄мӯхик фа̄рм *м.*

колхо́зник *м.* कोलखोजवाला колкхозва̄ла̄ *м.*, सामूहिक कृषक са̄мӯхик кришак *м*

колхо́зный कोलखोज़ी колќхози, सामूहिक कृषि-संबधी сāмӯх̆ик криши-самбандхӣ.

ко́льца *мн.* रिंग ринг *м. мн.*; **упражне́ния на ~х** रिंग-व्यायाम *м. мн.*

кольцо́ *с.* कुंडली кунд̣лӣ *ж.*, छल्ला чхаллā *м.*; अंगूठी ангӯт̇хӣ *ж.* (*для пальца*).

коля́ска *ж.* गाड़ी гāр̣ӣ *ж.*, बग्गी баггӣ *ж.*; **де́тская ~** बच्चा-गाड़ी *ж.*

кома́нд||а *ж.* **1.** कमान камāн *ж*; हुक्म х̆укм *м.*, आज्ञा āгьӣ *ж.* (*приказ*); **по ~е** कमान से; हुक्म (आज्ञा) से (*по приказу*); **2.** टीम т̇им *ж*, **~ы СССР и И́ндии** सोवियत संघ और भारत की टीमें *ж. мн.*; **мужска́я (же́нская) ~** पुरुषों (महिलाओं) की टीम *ж.*

командирова́ть मिशन पर भेजना мишан пар бхэджнā *п.*

командиро́вк||а *ж.* मिशन мишан *м.*; **я здесь в ~е** मैं यहाँ मिशन पर [आया] हूँ.

кома́ндовать कमान करना камāн карнā *п.* (पर *чем-л.*).

кома́ндн||ый: ~**ое пе́рвенство** टीम की प्रतियोगिता тӣм кӣ пратийогитā *ж.*, टीम-चैंपियनशिप тӣм-чаймпийаншип *ж.*

кома́р *м* मच्छड़ маччхаḍ *м.*

комба́йн *м.* कंबाइन камбāин *ж.*

комба́йнер *м.* कंबाइन का संचालक камбāин кā санчāлак *м.*

комбина́т *м.* कंबाइन камбāин *ж.*; ~ **бытово́го обслу́живания** दैनिक आवश्यकताओं को पूरा करने के लिये प्रतिष्ठान *м.*

комбина́ция *ж.* 1. स्लिप слип *ж.*, स्त्रियों का नीचे का पहनावा стрийō кā нӣчэ кā пахнāвā *м.*; **шёлковая** ~ रेशमीस्लिप *ж.*; 2. (*соединение*) संयोग санйог *м.*

комбинезо́н *м.* आवराल āварāл *м.*

коме́дия *ж.* हँसी-मजाक़ का नाटक хāсӣ-мазāк кā нāṭак *м.*, कामेडी кāмэḍӣ *ж.*

комиссио́нный: ~ **магази́н** कमीशन लेकर माल बेचने की दुकान камӣшан лэкар мāл бэчнэ кӣ дукāн *ж.*

коми́ссия *ж.* कमीशन камӣшан *м.*, समिति самити *ж.*, **медици́нская** ~ डाक्टरी

(मेडिकल) बोर्ड *м.*; **избира́тельная** ~ निर्वाचन-कमीशन *м.*

комите́т *м.* कमिटी камиṫӣ *ж.*, समिति самити *ж.*

коммента́рий *м.* टीका ṫӣкā *ж.*, [टीका-] टिप्पणी [ṫӣкā-] ṫиппанӣ *ж.*

коммента́тор *м.* टीकाकार ṫӣкāкāр *м.*, टिप्पणीकार ṫиппанӣкāр *м.*

комменти́ровать टीका[-टिप्पणी] करना ṫӣкā [-ṫиппанӣ] карнā *п.* (पर *что-л.*).

коммуни́зм *м.* साम्यवाद сāмйавāд *м.*, कम्युनिज़्म камйунизм *м.*

коммуни́ст *м.* साम्यवादी сāмйавāдӣ *м.*, कम्युनिस्ट камйунисṫ *м.*

коммунисти́ческий साम्यवादी сāмйавāдӣ, कम्युनिस्ट камйунисṫ.

коммута́тор *м.* कम्यूटेटर камйӯṫэṫар *м.*

коммюнике́ *с.* विज्ञप्ति вигьяпти *ж.*

ко́мната *ж* कमरा камрā *м.*

компа́ния *ж.* साथ сāтх *м*, मंडली манḍлӣ *ж.*, संग санг *м.*

компа́ртия *ж* (коммунисти́ческая па́р-

тия) कम्युनिस्ट पार्टी камйунист пāр-
тӣ *ж.*

кóмпас *м.* दिग्दर्शक дигдаршак *м.*,
क़ुतुबनुमा к̇утубнумā *м.*

комплéкт *м.* पूरा सेट пӯрā сэт *м.*; फ़ाइल
фāил *ж.* (*газет, журналов*); **годовóй** ~
(*напр. газет*) पूरे वर्ष की सख्याएँ *ж. мн.*

комплектовáть पूरा सेट बनाना пӯрā сэт
банāнā *п.*

комплимéнт *м.* तारीफ़ тāрӣф *ж.*, प्रशंसा
прашансā *ж.*; **сдéлать** ~ तारीफ़ (प्रशं-
सा) करना *п.*

композúтор *м.* सगीतकार сангӣткāр *м.*

компóт *м.* कम्पोट кампот̇ *м.*

компрéсс *м.* पुलटिस пултис *ж.*, **стáвить**
~ पुलटिस चढ़ाना (बाँधना) *п.*

комсомóл *м.* (коммунистúческий союз
молодёжи) कोम्सोमोल комсомол *м*,
नौजवान कम्युनिस्ट लीग науджавāн ка-
мйунист лӣг *ж.*

комсомóлец *м.* कोम्सोमोल-मेंबर комсомол-
-мэмбар *м.*, नौजवान कम्युनिस्ट लीग का

सदस्य науджава̄н камйунисг лӣг ка̄ садасйа *м.*

кому́: ~ **вы пи́шете?** आप किस को लिखते हैं? а̄п кис ко ликхтэ х̃эй?; ~ **принадлежи́т э́та кни́га?** यह किताब किस की है? йах̃ кита̄б кис кӣ х̃э?

комфорта́бельный आरामदेह а̄ра̄мдэх̃.

конве́йер *м* कन्वेयर канвэйар *м.*

конве́рт *м.* लिफ़ाफ़ा лифа̄фа̄ *м.*

Ко́нго कांगो ка̄нго.

конгре́сс *м.* कांग्रेस ка̄нгрэс *ж.*, सभा сабха̄ *ж.*, **Конгре́сс сторо́нников ми́ра** शांति-कांग्रेस *ж.*

конди́терская *ж.* मिठाई (बिस्कुट आदि) की दुकान митха̄ӣ (бискут а̄ди) кӣ дука̄н *ж.*

конди́терск||ий: ~**ие изде́лия** मिठाइयाँ митха̄ийа̄̃ *ж. мн*

конду́ктор *м.* कंडक्टर кандактар *м.*, गार्ड га̄рд *м.*

конево́дство *с.* घोड़ों का पालन гхоро̄̃ ка̄ па̄лан *м.*, अश्वपालन ашвапа̄лан *м.*

кон||éц *м.* अंत ант *м.*; शेष шэш *м.* (*статьи*); ~ **пéрвого дéйствия** पहले अंक का अंत *м.*; **я остáнусь до ~цá** मैं अंत तक ठहरूँगा (रहूँगा); ◇ **в один ~** एक तरफ़ (ओर); **билéт в óба ~цá** आने-जाने का टिकट *м*; **от начáла до ~цá** शुरू से आखिर तक; **в ~цé ~цóв** आखिरकार, अंत को (में), अंततः.

конéчно ज़रूर зарӯр, अवश्य авашйа; **~ да!** हाँ ज़रूर (अवश्य)!; **~ нет!** नहीं ज़रूर (अवश्य)!

конéчн||ый आख़िरी āкхири, अंतिम антим; **~ая стáнция (останóвка)** आखि-री (अंतिम) स्टेशन (स्टाप) *м.*

конкрéтный ठोस тхос, साकार сāкāр.

конкурéнт *м.* प्रतियोगी пратийогӣ *м.*, प्रतिद्वंद्वी пратидвандвӣ *м*

конкурéнция *ж* होड़ хор *ж.*, प्रतियोगिता пратийогитā *ж.*, मुक़ाबला мук̣āбалā *м.*

конкури́ровать होड़ (प्रतियोगिता, मुक़ा-बला) करना хор (пратийогитā, мук̣āбалā) карнā *п.* (से *с кем-л., с чем-л.*).

ко́нкурс *м.* प्रतियोगिता pратийогитā *ж.*, मुक़ाबला мукāбалā *м.*

ко́нный: ~ спорт घुड़सवारी гхурсавā-рӣ *ж.*

консервато́рия *ж.* संगीतविद्यालय сангӣтвидйāлай *м.*

консе́рвы *мн.* टिनबंदी ṫинбандӣ *ж.*, टिन में बंद खाद्य ṫин мэ̄ банд кхāдйа *м.*, овощны́е ~ टिन बद तरकारी *ж.*; мясны́е ~ टिन बंद माँस *м.*; ры́бные ~ टिन बंद मछली *ж.*; фрукто́вые ~ टिन बंद फल *м*

конститу́ция *ж.* संविधान санвидхāн *м.*

констру́ктор *м* डिजाइनसाज़ ḋизāинсāз *м.*

ко́нсул *м* कौंसल каунсал *м.*

ко́нсульство *с.* कौंसल का दफ्तर (कार्यालय) каунсал кā дафтар (кāрйāлай) *м.*

консульта́нт *м.* परामर्शदाता парāмаршадāтā *м.*, सलाहकार салāхкāр *м.*

консульта́ци||я *ж.* 1. परामर्श парāмарша *м.*, सलाह салāх *м.*; получа́ть ~ю

परामर्श (सलाह) मिलना *нп.* (को *о ком-л.*), **2.** (*учреждение*) परामर्शालय парāмаршāлай *м.*, सलाह-केंद्र салāх̣-кэндра *м.*

консультировать परामर्श (सलाह) देना парāмарша (салāх̣) дэнā *п.*

консультироваться परामर्श (सलाह) लेना парāмарша (салāх̣) лэнā *п*

контине́нт *м.* महाद्वीप махāдвӣп *м*

конто́ра *ж.* दफ़्तर дафтар *м.*, आफ़िस āфис *м.*

контраба́с *м.* डबल-बास д̣абал-бāс *м.*

контра́кт *м.* ठेका тхэкā *м*, पट्टा патт̣ā *м.*

контра́льто *с.* कंट्रालटो кант̣рāлто *м.*

контролёр *м.* टिकट-कलक्टर т̣икат̣-калактар *м*, निरीक्षक нирӣкшак *м.*

контро́ль *м.* जाँच джāч *ж.*, कंट्रोल кант̣рол *м.*, नियंत्रण нийантран *м*

конферансье́ *м.* कंसर्ट का कार्यक्रम-संचालक кансарт̣ кā кāрйакрам-санчāлак *м*

конфере́нция *ж.* सम्मेलन саммэлан *м*, सभा сабхā *ж*, कांफ़्रेंस кāнфарэнс *ж.*

конфе́та *ж.* कन्फेट канфэт *м.*, मिठाई की टिकिया митхāӣ кӣ тикийā *ж.*

конфли́кт *м.* झगड़ा джхагрā *м*, मुठभेड़ мутхбхэр *ж*

конце́рт *м.* संगीत सम्मेलन сангӣт саммэлан *м.*, कंसर्ट кансарт *м.*; **ка́мерный ~** कमरे का कंसर्ट *м.*; **дать ~** कंसर्ट देना *п.*; **пойдёмте на ~** कंसर्ट को चलें; **вы бы́ли на ~е?** आप कंसर्ट में थे?

концертме́йстер *м.* कंसर्ट-मास्टर кансарт-мāстар *м.*

конча́ть 1. खतम (समाप्त) करना (कर देना) кхатам (самāпта) карнā (кар дэнā) *п.*; **вы ко́нчили?** आप ने खतम (समाप्त) किया?; **я ещё не ко́нчил** मैं ने अभी खतम (समाप्त) नहीं किया; **2.** पास होना пāс хонā *нп* (से *что-л*); **что вы ко́нчили?** आप किस विद्यालय से पास हुए?; **я ко́нчил институ́т иностра́нных языко́в** मै विदेशी भाषाओं के विद्यालय से पास हुआ.

конча́ться खतम (समाप्त) होना (हो जा-

ना) кхатам (самāпта) хона (хо джāнā) *нп.*; **ва́ше вре́мя ко́нчилось** आप का वक़्त (समय) खतम (समाप्त) हो गया.

ко́нчить(ся) *см.* конча́ть(ся).

конь *м.* घोड़ा гхорā *м* (*тж. шахм.*).

коньки́ *мн.* स्केट्स скэ̄тс *ж. мн.*; **бегов**ы́е ~ दौड़ने की स्केट्स *ж. мн.*

конькобе́жец *м.* स्केटिंग करनेवाला скэ-тинг карнэвāлā *м.*

конья́к *м.* ब्रेंडी брэндӣ *ж.*

ко́нюх *м.* साईस сāӣс *м.*

коню́шня *ж.* घुड़साल гхурсāл *м*, अस्तबल астабал *м.*

кооперати́в *м.* कोआपरेटिव коāпарэтив *ж.*, सहकार-समिति сахкāр-самити *ж.*

коопера́ция *ж* सहकारिता сахкāритā *ж.*, सहयोग сахайог *м.*; सहयोग-समिति са-хайог-самити *ж.* (*организация*).

копе́йка *ж.* कोपेक копэк *м.*

ко́пи||я *ж.* नक़ल накал *ж.*, प्रतिलिपि пра-тилипи *ж*; **снима́ть** ~ю नक़ल (प्रतिलि-पि) उतारना (करना) *п.*

копчён||ый दम किया हुआ дам кийā· х̆уā; **~ая селёдка** दम की हुई हंरिंग-मछली *ж.*

копь||ё *с.* बरछा барчхā *м.*, भाला бхāлā *м.*; **мета́ние ~я́** भालाफेंक *ж.*; **мета́ть ~** भाला फेंकना *п.*

кораблестрое́ние *с.* पोत-निर्माण пот-нирмāн *м*, जहाज़साज़ी джах̆āзсāзӣ *ж.*

кора́бль *м.* जहाज़ джах̆āз *м.*, पोत пот *м.*

коре́ец *м.* कोरियन корийан *м.*

коре́йка *ж.* दम किया हुआ सूअर के सीने का गोश्त дам кийā х̆уā сӯар кэ сӣнэ кā гошт *м.*

коре́йский कोरियन корийан, कोरियायी корийāйӣ.

коренно́й: ~ зуб डाढ़ д̣āрх *ж.*

Коре́я कोरिया корийā.

корзи́на *ж.* टोकरा т̣окрā *м.*, डला д̣алā *м*

коридо́р *м.* दालान дāлāн *м.*, कारिडर кāридар *м.*

кори́ца *ж.* दारचीनी дāрчӣнӣ *ж.*

кори́чневый भूरा бхӯрā

корм *м.* चारा ча̄ра̄ *м.*, रातिब ра̄тиб *м.*

корма́ *ж.* (*у судна*) दबूसा дабӯса̄ *м.*, [जहाज़ की] पिछाड़ी [джаха̄з кӣ] пичха̄рӣ *ж.*

корми́ть खिलाना кхила̄на̄ *п.*, भोजन देना бходжан дэна̄ *п.*; здесь хорошо́ ко́рмят यहाँ अच्छा खाना (भोजन) मिलता है.

коро́бк||а *ж.* बकस бакас *м.*, डब्बा дабба̄ *м.*, डिबिया дибийа̄ *ж.*; ~ конфе́т कन्फ़ेट (मिठाई की टिकियें) का डब्बा *м.*; ~ спи́чек दियासलाई की डिबिया *ж.*; да́йте мне две ~и спи́чек मुझे दियासलाई की दो डिबियाँ दीजिये.

коро́ва *ж.* गाय га̄й *ж.*

коро́ль *м.* 1. बादशाह ба̄дша̄х *м.*, महाराज маха̄ра̄дж *м*; 2. *шахм.* बादशाह ба̄дша̄х *м*

коро́нк||а *ж.* [दाँत का] टोप [да̄т ка̄] топ *м.*; золота́я ~ सोने का टोप *м.*; ста́вить ~у दाँत पर टोप चढ़ाना *п.*

коро́тк||ий छोटा чхота̄; ऊँचा ӯча̄ (*об одеж-*

де); थोड़ा тхоṙā (*о времени*); ~ое замыка́ние लघु परिपथ *м*; произошло́ ~ое замыка́ние बक़ी दौर छोटा हो गया है.

ко́рпус *м*. 1. इमारत имāрат *ж*., भवन бхаван *м*.; я живу́ во второ́м ~е मैं दूसरी इमारत में रहता हूँ; 2. बदन бадан *м*, शरीर шарӣр *м*.; ло́шадь опереди́ла други́х на два ~а यह घोड़ा दूसरे घोड़ों से चार क़दम आगे निकला.

корреспонде́нт *м*. संवाददाता сãвāддāтā *м*., नामानिगार нāмāнигāр *м*.

корреспонде́нция *ж*. डाक дāк *ж*., पत्र-व्यवहार патра-вйавахāр *м*. (*переписка*).

корт *м*.: те́ннисный ~ टेनिस का कोर्ट ṫэнис кā кopṫ *м*

коса́ *ж*. चोटी чоṫӣ *ж*., बेनी бэнӣ *ж*.; заплета́ть ко́су चोटी (बेनी) गूँथना *п*.

космети́ческий: ~ кабине́т कस्मेटिक कमरा касмэтик камрā *м*

косну́ться *см*. каса́ться

Ко́ста-Ри́ка कास्टा-रिका кāстā-рикā.

костёр *м.* अलाव алāо *м.*; разводи́ть ~ अलाव लगाना *п.*

ко́сточка *ж* (*плода*) गुठली гут̇хлӣ *ж.*

кость *ж* हड्डी х̌аддӣ *ж.*

костю́м *м* सूट сӯт̇ *м.*; да́мский ~ औरत का सूट *м.*; мужско́й ~ сут *м.*

косы́нка *ж.* [सिर का, गर्दन का] रूमाल [сир кā, гардан кā] рӯмāл *м.*

кот *м.* बिल्ला биллā *м.*

котёл *м.* देग़ дэг̇ *м.*, कटाह катāх̌ *м.*; паро́вой ~ बायलर *м.*

ко́тик *м.* (*мех*) सील сӣл *м.*

котле́та *ж.* कटलेट катлэт *м.*; отбивна́я ~ चाप *м*; ру́бленая ~ क़ीमे का कटलेट *м.*

кото́рый कौन каун (*о ком-л., о чём-л.*); क्या кӣā (*о чем-л.*); कौनसा каунсā (*который из*); ~ из них? उन में से कौनसा?; ~ час? क्या वक़्त (बजा) है?; ~ раз? कौनसी बार?

ко́фе *м.* क़हवा к̇ах̌вā *м.*, काफ़ी кāфӣ *ж.*

кофе́йник *м.* क़हवादान к̇ах̌вāдāн *м.*

ко́фта *ж.* ब्लाउज блāуз *м.*, शलूका шалӯкā *м.*

коча́н *м.* गट्ठा гаттхā *м.*; **~ капу́сты** गोभी का गट्ठा *м.*

кочега́р *м.* झोंकिया джхõкийā *м.*, कोयलाझोंकू койлāджхõкӯ *м.*

кошелёк *м.* बटुआ батуā *м.*, थैली тхайлӣ *ж.*

ко́шка *ж.* बिल्ली биллӣ *ж.*

КПСС (Коммунисти́ческая па́ртия Сове́тского Союза) सोवियत संघ की कम्युनिस्ट पार्टी совийат сангх кӣ камйунист пāртӣ *ж.*

кра́бы *мн.* केकड़े кэкрэ *м. мн.*

краеве́дческий: ~ музе́й प्रादेशिक संग्रहालय прāдэшик санграхāлай *м.*

край *м.* **1.** किनारा кинāрā *м.*; हाशिया хāшийā *м.* (*материи, листа*); हद хад *ж.*, सीमा сӣмā *ж.* (*граница*); **на краю́ го́рода** शहर के किनारे पर; **2.** (*область*) प्रदेश прадэш *м.*

кра́йне बेहद бэхад, निहायत нихāйат,

अत्यंत атйант; я ~ рад मैं निहायत (अत्यंत) खुश (प्रसन्न) हूँ.

кра́йн||ий सिर (छोर) का сир (чхор) кā; **Кра́йний Се́вер** सुदूर उत्तर *м.*; ◇ **по ~ей ме́ре** कम से (अज़) कम.

кран *м.* पानी की कल пāнӣ кӣ кал *ж.* (*водопроводный*); क्रेन крэн *м.* (*подъёмный*).

краса́вец *м.* खूबसूरत (सुंदर) आदमी кхӯбсӯрат (сундар) āдмӣ *м.*, छैला чхайлā *м.*

краса́вица *ж.* सुंदरी сундарӣ *ж.*

краси́вый खूबसूरत кхӯбсӯрат, सुंदर сундар

кра́сить रंगना рãгнā *п.*, रंग करना (चढ़ाना) ранг карнā (чархāнā) *п.*

кра́ск||а *ж.* रंग ранг *м*; **акваре́льные (ма́сляные) ~и** पानी के (तेल के) रंग *м. мн.*

кра́сн||ый लाल лāл, सुर्ख़ суркх; ◇ **~ое де́рево** महोगनी *м.*; **~ уголо́к** लाल कोना *м*

кра́ткий संक्षिप्त санкшипта, मुख्तसर мухтасар.

кратковре́менный थोड़े वक़्त (समय) का тхорэ вакт (самай) ка̄, अल्पकालिक алпака̄лик.

крахма́л *м.* कलफ калаф *м.*, माँड़ी ма̃р̣ӣ *ж.*

крахма́льный. ~ **воротничо́к** कड़ा (कलफ़ किया हुआ) कालर кар̣а̄ (калаф кийа̄ хуа̄) ка̄лар *м.*

крем *м.* क्रीम крӣм *м.*, **сли́вочный** ~ मलाई का क्रीम *м.*; ~ **для о́буви** बूट-पालिश *ж*

крема́то́рий *м.* क्रीमेटोरिअम крӣмэ̄ториам *м*, लाश-भट्टी ла̄ш-бхаттӣ *ж.*

кремль *м.* क्रेमलिन крэмлин *м.*

крепдеши́н *м.* चीन का क्रेप чӣн ка̄ крэп *м.*

кре́пкий 1. (*прочный*) मज़बूत мазбӯт, दृढ़ дрирх; **2.** गहरा гахра̄ (*напр о чае*); तेज़ тэз (*о вине*), ~ **бульо́н** गहरी यख़नी *ж.*; ~ **чай** गहरी चाय *ж.*

крепле́ния *мн.* बंधन бандхан *м. мн.*; лыжные ~ स्कीइस के बंधन *м. мн.*

кре́пость I *ж.* क़िला кила̄ *м.*, गढ़ гарх *м.*

кре́пость II *ж.* (*напитка*) तेज़ी тэзӣ *ж.*, ज़ोर зор *м.*; ~ до 30° ३० डिगरी तक तेज़ी *ж.*

кре́сло *с.* आरामकुरसी а̄ра̄мкурсӣ *ж.*

крест *м.* क्रास кра̄с *м.*, क्रूस крӯс *м.*

крестья́нин *м.* किसान киса̄н *м*, कृषक кришак *м.*

крестья́нский किसान का киса̄н ка̄, कृषकीय кришакӣйа.

кри́зис *м.* संकट санкат̇ *м.*; экономи́ческий ~ आर्थिक संकट *м.*

крик *м.* चीक чӣк *ж.*, चिल्लाहट чилла̄хат̇ *ж.*; पुकार пука̄р *ж.* (*зов*).

криста́лл *м.* स्फटिक спхатик *м.*

кри́тик *м.* आलोचक а̄лочак *м.*, नुकताचीन нукта̄чӣн *м.*

кри́тика *ж.* आलोचना а̄лочна̄ *ж.*, नुकताचीनी нукта̄чӣнӣ *ж.*

критикова́ть आलोचना (नुकताचीनी) करना а̄лочна̄ (нукта̄чӣнӣ) карна̄ *п.* (की *кого-л., что-л.*).

крича́ть चीकना чӣкна̄ *нп.*, चिल्लाना чилла̄на̄ *нп.*; पुकारना пука̄рна̄ *п.* (*звать*).

крова́ть *ж.* पलंग паланг *м.*, चारपाई ча̄рпа̄ӣ *ж.*

кровоизлия́ние *с.* ख़ून का बहना кхӯн ка̄ бах̆на̄ *м.*, रक्त-स्राव ракта-сра̄о *м.*

кровообраще́ние *с.* ख़ून का दौरा кхӯн ка̄ даура̄ *м.*, रक्त की चाल ракта кӣ ча̄л *ж.*

кровотече́ние *с.* ख़ून का बहना (निकलना) кхӯн ка̄ бах̆на̄ (никална̄) *м.*, रक्त-स्राव ракта-сра̄о *м*

кровь *ж.* ख़ून кхӯн *м.*, रक्त ракта *м.*, लहू лах̆ӯ *м.*

кровян||о́й: ~**óе давле́ние** ख़ून (रक्त) का दबाव кхӯн (ракта) ка̄ даба̄о *м.*

кро́лик *м.* खरगोश кхаргош *м.*

кро́ме 1. (*исключая*) के सिवा (बिना) кэ сива̄ (бина̄), को छोड़कर ко чхоṙкар; **2.**

(*сверх*) से बढ़कर сэ бархкар, के अति-рिक्त кэ атирикта.

кросс *м.* क्रास-कंट्री रेस крāс-кантрӣ рэс *м*

кроссвóрд *м.* वर्ग-पहेली варга-пахэлӣ *ж.*, क्रासवर्ड крāсвард *м.*

крот *м.* छछूंदर чхачхӯдар *м.*

крóшк||а *ж.* कन кан *м.*, रेजा рэзā *м*; ~и хлéба रोटी के रेजा *м. мн*

круг *м.* **1.** दायरा дāйрā *м*, घेरा гхэрā *м.*, चक्र чакра *м.*; беговóй ~ दौड़ने का चक्र (चक्कर) *м.*; **2.** हलक़ा халка *м*, मंडली мандли *ж*; в ~ý знакóмых (друзéй) जान-पहचान की मंडली (मित्र-मंडली) में.

крýгл||ый गोल гол, गोलाकार голāкāр, ◊ ~ год साल भर; ~ые сýтки दिन रात.

кругозóр *м.* समझ का दायरा самаджх кā дāйрā *м.*, दृष्टिकोण дриштикон *м*; **ширóкий** ~ विस्तृत दृष्टिकोण *м*

кругóм आस-पास āс-пāс, चारों तरफ (ओर) чāрõ тараф (ор); обойдём ~ चक्कर काटें (का *чего-л.*).

кру́жево *с.* लैस лайс *м.*

кружи́ться घूमना гхӯмна̄ *нп*, फिरना пхирна̄ *нп*, चकराना чакра̄на̄ *нп*, ◇ у **меня́ голова́ кру́жится** मेरा सिर घूमता (चकराता) है.

кру́жка *ж* मग маг *м.*; ~ **пи́ва** एक गिलास बीर *м.*

кружо́к *м.* (*группа людей*) हलका хӑлка̄ *м*, मंडली маҥдлӣ *ж.*

крупа́ *ж* दलिया далийа̄ *м.*

кру́пный **1.** बड़ा бара̄, भारी бха̄рӣ; ~ **виногра́д** बड़ा अंगूर *м.*; **2.** महान махӑн; **это ~ учёный** यह बड़ा विद्वान है.

круто́й **1.** खड़ा кхара̄, सीधा сӣдха̄; ~ **подъём** खड़ी (सीधी) चढ़ाई *ж*, **2.** अचानक ача̄нак, आकस्मिक а̄касмик (*неожиданный*); सीधा сӣдха̄ (*резкий*), ~ **поворо́т** अचानक (सीधा) मोड़ *м*

круше́ние *с.* दुर्घटना дургхатна̄ *ж.*

крыжо́вник *м.* गूजबेरी гӯзбэрӣ *м.*

крыло́ *с.* पंख панкх *м*, पर пар *м*

крыльцо́ *с.* बरामदा бара̄мда̄ *м*

Крым क्राइमिया краӣмийа̄.

крыша *ж.* छत чхаг *ж.*

крышка *ж.* ढकनी д̣хакнӣ *ж.*; सर-पोश сар-пош *м.* (*кастрюли*).

крюк *м* अँकुड़ा а̃кура̄ *м.*; काँटा ка̄̃т̣а̄ *м.* (*рыболовный*)

крючок *м.* *см.* крюк.

ксилофон *м.* ज़ाइलोफोन за̄илофон *м.*

кстати मुनासिब मौक़े पर муна̄сиб маукэ пар (*уместно*); साथ ही са̄тх х̆ӣ (*заодно*); प्रसंगवश прасангваш (*между прочим*); **вы пришли очень ~** आप ठीक वक़्त (समय) पर आये; **как, ~, его здоровье?** यह तो बताइये उस का मिजाज कैसा है?; **где он, ~?** यह तो बताइये वह है कहाँ?

кто कौन каун, **~ это?** यह कौन है?; **~ это сказал?** यह किस ने कहा?

кто-нибудь कोई [न कोई] кои [на кои].

Куба क़ूबा кӯба̄.

кубок *м.* जाम джа̄м *м.*; कप кап *м.* (*призовой*); **разыгрывать ~ по футболу** कप

के लिये फ़ुटबाल का मैच खेलना *п*.; вручáть ~ कप प्रदान करना *п*.; принимáть ~ कप प्राप्त करना *п*.

кудá कहाँ кахā̃, किधर кидхар; ~ мы пойдём? हम कहाँ चलें?; ~ он ушёл? वह कहाँ चला गया?; ~ идёт э́тот автóбус (троллéйбус, трамвáй)? यह बस (ट्रालीबस, ट्राम) कहाँ जाती है?

кудá-нибудь कहीं кахӣ̃.

кудря́вый घुँघराले гхӯ̃гхрāлэ (*о волосах*); घुँघराले बालोंवाला гхӯ̃гхрāлэ бāло̄̃вāлā (*о человеке*).

кузнéц *м*. लोहार лохāр *м*.

кýзница *ж* लोहार-खाना лохāр-кхāнā *м*.

кýкла *ж* गुड़िया гурийā *ж*., [कठ] पुतली [катх] путлӣ *ж*.

кýкольный: ~ теáтр कठपुतली-थियेटर катхпутлӣ-тхийэтар *м*.

кукурýза *ж*. मकई макаӣ *ж*., मक्का маккā *м*.

кулáк *м*. घूँसा гхӯ̃сā *м*., मुक्का муккā *м*.

кулёк *м* बोरी борӣ *ж*.

кули́сы *мн.* नेपथ्य нэпатхйа *м.*

кулóн *м.* लाकेट лāкэт *м.*

культу́ра *ж.* संस्कृति санскрити *ж*, सभ्यता сабхйатā *ж.*

культу́рный सांस्कृतिक сāнскритик; ~ центр सांस्कृतिक केंद्र *м.*

культу́ры *мн.* फ़सलें фасалэ̄ *ж. мн.*; зерновы́е ~ अनाज की फसलें *ж мн.*; техни́ческие ~ औद्योगिक फ़सलें *ж. мн.*

куни́ца *ж.* मार्टन мāртан *м.*

купа́льный: ~ костю́м नहाने का सूट нахāнэ кā сӯт *м*, तैरने की पोशाक тайрнэ кӣ пошāк *ж.*

купа́льня *ж.* नहाने की जगह нахāнэ кӣ джагах *ж.*

купа́ние *с.* नहाना нахāнā *м.*, स्नान снāн *м.*

купа́ть नहलाना нахлāнā *п.*, ग़ुस्ल देना гусл дэнā *п.*

купа́ться नहाना нахāнā *нп.*, स्नान (ग़ुस्ल) करना снāн (гусл) карнā *п.*

купé *с.* डब्बा даббā *м.*, कंपार्टमेंट кампāртмэнт *м.*

купи́рованный: ~ ваго́н खानेदार डब्बा кхāнэдāр ḍаббā *м.*

купи́||ть ख़रीदना к̇харӣднā *п.*, मोल लेना мол лэнā *п.*; что вы ~ли? आप ने क्या ख़रीदा?

купле́т *м.* बैत байт *ж*, दोहा дох̆ā *м.* (*двустишие*).

ку́пол *м.* गुंबद гумбад *м.*

кури́тельн||ый: ~ая ко́мната सिगरेट पीने का कमरा сигрэṭ пӣнэ кā камрā *м.*; ~ таба́к [पीने का] तंबाकू [пӣнэ кā] тамбāкӯ *м.*

кури́ть तंबाकू (सिगरेट) पीना тамбāкӯ (сигрэṭ) пӣнā *п.*; ~ воспреща́ется सिगरेट पीना मना है.

ку́рица *ж.* मुर्ग़ी мург̇ӣ *ж.*; मुर्ग़ी का गोश्त мург̇ӣ кā гошт *м.* (*мясо*).

куропа́тка *ж.* तीतर тӣтар *м.*

куро́рт *м* स्वास्थ्य-निवास свāстхйа-нивāс *м.*, सेहतगाह сэх̆атгāх̆ *ж.*

курс *м.* 1. रास्ता рāстā *м.*; взять ~ на Москву́ मास्को का रास्ता लेना *п.*; 2.

ж. (*сахара*); передáйте мне ~ хлéба मुझे रोटी का टुकड़ा बढ़ा दीजिये; положи́ть вам ещё ~? आप के लिये एक और टुकड़ी रखूँ?

куст *м.* झाड़ी джхāрӣ *ж.*

кустáрник *м.* झाड़ी джхāрӣ *ж.*

кустáрн||ый दस्तकारी का дасткāрӣ кā; ~ая промы́шленность दस्तकार-उद्योग *м.*; ~ые издéлия दस्तकारी की चीजें *ж. мн*

кýхня *ж.* (*помещение*) रसोईघर расоӣ-гхар *м.*, बावरची-ख़ाना бāварчӣ-к̇хāнā *м.*

кýч||а *ж.* ढेर д̇хэр *м.*; склáдывать в ~у ढेर करना (लगाना) *п.* (का *что-л.*).

кýшанье *с.* खाना кхāнā *м.*, भोजन бходжан *м*

кýша||ть खाना кхāнā *п.*, भोजन करना бходжан карнā *п.*; ~йте, пожáлуйста कृपा करके खाइये; что вы не ~ете? आप क्यों नहीं खाते?; ~ пóдано खाना परोसा गया है.

кушéтка *ж* सोफ़ा софā *м.*, कोच коч *м.*

Л

лабора́нт *м.* प्रयोगशाला का सहायक कर्मचारी прайогшāлā кā сах̆āйак кармачāрӣ *м.*, सेक्रेटरी сэкрэтарӣ *м*

лабора́нтка *ж* प्रयोगशाला की सहायक कर्मचारिणी прайогшāлā кӣ сах̆āйак кармачāринӣ *ж.*

лаборато́рия *ж.* प्रयोगशाला прайогшāлā *ж*, लेबोरेटरी лэборэтрӣ *ж*

ла́вка I *ж.* दुकान дукāн *ж.*; **овощна́я** ~ तरकारी (सब्जी) की दुकान *ж*

ла́вка II *ж.* (*скамейка*) बेंच бэ̄ч *ж.*

лавр *м.* लारेल лāрэл *м.*

лавро́вый लारेल का лāрэл кā; ~ **вено́к** लारेल [की पत्तियों] की माला *ж*, विजय की माला *ж.*; ~ **лист** लारेल के पत्ते *м. мн*

ла́герь *м.* खेमा кхэмā *м*, कैंप каймп *м*, शिविर шивир *м*; ~ **ми́ра** शांति का खेमा *м*; **пионе́рский** ~ बालचर-कैंप *м*; **туристи́ческий** ~ पर्यटक-शिविर *м*; **альпини́стский** ~ पर्वतारोही-शिविर *м.*

ла́дно अच्छा аччха̄, ख़ैर кхайр; ~, я приду́ अच्छा (ख़ैर) मैं आऊँगा.

ладо́нь *ж.* हथेली хӑтхэли̅ *ж.*

ладья́ *ж. шахм.* रुख рукх *м.*, कश्ती кашти̅ *ж.*

ла́зить (*взбираться*) चढ़ना чархна̄ *нп*

ла́йков||ый: ~ые перча́тки बकरी के बच्चे के चमड़े के दस्ताने бакри̅ кэ баччэ кэ чамр̣э кэ даста̄нэ *м. мн.*, किड के दस्ताने кид кэ даста̄нэ *м. мн.*

лак *м* वार्निश ва̄рниш *ж*, रोगन роган *м.*; ~ для ногте́й नाख़ून की पालिश *ж.*

ла́мпа *ж.* लैंप лаймп *м*, दीपक ди̅пак *м*; ~ дневно́го све́та दिन का सा प्रकाशवाला लैंप *м*; насто́льная ~ मेज़ का लैंप *м.*

ла́мпочка *ж.* [बिजली की] बत्ती [биджли̅ ки̅] батти̅ *ж*, बल्ब балб *м.*, ~ перегоре́ла बल्ब का तार जल गया.

лапша́ *ж.* सेवई сэвай̅ *ж.*; кури́ная ~ मुर्ग़ी के साथ सेवई का शोरबा *м.*; моло́чная ~ दूध-सेवई *ж.*

ларёк *м.* छोटी दुकान чхоти дукāн *ж.*, स्टाल стāл *м.*

лáсковый प्यारा пйāрā; मीठा мӣтхā (*о словах*).

лáсточка *ж.* अबाबील абāбӣл *ж.*

Латвийская ССР लैटविया का सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र лайтвийā кā совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

латвийский लाटवियन лāтвийан.

Лáтвия लैटविया лайтвийā.

латиноамерикáнский लैटिन-अमरीकी лайтин-амрӣкӣ.

латýнь *ж.* काँसा кāса *м.*

латыш *м.* लाटवियन лāтвийан *м.*

лауреáт *м.* पुरस्कार-विजेता пураскāр-виджэтā *м.*, इनाम-याफ़्ता инāм-йāфтā *м*; ~ **междунарóдного фестивáля** अंतर्राष्ट्रीय मेले का पुरस्कार-विजेता *м.*, ~ **Лéнинской прéмии** लेनिन पुरस्कार-विजेता *м.*

лгать झूठ बोलना джхӯтх болнā *нп.*

лéбедь *м.* [राज]हंस [рāдж]хаṅс *м*

лев *м.* शेर шэр *м.*, सिंह синх̆ *м.*

ле́в||ый 1. बायाँ ба̄йа̄̃; **с ~ой стороны́** बाईं तरफ़ (ओर) से; **2.** *полит.* वाम[पक्षी] ва̄м[пакшӣ].

леге́нда *ж.* पौराणिक कथा паура̄ник катха̄ *ж*, उपाख्यान упа̄кхйа̄н *м.*

легенда́рный दास्तानी да̄ста̄нӣ, पौराणिक паура̄ник.

лёгкие *мн.* फेफड़ा пхэпхра̄ *м.*

лёгк||ий हलका х̆алка̄, सहज сах̆адж, आसान а̄са̄н, सरल сарал (*нетрудный*); **~ чемода́н** हलका बैग *м.*; **у меня́ ~ая рабо́та** मेरा काम हलका(आसान) है; ◇ **~ за́втрак** हलका नाश्ता *м.*; **э́то ~ое вино́** यह हलकी शराब है; **~ ушИ́б** हलकी चोट *ж.*

легкоатле́т *м.* खेल-कूद करनेवाला кхэл-кӯд карнэва̄ла̄ *м.*

легкове́с *м.* हलके वज़न का खिलाड़ी х̆алкэ вазан ка̄ кхила̄рӣ *м.*

легково́й: ~ автомоби́ль मोटर-कार мотар-ка̄р *м.*

лёд *м.* बर्फ़ барф *ж.*, हिम х̆им *м.*; **сухо́й ~** सूखी बर्फ़ *ж.*, **поста́вьте на ~** बर्फ़ पर रखिये.

лёдник *м.* बर्फ़खाना барфкхāнā *м.*

ледни́к *м.* बर्फ़ीली नदी барфӣлӣ надӣ *ж.*, हिमसंहति х̆имсанх̆ати *ж.*

ледоко́л *м.* बर्फ़तोड़क जहाज барфторак джах̆āз *м.*, हिम-नौका х̆им-наукā *ж*

ледохо́д *м* बर्फ़ का बहाव барф кā бах̆āо *м.*

ледян||о́й बर्फ़ीला барфӣлā, बर्फ़ का барф кā, **~а́я доро́жка** बर्फ की पटरी *ж.*; **~о́е по́ле** बर्फ का मैदान *м.*

леж||а́ть 1. लेटना лэтнā *нп.*, पड़ा रहना (होना) парā рах̆нā (х̆онā) *нп.*; **он ещё ~и́т** वह अभी लेटा हुआ है; **2.** होना х̆онā *нп.*; **где ~а́т мои́ ве́щи?** मेरा सामान कहाँ है?

ле́звие *с.* धार дхāр *ж*, फल пхал *м*; **~ для бри́твы** ब्लैड *м*

лека́рство *с* दवा давā *ж.*, औषधि аушадхи *ж*; **~ от ка́шля** खाँसी की दवा

ж.; **прописывать** ~ नुसखा लिखना *п.*; **примите** ~ दवा खाइये.

лектор *м.* लेक्चरर лэкчарар *м.*, व्याख्याता вйāкхйāтā *м.*

лекци||я *ж.* लेक्चर лэкчар *м.*, व्याख्यान вйāкхйāн *м.*; **читать ~ю** लेक्चर (व्याख्यान) देना *п* (पर, के विषय पर *о чём-л.*); **начало ~и в 3 часа (в 5 часов)** लेक्चर ३ (५) बजे शुरू होगा.

лён *м.* अलसी алсӣ *ж.*, तीसी тӣсӣ *ж.*

Ленинград लेनिनग्राद лэнинграде̄д

ленинизм *м* लेनिनवाद лэнинвāд *м*

ленинский लेनिनवादी лэнинвāдӣ.

лента *ж.* फ़ीता фӣтā *м.*, पट्टी паттӣ *ж.*

лепить [मूर्ति] बनाना [мӯрти] банāнā *п* (से *из чего-л*).

лес *м.* **1.** जंगल джангал *м.*, वन ван *м*; **в ~у** जंगल में; **2.** (*материал*) लकड़ी лакрӣ *ж.*; **сплавлять** ~ लकड़ी बहाना *п.*

леса *мн.* (*строительные*) मचान мачāн *м мн*

лесно́й जंगली джанглӣ, वन्य ванйа; लकड़ी का лакрӣ кā (*о материале*).

лесозащи́тн||ый: ~**ая полоса́** जंगलों की रक्षा-पाँत джангало̄ кӣ ракшā-пā̃т *ж*

ле́стниц||а *ж.* सीढ़ी сӣрхӣ *ж.*; **пара́дная** ~ सामने की सीढ़ी *ж.*; **чёрная** ~ चोर-सीढ़ी *ж.*; **поднима́ться по** ~**е** सीढ़ी पर चढ़ना *нп.*; **спуска́ться по** ~**е** सीढ़ी से उतरना *нп.*

лета́ *мн.* उम्र умр *ж.*, आयु āйу *ж.*; **мне (ему́, ей) 18 (20, 25) лет** मेरी (उस की) उम्र १८ (२०, २५) साल की है; **мы одни́х лет** हम एक उम्र के हैं; **ско́лько вам лет?** आप की उम्र क्या है?; **я не́сколько лет не был в Москве́** कई साल हुए मैं मास्को नहीं गया.

лета́ть उड़ना урнā *нп.*, **лете́ть на самолёте** (*о пассажире*) हवाई जहाज़ से जाना *нп.*; **когда́ мы лети́м?** हमारा हवाई जहाज़ कब उड़ेगा?

лете́ть *см.* **лета́ть.**

ле́тний गरमियों का гармийо̄ кā, ग्रीष्म-

कालीन грйшмакāлйн; ~ сезóн गरमी का मौसिम *м.*, ग्रीष्मकाल *м.*

лётн||ый: ~**ая погóда** उड़ने लायक़ (योग्य) मौसिम урнэ лāйак (йогйа) маусим *м.*

лéто *с.* गरमी гармӣ *ж.*, ग्रीष्म[-काल] грӣшма[-кāл] *м.*

лéтом गरमियों में гармийõ мэ̃; **бýдущим (прóшлым)** ~ अगली (पिछली) गरमियों में.

лётчик *м* उड़ाका урāкā *м*, हवाबाज़ ха-вāбāз *м.*, विमान-चालक вимāн-чāлак *м.*

лётчица *ж.* विमान-चालिका вимāн-чāли-кā *ж.*

лечéбница *ж.* अस्पताल аспатāл *м.*, चि-कित्सालय чикитсāлай *м.*

лечéбный औषधीय аушадхӣйа, चिकित्सक чикитсак; चिकित्सा-संबंधी чикитсā-сам-бандхӣ (*напр. об учреждении*).

лечéни||е *с.* इलाज илāдж *м.*, चिकित्सा чикитсā *ж.*; **пройтú курс** ~**я** इलाज (चिकित्सा) का कोर्स लेना *п.*

леч||úть इलाज करना илāдж карнā *п.* (का

кого-л., *что-л*), दवा (चिकित्सा) करना давā (чикитсā) карнā *п*. (की *кого-л.*, *что-л.*), я ~у́ зу́бы मैं अपने दाँतों का इलाज करा रहा हूँ.

лечи́ться इलाज (चिकित्सा) कराना иларж (чикитсā) карāнā *п*.; ~ **у врача́** डाक्टर से इलाज (चिकित्सा) कराना *п*.; **где (у кого́) вы ле́читесь?** आप कहाँ (किस से) इलाज करा रहे हैं?

лечь *см*. ложи́ться.

лещ *м*. ब्रीम-मछली брӣм-мачхлӣ *ж*.

ли क्या кйā, न на, **возмо́жно ли?** क्या यह मुमकिन (संभव) है?; **зна́ет ли он об э́том?** क्या वह इस के बारे में जानता है?; **не пра́вда ли?** ठीक है न?; **не пойти́ (не взять ли) нам...?** क्या हम ... चलें न (... ले जायें न)?

Либе́рия लाइबेरिया лāйбэрийā

ли́бо या йā, चाहे чāхэ; ~...~ या तो ... या, चाहे...चाहे.

либре́тто *с*. लिबरैटो либрайто *м*.

Лива́н लेबनान лэбнāн.

ли́вень *м.* मूसलधार वर्षा мӯсалдха̄р варша̄ *ж.*

Ли́вия लिबिया либийа̄.

ли́дер *м.* नेता нэта̄ *м.*, लीडर лӣдар *м.*

ликвида́ция *ж.* दूर करना дӯр карна̄ *м.* (*устранение*); निवारण нива̄ран *м* (*упразднение*); बंदी бандӣ *ж* (*закрытие*).

ликвиди́ровать दूर करना дӯр карна̄ *п.* (*устранять*; को *что-л.*); निवारण करना нива̄ран карна̄ *п.* (*упразднять*; का *что-л.*); बंद करना банд карна̄ *п.* (*закрывать*).

ликёр *м.* लिक्यूर ликйӯр *ж*, लिकर ликар *ж.*

лилипу́т *м.* बौना бауна̄ *м.*

ли́лия *ж.* लिली лилӣ *ж.*

лило́вый बैंगनी байгнӣ.

лимо́н *м.* नीबू нӣбӯ *м*, लीमू лӣмӯ *м.*

лимона́д *м* लेमोनेड лэмонэд̣ *м.*

лине́йка *ж.* **1.** (*черта*) लकीर лакӣр *ж.*, रेखा рэкха̄ *ж.*; **2.** (*для черчения*) रूलर рӯлар *м.*

ли́ни||я *ж.* 1. लकीर лакӣр *ж.*, रेखा рэкха̄ *ж.*, **за ~ей чего́-л.** की सीमा के बाहर; **за боково́й ~ей** बाजू की लाइन के बाहर; 2. रास्ता ра̄ста̄ *м.*, मार्ग ма̄рга *м.*, लाइन ла̄ин *ж.*; **возду́шная ~** हवाई लाइन (पट्टी) *ж.*, आकाश-मार्ग *м.*; **трамва́йная ~** ट्रामलाइन *ж*; **железнодоро́жная ~** रेलवे-लाइन *ж.*

линя́||ть रंग उतरना ранг утарна̄ *нп*, फीका पड़ना пхӣка̄ парна̄ *нп*; **э́та мате́рия не ~ет?** इस कपड़े का रंग तो कच्चा नहीं है?

ли́па *ж* लाइम का पेड़ ла̄им ка̄ пэр̣ *м*

лири́ческий भावमय бха̄омай.

лиса́ *ж. см.* лиси́ца.

лиси́ца *ж.* लोमड़ी ломрӣ *ж.*; **черно-бу́рая ~** चित्तियोंवाली स्याह लोमड़ी *ж.*

лист *м* पत्ता патта̄ *м.*, पन्ना панна̄ *м.*, परत парат *ж.*; **да́йте мне ~ бума́ги** मुझे काग़ज़ का एक पन्ना दीजिये.

листва́ *ж.* [पेड़ों के] पत्ते [пэрõ кэ] паттэ *м. мн.*

ли́ственный: ~ **лес** पत्तों से भरा जंगल паттō сэ бхарā джангал *м.*

листо́вка *ж.* परचा парчā *м.*

лита́вры *мн.* डंका ḍанкā *м*, नक़्क़ारा наккāрā *м.*

Литва́ लिथुआनिया литхуāнийā.

лите́йщик *м.* ढलिया ḍхалийā *м.*

литера́тор *м.* साहित्यकार сāхитйакāр *м.*

литерату́р||а *ж.* साहित्य сāхитйа *м.*, अदब адаб *м.*; **худо́жественная** ~ ललित साहित्य *м*, उपाख्यान-साहित्य *м.*, **исто́рия** ~ы साहित्य का इतिहास *м.*

лито́вец *м.* लिथुआनी литхуāнӣ *м.*

Лито́вская ССР लिथुआनिया का सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र литхуāнийā кā совийат самāджвāдӣ праджāтантра

лито́вский लिथुआनी литхуāнӣ.

литр *м.* लिटर литар *м.*

лить डालना дāлнā *п* (*наливать*); उंडेलना уйдэлнā *п.* (*выливать*); बहाना бахāнā *п.* (*проливать*)

лифт *м.* लिफ़्ट лифт *м.*; **там есть** ~? वहाँ

लिफ़्ट है?; поднимемся на ли́фте? लिफ़्ट से चलें?

лифтёр *м.* लिफ़्ट-ओपरेटर лифт-опарэтар *м.*, लिफ़्ट-चालक лифт-чāлак *м.*

ли́фчик *м.* अँगिया ãгийа̄ *м.*

лихора́д||ить: **меня́ ~ит** मुझे बुख़ार (ज्वर) चढ़ा है муджэ букха̄р (джвар) чарха̄ х̆э

лихора́дка *ж.* बुखार букха̄р *м.*, ज्वर джвар *м.*

лиц||о́ *с.* 1. मुँह мӯх̆ *м*, मुख мукх *м*, चेहरा чэхра̄ *м.*; **краси́вое (прия́тное) ~** सुंदर (प्यारा) चेहरा *м*; **ва́ше ~ мне знако́мо** आप का चेहरा मेरा जाना-पहचाना है; 2. व्यक्ति вйакти *м*, शख्स шах̆кс *м.*; **на два ~а́** दो व्यक्तियों (अ ᷊ नि ᷊ ों) के लिये; **де́йствующие ли́ца** पात्र *м мн.*

ли́чн||ый निजी ниджӣ, व्यक्तिगत вйактигат, जाती за̄тӣ; **~ое пе́рвенство** व्यक्तिगत चैंपियनशिप *ж.*

лиша́ть छीनना чхӣнна̄ *п*, वंचित करना ванчит карна̄ *п.* (से *чего-л*); **~ пра́ва уча́стия в соревнова́ниях** प्रतियोगिता

(मुक़ाबले) में भाग लेने के अधिकार से वंचित करना *п*.

лиша́ться वंचित होना (हो जाना) ванчит хо̆на̄ (хо̆ джа̄на̄) *нп*. (से *чего-л*); खोना кхона̄ *п* (*терять*); ~ **чувств** बेहोश पड़ना *нп*

лиши́ть(ся) *см*. лиша́ть(ся).

ли́шн||ий फ़ालतू фа̄лтӯ (*избыточный*); अनावश्यक ана̄вашйак (*ненужный*); अतिरिक्त атирикта, उपरफट упарпхат (*добавочный*); **до ... три с ~им киломе́тра ...** तक तीन किलोमीटर से ज़्यादा है; **два с ~им дня** दो दिन से ज़्यादा.

лишь सिर्फ़ сирф, केवल кэвал (*только*); ज्यों ही джйо̄ хӣ (*как только*).

лоб *м*. माथा ма̄тха̄ *м*., ललाट лала̄т *м*.

лови́ть पकड़ना пакарна̄ *п*; फँसाना пха̄са̄на̄ *п*. (*сетями*); ~ **ры́бу** मछली पकड़ना *п*., मछलियों का शिकार करना *п*.

ло́вкий फुरतीला пхуртӣла̄, चतुर чатур; चालाक ча̄ла̄к (*изворотливый*).

ло́вля *ж*. पकड़ाई пакра̄ӣ *ж*., शिकार ши-

кāр *м.*; **ры́бная** ~ मछली पकड़ना *м.*, माहीगीरी *ж*

ло́дк||а *ж* कश्ती кашти̅ *ж*, नाव нāо *ж.*; **мото́рная** ~ मोटर-बोट *ж.*; **ката́ться на** ~**е** नाव की सैर करना *п*

ло́дочн||ый: ~**ая ста́нция** नाव का अड्डा нāо кā аддā *м.*

лоды́жка *ж.* टखना такхнā *м*

ло́ж||а *ж.* [थियेटर का] बकस [тхийэтар кā] бакас *м.*; **места́ в** ~**е** थियेटर के बकस की सीटें *ж. мн*

ложи́ться लेटना лэтнā *нп.*, लेट जाना лэт джāнā *нп.*; **вы хоти́те лечь?** आप लेटना चाहते हैं?; **я ско́ро ля́гу** मैं लेटनेवाला हूँ; **ля́гте!** लेटिये!

ло́жка *ж.* चमचा чамчā *м.*; **столо́вая** ~ चमचा *м.*; **ча́йная** ~ चाय का चमचा *м.*; **десе́ртная** ~ मझोला चमचा *м*

ло́жный झूठा джхӯтхā, ग़लत ғалат; जाली джāли̅, नक़ली накли̅ (*поддельный*).

ложь *ж.* झूठ джхӯтх *м.*, असत्य аса-тйа *м.*

ло́зунг *м.* नारा нāрā *м.*; **провозглаша́ть** ~ नारा लगाना (बुलंद करना) *п*

ло́коть *м.* कोहनी кохни *ж.*

лома́ть तोड़ना торнā *п.*, फोडना пхорнā *п.* (*раскалывать*); टुकड़े टुकड़े करना тукрэ тукрэ карнā *п.* (*на куски*).

ло́мтик *м* टुकड़ा тукрā *м*, फाँक пхāк *ж.*; ~ **лимо́на** नीबु का टुकड़ा *м.*; ~ **ды́ни** ख़रबूजे की फाँक *ж.*; ~ **хле́ба** रोटी का टुकड़ा *м.*

Ло́ндон लंडन ландан

лопа́та *ж.* कुदाल кудāл *м.*, फावडा пхā-орā *м.*

лопа́тк||а *ж* पखौरा пакхаурā *м*,; **положи́ть на** ~**и** चित कर देना *п.*, पछाड़ देना *п.*

лососи́на *ж.* सामन сāман *м.*

лосо́сь *м* सामन-मछली сāман-мачхли *ж.*

лотере́я *ж* लाटरी лāтари *ж.*

ло́шадь *ж.* घोडा гхорā *м*; **бегова́я** ~ घुडदौड़ का घोडा *м.*; **верхова́я** ~ घुड़सवारी का घोड़ा *м*

луг *м.* घास का मैदान гхāс кā майдāн *м.*, तृणभूमि тринбхӯми *ж.*

лу́жа *ж.* डबरा дабрā *м.*

лужа́йка *ж.* घास का मैदान гхāс кā майдāн *м.*, लान лāн *м.*

лук I *м.* प्याज пйāз *м.*, зелёный ~ हरा प्याज़ *м.*

лук II *м.* कमान камāн *ж.*, धनुष дхануш *м.*; стреля́ть из лу́ка तीर चलाना (फेंकना) *п.*

луна́ *ж.* चाँद чāд *м.*, चंद्रमा чандрамā *м.*

лу́па *ж.* आतशी शीशा āташӣ шӣшā *м.*

луч *м.* किरण киран *ж.*, रश्मि рашми *м.*

лу́чше 1. से अच्छा сэ аччхā, बेहतर бэх̆тар; гора́здо ~ कहीं अच्छा (बेहतर); ~ всего́ सब से अच्छा; здесь ~ ви́дно (слы́шно) यहाँ अच्छा दिखाई (सुनाई) देता है; тем ~ तो ज़्यादा अच्छा होगा; 2. यह अच्छा (बेहतर) होगा कि... йах̆ аччхā (бэх̆тар) х̆огā ки...; ~ бы... अच्छा हो कि...; ~ не... अच्छा हो कि... न...

лу́чш||ий से अच्छा сэ аччхā, बेहतर бэх̆тар, सब से अच्छा саб сэ аччхā, श्रेष्ठ шрэшт̇ха; **в ~ем слу́чае** अच्छी से अच्छी हालत (दशा) में; **э́то ~ее выступле́ние (речь)** यह सब से अच्छा भाषण है; ◇ **всего́ ~его!** खुश रहिये!, नमस्ते!, नमस्कार!

лы́ж||и *мн.* स्कीइस скӣис *ж.*; **ходи́ть на ~ах** स्कीइस पर चलना *нп.*

лы́жник *м.* स्कीइस पर चलनेवाला скӣис пар чалнэвāлā *м.*

лы́жница *ж* स्कीइस पर चलनेवाली скӣис пар чалнэвāлӣ *ж.*

лы́жн||ый: ~ **спорт** स्कीइंग скӣинг *м.*; ~**ая мазь** स्कीइस-पालिश скӣис-пāлиш *ж.*

лыжня́ *ж.* स्की-लीक скӣ-лӣк *ж.*

лы́сый गंजा ганджā

льви́ца *ж* शेरनी шэрнӣ *ж.*, सिंहनी синх̆нӣ *ж.*

льди́на *ж* बर्फ़ का टुकड़ा барф кā т̇укрā *м.*

любе́зн||ый मेहरबान мэх̆арбāн; विनीत винӣт (*учтивый*); **бу́дьте ~ы** कृपया.

люби́м||ый प्यारा пйāрā, प्रिय прийа; **~ая**

игрá पसंद का खेल *м.*; ~ая кни́га पसंद की किताब *ж.*

люби́тель *м.* शौक़ीन шаукӣн *м.*, प्रेमी прэмӣ *м.*

люби́ть पसंद होना (आना) пасанд хона̄ (а̄на̄) *нп.* (को *о ком-л*), पसंद करना пасанд карна̄ *п.*; **лю́бите ли вы му́зыку (спорт, та́нцы)?** क्या आप को संगीत (स्पोर्ट, नाच) पसंद है?; **я люблю́ му́зыку (спорт, та́нцы)** मुझे संगीत (स्पोर्ट, नाच) पसंद है.

любова́ться खुशी से देखना кхушӣ сэ дэкхна̄ *п.*; मुग्ध होना мугдха хона̄ *нп.* (*быть очарованным*; पर *чем-л*).

любо́вь *ж.* प्यार пйа̄р *м.*, प्रेम прэм *м*, मुहब्बत мухаббат *ж.*; ~ **к ро́дине** देश से प्रेम *м.*

люб||о́й हरेक харэк, हर कोई хар кой, कोई भी кой бхӣ; **в ~о́м слу́чае** हर हालत में; ~ **из нас** हम में से हर कोई.

любопы́тный जिज्ञासु джигьясу, कुतूहली кутӯхалӣ.

любопы́тство *с.* जिज्ञासा джигьяса̄ *ж.*, कुतूहल кутӯхал *м.*

лю́ди *мн* लोग лог *м. мн.*, जन джан *м. мн.*; जनता джанта̄ *ж.* (*народ*)

лю́дн||ый भीड़-भाड़ का бхӣр-бха̄р ка̄; ~**ая у́лица** भीड़-भाड़ की सड़क *ж.*

Люксембу́рг लक्सेमबर्ग лаксэмбарг

лю́стра *ж* झाड[-फ़ानूस] джха̄р[-фа̄нӯс] *м.*

лягу́шка *ж.* मेढक мэдхак *м.*

М

мавзоле́й *м.* मक़बरा макбара̄ *м.*, समाधि сама̄дхи *ж*

магази́н *м* दुकान дука̄н *ж.*; **открыва́ть** ~ दुकान खोलना *п.*; **закрыва́ть** ~ दुकान बद करना *п.*; ~ **гото́вого пла́тья** तैयार कपड़े की दुकान *ж*; **писчебума́жный** ~ लेखन-सामग्री की दुकान *ж.*; **мануфакту́рный** ~ बजाजी की दुकान *ж*; **ювели́рный** ~ जौहरी की दुकान *ж*, **обувно́й** ~ जूते की दुकान *ж.*; **ме́бельный** ~ फ़र्नीचर की

दुकान *ж.*; **кондитерский** ~ मिठाई की दुकान *ж*; **продовольственный** ~ खाद्य-सामग्री की दुकान *ж*; **промтоварный** ~ औद्योगिक सामग्री की दुकान *ж.*

магараджа *м.* महाराज махāрāдж *м.*

магистраль *ж.* शाहराह шāхрāх *ж.*, राजपथ рāджпатх *м.*, रास्ता рāстā *м*; **железнодорожная** ~ प्रधान रेल *ж.*

магнолия *ж.* मैगनोलिया майгнолийā *м*

Мадагаскар मेडागास्कर мэдāгāскар

мадера *ж.* मडीरा мадӣрā *ж.*

Мадрид मेड्रिड мэдрид.

мазать लीपना лӣпнā *п.*, लगाना лагāнā *п.* (पर *на что-л.*); ~ **маслом** मक्खन लगाना *п.*

мазь *ж.* मरहम мархам *м.*, लेप лэп *м.*; **цинковая** ~ जस्त का मरहम *м.*; **сапожная** ~, ~ **для обуви** रोग़न *м*, बूट-पालिश *ж.*

май *м.* मई маӣ *ж.*

майка *ж* बिना आस्तीन की क़मीज़ бинā āстӣн кӣ камӣз *ж.*

майо́лика *ж.* मेजोलीका मэджолӣкā *м.*

майонéз *м.* मेयोनेज़ мэйонэз *м*

макаро́ны *мн.* मकारोनी макāронӣ *ж.*

макéт *м.* नमूना намӯнā *м.*

малáец *м* मलायी малāйӣ *м.*

малáйский मलायी малāйӣ.

Малáйя मलाया малāйā.

малахи́т *м.* मलाकाइट малāкāит *м.*; **издéлия из ~а** मलाकाइट की बनी चीज़ें (वस्तुएँ) *ж мн.*

малéйш||ий सब से छोटा саб сэ чхотā, अल्पतम алпатам; **ни ~его сомнéния** जरा भी शक (सदेह) नहीं.

мáленький छोटा чхотā.

мали́на *ж.* रसबेरी расбэрӣ *ж.*

мали́нов||ый 1. रसबेरी का расбэрӣ кā; **~ое морóженое** रसबेरी का आइसक्रीम *м*; 2. (*о цвете*) गहरे लाल रंग का гахре лāл ранг кā.

мáло थोड़ा тхорā, कम кам, जरा зарā; नाकाफ़ी нāкāфӣ (*недостаточно*); **здесь ~ нарóду** यहाँ कम लोग है; **э́того [сли́ш-**

ком] ~ यह बहुत कम है; ◇ ~ того́, что ... यही नहीं कि ..., इतना ही नहीं कि ...

малокро́вие *с.* रक्तहीनता рактахӣнтā *ж.*, अल्परुधिरता алпарудхиртā *ж.*

малоле́тний कम-उम्र кам-умр, कमसिन камсин.

мало-пома́лу धीरे-धीरे дхӣрэ-дхӣрэ, आहिस्ता-आहिस्ता āхистā-āхистā.

малочи́сленный छोटा чхотā, अल्पसख्यक алпасанкхйак.

ма́лый छोटा чхотā, э́ти ту́фли мне малы́ यह जूते मुझे तंग हैं.

ма́льчик *м.* लड़का ларкā *м.*, बालक бāлак *м.*

маля́р *м.* रंगसाज рангсāз *м.*, रंगिया рангийā *м*

маляри́я *ж* मलेरिया малэрийā *м*

ма́ма *ж.* माँ мā̃ *ж.*, अम्मी аммӣ *ж.*

ма́нго *с.* (*дерево и плод*) आम āм *м.*

мандари́н *м.* नारंगी нāрангӣ *ж* (*плод*).

манда́т *м.* अधिकारपत्र адхикāрпатра *м.*

мандоли́на *ж.* मंडोलिन мандолин *м.*

манéж *м.* घुड़दौड़ का मैदान гхурдаур кā майдан *м.*; अखाड़ा акхāрā *м* (*в цирке*).

манéра *ж.* ढंग дханг *м.*, प्रकार пракāр *м.*; **~ исполнéния** अभिनय करने का ढंग *м.*

манéры *мн.* चाल-ढाल чāл-дхāл *ж.*; व्यवहार вйавахāр *м.* (*поведение*); **хорóшие (плохúе) ~** अच्छी (बुरी) चाल-ढाल *ж.*

манжéта *ж.* कफ каф *м.*

маникю́р *м* नाखूनतराशी нāкхӯнтарāшӣ *ж.*; **дéлать ~** नाखूनतराशी करना *п.*, नाखून तराशना *п.*

маникю́рша *ж.* नाखूनतराशिन нāкхӯнтарāшин *ж.*

Манúла मनीला манӣлā.

манифéст *м.* घोषणापत्र гхошнāпатра *м.*, एलाननामा элāннāмā *м.*

манифестáция *ж.* प्रदर्शन прадаршан *м.*, जलूस джалӯс *м.*

мáнтия *ж* चोग़ा чоґā *м*

мануфактýра *ж* (*материя*) कपड़ा капрā *м.*

марафо́нский: ~ **бег** मारेथोनियन दौड़ ма̄рэтхонийан даур *ж*.

ма́рганец *м* मंगनीज манганӣз *м*.

маргари́н *м*. मारजेरीन ма̄рджэрӣн *м*., बनावटी मक्खन банāотӣ маккхан *м*.

марина́д *м* अचार ача̄р *м*., मेरीनेड мэрӣнэд *м*.

марионе́т||ка *ж*. कठपुतली катхпутлӣ *ж*.; **теа́тр ~ок** पुतलियों का थियेटर *м*.

ма́рка *ж* 1. (*почтовая*) [पोस्टेज-]स्टांप [постэдж-]ста̄мп *м*., [पोस्टेज-]टिकट [постэдж-]тикат *м*.; 2. (*фабричная*) छाप чха̄п *ж*., ट्रेडमार्क трэдма̄рк *м*.; 3. (*сорт*) किस्म кисм *ж*, प्रकार прака̄р *м*.; ~ **вина́ (табака́)** शराब (तंबाकू) का मारका *м*

маркизе́т *м* मार्कीजेट ма̄ркӣзэт *м*.

маркси́зм *м* मार्क्सवाद ма̄рксва̄д *м*.

маркси́зм-ленини́зм *м* मार्क्सवाद-लेनिनवाद ма̄рксва̄д-лэнинва̄д *м*.

маркси́ст *м* मार्क्सवादी ма̄рксва̄дӣ *м*.

маркси́стский मार्क्सवादी ма̄рксва̄дӣ.

ма́рля *ж*. जाली джа̄лӣ *ж*.

мармелáд *м.* मार्मेलेड мāрмэлэд *м*, [फलों का] मुरब्बा [пхалõ кā] мураббā *м.*

Марóкко मरोको мароко.

март *м.* मार्च мāрч *м.*

марш *м.* कूच кӯч *м.*, मार्च мāрч *м*

маршрýт *м.* रास्ता рāстā *м.*, यात्रा-मार्ग йāтрā-мāрга *м.*; **какóй у нас ~?** हमारा कौनसा रास्ता है?

маршрýтн||ый: ~ое такси́ रुके बिना पहुँचनेवाली टेक्सी рукэ бинā пахӯ̃чнэвāлӣ ṫэксӣ *ж.*; **~ пóезд** रुके बिना पहुँचनेवाली रेलगाड़ी рукэ бинā пахӯ̃чнэвāлӣ рэлгāṙӣ *ж.*

мáска *ж.* नक़ाब накāб *м.*, मास्क мāск *м.*

маскарáд *м* मास्केरेड мāскэрэḋ *м.*

маслёнка *ж* मक्खनदानी маккхандāнӣ *ж*

масли́на *ж* (*дерево и плод*) जैतून зайтӯн *м*

мáсло *с.* **1.** तेल тэл *м* (*растительное, минеральное, смазочное*); **сли́вочное ~** मक्खन *м*; **топлёное ~** घी *м*; **подсóлнечное ~** सूर्यमुखी का तेल *м.*, про-

ва́нское (оли́вковое) ~ जैतून का तेल *м*; ро́зовое ~ गुलाब का इतर (अरक) *м*; 2.: карти́на ~м तैल-चित्र тайл-читра *м*.

ма́сс||а *ж*. 1. (*множестсо*) ढेर дхэр *м*., समूह самӯх̆ *м*.; 2.: ~ы आम जनता āм джантā *ж*., जनसमुदाय джансамудāй *м*.; ~ наро́ду बहुत से लोग бах̆ут сэ лог *м мн*

масса́ж *м*. मालिश мāлиш *ж*; ~ руки́ (ноги́) हाथ (टाँग) की मालिश *ж*., де́лать ~ मालिश करना *п*. (की *чего-л*.).

массажи́ст *м*. मालिशकरनेवाला мāлиш-карнэвāлā *м*.

массажи́стка *ж*. मालिशकरनेवाली мāлиш-карнэвāлӣ *ж*.

ма́ссов||ый आम āм, सामूहिक сāмӯх̆ик, सार्वजनिक сāрваджаник; ~ая организа́ция सामूहिक (सार्वजनिक) संगठन *м*

ма́стер *м*. मिस्तरी мистрӣ *м*., ~ спо́рта स्पोर्ट का मास्टर *м*.

мастерска́я *ж*. 1. कारखाना кāркхāнā *м*., दुकान дукāн *ж*.; वर्कशाप варкшāп *ж*.

(*на заводе*); 2. (*художника*) स्टुडिओ студио *м*.

мастерство́ *с*. कौशल каушал *м*, निपुणता нипунтā *ж*.; **высо́кое [спорти́вное] ~** [खेल-कूद का] उच्च कोटि का कौशल *м*

мат *м*. *шахм*. मात мāт *ж*.; **объявля́ть ~** मात करना *п*.

матема́тик *м*. गणितज्ञ ганитагья *м*., रियाज़ीदान рийāзидāн *м*.

матема́тика *ж*. गणित ганит *м*, रियाज़ी рийāзӣ *ж*.; **вы́сшая ~** उच्च गणित *м*.

материали́зм *м* भौतिकवाद бхаутиквāд *м*, पदार्थवाद падāртхавāд *м*.

материали́ст *м*. भौतिकवादी бхаутиквāдӣ *м*.

материалисти́ческий भौतिकवादी бхаутиквāдӣ

матери́к *м* महाद्वीप махāдвӣп *м*

матери́нство *с* मातृत्व мāтритва *м*.

мате́рия *ж* (*ткань*) कपड़ा капрā *м*.; **~ на костю́м (на пальто́, на брю́ки)** सूट (कोट, पतलून) का कपड़ा *м*.

матрáц *м.* तोशक тошак *ж.*, गद्दा гаддā *м.*
матрóс *м.* मल्लाह маллāх̣ *м.*, नाविक нā-вик *м.*
матч *м.* मैच майч *м.*
мать *ж.* माँ мā̃ *ж.*, माता мāтā *ж.*
махáть हिलाना х̣илāнā *нп.*; ~ **рукóй** हाथ हिलाना *п.*
мáчеха *ж.* सौतेली माँ саутэлӣ мā̃ *ж*, वि-माता вимāтā *ж.*
мáчта *ж.* मस्तूल мастӯл *м.*
маши́на *ж.* मशीन машӣн *ж.*; इंजन инджан *м.* (*двигатель*); मोटर моṫар *ж.* (*автомобиль*); **швéйная** ~ सिलाई (कपड़ा सीने) की मशीन *ж.*; **стирáльная** ~ धुलाई की मशीन *ж.*
машини́ст *м.* इंजन-ड्राइवर инджан-ḍрāи-вар *м.*
машини́стка *ж.* टाइपिस्ट ṫāиписṫ *ж.*
маши́нка *ж.* (*пишущая*) टाइपराइटर ṫāи-прāиṫар *м.*
мая́к *м.* प्रकाशस्तंभ пракāшстамбх *м*, रोशनी-मीनार рошнӣ-мӣнāр *м.*

ма́ятник *м.* लटकन латкан *м.*

МГУ (Моско́вский госуда́рственный университе́т) मास्को राजकीय विश्वविद्यालय ма̄ско ра̄джкӣйа вишвавидйа̄лай *м.*

МДФЖ (Междунаро́дная демократи́ческая федера́ция же́нщин) अंतर्राष्ट्रीय जनवादी महिला-संघ антарра̄шт̣рӣйа джанва̄дӣ махила̄-сангх *м*

ме́бель *ж.* फर्नीचर фарнӣчар *м*; असबाब асба̄б *м.* (*обстановка*); **мя́гкая** ~ गद्दीदार फ़र्नीचर *м.*

меблирова́ть फ़र्नीचर (असबाब) से सजाना фарнӣчар (асба̄б) сэ саджа̄на̄ *п.*, आरास्ता करना а̄ра̄ста̄ карна̄ *п.*

мегафо́н *м.* मेगाफ़ोन мэга̄фон *м.*

мёд *м.* शहद шах̆ал *м.*, मधु мадху *м.*

меда́ль *ж.* पदक падак *м*, तमग़ा тамга̄ *м.*; **золота́я** ~ स्वर्णपदक *м.*; **сере́бряная** ~ रजत-पदक *м.*; **бро́нзовая** ~ काँस्य-पदक *м.*; **вруча́ть** ~ पदक प्रदान करना *п.*; **получа́ть** ~ पदक मिलना (हासिल करना, प्राप्त करना) *п*

медальо́н *м.* लाकेट ла̄кэт *м.*, मेडलियन мэдалийан *м*

медве́дь *м.* भालू бха̄лӯ *м.*, रीछ ри̅чх *м*

медици́на *ж.* चिकित्साशास्त्र чикитса̄ша̄-стра *м.*

медици́нск||ий डाक्टरी да̄ктари̅, मेडिकल мэдикал, चिकित्सक чикитсак; ~ **институ́т** मेडिकल कालेज *м*, चिकित्सा-विद्यालय *м*; ~**ая по́мощь** डाक्टरी (चिकित्सक) सहायता *ж.*; ~**ое обслу́живание** डाक्टरी सेवा *ж*

ме́дленно धीरे дхи̅рэ, आहिस्ता а̄хиста̄; **говори́те бо́лее** ~ कुछ धीरे (आहिस्ता) बोलिये.

медпу́нкт *м.* (медици́нский пункт) डाक्टरी सहायता की चौकी да̄ктари̅ саха̄йта̄ ки̅ чауки̅ *ж.*

медсестра́ *ж.* (медици́нская сестра́) नर्स нарс *ж.*

медь *ж.* ताँबा та̄̃ба̄ *м.*

ме́жду के बीच кэ би̅ч, में мэ̄ (*среди*), के बीच (अंदर, भीतर) кэ би̅ч (андар, бхи̅-

тар) (*о времени*); ~ **домами** घरों के बीच; ~ **двумя и тремя часами** दो और तीन बजे के बीच (अंदर, भीतर); ◇ ~ **тем** इतने में, इसी बीच में; ~ **тем, как** जब कि.

междугородный अंतर्नगरीय антарнагарӣйа; ~ **телефон** अंतर्नगरीय टेलीफ़ोन *м.*

международный अंतर्राष्ट्रीय антарра̄шт̣рӣйа; **Международный женский день** अंतर्राष्ट्रीय महिला-दिवस *м.*; **Международный день защиты детей** अंतर्राष्ट्रीय शिशु-संरक्षण-दिवस *м*, **Международный день студентов** अंतर्राष्ट्रीय छात्र-दिवस *м.*

Мексика मेक्सिको мэксико

мел *м.* खड़िया кхаṛийа̄ *ж* (*для письма*); सफेदी сафэдӣ *ж.* (*для побелки*)

мелк||ий 1. छोटा чхот̣а̄, बारीक ба̄рӣк; ~**ие яблоки** छोटे सेब *м. мн.*; ~**ие деньги** रेजगारी *ж.*; 2. छिछला чхичхла̄, उथला утхла̄; ~**ая река** छिछली (उथली) नदी *ж*

мелкобуржуа́зный निम्न-पूँजीवादी нимна-пӯджӣвāдӣ.

мелоди́чный सुरीला сурӣлā.

мело́дия *ж.* राग рāг *м.*, लय лай *ж.*

ме́лоч||ь *ж.* 1. छोटी छोटी चीजें чхотӣ чхотӣ чӣзэ̄ *ж. мн.*; **вся́кая** ~ हर क़िस्म (तरह) की छोटी छोटी चीजें *ж. мн.*; 2. रेज़गारी рэзгāрӣ *ж.*; **у меня́ нет** ~и मेरे पास रेजगारी नहीं है; **да́йте мне немно́го** ~и मुझे कुछ रेजगारी दीजिये; 3. छोटी (ज़रा सी) बात чхотӣ (зарā сӣ) бāт *ж.*, तुच्छ वस्तु туччха васту *ж.*; **э́то** ~! यह छोटी (ज़रा सी) बात है!

мель *ж.* नदी या समुद्र का छिछला भाग надӣ йā самудра кā чхичхлā бхāг *м.*; **сесть на** ~ रेत में फँस जाना *нп.*

Мельбу́рн मेलबोर्न мэлборн.

мелька́ть झलकना джхалакнā *нп.*

ме́льком चलते हुए чалтэ хуэ; सरसरी तौर पर сарсарӣ таур пар (*бегло*), **я его́ ви́дел** ~ मुझे उस की झलक नज़र आयी.

ме́льница *ж* चक्की чаккӣ *ж.*

мемориа́льн||ый: ~ая доска́ स्मरण-फलक смаран-пхалак *м.*

ме́нее से कम (थोड़ा) сэ кам (тхорā); **не ~ двух (трёх, пяти́) часо́в (дней, неде́ль)** दो (तीन, पाँच) घंटे (दिन, हफ़्ते) से कम नहीं; ◇ **тем не ~** फिर भी, तिस पर भी; **~ всего́** सब से कम; **бо́лее и́ли ~** कम वा अधिक.

ме́ньше से छोटा сэ чхотā, अल्पतर алпатар, से कम (थोड़ा) сэ кам (тхорā); **здесь ~ наро́ду** यहाँ कुछ (जरा) कम लोग है; **э́тот зал (стадио́н) ~** यह हाल (स्टेडियम) कुछ (जरा) छोटा है; **как мо́жно ~** जितना कम हो सके; **~ всего́** सब से कम.

ме́ньш||ий से छोटा сэ чхотā, अल्पतर алпатар, सब से छोटा саб сэ чхотā, अल्पतम алпатам; ◇ **по ~ей ме́ре** कम से कम.

меньшинство́ *с.* अल्पसंख्या алпасанкхйā *ж.*; अल्पमत алпамат *м.* (*напр. при голосовании*).

меню́ *с.* [खानों की] फ़िहरिस्त [кхāнõ кӣ]

фиҳрист *ж.*, भोजनसूची бходжансӯчӣ *ж.*, मेन्यू-कार्ड мэнйӯ-кāрд *м.*

меня́: у ~ есть... मेरे पास... है мэрэ пāс... хэ; у ~ нет... मेरे पास... नहीं है мэрэ пāс... нахӣ хэ; для ~ मेरे लिये мэрэ лийэ

меня́ть बदलना бадалнā *п*; भुनाना бхунāнā *п* (*деньги*); ~ ме́сто (положе́ние) जगह (ओहदा) बदलना *п*; ~ костю́м सूट बदलना *п.*; ~ де́ньги रुपया भुनाना *п.*

ме́р||а *ж.* 1. नाप нāп *ж.*, माप мāп *ж*; ~ы длины́ (ве́са) नाप (तौल) *ж.*; 2. क़दम кадам *м.*, उपाय упāй *м.*; принима́ть ~ы कदम उठाना *п.*; ◇ по кра́йней ~е कम से कम; по ~е возмо́жности जहाँ तक हो सके, जहाँ तक मुमकिन (संभव) हो; в изве́стной ~е कुछ हद तक.

мёрзнуть जमना джамнā *нп.*, जम जाना джам джāнā *нп.*; ठंड लगना тханд лагнā *нп.* (*коченеть*; को *о ком-л.*).

ме́рить नापना нāпнā *п.*, मापना мāпнā

п., नाप (माप) लेना нāп (мāп) лэнā *п*; ~ костю́м सूट नापना *п*.; ~ температу́ру टेंपेरेचर लेना *п*.

ме́рк||а *ж*. नाप нāп *ж*., माप мāп *ж*.; **снима́ть ~у** नाप लेना *п*. (की *с кого-л.*, *с чего-л.*); **по ~е** नाप से बना हुआ.

мероприя́тие *с* कदम кадам *м*., कार्रवाई кāрравāӣ *ж*, योजना йоджнā *ж*

мёртвый मरा हुआ марā хӯā, मुर्दा мурдā, मृत мрит.

мести́ झाड़ना джхāрнā *п*., झाड़ू देना джхāрӯ дэнā *п*

местко́м *м*. (ме́стный комите́т профсою́за) ट्रेड-युनियन की स्थानीय समिति трэд-йунийан кӣ стхāнӣйа самити *ж*.

ме́стность *ж* स्थान стхāн *м*.; इलाक़ा илāкā *м*, प्रदेश прадэш *м* (*район*); **гори́стая ~** पहाड़ी इलाका *м*., पर्वतीय प्रदेश *м*.; **да́чная ~** ग्रीष्म-विश्राम-स्थान *м*.

ме́стн||ый स्थानीय стхāнӣйа; **~ житель** यहाँवाला *м*., स्थानीय निवासी *м*, **по ~ому вре́мени** स्थानीय समय के अनु-

स्थान стхāн *м.*; **краси́вое** ~ ख़ूबसूरत जगह *ж.*, सुंदर स्थान *м.*

местопребыва́ние *с* ठिकाना тхикāнā *м.*, निवासस्थान нивāсстхāн *м.*

ме́сяц *м.* 1. महीना махӣнā *м.*, माह мāх̆ *м.*; ~ **тому́ наза́д** एक महीना पहले; **про́шлый (бу́дущий)** ~ पिछला (अगला) महीना *м.*; 2. चाँद чāд *м.*, चंद्रमा чандрамā *м.*, **молодо́й** ~ नवचद्र *м.*

ме́сячник *м.* मासोत्सव мāсотсав *м*; ~ **и́ндо-сове́тской дру́жбы** सोवियत-भारत मैत्री का मासोत्सव *м.*

ме́сячный माहवार мāх̆вāр, मासिक мāсик; ~ **за́работок (окла́д)** माहवार (मासिक) तनख़्वाह *ж.*

мета́лл *м* धातु дхāту *ж.*

металли́ст *м.* धातु का मजदूर дхāту кā маздӯр *м.*

металли́ческий धातु का дхāту кā.

металлу́рг *м.* धातुशास्त्री дхāтушāстрӣ *м.* (*ученый*); धातु-मजदूर дхāту-маздӯр *м.* (*рабочий*).

металлургический: ~ завод लोहे और इस्पात का कारखाना лохэ аур испāт кā кāрк̆хāнā *м.*

металлургия *ж.* धातु-उद्योग дхāту удйог *м.*

метание *с* फेंकना пхэ̄кнā *м.*, फेक пхэ̄к *ж.*; ~ копья भाला-फेंक *ж*; ~ диска चक्र-फेक *ж.*

метать फेंकना пхэ̄кнā *п*; ~ копьё (диск, молот) भाला (चक्र, हथौड़ा) फेंकना *п.*

метель *ж.* बर्फ़ का तूफान барф кā тӯфāн *м.*

метеоролог *м.* ऋतुविज्ञानी ритувигья̄нӣ *м.*

метеорологическ||ий: ~ая сводка ऋतुवर्णन ритуварнан *м.*, ~ая станция ऋतु-अनुसंधान-शाला риту-анусандхāн-шāлā *ж*

метеорология *ж.* ऋतुविज्ञान ритувигья̄н *м*

метка *ж.* चिह्न чиҳна *м.*, निशान нишāн *м.*, दाग дāг *м*

меткий ठीक тхӣк; तेज тэз (*о глазе*), ~ стрелок तेज निशानबाज़ *м*

метла́ *ж*. झाड़ू джхāрӯ *м*

ме́тод *м*. ढंग дханг *м*, तरीक़ा тарӣкā *м*. (*способ*); प्रणाली пранāлӣ *ж*., पद्धति паддхати *ж*. (*система*)

метр *м*. मीटर мӣтар *м*.

метро́ *с*. *см* метрополите́н.

метрополите́н *м* मीट्रो мӣтро *м*., भूमिगत रेलवे бхӯмигат рэлвэ *ж*

мех *м*. पोस्तीन постӣн *м*, रोयाँ ройа̃ *м*.; **пальто́ на меху́** पोस्तीन के अस्तर का कोट *м*

меха́ *мн*. पोस्तीन постӣн *м*. *мн*.

механиза́ция *ж*. मशीनीकरण машӣнӣкаран *м*., यंत्रीकरण йантрӣкаран *м*.

механизи́рованный यन्त्रचालित йантрачāлит, यंत्रित йантрит.

механизи́ровать मशीनीकरण (यंत्रीकरण) करना машӣнӣкаран (йантрӣкаран) карнā *п* (का *что-л*.), यंत्रित करना йантрит карнā *п*.

механи́зм *м*. कल кал *ж*., यंत्र йантра *м*

механик *м.* मेकेनिक мэкэник *м.*, यंत्रप्रवीण йантраправӣн *м.*

механика *ж.* (*наука*) यंत्रशास्त्र йантра-шāстра *м.*

меховой रोयेंदार ройэдāр, फ़रवाला фар-вāлā, ~ **воротник** रोयेंदार (फ़रवाला) कालर *м.*

меховщик *м.* पोस्तीनदोज постӣндоз *м.*

меццо-сопрано *с.* मेडज़ो-सोप्रानो мэдзо-сопрāно *м.*

мечеть *ж.* मसजिद масджид *ж.*

мечта *ж.* स्वप्न свапна *м.*

мечтать स्वप्न देखना свапна дэкхнā *п.*

мешать I चलाना чалāнā *п.* (*размешивать*); मिलाना милāнā *п.* (*смешивать*).

меша||ть II तकलीफ़ (कष्ट) देना таклӣф (кашта) дэнā *п.* (*беспокоить*); तंग करना танг карнā *п.* (*стеснять, досаждать*); रोकना рокнā *п.* (*препятствовать*; को *кому-л.*, से *в чём-л.*); **не ~йте** तंग मत करो, रुकावट मत डालो; **не ~ло**

бы..., не ~ет... मुनासिब (उचित) होगा कि...

мешо́к *м* बोरा борā *м.*, थैला тхайлā *м.*

миг *м.* पल пал *м.*, दम дам *м.*, क्षण кшан *м.*; **в оди́н** ~ पल (दम, क्षण) भर मे.

мизи́нец *м.* कानी кāнӣ *ж.*, कनिष्ठा канишṫхā *ж.*

микро́б *м.* कीटाणु кӣṫāну *м.*

микрофо́н *м.* माइक्रोफ़ोन мāикрофон *м.*

миксту́ра *ж.* घोलुवा гхолувā *м.*, मिश्रित औषधि мишрит аушадхи *ж.*

милиционе́р *м.* मिलिसिया का सिपाही милисийā кā сипāх̃ӣ *м.*, मिलिसियावाला милисийāвāлā *м.*; **постово́й** ~ पहरे का मिलिसियावाला *м.*

мили́ция *ж.* मिलिसिया милисийā *ж.*

миллиа́рд *м.* अरब араб *м.*

миллио́н *м.* दस लाख дас лāкх *м.*; **де́сять** ~**ов** करोड़ *м.*

миллионе́р *м.* लाखपति лāкхпати *м.*, करोड़पति карорпати *м.*

ми́лост||ь *ж.* मेहरबानी мэх̃арбāнӣ *ж.*,

कृपा крипā *ж.*; ◇ ~и прóсим! मेहरबानी करके!, कृपया!, तशरीफ लाइये!

ми́ля *ж.* मील мӣл *м.*

ми́мика *ж.* नक़्क़ाली наккāлӣ *ж*; ~ **лица́** भाव *м.*

ми́мо के पास से кэ пāс сэ; के ऊपर से кэ ӯпар сэ (*над, над поверхностью*); से होकर сэ хокар (*через*); **пройти́ (прое́хать) ~** के पास से गुजरना (जाना) *нп.*; **пропуска́ть ~ уше́й** सुनी अनसुनी करना *п.*; **~!** निकल गया!

мимохо́дом राह चलते рāх чалтэ; **зае́хать (зайти́) ~** राह चलते आना (जाना) *нп.*

минда́ль *м.* (*дерево и плод*) बादाम бāдāм *м.*

минера́л *м* खनिज पदार्थ кханидж падāртха *м.*, धातु дхāту *ж.*

минерало́гия *ж.* खनिज-विज्ञान кханидж-вигьян *м.*

миниатю́ра *ж.* छोटे पैमाने की तसवीर чхотэ паймāнэ кӣ тасвӣр *ж.*

министе́рство *с.* मंत्रालय мантрāлай *м*,

सचिवालय сачивāлай *м.*; **Министéрство вы́сшего образовáния** उच्चशिक्षा-मंत्रालय *м.*, **Министéрство здравоохранéния** स्वास्थ्य-मंत्रालय *м.*; **Министéрство инострáнных дел** विदेश-मंत्रालय *м.*; **Министéрство культýры** संस्कृति-मंत्रालय *м.*; **Министéрство торгóвли** व्यापार-मंत्रालय *м.*; **Министéрство просвещéния** शिक्षा-मंत्रालय *м.*; **Министéрство социáльного обеспéчения** समाज-कल्याण-मंत्रालय *м.*; **Министéрство оборóны** प्रतिरक्षा-मंत्रालय *м.*; **Министéрство сéльского хозя́йства** कृषि-मंत्रालय *м.*; **Министéрство путéй сообщéния** यातायात-मंत्रालय *м.*; **Министéрство финáнсов** वित्त-मंत्रालय *м.*

мини́стр *м.* मंत्री мантрӣ *м.*, सचिव сачив *м.*; **премьéр-~** प्रधान मंत्री *м.*; **заместúтель ~а** उपमंत्री *м.*

минова́||ть 1. गुज़रना гузарнā *нп.*, गुज़र जाना гузар джāнā *нп*; **мы ~ли...** हम... के पास से गुजरे; **2.** बीतना бӣтнā *нп.*, गुज़रना гузарнā *нп.*, बीत (गुज़र)

जाना бит (гузар) джа̄на̄ *нп.*; ле́то ~ло गरमी बीत (गुज़र) गयी.

мину́вший पिछला пичхла̄, गत гат.

мину́т||а *ж.* मिनट мина̣т *м.*; पल пал *м*, दम дам *м.* (*миг*); без 20 мину́т 4 ४ बजने में २० मिनट बाक़ी है; 10 мину́т пя́того ४ बजकर २० मिनट हुए हैं; сию́ ~у अभी, इसी दम.

мир I *м.* संसार санса̄р *м.*, दुनिया дунийа̄ *ж.*, विश्व вишва *м.*; во всём ми́ре संसार (दुनिया) भर में; чемпио́н ми́ра विश्व-चैंपियन *м.*

мир II *м.* शांति ша̄нти *ж.*, अमन аман *м.*; защи́та де́ла ми́ра शांति-रक्षा *ж.*; ~ во всём ми́ре विश्व-शांति *ж.*; сторо́нник ми́ра शांतिसमर्थक *м.*

ми́рн||ый शांतिपूर्ण ша̄нтипӯрна, शांतिमय ша̄нтимай; ~ догово́р शांति-संधि *ж.*; ~ое сосуществова́ние शांतिपूर्ण सह्-अस्तित्व *м.*

мировоззре́ние *с.* विचार-धारा вичāр-дха̄ра̄ *ж.*

миров||о́й संसार (दुनिया) भर का сансāр (дунийā) бхар кā; ~ **реко́рд** विश्व-रिकार्ड *м.*; ~**а́я война́** विश्व-युद्ध *м.*

миролюби́в||ый शांतिप्रिय шāнтиприйа, शांतिप्रेमी шāнтипрэмӣ; ~**ые наро́ды** शांतिप्रिय (शांतिप्रेमी) लोग *м. мн.*, शांतिप्रिय (शांतिप्रेमी) जनताएँ *ж. мн.*

ми́ска *ж.* रकाबी ракāбӣ *ж.*

ми́ссия *ж.* **1.** प्रतिनिधि-मंडल пратинидхи-мандал *м.*, मिशन мишан *м.*, ~ **дру́жбы** मैत्री का प्रतिनिधि-मंडल *м.*, दोस्ती का मिशन *м.*; **2.** (*представительство*) दूतावास дӯтāвāс *м.*

ми́тинг *м.* सभा сабхā *ж.*, जलसा джалсā *м*, मीटिंग мӣтинг *ж.*

митрополи́т *м.* मीट्रोपोलिटन мӣтрополитан *м.*, बड़ा पादरी бар̣ā пāдрӣ *м.*

мише́нь *ж.* निशाना нишāнā *м.*, चाँद чā̃д *м.*

младе́нец *м* गोद (दूध) का बच्चा год (дӯдх) кā баччā *м.*, शिशु шишу *м*

мла́дш||ий 1. छोटा чхота; **са́мый** ~ सब

से छोटा; ~ая сестра́ छोटी बहिन *ж.*; 2. छोटा чхота̄, जूनियर джӯнийар; ~ нау́чный сотру́дник छोटा (जूनियर) वैज्ञानिक कार्यकर्ता *м.*

мне मुझे муджхэ, मुझ को муджх ко; ~ жа́рко (хо́лодно) मुझे गरमी (सर्दी) लगती है; дайте ~ ... मुझे... दीजिये; э́то ~? यह मेरे लिये है?; э́то принадлежи́т ~ यह मेरा है.

мне́ни||е *с.* विचार вича̄р *м.*, ख़याल кхайа̄л *м.*, राय ра̄й *ж.*, मत мат *м.*; обме́ниваться ~ями विचार-विनिमय करना *п.* (पर *о чём-л.*); по моему́ ~ю मेरे विचार (ख़याल) में, मेरे नज़दीक (निकट).

мно́гие बहुत бахут; ~ из нас हम में बहुत.

мно́го बहुत бахут, अनेक анэк; здесь ~ наро́ду यहाँ बहुत लोग हैं; э́то сли́шком ~ यह बहुत ज़्यादा है; ~ веще́й बहुत सी चीज़ें *ж. мн.*

многоде́тн||ый बहुतबच्चोंवाला бахутбаччо̄ва̄ла̄, बहुकुटुंबी бахукутумбӣ; ~ая мать बहुतबच्चोंवाली माँ *ж.*

многокра́тно बार बार ба̄р ба̄р, बारंबार ба̄рамба̄р.

многокра́тный बार बार का ба̄р ба̄р ка̄; **~ чемпио́н** बार बार का चैंपियन *м.*

многоле́тний बहुवार्षिक баху̌ва̄ршик; बारहमासी ба̄раху̌ма̄сӣ (*о растениях*).

многонациона́льный बहुजातिक баху̌джа̄тик.

многоуважа́емый आदरणीय а̄дарнӣйа, सम्मानीय самма̄нӣйа; जी джӣ (*ставится после имени, титула, звания*).

многочи́сленный बहुत баху̌т, बहुसंख्यक баху̌санкхйак.

многоэта́жный बहुमंज़िला баху̌манзила̄.

мно́жество *с.* बहुतायत баху̌та̄йат *ж.*, अनेकता анэкта̄ *ж.*

мной *см.* мно́ю.

мно́ю: э́то ~ прове́рено मैं इस की जाँच कर चुका हूँ мэ̃й ис кӣ джа̄̃ч кар чука̄ ху̌̄̃.

моги́ла *ж.* क़ब्र кабр *ж.*, समाधि сама̄дхи *ж.*

могу́чий शक्तिशाली шактишāлӣ, ज़ोरावर зорāвар.

могу́щество *с.* शक्ति шакти *ж.*, ताक़त тāкат *ж.*

могу́щественный शक्तिमान् шактимāн

мо́да *ж.* फ़ैशन файшан *м.*, **журна́л мод** फ़ैशन की पत्रिका *ж.*; **вы́ставка мод** फ़ैशन-प्रदर्शनी *ж.*

моде́л||ь *ж.* माडेल мāдэл *м.*, नमूना намӯнā *м.*, भूषा бхӯшā *ж.*; **дом ~ей** नमूना-घर *м.*, भूषाघर *м.*

мо́дный फ़ैशनवाला файшанвāлā, फ़ैशनेबल файшанэбал; **~ костю́м** फ़ैशनेबल सूट *м.*

мо́жет быть हो सकता है хо сактā хэ, शायद шāйад, कदाचित кадāчит; **я, мо́жет быть, пойду́** शायद मैं जाऊँगा.

мо́жно: ~ войти́? अंदर आ सकता हूँ? андар ā сактā хӯ?; **здесь ~ кури́ть?** यहाँ सिगरेट पीने की इजाज़त है? йахā сигрэт пӣнэ кӣ иджāзат хэ?; **как ~ скоре́й** जितनी जल्दी हो सके джитнӣ джалдӣ хо сакэ, जल्द से जल्द джалд сэ

джалд; éсли ~ अगर संभव हो агар самбхав хо.

мозáика *ж.* पच्चीकारी паччӣкāрӣ *ж.*

мозг *м.* दिमाग़ димāг̣ *м.*, मस्तिष्क мастишка *м*; кóстный ~ मज्जा *ж.*

мозóль *ж.* घट्टा гхаṫṫā *м.*

мой मेरा мэрā; дáйте ~ **чемодáн** मेरा बैग बढ़ा दीजिये; э́то моя́ кни́га यह मेरी किताब है; моё мéсто здесь मेरी जगह (सीट) यहाँ है.

мóкрый गीला гӣлā, भीगा бхӣгā.

мол *м.* (*дамба*) बाँध бāдх *ж.*

молдавáнин *м.* मोलदावियन молдāвийан *м.*

Молдáвия मोल्दाविया молдāвийā.

Молдáвская ССР मोल्दाविया सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र молдāвийā совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

молдáвский मोलदावियन молдāвийан.

моли́тва *ж.* प्रार्थना прāртханā *ж.*, दुआ дуā *ж.*

моли́ться प्रार्थना (दुआ) करना прāртханā (дуā) карнā *п.*

мóлни||я *ж.* 1. बिजली биджлӣ *ж.*, वज्र ваджра *м.*; сверкáет ~ बिजली चमकती है; с быстротóй ~и बिजली की तरह (भाँति) तेज़ी से; 2. ज़िप зип *м.*; кýртка с ~ей ज़िपवाला कुर्ता *м.*

молодёжный: ~ ансáмбль युवक-संगीत-मंडली йувак-сангӣт-манڈлӣ *ж.*

молодёжь *ж.* नौजवान लोग науджавāн лог *м. мн.*, युवा-समूह йувā-самӯх *м.*; учáщаяся (рабóчая) ~ पढ़नेवाले (काम करनेवाले) युवक *м. мн.*

молод||óй 1. [नौ]जवान [нау]джавāн, युवा йувā; ~ человéк युवक *м.*, जवान *м.*; 2. नया найā; ~óе винó नयी शराब *ж.*

мóлодость *ж.* जवानी джавāнӣ *ж.*, यौवन йауван *м*

молокó *с.* दूध дӯдх *м.*; сгущённое ~ डिब्बे का दूध *м*; кипячёное ~ उबला हुआ दूध *м.*; сырóе ~ कच्चा दूध *м.*; кúслое ~ फटा दूध *м.*, दही *м*

мóлот *м.* हथौडा хатхаурā *м.*; механúческий ~ मशीनी हथौड़ा *м*

молоти́лка *ж.* गाहने की मशीन гāх̆нэ кӣ машӣн *ж.*

молоти́ть गाहना гāх̆нā *п.*

молото́к *м.* हथौड़ी х̆атхаурӣ *м.*

моло́чная *ж.* दूध की दुकान дӯдх кӣ дукāн *ж.*

моло́чник *м.* (*посуда*) दूधदान дӯдхдāн *м.*

моло́чн||ый दूध का дӯдх кā; दुधार дудхāр (*о скоте*); **~ые проду́кты** दूध की बनी चीजें *ж. мн.*, दूध-पदार्थ *м. мн.*

молчали́вый चुप्पा чуппā, चुपका чупкā.

молча́ние *с.* चुप्पी чуппӣ *ж.*, मौन маун *м.*; **храни́ть ~** चुप लगाना (साधना) *п.*; **наруша́ть ~** चुप्पी तोड़ना *п.*

молча́ть चुप रहना (होना) чуп рах̆нā (х̆онā) *нп.*

моль *ж.* पतंगा патангā *м.*

мольбе́рт *м.* तसवीर बनाने का स्टैंड тасвӣр банāнэ кā ст̣айнд̣ *м.*

моме́нт *м.* पल пал *м.*, दम дам *м.*, क्षण кшан *м.*; **в оди́н ~** पल (क्षण) भर में; **в э́тот са́мый ~** ठीक इसी दम (वक़्त, समय).

монасты́рь *м.* मठ маṫх *м.*

мона́х *м.* मठवासी матхвāсӣ *м.*

мона́хиня *ж.* मठवासिनी матхвāсинӣ *ж.*

монго́л *м.* मंगोल манголл *м.*

Монго́лия मंगोलिया манголийа̄

монго́льский मंगोली манголӣ, मंगोलियन манголийан.

моне́та *ж.* सिक्का сикка̄ *м.*; **стари́нная** ~ पुराना सिक्का *м.*

моноло́г *м.* स्वगत कथन (भाषण) сваrат катхан (бха̄шан) *м.*

монопо́лия *ж.* एकाधिकार эка̄дхика̄р *м.*

монта́ж *м.* असेंबलिंग асэмбалинг *м.*; जोड़ना джоṙна̄ *м.* (*напр. машины*).

Монтевиде́о मान्टीवीडियो ма̄нтӣвӣдийо.

монтёр *м.* फ़िटर фиṫар *м.*; एलेक्ट्रीशियन элэкṫрӣшийан *м.* (*электромонтёр*).

монти́ровать असेंबल करना асэмбал карна̄ *п.*; जोड़ना джоṙна̄ *п.* (*напр. машину*).

монуме́нт *м.* स्मारक сма̄рак *м.*, यादगार йа̄дга̄р *ж.*

монументáльный विशालकाय вишāлкāй.

морáль *ж.* नैतिकता найтиктā *ж.*

морáльный नैतिक найтик.

мóре *с.* समुद्र самудра *м.*, सागर сāгар *м.*

моркóвь *ж.* गाजर гāджар *м.*

морóжено||е *с.* आइसक्रीम āискрӣм *м.*, बर्फ़ барф *ж.*; **пóрция ~го** आइसक्रीम का एक टुकड़ा *м.*; **сли́вочное ~** मलाई की बर्फ़ *ж.*; **шоколáдное (фруктóвое) ~** चाकलिट (फल) का आइसक्रीम *м.*

морóз *м.* ठंड тханд *ж.*, सर्दी сардӣ *ж.*, जाड़ा джāрā *м.*, पाला пāлā *м.*; **10° морóза** १० डिगरी का जाड़ा *м.*

мороси́ть: [дождь] мороси́т बूँदा-बाँदी हो रही है бӯдā бāдӣ хо рахӣ хэ.

морск||óй समुद्री самудрӣ, सामुद्रिक сāмудрик; जहाजी джахāзӣ (*связанный с мореплаванием*); **~ бéрег** समुद्रतट *м.*, समुद्री तट *м*; **~áя болéзнь** समुद्री बीमारी *ж.*

морÿк *м.* जहाजी джахāзӣ *м.*, मल्लाह маллāх *м.*, नाविक нāвик *м*

Москвá मास्को мāско.

москвúч *м.* मास्कोवाला мāсковāлā *м.*, मास्कोवासी мāсковāсӣ *м.*

Моссовéт *м.* (Москóвский совéт депутáтов трудя́щихся) मास्को-सोवियत мāско-совийат *ж.*

мост *м.* पुल пул *м.*, **железнодорóжный** ~ रेल का पुल *м.*

мостовáя *ж.* [पक्की] सड़क [паккӣ] саṛак *ж.*; **торцóвая (асфáльтовая)** ~ लकड़ी के कुंदों (कोलतार) की सड़क *ж.*

мотúв *м.* 1. (*песни и т. п*) राग рāг *м.*; 2. (*причина*) वजह ваджаҳ *ж.*, कारण кāран *м.*; **приводúть** ~**ы** वजह (कारण) पेश करना *п.*

мотивирóвка *ж.* (*довод*) दलील далӣл *ж.*, तर्क тарка *м.*

мотóр *м.* मोटर моṭар *ж.*, इंजन инджан *м.*

мотоцúкл *м.* मोटर-साइकिल мотар-сāикил *ж.*

мочáлка *ж.* खीसा кхӣсā *м.*

мочь सकना сакнā *нп.*; **можно войти?** मैं अंदर आऊँ?; **я не могу петь** मैं गाना नहीं जानता, मुझे गाना नहीं आता; **могу ли я пойти?** क्या मैं जा सकता हूँ?; **могу ли я попросить вас?** क्या मैं आप से बिनती कर सकता हूँ?; **вы можете подождать?** क्या आप इंतिज़ार कर सकते हैं?; **могу ли я помочь вам?** क्या मैं आप की मदद कर सकता हूँ?; **я могу пойти** मैं जा सकता हूँ; **я не могу пойти** मैं नहीं जा सकता हूँ.

мощность *ж.* क्षमता кшамтā *ж.*; ~ **мотора** इंजन (मोटर) की क्षमता *ж.*

мощный शक्तिशाली шактишāлӣ, ताक़तवर тāкатвар.

мощь *ж.* शक्ति шакти *ж.*, ताक़त тāкат *ж.*; **несокрушимая** ~ अखंड्य शक्ति *ж.*

мрамор *м.* [संग]मरमर [санг]мармар *м.*

мраморн||ый: ~**ая статуя** संगमरमर की मूर्ति (प्रतिमा) сангмармар кӣ мӯрти (пратимā) *ж.*

МТС (машинно-тракторная станция)

मशीन-ट्रैकटर-स्टेशन машӣн-т̃райкт̃ар-ст̃э-шан̃ *м.*

муж *м.* पति пати *м.*, शौहर шаух̌ар *м.*

му́жественный बहादुर бах̌а̄дур, साहसी са̄х̌аси̅.

му́жество *с.* हिम्मत х̌иммат *ж.*, साहस са̄х̌ас *м.*; **проявля́ть** ~ हिम्मत (साहस) दिखाना *п.*

мужск||о́й मर्दाना марда̄на̄; ~ **зал** मर्दाना हाल *м.*; ~**а́я ко́мната** मर्दाना कमरा *м.*; ~**о́е пла́тье** मर्दाना पहनावा (कपड़ा) *м.*

мужчи́на *м.* मर्द мард *м.*, पुरुष пуруш *м.*

музе́й *м.* संग्रहालय сангра̄х̌а̄лай̆ *м.*, अजायबघर аджа̄йабгхар *м.*, म्यूज़ियम мйӯзийам *м.*

му́зыка *ж.* संगीत сангӣт *м.*, वाद्य ва̄дйа *м.*

музыка́льн||ый संगीतमय сангӣтмай̆; ~**ая шко́ла** संगीत-विद्यालय *м.*; ~**ая дра́ма** संगीत-नाटक *м.*; ~ **инструме́нт** बाजा *м.*, वाद्ययंत्र *м.*

музыка́нт *м.* वादक ва̄дак *м.*, संगीताचार्य сангӣта̄ча̄рйа *м.*
мука́ *ж.* आटा а̄та̄ *м.*
мул *м.* खच्चर кхаччар *м.*
мулла́ *м.* मुल्ला мулла̄ *м.*
мультипликацио́нный: ~ **фильм** कारटून-फ़िल्म ка̄ртӯн-филм *м.*
мундшту́к *м.* मुँहनाल мӯ̃хна̄л *ж.*
муниципалите́т *м.* नगरपालिका нагарпа̄лика̄ *ж.*, म्युनिसिपलिटी мйунисипалитӣ *ж.*
му́скул *м.* माँसपेशी ма̄̃спэшӣ *ж.*
му́сор *м.* कूड़ा кӯр̣а̄ *м.*, कचरा качра̄ *м.*
му́сорный: ~ **ящик** कूड़ाकोठ кӯр̣а̄кот̣х *м.*, कचरापेटी качра̄пэт̣ӣ *ж.*
мусоропрово́д *м.* कूड़ा-पाइपलाइन кӯр̣а̄-па̄ипла̄ин *ж.*, कूड़ा फेंकने का पाइप кӯр̣а̄ пхэ̃кнэ ка̄ па̄ип *м.*
мусс *м.* मूस мӯс *м.*
мусульма́нин *м.* मुसलमान мусалма̄н *м.*
мусульма́нский मुसलमानी мусалма̄нӣ, मुसलिम муслим.

мусульма́нство *с.* इसलाम ислāм *м.*, मुसलमानियत мусалмāниййат *ж.*

му́ха *ж.* मक्खी макккхй *ж.*

мча́ться तेज़ी से चलना (जाना) тэзй сэ чалнā (джāнā) *нп.*; बेतहाशा दौड़ना (भागना) бэтахāшā даурнā (бхāгнā) *нп.* (*бежать*).

мы हम х̌ам; **мы гото́вы** हम तयार हैं; **мы вас ждём** हम आप का इंतिजार कर रहे हैं.

мы́лить साबुन लगाना сāбун лагāнā *п* (पर *что-л.*).

мы́л||о *с.* साबुन сāбун *м.*; **туале́тное** ~ खुशबूदार साबुन *м*; **хозя́йственное** ~ धोने का साबुन *м.*; **кусо́к** ~**а** साबुन की टिकी *ж.*

мы́льница *ж.* साबुनदान сāбундāн *м.*

мыс *м.* रास рāс *м.*, अंतरीप антрйп *м.*

мысль *ж.* विचार вичāр *м.*, खयाल кхайāл *м.*; **э́то хоро́шая** ~ यह अच्छा विचार (खयाल) है.

мыть धोना дхонā *п.*; नहलाना нах̌лāнā

п. (*купать*); ~ мылом साबुन से धोना *п.*; ~ ру́ки (лицо́) हाथ (मुँह) धोना *п.*

мы́ться नहाना нахāнā *нп.*; हाथ-मुँह धोना хāтх-мӯх дхонā *п.* (*умываться*); ~ **в ва́нне** ग़ुस्लख़ाने में नहाना *нп.*

мы́шца *ж.* माँसपेशी мā̃спэшӣ *ж.*

мышь *ж.* चूहा чӯхā *м.*

мя́гк||ий नरम нарам, मुलायम мулāйам; गद्दीदार гаддӣдāр, गुदगुदा гудгудā (*о мебели*); ~**ое кре́сло** गद्दीदार आरामकुरसी *ж.*; ~**ая вода́** मुलायम (नरम) पानी *м.*; ~**ие во́лосы** मुलायम बाल *м. мн*

мясн||о́е *с.*: я не ем ~**о́го** मैं गोश्त के खाने नहीं खाता हूँ мэ̄й гошт кэ кхāнэ нахӣ кхāтā хӯ; я люблю́ ~ मुझे गोश्त के खाने पसंद हैं муджхэ гошт кэ кхāнэ пасанд хэ̄й.

мясн||о́й गोश्त (माँस) का гошт (мā̃с) кā; ~ **суп** गोश्त (माँस) का शोरबा *м.*; ~**а́я пи́ща** माँसाहार *м.*

мя́со *с.* गोश्त гошт *м*, माँस мā̃с *м.*; ва-

рёное (жа́реное) ~ उबला हुआ (भुना हुआ) गोश्त *м.*

мясокомбина́т *м.* माँस का कारखाना мā̃с кā кāрк̇хāнā *м.*

мяч *м* गेंद гэ̃д *м.*; футбо́льный ~ फ़ुटबाल *м.*; волейбо́льный ~ वालीबाल का गेंद *м.*; те́ннисный ~ टेनिस का गेंद *м.*; пропуска́ть ~ गेंद छूट जाना *п.* (से *о ком-л.*).

Н

на के ऊपर кэ ӯпар, पर пар, में мэ̃; на столе́ मेज़ पर; на афи́ше इश्तहार में; я был на стадио́не मैं स्टेडियम में था; я иду́ на конце́рт मैं कंसर्ट जाता हूँ; на восто́к पूरब को; поéдем на авто́бусе बस से चलें; я приéхал на две неде́ли मैं दो हफ़्ते के लिये आया हूँ; назна́чить на три часа́ तीन बजे के लिये नियत करना *п.*; на сле́дующий день अगले दिन; на бу́дущей неде́ле अगले हफ़्ते में; на двух

человéк दो आदमियों के लिये; **на какóй ýлице вы живёте?** आप किस सड़क पर रहते है?; **я живý на ýлице Ки́рова** मैं किरोव सड़क पर रहता हूँ; **на пáмять** यादगार (स्मृतिचिह्न) के लिये (*напр. о подарке*); जबानी, रटकर (*наизусть*).

нáбережная *ж.* घाट гхāт̣ *м.*, बाँध бā̃дх *м*

набивáть ठूँसना т̣хӯснā *n*, कूटना кӯт̣нā *n.*; भरना бхарнā *n.* (*наполнять*); ~ **трýбку** पाइप (हुक़्क़ा) भरना *n.*

набирáть 1. जमा (इकट्ठा) करना джамā (икат̣т̣хā) карнā *n.*, चुनना чуннā *n.*; **набрáть ягод** बेरियाँ चुनना *n.*; **2.**: ~ **нóмер телефóна** फ़ोन का नंबर घुमाना (डायल करना) фон кā намбар гхумāнā (д̣āйал карнā) *n.*

наби́ть *см.* набивáть.

наблюдáтель *м.* निरीक्षक нирӣкшак *м.*, पर्यवेक्षक парйавэкшак *м.*

наблюдáтельный 1. देखभाल का дэкхбхāл кā; ~ **пункт** देखभाल की चौकी *ж*; **2.**

(*о человеке*) तेज़नज़र тэзназар, सूक्ष्मदर्शी сӯкшмадаршӣ.

наблюда́ть 1. ग़ौर (ध्यान) से देखना гаур (дхйа̄н) сэ дэкхна̄ *п*., निरीक्षण करना нирӣкшан карна̄ *п*.; ~ **за пловца́ми** तैराकों पर नज़र (दृष्टि) करना *п*.; 2. (*надзирать*) निगरानी (देखभाल) करना нигра̄нӣ (дэкхбха̄л) карна̄ *п*. (की *за кем-л*., *за чем-л*.).

наблюде́ние *с*. 1. देखभाल дэкхбха̄л *ж*., निगरानी нигра̄нӣ *ж*, निरीक्षण нирӣкшан *м*.; **под мои́м ~м** मेरी देखभाल में; 2. निगरानी нигра̄нӣ *ж*., निरीक्षणता нирӣкшанта̄ *ж* ; **под ~м** निगरानी (निरीक्षणता) में.

набо́р *м*. 1. (*учащихся*) भरती бхартӣ *ж*.; 2. सेट сэт *м*.; **шокола́дный ~** चाकलेट का सेट *м*.; **~ карандаше́й** पेन्सिलों का सेट *м*.

набра́ть *см*. **набира́ть**.

наве́рное शायद ша̄йад, संभव самбхав (*вероятно*); निस्संदेह ниссандэх̆ (*несо-*

мненно); он, ~, придёт शायद वह आयेगा.

навéрх ऊपर की तरफ़ (ओर) ӯпар кӣ тараф (ор), ऊपर [को] ӯпар [ко]; **поднимáться** ~ ऊपर [को] चलना *нп.*, चढ़ना *нп.*

наверхý ऊपर ӯпар; я живý ~ मैं ऊपर रहता हूँ.

навéс *м.* मंडप мандап *м.*, सायबान сāйбāн *м*; शामियाना шāмийāнā *м.* (*полотняный*).

навести́ть *см.* навещáть.

навещáть देखने आना (जाना) дэкхнэ āнā (джāнā) *нп.* (को *кого-л.*), मिलने आना (जाना) милнэ āнā (джāнā) *нп.* (से *кого-л.*), भेंट करना бхэ̄т карнā *п.* (से *кого-л.*).

нáвзничь पीठ पर (के बल) пӣтх пар (кэ бал); **упáсть** ~ चित गिर पड़ना *нп.*

наводи́ть निशाना बाँधना (साधना) нишāнā бāдхнā (сāдхнā) *п.*; ~ **бинóкль** दूरबीन साधना *п.*; ◇ ~ **спрáвки** पूछ-ताछ करना *п.* (से *у кого-л.*, की *о чём-л*).

наводнéние *с.* बाढ़ бāṙх *ж.*, सैलाब сай-лāб *м.*

нáволочка *ж* तकिये का गिलाफ़ такийэ кā гилāф *м.*

навсегдá हमेशा (सदा) के लिये х̆амэшā (садā) кэ лийэ.

навстрéчу मिलने के लिये милнэ кэ лийэ; идти́ ~ मिलने के लिये आना *нп.*; он шёл ~ वह सामने से आ रहा था.

нагибáть झुकाना джхукāнā *п.*

нагибáться झुकना джхукнā *нп.*; нагни́тесь! झुकिये!

нагля́дн||ый साफ़ сāф, स्पष्ट спашṫа; ~ примéр जीता-जागता उदाहरण *м.*; ~ое доказáтельство प्रत्यक्ष प्रमाण *м.*, ~ые посóбия तालिकाएँ *ж. мн.* (*таблицы*)

нагну́ться *см.* нагибáться.

нагрáд||а *ж.* पुरस्कार пураскāр *м.*, इनाम инāм *м.*; तमग़ा тамга̇̄ *м.*, पदक падак *м.* (*знак отличия*); в ~у पुरस्कार (इनाम) में; правительственная ~ सरकारी (राजकीय) पुरस्कार (इनाम) *м.*

наградить *см.* **награждать.**

награждать पुरस्कार (इनाम) देना пураскāр (инāм) дэнā *п.*, पुरस्कृत (विभूषित) करना пураскрит (вибхӯшит) карнā *п*; **награждён орденом (медалью)** पदक (तमग़े) से पुरस्कृत है; ~ **орденом (медалью)** पदक (तमग़े) से पुरस्कृत (विभूषित) करना *п.*

нагревать गरमाना гармāнā *п.*, गरम करना гарам карнā *п.*

нагреваться गरम होना гарам хонā *нп.*

над के ऊपर кэ ӯпар; ~ **рекой** नदी के ऊपर; ~ **столом** मेज़ के ऊपर; 100 **метров ~ уровнем моря** समुद्रतल से १०० मीटर; ~ **чем он работает?** वह किस पर काम करता है?

надавливать दबाना дабāнā *п.*

надводный पानी के ऊपर का пāнӣ кэ ӯпар кā

надевать पहनना паханнā *п.*, पहन लेना пахан лэнā *п.* (*на себя*); पहनाना пахнāнā *п.* (*на другого*); **что на нём на-**

де́то? वह क्या पहने हुए है?; наде́ньте пальто́ (шля́пу) कोट (टोपी) पहन लीजिये.

наде́жд||а *ж.* उम्मेद уммэд *ж*, आशा āшā *ж.*; возлага́ть ~у उम्मेद (आशा) लगाना *п.* (पर *на кого-л., на что-л.*), теря́ть ~у उम्मेद (आशा) खोना *п.*

надёжный विश्वस्त вишв ста, विश्वसनीय вишвасни̅йа.

наде́ть *см.* надева́ть.

наде́||яться उम्मेद (आशा) करना уммэд (āшā) карнā *п.* (से *на кого-л., на что-л.*); я ~юсь, что... मुझे उम्मेद (आशा) है कि ...; я ~юсь увидеть вас मुझे आप से मिलने की आशा है, मुझे आशा है कि आप से भेंट होगी.

на днях आजकल में āджкал мэ̄, हाल ही में х̆āл х̆и̅ мэ̄; कुछ दिन हुए кучх дин х̆уэ (*о прошлом*); я был там на днях कुछ दिन हुए मै वहाँ गया था; я там на днях бу́ду आजकल में मै वहाँ जाऊँगा.

на́до चाहिये чāх̆ийэ; мне ~ уе́хать मुझे

जाना चाहिये; **нам ~ идти́** हम को जाना चाहिये.

надоеда́ть तकलीफ़ (कष्ट) देना таклӣф (кашта) дэнā *п*., तंग करना танг карнā *п*.; **мне надое́ло!** मै थक गया!

надое́сть *см*. надоеда́ть.

надо́лго बहुत दिनों के लिये бахŷт динõ кэ лийэ, लंबे अर्से के लिये ламбэ арсэ кэ лийэ; **вы ~ прие́хали?** आप बहुत दिन के लिये आये?

на́дпись *ж*. सरनामा сарнāмā *м*., अभिलेख абхилэкх *м*

надувн||о́й: ~а́я ло́дка हवा भरी नाव x̆авā бхарӣ нāо *ж*., **~а́я поду́шка** हवा-तकिया x̆авā-такийā *м*.

наедине́ अकेले (एकांत) मे акэлэ (экāнт) мэ̃.

нае́здник *м*. [घुड़]सवार [гхур]савāр *м*.

нажа́ть *см*. нажима́ть.

нажима́ть दबाना дабāнā *п* ; **~ кно́пку** बटन दबाना *п* ; **нажми́те кно́пку** बटन दबा दीजिये.

наза́д 1. पीछे пӣчхэ; वापस ва̄па̄с (*обратно*); 2. पहले пах̆лэ, पूर्व пӯрва; **год тому́** ~ एक साल हुआ, एक साल पहले (पूर्व).

назва́ние *м.* नाम на̄м *м.*; शीर्षक шӣршак *м.* (*заголовок*); ~ **кни́ги** पुस्तक का नाम *м.*

назва́ть *см.* называ́ть.

назнача́ть मुक़र्रर (नियुक्त) करना (कर देना) мукаррар (нийукта) карна̄ (кар дэна̄) *п.*; ठहराना тхах̆ра̄на̄ *п.* (*напр. цену, день*), **назна́чьте день встре́чи** भेंट का दिन ठहराइये.

назна́чить *см.* назнача́ть

называ́ть नाम लेना на̄м лэна̄ *п.* (का *кого-л, что-л.*); कहकर पुकारनाках̆кар пука̄рна̄ *п.* (*звать*); नाम देना (रखना) на̄м дэна̄ (ракхна̄) *п.* (*давать имя*; का *кого-л., что-л.*); बताना бата̄на̄ *п.* (*сообщать*); ~ **по и́мени** नाम से पुकारना *п.*; **он назва́л себя́** उस ने अपना नाम बताया; **назови́те мне э́ту у́лицу** मुझे इस सड़क का नाम बताइये.

называ́||ться कहलाना ках̆ла̄на̄ *нп.*, कहा जाना каха̄ джа̄на̄ *нп.*; как ~ется э́та у́лица? यह सड़क क्या कहलाती है?, इस सड़क को क्या कहते हैं?

наизна́нку: вы́вернуть ~ उलटा कर देना улт̇а̄ кар дэна̄ *п.*

наизу́сть जबानी заба̄нӣ, रटकर рат̇кар; зау́чивать ~ ज़बानी याद करना *п.*

наиме́нее सब से कम саб сэ кам.

наименова́ние *с. см.* назва́ние.

на́искось तिरछे тирчхэ, आड़े а̄р̣э.

найти́ *см.* находи́ть.

накану́не एक दिन पहले эк дин пах̆лэ (से *чего-л.*), ~ ве́чером एक दिन पहले शाम को.

нака́пать बूँद बूँद करके टपकाना бӯд бӯд каркэ т̇апка̄на̄ *п.*; ~ лека́рство दवा बूँद बूँद करके टपकाना *п.*

наки́дка *ж* (*одежда*) चोग़ा чога̄ *м.*, लबादा лаба̄да̄ *м.*

наклони́ть(ся) *см.* наклоня́ть(ся).

наклоня́ть झुकाना джхука̄на̄ *п.*

наклоня́ться झुकना джжхукнā *нп*

наконе́ц आख़िर (अंत) को (में) āкхир (ант) ко (мэ̄), आखिरकार āкхиркāр; ~-**то!** आखिरकार!

накорми́ть खिला देना кхилā дэнā *п.*

накрыва́ть ढाँकना ḍхāкнā *п*; ओढना орхнā *п.* (*напр. одеялом*), ~ **ска́тертью** चादर (मेजपोश) बिछाना *п.*; ◇ ~ **на стол** परोसना *п.*, मेज़ सजाना *п.*

накры́ть *см.* **накрыва́ть.**

нала́дить *см.* **нала́живать.**

нала́живать ठीक करना тхӣк карнā *п*; सुलझाना сулджхāнā *п.* (*улаживать*), ~ **мото́р** मोटर ठीक करना *п.*; ~ **отноше́ния** संबंध सुलझाना (ठीक करना) *п.*

нале́во बाईं तरफ़ (ओर) бāй̄ тараф (ор), बायें бāйэ̄; **спра́ва** ~ दाहिनी से बाईं तरफ़ (ओर); **пройди́те (сверни́те)** ~ बाईं तरफ़ चलिये (मुड़िये); ~ **от вас** आप से बाईं तरफ़ (ओर).

налегке́: я прие́хал ~ मैं बिना असबाब के आया हूँ мэ̄й бинā асбāб кэ āйā х̃ӯ

(*без багажа*); मैं हलके कपड़ों में आया हूँ мэй халкэ капрō мэ̄ āйā хӯ (*в лёгком костюме*).

наливáть डालना дāлнā *п.*, उड़ेलना урэлнā *п.*; भरना бхарнā *п.* (*наполнять*), **налéйте мне воды́ (чáю, кóфе)** मुझे पानी (चाय, काफ़ी) उड़ेलिये.

нали́вка *ж.* नलीवका-शराब налӣвкā-шарāб *ж.*

нали́ть *см.* наливáть.

налицó मौजूद мауджӯд, हाज़िर хāзир, उपस्थित упастхит; **быть ~** मौजूद (हाज़िर, उपस्थित) होना *нп.*; **все ~** सब मौजूद (उपस्थित) हैं.

нали́чные *мн.* (*деньги*) नक़द накад *м.*, रोकड़ рокар *ж.*

нали́чный मौजूदा мауджӯдā; नक़द накад (*о деньгах*); **продáжа за ~ расчёт** नक़द दाम (रोकड़) पर बिक्री *ж.*

налóг *м.* कर кар *м.*, महसूल махсӯл *м.*, टैक्स тайкс *м.*; **подохóдный ~** आयकर *м.*, इनकम-टैक्स *м.*

налóженный: ~ **платёж** प्रदान-संग्रहन пра-
дāн-санграх̆ан *м*.

нам हम को х̆ам ко, हमें х̆амэ̄; **где ~
выходúть?** हम को कहाँ उतरना है?;
дáйте ~ два билéта हम को दो टिकट
दीजिये.

намáзать *см*. **намáзывать**.

намáзывать लगाना лагāнā *п*., पोतना
потнā *п*., लीपना лūпнā *п*.; ~ **мáслом**
मक्खन लगाना (पोतना) *п*. (पर *что-л*.).

намекáть इशारा (संकेत) करना ишāрā
(санкэт) карнā *п*. (का *на что-л*.).

намекнýть *см*. **намекáть**.

намеревá||ться इरादा (संकल्प) करना ирā-
дā (санкалпа) карнā *п*.; **что вы ~етесь
дéлать?** आप का क्या करने का इरादा
है?; **я ~юсь пойтú в теáтр** मैं थियेटर
जाने का इरादा रखता करता हूँ.

намéрен: что вы ~ы дéлать? आप का
क्या करने का इरादा (उद्देश्य) है? āп кā
кйā карнэ кā ирāдā (уддэшйа) х̆э?; **я ~
пойтú в гóсти** मेरा मेहमान जाने का

इरादा (उद्देश्य) है мэрā мэх̆мāн джāнэ кā ирāдā (уддэшйа) х̆э.

намéтить *см.* намечáть.

намечáть 1. ख़ाका खींचना кхāкā кхйчнā *п.*, मंसूबा बनाना мансӯбā банāнā *п.*; 2. (*напр. кандидата*) नामज़द (निर्दिष्ट) करना нāмзад (нирдишта) карнā *п.*

нáми: пойдёмте с ~ हमारे साथ चलें х̆амāрэ сāтх чалэ̃; ~ замéчено ...हमारी नज़र... पर पड़ी; ~ осмóтрено... हम ने... की जाँच की.

нанестú *см.* наносúть.

наносúть 1. (*приносить*) लाना лāнā *п.*; ढेर लगाना дхэр лагāнā *п.* (का *кучу, груду чего-л.*); 2. (*причинять*) लगाना лагāнā *п.*, पहुँचाना пах̆ӯчāнā *п.*; ~ удáр चोट लगाना (पहुँचाना) *п.*; ~ поражéние हराना *п.*, शिकस्त देना *п.*; ◇ ~ визúт मुलाक़ात (भेंट) करना *п.* (से *кому-л.*).

наоборóт उलटे ултэ.

наотрéз: откáзываться ~ साफ़ इनकार (तर्क) करना сāф инкāр (тарка) карнā *п.*

напóлнить *см.* наполня́ть.

наполня́ть भरना бхарнā *п.*, पूरा करना пӯрā карнā *п.*; ~ **бокáлы** जाम भरना *п.*

напоминáть याद (स्मरण) दिलाना (दिला देना) йāд (смаран) дилāнā (дилā дэнā) *п.*; **напóмните мне, что...** मुझे याद दिलाइये कि...

напóмнить *см.* напоминáть.

напрáвить(ся) *см.* направля́ть(ся).

направлéни||е *с.* तरफ тараф *ж.*, ओर ор *ж.*, दिशा дишā *ж*; रुख рукх *м* (*напр. ветра*); **в какóм ~и идти́?** किस तरफ (ओर) जाना चाहिये?, **в ~и тогó дóма** उस घर की तरफ (ओर).

направля́ть 1. (*руководить*) संचालन करना санчāлан карнā *п.* (का *кого-л.*, *что-л*); **2.** भेजना бхэджнā *п.*, **меня́ напрáвили к вам** मुझे आप के पास भेजा गया; ~ **на рабóту** काम पर भेजना *п.*

направля́||ться राह लेना рāх̆ лэнā *п.* (की *куда-л.*), [चला] जाना [чалā] джāнā *нп.*; **кудá мы ~емся?** हम कहाँ जाते है?

напра́во दाहिनी तरफ़ (ओर) дāх̆иний тараф (ор), दाहिने дāх̆инэ, दाएँ дāэ̄; пройди́те ~ दाईं तरफ़ चलिये (जाइये); ~ от вас आप से दाहिनी (दाईं) तरफ़ (ओर); сле́ва ~ बाईं से दाईं तरफ (ओर).

напра́сно मुफ़्त [ही] муфт [х̆и], बेकार бэкāр, व्यर्थ вйартха; вы ~ беспоко́итесь आप बेकार चिंता करते हैं.

наприме́р मिसाल (उदाहरण) के लिये (तौर पर) мисāл (удāх̆аран) кэ лийэ (таур пар)

напрока́т किराये पर кирāйэ пар; брать ~ किराये पर लेना *n*.

напро́тив के सामने кэ сāмнэ; उलटे ултэ, प्रतिकूल пратикӯл (*наоборот*); я останови́лся ~ того́ до́ма मैं उस घर के सामने ठहर गया; совсе́м ~ बिलकुल उलटे.

напряга́ть *перен.*: ~ си́лы ताक़त (शक्ति) लगाना (बटोरना) тāкат (шакти) лагāнā (баторнā) *n*; ~ зре́ние आँखें फोड़ना а̄кхэ̄ пхорнā *n*.

напряжéние *с* उद्योग удйог *м.*, प्रयत्न прайатна *м.*; с большúм ~м कठिन (बड़े) प्रयत्न से.

наравнé बराबर барāбар, समान रूप से самāн рӯп сэ.

нарвáть I तोड़ना торнā *п* , चुनना чуннā *п.* (*цветов, фруктов*), टुकड़े टुकड़े करना тукр̣э ṫукрэ карнā *п.* (*напр. бумаги*); ~ **букéт** फूल तोड़कर गुल-दस्ता बनाना *п.*

нарвáть II *см.* нарывáть.

нарéчие *с.* (*диалект*) [उप]बोली [упа]болӣ *ж.*; **мéстное** ~ स्थानीय बोली *ж*

нарисовáть तस्वीर (चित्र) खींचना тасвӣр (читра) кхӣ̃чнā *п*; वर्णन करना варнан карнā *п.* (*изобразить, описать*)

наркóз *м* निस्संवेदन ниссанвэдан *м.*, बेसुधी бэсудхӣ *ж.*; **под** ~**ом** निस्संवेदन (बेसुधी) की अवस्था में.

нарóд *м.* लोग лог *м. мн.*, जनता джантā *ж.*, **на стадиóне бы́ло мнóго** ~**у** स्टेडियम मे बहुत लोग थे.

нарóдно-демократúческий लोक-जनतांत्रिक

лок-джантāнтрик; ~ строй लोक-जनतांत्रिक पद्धति *ж.*

нарóдный जनता का джантā кā.

народонаселéние *с.* आबादी āбāди *ж*, जनसंख्या джансанкхйā *ж.*

нарóчно जान बूझकर джāн бўджхкар, इरादे (अभिप्राय) से ирāдэ (абхипрāй) сэ.

нарýжность *ж.* सूरत сўрат *ж*, आकृति āкрити *ж.*

нарýжный बाहर का бāхар кā, बाहरी бāхри, बाह्य бāхйа; ~ **вид** बाहरी दृश्य *м.*; बाह्य आकृति *ж.* (*внешность*).

нарушáть भंग करना бханг карнā *n.*; तोड़ना торнā *n.*, उल्लंघन करना уллангхан карнā *n.* (*не соблюдать*; *что-л.*), अतिक्रमण करना атикраман карнā *n.* (*границу*); ~ **прáвила игры́** खेल के नियमों का उल्लंघन करना *n.*

нарушéние *с.* भग бханг *м.*; उल्लंघन уллангхан *м.* (*несоблюдение*); ~ **прáвил ýличного движéния** सड़क के यातायात-संबंधी नियमों का उल्लंघन *м.*

нару́шить *см.* **наруша́ть.**

нарци́сс *м.* नरगिस наргис *ж.*

нары́в *м.* फोड़ा пхоа̄ *м.*, छाला чха̄ла̄ *м.*

нарыва́ть पकना пакна̄ *нп.*, फोड़ा निकलना пхоа̄ никална̄ *п.*, छाला पड़ना чха̄ла̄ пана̄ *нп.*; **у меня́ нарва́л па́лец** मेरी उँगली पर फोड़ा निकला.

наря́д *м.* (*одежда*) कपड़ा капа̄ *м.*, वस्त्र вастра *м.*, लिबास либа̄с *м.*

наря́дный खुश-लिबास кхуш-либа̄с, सुवेश сувэш; ठाट का тха̄т ка̄ (*о платье*)

наряду́ के साथ-साथ кэ са̄тх-са̄тх, साथ ही са̄тх х̆и, साथ ही साथ са̄тх х̆и са̄тх

нас हम को х̆ам ко. हमें х̆амэ̄; **вы ~ прово́дите?** आप हम को पहुँचा देंगे?; **проводи́те ~** हम को पहुँचा दीजिये; **не забыва́йте ~** हमें भूलियेगा नहीं.

насеко́мое *с.* कीड़ा кӣа̄ *м.*, कीट кӣт *м.*

населе́ние *с.* आबादी а̄ба̄дӣ *ж.*, जनसंख्या джансанкхйа̄ *ж.*; निवासी нива̄сӣ *м. мн.* (*жители*).

населённый बसा हुआ баса̄ х̆уа̄, आबाद

а̄ба̄д, वासित ва̄сит; ~ пункт [आबाद] बस्ती *ж*.

насквóзь आर-पार а̄р-па̄р; बिलकुल билкул (*совершенно*); промóкнуть ~ पूरा भीग जाना *нп*.

наскóлько कितना китна̄; जितना джитна̄, जहाँ तक джаха̃ так, ~ мне извéстно... जहाँ तक मुझे मालूम है...; ~ возмóжно जहाँ तक हो सके, यथासंभव.

нáскоро सरासरी तौर पर сара̄сарӣ таур пар, जल्दी से джалдӣ сэ.

насладúться *см.* наслаждáться.

наслаждáться मज़ा लेना (उड़ाना) маза̄ лэна̄ (ура̄на̄) *п*., आनंद उठाना (लेना) а̄нанд утха̄на̄ (лэна̄) *п*.

наслаждéние *с.* मजा маза̄ *м*., आनंद а̄нанд *м*.

нáсморк *м.* ज़ुकाम зука̄м *м*., नज़ला назла̄ *м*; у меня́ ~ मुझे ज़ुकाम हुआ है.

насóс *м.* पंप памп *м*., велосипéдный ~ साइकिल का पंप *м*.

наставáть आना а̄на̄ *нп*., आ जाना а̄

джāнā *нп.*, हो जाना х̌о джāнā *нп*; **настáло ýтро** सुबह हो गयी.

настáивать आग्रह (इसरार) करना āграх̌ (исрāр) карнā *п.* (पर *на чём-л.*).

настáть *см.* наставáть.

настóйка *ж.* नास्तोयका-शराब нāстойкā-шарāб *ж.*

настóйчив||ый ज़िद्दी зиддӣ, हठीला х̌атхӣлā, ज़ोरदार зордāр, आग्रहपूर्ण āграх̌пӯрна (*напр. о просьбе*); **~ая прóсьба** आग्रहपूर्ण निवेदन *м.*

настóлько इतना итнā, उतना утнā, इस क़दर ис кадар; **я ~ устáл, что...** मैं इतना थक गया हूँ कि...

настóльн||ый मेज़ का мэз кā; **~ая лáмпа** मज का लैंप *м.*; **~ые часы́** मेज की घड़ी *ж.*; **~ тéннис** पिंग-पोंग *м.*

настоя́ть *см.* настáивать

настоя́щ||ий मौजूदा мауджӯдā, वर्तमान вартамāн (*о времени*); असली аслӣ, सच्चा саччā, वास्तविक вāставик (*подлинный*); **в ~ее врéмя** वर्तमान समय

में; ~ая дру́жба सच्ची दोस्ती (मैत्री) *ж.*; ~ друг सच्चा दोस्त *м.*

настрое́ние *с.* मिजाज мизāдж *м.*, भावना бхāонā *ж.*, मनोभाव манобхāо *м.*

наступ||а́ть I पैर रखना пайр ракхнā *п.*; я на что́-то ~и́л मैं ने किसी चीज़ पर पैर रखा.

наступа́ть II (*наставать*) आना āнā *нп.*, आ जाना ā джāнā *нп.*

наступи́ть *см.* наступа́ть I, II

наступле́ние *с.* I आना āнā *м.*, आगमन āгаман *м.*; с ~м ле́та गरमी आते ही, गरमी आने पर; с ~м темноты́ अंधेरा हो जाने पर; ~ весны́ वसंत का आगमन *м.*

наступле́ние II *с.* आक्रमण āкраман *м.*; **переходи́ть в** ~ आक्रमण आरंभ (शुरू) करना *п.*

насчёт के बारे में кэ бāрэ мэ̄, के विषय में кэ вишай мэ̄; ~ **чего́?** किस बारे में?; ~ **э́того** इस बारे में.

насчи́тыва||ть: э́тот го́род ~ет пятьсо́т ты́сяч жи́телей इस नगर की जनसंख्या

पाँच लाख की है ис нагар кй джан-санкхйā пā̃ч лāкх кй х̆э.

насчи́тываться (*быть, иметься*) होना х̆онā *нп*.

насыпа́ть डालना д̣āлнā *п*. भरना бхарнā *п* (*наполнять*).

ната́лкиваться टकराना такрāнā *нп*. (से *на кого-л., на что-л.*), टक्कर खाना т̣аккар кхāнā *п*.

натере́ть *см*. натира́ть.

натира́ть फोड़ा निकलना пхор̣ā никалнā *нп*.; я натёр себе́ но́гу जूते ने मेरा पाँव छील दिया.

натолкну́ться *см*. ната́лкиваться.

натоща́к ख़ाली पेट кхāлй пэт, नहार (बासी) मुँह нах̆āр (бāсй) мӯх̆.

натура́льный असली аслй; प्राकृतिक прā-критик, स्वाभाविक свāбхāвик (*естественный*).

натя́гивать तानना тāннā *п*.; चढ़ाना чар̣хāнā *п*. (*надевать*), ~ се́тку जाल तानना *п*.

натяну́ть *см.* **натя́гивать.**

науга́д ऊटपटाँग у̇тпата̄г, अटकलपच्चू ат-калпаччӯ.

нау́ка *ж.* विज्ञान вигьян *м.*, विद्या видйа̄ *ж.*

научи́т||ь सिखलाना сикхла̄на̄ *п.*, सिखा देना сикха̄ дэна̄ *п.*; **~е меня́ игра́ть в те́ннис** मुझे टेनिस खेलना सिखा दीजिये.

научи́||ться सीखना си̇кхна̄ *п.*, सीख लेना си̇кх лэна̄ *п.*; **я немно́го ~лся говори́ть по хи́нди** मैं ने हिंदी बोलना थोड़ा सा सीख लिया.

нау́чно-иссле́довательский: ~ институ́т वैज्ञानिक अनुसंधान-शाला вайгья̄ник ану-сандха̄н-ша̄ла̄ *ж.*

нау́чно-популя́рный: ~ фильм सरल-वैज्ञानिक फ़िल्म сарал-вайгья̄ник филм *м.*

нау́чн||ый वैज्ञानिक вайгья̄ник, **~ая рабо́та** वैज्ञानिक कार्य *м.*; **~ рабо́тник** वैज्ञानिक कार्यकर्ता *м.*

нау́шники *мн. радио* कनढक्कन кандха-ккан *м.*

находи́ть पाना па̄на̄ *п.*, ढूँढ़ लेना (नि-

कालना) ḍхӯрх лэнā (никāлнā) *п.* (*отыскивать*); मिलना милнā *нп.* (*случайно*); я не нашёл его́ मुझे वह नहीं मिला, मैं ने उसे नही पाया; как мне найти́ его́? वह मुझे कैसे मिलेगा?, मैं उसे कैसे पाऊँगा?

находи́ться होना х̆онā *нп.*, रहना рах̆нā *нп.*; где нахо́дится моско́вская консерватóрия? मास्को संगीतविद्यालय कहाँ है?

нахо́д||ка *ж.* पड़ी मिली चीज़ (वस्तु) паṛӣ милӣ чӣз (васту) *ж.*; бюро́ ~ок पड़ी मिली चीज़ों का दफ़्तर *м.*

нахо́дчивый तर्कशील таркашӣл, साधनसंपन्न сāдхансампанна.

национализа́ция *ж.* राष्ट्रीकरण рāшṭрӣкаран *м.*

национализи́ровать राष्ट्रीकरण करना рāшṭрӣкаран карнā *п.* (का *что-л.*), राष्ट्रीय बनाना рāштрӣйа банāнā *п.*

национа́льност||ь *ж.* जाति джāти *ж.*, कौम каум *ж.*; како́й вы ~и? आप की जाति क्या है?

национа́льный जातीय джāтӣйа, क़ौमी ка-

умӣ, राष्ट्रीय рāштрӣйа; ~ **костю́м** क़ौमी (जातीय) पोशाक *ж.*

на́ция *ж.* जाति джāти *ж.*, राष्ट्र рāштра *м.*, क़ौम каум *ж.*

нача́л||о *с.* शुरू шурӯ *м.*, आरंभ āрамбх *м.*; **в ~е** शुरू (आरंभ) में; **от ~а до конца́** शुरू (आरंभ) से आखिर (अंत) तक; **с са́мого ~а** शुरू से ही; **~ в ...часо́в утра́ (ве́чера)** आरंभ सुबह (शाम) के... बजे; **в ~е четвёртого (пя́того) ча́са** तीन (चार) बजकर कुछ मिनट पर.

нача́льник *м.* मुखिया мукхийā *м.*, प्रमुख прамукх *м.*, प्रधान прадхāн *м*

нача́льн||ый प्रारंभिक прāрамбхик, प्राथमिक прāтхамик, आरंभिक āрамбхик; **~ое обуче́ние** प्रारंभिक (प्राथमिक) शिक्षा *ж.*

нача́льство *с.* अधिकारी адхикāрӣ *м. мн.*

нача́ть(ся) *см.* **начина́ть(ся).**

начина́ть शुरू (आरंभ) करना шурӯ (āрамбх) карнā *п.*; लगना лагнā *нп.* (*в сочетании с инфинитивом в косвен-*

ном падеже); он на́чал писа́ть वह लिखने लगा.

начина́ться शुरू (आरंभ) होना шурӯ (āрамбх) хонā *нп.*; लगना лагнā *нп.* (*в сочетании с инфинитивом в косвенном падеже*); конце́рт уже́ начался́ कंसर्ट शुरू हो चुका.

наш हमारा хамāрā; где на́ши места́? हमारी सीटें कहाँ है?; на́ши друзья́ हमारे दोस्त (मित्र) *м мн.*; вот ~ но́мер यह हमारा नंबर है; на́ша кома́нда हमारी टीम *ж.*; на́ше путеше́ствие бли́зится к концу́ हमारी यात्रा अत के निकट है.

нашаты́рный: ~ спирт अमोनियाई पानी амонийāӣ пāнӣ *м.*

не नहीं нахӣ̃, न на; मत мат (*при запрещении*); не то́лько न केवल; не раз एकाधिक बार; не́ за что! कोई बात नहीं!; тем не ме́нее फिर भी, तिस पर भी; я не зна́ю मैं नहीं जानता; я не ви́жу मुझे दिखाई नहीं देता; не пра́вда ли? ठीक है न?

неблагоприя́тн||ый प्रतिकूल пратикӯл, नामुवाफ़िक़ на̄мува̄фик; ~**ая пого́да** प्रतिकूल (नामुवाफ़िक़) मौसिम *м.*

не́бо *с.* आसमान а̄сма̄н *м.*, आकाश а̄ка̄ш *м.*; ◇ **под откры́тым ~м** खुले मैदान में.

нёбо *с.* तालू та̄лӯ *м.*

небольш||о́й छोटा чхот̣а̄; कम кам, थोड़ा тхор̣а̄ (*о количестве*); **на ~ высоте́** कम ऊँचाई पर; ~**а́я ко́мната** छोटा कमरा *м.*; ~ **переры́в** छोटा अवकाश *м.*

нева́жно: э́то ~ कुछ परवाह नहीं кучх парва̄х̃ нах̃ӣ; **чу́вствовать себя́ ~** तबीअत अच्छी नहीं होना табӣат аччхӣ нах̃ӣ х̃она̄ *нп.*

неве́жливый अशिष्ट ашишт̣а, बेअदब бэадаб.

неве́рн||ый ग़लत г̇алат, मिथ्या митхйа̄, अशुद्ध ашуддха; ~**ое представле́ние** मिथ्या (अशुद्ध) भावना *ж.*

неве́ста *ж.* दुलहिन дулх̃ин *ж.*, वधू вадхӯ *ж.*

неве́стка *ж.* भाभी бха̄бхӣ *ж.* (*жена*

брата); बहू бах̆ӯ *ж.*, पतोहू патох̆ӯ *ж.* (*жена сына*).

невзира́я: ~ **ни на что** चाहे जो भी हो ча̄х̆э джо бхӣ х̆о.

неви́димый अनदेखा андэкха̄, अदृश्य адришйа.

невку́сный बेमज़ा бэмаза̄, बेस्वाद бэсва̄д.

невмеша́тельство *с.* अहस्तक्षेप ах̆аста-кшэп *м.*

невозмо́жно: **э́то** ~ यह मुमकिन (संभव) नहीं йах̆ мумкин (самбхав) нах̆ӣ̃, यह नामुमकिन (असंभव) है йах̆ на̄мумкин (асамбхав) х̆э.

нево́льно अनजान में анджа̄н мэ̃, अनिच्छा-पूर्वक аниччха̄-пӯрвак.

невреди́мый भला-चंगा бхала̄-чанга̄; **цел и невреди́м** भला-चंगा, सही-सलामत.

невропато́лог *м.* निमरोपैथोलाजिस्ट нимропайтхола̄джист *м.*

невыполни́мый असाध्य аса̄дхйа, अव्यवहार्य авйавах̆а̄рйа.

негати́в *м.* निगेटिव нигэтив *м*

не́где कोई जगह नहीं кой джагах̆ нах̆ӣ; мне ~ сесть मुझे बैठने की कोई जगह नहीं है.

него́: мы пойдём без ~ हम उस के बग़ैर जाएँगे х̆ам ус кэ баға́йр джа̄э̄гэ; у ~ нет вре́мени उस को (के पास) समय नहीं है ус ко (кэ па̄с) самай нах̆ӣ х̆э.

негодова́ние *с.* ग़ुस्सा ġусса̄ *м.*, रोष рош *м*, क्रोध кродх *м.*

негр *м.* हबशी х̆абшӣ *м.*, नीग्रो нӣгро *м*

негра́мотный अनपढ़ анпаṛх, निरक्षर ниракшар.

негритя́нский हबशियों का х̆абшийо̄ ка̄.

неда́вно हाल ही में х̆а̄л х̆ӣ мэ̄, थोड़ी देर हुई тхоṛӣ дэр х̆уӣ, कुछ समय हुआ (पहले, पूर्व) кучх самай х̆уа̄ (пах̆лэ, пӯрва); я прие́хал ~ मैं अभी हाल ही में आया हूँ; мы там ~ бы́ли कुछ समय पहले हम वहाँ गये थे.

недалёк||ий निकट никат; в ~ом бу́дущем निकट भविष्य में; в ~ом про́шлом निकट अतीत में.

недалеко́ थोड़ी ही दूरी पर тхори̣ х̆ӣ дури̣ пар, दूर नहीं дӯр нах̆ӣ; **э́то ~?** यह दूर तो नहीं है?; **~ от...** ...से थोडी ही दूरी **पर.**

неде́л||я *ж.* हफ़्ता х̆афта̄ *м* , सप्ताह саптā х̆ *м.*; **че́рез ~ю** एक सप्ताह के बाद; **~ю тому́ наза́д** एक सप्ताह पहले; **две (три) ~и** दो (तीन) हफ़्ते *м. мн* ; **два ра́за в ~ю** सप्ताह में दो बार.

недово́льный नाराज़ на̄ра̄з, नाखुश на̄кхуш, असंतुष्ट асаптушта (से *кем-л., чем-л.*)

недо́лго थोड़ी देर तक тхори̣ дэр так, अधिक समय नहीं адхик самай нах̆ӣ; **я вас ~ задержу́** मैं आप को देर तक नहीं रोकूँगा.

недомога́ние *с.* अस्वस्थता асвастхата̄ *ж.*; **чу́вствовать ~** तबीअत ठीक नहीं होना *нп*

недопусти́мый नाजायज на̄джа̄йаз, अनुचित анучит

недоразуме́ние *с.* गलतफहमी г̇алатфах̆мӣ

ж.; **это про́сто ~** यह केवल गलतफ़हमी है.

недо́рого: это ~ यह महँगा नहीं है йахӑ махӑга̄ нахӑӣ хӑэ

недорого́й कमक़ीमत камк̣ӣмат, अल्पमूल्य алпамӯлйа; सस्ता саста̄ (*дешёвый*)

недосмо́тр *м.* भूल бхӯл *ж.*, चूक чӯк *ж.*; **по ~у** भूल से.

недостава́ть कमी (अभाव) होना камӣ (абха̄о) хӑона̄ *нп.*; **недостаёт книг** पुस्तकों की कमी है.

недоста́т||ок *м.* **1.** कमी камӣ *ж.*, अभाव абха̄о *м.*; **за ~ком вре́мени** समय की कमी की वजह से; **2.** ख़राबी кхара̄бӣ *ж.*, दोष дош *м.*; **~ зре́ния** नज़र की ख़राबी *ж.*, दृष्टि-दोष *м*; **досто́инства и ~ки** गुण-दोष *м.*

недосту́пный पहुँच के बाहर का пахӑӯч кэ ба̄хӑр ка̄, अप्राप्य апра̄пйа.

нежела́тельн||ый अवांछनीय ава̄нчхнӣйа, अनिच्छित аниччхит; **это ~о** यह अवांछनीय (अनिच्छित) है.

не́жный नरम нарам, कोमल комал, मुलायम мулāйам.

незабу́дка *ж.* फ़ारगेट मी नाट фāргэт мӣ нāт *м.*

незави́симость *ж.* आज़ादी āзāдӣ *ж.*, स्वाधीनता свāдхӣнтā *ж.*, स्वतंत्रता сватантратā *ж.*

незави́симый आज़ाद āзāд, स्वाधीन свāдхӣн, स्वतंत्र сватантра.

незадо́лго: ~ до... ...से कुछ ही समय पहले сэ кучх ҳӣ самай паҳлэ.

не́зачем कोई ज़रूरत (आवश्यकता) नहीं кой зарӯрат (āвашйактā) наҳӣ; ~ туда́ идти́ वहाँ जाना गैरज़रूरी (अनावश्यक) है, वहाँ जाने की कोई ज़रूरत (आवश्यकता) नहीं है.

нездоро́вый बीमार бӣмāр, रोगी рогӣ, अस्वस्थ асвастха; я нездоро́в मैं बीमार हूँ.

незнако́м||ый अपरिचित апаричит; мы ~ы हम अपरिचित हैं.

незначи́тельн||ый ज़रा зарā, तुच्छ туччха;

छोटा чхота̄, थोड़ा тхора̄, कम кам (*маленький*); ~ые изменения छोटे-मोटे परिवर्तन *м. мн*

незрелый कच्चा качча̄, अधपक्का адхпакка̄.

неизвестно मालूम नहीं ма̄лӯм нахӣ; ~, смогу ли я пойти मालूम नहीं कि मैं जा सकूँगा.

неизвестн||ый नामालूम на̄ма̄лӯм, अनजाना анджа̄на̄, अज्ञात агьят, по ~ой причине अनजाने (अज्ञात) कारण से.

неизлечимый लाइलाज ла̄нла̄дж, अचिकित्स्य ачикитсйа, असाध्य аса̄дхйа

неисправн||ый ख़राब кхара̄б, बिगड़ा हुआ бигара̄ хӯа̄; машина ~а मशीन ख़राब है, मशीन बिगड़ी हुई है.

ней: вы с ~ знакомы? आप उसे जानते हैं? а̄п усэ джа̄нтэ хэ̄й?, आप उस से परिचित हैं? а̄п ус сэ паричит хэ̄й?

нейлон *м.* नाइलोन на̄илон *м.*

нейтралитет *м.* तटस्थता татастхата̄ *ж.*, ग़ैरजानिबदारी гайрджа̄нибда̄рӣ *ж.*

нейтра́льный तटस्थ таṫастха, ग़ैरजानिबदार гайрджа̄нибда̄р.

не́когда फ़ुरसत (वक़्त, समय) नहीं фурсат (вакт, самай) наха̃ӣ, **мне** ~ मुझे फ़ुरसत (समय) नहीं है.

не́котор||ый 1. कोई кой, कुछ кучх, कई кай; **~ым о́бразом** किसी (किसी न किसी) तरह; **~ые** कुछेक; **2.**: **~ые** *мн.* कुछ लोग кучх лог *м. мн.*

некста́ти बेवक़्त бэвакт, असमय [में] асамай [мэ̃].

не́куда कहीं नहीं каха̃ӣ наха̃ӣ, जगह नहीं джагахӑ наха̃ӣ; **ему́** ~ **пойти́** उसे कहीं जाना नहीं.

некуря́щ||ий तंबाकू न पीनेवाला тамба̄ку̇ на пӣнэва̄ла̄; **ваго́н для ~их** तंबाकू न पीनेवालों की गाडी *ж.*

нелётн||ый: **~ая пого́да** उड़ने के नाक़ाबिल (अयोग्य) मौसिम у̇рнэ кэ на̄ка̄бил (айо-гйа) маусим *м*

нело́вк||ий भद्दा бхадда̄; **~ое движе́ние** भद्दी हरकत *ж.*

нельзя́ 1. मुमकिन (संभव) नहीं мумкин (самбхав) нах̃ӣ, नामुमकिन (असंभव) है нāмумкин (асамбхав) х̃э; здесь ~ пройти́ यहाँ गुजरना नामुमकिन है; ~ ли его́ посети́ть? क्या उस से भेंट करने की इजाजत है?; 2. (*воспрещается*) मना है манā х̃э.

нём: я о ~ не слы́шал मैं ने उस के बारे में नहीं सुना мэ̃й нэ ус кэ бāрэ мэ̃ нах̃ӣ сунā.

нема́ло बहुत कुछ бах̃ут кучх; काफ़ी кāфӣ (*довольно много*).

неме́дленно फ़ौरन фауран, तुरंत турант, तत्काल таткāл; мы ~ выезжа́ем हम तुरंत रवाना होते हैं.

не́мец *м.* जरमन джарман *м.*

неме́цкий जरमन джарман.

немно́го कुछ кучх, थोड़ा тхоṛā, कम кам, ज़रा зарā; ~ фру́ктов कुछ फल.

немо́й 1. गूँगा гӯгā, मौन маун, मूक мӯк; 2. *м.* गूँगा гӯгā *м.*

нему́: зайдём к ~ उस के पास चलें ус кэ пāс чалэ̃

ненадо́лго थोड़ी देर के लिये тхори̇ дэр кэ лийэ, थोड़े समय के लिये тхо̇рэ самай кэ лийэ; я прие́хал ~ मैं थोड़ी देर के लिये आया हूँ.

ненападе́н||ие *с.*: догово́р о ~ии अनाक्रमण-संधि ана̄краман-сандхи *ж.*

необходи́м||о ज़रूरी зарӯри̇, आवश्यक а̄вашйак; мне ~ встре́титься с ним मुझे उस से मिलना आवश्यक है; мне ~ поговори́ть с ним по телефо́ну मुझे फ़ोन पर उस से बात करना ज़रूरी है; мне ~ы кни́ги मुझे किताबें ज़रूरी हैं; ва́ше прису́тствие ~ आप की उपस्थिति आवश्यक है.

необходи́м||ый जरूरी зарӯри̇, लाज़िमी ла̄зими̇, आवश्यक а̄вашйак; ~ые све́дения आवश्यक समाचार *м. мн*

необыкнове́нный असाधारण аса̄дха̄ран, ग़ैरमामूली г̇айрма̄мӯли̇; अपूर्व апӯрва (*небывалый*); ~успе́х असाधारण सफलता *ж.*, ग़ैरमामूली कामयाबी *ж.*

неограни́ченный अबाध аба̄дх, असीमित аси̇мит, बेहद бэх̆ад.

неоднокра́тно अनेक (एकाधिक) बार анэк (экāдхик) бāр, बार बार бāр бāр.

неожи́данный अप्रत्याशित апратйāшит, अनपेक्षित анапэкшит; अचानक ачāнак, आकस्मिक āкасмик (*внезапный*).

нео́пытный अनुभवहीन анубхавхӣн, नातजरबाकार нāтаджарбāкāр.

неосторо́жность *ж.* लापरवाही лāпарвāхӣ *ж.*, असावधानता асāвадхāнтā *ж.*

неотло́жн||ый फ़ौरी фаурӣ, तात्कालिक тāткāлик; ~**ая по́мощь** फ़ौरी मदद *ж.*, तात्कालिक डाक्टरी सहायता *ж.*

Непа́л नेपाल нэпāл.

непа́лец *м.* नेपाली нэпāлӣ *м.*

непа́льский नेपाली нэпāлӣ.

непобеди́мый अजेय аджэйа, अजित аджит.

неподходя́щий अनुचित анучит, नामुनासिब нāмунāсиб.

непо́лный अपूर्ण апӯрна, नातमाम нāтамāм; अधूरा адхӯрā (*незаконченный*)

непонима́ние *с.* नासमझी нāсамджхӣ *ж*

непоня́тн||ый दुरूह дурӯх, समझ में नहीं

आनेवाला самаджх мэ̃ нахӣ ā̃нэвāлā; **э́то мне ~о** यह मेरी समझ में नहीं आता है.

непосре́дственный सीधा сӣдхā, प्रत्यक्ष пратйакша (*прямой*), सीधा[-सादा] сӣдхā [-сāдā], निष्कपट нишкапат (*естественный*)

непостоя́нн||ый अस्थिर астхир, अस्थायी астхāйӣ; **~ая пого́да** बदलता हुआ मौसिम *м*.

непра́вда *ж*. झूठ джхӯтх *м*., असत्य асатйа *м*, **э́то ~** यह झूठ (असत्य) है.

непра́вильный गलत галат, अशुद्ध ашуддха, असत्य асатйа; **~ уда́р** फाउल घूँसा *м*. (*в боксе*)

непредви́денн||ый अपूर्वदृष्ट апӯрвадришта; अप्रत्याशित апратйāшит, अप्रतीक्षित апратӣкшит (*неожиданный*); **~ая заде́ржка** अप्रत्याशित देर *ж*.

непреме́нно ज़रूर зарӯр, अवश्य авашйа; **я ~ приду́** मैं जरूर (अवश्य) आऊँगा.

непреодоли́мый अदम्य адамйа, दुर्जेय дурджэйа.

непривы́чн||ый अनभ्यस्त анабхйаста; ग़ैरमामूली гайрмāмӯлӣ, असाधारण асā-дхāран (*необычный*); ~**ая обстано́вка** असाधारण परिस्थिति *ж.*

неприго́дный बेकार бэкāр, अयोग्य айогйа, अनुपयुक्त анупайукта.

неприе́млем||ый अस्वीकरणीय асвӣкарнӣйа, अग्राह्य аграхйа; ~**ые усло́вия** अस्वीकरणीय शर्तें *ж. мн.*

непринуждённ||ый सरल сарал, सादा сāдā, अकृत्रिम акритрим (*безыскусственный*), बेतकल्लुफ़ бэтакаллуф (*бесцеремонный*); ~**ая бесе́да** बेतकल्लुफ बातचीत *ж.*

неприя́тно: мне о́чень ~, что я опозда́л मुझे बहुत नापसंद है कि मैं देर से आया муджхэ бахут нāпасанд хэ ки мэй дэр сэ āйā

неприя́тность *ж.* तकलीफ़ таклӣф *ж.*, कष्ट кашта *м.*; **кака́я ~!** क्या बुरी बात है!

неприя́тный नापसंद нāпасанд, अप्रिय априйа; ~ **на вкус** बदमज़ा.

непродолжи́тельн||ый अल्पकालीन алпакā-

лӣн; ~ое врéмя थोड़ा समय *м.*, अल्प-काल *м*

непромокáем||ый पानीरोक пāнӣрок; ~ое пальтó पानीरोक (बरसाती) कोट *м.*

непрóчн||ый कमजोर камзор, अदृढ़ адрир̣х; ~ая ткань कमजोर कपड़ा *м.*

нерабóчий: ~ день छुट्टी (अवकाश) का दिन чхуттӣ (авакāш) кā дин *м.*

нерáвенство *с.* असमानता асамāнтā *ж.*, नाबराबरी нāбарāбарӣ *ж.*

нерáвный असमान асамāн, नाबराबर нā-барāбар.

нерв *м.* स्नायु снāйу *ж.*

нéрвный स्नायविक снāйавик; दुर्बल स्नायु-वाला дурбал снāйувāлā (*о человеке*).

нерéдко अकसर аксар, प्राय: прāйах̆.

неруши́м||ый अटूट атӯт̣, अभेद्य абхэдйа; ~ая дрýжба अटूट दोस्ती *ж.*

несвéжий ताज़ा नहीं тāзā нах̆ӣ, बासी бāсӣ; सड़ा हुआ сар̣ā х̆уā (*гнилой*).

несвоеврéменный बेवक़्त का бэвакт кā, असामयिक асāмайик, अनवसर анавасар.

несессéр *м.* आवश्यक सामग्री का डिब्बा āвашйак сāмагрӣ кā ḍибба̄ *м.*

нéскольк||о कई каӣ, अनेक анэк, ~ **человéк** कई आदमी *м. мн.*; ~ **раз** कई बार; **в ~их словáх** थोड़े शब्दों में.

несмотря́ के बावजूद кэ бāваджӯд; ~ **на э́то** इस के बावजूद; ~ **ни на что** चाहे जो भी हो.

несовершеннолéтний नाबालिग нāбāлиг, अवयस्क авайаска.

несоглáс||ный असम्मत асаммат, असहमत асах̆мат (से *с кем-л.*, *с чем-л.*); **я с вáми ~ен** मैं आप से सहमत नहीं हूँ, मैं आप से असहमत हूँ.

несомнéнно बेशक бэшак, निस्संदेह ниссандэх̆; **вы, ~, прáвы** आप निस्संदेह ठीक है.

нести́ ले जाना лэ джāнā *нп.*, ढोना дхонā *п.*; ~ **вéщи** सामान (असबाब) ले जाना *нп.*

несчáстный: ~ **слу́чай** दुर्घटना дургхатнā *ж.*

несчáсть||е *с.* बदक़िस्मती бадкисматӣ *ж* ,

अभाग्य абхāгйа *м.*; к ~ю बदक़िस्मती (दुर्भाग्य) से.

нет I नहीं нахӣ; ~, **не знáю** नहीं, मैं नहीं जानता; **совсéм** ~ बिलकुल नहीं; **ещё** ~ अभी [तक] नहीं.

нет II नहीं है нахӣ хэ; **у меня́** ~ **врéмени** मेरे पास वक़्त (समय) नहीं है; **здесь никогó** ~ यहाँ कोई नहीं है; **когó сегóдня** ~? आज कौन अनुपस्थित है?; **таки́х книг у нас** ~ एसी किताबें हमारे यहाँ नहीं हैं.

нетерпéние *с.* अधीरता адхӣртā *ж.*, अधैर्य адхайрйа *м.*, उतावलापन утāолāпан *м.*

нетóчн||ый अशुद्ध ашуддха, नादुरुस्त нāдуруст; ~**ое выражéние** अशुद्ध वाक्य *м*

нетрудоспосóбный असमर्थ асамартха

неудáч||а *ж.* असफलता асапхалтā *ж.*, नाकामयाबी нāкāмйāби *ж*; **потерпéть** ~**у** असफल (नाकामयाब) होना *нп.* (में *в чём-л.*).

неудáчн||ый असफल асапхал, नाकामयाब нāкāмйāб; ~**ая попы́тка** असफल प्रयत्न *м.*, नाकामयाब कोशिश *ж.*

неудобно: мне ~ сидеть मुझे बैठने में बेआरामी है муджхэ байтхнэ мэ бэāрāмӣ хэ; мне, право, ~, что я не пришёл मुझे संकोच है कि मैं नहीं आया муджхэ санкоч хэ ки мэй нахӣ āйā.

неужели [क्या] असल (वस्तव) में [кйā] асал (вастав) мэ̄; ~ это правда? क्या यह सच है?

неуместный बेजा бэджā, बेमौक़ा бэмаукā.

неустойчивый अस्थिर астхир, ढिलमिल дхилмил; ~ ветер बदलती हवा *ж.*

нефтепровод *м.* तेल का नल (पाइप) тэл кā нал (пāип) *м.*

нефть *ж.* [मिट्टी का] तेल [миттӣ кā] тэл *м.*

нефтяник *м.* तेल का मज़दूर тэл кā маздӯр *м.*

нечаянно अनजान (अनजाने) में анджāн (анджāнэ) мэ̄, अनिच्छापूर्वक аниччхāпӯрвак; извините, я ~ माफ़ कीजिये मुझ से अनजाने में ऐसा हुआ.

нечего I कुछ नहीं кучх нахӣ; мне ~ сказать मुझे कुछ कहना नहीं.

не́чего II कोई ज़रूरत (आवश्यकता) नहीं кой зарӯрат (а̄вашйакта̄) наҳӣ; **вам ~ спеши́ть** आप को जल्दी करने की कोई ज़रूरत नहीं.

нея́сн||ый अस्पष्ट аспашта; **результа́ты ещё ~ы** नतीजे अभी खुले नहीं.

ни: ни... ни... न... न... на... на ..; **ни бо́льше ни ме́ньше** न कम न ज़्यादा на кам на зйа̄да̄; **как бы то ни́ было** चाहे जो हो ча̄хэ джо хо.

нигде́ कहीं नहीं каҳӣ наҳӣ, किसी जगह नहीं кисӣ джагаҳ наҳӣ; **его́ ~ нет** वह कहीं नही है; **мы ещё ~ не́ были** हम अभी तक कहीं नहीं गये.

Ниге́рия नाईगेरिया на̄игэрийа̄.

ни́жний निचला ничла̄, नीचे का нӣчэ ка̄; **~ эта́ж** निचली (नीचे की) मंजिल *ж.*

ни́зкий नीचा нӣча̄; **~ рост** नीचा (नाटा) क़द *м.*

ни́зш||ий सब से नीचा саб сэ нӣча̄; **~его со́рта** घटिया क़िस्म का.

ника́к किसी तरह भी नहीं кисӣ тараҳ бхӣ

нахи̃; я ~ не могу́ подня́ть э́тот чемода́н मैं किसी तरह भी यह बैग नहीं उठा सकता हूँ.

Никара́гуа निकारगुआ никāрагуā

никогда́ कभी नहीं кабхи нахи̃, я ~ здесь не был मैं यहाँ कभी नहीं था; ~ в жи́зни जीवन में कभी नहीं.

никто́ कोई भी नहीं кои бхи нахи̃.

никуда́ कहीं नहीं кахи̃ нахи̃, я ~ не пойду́ मैं कहीं नहीं जाऊँगा.

ним: я с ~ не ви́делся मैं उस से नहीं मिला мэ̃и ус сэ нахи̃ милā; пойдём с ~ उस के साथ चलें ус кэ сāтх чалэ̃.

ни́ми: пойдём с ~ उन के साथ चलें ун кэ сāтх чалэ̃.

ниско́лько कुछ (जरा) भी नहीं кучх (зарā) бхи нахи̃; я ~ не уста́л मैं कुछ (जरा) भी नहीं थका.

ни́тк||а *ж.* सूत сут *м*, तागा тāгā *м*, धागा дхāгā *м*; вдева́ть ~у в иго́лку सूई में तागा डालना *п*.

них: мы бы́ли у ~ हम उन के यहाँ गये थे

х̌ам ун кэ йах̌а̄̃ гайэ тхэ; **я узна́л о ~ мно́го интере́сного** उन के बारे में मुझे बहुत सी दिलचस्प बातें मालूम हुईं ун кэ ба̄рэ мэ̄ муджэ бах̌ут сӣ дилчасп ба̄тэ̄ ма̄лӯм х̌уӣ.

ничего́ कुछ नहीं кучх нахӣ, **~!** कुछ (कोई) बात नहीं!

ниче́й किसी का नही кисӣ ка̄ нах̌ӣ.

ничу́ть *см* нисколько.

ничь||я́ *ж.* बराबर का खेल бара̄бар ка̄ кхэл *м.*; *шахм* कायम ка̄йам *ж.*; **де́лать ~ю** क़ायम उठाना *п.*

но लेकिन лэкин, मगर магар, पर пар, परंतु паранту; **не то́лько ..., но и...** न सिर्फ (केवल)..., बल्कि (वरन्)...

нови́нка *ж.* नई चीज (बात) най чӣз (ба̄т) *ж.*

новолу́ние *с.* नया चाँद найа̄ ча̄̃д *м.*, नवचद्र навчандра *м.*

новорождённый नवजात навджа̄т, नवोत्पन्न навотпанна.

новосе́лье *с.* 1. (*новый дом*) नया घर

найā гхар *м.*; 2. (*праздник*) गृहप्रवेश का उत्सव грихправэш кā утсав *м*

новострóйка 1. (*строительство*) नवनिर्माण навнирмāн *м* ; 2. (*новое здание*) नयी इमारत найӣ имāрат *ж.*, नवनिर्मित भवन навнирмит бхаван *м*

нóвость *ж* (*известие*) खबर кхабар *ж* , [नव]समाचार [нав]самāчāр *м.*

нóв||ый नया найā, नवीन навӣн, नव нав, ◇ **Нóвый год** नया साल *м.*, नववर्ष *м.*, **что ~ого?** क्या ख़बर है?

ногá *ж.* टाँग тāг *ж* , पैर пайр *м* , पाँव пāо *м.* (*ступня*); **идтú в нóгу** क़दम बक़दम (मिलाकर) चलना (जाना) *нп.*

нóготь *м.* नाखून нāкхӯн *м.*, नख накх *м* ; **царáпать ногтя́ми** नाखूनों से नोचना *п.*; **стричь нóгти** नाखून काटना *п.*

нож *м.* छुरी чхурӣ *ж.*; **столóвый ~** मेज की छुरी *ж.*; **перочи́нный ~** क़लमतराश *м.*, चाकू чāкӯ *м.*

нóжницы *мн.* क़ैंची кай̃чӣ *ж.*, कतरनी катарнӣ *ж.*

нока́ут *м. спорт.* मार गिराना мāр гирāнā *м.*

нокда́ун *м. спорт.* गिराना гирāнā *м.*

ноль *м* जीरो зӣро *м.*, सिफ़र сифар *м.*, शून्य шӯнйа *м.*

но́мер *м.* 1. नंबर намбар *м.*; ~ **до́ма** घर का नंबर *м.*; ~ **по́езда** गाड़ी का नंबर *м.*; **я живу́ в до́ме** ~ **10** मैं १० नंबर के घर में रहता हूँ; 2. कमरा камрā *м.*; **у вас есть свобо́дные номера́?** आप के यहाँ ख़ाली कमरे है?; **у нас нет свобо́дных номеро́в** हमारे यहाँ खाली कमरे नहीं है; **в како́м** ~**е вы живёте?** आप किस कमरे में रहते हैं?; **ключ от** ~**а** कमरे की चाबी *ж.*; 3. साइज сāиз *м.*, नंबर намбар *м.*; ~ **о́буви** जूते का साइज *м.*

Норве́гия नार्वे нāрвэ.

норве́жец *м.* नार्वे का निवासी нāрвэ кā нивāсӣ *м.*

норве́жский नार्वे का нāрвэ кā, नार्वेजियन нāрвэджийан.

но́рма *ж.* मानक мāнак *м*; मापदंड мāп-

данд *м.*, कोटा котā *м.* (*установленная мера, размер*).

нормáльн||ый मामूली мāмули, साधारण сāдхāран; **~ая температýра** साधारण तापक्रम *м.*

нос *м.* 1. नाक нāк *ж.*; 2. (*судна*) माथा мāтхā *м.*

носи́лки *мн* पालकी пāлки *ж.*, डोली доли *ж.*; स्ट्रेचर стрэчар *м.* (*для больного*).

носи́льщик *м.* हमाल хамāл *м.*, कुली кули *м*

носи́ть (*одежду*) पहनना паханнā *п.*

носки́ *мн.* मोज़े мозэ *м мн.*, जुराब джурāб *м. мн.*

носóк *м.* पंजा панджā *м.*; **задевáть носкóм** ठोकर खाना *п* (से *что-л.*).

нóт||ы *мн.* स्वरलिपि сварлипи *ж.*, संगीतलिपि сангитлипи *ж*; **игрáть по ~ам** स्वरलिपि (संगीतलिपि) पर बजाना *п.*

ночевáть रात बिताना (काटना) рāт битāнā (кāтнā) *п.*

ночлéг *м.* बसेरा басэрā *м.*; **устрáиваться**

на ~ बसेरा लेना *n.*; предоставля́ть ~ बसेरा देना *n.*

ночн||о́й रात का рāт кā, **~а́я сме́на** रात की पाली *ж.*; **~а́я руба́шка** नीचे पहनने की रात की कमीज *ж.*

ночь *ж* रात рāт *ж* , रात्रि рāтри *ж.*; **ка́ждую ~** हर रात, प्रति रात्रि; **споко́йной но́чи!** रात-शुभ!, रात बखैर!; **всю ~** रात भर, सारी रात.

но́чью रात को рāт ко; **мы вернёмся по́здно ~** हम रात गये लौटेंगे, हम रात को देर से लौटेंगे; **наш по́езд прихо́дит ~** हमारी गाड़ी रात को आती है; **сего́дня ~** आज रात को; **за́втра ~** कल रात को; **вчера́ ~** कल रात को.

ноя́брь *м* नवंबर навамбар *м.*

нра́вит||ься पसंद होना (आना) пасанд хонā (āнā) *нп.* (को *кому-л.*), अच्छा लगना аччхā лагнā *нп.* (को *кому-л.*); **~ся ли вам э́тот фильм?** क्या आप को यह फ़िल्म पसंद है?; **мне э́тот фильм не ~ся** मुझे यह फ़िल्म पसंद नहीं है.

О

о (об) के बारे (विषय) में кэ бāрэ (вишай) мэ̄, पर пар; से сэ (*при обозначении соприкосновения, столкновения*); **о ком вы говорите?** आप किस के बारे में बोल रहे हैं?; **я об этом не подумал** मैं ने इस बारे (विषय) में नहीं सोचा; **я о нём часто думаю** मैं उस के बारे में अकसर सोचता हूँ; **лекция о жизни на планетах** नक्षत्रों पर के जीवन के बारे में व्याख्यान *м*; **не беспокойтесь об этом!** इस बारे में चिंता न कीजिये!; **я об этом очень сожалею** मैं इस पर बहुत पछताता हूँ; **я ударился о дверь** मैं दर्वाजे से टकरा गया; **он опёрся о стол** उस ने मेज का सहारा लिया.

оба दोनों донō; **по обе стороны улицы** सड़क के दोनों तरफ (ओर).

обвести *см.* обводить

обвинение *с.* अभियोग абхийог *м.*, आरोप āроп *м.*, इलज़ाम илзāм *м*

обводи́ть *спорт.* गेंद कैड़ी कर लेना гэ̄д кайри̣ кар лэна̄ *п.* (से *кого-л*).

обвяза́ть *см.* обвя́зывать.

обвя́зывать बाँधना ба̄дхна̄ *п.*, लपेटना лапэтна̄ *п.* (में *что-л.*); ~ **верёвкой** रस्सी से बाँधना (लपेटना) *п.*

обгоня́ть पीछे छोड़ना (डालना) пи̇чхэ чхорна̄ (да̄лна̄) *п.*, आगे निकलना а̄гэ никална̄ *нп.*

обду́мать *см.* обду́мывать.

обду́мывать सोचना сочна̄ *п.*, सोचना-विचारना сочна̄-вича̄рна̄ *п.*, विचार करना вича̄р карна̄ *п* (पर *что-л*).

обе́д *м.* [दोपहर का] खाना [допахӑр ка̄] кха̄на̄ *м.*, डिनर динар *м.*; **зва́ный** ~ दावत *ж.*, भोज *м.*; **что сего́дня на** ~? आज दोपहर के खाने में क्या है?

обе́дать [दोपहर का] खाना खाना [допахӑр ка̄] кха̄на̄ кха̄на̄ *п*

обе́денный खाने का кха̄нэ ка̄; ~ **стол** खाने की मेज़ *ж.*; ~ **переры́в** खाने की छुट्टी *ж.*

обезья́на *ж.* बंदर бандар *м.*

обели́ск *м* स्मारक смāрак *м.*

оберну́ть *см.* обёртывать

оберну́ться *см.* обора́чиваться

обёртка *ж* लपेटने का काग़ज़ лапэтнэ кā кāгаз *м*

обёртывать लपेटना лапэ̇тнā *п.*

обеспе́чение *с.* 1. (*снабжение*) सप्लाई саплāӣ *ж.*, 2. (*гарантия*) गारंटी гāрантӣ *ж.*; जमानत замāнат *ж.* (*залог*).

обеспе́ченный मुहैया мух̆аййā, सज्जित саджджит; सुरक्षित суракшит (*гарантированный*).

обеспе́чивать 1. (*снабжать*) मुहैया (सप्लाई) करना мух̆аййā (саплāӣ) карнā *п.*;2. (*гарантировать*) गारंटी करना гāра̇нтӣ карнā *п.* (की *что-л.*), सुरक्षित (निश्चित) करना суракшит (нишчит) карнā *п.*

обеспе́чить *см.* обеспе́чивать.

обесси́леть कमज़ोर (दुर्बल, निर्बल) हो जाना камзор (дурбал, нирбал) х̆о джāнā *п.*

обесси́ливать नि:शक्त बनाना нихшакта банāнā *п.*

обеща́ние *с.* वादा вāдā *м*, वचन вачан *м.*, प्रतिज्ञा пратигья̄ *ж.*

обеща́ть वादा (प्रतिज्ञा) करना вāдā (пратигья̄) карнā *п.*, वचन देना вачан дэнā *п.* (को *кому-л.*).

обже́чь(ся) *см* обжига́ть(ся)

обжига́ть जलाना джалāнā *п.*, झुलसाना джхулсāнā *п.*

обжига́ться जलना джалнā *нп.*, झुलसना джхуласнā *нп.*

обзо́р *м.* पर्यवेक्षण парйавэкшан *м.*, सिंहावलोकन синх̆āвалокан *м.*; **де́лать** ~ पर्यवेक्षण (सिंहावलोकन) करना *п.*

обзыва́ть कहनाках̆нā *п.*

оби́да *ж.* नाराज़गी нāрāзгӣ *ж.*, अप्रसन्नता апрасаннатā *ж.*

оби́деть(ся) *см.* обижа́ть(ся).

обижа́ть नाराज (अप्रसन्न) करना нāрāз (апрасанна) карнā *п.*

обижа́ться नाराज़ (अप्रसन्न) होना нāрāз

(апрасанна) х̆она̄ *нп*., बुरा मानना бура̄ ма̄нна̄ *п*., रूठना ру̇тхна̄ *нп*.

обӣлие *с*. बहुतायत бах̆ута̄йат *ж*., भरमार бхарма̄р *ж*., अधिकता адхикта̄ *ж*.

обӣльный भरा-पूरा бхара̄-пӯра̄, अधिक адхик; अतिशय атишай (*о пище*); जोरदार зорда̄р (*об урожае*).

обихо́д *м*.: **предме́ты дома́шнего ~а** गृहस्थी की सामग्री грих̆астхӣ кӣ са̄магрӣ *ж*., गृहस्थी की वस्तुएँ грих̆астхӣ кӣ вастуэ̄ *ж. мн*.

обко́м *м*. (областно́й комите́т) प्रादेशिक समिति пра̄дэшик самити *ж*.

облага́ть लगाना лага̄на̄ *п*. (पर *кого-л*., *что-л*.); **~ нало́гом** कर (टैक्स, महसूल) लगाना *п*.

о́блако *с*. बादल ба̄дал *м*., मेघ мэгх *м*.

о́бласть *ж*. इलाक़ा ила̄ка̄ *м*., प्रदेश прадэш *м*.

о́блачн||ый बादलों से घिरा हुआ ба̄дало̄ сэ гхира̄ х̆уа̄, मेघयुक्त мэгхйукта; **сего́дня ~о** आज बदली है.

облива́ть [पानी] डालना [пāнй] д̣āлнā *п*. (के ऊपर *кого-л., что-л*).

обли́ть *см* облива́ть.

обложи́ть *см* облага́ть.

обло́жка *ж* ढक्कन дхаккан *м.*, कवर кавар *м*

облока́чиваться उठँगना утха̃гнā *нп.*, कोहनी टेकना кохнӣ тэкнā *п.* (पर *на что-л.*); ~ **не разреша́ется** कोहनी टेकना मना है, कोहनी टेकने की इजाजत नहीं है.

облокоти́ться *см.* облока́чиваться.

обма́н *м* धोखा дхокхā *м*, ठगी ṫхагӣ *ж.*, दगा даġā *ж.*

обману́ть *см.* обма́нывать

обма́нывать धोखा (दगा) देना дхокхā (даġā) дэнā *п*, ठगना тхагнā *п.*

обма́хиваться अपने को झलना (हवा करना) апнэ ко джхалнā (х̆авā карнā) *п* (से *чем-л*).

обме́н *м.* [अदला-]बदला [адлā-]бадлā *м.*, आदान-प्रदान āдāн-прадāн *м.*, विनिमय винимай *м.*; ~ **мне́ниями** विचार-

-विनिमय *м.*, विचारों का आदान-प्रदान *м.*; ~ **о́пытом** अनुभवों का आदान-प्रदान *м.*

обме́ниваться बदलना бадалнā *п*, [अद-ला-]बदला करना [адлā-]бадлā карнā *п.*, आदान-प्रदान करना āдāн-прадāн карнā *п.* (के साथ *с кем-л.*); ~ **пода́рками** उपहारों का आदान-प्रदान करना *п.*

обменя́ться *см.* обме́ниваться.

о́бморок *м.* बेहोशी бэх̃оши̅ *ж.*, मूर्च्छा мӯрччхā *ж*

обнару́живать पता लगाना патā лагāнā *п*, खोलना кхолнā *п*, उघाडना угхāр-нā *п.*

обнару́живаться पता लगना (चलना) патā лагнā (чалнā) *нп.*, खुलना кхулнā *нп.*, उघड़ना угхаṛнā *нп.*

обнару́жить(ся) *см.* обнару́живать(ся).

обнима́ть गले लगाना галэ лагāнā *п.* (को *кого-л.*), आलिंगन करना āлинган карнā *п.* (का *кого-л.*).

обня́ть *см.* обнима́ть.

обо *см.* о.

обогати́ть(ся) *см.* обогаща́ть(ся).

обогаща́ть धनी करना (बनाना) дханӣ карнā (банāнā) *п*

обогаща́ться धनी बनना (हो जाना) дханӣ баннā (х̆о джāнā) *нп*.

обогна́ть *см.* обгоня́ть.

ободри́ть *см.* ободря́ть.

ободря́ть बढ़ावा (दिलासा, प्रोत्साहन) देना бархāвā (дилāсā, протсāх̆ан) дэнā *п*.

обознача́ть 1. (*отмечать*) निशान (लक्षित) करना нишāн (лакщит) карнā *п*., निर्देश करना нирдэш карнā *п*.; 2. (*значить*) मतलब (अर्थ) होना матлаб (артха) х̆о-нā *нп*.

обозна́чить *см.* обознача́ть.

обозрева́тель *м.* पर्यवेक्षक парйавэкшак *м*., समीक्षक самӣкшак *м*.

обозре́ние *с.* पर्यवेक्षण парйавэкшан *м*., सिंहावलोकन синх̆āвалокан *м*.; रीव्यू рӣвйӯ *м*. (*театральное*)

обойти́(сь) *см.* обходи́ть(ся).

обора́чиваться मुड़ना мурнā *нп*., घूमना

гхӯмнā *нп.*, फिरना пхирнā *нп.* (पीछे *назад*, की तरफ़, की ओर *в чью-л. сторону*).

обора́ть(ся) *см.* обрыва́ть(ся).

оборо́на *ж.* बचाव бачāо *м*, रक्षा ракшā *ж.*, हिफ़ाजत х̆ифāзат *ж.*

обороня́ться अपनी रक्षा (हिफ़ाज़त) करना апнӣ ракшā (х̆ифāзат) карнā *п.*

обору́дование *с.* [साज-]सामान [сāз-]сāмāн *м*, सामग्री сāмагрӣ *ж.*; मशीनरी машӣнарӣ *ж* (*машинное*).

обору́довать सुसज्जित (लैस) करना суса-джджит (лайс) карнā *п.* (से *чем-л.*).

обосно́вывать आधार देना āдхāр дэнā *п.*; साबित करना сāбит карнā *п.* (*доказывать*)

обраба́тывать: ~ **зе́млю** खेती करना кхэтӣ карнā *п*; ~ **сырьё** कच्चे माल को पक्का करना каччэ мāл ко пакка̄ карнā *п*

обрабо́тать *см.* обраба́тывать.

обра́довать खुश (प्रसन्न) कर देना кхуш

(прасанна) кар дэна̄ *п.*, आनंदमय बना देना а̄нандмай бана̄ дэна̄ *п.*

о́браз *м.* 1. (*вид, облик*) सूरत сӯрат *ж.*, आकृति а̄крити *ж.*, रूप рӯп *м*; 2. मूर्ति мӯрти *ж.*, प्रतिमा пратима̄ *ж*; **худо́жественный** ~ रूपक *м.*, 3. तरह тарах̆ *ж.*, प्रकार прака̄р *м.*, ढंग дханг *м.*, तरीक़ा тари̇ка̄ *м.*; ~ **жи́зни** रहन-सहन *м.*, रहने का ढंग (तरीक़ा) *м.*; **каки́м** ~**ом?** किस तरह (प्रकार)?; **таки́м** ~**ом** इस तरह (प्रकार); **то́чно таки́м же** ~**ом** ठीक उसी तरह (प्रकार); **нико́им** ~**ом** किसी भी तरह (प्रकार) नहीं; **гла́вным** ~**ом** मुख्यकर, मुख्यत:.

образе́ц *м* 1. (*пример*) मिसाल миса̄л *ж.*, उदाहरण уда̄х̆аран *м.*; 2. (*модель*) नमूना намӯна̄ *м*

образова́ние *с.* (*просвещение*) पढ़ाई-लिखाई пар̣ха̄й-ликха̄й *ж.*, शिक्षा шикша̄ *ж.*, तालीम та̄ли̅м *ж*; **сре́днее** ~ माध्यमिक शिक्षा *ж.*; **вы́сшее** ~ उच्चशिक्षा *ж.*; **техни́ческое** ~ टेकनिकल शिक्षा *ж.*; **наро́д-**

ное ~ जनशिक्षा *ж.*, लोकशिक्षा *ж*; **получáть** ~ शिक्षा (तालीम) पाना *п.*; **давáть** ~ शिक्षा (तालीम) देना *п*

образóванный (*получивший образование*) लिखा-पढा ликхā-пархā, शिक्षित шикшит, तालीमयाफ्ता тāлӣмйāфтā

образовáть(ся) *см* образóвывать(ся).

образóвывать बनाना банāнā *п*, क़ायम (स्थापित) करना кāйам (стхāпит) карнā *п.*

образóвываться बनना баннā *нп*

обратúть(ся) *см* обращáть(ся).

обрáтно 1. (*назад*) वापस вāпас, 2. (*наоборот*) उलटे улṫэ.

обрáтн||ый वापसी вāпасӣ; उलटा улṫā, विपरीत випарӣт (*противоположный*); ~ **билéт** वापसी टिकट *м.*; ~ **путь** वापसी यात्रा *ж.*; **в** ~**ую стóрону** उलटी तरफ़ (ओर) मे.

обращáть फेरना пхэрнā *п*; ~ **взор** दृष्टि फेरना *п.* (की ओर *к кому-л., к чему-л*); ~ **внимáние** ध्यान देना *п.* (की ओर, पर

на кого-л., на что-л.); ~ **чьё-л. внимáние** किसी का ध्यान दिलाना *п.* (की ओर *на кого-л., на что-л.*).

обращáться 1. संबोधित (खिताब) करना самбодхит (кхитāб) карнā *п.*; ~ **с призывом** अपील (आह्वान) करना *п.*; ~ **к врачý** डाक्टर से मशवरा करना *п.*, 2. (*обходиться*) बर्ताव (व्यवहार) करना бартāо (вйавах̆āр) карнā *п.* (के साथ *с кем-л.*), बरतना баратнā *нп.* (के साथ *с кем л.*).

обращéние *с* 1. (*к кому-л.*) संबोधन самбодхан *м*, खिताब кхитāб *м*; अपील апӣл *ж.*, आह्वान āх̆вāн *м.* (*воззвание*); 2. (*обхождение*) बर्ताव бартāо *м.*, व्यवहार вйавах̆āр *м.*

обрезáть काटना кāтнā *п.*, तराशना тарāшнā *п.*

óбруч *м.* घेरा гхэрā *м.*

обры́в *м.* करारा карāрā *м.*, कगार кагāр *м.* (*берега*).

обрывáть 1. तोड़ना торнā *п.*; 2. (*преры-*

вать) काटना кāтнā *п.*, टोकना ṫокнā *п.*, रोकना рокнā *п.*

обрыва́ться 1. फटना пхатнā *нп.* (*напр. о верёвке*); 2. (*прекращаться*) टूटना ṫӯṫнā *нп*, रुकना рукнā *нп.*

обря́д *м.* रस्म расм *м.*, क्रिया крийā *ж.*, संस्कार санскāр *м.*, विधि видхи *ж*

обсервато́рия *ж.* बेधशाला бэдхшāлā *ж.*, आकाशलोचन āкāшлочан *м.*

обсле́довать जाँच (परीक्षा) करना джāч (парӣкшā) карнā *п.* (की *что-л.*).

обслу́живание *с.* सरविस сарвис *ж.*, सेवा сэвā *ж.*; ~ **покупа́телей** ग्राहकों की सेवा करना *м.*

обслу́живать सेवा (ख़िदमत) करना сэвā (кхидмат) карнā *п.*

обслу́живающий: ~ **персона́л** कर्मचारी кармачāрӣ *м. мн.*

обслужи́ть *см.* обслу́живать.

обстано́вка *ж.* 1. (*мебель*) फ़र्नीचर фарнӣчар *м.*, असबाब асбāб *м.*, सामग्री сāмагрӣ *ж*; 2. (*положение*) हालत хāлат

ж., स्थिति стхити *ж.*, परिस्थिति паристхити *ж.*

обстоя́тельств||о *с* हालत ха̄лат *ж.*, परिस्थिति паристхити *ж.*, स्थिति стхити *ж*; **~а измени́лись** परिस्थितियाँ बदल गयीं; **при любы́х ~ах** हर हालत (सूरत) में.

обсуди́ть *см.* обсужда́ть.

обсужда́ть बहस (विचार) करना бахас (вича̄р) карна̄ *п* (पर *что-л.*).

обсужде́ние *с.* बहस бахас *ж.*, विचार вича̄р *м.*

обува́ться जूते पहनना (पहन लेना) джӯтэ паханна̄ (пахан лэна̄) *п.*

обувно́й: **~ магази́н** जूते की दुकान джӯтэ кӣ дука̄н *ж.*

о́бувь *ж.* जूते джӯтэ *м. мн*, बूट бӯт *м мн.*; **де́тская ~** बच्चों के जूते *м. мн*; **же́нская ~** ज़नाना जूते *м. мн.*; **мужска́я ~** मर्दाना जूते *м. мн*; **рези́новая ~** रबड़ के जूते *м. мн.*; **моде́льная ~** फैशन के जूते *м. мн.*, वज़ादार जूते *м. мн.*

обуча́ть सिखाना сикха̄на̄ *п.*, पढ़ाना парха̄-

нā *п*., शिक्षा (तालीम) देना шикшā (тāлӣм) дэнā *п*

обучáться सीखना сӣкхнā *п*., पढना парх-нā *п*.

обучéние *с* पढाई-लिखाई пархāӣ-ликхāӣ *ж*, शिक्षा шикшā *ж*., तालीम тāлӣм *ж*; **обязáтельное** ~ अनिवार्य शिक्षा *ж*.; **бесплáтное** ~ नि:शुल्क शिक्षा *ж*

обучи́ть(ся) *см.* обучáть(ся)

обходи́ть 1. चक्कर लगाना (मारना) чаккар лагāнā (мāрнā) *п*., दौरा (भ्रमण) करना даурā (бхраман) карнā *п*. (का *вокруг чего-л.*); 2. (*избегать*) बचना бачнā *нп*., टाल देना тāл дэнā *п*; ~ **молчáнием** चुपकी (ख़मोशी) से गुजार (टाल) देना *п* (को *что-л.*).

обходи́ться 1. काम चलाना кāм чалāнā *п* (से *чем-л.*), काम चलना кāм чалнā *нп* (से *чем-л.*, का *о ком-л.*); 2. दाम (क़ीमत, मूल्य) लगना (पडना) дāм (кӣмат, мӯлйа) лагнā (парнā) *нп*.; **дóрого (дёшево)** ~ महँगा (सस्ता) पड़ना *нп*

общáться मिलना-जुलना милнā-джулнā *нп.*, मेल-जोल (हेल-मेल) करना мэл-джол (х̆эл-мэл) карнā *п.* (के साथ, से *с кем-л.*).

общедостýпный सुलभ сулабх (*напр о цене*); सर्वसुलभ сарвасулабх (*общепонятный*).

общежи́тие *с.* होस्टल х̆ост̇ал *м.*; студéнческое ~ छात्रालय *м.*

общенарóдный आम āм, सार्वजनिक сāрваджаник.

общéние *с.* मेल-जोल мэл-джол *м.*, हेल-मेल х̆эл-мэл *м.*, संगति сангати *ж.*; ли́чное ~ निजी (व्यक्तिगत) संगति *ж*

общепри́нятый सर्वमान्य сарвамāнйа

общéственность *ж.* सार्वजनिक राय сāрваджаник рāй *ж.*, जनमत джанмат *м* (*общественное мнение*); समाज самāдж *м.* (*общество*); мировáя ~ विश्व जनमत *м*

общéственн||ый सार्वजनिक сāрваджаник, सामाजिक сāмāджик, सामूहिक сāмӯх̆ик; ~ое мнéние सार्वजनिक राय (सम्मति) *ж.*,

जनमत *м.*; ~ое питáние सार्वजनिक भोजन का प्रबंध *м.*

óбщество *с.* 1. समाज самāдж *м.*; 2. (*организация*) सभा сабхā *ж.*, संघ сангх *м.*, ~ **íндо-совéтской дрýжбы** भारत-सोवियत मैत्री संघ *м.*

óбщий आम āм, साधारण сāдхāран, सामूहिक сāмӯхик; संयुक्त санйукта (*объединенный*).

общúтельный मिलनसार милансāр, मेली мэлӣ.

óбщность *ж* ऐक्य айкйа *м.*, एकता эктā *ж.*, समन्वय саманвай *м.*; ~ **интерéсов** हितों का ऐक्य (समन्वय) *м.*

объединéние *с* (*союз*) सघ сангх *м.*, सधि сандхи *ж.*

объединённый सयुक्त санйукта, सम्मिलित саммилит, एकताबद्ध эктāбаддха; सगठित сангатхит (*организованный*); **Организáция Объединённых Нáций** संयुक्त-राष्ट्र-संघ *м.*

объединúть(ся) *см* объединя́ть(ся)

объединя́ть एक (संयुक्त, सम्मिलित, एकताबद्ध) करना эк (санйукта, саммилит, эктāбаддха) карнā *п.*; संगठित करना сангатхит карнā *п.* (*организовывать*).

объединя́ться एक (सयुक्त, सम्मिलित, एकताबद्ध) होना эк (санйукта, саммилит, эктāбаддха) ҳонā *нп.*, एक में मिलना эк мэ̄ милнā *нп.*, सगठित होना сангатхит ҳонā *нп.* (*организовываться*)

объезжа́ть 1. (*посещать*) दौरा (भ्रमण) करना даурā (бхраман) карнā *п.* (का *что-л.*); 2. (*препятствие*) चक्कर लगाना (काटना, मारना) чаккар лагāнā (кāтнā, мāрнā) *п.* (का *что-л.*).

объекти́в *м.* शीशा шӣшā *м.*; ~ **фотоаппара́та** फ़ोटो केमरे का शीशा *м.*

объекти́вн||ый निष्पक्ष нишпакша; ~**ое заявле́ние** निष्पक्ष बयान (वक्तव्य) *м.*

объе́хать *см* объезжа́ть.

объяви́ть *см.* объявля́ть.

объявле́ни||е *с.* विज्ञापन вигьяпан *м*, विज्ञप्ति вигьяпти *ж.*, इश्तहार иштаҳāр

м.; सूचना сӯчнā *ж.* (*извещение*); доска́ ~й विज्ञापन-बोर्ड *м*

объявля́ть सूचना देना сӯчнā дэнā *п.* (*известить*); विज्ञापन देना вигьяпан дэнā *п.* (*давать объявления*).

объясне́ни||е *с.* 1. (*разъяснение*) समझावा самджāвā *м.*, व्याख्या вйāкхйā *ж.*, स्पष्टीकरण спаштӣкаран *м.*; 2. (*причина*) वजह ваджах̆ *ж.*, कारण кāран *м*; **дава́ть ~я** कारण बताना *п*

объясни́ть *см.* объясня́ть.

объясн||я́ть समझाना самджхāнā *п.*, बताना батāнā *п.*, स्पष्ट करना спашта карнā *п.*; **~и́те, пожа́луйста** कृपा करके समझाइये.

объя́тие *с.* आलिंगन āлинган *м.*

обыгра́ть *см.* обы́грывать.

обы́грывать हराना х̆арāнā *п.*; **обыгра́ть кого́-л. со счётом 5 : 3** किसी को तीन के मुक़ाबले में पाँच से हरा देना *п.*

обыкнове́нный मामूली мāмӯлӣ, साधारण сāдхāран.

обы́чай *м.* आदत а̄дат *ж.*, रस्म расм *м.*, रिवाज рива̄дж *м.*, दस्तूर дастӯр *м.*, प्रथा пратха̄ *ж.*

обы́чный *см.* обыкнове́нный.

обя́занность *ж.* कर्तव्य картавйа *м.*, फर्ज фарз *м.*; कार्य ка̄рйа *м* (*дело*)

обяза́тельно जरूर зарӯр, अवश्य авашйа, अनिवार्यत. анива̄рйатах̆.

обяза́ть(ся) *см.* обя́зывать(ся).

обя́зывать मजबूर (बाध्य, लाचार) करना маджбӯр (ба̄дхйа, ла̄ча̄р) карна̄ *п.*, बाँधना ба̄̃дхна̄ *п.*

обя́зываться वचनबद्ध होना вачанбаддха х̆она̄ *нп.*, वादा (वचन) देना ва̄да̄ (вачан) дэна̄ *п.*, प्रतिज्ञा करना пратигья̄ карна̄ *п.* (*обещать*)

овёс *м.* जई джаӣ *ж*

овладева́ть (*усваивать*) अपनाना апна̄на̄ *п.*, क़ाबू पाना ка̄бӯ па̄на̄ *п.* (पर *чем-л.*).

овладе́ть *см.* овладева́ть.

о́вощи *мн.* तरकारी тарка̄рӣ *ж.*, सब्जी сабзӣ *ж.*, साग са̄г *м.*

овца́ *ж.* भेड़ бхэр *ж.*

овцево́дство *с.* भेड़ों का पालन бхэрõ кā пāлан *м.*

оглавле́ние *с.* सूची сӯчӣ *ж.*, उपक्रमणिका упакраманикā *ж* , फ़िहरिस्त фиҳрист *ж.*

огласи́ть *см.* оглаша́ть.

оглаша́ть सुनाना сунāнā *п.*, घोषित करना гхошит карнā *п.*

оглуша́ть बहरा करना (कर देना) баҳрā карнā (кар дэнā) *п.*, कान फोड़ना (फोड़ देना) кāн пхорнā (пхор дэнā) *п.* (के *кого-л.*).

оглуши́ть *см.* оглуша́ть.

огляде́ться *см.* огля́дываться 1.

огля́дываться **1.** (*смотреть вокруг*) [अपने] चारों तरफ़ (ओर) देखना [апнэ] чāрõ тараф (ор) дэкхнā *п.*; **2.** (*смотреть назад*) पीछे [मुड़कर] देखना пӣчхэ [муркар] дэкхнā *п*

огляну́ться *см.* огля́дываться 2

огнепокло́нник *м.* अग्निपूजक агнипӯджак *м.*, आतशपरस्त āташпараст *м.*

огнепокло́нство *с.* अग्निपूजा агнипӯджā *ж* , आतशपरस्ती āташпарастӣ *ж*

огнетуши́тель *м.* आग-बुझानी āг-буджхāнӣ *ж.*

огова́риваться 1. (*ошибаться*) जबान की चूक (गलती) करना забāн кӣ чӯк (галтӣ) карнā *п.*; 2. (*делать оговорку*) गुंजाइश रखना гунджāиш ракхнā *п.* (की *в отношении чего-л*).

оговори́ться *см* огова́риваться

огово́рка *ж.* 1. (*условие*) शर्त шарт *ж.*, 2. (*обмолвка*) ज़बान की चूक (गलती) забāн кӣ чӯк (галтӣ) *ж.*

ого́нь *м* 1. आग āг *ж.*, अग्नि агни *ж* ; 2. (*свет*) रोशनी рошнӣ *ж* , प्रकाश пракāш *м.*

огоро́д *м.* तरकारी का बगीचा таркāрӣ кā багӣчā *м.*

огорча́ть रंजीदा (दु:खित) करना ранджӣдā (духкхит) карнā *п.*; **я огорчён, что...** मुझे दु:ख है कि ...

огорча́||ться रंजीदा (दु:खित) होना ран-

джӣдā (духкхит) хонā *нп*. (से *из-за кого-л., чего-л.*); **не ~йтесь** दिल (जी) छोटा न कीजिये.

огорче́ние *с*. दु:ख духкх *м*., ग़म гам *м*.

огорчи́ть(ся) *см*. огорча́ть(ся).

огра́да *ж*. घेरा гхэрā *м*., बाड़ा бāрā *м*., चहारदीवारी чахāрдӣвāрӣ *ж*

ограниче́ни||е *с*. पाबंदी пāбандӣ *ж*., प्रतिबंध пратибандх *м*; **без ~я** बिना पाबंदी (प्रतिबंध) के, बिना पाबंदी (प्रतिबंध) लगाये.

ограни́ченный पाबंद пāбанд, प्रतिबंधित пратибандхит, सीमित сӣмит, परिमित паримит.

ограни́чивать पाबंदी (प्रतिबंध) लगाना пāбандӣ (пратибандх) лагāнā *п*. (पर *что-л.*), सीमित करना сӣмит карнā *п*.

ограни́чиваться सीमित होना сӣмит хонā *нп* (तक *чем-л.*); बस करना бас карнā *п*. (*довольствоваться*; पर *чем-л*).

ограни́чить(ся) *см*. ограни́чивать(ся).

огрóмный बहुत बड़ा бахут барā, भारी бхāрӣ, विशाल вишāл.

огурéц *м* ककड़ी какрӣ *ж* , खीरा кхӣрā *м.*

одарённый योग्य йогйа, प्रतिभापूर्ण пратибхāпӯрна.

одевáть पहनाना пахнāнā *п.*

одевáться पहनना паханнā *п.*, पहन लेना пахан лэнā *п.*

одéжда *ж.* कपड़ा капрā *м.*, वस्त्र вастра *м.*, पोशाक пошāк *ж.*, लिबास либāс *м.*; **вéрхняя** ~ ऊपर का कपड़ा *м.*

одеколóн *м.* यूडीकोलन йӯдӣколан *м.*

одержáть *см.* одéрживать.

одéрживать प्राप्त (हासिल) करना прāпта (хāсил) карнā *п.*; ~ побéду विजय पाना (प्राप्त करना) *п.*; ~ верх हरा देना *п.*, जीत लेना *п* , मात करना *п.* (*превосходить*).

одéть(ся) *см.* одевáть(ся).

одеяло *с.* लोई лоӣ *ж.* (*байковое*); कंबल камбал *м.* (*шерстяное*); रज़ाई разāӣ *ж.*, लिहाफ़ лихāф *м* (*ватное*).

оди́н एक эк; अकेला акэла̄ (*одинокий*); ~ раз एक बार; за ~ раз एक बार में; по одному́ एक एक करके.

одина́ковый बराबर бара̄бар, समान сама̄н, एकसाँ экса̄̃; एकरूप экрӯп (*сходный*).

одиннадцатиметро́вый: ~ **штрафно́й уда́р** पैनेल्टी пайнэлтӣ *ж.*

оди́ннадцать ग्यारह гйа̄рах̌.

одино́кий अकेला акэла̄, बिनब्याहा бинбйа̄х̌а̄, अविवाहित авива̄х̌ит (*холостой*)

одино́чк||**а** *м*, *ж.* अकेला आदमी акэла̄ а̄дмӣ *м.*; अकेली औरत (स्त्री) акэлӣ аурат (стрӣ) *ж.* (*о женщине*); **в** ~**у** अकेले.

одна́ *см.* **оди́н.**

одна́жды एक बार (दफ़ा) эк ба̄р (дафа̄) (*один раз*); एकदा экда̄, एक दिन эк дин, एक समय эк самай (*как-то раз*).

одна́ко पर пар, लेकिन лэкин, किंतु кинту, मगर магар, परंतु паранту.

одно́ एक эк; ~ **и то́ же** वही.

одновре́ме́нно एक साथ эк са̄тх, साथ ही са̄тх х̌ӣ, साथ ही साथ са̄тх х̌ӣ са̄тх; एक

ही समय में эк х̆и самай мэ̄ (*в одно и то же время*); एकदम экдам (*сразу*).

однодн́евный एक दिन का эк дин кā.

одномéстный एक सीट का эк сит̇ кā, एक आदमी का (के लिये) эк āдмӣ кā (кэ лийэ).

однообрáзн||ый एकरूप экрӯп, एकाकार экāкāр; ~**ая пи́ща** एकसाँ खाना *м*.

односторóнний एकतरफ़ा эктарфā, एकपक्षीय экпакшӣйа, एकांगी экāнгӣ.

однофами́лец *м*. हम-नाम х̆ам-нāм *м*

одноэтáжный एकमंज़िला экманзилā.

одобрéние *с*. समर्थन самартхан *м* , अनुमोदन анумодан *м*. (*поддержка*); सराहना сарāх̆нā *ж*., प्रशंसा прашансā *ж*. (*похвала*).

одóбрить *см*. одобря́ть.

одобря́ть समर्थन (अनुमोदन) करना самартхан (анумодан) карнā *п*. (*поддерживать*; का *что-л*.), सराहना (प्रशंसा) करना сарāх̆нā (прашансā) карнā *п*. (*хвалить*; की *что-л*.).

одолже́ние *с.* मेहरबानी мэхӑрба̄нӣ *ж.*, कृपा крипа̄ *ж.*, **сде́лайте ~** मेहरबानी (कृपा) कीजिये.

ожере́лье *с.* माला ма̄ла̄ *ж.*, हार хӑ̄р *м.*

ожесточённ||ый कठोर катхор, सख्त сакхт, उग्र угра; घनघोर гхангхор (*о борьбе*); **~ая борьба́** कठोर (घनघोर) संघर्ष *м.*

оживле́ние *с* ज़िंदादिली зинда̄дилӣ *ж.*, गरमागरमी гарма̄гармӣ *ж*

оживлённо गरमागरमी से гарма̄гармӣ сэ.

ожида́ни||е *с.* इंतिज़ार интиза̄р *м.*, प्रतीक्षा пратӣкша̄ *ж.*; **в ~и** इंतिजार (प्रतीक्षा) में.

ожида́||ть इंतिजार (प्रतीक्षा) करना интиза̄р (пратӣкша̄) карна̄ *п.*; **я не ~л вас уви́деть** मुझे आप से मिलने की आशा न थी.

ожо́г *м.* दाग़ да̄г *м.*

о́зеро *с.* झील джхӣл *ж.*, सरोवर саровар *м.*

ози́м||ый: **~ые хлеба́** जाड़े की फसलें джа̄рэ кӣ фасалэ̄ *ж. мн.*

ознакóмить आगाह् कर देना āгāх̌ кар дэнā *п.* (से *с чем-л.*), परिचित कराना паричит карāнā *п.* (से *с чем-л.*).

ознакóмиться आगाह् (परिचित) हो जाना āгāх̌ (паричит) х̌о джāнā *нп.* (से *с чем-либо*).

означá||ть मतलब (अर्थ) होना матлаб (артха) х̌онā *нп.* (का *что-л.*); **что ~ет э́то слóво?** इस शब्द का मतलब (अर्थ) क्या है?: **э́то ~ет, что ...** इस का मतलब (अर्थ) यह है कि ...

озно́б *м.* झुरझुरी джхурджхурӣ *ж*, कपकंपी кампкампӣ *ж.*, **у меня́ ~** मुझे कपकंपी है.

озя́бнуть ठंड (सर्दी) खाना тханд (сардӣ) кхāнā *п.*, ठंड (सर्दी) लगना тханд (сардӣ) лагнā *нп.* (को *о ком-л.*, *о чём-л*)

оказáть(ся) *см.* окáзывать(ся).

окáзывать: ~ пóмощь मदद (सहायता देना мадад (сах̌āйтā) дэнā *п* (को *кому-л.*, *чему-л*, की *в чём-л.*); **~ гостеприи́мство** आतिथ्य (आदर-सत्कार) कर-

ना āтитхйа (āдар саткāр) карнā *п*. (का *кому-л*).

оказываться 1. (*обнаруживаться*) निकलना никалнā *нп*, मालूम (प्रकट) होना мāлӯм (пракаṫ) ӽонā *нп*., साबित (सिद्ध) होना сāбит (сиддха) ӽонā *нп*.; 2. (*попадать в какое-л. положение*) पड़ना парнā *нп*.

оканчивать खतम (समाप्त) करना кхатам (самāпта) карнā *п*, तमाम (पूरा) करना тамāм (пӯрā) карнā *п*; **концерт окончен** कंसर्ट खतम (समाप्त) हो गया; **посадка окончена!** दाखिला बंद!; ~ **школу** स्कूली पढ़ाई खतम करना *п*.

оканчиваться खतम (समाप्त) होना кхатам (самāпта) ӽонā *нп*., तमाम (पूरा) होना тамāм (пӯрā) ӽонā *нп*.

океан *м*. [महा]सागर [маӽā]сāгар *м*., समुद्र самудра *м*.

оклад *м*. तनख़्वाह танкхвāӽ *ж*., वेतन вэтан *м*

окликать [नाम से] पुकारना [нāм сэ] пу-

кāрнā *п*., सबोधन (संबोधित) करना самбо дхан (самбодхит) карнā *п*.

окли́кнуть *см*. оклика́ть.

окно́ *с*. खिडकी кхиркӣ *ж*.

о́коло 1. आस-पास āс-пāс, पास пāс, नज़दीक наздӣк, समीप самӣп, निकट никаṫ, पर пар; **я вас бу́ду ждать ~ кинотеа́тра** मै सिनेमाघर के पास आप का इंतिजार करूँगा; **~ две́ри** द्वार पर; **2**. लगभग лагбхаг, तक़रीबन таќрӣбан, प्राय: прāйах̌, कोई коӣ; **в э́том за́ле ~ 500 мест** इस हाल में कोई (लगभग) ५०० सीटें है; **~ двадцати́ лет тому́ наза́д** लगभग बीस वर्ष हुए.

оконча́ние *с*. अंत ант *м*., समाप्ति самāпти *ж* ; शेष шэш *м*. (*заключительная часть*).

оконча́тельный अंतिम антим, आख़िरी āќхирӣ.

око́нчить(ся) *см*. ока́нчивать(ся).

о́корок *м*. रान рāн *ж*.

око́шко *с*. खिड़की кхиркӣ *ж*.

окра́ина *ж*. नगर का छोर нагар кā чхор

м., उपनगर упанагар *м* (*города*); सरहद сархад *ж.* (*страны*).

окра́сить *см.* окра́шивать.

окра́шивать रँगना раг̃на̄ *п.*, रंग करना (चढ़ाना) ранг карна̄ (чархāнā) *п.* (पर *что-л.*); **осторо́жно, окра́шено!** होशियार (सावधान), रंग गीला है!

окре́стность *ж.* गिर्द[-पेश] гирд[-пэш] *м.*, [अड़ोस-]पड़ोस [арос-]парос *м.*, गिर्द-नवाह гирд-навāх *ж.*

о́круг *м.* जिला зилā *м.*, इलाक़ा илāкā *м.*, क्षेत्र кшэтра *м*; **избира́тельный** ~ निर्वाचन-क्षेत्र *м.*

окружа́ть घेरना гхэрнā *п.*, घेरे में लेना гхэрэ мē лэнā *п.*

окруже́ние *с.* (*среда*) प्रतिवेश пративэш *м.*

окружи́ть *см.* окружа́ть.

октя́брь *м.* अक्तूबर октӯбар *м.*

о́кунь *м.* पर्च-मछली парч-мачхлӣ *ж.*

ола́дья *ж.* टिकिया тикийā *ж*, ओलाद्या оладйā *м.*

оле́нь *м.* हिरन хиран *м.*

олимпиа́да *ж.* ओलिपियाड олимпийа̄д *м*

олимпи́йск||ий ओलीम्पिक олӣмпик; \~ие и́гры ओलीम्पिक खेल *м. мн.*, ओलीम्पिक खेल-प्रतियोगिता *ж.*, \~ чемпио́н ओलीम्पिक का विजेता *м.*; \~ая дере́вня ओलीम्पिक गाँव *м.*; \~ ого́нь ओलीम्पिक मशाल की लौ *ж.*

омле́т *м.* आमलेट а̄млэт *м.*

он वह ваҳ̆ (*тот*), यह йаҳ̆ (*этот*); он то́лько что вы́шел वह अभी चला गया.

она́ वह ваҳ̆ (*та*), यह йаҳ̆ (*эта*), она́ бу́дет в 3 часа́ वह [यहाँ] ३ बजे होगी.

они́ वे вэ (*те*), ये йэ (*эти*); они́ всегда́ нам ра́ды वे सदा आप को देखकर ख़ुश होते है.

оно́ वह ваҳ̆ (*то*), यह йаҳ̆ (*это*); переда́йте мне пальто́, оно́ виси́т в шкафу́ मुझे कोट बढा दीजिये वह अलमारी में लटका हुआ है.

ООН (Организа́ция Объединённых На́ций) संयुक्त-राष्ट्र-संघ санйукта-ра̄штра-сангх *м*

опа́здыва||ть देर से (में) आना (आ पहुँचना) дэр сэ (мэ̃) āнā (ā пахŷчнā) *нп.*, देर लगना (होना) дэр лагнā (хонā) *нп.*; ~ **на 5 мину́т** ५ मिनट की देर लगना (होना) *нп*, ~ **на по́езд** रेलगाड़ी पर पहुँचने मे देर लगना (होना) *нп.*, **по́езд ~ет** गाड़ी को देर होती है.

опа́сност||ь *ж* खतरा кхатрā *м.*; **быть в ~и** खतरे में होना *нп.*

опа́сный खतरनाक кхатарнāк.

о́пера *ж* ओपेरा опэрā *м.*, सगीत-नाटक сангӣт-нāтак *м*

опера́ция *ж* चीर-फाड़ чӣр-пхāр *ж.*, आपरेशन āпарэшан *м*

опереди́ть *см.* опережа́ть.

опережа́ть आगे बढना (निकलना) āгэ бархнā (никалнā) *нп* (से *кого-л.*, *что-л.*), पीछे छोडना пӣчхэ чхорнā *п*

опере́тта *ж.* ओपेरेटा опэрэтā *м*

опери́ровать चीर-फाड (आपरेशन) करना чӣр-пхāр (āпарэшан) карнā *п.*

о́перный ओपेरा का опэрā кā; ~ **теа́тр**

ओपेरा-थियेटर *м.*; ~ певéц ओपेरा का गायक *м.*

описáние *с.* बयान байāн *м.*, वर्णन варнан *м.*, निर्देश нирдэш *м.*

оплáта *ж.* अदायगी адāйгӣ *ж.*, भुगतान бхугтāн *м.*, अदा адā *ж*

оплатúть *см.* оплáчивать

оплáченн||ый: с ~ым отвéтом जवाबी джавāбӣ, телегрáмма с ~ым отвéтом जवाबी तार *м.*

оплáчивать अदा करना адā карнā *п.*, चुकाना чукāнā *п.*, भुगताना бхугтāнā *п.*, ~ счёт हिसाब चुकाना *п.*

опоздáни||е *с* देर дэр *ж.*, विलंब виламб *м.*; без ~я बिना देर किये; с ~ем на час एक घंटे की देर से.

опоздáть *см* опáздывать.

опрáв||а *ж* कमानी камāнӣ *ж.* (*очков*), खाना кхāнā *м.* (*драгоценного камня*); вставлять в ~у कमानी (खाने में) लगाना *п*

оправдáние *с.* सफ़ाई сафāӣ *ж.*

оправда́ть *см* опра́вдывать.

опра́вдывать सफ़ाई करना сафāӣ карнā *п*. (की *кого-л*., *что-л*), सफाई देना сафāӣ дэнā *п*. (को *кого-л*., *что-л*).

определённый निश्चित нишчит, निर्धारित нирдхāрит, मुकर्रर мукаррар, फलाँ фалā̃, कोई кой (*некоторый*).

определи́ть *см*. определя́ть

определя́ть ठहराना тхахӑрāнā *п*., निश्चित (निर्धारित) करना нишчит (нирдхāрит) карнā *п*.

опроки́дывать उलटना улатнā *п*., पलटना палатнā *п*.

опроки́нуть *см*. опроки́дывать.

опро́с *м*. पूछ-ताछ пӯчх-тāчх *ж*.

опубликова́ть *см*. опублико́вывать.

опублико́вывать प्रकाशित करना пракāшит карнā *п*.; छपाना чхапāнā *п*., छपवाना чхапвāнā *п*. (*печатать — об авторе*).

опуска́ть नीचा (नीचे) करना нӣчā (нӣчэ) карнā *п*.; झुकाना джхукāнā *п*. (*наклонять*); ~ **письмо́** चिट्ठी डालना *п*.

опуска́ться नीचे जाना (आना) нӣчэ джā-нā (āнā) *нп.*, नीचे उतरना нӣчэ утарнā *нп.*; झुकना джхукнā *нп* (*склоняться*).

опусте́ть खाली हो जाना кхāлӣ х̆о джā-нā *нп.*

опусти́ть(ся) *см.* опуска́ть(ся).

о́пухоль *ж.* सूजन сӯджан *ж*, फुलाव пху-лāо *м*

о́пыт *м.* 1. (*навыки*) अनुभव анубхав *м*, तजरबा таджарбā *м*, 2. (*эксперимент*) तजरबा таджарбā *м.*, परीक्षण парӣкшан *м.*, परीक्षा парӣкшā *ж.*

о́пытный 1. (*о человеке*) अनुभवी анубхавӣ, तजरबाकार таджарбāкāр; 2. (*относящийся к опытам, экспериментальный*) परीक्षामूलक парӣкшāмӯлак, प्रयोगात्मक прайогāтмак.

опя́ть फिर пхир, पुन: пунах̆.

ора́нжевый नारंगी [रंग का] нāрангӣ [ранг кā].

оранжере́я *ж.* पौधा-घर паудхā-гхар *м.*, शीशा-घर шӣшā-гхар *м.*

ора́тор *м.* बोलनेवाला болнэва̄ла̄ *м.*, वक्ता вакта̄ *м.*, भाषणकर्ता бха̄шанкарта̄ *м*

орато́рия *ж.* ओरेटोरिओ орэторио *м.*

о́рган *м.* 1. *анат.* अग анг *м.*, अवयव авайав *м.*; 2. (*печатный*) [मुख]पत्र [мукх]-патра *м.*; 3. (*власти*) संस्था санстха̄ *ж*

орга́н *м.* अरगन арган *м.*

организа́тор *м.* प्रबंधक прабандхак *м.*, संगठनकर्ता сангатханкарта̄ *м.*

организа́ция *ж.* 1. (*действие*) इंतिज़ाम (प्रबंध, आयोजन, संगठन) करना интиза̄м (прабандх, а̄йоджан, сангатхан) карна̄ *м* ; 2. (*учреждение*) सगठन сангатхан *м* , संस्था санстха̄ *ж.*, संघ сангх *м*

организова́ть *см.* организо́вывать.

организо́вывать 1. (*объединять*) संगठित करना сангатхит карна̄ *п.*; 2. (*устраивать*) इंतिज़ाम (प्रबंध, आयोजन, संगठन) करना интиза̄м (прабандх, а̄йоджан, сангатхан) карна̄ *п* (का *что-л.*).

о́рден *м.* पदक падак *м* , ~ **Ле́нина** लेनिन-पदक *м.*; ~ **Кра́сного Зна́мени**

बेलबूटा бэлбӯта̄ *м* (*из цветов и листьев*)

оросить *см.* орошать.

орошать सींचना сӣчна̄ *п*, आबपाशी करना а̄бпа̄шӣ карна̄ *п* (*напр. с помощью канала*).

орошение *с.* सिंचाई синча̄ӣ *ж.*, आबपाशी а̄бпа̄шӣ *ж*

орудиǁе *с.* 1. हथियार ха̌тхийа̄р *м.*, यंत्र йантра *м*, आला а̄ла̄ *м.*; ~я औजार *м. мн.*, आलात *м. мн.*; 2. *воен.* तोप топ *ж.*; 3. *перен.* साधन са̄дхан *м.*

осадки *мн.* अवपतन авпатан *м*, पानी па̄нӣ *м* (*о дожде*).

осваивать अपनाना апна̄на̄ *п.*, दक्षता प्राप्त करना дакшата̄ пра̄пта карна̄ *п.* (में *что-л.*), पचा लेना пача̄ лэна̄ *п.*

осваиваться आदी (अभ्यस्त) हो जाना а̄дӣ (абхйаста) хо джа̄на̄ *нп.*; ~ **с обстановкой** परिस्थितियों का आदी हो जाना *нп*

осведомиться *см.* осведомляться.

осведомляться पूछना пӯчхна̄ *п*

освежа́ть तरोताज़ा (ताज़ा) करना таро-тāзā (тāзā) карнā *п.*, ताज़गी लाना (देना) тāзгӣ лāнā (дэнā) *п.*

освежа́ться तरोताजा (ताजा) हो जाना таротāзā (тāзā) х̆о джāнā *нп.*

освежи́ть(ся) *см.* освежа́ть(ся)

освети́ть *см.* освеща́ть

освеща́ть 1. रोशनी देना рошнӣ дэнā *п* (को *кого-л.*, *что-л.*, से *чем-л.*), रोशन (आलोकित) करना рошан (āлокит) кар-нā *п.* (को *кого-л*, *чтэ-л*, से *чем-л.*), 2. *перен.* रोशनी (प्रकाश) डालना рошнӣ (пракāш) д̣āлнā *п* (पर *что-л.*).

освеще́ние *с* रोशनी рошнӣ *ж.*, प्रकाश пракāш *м.*; **электри́ческое** ~ बिजली की रोशनी *ж*, बिजली का प्रकाश *м*

освободи́тельн||ый आजादी (स्वतंत्रता) का āзāдӣ (сватантратā) кā; ~**ое движе́ние** मुक्ति-आंदोलन *м*, स्वतंत्रता का आंदोलन *м.*; ~**ая борьба́** मुक्ति-संग्राम *м*

освободи́ть *см.* освобожда́ть

освобожда́ть आज़ाद (मुक्त, स्वतंत्र) करना

āзāд (мукта, сватантра) карнā *п.* (से *от чего-л.*).

освобождéние *с* मुक्ति мукти *ж*, छुटकारा чхуткāрā *м.* (से *от чего-л.*), मुक्तिकरण муктикаран *м.* (*напр. территории*)

освоéние *с.* अपनाना апнāнā *м.*, दक्षता प्राप्त करने का काम дакшатā прāпта карнэ кā кāм *м*; ~ **целúнных земéль** बिना जुती जमीन खेतीबारी के लायक बनाने का काम *м.*

освóить(ся) *см.* осваивать(ся).

осёл *м.* गधा гадхā *м.*

осéнний पतझड़ (शरद) का патджхар (шарад) кā, शारदीय шāрадийа; ~ **сезóн** पतझड का मौसिम *м.*, शरद-ऋतु *м.*

óсень *ж.* पतझड़ патджхар *ж.*, शरद шарад *ж.*

óсенью पतझड़ (शरद) में патджхар (шарад) мэ̄; **бýдущей (прóшлой)** ~ अगली (पिछली) पतझड में.

осётр *м* स्टर्जन-मछली старджан-мачхлӣ *ж*

осетри́на *ж.* स्टर्जन ста́рджан *м.*

оси́на *ж.* ऐस्प айсп *м.*

оскорби́ть(ся) *см* оскорбля́ть(ся)

оскорбле́ние *с.* अपमान апама̄н *м.*, अनादर ана̄дар *м.*, तिरस्कार тираска̄р *м.*

оскорбля́ть अपमान (अनादर, तिरस्कार) करना апама̄н (ана̄дар, тираска̄р) карна̄ *п.* (का *кого-л*).

оскорбля́ться बुरा मानना бура̄ ма̄нна̄ *п.*

ослабева́ть कमज़ोर (दुर्बल, निर्बल) हो जाना кам3ор (дурбал, нирбал) х̌о джа̄-на̄ *нп.*

ослабе́ть *см* ослабева́ть.

осла́бить *см* ослабля́ть

ослабля́ть कमजोर (दुर्बल) बनाना (करना) камзо, (дурбал) бана̄на̄ (карна̄) *п.*

О́сло ओस्लो осло.

осма́тривать देखना дэкхна̄ *п*, दर्शन करना даршан карна̄ *п.*; ~ го́род नगर देखना *п.*

осме́ливаться हिम्मत करना х̌иммат карна̄ *п* (की *на что-л.*), साहस करना са̄х̌ас

карна̄ *п.* (का *на что-л.*), हिम्मत पड़ना (बँधना) х̆иммат парна̄ (ба̄дхна̄) *нп.* (पर *на что-л*, की *о ком-л.*)

осме́литься *см* осме́ливаться.

осмо́тр *м.* दर्शन даршан *м.*, आलोकन а̄локан *м.*; जाँच джа̄ч *ж.*, परीक्षा парӣкша̄ *ж* (*обследование*); ~ **багажа́** सामान की जाँच *ж.*; **медици́нский** ~ मेडिकाल जाँच *ж.*, डाक्टरी परीक्षा *ж.*

осмотре́ть *см.* осма́тривать.

осно́в||а *ж.* बुनियाद бунийа̄д *ж.*, नीव нӣо *ж*, आधार а̄дха̄р *м.*, **на** ~**е чего́-л.** की बुनियाद पर, के आधार पर.

основа́ние *с.* 1. क़ायम (स्थापित) करना ка̄йам (стха̄пит) карна̄ *м*, स्थापना стха̄пна̄ *м.*; 2. (*причина*) वजह ваджах̆ *ж.*, कारण ка̄ран *м.*, 3. (*основа*) बुनियाद бунийа̄д *ж.*, नींव нӣо *ж.*, आधार а̄дха̄р *м*; 4. (*фундамент*) बुनियाद бунийа̄д *ж*, नींव нӣо *ж.*, उपान упа̄н *ж*

основа́тель *м.* बानी ба̄нӣ *м.*, संस्थापक санстха̄пак *м*, प्रवर्तक правартак *м.*

основа́тельный 1. (*обоснованный*) सकारण сакāран; 2. (*серьёзный*) सजीदा санджӣдā, गंभीर гамбхӣр, 3. (*прочный, крепкий*) ठोस тхос, दृढ़ дриṙх.

основа́ть *см.* осно́вывать.

основно́й असली аслӣ, बुनियादी бунийāдӣ, मौलिक маулик

осно́вывать कायम (स्थापित) करना кāйам (стхāпит) карнā *п* , बुनियाद (नींव) रखना (डालना) бунийāд (нӣ̃о) ракхнā (дāлнā) *п* (की *что-л.*); बसाना басāнā *п.* (*напр. город*).

осно́вываться अपने आप को आधारित करना апнэ āп ко āдхāрит карнā *п.* (*напр. об авторе*; पर, के ऊपर *на чём-л*); आधारित (निर्भर) होना āдхāрит (нирбхар) х̆онā *нп.* (*напр. о предположении*, पर, के ऊपर *на чем-л.*)

осо́бенно ख़ासकर кхāскар, खास तौर से кхāс таур сэ; विशेषकर вишэшкар, विशेषत: вишэштах̆ (*необычно*).

осо́бенный ख़ास кхāс, विशेष вишэш.

осо́бый ख़ास кхāс, विशेष вишэш, विशिष्ट вишишта.

о́сп||а *ж.* चेचक чэчак *ж*, शीतला шӣтлā *ж.*; **привива́ть ~у** चेचक का टीका लगाना *п.* (को *кому-л.*).

оспа́ривать (*соревноваться*) मुक़ाबला (प्रतियोगिता) करना мук̇āбалā (пратийогитā) карнā *п.*; **~ пе́рвое ме́сто** प्रथम स्थान के लिये मुक़ाबला करना *п*

остава́ться रहना рах̆нā *нп*, रह जाना рах̆ джāнā *нп.*, बाकी रहना (रह जाना) бāкӣ рах̆нā (рах̆ джāнā) *нп.*, **бага́ж оста́лся на перро́не** सामान प्लेटफ़ार्म पर रह गया; **до отхо́да по́езда оста́лось 10 мину́т** गाडी छूटने में १० मिनट रह गये; **побе́да оста́лась за ним** विजय उस के साथ रही.

оста́вить *см.* оставля́ть.

оставля́ть छोड़ना чхорнā *п*; **~ далеко́ за собо́й** बहुत पीछे छोडना *п.*; **я оста́вил до́ма кни́гу** मैं ने घर में किताब छोड़ दी.

остальн||о́й बाक़ी бāкӣ, शेष шэш; **~о́е**

вре́мя बाक़ी वक़्त *м*., शेष समय *м*.; всё ~ое शेष सब.

остана́вливать रोकना рокна̄ *п*, थामना тха̄мна̄ *п*.; ठहराना тхаҳра̄на̄ *п*. (*задерживать*).

остана́вливаться 1. रुकना рукна̄ *нп*, रुक जाना рук джа̄на̄ *нп*., ठहरना тхаҳарна̄ *нп*, ठहर जाना тхаҳар джа̄на̄ *нп*.; **машина останови́лась** मोटर ठहर (रुक) गयी; 2. (*располагаться*) ठहरना тхаҳарна̄ *нп*., ठहर जाना тхаҳар джа̄на̄ *нп*., बसना басна̄ *нп*., बस जाना бас джа̄на̄ *нп*

остано́в||ка *ж*. स्टाप ста̄п *м*., अड्डा адда̄ *м*., स्टेशन стэшан *м*.; **без ~ок** बग़ैर (बिना) रुके (ठहरे); **~ авто́буса** बस का स्टाप (अड्डा) *м*

оста́ться *см* остава́ться.

остерега́ться चौकन्ना (होशियार, सावधान) रहना чауканна̄ (ҳошийа̄р, са̄вадха̄н) раҳна̄ *нп*. (से, के बारे में *кого-л*., *чего-л*).

осторо́жно होशियारी (सावधानी, खबर-

दारी) से ҳошийāрӣ (сāвадхāнӣ, кхабардāрӣ) сэ; ~! (*берегись*) होशियार!, सावधान!, खबरदार!

осторо́жный होशियार ҳошийāр, सावधान сāвадхāн, खबरदार кхабардāр.

остри́ть (*говорить остроты*) ठट्ठा (मज़ाक़) करना тхаттха̄ (маза̄к) карна̄ *п*., चुटकुला छोड़ना чуткула̄ чхорна̄ *п*

о́стров *м* टापू та̄пӯ *м*., द्वीप двӣп *м*., जजीरा джазӣра̄ *м*

острота́ *ж*. (*остроумное выражение*) ठट्ठा тхатṫха̄ *м*., मजाक़ маза̄к *м*., चुटकुला чуткула̄ *м*

остроу́мный पैनी बुद्धिवाला пайнӣ буддхива̄ла̄, कुशाग्रबुद्धि куша̄грабуддхи (*о человеке*); चतुर чатур (*об ответе*).

о́стр||ый 1. (*заострённый*) तेज़ тэз, तीक्ष्ण тӣкшна, 2. तेज़ тэз, तीव्र тӣвра, ~ая боль टीस *ж*., तीव्र पीड़ा (वेदना) *ж*; 3. तेज़ тэз, तीक्ष्ण тӣкшна, कटु кату; ~ со́ус तेज चटनी *ж*.

остыва́ть ठंडा (शीतल) हो जाना тханда̄

(шйтал) х̆о джāнā *нп*, बुझना буджхнā *нп* (*о чувствах*).

остыть *см.* остывать

осуществить *см.* осуществлять

осуществлять अमल (व्यवहार) में लाना амал (вйавах̆āр) мэ̄ лāнā *п*, पूरा (कार्यान्वित) करना пӯрā (кāрйāнвит) карнā *п*.

от से сэ; **мы к се́веру от...** हम... से उत्तर की ओर है; **кто стоит справа от вас?** आप के दाहिने ओर कौन खड़ा है?; **от Москвы́** मास्को से; **я в восто́рге от э́той пое́здки** मुझे इस यात्रा से बहुत आनंद हुआ; **я узна́л э́то от него́** मैं ने यह उस से जान लिया; **я получи́л письмо́ от родны́х** मुझे रिश्तेदारों की चिट्ठी मिली; **э́то от меня́ не зави́сит** यह मुझ पर निर्भर नहीं है; **э́то зави́сит от вас** यह आप पर निर्भर है; **я воздержа́лся от купа́ния** मैं नहाने से बाज रहा; **вре́мя от вре́мени я там быва́ю** समय समय पर मैं वहाँ जाता (होता) हूँ; **от всего́ се́рдца, от всей души́** पूरे दिल (हृदय) से; **от и́мени** के

नाम से, की तरफ़ (ओर) से; **ключ от кóмнаты** कमरे की कुंजी *ж.*; **дáйте мне чтó-нибудь от головнóй бóли** मुझे सिर-दर्द की कोई दवा दीजिये.

отбивáть 1. (*отражать*) असफल बनाना асапхал банāнā *п.*, नाकाम करना нāкāм карнā *п.* (*атаку*); लौटाना лаутāнā *п.* (*мяч*); खाली करना кхāлӣ карнā *п* (*удар*); 2. (*откалывать*) टुकडा तोड़कर अलग करना тукрā торкар алаг карнā *п.*

отбирáть 1. (*отнимать*) छीनना чхӣннā *п.*, वापस ले लेना вāпас лэ лэнā *п.*; 2. (*выбирать*) चुनना чуннā *п.*, बीनना бӣннā *п.*, छाँटना чхā̃тнā *п.*

отбúть *см.* отбивáть.

отбóрный चुना हुआ чунā х̆уā

отвезтú *см* отвозúть.

отвергáть ठुकराना тхукрāнā *п*, ठुकरा देना тхукрā дэнā *п.*, नामजूर (अस्वीकार) करना (कर देना) нāманзӯр (асвӣкāр) карнā (кар дэнā) *п.*

отве́ргнуть *см.* отверга́ть.

отверну́ть(ся) *см.* отвёртывать(ся).

отвёртывать 1. (*отвинчивать*) घुमाकर निकालना гхума̄кар ника̄лна̄ *п.*; पेच खोलना пэч кхолна̄ *п* (*напр. винт*); 2. (*отгибать*) मोड़ना морна̄ *п.*

отвёртываться 1. (*отвинчиваться*) घूमकर निकल जाना гхӯмкар никал джа̄на̄ *нп.*; खुलना кхулна̄ *нп.* (*напр. о кране*); 2. (*поворачиваться*) मुँह फेरना (मोड़ना) мӯх̆ пхэрна̄ (морна̄) *п.* (से *от кого-л., от чего-л.*); मुँह करना мӯх̆ карна̄ *п.* (की ओर *к кому-л , к чему-л.*).

отвести́ *см* отводи́ть

отве́т *м.* जवाब джава̄б *м.*, उत्तर уттар *м.*; **в ~е** जवाब (उत्तर) में.

отве́тить *см.* отвеча́ть.

отве́тственность *ж.* ज़िम्मेदारी зиммэда̄рӣ *м* , उत्तरदायित्व уттарда̄йитва *м.*

отвеча́ть जवाब (उत्तर) देना джава̄б (уттар) дэна̄ *п* ; **~ на вопро́с** सवाल (प्रश्न) का जवाब (उत्तर) देना *п.*; **~ на письмо́**

चिट्ठी का जवाब (उत्तर) लिखना *п.*, ~ **урóк** सबक़ (पाठ) सुनाना *п*

отвлекáть ध्यान फेरना (हटाना) дхйāн пхэрнā (хӑтāнā) *п.*, ध्यान बँटाना дхйāн бāтāнā *п.* (*о внимании*); बहलाना бахӑлā-нā *п.* (*от тяжёлых мыслей*).

отвлекáться ध्यान बँटना (बँट जाना) дхйāн бāтнā (бāт джāнā) *нп.* (*о внимании*), बहलना бахӑлнā *нп.* (*от тяжелых мыслей*).

отвлéчь(ся) *см* отвлекáть(ся).

отводи́ть 1. (*кого-л.*) ले जाना лэ джāнā *нп.* (के पास, के यहाँ *к кому-л*); हटाना хӑтāнā *п.* (*напр. войска*); ~ **в стóрону** एक तरफ़ (ओर) ले जाना *нп.*; **2.** (*отклонять*) नामंजूर (अस्वीकृत) करना нāманзӯр (асвӣкрит) карнā *п.*; ~ **кандидáта** उम्मेदवार पर आपत्ति करना *п.*; **3.** (*помещение и т. п.*) देना дэнā *п.*; ~ **мéсто** जगह (स्थान) देना *п.*

отвози́ть ले जाना лэ джāнā *нп*

отворáчивать(ся) *см* отвёртывать(ся).

отвори́ть *см.* отворя́ть.

отворя́ть खोलना кхолнā *п.*, खोल देना кхол дэнā *п.*

отвраще́ние *с* नफ़रत нафрат *ж*, घृणा гхринā *ж*; **пита́ть** ~ नफ़रत (घृणा) करना *п.* (से *к кому-л*, *к чему-л.*).

отвяза́ть *см.* отвя́зывать.

отвя́зывать खोलना кхолнā *п*, खोल देना кхол дэнā *п*

отгада́ть *см.* отга́дывать.

отга́дывать ताड़ना тāрнā *п*, भाँपना бхā̃пнā *п.*, ताड (भाँप) लेना тāр (бхā̃п) лэнā *п.*; हल करना (कर लेना) х̌ал карнā (кар лэнā) *п.* (*напр загадки*).

отгова́ривать बाज रखना бāз ракхнā *п.*; **он меня́ отговори́л покупа́ть э́ту кни́гу** उस ने मुझे यह किताब ख़रीदने से बाज रखा.

отговори́ть *см.* отгова́ривать.

отгово́рка *ж.* बहाना бах̌āнā *м.*, टालमटोल тāлматол *м.*

отдава́ть देना дэнā *п.*, दे देना дэ дэнā *п.*;

वापस देना ва̄пас дэна̄ *п*. (*возвращать*), **я о́тдал ему́ кни́гу** मैं ने उसे किताब दे दी; ◇ ~ **кому́-л. до́лжное** किसी के गुण मानना *п*

отда́ть *см*. о́тдава́ть

отде́л *м*. विभाग вибха̄г *м*., महकमा маx̆кама̄ *м*.; ~ **зака́зов** फ़र्माइश-विभाग *м*.; ~ **спра́вок** पूछ-ताछ-विभाग *м*.

отделе́ние *с*. **1**. (*часть чего-л.*) भाग бха̄г *м*., हिस्सा x̆исса̄ *м*; ख़ाना кха̄на̄ *м*. (*в шкафу, ящике*); डब्बा ḍабба̄ *м*. (*в вагоне*), **2**. शाखा ша̄кха̄ *ж*., विभाग вибха̄г *м*.; ~ **мили́ции** थाना *м*.; **почто́вое** ~ डाक-खाना *м*.

отдели́ть(ся) *см*. отделя́ть(ся).

отде́лка *ж*. (*украшение*) अलंकार аланка̄р *м*., भूषण бхӯшан *м*.

отде́льн||ый अलग алаг, जुदा джуда̄, पृथक притхак; ~**ая кварти́ра** अलग (जुदा) मकान *м*.; ~ **но́мер** अलग (जुदा) कमरा *м*.

отделя́ть अलग (जुदा, पृथक) करना алаг (джуда̄, притхак) карна̄ *п*

отделя́ться अलग (जुदा, पृथक) होना (हो जाना) алаг (джудā, притхак) х̆онā (х̆о джāнā) *нп*

отдохну́ть *см.* отдыха́ть.

о́тдых *м.* आराम āрāм *м.*, विश्राम вишрāм *м.*

отдыха́ть सुसताना сустāнā *нп*, आराम (विश्राम) करना (लेना) āрāм (вишрāм) карнā (лэнā) *п.*

оте́ц *м.* बाप бāп *м.*, पिता питā *м.*

оте́чественный [स्व]देशी [сва]дэшӣ; **Вели́кая Оте́чественная война́** महान् देशभक्त (देशप्रेमी) युद्ध *м.*

оте́чество *с.* मातृभूमि мāтрибхӯми *ж.*, पितृभूमि питрибхӯми *ж.*

о́тзыв *м.* 1. वापस बुलाना вāпас булāнā *м*, पदच्युति падчйути *ж* (*напр. депутата*), 2. (*мнение*) राय рāй *ж.*, मत мат *м.*

отзыва́ть वापस बुलाना (बुला लेना) вāпас булāнā (булā лэнā) *п*; पदच्युत करना падчйут карнā *п* (*напр депутата*); ~ в сто́рону एक तरफ़ बुला लेना *п*

отзыва́ться 1. (*отвечать*) जवाब (उत्तर) देना джавāб (уттар) дэнā *п.*; 2. (*высказывать своё мнение*) अपनी राय देना апнӣ рāй дэнā *п.* (की *о ком-л., о чем-л.*), अपना मत प्रकट करना апнā мат пракат карнā *п.* (पर *о ком-л , о чём-л.*).

отзы́вчивый सहृदय сах̆ридай.

отка́з *м.* इनकार инкāр *м.*, नामंज़ूरी нāманзӯрӣ *ж.*, अस्वीकार асвӣкāр *м* ; त्याग тйāг *м* , दस्तबरदारी дастбардāрӣ *ж* (*от чего-л.*).

отказа́ть(ся) *см* отка́зывать(ся).

отка́зывать इनकार (अस्वीकार) करना инкāр (асвӣкāр) карнā *п.*; **не откажи́те в любе́зности** मेहरबानी (कृपा) कीजिये.

отка́зываться इनकार (तर्क) करना инкāр (тарк) карнā *п.* (से *от чего-л.*); त्यागना тйāгнā *п.* (*бросать*); **я не откажу́сь** मैं इनकार नहीं करूँगा, मैं नहीं न करूँगा.

откидн||о́й: ~**о́е сиде́нье** तह हो जानेवाली सीट тах̆ х̆о джāнэвāлӣ сӣт *ж*

откла́дывать 1. (*в сторону*) अलग (पृथक)

रखना алаг (притхак) ракхнā *п* ; 2. (*отсрочивать*) रखना ракхнā *п.*, टालना тāлнā *п.* (पर *на какой-л срок*), मुलतवी (स्थगित) करना мултавӣ (стхагит) карнā *п.* (के लिये *на какой-л срок*).

óтклик *м.* जवाब джавāб *м.*, उत्तर уттар *м.* (*ответ*); गूँज гӯдж *ж.*, प्रतिध्वनि пратидхвани *ж* (*отзвук*).

отклонúть(ся) *см* отклоня́ть(ся).

отклоня́ть ठुकराना тхукрāнā *п.*; नामंज़ूर (अस्वीकृत) करना нāманзӯр (асвӣкрит) карнā *п.* (*отказывать*).

отклоня́ться हटना х̆атнā *нп.*, हट जाना х̆ат джāнā *нп.*; ~ **от кýрса** मार्ग से हटना *нп.*; ~ **от тéмы** मूल विषय से हट जाना *нп.*

откровéнный साफ़दिल сāфдил, निष्कपट нишкапат.

открывáть 1. खोलना кхолнā *п* ; **открóйте дверь** दर्वाजा खोल दीजिये; 2. (*памятник, выставку*) खोलना кхолнā *п.*; 3. (*собрание, прения и т. п.*) उद्घाटन

करना удгхāтан карнā *п.* (का *что-л.*), शुरू (आरंभ) करना шурӯ (āрамбх) карнā *п.*; 4. (*обнаруживать*) पता लगाना патā лагāнā *п.* (का *кого-л.*, *что-л.*), उघाडना угхāрнā *п.*

откры́тие *с.* 1. (*музея, выставки и т. п.*) उद्घाटन удгхāтан *м.*; 2. (*научное*) आविष्कार āвишкāр *м.*

откры́тка *ж.* कार्ड кāрд *м.*; ~ **с ви́дами Москвы́** मास्को के दृश्योंवाला कार्ड *м.*

откры́тый खुला кхулā; सीधा сидхā (*о характере*); **магази́н откры́т с ...** दुकान ... से खुलती है; **музе́й откры́т с 10 часо́в утра́ до 5 часо́в ве́чера** संग्रहालय सुबह के १० बजे से शाम के ५ बजे तक खुला रहता है.

откры́ть *см.* **открыва́ть.**

отку́да कहाँ से кахā̃ сэ, ~ **вы?** आप कहाँ से आये हैं?; ~ **вы э́то зна́ете?** आप यह कहाँ से जानते हैं?

отку́да-нибудь कही न कहीं से кахӣ̃ на кахӣ̃ сэ.

откупоривать डाट हटाना (निकालना) дāт хаṫāна (никāлнā) *п.* (की *что-л.*).

откупорить *см.* откупоривать.

откусить *см* откусывать.

откусывать काट (कुतर) लेना кāṫ (кутар) лэнā *п.*, गस्सा मारना гассā мāрнā *п.*

отлёт *м.* (*отправление*) रवानगी равāнгӣ *ж.*, प्रस्थान прастхāн *м*

отлив *м.* (*спад воды*) भाटा бхāтā *м.*, उतार утāр *м.*

отличать इम्तियाज (अंतर, भेद) करना имтийāз (антар, бхэд) карнā *п.* (में *что-л.*), पृथक् करना притхак карнā *п.*

отличаться (*различаться*) मुख़्तलिफ़ (भिन्न) होना мукхталиф (бхинна) хонā *нп*, फ़र्क़ (अंतर) होना фарк (антар) хонā *нп.*

отличи||е *с.* इम्तियाज़ имтийāз *м*, अंतर антар *м.*, फ़र्क़ фарк *м.*, भिन्नता бхиннатā *ж.*; **знаки ~я** सम्मान-चिह्न *м.*

отличить(ся) *см.* отличать(ся)

отлично 1. बहुत ही अच्छा бахут хӣ аччхā,

उत्तमता से уттамтā сэ; 2. (*оценка*) उत्तम मार्क уттам мāрк *м.*

отли́чный 1. (*отличающийся*) इम्तियाज़ी имтийāзӣ, मुख़्तलिफ мукхталиф, भिन्न бхинна; 2. (*превосходный*) भला бхалā, उत्तम уттам, श्रेष्ठ шрэштха; बढ़िया бархийā (*о товаре*).

отло́гий ढालवाँ дхāлвā̃

отло́женн||ый मुलतवी мултавӣ, स्थगित стхагит, ~ая па́ртия स्थगित बाजी *ж.*

отложи́ть *см.* откла́дывать.

отложно́й: ~ воротни́к डब्बल (उलटा हुआ) कालर ḋаббал (ултā х̆уā) кāлар *м*

отме́на *ж.* मसूखी мансӯкхӣ *ж*, उन्मूलन унмӯлан *м*, उत्सादन утсāдан *м.*

отмени́ть *см* отменя́ть.

отменя́ть मसूख (रद्द) करना мансуẋх (радд) карнā *п.*, रोकना рокнā *п.*, उठाना уṫхāнā *п.*

отме́тить *см.* отмеча́ть.

отме́тка *ж.* 1. (*метка*) निशान нишāн *м.*, चिह्न чих̆на *м*; 2. (*оценка*) मार्क мāрк *м.*

отмечáть 1. (*ставить метку*) निशान कर-ना (डालना) нишāн карнā (дāлнā) *п* ; 2. (*обращать внимание*) ध्यान देना (लगा-ना) дхйāн дэнā (лагāнā) *п.* (पर, की ओर *что-л.*); 3. (*упоминать*) जिक्र (उल्लेख) करना зикр (уллэкх) карнā *п.* (का *что-л.*); 4. (*праздновать*) मनाना манāнā *п*

отнестú *см.* относúть.

отнимáть छीनना чхӣннā *п.*, वापस ले लेना вāпас лэ лэнā *п.*, अपहरण करना апаẌаран карнā *п.* (का *что-л.*)

относúть ले जाना лэ джāнā *нп* ; बहाना баẌāнā *п.* (*напр. течением*).

относúться 1. (*иметь отношение*) संबंध रखना самбандх ракхнā *п.* (से *к кому-л., к чему-л.*), लागू होना лāгӯ Ẍонā *нп.* (पर *к кому-л., к чему-л.*); 2. (*обходиться с кем-л.*) सलूक (बर्ताव, व्यवहार) करना салӯк (бартāо, вйаваẌāр) карнā *п.* (से, के साथ *к кому-л*).

отношéни||е *с.* 1. (*обращение*) सलूक са-

лӯк *м.*, बर्ताव бартāо *м*, व्यवहार вйава-хăр *м.*; хоро́шее ~ अच्छा बर्ताव (व्यवहार) *м.*; 2. (*связь*) संबंध самбандх *м.*, तअल्लूक тāллӯк *м.*, वास्ता вāстā *м.*; ◊ во всех ~ях हर दृष्टि से.

отня́ть *см.* отнима́ть.

отобра́ть *см.* отбира́ть.

отовсю́ду हर (सब) जगह से хар (саб) джагах сэ.

отодвига́ть हटाना хатāнā *п.*, टालना тāлнā *п.*, सरकाना саркāнā *п.*

отодвига́ться हटना хатнā *нп.*, टलना талнā *нп.*, हट (टल) जाना хат (тал) джāнā *нп.*

отодви́нуть(ся) *см.* отодвига́ть(ся).

отозва́ть(ся) *см.* отзыва́ть(ся).

отойти́ *см.* отходи́ть.

отопле́ние *с.* गरमी की व्यवस्था гармӣ кӣ вйавастхā *ж*; центра́льное ~ गरमी की केंद्र-व्यवस्था *ж*

оторва́ть(ся) *см* отрыва́ть(ся)

отпере́ть *см.* отпира́ть.

отпира́ть खोलना кхолна̄ *п*.

отплыва́ть 1. तैर जाना тайр джа̄на̄ *нп*. (की दूरी पर *на какое-л. расстояние*); 2. (*о корабле*) रवाना होना (हो जाना) ра-ва̄на̄ хона̄ (хо джа̄на̄) *нп*., प्रस्थान करना прастха̄н карна̄ *п*.

отплы́тие *с*. (*отправление*) रवानगी ра-ва̄нгӣ *ж*., प्रस्थान прастха̄н *м*.

отплы́ть *см*. отплыва́ть.

отправи́тель *м*. भेजनेवाला бхэджнэва̄ла̄ *м*., प्रेषक прэшак *м*

отпра́вить(ся) *см*. отправля́ть(ся).

отправля́ть भेजना бхэджна̄ *п*, रवाना करना рава̄на̄ карна̄ *п*.; **~ по по́чте** डाक से (द्वारा) भेजना *п*.

отправля́||ться [चला] जाना [чала̄] джа̄на̄ *нп*., रवाना होना рава̄на̄ хона̄ *нп*., प्रस्थान करना прастха̄н карна̄ *п*.; **по́езд ~ется в 5 часо́в** गाड़ी ५ बजे छूटती है; **~ парохо́дом** जहाज से रवाना होना *нп*

о́тпуск *м*. छुट्टी чхуттӣ *ж*., अवकाश ава-ка̄ш *м*; **уходи́ть в ~** छुट्टी पर जाना *нп*.;

~ по болéзни बीमारी की छुट्टी *ж.*; декрéтный ~ प्रसूति (ज़चगी) की छुट्टी *ж*; в ~е छुट्टी पर.

отпускáть 1. जाने देना джāнэ дэнā *п.*, छुट्टी (बिदा, रुख़सत) देना чхуттӣ (бидā, рук̇хсат) дэнā *п.*; 2. (*товар и т. п*) बेचना бэчнā *п.*, देना дэнā *п.*

отпусти́ть *см.* отпускáть.

отражáть (*отбивать*) [पीछे] हटाना [пӣчхэ] х̌атāнā *п.*; ~ удáр वार खाली करना *п.*; ~ атáку आक्रमण असफल (नाकाम) बनाना *п.*

отражéние *с* आक्रमण असफल (नाकाम) बनाना āкраман асапхал (нāкāм) банāнā *м.* (*атаки*).

отрази́ть *см* отражáть.

óтрасль *ж.* शाखा шāкхā *ж*, क्षेत्र кшэтра *м.*, अंग анг *м.*

отрéзать *см.* отрезáть.

отрезáть काट लेना (देना) кāт лэнā (дэнā) *п*, छाँटना чхāтнā *п.*, कतरना катарнā *п*, छाँट (कतर) लेना чхāт (катар) лэнā *п.*

отрица́ть इनकार करना инкāр карнā *п.* (से *что-л.*), अस्वीकार करना асвӣкāр карнā *п.*, नकारना накāрнā *п*, मुकरना мукарнā *нп*

отрыва́ть तोड़ना торнā *п.*, उधेड़ना удхэрнā *п.*; अलग (जुदा) करना алаг (джудā) карнā *п.* (*отделять*; से *от чего-л.*).

отрыва́ться 1. उड़ना урнā *нп.*, उड़ जाना ур джāнā *нп.*; उखड़ना укхарнā *нп.*, उखड़ जाना укхар джāнā *нп.* (*напр. о пуговице*); **2.** (*отвлекаться*) छोड़ना чхорнā *п.*; **он не мог оторва́ться от э́той кни́ги** वह इस किताब को छोड न सका; **оторви́тесь ненадо́лго от э́того заня́тия** कुछ देर के लिये यह काम छोड़ दीजिये; **3.** (*отделяться*) अलग (जुदा) होना (हो जाना) алаг (джудā) х̆онā (х̆о джāнā) *нп*

отры́вок *м* खंड кхаӈд *м.*, भाग бх̆āг *м*, अंश анш *м*

отсро́чивать टालना тāлнā *п.*, मुलतवी (स्थगित) करना мултавӣ (стхагит) карнā *п.*

отсрóчить *см.* отсрóчивать.

отставá||ть 1. पिछड़ना пичхаṙнā *нп.*, पिछड़ जाना пичхаṙ джāнā *нп.*, पीछे रहना (होना) пӣчхэ раx̆нā (x̆онā) *нп.* (में *в чём-л.*); **не ~** पीछे लगना *нп.*; **не ~йте** बराबर चलो, पीछे मत रहो; **~ от пóезда** गाड़ी से रह जाना *нп.*; **2.** सुस्त होना (चलना) суст x̆онā (чалнā) *нп.*, पीछे होना пӣчхэ x̆онā *нп.*, **часы́ отстаю́т на 10 минýт** घड़ी १० मिनट पीछे (सुस्त) है.

отстáть *см.* отставáть.

отстёгивать खोलना кхолнā *п.*, खोल देना кхол дэнā *п.*

отстёгиваться खुलना кхулнā *нп.*, खुल जाना кхул джāнā *нп.*

отстегнýть(ся) *см.* отстёгивать(ся).

отступáть पीछे हटना (हट जाना) пӣчхэ x̆атнā (x̆аṫ джāнā) *нп.*

отступи́ть *см.* отступáть.

отсýтствие *с.* गैरहाजिरी гайрx̆āзирӣ *ж.*, अनुपस्थिति анупастхити *ж*; **в егó ~** उस की गैरहाजिरी (अनुपस्थिति) मे.

отсу́тствовать ग़ैरहाज़िर (अनुपस्थित) होना гайрх̌āзир (анупастхит) х̌онā *нп.*

отсю́да यहाँ (इधर) से йах̌ā̃ (идхар) сэ

о́ттепель *ж.* बर्फ पिघलने (घुलने) के दिन барф пигхалнэ (гхулнэ) кэ дин *м. мн.*

оттого́ इस वजह (कारण) से ис ваджах̌ (кāран) сэ, इस लिये ис лийэ; ~ **он и не пришёл** इस कारण से वह नहीं आया.

отту́да वहाँ (उधर) से вах̌ā̃ (удхар) сэ

отхо́д *м* (*отправление*) रवानगी равāнгӣ *ж.*, प्रस्थान прастхāн *м.*

отходи́ть 1. हटना х̌агнā *нп.*, हट जाना х̌ат джāнā *нп* ; ~ **в сто́рону** एक ओर हटना *нп.*, 2. (*о пароходе и т п.*) रवाना होना (हो जाना) равāнā х̌онā (х̌о джāнā) *нп.*, चला जाना чалā джāнā *нп.* (से *откуда-л*); छूटना чхӯтнā *нп.* (*о поезде*).

отчего́ क्यों кйо̄; किस लिये (वास्ते) кис лийэ (вāстэ) (*для чего*).

о́тчество *с.* पितृनाम питринāм *м.*; **как ва́ше** ~? आप का पितृनाम क्या है?

отчёт *м.* रिपोर्ट рипорт *ж.*, ब्योरा бйора̄ *м.*; **годово́й ~** वार्षिक रिपोर्ट *ж.*, **представля́ть ~** रिपोर्ट उपस्थित करना *п*

отчита́ться *см.* отчи́тываться

отчи́тываться रिपोर्ट करना рипорт карна̄ *п.* (की *в чем-л*), ब्योरा देना бйора̄ дэна̄ *п*, ब्योरा करना бйора̄ карна̄ *п.* (का *в чём-л*).

отъе́зд *м* रवानगी рава̄нги̅ *ж.*, प्रस्थान прастха̄н *м.*

отыска́ть *см* оты́скивать.

оты́скивать ढूँढना дхӯрхна̄ *п.*, खोजना кходжна̄ *п.*, ढूँढ़ (खोज) निकालना дхӯрх (кходж) никālна̄ *п*

официа́льный सरकारी саркāри̅, अधिकृत адхикрит.

официа́нт *м* वेटर вэтар *м.*, परिचारक паричāрак *м.*

официа́нтка *ж* परिचारिका паричāрика̄ *ж.*

офо́рмить *см.* оформля́ть.

оформле́ние *с.* 1. सजावट саджāват *ж* (*здания*); छपाई-सफ़ाई чхапāи̅-сафāи̅ *ж.* (*кни-*

ги); 2. (*узаконение*) विधानीकरण видхāникаран *м*.; काग़ज़ात की तैयारी кāгаз̣āт кӣ таййāрӣ *ж*. (*бумаг*)

оформля́ть 1. सजाना саджāнā *п*. (*здание*); 2. (*узаконивать*) क़ानून-संगत करना кāнӯн-сангат карнā *п* , ~ **докуме́нты** काग़जात तैयार करना *п*.; ~ **на рабо́ту** काम पर लगाना *п*

охвати́ть *см*. охва́тывать

охва́тывать 1. (*обхватывать*) लपेटना лапэ̄тнā *п*., लपेट लेना лапэт лэнā *п*.; 2. (*огнём и т. п.*) पकड़ना пакаṛнā *п*., पकड़ लेना пакаṛ лэнā *п* ; 3. (*включать*) शामिल करना шāмил карнā *п*.

охлади́ть *см*. охлажда́ть.

охлажда́ть ठंडा करना ṫханḍā карнā *п* , शीतल बनाना шӣтал банāнā *п*.

охо́т||а *ж*. शिकार шикāр *м*., आखेट āкхэт *м*.; **идти́ на ~у** आखेट को जाना *нп*.

охо́титься शिकार करना (खेलना) шикāр карнā (кхэлнā) *п*. (का *на кого-л*.), आखेट करना āкхэṫ карнā *п*.

охо́тник *м.* शिकारी шикāрӣ *м.*

охо́тно खुशी (प्रसन्नता) से кхушӣ (прасаннатā) сэ, शौक़ से шаук сэ, इच्छापूर्वक иччхāпӯрвак.

охра́на *ж.* रक्षा ракшā *ж.*, हिफ़ाज़त ҳифāзат *ж*, सुरक्षा суракшā *ж.*; पहरा паҳрā *м.*, गारद гāрад *м.* (*стража*); ~ **матери́нства и младе́нчества** शिशु और प्रसूता की सुरक्षा *ж.*

охраня́ть रक्षा (हिफ़ाज़त) करना ракшā (ҳифāзат) карнā *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*), पहरा देना паҳрā дэнā *п.* (*караулить*).

охри́пнуть गला पड़ना (बैठना) галā парнā (байтхнā) *нп* (का *о ком-л.*), आवाज़ पड़ना (बैठना) āвāз парнā (байтхнā) *нп.* (की *о ком-л.*).

оце́нивать 1. (*определять цену*) कीमत (दाम) लगाना кӣмат (дāм) лагāнā *п.*, क़ीमत (मोल) ठहराना кӣмат (мол) тхаҳрāнā *п.*; 2. *перен.* (*высказывать суждение*) अंदाज (मूल्यांकन) करना андāз (мӯлйāнкан) карнā *п.* (का *что-л.*).

оценить *см.* оценивать.

оце́нка *ж. перен.* (*суждение*) मूल्यांकन мӯлйанкан *м*, अंदाज андāз *м.*, अनुमान анумāн *м.*

очарова́тельный दिलकश дилкаш, मोहक мохак, मनोहर манохар

очеви́дец *м.* प्रत्यक्षदर्शी пратйакшадаршӣ *м.*, चश्मदीद गवाह чашмдӣд гавāх *м*

очеви́дно शायद шāйад (*вероятно*); स्पष्टत: спаштатах, प्रकटत: пракаттах (*явно, ясно*); ~, **что** ... ज़ाहिर (स्पष्ट) है कि ...; **это** ~ यह जाहिर (स्पष्ट) है.

о́чень बहुत бахут, अति ати; सा сā (*усилительная частица*); बड़ा барā (*перед прилагательным*)

очередн||о́й 1. अगला аглā, दूसरा дӯсрā, फ़ौरी фаурӣ, तात्कालिक тāткāлик; ~**а́я зада́ча** फ़ौरी (तात्कालिक) काम (कार्य) *м*; 2. (*обычный*) मामूली мāмӯлӣ, साधारण сāдхāран; ~**ые вы́боры** साधारण निर्वाचन *м.*

о́черед||ь *ж.* बारी бāрӣ *ж*; **по** ~**и** बारी

बारी [से]; **вне ~и** बारी के बग़ैर, बारी तोड़कर; **тепéрь моя́ ~** अब मेरी बारी है.

óчерк *м* रूप-रेखा рӯп-рэкхā *ж.*, लेख лэкх *м.*

очи́стить *см.* очищáть

очищáть 1. साफ़ करना сāф карнā *п.*, निखारना никхāрнā *п.*; 2. (*снимать кожицу*) छीलना чхӣлнā *п.*, छिलका उतारना чхилкā утāрнā *п* (का *что-л*); 3. (*опорожнять*) खाली करना кхāлӣ карнā *п.*

очки́ *мн.* ऐनक айнак *ж.*, चश्मा чашмā *м.*

очкó *с.* प्वाइंट пвāинт̇ *м.*

очнýться जाग उठना джāг ут̇хнā *нп.* (*проснуться*); होश मे आना хош мэ̄ āнā *нп* (*прийти в себя*)

очути́||ться पड जाना пар джāнā *нп.*, पहुँच जाना пахӯч джāнā *нп* (*попасть*); आ निकलना ā никалнā *нп.* (*неожиданно прийти*); **как он здесь ~лся?** वह कैसे इधर आ निकला?

ошибáться गलती पर होना гaлтӣ пар хо-

на̄ *нп.*, ग़लती (भूल) करना галтӣ (бхӯл) карна̄ *п.* (में *в чём-л.*); भूलना бхӯлна̄ *п.*, चूकना чӯкна̄ *нп* (*заблуждаться*).

ошиби́ться *см.* ошиба́ться.

оши́бка *ж.* ग़लती галтӣ *ж.*; भूल бхӯл *ж.*, चूक чӯк *ж.*, भ्रम бхрам *м.* (*заблуждение*).

оштрафова́ть जुरमाना करना джурма̄на̄ карна̄ *п.*, जुरमाना (दंड) लगाना джурма̄на̄ (данд̣) лага̄на̄ *п.*

ощу́пывать टटोलना татолна̄ *п.*

ощути́мый महसूस махсӯс.

ощуща́ть महसूस करना махсӯс карна̄ *п.*, अनुभव करना анубхав карна̄ *п.* (का *что-либо*).

ощуще́ние *с.* अनुभव анубхав *м*, एहसास эхса̄с *м.*

П

павильо́н *м.* पैवीलियन пайвӣлийан *м.*, मंडप ман̣д̣ап *м.*

па́дать 1. गिरना гирна̄ *нп.*, पड़ना па-

р̣нā *нп.*; 2. (*понижаться*) उतरना утарнā *нп.*, उतर जाना утар джāнā *нп.*

паде́ние *с.* गिरना гирнā *м.*; पतन патан *м.* (*тж моральное*).

паке́т *м.* (*свёрток*) पार्सल пāрсал *м*, पुलिंदा пулиндā *м.*

Пакиста́н पाकिस्तान пāкистāн.

пакиста́нский पाकिस्तानी пāкистāнӣ

пакт *м.* समझौता самджхаутā *м.*, संधि сандхи *ж*; ~ о взаимопо́мощи परस्पर सहायता की संधि *ж.*

пала́та *ж.* 1. *полит* सभा сабхā *ж.*, भवन бхаван *м.*; 2. (*в больнице*) वार्ड вāрд̣ *м.*

пала́тка *ж.* 1. ख़ेमा к̇хэмā *м.*, तंबू тамбӯ *м.*; 2. (*ларёк*) अड्डा ад̣д̣ā *м.*, छोटी दुकान чхотӣ дукāн *ж.*

па́лец *м.* उँगली ӯглӣ *ж.*, अंगुली ангулӣ *ж.*; **большо́й** ~ अंगूठा *м.*; **указа́тельный** ~ तर्जनी *ж.*; **безымя́нный** ~ अनामिका *ж.*, **сре́дний** ~ मध्यमा *ж.*

па́лка *ж.* लाठी лāт̣хӣ *ж.*; छड़ी чхарӣ *ж.* (*трость*).

па́луба *ж.* [जहाज़ की] छत [джаха̄з кӣ] чхат *ж.*, डेक дэк *м.*

па́льма *ж.* ताड़ та̄р *м*, **коко́совая** ~ नारियल का पेड़ *м.*; **фи́никовая** ~ खजूर [का पेड़] *м*

пальто́ *с.* बड़ा कोट бара̄ кот *м*, [ओवर]-कोट [овар]кот *м.*, **мужско́е (да́мское, де́тское)** ~ पुरुषों (स्त्रियों, बच्चों) का बड़ा कोट *м.*, **зи́мнее** ~ गरम (जाड़ों का) कोट *м.*, **ле́тнее** ~ सादा कोट *м.*

па́мятник *м.* यादगार йа̄дга̄р *ж.*, स्मारक сма̄рак *м*

па́мят||ь *ж.* याद йа̄д *ж.*, स्मरण смаран *м.*; **в** ~ **о на́шей встре́че** हमारी मुलाकात की याद में; **на** ~ (*наизусть*) जबानी याद करके; ◇ **он без** ~**и** वह बेहोश है.

Пана́ма पनामा пана̄ма̄.

панно́ *с.* चित्रपट читрапат *м.*, चित्राधार читра̄дха̄р *м*

пансио́н *м* बोर्डिंग-स्कूल бординг-скӯл *м*; **по́лный** ~ पूरा प्रबंध *м*

пантоми́ма *ж.* मूक नाटक (अभिनय) мӯк на̄ҭак (абхинай) *м.*

па́па *м* बाबा ба̄ба̄ *м.*; अब्बा абба̄ *м.* (*обращение*).

папиро́са *ж.* सिगरेट сигрэҭ *ж.*

пар *м.* भाप бха̄п *ж.*, वाष्प ва̄шпа *м.*

па́ра *ж.*: ~ **боти́нок** जूते का जोडा джӯтэ ка̄ джора̄ *м.*

Парагва́й पारागुआ па̄ра̄гуа̄.

пара́граф *м.* पैराग्राफ़ пайра̄гра̄ф *м.*, दफा дафа̄ *ж.*, परिच्छेद париччхэд *м.*

пара́д *м.* परेट парэт *м.*; **принима́ть ~** परेट का निरीक्षण करना *п*

пара́дное *с.* बाहरवाला दर्वाजा ба̄х̆арва̄ла̄ дарва̄за̄ *м.*, मुख्य द्वार мукхйа два̄р *м.*; **пе́рвое (второ́е) ~** पहला (दूसरा) प्रवेश-द्वार *м.*

паранджа́ *ж.* परदा парда̄ *м*

парашю́т *м.* पराचूट пара̄чӯҭ *м.*, [हवाई] छतरी [х̆ава̄й] чхатрӣ *ж.*; **прыжо́к с ~ом** [हवाई] छतरी से कूद *ж.*

парашюти́ст *м.* छतरीबाज чхатрӣба̄з *м.*,

парк *м.* पार्क па̄рк *м.*, बाग़ ба̄г̇ *м.*, उद्यान удйа̄н *м.*; ~ **культу́ры и о́тдыха** संस्कृति और आराम का पार्क *м.*

парке́т *м.* लकड़ी की पटरियों का फ़र्श лакр̣ӣ кӣ пат̣рийо̃ ка̄ фарш *м.*

парла́мент *м.* पार्लमेंट па̄рлмэнт̣ *ж.*, संसद् сансад *ж.*

парово́з *м.* [रेल का] इंजन [рэл ка̄] инджан *м*

паров||о́й भाप का бха̄п ка̄, बाष्पीय ва̄шпӣйа; ~**о́е отопле́ние** स्टीम-हीटिंग *ж.*

паро́дия *ж.* भड़ौआ бхарауа̄ *м.*

парохо́д *м.* जहाज़ джаха̄з *м.*, स्टीमर ст̣ӣмар *м.*; **мы пое́дем на** ~**е** हम जहाज़ से चले जायेंगे.

па́рта *ж.* डेस्क д̣эск *м.*

партбиле́т *м.* (парти́йный биле́т) पार्टीकार्ड па̄ртӣка̄рд̣ *м.*

парте́р *м.* नाटकघर में सब से नीचे के आसन на̄такгхар мэ̃ саб сэ нӣчэ кэ а̄сан *м. мн.*

парти́йный 1.: ~ **съезд** पार्टीकांग्रेस

па̄рт̣ӣка̄нгрэс *ж.*; 2. *м.* पार्टी-मेंबर па̄рт̣ӣ-мэмбар *м.*, पार्टीसदस्य па̄рт̣ӣсадасйа *м.*

партиту́ра *ж.* स्कोर скор *м*, संगीत-रचना के पार्ट сангӣт-рачна̄ кэ па̄рт *м* *мн.*

па́ртия I *ж* (*общественная организация*) पार्टी па̄ртӣ *ж.*, दल дал *м*

па́рти||я II *ж.* 1. दल дал *м.*, दस्ता даста̄ *м.*; **пе́рвая ~ тури́стов уже́ вы́ехала** पर्यटकों का पहला दल चला जा चुका; 2. (*товара*) थोक тхок *м.*; 3. *спорт.* बाज़ी ба̄зӣ *ж.*, दाँव да̃о *м.*, **сыгра́ем ~ю в те́ннис** टेनिस की एक बाजी खेलेंगे; 4. *муз.* पार्ट па̄рт̣ *м.*

па́рус *м* पाल па̄л *м*, बादबान ба̄дба̄н *м.*

па́русн||ый: ~ое су́дно बादबानी ба̄дба̄нӣ *ж.*, पालोंवाला जहाज па̄ло̄ва̄ла̄ джаха̄з *м*; **~ спорт** बादबानी का स्पोर्ट ба̄дба̄нӣ ка̄ спорт̣ *м.*

парфюме́рия *ж.* (*товары*) परफ़्यूमरी парфйӯмарӣ *ж.*, गंध-द्रव्य гандх-дравйа *м.*

парфюме́рный: ~ магази́н सुगंध-पदार्थों

की दुकान сугандх-падāртхо̃ кӣ ду-кāн *ж.*

пас *м.* पास пāс *м*

пáсмурный धुँधला дхӯ̃дхлā, बदली का бадлӣ кā; ~ **день** धुँधला (बदली का) दिन *м.*

пасовáть पास करना пāс карнā *п.*

пáспорт *м.* पासपोर्ट пāспорт *м.*

пассажи́р *м.* मुसाफ़िर мусāфир *м.*, यात्री йāтрӣ *м.*

пáста *ж.* पैस्ट пайст *м.*, क्रीम крӣм *м.*; **зубнáя** ~ दाँतों का पैस्ट *м.*

пастéль *ж.* (*вид красок*) रंग की खड़िया ранг кӣ кхарийā *ж.*

пасти́ चराना чарāнā *п.*

пастилá *ж.* पस्टीला пастӣлā *м.*, फल की एक प्रकार की मिठाई пхал кӣ эк пра-кāр кӣ митхāӣ *ж*

пастýх *м.* चरवाहा чарвāхā *м.*, ग्वाला гвāлā *м.*

пат *м. шахм* जिच зич *ж.*

патентóванн||ый: ~**ое срéдство** इश्तहारी

दवा иштахāрӣ давā *ж.*, पेटेंट चीज़ пэтэнт чӣз *ж.*

патефóн *м.* ग्रामोफ़ोन грāмофон *м.*

патриáрх *м.* पैट्रीआर्क пайтрӣāрк *м.*

патриóт *м.* देशप्रेमी дэшпрэмӣ *м.*, देशभक्त дэшбхакта *м.*

патриоти́зм *м.* स्वदेशप्रेम свадэшпрэм *м.*, देशभक्ति дэшбхакти *ж.*

патриоти́ческий देशभक्त дэшбхакта, देशप्रेमी дэшпрэмӣ.

паýк *м.* मकड़ी макрӣ *ж.*

пахáть जोतना джотнā *п.*, हल चलाना ха̌л чалāнā *п.*

пáхнуть महकना маха̌кнā *нп.*, बू (गंध) देना бӯ (гандх) дэнā *п.*

пациéнт *м.* रोगी рогӣ *м.*, मरीज मарӣз *м.*

пáчка *ж.* गठरी гаṫхрӣ *ж.*, गट्ठर гаṫṫхар *м.*; पुलिंदा пулиндā *м* (*бумаг, писем*); ~ папирóс सिग्रेट बक्स *м.*

пáшня *ж.* खेत кхэт *м.*, जोती जानेवाली भूमि джотӣ джāнэвāлӣ бхӯми *ж.*

певе́ц *м* गायक гāйак *м*, गानेवाला гā-нэвāлā *м*.

певи́ца *ж*. गायिका гāйикā *ж*., गानेवाली гāнэвāлӣ *ж*.

педаго́г *м*. शिक्षक шикшак *м*., अध्यापक адхйāпак *м*.

пейза́ж *м*. प्राकृतिक दृश्य прāкритик дри-шйа *м*.

Пеки́н पेकिंग пэкинг.

пельме́ни *мн*. पेल्मेनी пэлмэнӣ *ж*.

пе́ние *с*. गाना гāнā *м*., गायन гāйан *м*.

пенсионе́р *м*. पेन्शन (वज़ीफ़ा) पानेवाला пэншан (вазӣфā) пāнэвāлā *м*.

пе́нсия *ж*. पेन्शन пэншан *ж*, वज़ीफ़ा ва-зӣфā *м*.; **персона́льная** ~ निजी (व्यक्तिगत) पेन्शन *ж*; ~ **по инвали́дности** अपाहज हो जाने पर पेन्शन *ж*.; ~ **по ста́рости** बुढ़ापे का पेन्शन *ж*.

пенсне́ *с*. नाक पकड़नेवाला चश्मा нāк па-карнэвāлā чашмā *м*.

пе́пел *м*. राख рāкх *ж*., भस्म бхасма *м*.

пе́пельница *ж*. राखदान рāкхдāн *м*.

пе́рвенство *с.* प्रतियोगिता пратийогита̄ *ж* , चैंपियनशिप чаймпийаншип *ж.*; ~ ми́ра по футбо́лу फ़ुटबाल की विश्वप्रतियोगिता *ж.*, विश्वफ़ुटबाल चैंपियनशिप *ж.*

пе́рвое: что на ~? पहले दौर में क्या मिलेगा? пахлэ даур мэ̄ кйа̄ милэга̄?

первокла́ссный पहले दर्जे का пахлэ дарджэ ка̄, सर्वश्रेष्ठ сарвашрэштха.

пе́рв||ый पहला пахла̄, प्रथम пратхам; प्राथमिक пра̄тхамик (*первичный*); ~ час बारह बजकर कुछ मिनट हो चुके; в ~ом часу́ बारह बजकर; полови́на ~ого साढ़े बारह; ~ эта́ж पहली मंजिल *ж.*; в ~ раз पहली बार *ж.*; ~ое число́ पहली तारीख (तिथि) *ж*; Пе́рвое ма́я पहली मई *ж.*; прийти́ ~ым अव्वल आना *нп.*; ~ая по́мощь प्राथमिक सहायता *ж.*

перебива́ть 1. (*разбивать*) तोड़ना торна̄ *п.*, 2. (*прерывать*) टोकना токна̄ *п.*, बात काटना (में बोलना) ба̄т ка̄тна̄ (мэ̄ болна̄) *п.*

переби́ть *см.* перебива́ть.

перевезти́ *см.* перевози́ть.

переве́с *м.* भार की अधिकता бхāр кӣ адхиктā *ж.*; जोर होना зор хонā *м.* (*в игре, бою и т п*).

перевести́ *см* переводи́ть.

перево́д *м.* 1. (*на другой язык*) तर्जुमा тарджумā *м* , अनुवाद анувāд *м.*; 2. (*денег*) मनी-आर्डर манӣ-āрдар *м.* (*почтовый*).

переводи́||ть 1. (*на другой язык*) अनुवाद (भाषातर, तर्जुमा) करना анувāд (бхāшāнтар, тарджумā) карнā *п* ; **~те, пожа́луйста!** मेहरबानी करके अनुवाद (भाषातर, तर्जुमा) कीजिये!; 2. (*по почте*) डाक से भेजना дāк сэ бхэджнā *п.*, मनी-आर्डर से रुपया भेजना манӣ-āрдар сэ рупайā бхэджнā *п.* (*деньги*).

перево́дчик *м.* तर्जुमान тарджумāн *м* , अनुवादक анувāдак *м.*; दुभाषिया дубхāшийā *м* (*устный*).

перево́дчица *ж.* दुभाषिणी дубхāшинӣ *ж.*

перевози́ть एक स्थान से दूसरे स्थान पर ले

जाना эк стхāн сэ дӯсрэ стхāн пар лэ джāнā *нп.*, ढोना дхонā *п.*; उतारना утāрнā *п.* (*через реку*).

перевы́боры *мн.* दुबारा चुनाव дубāрā чунāо *м.*, पुनर्निर्वाचन пунарнирвāчан *м.*

перевяза́ть *см.* перевя́зывать.

перевя́зка *ж.* मरहम पट्टी बाँधना марх̣ам паттӣ бāдхнā *м.* (*действие*).

перевя́зывать 1.: ~ **ра́ну** घाव पर पट्टी बाँधना (लगाना) гхāо пар паттӣ бāдхнā (лагāнā) *п.*, जख़्म बाँधना закхам бāдхнā *п.*; 2. (*связывать*) बाँधना бāдхнā *п.*, गाँठ देना (बाँधना, लगाना) гāтх дэнā (бāдхнā, лагāнā) *п.*

перегна́ть *см.* перегоня́ть.

переговóрный: ~ **пункт** नगरांतर (बाहरी) टेलीफ़ोन केंद्र нагарāнтар (бāх̣рӣ) тэлӣфон кэндра *м.*

переговóры *мн.* बातचीत бāтчӣт *ж.*, वार्तालाप вāртāлāп *м.*; **вести́** ~ बातचीत (वार्तालाप) करना *п.*

перегоня́ть (*обгонять*) पीछे छोड़ना (डाल-

ना) пӣчхэ чхоṛнā (ḍāлнā) *п.*, आगे नि-कल (बढ) जाना āгэ никал (барх) джā-нā *нп.* (के *кого-л.*, *что-л.*).

пéред के सामने кэ сāмнэ (*впереди*); के (से) पहले кэ (сэ) пахлэ (*за некоторое время до чего-л.*); ~ **вáми картúна...** आप के सामने... तसवीर (चित्र) है; ~ **концéртом** कंसर्ट के पहले; ~ **обéдом (зáвтраком, ýжином)** डिनर (नाश्ते, ब्यालू) के पहले.

передавáть 1. देना дэнā *п.*; **передáйте, пожáлуйста, хлеб** मेहरबानी करके रोटी बढ़ा दीजिये; **передáйте емý привéт!** उस को मेरा सलाम (प्रणाम) दीजिये!; 2. (*сообщать*) कहना кахнā *п.*, सूचित करना сӯчит карнā *п.*, ब्राडकास्ट (प्रसारित) करना брāдкāст (прасāрит) карнā *п.* (*по радио*)

передáть *см.* передавáть.

передáча *ж.* *радио* ब्राडकास्टिंग брāдкā-сгинг *ж*

передвигáть चलाना чалāнā *п.*, जगह

(स्थान) बदलना джагах̃ (стхāн) бадалнā *п*., सरकाना саркāнā *п*.

передвигáться चलना чалнā *нп*., जगह (स्थान) बदलना джагах̃ (стхāн) бадалнā *нп*., सरकना саракнā *нп*

передвижéни||е *с*. आमद-रफ़्त āмад-рафт *ж*., आवागमन āвāгаман *м*.; **срéдства ~я** आवागमन के साधन *м*. *мн*.

передвúжка *ж*. *фото* गश्ती फ़ोटोकेमरा гаштӣ фотокэмарā *м*.

передвúнуть(ся) *см* передвигáть(ся).

перéдний अगला аглā, अग्र агра, पहला пахлā (*первый*)

перéдняя *ж*. ड्योढ़ी дйорхӣ *ж*., बरोठा баротхā *м*.

передов||óй सब से आगे का саб сэ āгэ кā, आगे बढनेवाला āгэ бархнэвāлā; अग्रगामी аграгāмӣ, प्रगतिशील прагатишӣл (*прогрессивный*); **~áя статьЯ́** अग्रलेख *м*., संपादकीय लेख *м*.

переéзд *м*. 1. [दूसरी जगह] चला जाना [дӯсрӣ джагах̃] чалā джāнā *м*., [दूसरी

जगह] बस जाना [дӯсрӣ джагахӑ] бас джāнā *м.* (*переселение*), 2. *ж.-д* रेल-चौपड़ рэл-чаупар *ж.*

переигра́ть *см.* перейгрывать.

перейгрывать फिर से खेलना пхир сэ кхэлнā *п.*

переизбира́ть फिर से चुनाव करना пхир сэ чунāо карнā *п*, पुनर्निर्वाचन करना пунарнирвāчан карнā *п.*

переизбра́ть *см.* переизбира́ть.

переизда́ние *с.* दूसरा छापा (संस्करण) дӯсрā чхāпā (сāскаран) *м.*, पुन:प्रकाशन пунахӑпракāшан *м*

перейти́ *см.* переходи́ть

перекла́дина *ж.* *спорт.* पड़ी छड़ парӣ чхар *ж.*

перекла́дывать (*на другое место*) दूसरी जगह रखना дӯсрӣ джагахӑ ракхнā *п.*

перекрёсток *м.* चौराहा чаурāхӑā *м*, चौमुहानी чаумухӑāнӣ *ж.*

перелёт *м.* उडान урāн *ж.*; **беспоса́дочный** ~ लगातार उड़ान *ж*

переливáние *с.*: ~ **крóви** ख़ून (रक्त) देना кхӯн (ракта) дэнā *м.*

переложи́ть *см.* переклáдывать.

перелóм *м.* 1. तोड़ना торнā *м*, विभंग вибханг *м.*; ~ **кóсти** हड्डी का टूटना *м.*; 2. (*поворотный пункт*) मोड़ мор *м.*; संकट санкат *м.* (*кризис*); ~ **в хóде болéзни** बीमारी का संकट *м.*

перемéна *ж* 1. तबदीली табдӣлӣ *ж.*, परिवर्तन паривартан *м.*; ~ **декорáций** सीनरी की तबदीली *ж.*, पट परिवर्तन *м.*; 2. (*в школе*) [दो पाठों के बीच की] छुट्टी [до пāтхо̃ кэ бӣч кӣ] чхуттӣ *ж.*, विराम вирāм *м.*

перемени́ть बदलना бадалнā *п.*, तबदील (परिवर्तन) करना табдӣл (паривартан) карнā *п.*; ~ **бельё** कपड़े बदलना *п.*

перемени́ться बदलना бадалнā *нп.*, तबदील (परिवर्तन) हो जाना табдӣл (паривартан) хо джāнā *нп.*

перенести́ *см.* переноси́ть

переноси́ть 1. ले जाना лэ джāнā *нп.*,

उठा लाना утха̄ ла̄на̄ *п*.; 2. टालना та̄лна̄ *п*., स्थगित करना стхагит карна̄ *п*.; концéрт перенеслú на зáвтра कंसर्ट कल पर टाला गया.

переобувáться जूते बदलना джӯтэ бадална̄ *п*.

переобýться *см.* переобувáться.

переодевáть [दूसरे] कपड़े पहनाना [дӯсрэ] капрэ пахна̄на̄ *п*.

переодевáться कपड़ा बदलना капра̄ бадална̄ *п*.; **мне нáдо** ~ मुझे कपड़े बदलने है.

переодéть(ся) *см.* переодевáть(ся)

переписáть *см.* перепúсывать.

перепúска *ж.* नक़ल करना накал карна̄ *м*., प्रतिलिपि लिखना пратилипи ликхна̄ *м*.; टाइपिंग та̄йпинг *ж*. (*на машинке*); लिखा-पढ़ी ликха̄-пархӣ *ж*. (*корреспонденция*).

перепúсывать नकल करना накал карна̄ *п*., प्रतिलिपि लिखना пратилипи ликхна̄ *п*.; टाइप करना та̄ип карна̄ *п*. (*на пишущей машинке*).

переписываться लिखा-पढ़ी (पत्र-व्यवहार) करना ликха̄-пар̣хӣ (патра-вйавахӑр) карна̄ *п*. (से *с кем-л.*); **давайте** ~ लिखा-पढ़ी (पत्र-व्यवहार) करें.

переплёт *м*. जिल्द джилд *ж*.; **книга в** ~е सजिल्द पुस्तक *ж*.; **книга без** ~а अजिल्द पुस्तक *ж*.

переполнить *см*. переполнять.

переполнять खचाखच (ठसाठस) भरना кхача̄кхач (тхаса̄тхас) бхарна̄ *п*.

перерыв *м*. अवकाश авака̄ш *м* ; **без** ~а अवकाश के बिना; ~ **на 10 минут** १० मिनट का अवकाश *м*.

пересадк||а *ж* गाड़ी बदलना га̄р̣ӣ бадална̄ *м*.; **сделать** ~у गाड़ी बदलना *п*.; **в Москве я сделал** ~у **на другой поезд** मैं ने मास्को में रेलगाड़ी बदली.

пересаживаться 1. दूसरी जगह बैठ जाना дӯсрӣ джагах̆ байтх джа̄на̄ *нп*.; **давайте пересядем ближе (дальше)** जरा नजदीक (दूर) बैठें; **2.:** ~ **на другой поезд** गाड़ी बदलना га̄р̣ӣ бадална̄ *п*

пересека́ть पार करना пāр карнā *п.*, काटना кāтнā *п.*

пересека́ться एक दूसरे को काटना эк дӯсрэ ко кāтнā *п.*

пересели́ть *см.* пересели́ть.

переселя́ть बसाना басāнā *п.*, निवास-स्थान बदलना нивāс-стхāн бадалнā *п.*

переселя́ться जा बसना джā баснā *нп.*; बस जाना бас джāнā *нп* (*на новую квартиру и т. п.*).

пересе́сть *см.* переса́живаться.

пересе́чь(ся) *см.* пересека́ть(ся).

пересла́ть *см.* пересыла́ть.

переспра́шивать फिर से पूछना пхир сэ пӯчхнā *п.*

переспроси́ть *см.* переспра́шивать.

перестава́ть बंद करना (कर देना) банд карнā (кāр дэнā) *п.*, रोकना рокнā *п.* (*прекращать*); छोड़ना чхорнā *п.* (*бросать*); बंद होना банд ҳонā *нп.*, रुकना рукнā *нп.* (*прекращаться*); **переста́ньте разгова́ривать!** बोलो मत!, बोलना

बंद करो!; дождь перестáл बारिश रुक गई.

перестáвить *см.* переставля́ть.

переставля́ть दूसरे स्थान पर रखना дӯсрэ стхāн пар ракхнā *п.*; हटाना хаṭāнā *п.* (*передвигать*), перестáвьте часы́ на час (на два часá) вперёд (назáд) घड़ी की सूइयाँ एक (दो घंटे) आगे (पीछे) कीजिये.

перестáть *см.* переставáть.

пересылáть भेजना бхэджнā *п.*; перешли́те по пóчте डाक से भेजिये.

пересы́лка *ж.* भेजना бхэджнā *м.*; скóлько стóит ~? भेजने के लिये कितना दाम लगेगा?

переу́лок *м.* गली галӣ *ж.*, कूचा кӯчā *м.*

перехóд *м* [दूसरी जगह] चला जाना [дӯсрӣ джагах̃] чалā джāнā *м.*; पार करना пāр карнā *м.* (*через реку*), परिवर्तन паривартан *м.* (*превращение*).

переходи́ть काटना кāтнā *п.*; पार करना пāр карнā *п.* (*реку, улицу*); ~ у́лицу

सड़क काटना *п.*; **перейдём в другóе мéсто** दूसरी जगह चलें.

перехóдный माध्यमिक мāдхйамик, परिवर्तन का паривартан кā.

пéр||ец *м.* मिर्च мирч *ж.*; **крáсный ~** लाल मिर्च *ж.*; **чёрный ~** काली मिर्च *ж.*; **душúстый ~** ख़ुशबूदार मिर्च *ж.*; **с ~цем** मिर्च के साथ.

пéречень *м.* (*список*) फ़िहरिस्त фиx̆рист *ж.*, सूची сӯчӣ *ж.*

перечúслить *см.* перечисля́ть.

перечисля́ть गिनना гиннā *п.*, गिनती करना гинтӣ карнā *п.*; **~ поимённо** एक एक करके नाम लेना *п.*; **перечúслите, пожáлуйста** मेहरबानी करके गिनती कीजिये.

пéречница *ж.* मिर्चदान мирчдāн *м.*

перешивáть फिर से काटकर (तराशकर) सीना пхир сэ кāткар (тарāшкар) сӣнā *п.*; **~ костю́м** कोट में तबदीली करना *п.*; **~ пýговицу** बटन को टाँक देना *п.*

перúла *мн.* जँगला джа̃глā *м.*, रेलिंग рэ-

линг *ж*., सीढ़ी का डंडा сӣрхӣ кā ḍанḍā *м*. (*лестницы*).

перйод *м*. अरसा арсā *м*., समय самай *м*., अवधि авадхи *ж*.; काल кāл *м*., युग йуг *м* (*эпоха*).

перлóн *м*. पेड़लोन пэрлон *м*.

перлóнов||ый: **~ые чулкú** पेड़लोन के जुराब пэрлон кэ джурāб *м*. *мн*.

перманéнт *м*. स्थायी (मुस्तक़िल) लहरिया стхāйӣ (мустакил) лахрийā *м*.

перó *с*. 1. (*птицы*) पर пар *м*., पंख панкх *м*.; 2. (*ручки*) क़लम калам *м*, लेखनी лэкхнӣ *ж*.

перочúнный: **~ нож** क़लमतराश калам-тарāш *м*.

perрóн *м*. [रेल का] प्लेटफ़ार्म [рэл кā] плэтфāрм *м*.

перрóнн||ый: **~ билéт** प्लेटफ़ार्म का टिकट плэтфāрм кā ṭикаṭ *м*.; **~ая кácca** प्लेट-फ़ार्म का टिकटघर плэтфāрм кā ṭикаṭ-гхар *м*.

перс *м*. फ़ारसी [वासी] фāрсӣ [вāсӣ] *м*.

перси́дский फ़ारसी фāрсӣ.

пе́рсик *м.* शफ़तालू шафтāлӯ *м.*, आड़ू āрӯ *м.*

персона́л *м.* अमला амлā *м.*, स्टाफ़ ст̇āф *м.*, कर्मचारी кармачāрӣ *м. мн.*; **медици́нский** ~ चिकित्सा कर्मचारी *м. мн.*

Пе́ру पेरू пэрӯ.

перча́тки *мн.* दस्ताने дастāнэ *м. мн.*

песе́ц *м.* ध्रुव की लोमड़ी дхрув кӣ ломрӣ *ж*

пе́сня *ж.* गीत гӣт *м.*; **наро́дная** ~ लोक-गीत *м.*

песо́к *м.* बालू бāлӯ *м.*, रेत рэт *ж.*; ◇ **са́харный** ~ दानेदार चीनी *ж.*

пёстрый रंग-बिरंगा ранг-бирангā, [चित]-कबरा [чит]кабрā, विचित्र вичитра.

пету́х *м.* मुरग़ा мург̇ā *м.*

петь गाना гāнā *п.*

печа́тать छापना чхāпнā *п*, मुद्रित करना мудрит карнā *п.*; टाइप करना т̇āип карнā *п.* (*на машинке*).

печа́ть I *ж.* मुहर мухар *ж.*, मुद्रा мудрā *ж.*; **ста́вить** ~ मुहर (मुद्रा) लगाना *п.*

печа́т||ь II *ж.* प्रेस прэс *м.*, समाचार-पत्र самāчāр-патра *м.*; **рабо́тник ~и** मुद्रक *м.*, प्रेस-कर्मचारी *м.*

печёнка *ж.* कलेजी калэджӣ *ж.*

пе́чень *м.* जिगर джигар *м.*, यकृत йакрит *м.*

пече́нье *с.* बिसकुट бискут *ж*

пе́чка *ж. см.* печь I:

печь I *м.* चूल्हा чӯлхā *м.*, भट्ठी бхаттхӣ *ж.*

печь II 1. (*варить*) पकाना пакāнā *п.*; 2. (*о солнце*) कड़ी (तेज़) धूप पड़ना кар̣ӣ (тэз) дхӯп пар̣нā *нп.*

пешехо́д *м.* पैदल пайдал *м.*, पथिक патхик *м.*

пешехо́дн||ый पैदल चलने का пайдал чалнэ кā; **~ая доро́жка** पैदल चलने का रास्ता *м.*, पगडंडी *ж*

пешко́м पैदल пайдал; **идти́ ~** पैदल चलना (जाना) *нп.*; **пойдём[те] ~** पैदल चलो (चलिये).

пеще́ра *ж.* गार ġāр *м.*, गुफा гупхā *ж.*

пиани́но *с.* प्यानो пйāно *м.*

пиани́ст *м.* प्यानो बजानेवाला пи̮а̄но ба-джа̄нэва̄ла̄ *м.*

пиани́стка *ж.* प्यानो बजानेवाली пи̮а̄но баджа̄нэва̄лӣ *ж.*

пивна́я *ж* शराबख़ाना шара̄бкха̄на̄ *м.*, बीयरख़ाना бӣйаркха̄на̄ *м.*

пи́во *с.* बीर бӣр *ж.*

пиджа́к *м.* कोट кот *м.*

пижа́ма *ж.* पाजामा па̄джа̄ма̄ *м.*

пило́т *м.* उड़ाका ура̄ка̄ *м.*, [विमान-]चालक [вима̄н-]ча̄лак *м.*

пилю́ля *ж.* [दवा की] गोली [два̄ кӣ] голӣ *ж.*, टिकिया тикийа̄ *ж.*

пионе́р *м.* पायोनियर па̄йонийар *м.*, बालचर ба̄лчар *м.*

пионервожа́тый *м.* पायोनियर का संचालक па̄йонийар ка̄ санча̄лак *м*

пионе́рка *ж.* पायोनियर па̄йонийар *ж.*, बालचरी ба̄лчарӣ *ж.*

пипе́тка *ж.* विंदुक виндук *м.*

пирами́да *ж.* (*сооружение*) पिरामिड пира̄мид *ж.*

пирóг *м.* कचौड़ी качаурӣ *ж.*, समोसा самосā *м.*; ~ с капýстой गोभी पूरित कचौड़ी *ж.*; слáдкий ~ मीठी कचौड़ी *ж.*
пирóжное *с.* पेस्ट्री пэстрӣ *ж.*, कैक кайк *м.*
пирожóк *м.* [छोटा] समोसा [чхотā] самосā *м.*, कचौड़ी качаурӣ *ж.*
пируэ́т *м.* पैर की अंगुलियों पर कातना пайр кӣ ангулийō пар кāтнā *м.*
писáтель *м.* लेखक лэкхак *м.*
писáть 1. लिखना ликхнā *п.*, он давнó мне ничегó не пи́шет बहुत देर से वह मुझे कुछ नहीं लिखता है; 2. (*в газетах, журналах*) समाचार-पत्र में लिखना самāчāр-патра мэ̄ ликхнā *п.*; 3. (*рисовать*) चित्रित करना читрит карнā *п*
пи́сьменн||ый लिखने का ликхнэ кā; ~ стол लिखने की मेज *ж.*, डेस्क дэск *м.*, ~ые принадлéжности लेखन-सामग्री *ж.*, लिखने का सामान *м.*; ~ прибóр लेखन-सामग्री का सेट *м.*
письмó *с.* चिट्ठी читтхӣ *ж.*, खत кхат *м.*, पत्र патра *м.*; открытое ~ [पोस्ट-] कार्ड

м.; **поздравительное** ~ बधाई की चिट्ठी *ж.*; **заказное** ~ रजिस्टरी चिट्ठी *ж.*

пита́ние *с.* (*пища*) खाना кхāнā *м.*, भोजन бходжан *м.*

пита́тельный पुष्टिकर пуштикар, पौष्टिक пауштик.

пита́ться खाना кхāнā *п.*

пить पीना пӣнā *п.*; **я хочу́** ~ मैं प्यासा हूँ, मुझे प्यास लगी है; ~ **за чьё-л. здоро́вье, за кого́-л.** किसी की सलामती का जाम पीना *п.*, किसी की सेहत के लिये जाम उठाना *п.*

пи́ща *ж.* खाना кхāнā *м.*, भोजन бходжан *м.*, खाद्य кхāдйа *м.*

пла́вани||е *с.* तैरना тайрнā *м.*, तैराकी тайрāкӣ *ж*, प्लावन плāван *м.*; **шко́ла** ~**я** तैराकी-स्कूल *м.*

пла́вать तैरना тайрнā *п.*

пла́вки *мн.* लँगोट лāгот *м.*

пла́вленый: ~ **сыр** पिघलाकर बनाया हुआ पनीर пигхлāкар банāйā хуā панӣр *м.*

плака́т *м.* पोस्टर постар *м.*, इश्तहार

иштаха̄р *м.*, विज्ञापन-चित्र вигьйа̄пан-читра *м.*

пла́кать रोना рона̄ *нп.*

план *м.* योजना йоджна̄ *ж.*, कार्यक्रम ка̄рйакрам *м.*; **пятиле́тний** ~ पंचवार्षिक योजना *ж.*

планёр *м.* ग्लाइडर гла̄идар *м.*, बिना इंजन का हवाई जहाज़ бина̄ инджан ка̄ хава̄й джаха̄з *м.*

планери́зм *м.* बिना इंजन की हवाबाज़ी бина̄ инджан кӣ хава̄ба̄зӣ *ж.*, ग्लाइडर उड़ान का कार्य гла̄идар ура̄н ка̄ ка̄рйа *м.*

планери́ст *м.* बिना इंजन का हवाबाज़ бина̄ инджан ка̄ хава̄ба̄з *м.*, ग्लाइडर चालक гла̄идар ча̄лак *м.*

плане́та *ж.* ग्रह грах *м.*

планета́рий *м.* नक्षत्र-भवन накшатра-бхаван *м.*

пла́нка *ж.* *спорт.* [खेल-कूद का] तख्ता [кхэл-кӯд ка̄] тахта̄ *м.*

пласти́нка *ж.* प्लेट плэт *ж.*; **граммофо́нная** ~ रिकार्ड *м.*

пластма́сса *ж.* प्लास्टिक пла̄стик *ж.*

пла́стырь *м.* प्लास्टर пла̄стар *м.*, लेप лэп *м.*, छोप чхоп *м.*

пла́та *ж.* अदायगी ада̄йги̅ *ж.*; **входна́я** ~ प्रवेशशुल्क *м.*

пла́тина *ж.* प्लेटिनम плэтинам *м.*

плати́ть चुकाना чука̄на̄ *п.*, कीमत (दाम) देना ки̅мат (да̄м) дэна̄ *п.*; ~ **по счёту** बिल (हिसाब) चुकाना *п.*

пла́тный: ~ **вход** सशुल्क प्रवेश сашулка правэш *м.*

плато́к *м.* दोपट्टा допатта̄ *м.*; **носово́й** ~ रूमाल *м.*, साफ़ी *ж.*

платфо́рма *ж.* प्लेटफ़ार्म плэтфа̄рм *м.*, चबूतरा чабӯтара̄ *м.* (*перрон*); ट्रक трак *м* (*товарный вагон*).

пла́тье *с.* (*женское*) ड्रेस дрэс *м.*, [औरतों का] कपड़ा [аурато̃ ка̄] капра̄ *м.*; **вече́рнее** ~ संध्याकालीन कपड़ा *м.*; **гото́вое** ~ तैयार (सिले-सिलाये) कपड़े *м. мн.*

пла́тье-костю́м *м.* फ़्राक-सूट фра̄к-сӯт *м.*

платян||óй: ~**áя щётка** कपड़े साफ़ करने का ब्रश капрэ сāф карнэ кā браш *м*

плацкáрта *ж.* रिजर्व सीट का टिकट ризарв сит кā тикат *м.*

плацкáртн||ый: ~ **вагóн** रिज़र्व सीटों का डिब्बा ризарв ситō кā диббā *м.*, आरक्षित स्थानों का डिब्बा āракшит стхāнō кā диббā *м.*; ~**ое мéсто** रिजर्व सीट ризарв сит *ж*, आरक्षित स्थान āракшит стхāн *м.*

плащ *м.* लबादा лабāдā *м.*, चोग़ा чоғā *м.*; बरसाती барсāтӣ *ж.* (*дождевик*).

плевáтельница *ж* उगालदान угāлдāн *м.*, थूकदान тхӯкдāн *м*

плевáть थूकना тхӯкнā *нп*

плед *м.* प्लैड плайд *м.*

племя́нник *м.* भतीजा бхатӣджā *м.* (*сын брата*); भाँजा бхā̃джā *м* (*сын сестры*).

племя́нница *ж* भतीजी бхатӣджӣ *ж.* (*дочь брата*); भाँजी бхā̃джӣ *ж.* (*дочь сестры*).

плёнка *ж. фото, кино* फ़िल्म филм *м.*, *ж.*

плеч||о́ *с.* कंधा кандхā *м.*; **пожима́ть ~а́ми** अपने कंधे हिलाना *п.*

плита́ *ж.* (*кухонная*) चूल्हा чӯлхā *м.*; गैस का चूल्हा гайс кā чӯлхā *м.* (*газовая*)

плов *м.* पुलाव пулāо *м.*

плове́ц *м.* तैराक тайрāк *м.*, तैरनेवाला тайрнэвāлā *м.*

пловчи́ха *ж.* तैरनेवाली тайрнэвāлӣ *ж.*

плод *м.* फल пхал *м.*, मेवा мэвā *м.*

плодово́дство *с* मेवे की काश्त (खेती) мэвэ кӣ кāшт (кхэтӣ) *ж.*

пло́мб||а *ж.* **1.** [दाँत में] भराई [дā̃т мэ̃] бхарāӣ *ж.*; **ста́вить ~у** [दाँत को] भरना *п.*; **2.** (*на двери и т. п.*) मुहर мухар *ж.*

пломби́р *м.* बर्फ़ की मलाई барф кӣ малāӣ *ж*

пломбирова́ть **1.** (*зуб*) भरना бхарнā *п.*; **2.** (*дверь*) मुहर लगाकर बद करना мухар лагāкар банд карнā *п*

плоти́на *ж* बाँध бā̃дх *м.*, जलबंधक джалбандхак *м.*

пло́тник *м.* बढ़ई бархаӣ *м.*, सुतार сутāр *м.*

плóтно: ~ **поéсть** पेट भरके खाना пэт бхаркэ кхāнā *п.*

плóтный घन гхан, ठोस тхос; मोटा-ताजा мотā-тāзā (*о человеке*); ~ **обéд** पेट भर का खाना *м.*

плóхо बुरी तरह бурй тарах; **мне** ~ मुझे खराब लग रहा है; **я** ~ **себя́ чу́вствую** मेरी तबीअत खराब है; ~ **игрáть** ठीक नहीं खेलना *п.*

плох||óй बुरा бурā; खराब кхарāб (*негодный*); **у меня́** ~**óе настроéние** मैं बहुत निराश (गमगीन) हूँ.

площáдка *ж.* **1.** मैदान майдāн *м.*; **дéтская** ~ खुले मैदान में किंडरगार्टन *ж.*; **посáдочная** ~ उतरने का मैदान *м.*; **тéннисная** ~ टेनिस का मैदान *м.*; **2.** (*лестничная*) लैंडिंग лайндинг *ж.*

плóщадь *ж* (*напр. в городе*) मैदान майдāн *м.*, चौक чаук *м.*

плуг *м* हल хал *м.*

плыть 1. तैरना тайрнā *нп.*, पैरना пайрнā *нп.*; **2.** (*на судне*) जाना джāнā *нп.*

(में, से *на чём-л.*), चलना чалнā *нп.* (पर *на чём-л.*).

плю́нуть *см.* плева́ть.

пляж *м.* [समुद्र, भील, नदी] का रेतीला किनारा (तट) [самудра, джхӣл, надӣ] кā рэтӣлā кинāрā (тат̇) *м.*

плясáть नाचना нāчнā *п.*

пля́ска *ж.* नाच нāч *м.*, नृत्य нритйа *м.*

по पर пар; से сэ, द्वारा двāрā (*посредством*); के मुताबिक़ (अनुसार) кэ мутāбик̇ (анусāр) (*согласно*); **погуля́ем по у́лицам** सड़कों पर घूमने चलें; **посыла́йте по по́чте** डाक द्वारा (से) भेजिये; **мне на́до поговори́ть по телефо́ну** मुझे टेलीफ़ोन करना चाहिये; **он выступа́ет по ра́дио** वह रेडियो पर बोलता है; **я по оши́бке взял ва́шу кни́гу** मैं ने भूल से आप की किताब ले ली; **по распоряже́нию...** ...के हुक्म (आदेश) से; **вы говори́те по хи́нди?** आप को हिंदी आती है?, आप हिंदी बोलते हैं?; **по вечера́м** शाम को.

побе́д||а *ж.* जीत джӣт *ж.*, फ़तह фатах̆ *ж.*, विजय виджай *ж.*; **оде́рживать ~у** विजय पाना *п*

победи́тель *м.* विजेता виджэта̄ *м.*

победи́ть *см.* побежда́ть.

побежда́ть जीतना джӣтна̄ *п.*, फ़तह (जय) करना фатах̆ (джай) карна̄ *п.*

побере́жье *с* किनारा кина̄ра̄ *м*, तट тат *м.*; समुद्रतट самудратат *м.* (*морское*)

побли́зости नजदीक наздӣк, पास (समीप) में па̄с (самӣп) мэ̄; **нет ли ~ телефо́на?** क्या समीप मे टेलीफोन है?

побри́ть मूँड़ना мӯрна̄ *п.*, हजामत बनाना х̆аджа̄мат бана̄на̄ *п.*; **пожа́луйста, побре́йте!** मेहरबानी करके हजामत बनायें!

побри́ться हजामत बनाना х̆аджа̄мат бана̄на̄ *п.* (*самому*); हजामत बनवाना х̆аджа̄мат банва̄на̄ *п.* (*у парикмахера*); **где мо́жно ~?** नाई की दुकान कहाँ है?, मै हजामत कहाँ बनवा सकता हूँ?; **я хочу́ ~** मै हजामत करना चाहता हूँ.

побыва́ть होना х̆она̄ *нп.*; हो आना х̆о а̄на̄

нп. (*прийти повидаться*); ~ **в гостях** मेहमान होना *нп.*; ~ **в кино** सिनेमाघर जाना *нп.*

повар *м.* बावरची бāварчӣ *м.*, रसोइया расоийā *м.*

повернуть(ся) *см.* поворáчивать(ся).

повесить लटकाना латкāнā *п.*, टाँगना тā̃гнā *п.*

повестка *ж.* नोटिस нотис *м.*, सूचना сӯчнā *ж.*; ◇ ~ **дня** अजंडा *м.*

повесть *ж.* [लंबी] कहानी [ламбӣ] кахāнӣ *ж.*, अफ़साना афсāнā *м.*, कथा катхā *ж.*

по-видимому शायद шāйад, मालूम (प्रतीत) होता है мāлӯм (пратӣт) хотā хэ; **он,** ~, **не придёт** वह शायद नहीं आयेगा, मालूम होता है कि वह नहीं आयेगा.

повиноваться मानना мāннā *п.*, आज्ञापालन करना āгьяпāлан карнā *п.*

повод *м.* उपलक्ष упалакша *м.*; मौक़ा маукā *м.*, अवसर авасар *м* (*случай*); बहाना бахāнā *м.* (*предлог*); **по** ~**у** उपलक्ष में, मौक़े (अवसर) पर; **дать** ~ अवसर देना *п.*

повора́чивать घुमाना гхумāнā *п.*, फिराना пхирāнā *п.*, मोड़ना морнā *п.*; ~ **напра́во (нале́во, за́ угол)** दाहिनी तरफ़ (बाईं तरफ़, नुक्कड़ पर) मुड़ना *нп.*

повора́чиваться मुड़ना мурнā *нп.*, फिरना пхирнā *нп* ; **поверни́тесь!** मुड़ जाइये!

поворо́т *м.* मोड़ мор *м.*, फेर пхэр *м.*; घुमाव гхумāо *м.* (*место*); **второ́й ~ напра́во** दाहिनी तरफ़ दूसरा मोड़ *м.*; **пра́вый (ле́вый) ~** दाहिना (बायाँ) मोड़ *м.*

повреди́ть *см.* повреждáть.

повреждáть 1. बिगाड़ना бигāрнā *п.*, ख़राब (नष्ट) करना кхарāб (нашта) карнā *п.*; **я повреди́л себе́ но́гу (ру́ку)** मेरे पाँव (हाथ) में चोट आ गई; **2.** नुकसान पहुँचाना нуксāн пахӯчāнā *п.*; **это вам не повреди́т** इस में आप को कुछ हानि नही.

поврежде́ние *с.* क्षति кшати *ж.*, भंग бханг *м.*, नुक़सान нуксāн *м.*; **получáть ~** नुक़सान (क्षति) पहुँचना (होना) *нп.*

повтори́ть *см.* повторя́ть.

повтор||я́ть दोहराना дохра̄на̄ *п.*; **~йте, пожа́луйста!** मेहरबानी करके दोहराये!

повы́сить(ся) *см.* повыша́ть(ся).

повыша́ть बढ़ाना бархāнā *п.*, बढा देना бархā дэнā *п.*

повыша́ться बढ़ना бархнā *нп*, बढ जाना барх джāнā *нп.*

повя́зка *ж.* बंधन бандхан *м.*, पट्टी паṭṭӣ *ж.*

погаси́ть बुझाना буджхāнā *п.*; गुल करना гул карнā *п.* (*лампочку*); **~ свет** रोशनी बुझाना *п.*

погово́рка *ж.* कहावत кахāват *ж.*, मसल масал *ж.*

пого́да *ж.* मौसिम маусим *м.*; **тёплая (холо́дная) ~** गरम (ठंडा) मौसिम *м.*; **плоха́я ~** ख़राब मौसिम *м.*

пограни́чник *м.* सरहदी सिपाही сархадӣ сипāхӣ *м.*, सीमा-रक्षक сӣмā-ракшак *м.*

пограни́чн||ый हद (सीमा) का хад (сӣмā) кā, सरहदी сархадӣ; **~ая ста́нция** सरहदी स्टेशन *м.*

погружа́ть लादना ла̄днā *п.*, बोझना бо-джхнā *п.*, भरना бхарнā *п*

погрузи́ть *см.* погружа́ть.

погру́зка *ж* लाद ла̄д *ж.*, लदाई ладāӣ *ж.*

под के नीचे кэ нӣчэ, [के] तले [кэ] талэ; के पास (नजदीक) кэ пāс (наздӣк) (*возле*), ~ Москво́й мно́го краси́вых мест मास्को के पास बहुत सी सुंदर जगहें हैं; ~ коне́ц अख़ीर (अंत) में; сте́ны отде́ланы ~ мра́мор दीवारें संगमरमर की नक़ल हैं; ~ аккомпанеме́нт роя́ля प्यानो बजने के साथ-साथ; ~ ве́чер бу́дет прохла́днее शाम आते कुछ ठंड होगी.

подава́ть देना дэнā *п.*; परोसना паросна̄ *п.* (*на стол*), ~ пальто́ ओवरकोट पहनाना *п.* (*одеть*); ओवरकोट बढ़ा देना *п.* (*напр. с вешалки*); ~ ру́ку हाथ बढ़ाना *п.*; обе́д по́дан खाना परोसा गया है, खाना तैयार है; ~ мяч गेंद मारना *п.*

подавля́ющ||ий जबरदस्त забардаст, अत्यधिक атйадхик; ~ее большинство́ ज़बरदस्त (अत्यधिक) बहुमत *м.*

подари́ть नज़र (उपहार, दान) करना назар (упаҳа̄р, да̄н) карна̄ *п.*; ~ **на па́мять** याद के लिये भेंट में देना *п.*

пода́рок *м.* नजर назар *ж.*, उपहार упаҳа̄р *м.*, दान да̄н *м.*

пода́ть *см.* подава́ть.

пода́ча *ж.* देना дэна̄ *м.*; अर्पण арпан *м.* (*вручение*); गेंद मारना гэ̄д ма̄рна̄ *м.* (*в спорте*).

подборо́док *м.* ठोड़ी тхоṛӣ *ж.*, चिबुक чибук *ж.*

по́двиг *м* कारनामा ка̄рна̄ма̄ *м*, वीर-चरित вӣрчарит *м*

подвига́ть [थोड़ा सा] सरकाना [тхоṛа̄ са̄] сарка̄на̄ *п.*; [आगे] बढ़ाना [а̄гэ] барха̄на̄ *п.* (*вперёд*); हटाना ҳат̇а̄на̄ *п.* (*в сторону*).

подвига́ться [थोडा सा] सरकना [тхоṛа̄ са̄] саракна̄ *нп.*; [आगे] बढना [а̄гэ] бархна̄ *нп* (*вперёд*); हटना ҳатна̄ *нп.* (*в сторону*), **подви́ньтесь, пожа́луйста!** मेहरबानी करके थोडा सा सरकके बैठिये!

подвязка *ж.* मोज़ाबंद पट्टी мозāбанд паттй *ж.*

подготáвливать तैयारी करना таййāрй карнā *п.* (की *что-л.*), तैयार करना таййāр карнā *п.*

подготáвливаться तैयारी करना таййāрй карнā *п* (के लिये *к чему-л.*).

подготóвить(ся) *см.* подготáвливать(ся)

подготóвк||а *ж.* तैयारी таййāрй *ж*; शिक्षा шикшā *ж.* (*обучение*); **без ~и** तैयारी के बिना.

поддержáть *см.* поддéрживать.

поддéрживать सँभालना сāбхāлнā *п.*, सँभाल देना сāбхāл дэнā *п.*, थामना тхāмнā *п.*; समर्थन करना самартхан карнā *п.* (*одобрять*).

поддéржк||а *ж.* मदद мадад *ж.*, सहायता сахāйтā *ж.* (*помощь*); समर्थन самартхан *м.* (*одобрение*); **при ~е** की सहायता से.

поджигáтель *м.* आग-लगाऊ āг-лагāӯ *м.*; **~ войны́** जंगबाज *м.*, युद्ध की आग भड़कानेवाला *м.*

подкла́дка *ж.* अस्तर астар *м.*

по́длинник *м.* मूल мӯл *м*

подмести́ *см* подмета́ть.

подмета́ть झाड़ना джхāрнā *п.*, बुहारना бухāрнā *п.*

подмётк||а *ж.* [जूते का] तला [джӯтэ кā] талā *м.*; **ста́вить ~у** [जूते का] तला लगाना *п.*

поднима́ть उठाना утхāнā *п.*; ऊँचा करना ӯчā карнā *п.* (*повышать*); **~ бока́л** जाम उठाना *п.*; **~ флаг** झंडा उठाना *п.*; **~ глаза́** आँखें उठाना *п.*; ◇ **~ целину́** अछूती धरती जोतना *п.*

поднима́ться 1. उठना утхнā *нп.*; [ऊपर] चढ़ना (चढ़ जाना) [ӯпар] чархнā (чарх джāнā) *нп.* (पर *на гору, по лестнице*); **~ с ме́ста** उठ खड़ा होना *нп.*, 2. चढना чархнā *нп.*, बढ़ना бархнā *нп.*; **у него́ подняла́сь температу́ра** उस का टेंपेरेचर चढ़ (बढ़) गया.

подно́жка *ж.* (*вагона и т. п.*) पायदान пāйдāн *м.*

по́дпись *ж*. दस्तख़त дастќхат *м*., हस्ताक्षर х̆астāкшар *м*.

подро́бно ब्योरे (विस्तार) से бйорэ (вистāр) сэ, विस्तार-पूर्वक вистāр-пӯрвак; ~ **расспра́шивать** तफ़सील (विस्तार) से पूछना *п*.

подро́бность *ж* ब्योरा бйорā *м*., तफ़सील тафсӣл *ж*., विस्तार вистāр *м*.

подро́бный ब्योरेवार бйорэвāр, तफ़सीली тафсӣлӣ, विस्तृत вистрит.

подро́сток *м*. बाल бāл *м*., किशोर кишор *м*. (*юноша*); बालिका бāликā *ж*., किशोरी кишорӣ *ж*. (*девушка*)

подру́га *ж*. सहेली сах̆элӣ *ж*., सखी сакхӣ *ж*.

подружи́ться दोस्ती (मित्रता) हो जाना достӣ (митратā) х̆о джāнā *нп*. (से *с кем-л*.).

подста́вить *см*. подставля́ть.

подставля́ть रखना ракхнā *п*., डालना д̇āлнā *п*. (के नीचे *подо что-л*.)

подстака́нник *м*. गिलास-होल्डर гилāс-х̆олд̇ар *м*.

подтверди́ть *см.* подтвержда́ть.

подтвержда́ть तसदीक़ (पुष्टि) करना тасдӣк (пушти) карнā *п.*

подтя́жки *мн* ब्रेसिज़ брэсиз *м.*

поду́мать सोचना сочнā *нп.*, ख़याल (विचार) करना кхайāл (вичāр) карнā *п.*

поду́шка *ж.* तकिया такиййā *м.*, गद्दा гаддā *м.*; गल-तकिया гал-такиййā *м.* (*небольшая*).

подходи́ть 1. [नज़दीक] आना [наздӣк] āнā *нп*, चला आना чалā āнā *нп.*; подойди́те бли́же! नजदीक आ जाइये!; 2. लगना лагнā *нп.*, अच्छा आना аччхā āнā *нп.*; э́то мне (не) подойдёт यह मुझे अच्छा (नहीं) लगेगा.

подъе́зд दर्वाज़ा дарвāзā *м.*

подъезжа́ть पहुँचना пахӯчнā *нп.*, पहुँच आना пахӯч āнā *нп.*

подъём *м.* 1. (*восхождение*) चढ़ाई чаṙхāӣ *ж.*, आरोहण āрохан *м.*; 2. (*сильное развитие*) तरक़्क़ी тараккӣ *ж.*, उन्नति уннати *ж.*; 3. (*воодушевление*) जोश джош *м.*, उत्साह утсāх *м.*

подъе́хать *см.* подъезжа́ть.

по́езд *м.* [रेल]गाड़ी [рэл]гāрӣ *ж.*, ट्रेन трэн *ж.*; **ско́рый ~** एक्सप्रेस गाड़ी *ж*; **пассажи́рский ~** मुसाफ़िर-गाड़ी *ж.*; **това́рный ~** माल-गाड़ी *ж.*; **при́городный ~** लोकल गाड़ी *ж.*; **~ де́лает 70 киломе́тров в час** गाड़ी घंटे में ७० कीलोमीटर की रफ़्तार से चलती है.

пое́здка *ж.* सफ़र сафар *м.*, यात्रा йāтрā *ж.*, दौरा даурā *м.*; **нам предстои́т интере́сная ~** हम को दिलचस्प सफ़र करना पड़ेगा.

пое́сть खाना кхāнā *п.*, खा लेना кхā лэнā *п.*; **я уже́ пое́л** मैं खा चुका; **я не успе́л ~** मैं कुछ खा नहीं पाया.

пое́хать जाना джāнā *нп.*, रवाना होना равāнā х̆онā *нп.*

пожа́луйста मेहरबानी करके мэх̆арбāнӣ каркэ, कृपया крипайā, **да́йте, ~ ...** मेहरबानी करके ... दीजिये.

пожа́р *м.* आग āг *ж.*, अग्निकांड агникāнд̣ *м.*

пожа́ть *см.* пожима́ть.

пожела́ни||е *с.* कामना ка̄мна̄ *ж.*; с и́скренними ~ями शुभकामनायों के साथ.

пожива́||ть: как вы ~ете? आप कैसे हैं? а̄п кайсэ х̆эй̄?, आप का मिज़ाज कैसा है? а̄п ка̄ миза̄дж кайса̄ х̆э?

пожило́й अधेड़ адхэр̣, बड़ी उम्र का бари̣ умр ка̄.

пожима́ть: ~ ру́ку हाथ दबाना х̆а̄тх даба̄на̄ *п.* (का *кому-л.*), हाथ मिलाना х̆а̄тх мила̄на̄ *п.* (से *кому-л.*).

позавчера́ परसों парсо̄.

позади́ [के] पीछे [кэ] пӣчхэ, ~ нас есть свобо́дное ме́сто हमारे पीछे एक ख़ाली जगह है; он оста́лся ~ वह पीछे रह गया.

позволе́ни||е *с.* इजाजत иджа̄зат *ж.*, मंज़ूरी манзӯрӣ *ж.*; проси́ть ~я इजाजत (मंज़ूरी) माँगना *п.*; с ва́шего ~я आप की मंज़ूरी से.

позво́лить *см.* позволя́ть.

позволя́ть इजाजत (अनुमति) देना иджа̄зат (анумати) дэна̄ *п.*, **позво́льте мне...** मुझे... इजाजत (अनुमति) दीजिये.

по́здний मामूली वक़्त के बाद का ма̄мӯлӣ вакт кэ ба̄д ка̄.

по́здно देर में дэр мэ̄, देर (विलंब) से дэр (виламб) сэ; ~ **ве́чером** रात गये; **сего́дня уже́ ~ туда́ идти́** आज वहाँ जाने मे देर हो चुकी.

поздравля́||ть बधाई (मुबारकबाद, अभिनंदन) देना бадха̄ӣ (муба̄ракба̄д, абхинандан) дэна̄ *п.*;~**ю вас** आप को बधाई (मुबारकबाद, अभिनंदन) देता हूँ.

пози́ция *ж спорт.* पोज़ीशन позӣшан *ж.*

познако́мить परिचय कराना (करा देना) паричай кара̄на̄ (кара̄ дэна̄) *п.* (का *кого-л.*, से *с кем-л.*, *с чем-л.*).

познако́миться परिचय करना паричай карна̄ *п.* (से *с кем-л.*); परिचित होना паричит х̆она̄ *нп.* (से *с чем-л.*); **я рад с ва́ми ~** मै आप को मिलने से बहुत खुश हूँ, आप का परिचय पाकर मुझे बड़ी खुशी हुई.

позоло́ченный मुलम्मा से चढ़ा हुआ муламма̄ сэ чарха̄ х̆уа̄.

пойть पिलाना пилāнā *п.*, पिला देना пилā дэнā *п.*

пойти́ जाना джāнā *нп.*, चलना чалнā *нп.*; **пойдёмте со мной** मेरे साथ चलिये; **~ в теа́тр** थियेटर देखने जाना *нп.*

пока́ अभी абхӣ; जब तक джаб так (*до тех пор, пока*); **я э́того ~ не зна́ю** अभी तक यह मुझे मालूम नहीं है; **~ что** अब तो; **побу́дьте ~ здесь** अभी यहाँ रहिये.

показа́ть *см.* **пока́зывать.**

пока́зывать दिखाना дикхāнā *п.*, प्रदर्शन करना прадаршан карнā *п.*; **покажи́те, пожа́луйста!** मेहरबानी करके दिखाये (प्रदर्शन कीजिये)!

покида́ть छोड़ना чхорнā *п.*, छोड़ देना чхор дэнā *п.*, त्याग करना тйāг карнā *п.*

поклони́ться [झुककर] बंदगी (प्रणाम) करना [джхуккар] бандагӣ (пранāм) карнā *п.*

поко́й *м.* **1.** आराम āрāм *м.*, चैन чайн *м.*, शांति шāнти *ж.*; **ему́ ну́жен по́лный ~** उस के लिये पूर्ण विश्राम चाहिये; **2.: при-**

ёмный ~ प्रथम परीक्षण का कमरा пратхам парӣкшан кā камрā *м.*

покро́й *м.* काट кāт *ж.*, तराश тарāш *ж.*

покрыва́ло *с.* परदा пардā *м.*, चादर чāдар *ж.*; पलंगपोश палангпош *м.* (*для постели*).

покры́шка *ж* (*автомобильная шина*) टायर тāйар *м.*

покупа́тель *м.* खरीदार кхарӣдāр *м.*, गाहक гāхак *м.*

покупа́ть खरीदना кхарӣднā *п*, खरीद (मोल) लेना кхарӣд (мол) лэнā *п.*

поку́пки *мн.* खरीदें кхарӣдэ̄ *ж мн.*, खरीदी हुई चीजें кхарӣдӣ хуӣ чӣзэ̄ *ж. мн.*; я **сде́лал** ~ मै ने बहुत सी चीजें खरीद लीं.

пол *м.* फ़र्श фарш *м.*

полага́||ть ख़याल (विचार) करना кхайāл (вичāр) карнā *п.*, समझना самаджхнā *п.*; я ~ю, **что...** मेरा ख़याल (विचार) है कि ...

полага́ться भरोसा करना (रखना) бхаро-

сā карнā (ракхнā) *п*. (पर *на кого-л.*, *на что-л.*).

пóлдень *м*. दोपहर допаха̄р *м*.

пóле *с*. 1. (*обрабатываемая земля*) खेत кхэт *м*., जमीन замӣн *ж*., 2. मैदान майдāн *м*.; **футбóльное** ~ फ़ुटबाल का मैदान *м*.; ◇ ~ **дéятельности** कार्यक्षेत्र *м*.

полев||óй खेती का кхэтӣ кā; ~**ы́е рабóты** खेती[बारी] का काम *м*.

полезащи́тн||ый: ~**ые насаждéния** खेतों के किनारे-लगी पेड़ों की रक्षापंक्तियाँ кхэтō кэ кинāрэ-лагӣ пэрō кӣ ракшāпанктийа̄ *ж. мн*.

полéзно यह फ़ायदेमद (लाभदायक) है йаха̄ фāйдэманд (лāбхдāйак) ха̄э; **э́то óчень** ~ यह बहुत फ़ायदेमंद (लाभदायक) है.

полéзный फ़ायदेमंद фāйдэманд, लाभदायक лāбхдāйак; स्वास्थ्यप्रद свāстхйапрад (*для здоровья*).

полёт *м*. उड़ान урāн *ж*, उड्डयन уддайан *м*

поликли́ника *ж*. पोलीक्लीनिक полӣклӣник *ж*.

поли́тика *ж.* सियासत сийа̄сат *ж.*, [राज] नीति [ра̄дж] нӣти *ж.*; **ми́рная** ~ अमन की सियासत *ж.*, शांति-नीति *ж.*

полити́ческий राजनीतिक ра̄джнӣтик, सियासी сийа̄сӣ.

по́лка *ж.* तख़्ता такхта̄ *м.*, ताक़ та̄к *м.*

по́лночь *ж.* आधी रात а̄дхӣ ра̄т *ж.*, अर्द्धरात्र арддхара̄тра *ж.*

по́лный 1. भरा [-पूरा] бхара̄ [-пӯра̄], भरपूर бхарпӯр; लबालब лаба̄лаб (*до краев*); **зал (стадио́н) по́лон** हाल (स्टेडियम) ठसाठस (खचाखच) भरा हुआ है; 2. (*целый, весь*) पूरा пӯра̄, तमाम тама̄м, संपूर्ण сампӯрна, ~ **день** दिन भर; 3. (*о человеке*) मोटा мота̄.

по́ло *с.*: **во́дное** ~ जलपोलो джалполо *м.*

полови́на *ж.* आधा а̄дха̄ *м.*; ~ **тре́тьего** साढ़े दो बजे; ~ **игры́** खेल का आधा भाग *м.*

положе́ние *с.* (*состояние*) हाल х̆а̄л *м.*, हालत х̆а̄лат *ж*, [परि]स्थिति [пари]стхити *ж.*

положи́ть रखना ракхнā *п.*, रख देना ракх дэнā *п*

положи́ться *см.* полага́ться.

полоса́ *ж.* 1. पट्टी паттӣ *ж.*, धज्जी дхаджджӣ *ж.*; धारी дхāрӣ *ж* (*напр на ткани*), 2. (*период времени*) अरसा арсā *м.*, अवधि авадхи *ж.*

полоска́ние *с* 1. (*действие*) धोकर साफ़ करना дхокар сāф карнā *м.*, खँगालना кхā̃гāлнā *м.*; कुल्ला куллā *м.*, आचमन āчаман *м* (*рта, горла*); 2. (*жидкость*) मुँह साफ करने का पानी мӯх сāф карнэ кā пāнӣ *м.*

полоска́ть धोकर साफ़ करना дхокар сāф карнā *п.*, खँगालना кхā̃гāлнā *п.*; कुल्ला करना куллā карнā *п* (*горло*).

полоте́нце *с* तौलिया таулийā *м.*, अंगोछा ангочхā *м.*

полотно́ *с.* 1. पट пат *м.*; 2.: ~ **желе́зной доро́ги** रेलवेलाइन рэлвэлāин *ж*

полтора́ डेढ дэрх.

полтора́ста डेढ़ सौ дэрх сау

полуботи́нки *мн.* जूते джӯтэ *м. мн.*

полуго́дие *с.* आधा साल а̄дха̄ са̄л *м*, छमाही чхама̄х̆ӣ *ж.*

полузащи́та *ж* हाफ़ बैक (पंक्ति) х̆а̄ф байк (панкти) *ж*

полузащи́тник *м.* हाफ़ बैक (पंक्ति) का खिलाड़ी х̆а̄ф байк (панкти) ка̄ кхила̄-р̣ӣ *м.*

полумра́к *м.* छाया чха̄йа̄ *ж.*, धुँधलेपन дхӯдхлэпан *м.*

полуфина́л *м* सैमी-फ़ाइनल саймӣ-фа̄инал *м.*; **вы́йти в ~** सैमी-फ़ाइनल तक पहुँचना *нп.*

получ||а́ть पाना па̄на̄ *п.*, हासिल (प्राप्त) करना (कर लेना) х̆а̄сил (пра̄пта) карна̄ (кар лэна̄) *п.*, मिलना милна̄ *нп*; **я ~и́л письмо́** मुझे चिट्ठी मिली.

получи́ть *см.* **получа́ть.**

полушерстяно́й आध ऊनी а̄дх ӯнӣ.

полчаса́ आध घंटा а̄дх гханта̄ *м.*; **за ~ до...** ...से आध घंटा पहले.

по́льза *ж.* फ़ायदा фа̄йда̄ *м.*, लाभ ла̄бх *м.*

по́льзоваться इस्तेमाल (व्यवहार) करना истэма̄л (вйаваха̄р) карна̄ *п*. (का *чем-л*); फ़ायदा (लाभ) उठाना фа̄йда̄ (ла̄бх) утха̄на̄ *п* (*извлекать выгоду*; का, से *чем-л.*).

по́лька *ж.* (*танец*) पोल्का [नाच] полка̄ [на̄ч] *м.*

по́льский पोल пол, पोलिश полиш.

По́льша पोलैंड полайнд.

полюби́ть चाहने लगना ча̄хнэ лагна̄ *нп.*; मुहब्बत (प्रेम) में फँस जाना мухаббат (прэм) мэ̃ пха̃с джа̄на̄ *нп.* (*влюбиться*).

по́люс *м.* ध्रुव дхрув *м.*

поля́ *мн.* (*шляпы*) किनारा кина̄ра̄ *м.*

поля́к *м.* पोल пол *м.*

поля́на *ж.* [जंगल का] खुला हुआ मैदान [джангал ка̄] кхула̄ хуа̄ майда̄н *м.*

поля́рник *м.* ध्रुव प्रदेशीय अन्वेषक дхрув прадэшӣйа анвэшак *м*

пома́да *ж.* पमेटम памэтам *м.*; **губна́я** ~ लिप-स्टिक *м.*

помеша́||ть तकलीफ़ देना таклӣф дэна̄ *п.*

(को *кому-л.*); रोकना рокнā *п.* (*воспрепятствовать*); **я вам не ~ю?** मैं आप को कोई तकलीफ़ न दूँ?

помещáться (*находиться*) होना хонā *нп.*, वाका (स्थित) होना вāкā (стхит) хонā *нп*

помещéние *с.* (*здание*) घर гхар *м.*, मकान макāн *м.*

помидóр *м.* टमाटर тамāтар *м.*, टोमाटो томāто *м.*

пóмнит||ь याद (स्मरण) करना (रखना) йāд (смаран) карнā (ракхнā) *п.*; **вы ~е?** आप को याद (स्मरण) है?

помог||áть मदद (सहायता) करना (देना) мадад (сахāйтā) карнā (дэнā) *п.*; **~йте мне, пожáлуйста!** मेहरबानी करके मुझे मदद (सहायता) दीजिये!

помóщник *м.* मददगार мададгāр *м.*, सहायक сахāйак *м.*

пóмощ||ь *ж.* मदद мадад *ж.*, सहायता сахāйтā *ж.*; **оказáть ~** मदद (सहायता) करना *п*; **при ~и** की मदद (सहायता) से;

пе́рвая ~ फ़र्स्ट-एड *м*., प्राथमिक सहायता *ж*.; ско́рая ~ प्राथमिक डाक्टरी सहायता *ж*., एंबूलंस *м*.

понеде́льник *м*. सोमवार сомвāр *м*.

понемно́гу थोड़ा-थोड़ा [करके] тхорā-тхорā [каркэ]; धीरे-धीरे дхӣрэ-дхӣрэ (*постепенно*).

понижа́ть नीचा करना (कर देना) нӣчā карнā (кар дэнā) *п*.; घटाना гхатāнā *п* (*уменьшать*).

понижа́ться नीचा हो जाना нӣчā х̆о джāнā *нп*.; घटना гхатнā *нп*. (*уменьшаться*).

пони́зить(ся) *см*. понижа́ть(ся)

понима́||ть समझना самаджхнā *п*., समझ लेना самадж лэнā *п*.; अनुभव करना анубхав карнā *п*. (*сознавать*); я вас не ~ю मै आप को नही समझता हूँ.

поно́с *м*. दस्त даст *м*, अतिसार атисāр *м*.; у меня́ ~ मैं दस्त (अतिसार) से पीड़ित हूँ.

по́нчики *мн*. एक क़िस्म की पूरी эк кисм кӣ пӯрӣ *ж*.

поня́тно साफ़ са̄ф, साफ़ तौर पर са̄ф таур пар, स्पष्ट रूप से спашта рӯп сэ; **э́то** ~ यह साफ़ (स्पष्ट) है.

поня́ть *см.* понима́ть

поочерёдно बारी पर ба̄рӣ пар, बारी-बारी से ба̄рӣ-ба̄рӣ сэ.

попада́ть 1. पड़ना парна̄ *нп.*, पड़ जाना пар джа̄на̄ *нп.* (*оказываться*); आना а̄на̄ *нп.*, पहुँचना пахӯчна̄ *нп.* (*приходить*); **как попа́сть на вокза́л?** मैं रेलवे स्टेशन कैसे पहुँच सकता हूँ?; 2. (*в цель*) निशाना मारना ниша̄на̄ ма̄рна̄ *п.* (*о стрелке*); लगना лагна̄ *нп* (*о пуле*).

попа́сть *см.* попада́ть.

поперёк के आर-पार кэ а̄р-па̄р, आर-पार а̄р-па̄р.

попола́м आधो-आध а̄дхо-а̄дх, निस्फ़ानिस्फ़ нисфа̄-нисф; **дели́ть** ~ आधो-आध करना (बाँटना) *п*

попра́виться *см* поправля́ться.

попра́вка *ж.* 1. (*здоровья*) अच्छा होना аччха̄ хона̄ *м.*, स्वास्थ्य-सुधार сва̄стхйа-су-

дхāр *м.*; 2. (*исправление*) दुरुस्ती дурустӣ *ж.*, सुधार судхāр *м.*

поправля́ться (*выздоравливать*) अच्छा (आरोग्य) हो जाना аччхā (āрогйа) х̆о джāнā *нп.*

по-пре́жнему पहले की तरह пах̆лэ кӣ тарах̆, पूर्ववत пӯрвават.

популя́рный आमफ़हम āмфах̆ам, सर्वजनोपयोगी сарваджанопайогӣ (*общедоступный*); लोकप्रिय локприйа, सर्वप्रिय сарваприйа (*известный*).

попу́тчик *м.* हमराह х̆амрāх̆ *м.*, सहयात्री сах̆йāтрӣ *м.*

попы́тк||а *ж.* कोशिश кошиш *ж.*, प्रयत्न прайатна *м.*; **сде́лать ~у** कोशिश (प्रयत्न) करना *п.*; **пе́рвая (втора́я, тре́тья) ~** पहला (दूसरा, तीसरा) प्रयत्न *м.*

пора́ *ж.* वक़्त вакт *м*, समय самай *м.*; मौसिम маусим *м.* (*время года*); **с каки́х пор?** कब से?, किस वक़्त (समय) से?; **с тех пор** तब से; **до сих пор** अब तक.

поража́ть 1.: ~ цель निशाना मारना ни-

шāнā мāрнā *п*.; 2. (*удивлять*) हैरत (चक्कर) में डालना (डाल देना) х̆айрат (чаккар) мэ̄ д̣āлнā (д̣āл дэнā) *п*.

пораже́ни||е *с*. शिकस्त шикаст *ж*., हार х̆āр *ж*, पराजय парāджай *ж*.; **терпе́ть ~** शिकस्त (पराजय) खाना *п*; **кома́нда идёт без ~й** टीम अपरजित रहती है.

порази́тельный अचरज में डालनेवाला ачрадж мэ̄ д̣āлнэвāлā, आश्चर्यजनक āшчарйаджанак.

порази́ть *см*. поража́ть.

порва́ть फाड़ना пхāр̣нā *п*., फाड डालना пхāр д̣āлнā *п*., तोडना тор̣нā *п*., तोड देना (डालना) тор̣ дэнā (д̣āлнā) *п*.

поре́зать काटना кāт̣нā *п*., काट देना кāт̣ дэнā *п*.; **~ ру́ку** हाथ कटना *нп*.

поре́заться कटना кат̣нā *нп*, चिरना чирнā *нп*.

по́ровну बराबर (समान) भागों में барāбар (самāн) бхāгō̃ мэ̄, आधो-आध āдхо-āдх

поро́г *м*. (*у двери*) ड्योढ़ी дйорхӣ *ж*., देहली дэх̆лӣ *ж*.

поросёнок *м.* सूअर का बच्चा суар ка̄ баччā *м.*

порошо́к *м.* बुकनी букнӣ *ж*, चूर्ण чӯрна *м.*; दवा का पौडर дава̄ ка̄ паудар *м.* (*лекарство*); зубно́й ~ दंत-मंजन *м*

порт *м.* बंदरगाह бандаргāх *м*

по́ртить बिगाड़ना бигāрнā *п.*, खराब करना кхарāб карнā *п.*; नुकसान (हानि) पहुँचाना нуксāн (хāни) пахӯчāнā *п* (*повреждать*).

по́ртиться बिगड़ना бигарнā *нп*, खराब हो जाना кхарāб хо джāнā *нп.*; गलना галнā *нп.* (*гнить*).

портни́ха *ж.* दर्जिन дарзин *ж.*

портно́й *м* दर्जी дарзӣ *м*

портре́т *м.* तसवीर тасвӣр *ж.*, चित्र читра *м.*, फ़ोटो фото *м* (*фотография*)

портсига́р *м.* सिगरेट-केस сигрэт-кэс *м*

Португа́лия पुर्तगाल пуртагāл.

портфе́ль *м.* पोर्टफोलियो портфолийо *м.*

портье́ *м.* द्वारपाल двāрпāл *м.*, प्रतिहारी пратихāрӣ *м.*

портьéры *мн.* पर्दे пардэ *м. мн.*

поруч||áть डालना д̣āлнā *п.* (के ऊपर *кому-либо*); सुपुर्द करना супурд карнā *п.* (*доверять*; के *кому-л*); **емý ~йли отослáть письмó** उसे चिट्ठी भेजने को कहा गया, चिट्ठी भेजना उस के जिम्मे किया गया.

поручéни||е *с* हुक्म х̆укм *м.*, सुपुर्द супурд *м.*; **по ~ю** सुपुर्द से.

поручи́ть *см.* **поручáть.**

пóрция *ж.* हिस्सा х̆иссā *м.*, भाग бхāг *м* ; पोर्शन поршан *м* (*кушанье, напиток*).

поря́док *м.* इंतिजाम интизāм *м.*, तरतीब тартӣб *ж.*; क्रम крам *м.* (*последовательность*); ◇ ~ **дня** कार्यविधि *ж.*, एजेंडा *м*

посади́ть 1. (*усадить*) बैठाना байтхāнā *п.*, चढ़ाना чаṙхāнā *п* , सवार करना савāр карнā *п.* (*на лошадь, на автомобиль и т п.*); **2.** (*растение*) लगाना лагāнā *п* , रोपना ропнā *п.*; बोना бонā *п* (*посеять*).

посáдка *ж* **1.** चढना чаṙхнā *м.*, सवार

होना савāр хонā *м.*; ~ на **пароход** जहाज़ पर सवार होना *м* ; **внимание! начинается** ~ **на поезд** सावधान! गाड़ी में सवार होने का समय आ गया; 2. (*самолёта*) उतरान утрāн *м* , अवतरण аватаран *м.*

по-своему अपनी तरह से апнӣ тарах сэ (*по-особенному*); अपने इरादे से апнэ ирāдэ сэ (*по своему желанию*).

посвятить *см.* посвящать.

посвящать सिखाना сикхāнā *п.*, ज्ञान देना гьян дэнā *п.*, परिचय कराना паричай карāнā *п.*

посев *м.* बोना бонā *м.*, बोवाई бовāӣ *ж.* (*действие*); फ़सल фасал *ж* (*посеянное*)

посевн||ой बोने (बोवाई) का бонэ (бовāӣ) кā; ~**ая кампания** बोने (बोवाई) का आंदोलन *м.*; ~**ая площадь** [फ़सल] बोने का रक़बा (क्षेत्र) *м*

поселиться *см.* поселяться.

посёлок *м* बस्ती бастӣ *ж.*, आबादी āбāдӣ *ж.*

поселя́ться बसना басна̄ *нп.*, ठहरना т̇ха-х̆арна̄ *нп.*

посереди́не बीच में бич мэ̄, बीचों बीच би-чо̄ бич.

посети́тель *м.* मुलाक़ाती мула̄ка̄ти̅ *м*, विजिटर визитар *м.*

посети́ть *см* посеща́ть.

посеща́ть जाना джа̄на̄ *нп.*, आ मिलना а̄ милна̄ *нп*, देखने आना дэкхнэ а̄на̄ *нп.* (*навещать*).

посеще́ние *с.* भेंट бхэ̄т *ж.*, मुलाक़ात му-ла̄ка̄т *ж*; हाजिरी х̆а̄зири̅ *ж.* (*присутствие*)

поскользну́ться [पैर] फिसलना [пайр] пхисална̄ *нп*

посла́нник *м.* सफीर сафи̅р *м.*, राजदूत ра̄джду̅т *м.*

посла́ть *см.* посыла́ть

по́сле बाद ба̄д, बाद को (मे) ба̄д ко (мэ̄); об э́том мы поговори́м ~ इस के बारे में हम बाद मे बातचीत करेंगे; ~ ле́кции бу́дет конце́рт (кино́) लेकचर

के बाद कंसर्ट (फ़िल्म) होगा; **он пришёл ~ всех** वह सबों के बाद आया; **я ещё не ви́дел его́ ~ возвраще́ния** वापस आने के बाद मैं उस से न मिला.

после́дний पिछला пичхлā, आख़िरी āкхирӣ, अंतिम антим; **в ~ раз я здесь был в...** पिछली बार में मैं यहाँ ... था; **кто ~?** सब से पिछला कौन है?

после́дствие *с.* नतीजा натӣджā *м.*, परिणाम паринāм *м.*

послеза́втра परसों парсо̄.

посло́вица *ж.* कहावत кахāват *ж.*, प्रवचन правачан *м.*

посо́л *м* राजदूत рāдждӯт *м.*, एलची элчӣ *м*; **чрезвыча́йный и полномо́чный ~** असाधारण और अधिकारयुक्त राजदूत *м.*

посо́льство *с.* [राज]दूतावास [рāдж]дӯтāвāс *м.* (*здание*).

поспева́ть (*созревать*) पकना пакнā *нп.*

поспе́ть *см.* поспева́ть.

посреди́ बीच (मध्य) में бӣч (мадхйа) мэ̄.

посре́дственный मामूली māмӯлӣ, सामान्य cāмāнйа.

поста́вить खड़ा करना кхара̄ карна̄ *п.*; रखना ракхна̄ *п* (*положить*); ~ **чемода́н на по́лку** ताक़ पर ट्रंक रखना *п*

поста́вка *ж.* सप्लाई саплāӣ *ж.*; पहुँचाना пахӯчāнā *м.* (*доставка*).

поставля́ть सप्लाई करना саплāӣ карнā *п.*; पहुँचाना пахӯчāнā *п* (*доставлять*).

постанови́ть *см.* постановля́ть.

постано́вка *ж* 1. इंतिजाम интизāм *м.*, प्रबंध прабандх *м.*; ~ **вопро́са** सवाल पेश करना *м.*; 2. *театр.* उतारना утāрнā *м* , स्टेज करना стэдж карнā *м.*

постановле́ние *с.* निर्णय нирнай *м.* (*решение*); प्रस्ताव прастāо *м* (*резолюция*); आदेश āдэш *м* (*распоряжение*)

постановля́ть निर्णय (निश्चय) करना нирнай (нишчай) карнā *п.*

посте́ль *ж.* बिस्तर бистар *м.* (*принадлежности*); चारपाई чāрпāӣ *ж.* (*кровать*); **лечь в** ~ चारपाई पर लेट जाना *нп.*

посте́льн||ый चारपाई का чāрпāй кā; ~ое бельё बिछौना *м*; ~ режи́м शयन-चिकित्सा *ж*, विश्राम का उपचार *м*

посторо́нн||ий बाहरी бāхри; अजनबी аджнабӣ (*чужой*); ~им вход воспрещён बाहरी लोगों के लिये प्रवेश नहीं है.

постоя́нный निरंतर нирантар; स्थायी стхāйӣ (*обычный*); ~ а́дрес स्थायी पता *м*

постри́чь काटना кāтнā *п*., हजामत करना хаджāмат карнā *п*.

постри́чься बाल काट लेना бāл кāт лэнā *п*, बाल कटवाना бāл катвāнā *п*. (*у парикмахера*)

постро́ить बनाना банāнā *п*., तामीर (निर्माण) करना тāмӣр (нирмāн) карнā *п*

постро́йка *ж*. 1. (*действие*) बनाना банāнā *м*., तामीर (निर्माण) करना тāмӣр (нирмāн) карнā *м*.; 2. (*здание*) इमारत имāрат *ж*

поступа́ть 1. (*делать*) करना карнā *п*; 2. दाखिल (भरती) होना дāкхил (бхартӣ)

х̆онā *нп*.; ~ на слу́жбу नौकरी से लग-ना *нп*.

поступи́ть *см*. поступа́ть.

посту́п||ок *м*. व्यवहार вйавах̆āр *м*., कर्म карма *м*.; ~**ки** (*поведение*) काम *м*. *мн*.

посу́да *ж*. बरतन бартан *м*. *мн*.

посыла́ть भेजना бхэджнā *п*.; ~ **письмо́** खत भेजना *п*.; ~ **приве́т** सलाम (प्रणाम) कहना *п*.

посы́лк||а *ж*. 1. (*действие*) भेजना бхэджнā *м*.; 2. पार्सल пāрсал *м*.; **отпра́вить** ~**у** पार्सल भेजना *п*.; **получи́ть** ~**у** पार्सल मिलना *нп*

посы́льный *м* चपरासी чапрāсӣ *м*., अरदली ардалӣ *м*.

пот *м*. पसीना пасӣнā *м*., स्वेद свэд *м*.

поте́ря *ж*. नाश нāш *м*.; नुक़सान нуксāн *м* , क्षति кшати *ж*. (*урон*); ~ **вре́мени** वक़्त (समय) खोना *м*., कालक्षेप *м*.

потеря́ть खोना кхонā *п*., गँवाना гāвā-нā *п*.

потоло́к *м*. छत чхат *ж*.

потóм बाद бāд, बाद को (में) бāд ко (мэ̃); फिर пхир (*затем*); ~ **мы пойдём в теáтр** फिर हम थियेटर को जायेंगे.

потомý इस वजह (कारण) ис ваджах̆ (кāран), इस लिये ис лийэ; ~ **что** क्योंकि, इस लिये कि

потребúтель *м.* [उप]भोक्ता [упа]бхоктā *м.*; गाहक гāх̆ак *м.* (*покупатель*).

потреблéни||е *с.* उपभोग упабхог *м.*, खपत кхапат *ж*, **товáры ширóкого** ~**я** आम खपत (उपभोग)की चीजें *ж. мн.*

потрéбность *ж.* जरूरत зарӯрат *ж*, आवश्यकता āвашйактā *ж*

похóдка *ж* चाल чāл *ж.*, चलने का ढंग чалнэ кā дханг *м*

пóхороны *мн* अंत्यकर्म антйакарма *м.*; दफ़न дафан *м.* (*погребение*).

поцеловáть चूमना чӯмнā *п.*, चुंबन लेना чумбан лэнā *п.*

поцелýй *м.* चुम्मा чуммā *м.*, बोसा босā *м.*, चुंबन чумбан *м.*

пóчва *ж.* मिट्टी миттӣ *ж.*, जमीन замӣн *ж.*

почём: ~ **яблоки?** सेबों की क़ीमत क्या है?
сэбо̃ кӣ кӣмат кйā х̃э?

почему́ किस लिये кис лийэ, क्यों кйо̃; ~ **вы ничего́ не ку́шаете?** आप क्यों कुछ नहीं खाते हैं?, ~ **вы не́ были на конце́рте?** आप क्यों कंसर्ट में नहीं आये?

по́черк *м* लिखावट ликхāват *ж*, ख़त кхат *м*

почёт *м* आदर āдар *м*, सम्मान саммāн *м*; **круг** ~**а** सम्मानसूचक चक्कर *м*.; **пьедеста́л** ~**а** विजेता-मंच *м*.

почётный सम्मानित саммāнит, माननीय мāннӣйа; ~ **член** सम्मानित सदस्य *м*

почини́ть मरम्मत करना марамма**т** карнā *п*. (की *что-л*.), दुरुस्ती करना дурустӣ карнā *п*.; **мне на́до** ~ **ту́фли (зо́нтик)** मुझे जूते (छतरी) की मरम्मत करवानी है.

почи́нк||а *ж*. मरम्मत марамма**т** *ж*., दुरुस्ती дурустӣ *ж*.; ~ **о́буви** जूते की मरम्मत *ж*; **отда́ть в** ~**у** मरम्मत के लिये देना *п*.

по́чки I *мн*. *анат*. गुरदा гурдā *м*

по́чки II *мн*. *бот*. कलियाँ калийа̃ *ж*. *мн*

по́чт||а *ж.* डाक д̣а̄к *ж.*; डाकघर д̣а̄кгхар *м.* (*помещение*); **возду́шная** ~ हवाई डाक *ж.*; **по** ~**е** डाक से

почтальо́н *м* डाकिया д̣а̄кийа̄ *м.*, डाकवाला д̣а̄квāла̄ *м.*

почта́мт *м* डाकघर д̣а̄кгхар *м.*, डाकखाना д̣а̄ккха̄на̄ *м.*; **гла́вный** ~ मुख्य डाकघर *м.*

почти́ लगभग лагбхаг, करीबन к̇арӣбан, प्राय: пра̄йах̆; **я** ~ **гото́в** मैं क़रीबन तैयार हूँ.

почти́ть इज़्ज़त (श्रद्धा, पूजा) करना иззат (шрад̣дха̄, пӯджа̄) карна̄ *п.*; ~ **па́мять встава́нием** स्मरणार्थ खड़े होना *нп.*

по́шлин||а *ж.* चुंगी чунгӣ *ж.*, महसूल мах̆сӯл *м.*, **облага́ть** ~**ой** चुंगी लगाना *п.*; **уплати́ть** ~**у** चुंगी अदा करना *п.*

по́шлый बाज़ारू ба̄за̄рӯ

поэ́зия *ж.* कविता кавита̄ *ж.*, शायरी ша̄йарӣ *ж.*

поэ́ма *ж.* काव्य ка̄вйа *м*, कविता кавита̄ *ж.*

поэ́т *м.* कवि кави *м*, शायर ша̄йар *м.*

поэ́тому इस लिये (कारण) ис лийэ (кāран), अतः атах̆; ~ я и пришёл इस लिये मैं आया हूँ; я до́лжен побыва́ть ещё в музе́е, ~ спешу́ मुझे अजायबघर जाना है इस लिये मैं जल्दी में हूँ.

появи́ться *см* появля́ться.

появля́ться निकलना никалнā *нп.*, जाहिर (प्रकट) होना зāхир (пракаг) хонā *нп.*

по́яс *м.* कमरबंद камарбанд *м.*, पेटी пэти *ж.*; спаса́тельный ~ बचाव-पेटी *ж.*

поясне́ние *с* स्पष्ट करना спашта карнā *м.*, स्पष्टीकरण спаштӣкаран *м.*

поясни́ть *см.* поясня́ть.

поясня́ть समझाना самджхāнā *п.*, स्पष्ट करना спашта карнā *п.*

пра́вда *ж.* सचाई сачāӣ *ж.*, सत्य сатйа *м.*; не ~ ли? ठीक है न?: э́то ~? यह सच (सच्ची बात) है?

правди́вый सच्चा саччā, ईमानदार ӣмāндāр.

пра́вил||о *с* दस्तूर дастур *м.*, नियम нийам *м.*; ~а у́личного движе́ния यातायात

के नियम *м. мн.*; ~а **внýтреннего распорядка** व्यवहार के नियम *м. мн.*

прáвильный 1 ठीक ṫхӣк, दुरुस्त дуруст, सच्चा саччā (*истинный*); 2. (*регулярный*) नियमित нийамит.

правúтельственный सरकारी саркāрӣ.

правúтельство *с.* सरकार саркāр *ж.*

правлéни||е *с.* हुकूमत х̆укӯмат *ж*, राज рāдж *м.*, शासन шāсан *м.*; **óрган ~я** शासन-यंत्र *м.*

прáво *с.* हक़ х̆ак *м.*, अधिकार адхикāр *м.*; **~ гóлоса** राय (वोट) देने का हक़ (अधिकार) *м*, मताधिकार *м.*; **всеóбщее избирáтельное ~** सार्वजनिक मताधिकार *м.*

правосýдие *с.* इन्साफ़ инсāф *м.*, न्याय нйāй *м*

прáв||ый I दाहिना дāх̆инā, दायाँ дāйā̃; **с ~ой стороны́** दाहिनी तरफ़ (ओर) से.

прáвый II (*справедливый*) सच्चा саччā.

Прáга प्राग прāг.

прáздник *м.* त्योहार тйох̆āр *м.*, उत्सव утсав *м.*

пра́зднование *с.* [उत्सव] मनाना [утсав] манāнā *м.*

пра́здновать मनाना манāнā *п.*

пра́ктика *ж.* अमल амал *м.*, व्यवहार вйава-х̌āр *м.*

пра́чечная *ж.* लौंड्री лаўдри *ж.*, धोबीखाना дхобӣкхāнā *м*

пра́чка *ж.* धोबिन дхобин *ж.*, धोबी дхобӣ *м.* (*мужчина*).

пребыва́ние *с.* रहना рах̌нā *м.*, होना х̌онā *м*

превзойти́ *см.* превосходи́ть.

превосходи́ть आगे बढ़ना āгэ бархнā *нп.*, बेहतर होना бэх̌тар х̌онā *нп.*

превосхо́дн||ый बढ़िया бархийā, उत्तम уттам, श्रेष्ठ шрэшт̇ха, **я в ~ом настрое́нии** मैं मूड (मजे) में हूँ; **~ обе́д** बढ़िया खाना *м.*

предвари́тельн||ый प्रारंभिक прāрамбхик, प्राथमिक прāтхамик; **по ~ым подсчётам** प्रारंभिक गिनती के अनुसार.

предисло́вие *с.* (*к книге*) भूमिका бхӯмикā *ж.*

предлага́ть देना дэна̄ *п.*, पेश (उपस्थित) करना пэш (упастхит) карна̄ *п*

предло́г *м.* (*повод*) बहाना баха̄на̄ *м.*, उपलक्ष्य упалакшйа *м.*, **под ~ом** के बहाने.

предложе́ние *с* 1. तजवीज़ таджвӣз *ж.*, प्रस्ताव праста̄о *м.*; **приня́ть ~** प्रसाव पास करना *п.*; 2. *эк* पूर्ति пӯрти *ж.*

предложи́ть *см* предлага́ть

предме́т *м* 1. चीज़ чӣз *ж.*, वस्तु васту *ж.*; 2. (*в преподавании*) मज़मून мазмӯн *м*, विषय вишай *м.*

предназнача́ть [पहले से] मुकर्रर (नियत) करना [пахлэ сэ] мукаррар (нийат) карна̄ *п.*; **э́то помеще́ние предназна́чено для ..** यह मकान ...के लिये है.

предназна́чить *см* предназнача́ть

предоста́вить *см.* предоставля́ть.

предоставля́ть देना дэна̄ *п.*, प्रदान करना прада̄н карна̄ *п*

предполага́||ть 1. अटकल (कयास) लगाना (करना) аткал (кайа̄с) лага̄на̄ (карна̄) *п.*, अंदाज़ा लगाना анда̄за̄ лага̄на̄ *п.*; я

~ю, что .. मेरा अनुमान है कि..; 2. इरादा (संकल्प) करना (रखना) ирāдā (санкалпа) карнā (ракхнā) *п*.; **когда вы ~ете уе́хать?** आप कब जाना चाहते हैं?

предположи́ть *см*. предполага́ть 1.

предпоче́сть *см* предпочита́ть.

предпочита́||ть तरजीह (प्रधानता) देना тарджӣх (прадхāнтā) дэнā *п*, ज़्यादा (अधिक) पसंद करना зйāдā (адхик) пасанд карнā *п*; **я ~ю я́блоки** मुझे सेब ज़्यादा पसंद आते हैं; **я предпочёл бы пойти́ в теа́тр** मैं थियेटर जाना ज़्यादा पसंद करूँगा.

предпринима́ть शुरू (आरंभ) करना шурӯ (āрамбх) карнā *п*.

предприня́ть *см*. предпринима́ть.

предприя́тие *с* कारखाना кāркхāнā *м*. (*промышленное*); व्यापार вйāпāр *м*. (*коммерческое*), काम кāм *м*. (*дело*).

председа́тель *м*. सभापति сабхāпати *м*. (*собрания*); प्रधान прадхāн *м* (*правления*)

представи́тель *м.* नुमायंदा нумāйандā *м.*, प्रतिनिधि пратинидхи *м*

представи́тельство *с* नुमायदगी нумāйан-дагӣ *ж.*, प्रतिनिधित्व пратинидхитва *м.*

предста́виться *см.* представля́ться

представле́ние *с.* 1. परिचय паричай *м.*; विचार вичāр *м.* (*понятие*); **име́ть ~** कल्पना होना *нп* , 2. *театр.* तमाशा та-мāшā *м* , अभिनय абхинай *м.*; नाटक нā-ṫак *м* (*пьеса*)

представля́ть 1.मिलाना милāнā *п.*, परिचय कराना паричай карāнā *п* ; **разреши́те предста́вить вам моего́ дру́га** मेरे दोस्त से मिलिये, आप से मेरा दोस्त का परिचय कराने की आज्ञा दीजिये; **предста́вьте, по-жа́луйста, меня́** मेरा परिचय करायें; 2. (*чьи-л. интересы*) प्रतिनिधित्व करना пратинидхитва карнā *п*.

представля́ться अपना परिचय देना (करा-ना) апнā паричай дэнā (карāнā) *п.*; **разреши́те предста́виться** क्या मैं अपना परिचय करा सकता हूँ?

предсто||я́ть: мне ~йт встре́титься с ним मुझे उस से मिलना है муджхэ ус сэ милнā хэ̆.

предупреди́ть *см* предупрежда́ть.

предупрежда́ть (*предостерегать*) सजग (सचेत) करना саджаг (сачэт) карнā *п.*, चेतावनी देना чэтāони дэнā *п.*

предупрежде́ние *с* (*предостережение*) चेतावनी чэтāони *ж.*; **сде́лать ~** चेतावनी देना *п.*

предъяви́ть *см* предъявля́ть

предъяв||ля́ть दिखाना дикхāнā *п.*, पेश (उपस्थित) करना пэш (упастхит) карнā *п*; **~йте биле́ты!** टिकट दिखाइये!

пре́жде पहले пахлэ; **~ на́до побыва́ть в кино́** पहले सिनेमा देखने चलें; **~ всего́** पहले-पहल, सब से पहले.

президе́нт *м.* राष्ट्रपति рāштрапати *м.*; प्रधान прадхāн *м.* (*председатель общества*).

прези́диум *м.* प्रीसिडियम присидийам *м.*, अध्यक्ष-मंडली адхйакша-мандли *ж*;

सभापतिमंडल сабха̄патимандал *м* (*собрания*)

преиму́ществ||о *с.* सुविधा сувидха̄ *ж.*, सहूलियत сахӯлийат *ж.*, **доби́ться** ~**а** श्रेष्ठता पाना *п.*; **име́ть** ~ श्रेष्ठता होना (रहना) *нп.*

прекра́сный ख़ूबसूरत кхӯбсӯрат, सुंदर сундар (*красивый*); सब से बढ़िया саб сэ бархийа̄, उत्तम уттам (*отличный*).

прекрати́ть *см.* прекраща́ть.

прекраща́ть छोड़ना чхорна̄ *п.*

премирова́ть इनाम (पुरस्कार) देना ина̄м (пураска̄р) дэна̄ *п.*

пре́ми||я *ж.* इनाम ина̄м *м.*, पुरस्कार пураска̄р *м.*; **получи́ть** ~**ю** पुरस्कार पाना *п.*

премье́ра *ж.* पहला प्रदर्शन пахла̄ прадаршан *м*

пре́ния *мн.* बहस-मुबाहिसा бахас-муба̄хиса̄ *м*, वाद-विवाद ва̄д-вива̄д *м.*

преоблада́ть प्राधान्य (प्रबल) होना пра̄дха̄нйа (прабал) хона̄ *нп.*

преподава́ние *с* पढ़ाई пархāӣ *ж*., शिक्षण шикшан *м*.

преподава́тель *м*. उस्ताद устāд *м*., शिक्षक шикшак *м*.

препода||ва́ть पढ़ाना пархāнā *п*., तालीम (शिक्षण) देना тāлӣм (шикшан) дэнā *п*.; **где вы ~ёте?** आप कहाँ पढ़ाते हैं?; **я ~ю матема́тику** मैं गणित पढ़ाता हूँ.

препя́тствие *с*. आड āр *ж*, रुकावट рукāваṭ *ж*., बाधा бāдхā *ж*.; **брать ~** लाँघना *п*

прерва́ть *см*. прерыва́ть.

прерыва́ть तोड़ना торнā *п*; बात काटना бāт кāṭнā *п*, टोकना ṭокнā *п*. (*в разговоре*).

пре́сса *ж*. समाचार-पत्र самāчāр-патра *м*. *мн*, प्रेस прэс *м*.

пресс-конфере́нция *ж*. प्रेस-कांफ्रेंस прэс-кāнфрэнс *ж*., पत्रकार-सम्मेलन патракāр-саммэлан *м*.

пресс-папье́ *с*. सोख्ता сокхтā *м*., स्याहीसोख сйāхӣсокх *м*.

нп.; по́езд ~ет в час रेलगाड़ी एक बजे पहुँचती है.

прибы́тие *с.* पहुँचना пахӯчнā *м.*, आमद āмад *ж.*

прибы́ть *см.* прибыва́ть.

привезти́ *см* привози́ть

привести́ *см.* приводи́ть.

приве́т *м.* नमस्ते намастэ *м*, अभिवादन абхивāдан *м*, सलाम салāм *м*; **переда́йте** ~ उस से नमस्ते (सलाम) कहिये.

приве́тливый मिलनसार милансāр; शिष्ट шишṫа (*любезный*).

приве́тствие *с* नमस्ते намастэ *м*, अभिवादन абхивāдан *м*, सलाम салāм *м.*; स्वागत-भाषण свāгат-бхāшан *м.* (*речь*).

приве́тствовать स्वागत (अभिवादन) करना свāгат (абхивāдан) карнā *п.*

при́вкус *м.* कोई और ही स्वाद кой аур х̆и свāд *м*; **име́ть** ~ दूसरा स्वाद आना (होना) *нп.*

привлека́ть खींचना кхӣчнā *п.*, आकर्षित (आकृष्ट) करना āкаршит (āкришṫа) карнā

п.; ~ внимáние ध्यान आकर्षित करना *п*.; ~ к учáстию शामिल करना *п*.

привлéчь *см*. привлекáть.

приводи́ть 1. ले आना лэ āнā *нп*., लाना лāнā *п*; 2. (*цитаты и т. п*) हवाला देना хавāлā дэнā *п*., उद्धृत करना уддхрит карнā *п*.; 3.: ~ **в поря́док** सजाना саджāнā *п*., सँवारना сāвāрна *п*., ठीक करना тхӣк карнā *п*.

привози́ть ले आना лэ āнā *нп*., लाना лāнā *п*.

привыкáть आदत (अभ्यास) पड़ना āдат (абхйāс) парнā *нп*, आदी हो जाना āдӣ хо джāнā *нп*.

привы́кнуть *см* привыкáть.

пригласи́ть *см* приглашáть

приглашáть बुलाना булāнā *п*, निमन्त्रित करना нимантрит карнā *п*; **разреши́те пригласи́ть вас** आप को आमंत्रित करने की इजाज़त दीजिये.

приглашéни||е *с*. बुलाव булāо *м*., निमंत्रण нимантран *м*; **по ~ю** निमंत्रण पर (के

кого-л.); я **получи́л** ~ मुझे निमत्रण पत्र मिला है·

пригоди́ться काम आना ка̄м а̄на̄ *нп.*, लगना лагна̄ *нп.*

при́город *м.* उपबस्ती упабасти̅ *ж.*, उपनगर упанагар *м.*

пригото́вить(ся) *см.* приготовля́ть(ся)

приготовле́ние *с.* तैयारी таййа̄ри̅ *ж.*

приготовля́ть तैयार करना таййа̄р карна̄ *п.*; पकाना пака̄на̄ *п* (*обед*).

приготовля́ться तैयारी करना таййа̄ри̅ карна̄ *п.*; **пригото́виться!** तैयार हो जाओ!

приду́мать *см.* приду́мывать.

приду́мывать सोच निकालना соч ника̄лна̄ *п.*, ढूँढ निकालना д̣хӯ̃д̣х ника̄лна̄ *п.*

прие́зд *м.* आ पहुँचना а̄ пахӯ̃чна̄ *м.*, आमद а̄мад *ж.*, आगमन а̄гаман *м.*; **с ~ом!** स्वागतम!

приезжа́ть आना а̄на̄ *нп.*, आ पहुँचना а̄ пахӯ̃чна̄ *нп*; **когда́ вы прие́хали?** आप कब आये है?

приезжа́ющ||ий *м.* आनेवाला а̄нэва̄ла̄ *м.*,

आगंतुक āгантук *м*.; **гости́ница для** ~их आगंतुकों का होटल *м*.

приём *м* 1. भोज бходж *м*., दावत дāват *ж*.; **устра́ивать** ~ भोज आयोजित करना *п* , 2. (*способ*) ढंग дханг *м*., रीति рӣти *ж* , प्रणाली пранāлӣ *ж*

приёмная *ж* इंतिजार का कमरा интизāр кā камрā *м* , वेटिंग-रूम вэтинг-рӯм *м*.

приёмник *м* रेडियो-सेट рэдийо-сэт *м* , रेडियो-यंत्र рэдийо-йантра *м*.

приёмн||ый 1. पालित пāлит, पालक пāлак, ~ **оте́ц** पालक बाप (पिता) *м* ; ~ **сын** दत्तक *м*.; 2.: **~ые часы́** मुलाक़ात (मिलने) का समय мулāкāт (милнэ) кā самай *м*.

прие́хать *см*. приезжа́ть

приз *м*. इनाम инāм *м* , पुरस्कार пураскāр *м* ; **получа́ть пе́рвый (второ́й, тре́тий)** ~ पहला (दूसरा, तीसरा) इनाम (पुरस्कार) हासिल (प्राप्त) करना *п*

приземли́ться *см*. приземля́ться.

приземля́ться उतरना утарнā *нп*

признава́ть पहचानना паҳчāннā *п*.; मा-

नना мāннā *n*., स्वीकार करना свӣкāр карнā *n* (*соглашаться*), ~ себя́ побеждённым अपनी हार मानना (स्वीकार करना) *n*

признава́ться क़बूलना кабӯлнā *n*., स्वीकार करना свӣкāр карнā *n*.

призна́ние *с*. स्वीकार свӣкāр *м*., तसलीम таслӣм *ж*., स्वीकृति свӣкрити *ж*.; **получа́ть** ~ प्रसिद्धि (शोहरत) मिलना *нп*.

призна́ться *см* признава́ться.

призов||о́й: ~о́е ме́сто इनाम की जगह инāм кӣ джагаx̆ *ж*.

призы́в *м*. बुलावा булāвā *м*, अपील апӣл *ж*

прийти́ *см* приходи́ть.

прика́лывать [पिन से] लगाना [пин сэ] лагāнā *n*.

прикладн||о́й: ~о́е иску́сство प्रायोगिक (व्यावहारिक) कला прāйогик (вӣāвах̆āрик) калā *ж*.

приколо́ть *см*. прика́лывать.

прикрепи́ть *см*. прикрепля́ть

прикреплять लगाना лагāнā *n.*, बाँधना бā̃дхнā *n.*

прилавок *м* [दुकान की] मेज़ [дукāн кӣ] мэз *ж.*

прилив *м.* **1.** ज्वार джвāр *ж* , **~ и отлив** घटाव-बढ़ाव *м.*, ज्वार-भाटा *м* , **2.: ~ крови** रक्त-संग्रह ракта-санграх̆ *м*

приличи||е *с.* शिष्टता шиштатā *ж.*, सभ्यता сабхйатā *ж.*; **правила ~я** शिष्टाचार के नियम *м. мн.*

прима-балерина *ж* श्रेष्ठ नर्तकी шрэштха нартакӣ *ж.*

применение *с.* इस्तेमाल истэмāл *м.*, व्यवहार вйавах̆āр *м* , उपयोग упайог *м*

применить *см* применять

применять इस्तेमाल (व्यवहार) करना истэмāл (вйавах̆āр) карнā *n.*, लागू करना лāгӯ карнā *n*

пример *м.* मिसाल мисāл *ж.*, उदाहरण удāх̆аран *м.*

примерить *см.* **примерять.**

примéрк||а *ж*. पहनकर देखना пахӑнкар дэкхнā *м*., ट्राई ṫрāй *ж*.; **без ~и** जाँच (ट्राई) के बिना.

примеря́ть पहनकर देखना пахӑнкар дэкхнā *п* , ट्राई करना ṫрāй карнā *п* ; **~ костю́м** कोट पहनकर देखना *п*., कोट ट्राई करना *п*.

примеча́ние *с*. नोट нoṫ *м* , टिप्पणी ṫиппанӣ *ж*

примо́чк||а *ж*. लोशन лошан *м* ; **класть ~у** लोशन लगाना *п*.

принадлежа́ть होना хӑнā *нп* , हक़ (अधिकार) में होना хӑк (адхикāр) мэ̄ хонā *нп*. (*быть в распоряжении кого-л*.; के *кому-либо*); स्वत्त्व में होना сваттва мэ̄ хӑнā *нп*. (*быть в собственности кого-л*.; के *кому-л*.)

принести́ *см* приноси́ть.

принима́||ть 1. मिलना милнā *нп*. (से *кого-л*), मुलाक़ात (भेंट) करना мулāкāт (бхэ̄т) карнā *п*.; **когда́ он ~ет?** उन से कब मुलाक़ात हो सकती है ? ; **раду́шно ~**

खुले दिल से मिलना *нп*; 2.: ~ **ва́нну** गुस्ल (स्नान) करना гусл (снāн) карнā *п*.; ~ **лека́рство** दवा खाना (पीना) давā кхāнā (пӣнā) *п*; ~ **зака́з** आर्डर लेना āрḍар лэнā *п*.; **приме́те зака́з** आर्डर लीजिये āрḍар лӣджийэ.

приноси́ть ले आना лэ āнā *нп*., लाना лāнā *п*., पहुँचाना пахӯчāнā *п*

при́нцип *м*. उसूल усӯл *м*., सिद्धांत сиддхāнт *м*.

принципиа́льный सैद्धांतिक сайддхāнтик.

приня́ть *см*. принима́ть

приобрести́ *см*. приобрета́ть.

приобрета́ть हासिल (प्राप्त) करना х̌āсил (прāпта) карнā *п*., पाना пāнā *п*; खरीदना к̌харӣднā *п*. (*покупать*).

припе́в *м*. [गीत का] दोहराव [гӣт кā] дох̌рāо *м*.

припра́ва *ж*. मसाला масāлā *м*.; चटनी чатнӣ *ж* (*соус*).

приро́д||а *ж*. प्रकृति пракрити *ж*.; **от ~ы** जन्म से.

прирóст *м.* बढ़ती бархти *ж.*, वृद्धि вриддхи *ж*; ~ **населéния** जनसंख्या की वृद्धि *ж.*

прислáть *см* присылáть

прислони́ть(ся) *см.* прислоня́ть(ся)

прислоня́ть टेक (तकिया) लगाना тэк (такийā) лагāнā *п.*, सहारा देना сах̆āрā дэнā *п.*

прислоня́ться टेकना тэкнā *п.*, सहारा लेना сах̆āрā лэнā *п*

присоедини́ть(ся) *см.* присоединя́ть(ся).

присоединя́ть मिलाना милāнā *п.*, जोड़ना джоṙнā *п.*; शामिल करना шāмил карнā *п.* (*включать*)

присоединя́ться मिलना милнā *нп.*, जा मिलना джā милнā *нп.*; शामिल होना шāмил х̆онā *нп* (*включаться*)

приставáть 1. (*прилипать*) चिपकना чипакнā *нп*, लिपटना липатнā *нп.*; **2.** (*надоедать*) तंग करना танг карнā *п.*

при́стань *ж.* [जहाज-]घाट [джах̆āз-]гхāт̇ *м*, जेटी джэт̇ӣ *ж*

пристáть *см.* приставáть

пристра́стный जानिबदार джāнибдāр; पक्षपातपूर्ण пакшапāтпӯрна (*о мнении*).

при́ступ *м.* हमला х̌амлā *м*, धावा дхāвā *м.*, आक्रमण āкраман *м*; ~ **бо́ли** आवेश *м.*, आवेग *м.*

приступа́ть शुरू (आरभ) करना шурӯ (āрамбх) карнā *п.*

приступи́ть *см* приступа́ть

присуди́ть *см* присужда́ть

присужда́ть देना дэнā *п.*; ~ **пе́рвую пре́мию** पहला पुरस्कार प्रदान करना *п.*

прису́тстви||е *с.* हाजिरी х̌āзирӣ *ж.*, उपस्थिति упастхити *ж*; **в** ~**и** ... ...की हाजिरी (उपस्थिति) में.

прису́тствова||ть हाजिर (उपस्थित) होना х̌āзир (упастхит) х̌онā *нп.*, **на приёме** ~**ло** ... भोज के समय ...हुए.

присыла́ть भेजना бхэджнā *п.*; **я пришлю́ вам письмо́** मै आप को ख़त भेज दूँगा; **пришли́те мне на дом** मेरे घर भेज दीजिये.

прито́к *м* 1. (*реки*) शाखा[-नदी] шāкхā

[-нади] *ж.*, सहायक नदी сах̆айак нади *ж.*; 2. (*наплыв*) बड़ी तादाद (संख्या) में आ जाना бари тāдāд (санкхйā) мэ̄ ā джāнā *м*

приходи́ть आना āнā *нп* , पहुँचना пах̆ӯчнā *нп.*, आगमन होना āгаман х̆онā *нп* ; ~ **домо́й** घर आना *нп.*; ~ **пе́рвым** पहला आना (पहुँचना) *нп* ; ◇ ~ **к соглаше́нию** समझौते पर पहुँचना *нп*

причеса́ть(ся) *см* причёсывать(ся)

причёск||а *ж* बाल सँवारने का ढग бāл сāвāрнэ кā д̣ханг *м.*; **сде́лать ~у** बाल सँवारना *п.*

причёсывать कघी करना кангхӣ карнā *п.*

причёсываться बाल सँवारना бāл сāвāрнā *п.*, [अपने बालों में] कंघी करना [апнэ бāлō мэ̄] кангхӣ карнā *п*

причи́н||а *ж.* वजह ваджах̆ *ж.*, कारण кāран *м.*; **по ~е** के कारण, की वजह से.

пришива́ть सीना сӣнā *п.*, सी देना сӣ дэнā *п*

приши́ть *см* пришива́ть

прия́тно ख़ुशी की बात है кхушӣ кӣ бāт хэ; **о́чень ~** बड़ी ख़ुशी की बात है.

прия́тный ख़ुशगवार кхушгавāр, सुहावना сухāонā.

про के बारे में кэ бāрэ мэ̄, के संबंध में кэ самбандх мэ̄; **я ~ э́то ничего́ не слы́шал** इस के बारे में मैं ने कुछ नहीं सुना; **вы слы́шали ~ э́то?** आप ने इस के बारे में सुना है?

про́б||а *ж.* नमूना намӯнā *м.* (*образчик*); कैरट кайрат *м.* (*напр. золота*); **зо́лото 96-й ~ы** ९६ कैरट का सोना *м.*

пробе́г *м. спорт.* दौड़ даур *ж*

пробега́ть दौड़ना даурнā *нп.*; **он пробежа́л 100 ме́тров за...** १०० मिटर का फ़ासला उस ने ... में तै किया.

пробежа́ть *см* **пробега́ть.**

проби́ть (*о часах*) बजना баджнā *нп*

про́бк||а *ж.* डाट дāт *ж* , **затыка́ть ~ой** डाट कसना (लगाना, बंद करना) *п.*

пробле́ма *ж.* मसला маслā *м* , समस्या самасйā *ж.*

пробовать चखना чакхна̄ *п.*; कोशिश करना кошиш карна̄ *п.* (*пытаться*).

пробор *м.* माँग ма̄̃г *ж.*; **прямой** ~ सीधी माँग *ж.*; **косой** ~ टेढी माँग *ж.*

пробочник *м.* पेचकश пэчкаш *м*

пробыть रहना рахна̄ *нп.*, ठहरना тхахарна̄ *нп.*, रह (ठहर) जाना рах (тхахар) джа̄на̄ *нп*; **я там пробыл несколько дней** वहाँ मै कई दिन रहा; ~ **несколько дней в...** ... में कई दिन रहना *нп.*

провансаль: капуста ~ गोभी का अचार гобхӣ ка̄ ача̄р *м.*; **соус** ~ मेयोनेज мэйонэз *м.*

провансклий: ~ое масло जैतून का तेल зайтӯн ка̄ тэл *м.*

проверить *см* проверять.

проверка *ж.* जाँच джа̄̃ч *ж*; निरीक्षण нирӣкшан *м.* (*контроль*), ~ **паспортов** पास्पोर्ट-निरीक्षण *м*

проверять जाँच करना джа̄ч карна̄ *п*; निरीक्षण करना нирӣкшан карна̄ *п.* (*контролировать*)

провести́ *см.* проводи́ть 1.

прове́тривать हवा [आने] देना х̆ава̄ [а̄нэ] дэна̄ *п.* (*комнату*); हवा में रखना х̆ава̄ мэ̄ ракхна̄ *п* (*одежду*)

прове́трить *см.* прове́тривать

проводи́ть I 1. (*время*) बिताना бита̄на̄ *п.*, काटना ка̄тна̄ *п.*; 2. (*осуществлять*) अमल करना амал карна̄ *п.*, संचालित करना санча̄лит карна̄ *п.*

проводи́ть II *см* провожа́ть.

проводни́к *м.* राहनुमा ра̄х̆нума̄ *м.*, अगुआ агуа̄ *м* (*в горах и т п.*); गार्ड га̄рд *м.*, कंडक्टर кандактар *м* (*в поезде*).

провожа́ть पहुँचाना пах̆ӯча̄на̄ *п.*, पहुँचा देना пах̆ӯча̄ дэна̄ *п.*; छोड़ आना чхор а̄на̄ *нп* (*домой*); **разреши́те проводи́ть вас** आप को पहुँचाने की इजाजत दीजिये; **~ на по́езд** रेलगाड़ी पर पहुँचाना *п.*; **~ домо́й** घर पर छोड़ आना *нп.*; **проводи́те меня́** मुझे छोड़ आयें.

провожа́ющий *м.* पहुँचानेवाला пах̆ӯча̄нэва̄ла̄ *м.*

провóз *м* ले जाना лэ джāнā *м.*; पहुँचाना пахӯчāнā *м* (*доставка*).

провозгласи́ть *см.* провозглаша́ть

провозглаша́ть एलान करना элāн карнā *п* , घोषणा करना гхошнā карнā *п* , ~ **лóзунг** नारा लगाना (बुलद करना) *п*

провока́ция *ж.* उकसाव уксāо *м.*, उत्तेजना уттэджнā *ж.*

прогнóз *м* : ~ **погóды** मौसिम की भविष्यवाणी маусим кӣ бхавишйавāнӣ *ж.*

проголода́||ться भूख लगना бхӯкх лагнā *нп.*, भूखा हो जाना бхӯкхā хо джāнā *нп.*, **я** ~**лся** मुझे भूख लगी.

програ́мм||а *ж* कार्यक्रम кāрйакрам *м.*; योजना йоджнā *ж.* (*план*); ~ **концéрта** कंसर्ट का प्रोग्राम *м.*; ~ **спорти́вных состяза́ний** खेल-कूद का कार्यक्रम *м*, **да́йте мне** ~**у** मुझे प्रोग्राम दीजिये ; **у вас есть** ~**?** क्या आप के पास प्रोग्राम है?

прогрéсс *м.* तरक्क़ी тараккӣ *ж.*, उन्नति уннати *ж.*

прогрессивный प्रगतिशील прагатишӣл, तरक़्क़ीयाफ़्ता тараккийафта.

прогу́лка *ж.* सैर сайр *ж.*

продава́ть बेचना бэчнā *п.*, फरोख़्त करना фарокхт карнā *п.*, विक्रय करना викрай карнā *п.*

продаве́ц *м* बेचनेवाला бэчнэвāлā *м*, विक्रेता викрэтā *м*

прода́жа *ж* बिक्री бикрӣ *ж.*, फ़रोख़्त фарокхт *ж.*

прода́ть *см.* продава́ть.

продолжа́||ть आगे बढ़ाना āгэ бархāнā *п.*, जारी रखना джāрӣ ракхнā *п.*; ~**йте** आगे बढाये, जारी रखिये.

продолжа́ться जारी होना джāрӣ хонā *нп.*, होता रहना хотā рахнā *нп.*

продолже́ние *с* शेष шэш *м.*

продолжи́тельн||ый लंबा ламбā, देर तक जारी रहनेवाला дэр так джāрӣ рахнэвāлā; **на ~ое вре́мя** बड़ी देर के लिये, दीर्घकाल के लिये.

проду́кты *мн.* खाने-पीने की चीजें (वस्तु-

एँ) кхāнэ-пӣнэ кӣ чӣзэ̃ (вастуэ̃) *ж. мн.*; **молóчные** ~ दूध की चीजें *ж. мн.*

продýкция *ж.* पैदावार пайдāвāр *ж*, उत्पादन утпāдан *м.*

проéзд *м.* 1. गुज़रना гузарнā *м*; **плáта за** ~ किराया *м*, भाड़ा *м.*; 2. गुजरगाह гузаргāх̆ *ж*; ~**а нет** गुज़रगाह नहीं है.

проéздом: быть ~ किसी जगह से होकर जाना кисӣ джагах̆ сэ х̆окар джāнā *нп.*

проезжáть गुजरना гузарнā *нп*, गुजर जाना гузар джāнā *нп.*

проéкт *м.* प्रोजैक्ट проджайкт *м*; खाका кхāкā *м.* (*документа*); योजना йоджнā *ж* (*план*), ~ **резолюции** प्रस्ताव का मसविदा *м.*

проéхать *см.* проезжáть

прожéктор *м* खोज-दीप кходж-дӣп *м.*, सर्चलाइट сарчлāит *ж.*

прóза *ж.* गद्य гадйа *м.*

прозевáть (*пропустить*) छोड़ना чхорнā *п.*, चूकना чӯкнā *нп.*

проигрáть *см* проѝгрывать.

пройгрывать हारना ха̄рна̄ *нп* ; **команда проиграла со счётом.** ... से टीम की हार हुई.

проигрыш *м* हार ха̄р *ж.*, मात ма̄т *ж.*

произведение *с* कृति крити *ж* , रचना рачна̄ *ж* (*литературное*); ~ **искусства** कलाकृति *ж*

произвести *см.* производить.

производительность *ж* उत्पादन утпа̄дан *м* , उत्पादन-क्षमता утпа̄дан-кшамта̄ *ж.*, ~ **труда** श्रम की उत्पादन-क्षमता *ж.*

производить करना карна̄ *п.*, बनाना бана̄на̄ *п.*; ~ **впечатление** असर (प्रभाव) डालना *п.*

производств||о *с.* उपज упадж *ж.*, पैदावार пайда̄ва̄р *ж.*, उत्पादन утпа̄дан *м* ; **способ** ~**а** उत्पादन-विधि *ж.*

произнести *см.* произносить

произносить 1. (*выговаривать*) उच्चारण करना учча̄ран карна̄ *п.*, **2.** (*высказывать*) बोलना болна̄ *нп.*, कहना кахна̄ *п.*; ~ **речь** तक़रीर (भाषण) करना *п.*

произноше́ние *с.* उच्चारण уччāран *м.*; **хоро́шее (плохо́е) ~** अच्छा (बुरा) उच्चारण *м*

произойти́ *см.* происходи́ть.

происходи́ть होना х̆онā *нп.*, घटना гхат̇нā *нп.*; पड़ना пар̆нā *нп.* (*о чём-л. неприятном*); **что произошло́?** क्या हुआ?

происше́ствие *с.* घटना гхатнā *ж.*; दुर्घटना дургхат̇нā *ж.* (*несчастный случай*).

пройти́ *см* проходи́ть.

прока́т *м* किराया кирāйā *м*; **брать на ~** किराये पर लेना *п.*

прокуро́р *м* पब्लिक प्रोसेक्यूटर паблик просэкйӯт̇ар *м.*

пролетариа́т *м.* सर्वहारा [वर्ग] сарвах̆āрā [варга] *м.*

пролета́рский सर्वहारा [वर्ग] का сарвахāрā [варга] кā.

проли́в *м.* जलग्रीवा джалгрӣвā *ж.*, समुद्रसंधि самудрасандхи *ж.*

пролива́ть बहाना бах̆āнā *п.*, छलकाना чхалкāнā *п.*

пролить *см.* проливать.

промежуток *м.* 1. (*времени*) बीच бӣч *м.*, अरसा арса̄ *м*; 2. (*пространство*) [मध्यस्थ] दूरी [мадхйастха] дӯрӣ *ж.*, अंतर антар *м.*, फ़ासला фа̄сла̄ *м.*

промокать भीगना бхӣгна̄ *нп*, तर हो जाना тар х̆о джа̄на̄ *нп*

промокнуть *см.* промокать.

промочи||ть तर करना тар карна̄ *п.*, भिगोना бхигона̄ *п*, я ~л ноги मेरे जूते भीग गये.

промтовары *мн.* औद्योगिक माल аудйогик ма̄л *м.*

промышленность *ж.* उद्योग удйог *м.*, व्यवसाय вйавасāй *м.*

промышленный औद्योगिक аудйогик, व्यावसायिक вйа̄васа̄йик; ~ **район (центр)** उद्योग-प्रधान क्षेत्र (केंद्र) *м.*

пропаганда *ж.* प्रचार прача̄р *м.*

пропадать खो जाना кхо джа̄на̄ *нп.*, गुमना гумна̄ *нп*; गायब (लुप्त) होना ға̄йаб (лупта) х̆она̄ *нп.* (*исчезать*).

пропа́жа *ж.* खो जाना кхо джа̄на̄ *м.*; खोई हुई चीज кхой х̌уй чӣз *ж.* (*пропавшая вещь*)

пропа́сть *см.* пропада́ть.

про́поведь *ж.* धर्मोपदेश дхармопадэш *м.*

про́пуск *м* (*документ*) परवाना парва̄на̄ *м*, पास па̄с *м.*

пропус||ка́ть 1. आने की इजाजत (अनुमति) देना а̄нэ кӣ иджа̄зат (анумати) дэна̄ *п.*; **~тите его́** उस को आने दो; 2. (*не являться*) न आना на а̄на̄ *нп.*, अनुपस्थित होना анупастхит х̌она̄ *нп.*, 3. (*упускать*) छोड़ना чхорна̄ *п.*

просвеще́ние *с.* तालीम та̄лӣм *ж.*, शिक्षा шикша̄ *ж.*

проси́ть माँगना ма̄̃гна̄ *п.*, दरख़ास्त (प्रार्थना) करना даркха̄ст (пра̄ртхана̄) карна̄ *п.*; **~ разреше́ния** अनुमति माँगना *п*; **~ извине́ния** माफ़ी (क्षमा) माँगना *п*; **прошу́ вас!** मेहरबानी करके!, कृपया!; **про́сят не кури́ть** प्रार्थना है कि सिगरेट न पिये.

просма́тривать देखना дэкхна̄ *п.*, देख डालना дэкх д̣а̄лна̄ *п.*

просмо́тр *м.*: **~ кинофи́льма** फ़िल्म देखना филм дэкхна̄ *м*

просмотре́ть *см* просма́тривать.

просну́ться *см.* просыпа́ться

про́со *с* जौ джао *м.*

проспе́кт I *м.* (*улица*) एवेन्यू эвэнйӯ *м.*, प्रोस्पैक्ट проспайкт *м.*

проспе́кт II *м* (*перечень*) विवरण-पत्र виваран-патра *м*; सूचीपत्र сӯчӣпатра *м.* (*каталог*).

прости́ть(ся) *см* проща́ть(ся).

прост||о́й सादा са̄да̄, सहज сах̌адж; मामूली ма̄мӯлӣ, साधारण са̄дха̄ран (*обыкновенный*); **~ые лю́ди всего́ ми́ра** सारे संसार के आम लोग *м. мн.*

простокв́аша *ж* दही дах̌ӣ *м*

просту́да *ж.* सर्दी сардӣ *ж.*, जुकाम зука̄м *м.*, नज़ला назла̄ *м.*

простуди́ться *см.* простужа́ться.

просту||жа́ться सर्दी होना (लगना) сардӣ

х̄онā (лагнā) нп., я ~ди́лся मुझे सर्दी हुई (लगी).

простыня́ ж. चादर чāдар ж.

просыпа́ться जागना джāгнā нп., जागृत होना джāгрит х̄онā нп , ~ **ра́но** तड़के (सवेरे) जागना п., ~ **по́здно** देर से जागना п.

про́сьба ж. माँग мāг ж , प्रार्थना прāртханā ж , **у меня́ к вам** ~ आप से मेरी प्रार्थना है; ~ **не шуме́ть** शोर-गुल मत कीजिये.

проте́ст м. विरोध виродх м., प्रतिवाद пративāд м ; **заяви́ть** ~ विरोध (प्रतिवाद) करना п.

протестова́ть विरोध (प्रतिवाद) करना виродх (пративāд) карнā п.

про́тив के सामने кэ сāмнэ; के खिलाफ़ (विरुद्ध) кэ кхилāф (вируддха) (*вопреки*)

проти́вник м. विरोधी виродхӣ м.; दुश्मन душман м. (*враг*)

проти́вный विरोधी виродхӣ (*враждебный*); कुत्सित кутсит (*неприятный*).

противополóжный सामने का сāмнэ кā; उल्टा ултā (*обратный*).

противорéчить खिलाफ़ (विरुद्ध) होना кхилāф (вируддха) х̆онā *п*.

противостоя́ть 1. खिलाफ़ (विरुद्ध) होना кхилāф (вируддха) х̆онā *нп*.; 2. (*сопротивляться*) सामना (मुक़ाबला) करना сāмнā (мукāбалā) карнā *п*.

протокóл *м* रिपोर्ट рипорт *ж*, रूदाद рӯдāд *ж*.

протя́гивать तानना тāннā *п*.; लंबाना ламбāнā *п* (*удлинять*); ~ **рýку** हाथ बढ़ाना *п*.

протянýть *см*. **протя́гивать**.

профéссия *ж*. पेशा пэшā *м*., व्यवसाय вйавасāй *м*, **вáша** ~? आप का पेशा क्या है?

профéссор *м* प्रोफ़ेसर профэсар *м*.

профилактúческий बीमारी की रोक-थाम का бимāрӣ кӣ рок-тхāм кā, रोगादि-निवारक рогāди-ниварак.

профсою́з *м* ट्रेड-यूनियन трэд-йӯнийан *ж*, श्रमिक संघ шрамик сангх *м*.

профсою́зный ट्रेड-यूनियन का трэд-йӯнийан ка̄

прохла́дн||ый ठंडा ṫханда̄; **сего́дня ~о** आज ठंडा मौसिम है.

прохо́д *м.* गुजर гузар *м.*, गुजरगाह гу-заргā̄х *ж.*; **~ закры́т** गुज़रगाह बंद है.

проходи́ть 1. जाना джа̄на̄ *нп.*, गुज़रना гузарна̄ *нп.*; **~ ми́мо...** ...पास से जाना (गुजरना) *нп* (के *кого-л.*, *чего-л.*); **пройди́те сюда́** यहाँ आये; **2.** बीतना битна̄ *нп.*, गुजरना гузарна̄ *нп.*; **прошло́ два часа́** दो घटे बीत गये; **конце́рт прошёл уда́чно** कंसर्ट अच्छा रहा.

прохо́жий *м.* राह-चलता ра̄х̌-чалта̄ *м.*, आने-जानेवाला а̄нэ-джа̄нэва̄ла̄ *м.*

проце́нт *м.* फीसदी фӣсадӣ, प्रतिशत пра-тишат.

проче́сть *см.* прочита́ть.

прочита́ть पढ़ना пархна̄ *п* , पढ़ लेना парх лэна̄ *п.*; **прочти́те э́ту кни́гу** यह किताब पढ़ लीजिये.

про́чный मज़बूत мазбӯт, दृढ़ дрирх.

прочь! हट जाओ! х̆ат джāо!, दूर हो! дӯр х̆о!; **ру́ки ~!** हाथ उठा लो!

про́шл||ый पिछला пичхлā; **в ~ом году́** पिछले साल; **на ~ой неде́ле** पिछले हफ़्ते; **~ раз** पिछली बार *ж*.

проща́й[те] नमस्ते намастэ!, ख़ुदा हाफ़िज़! к̇худā х̆āфиз!

проща́ние *с*. बिदाई бидāӣ *ж*., बिदा бидā *ж*; **на ~** बिदाई में.

проща́ть माफ़ (क्षमा) करना мāф (кшамā) карнā *п*.; **прости́те!** माफ़ (क्षमा) कीजिये!

проща́ться रुख़सत होना рукхсат х̆онā *нп*, बिदा करना (लेना) бидā карнā (лэнā) *п*.

прояви́тель *м*. *фото* डिवेलपर д̇ивэлапар *м*.

прояви́ть *см*. проявля́ть.

проявля́ть 1. दिखाना дикхāнā *п*, जाहिर (प्रकट) करना зāх̆ир (пракат) карнā *п*.; **2.** *фото* डिवेलप (साफ़) करना д̇ивэлап (сāф) карнā *п*.

пруд *м*. तालाब тāлāб *м*, ताल тāл *м*.

пры́гать उछलना учхалнā *нп*., कूदना куд-

на̄ *нп* ; ~ с шестóм डंडे के सहारे कूदना *нп*., पोलजम्प करना *п*

пры́гнуть *см.* пры́гать

прыжóк *м.* उछाल учха̄л *ж* , छलाँग чхала̄̃г *ж*., कूद кӯд *ж*.; ~ **с парашю́том** छतरी से कूद *ж*.; ~ **в вóду** डुबकी *ж* ; ~ **в высоту́** ऊँची छलाँग *ж* ; ~ **в длину́** लंबी छलाँग *ж*.; ~ **с шестóм** पोलजम्प *м* , ~ **с мéста** बिना दौड़े छलाँग *ж*.; ~ **с разбéга** दौड़ की छलाँग *ж*

пря́жка *ж.* बकसुआ баксуа̄ *м*., बकलस баклас *м*.

пря́мо सीधे сӣдхэ; **иди́те** ~ सीधे चलो (जाओ).

прямóй सीधा сӣдха̄; खड़ा кхаṛа (*перпендикулярный*)

пря́ник *м.* केक кэк *м*

пря́ность *ж* मसाला маса̄ла̄ *м*

пти́ца *ж* चिड़िया чиṛийа̄ *ж*., पक्षी пакшӣ *м* ; **домáшняя** ~ मुर्गे-मुर्गियाँ *ж. мн.*

птицевóдство *с.* पक्षी पालना пакшӣ па̄лна̄ *м*., पक्षीपालन пакшӣпа̄лан *м*

птицефе́рма *ж.* मुर्गीखाना мургӣкхāна̄ *м.*

пу́блика *ж.* जनता джанта̄ *ж.*, पब्लिक паблик *ж.*, दर्शक-समूह даршак-самӯх̃ *м.* (*зрители*).

публикова́ть प्रकाशित करना пракāшит карна̄ *п*

публи́чный आम āм, पब्लिक паблик, सार्वजनिक сāрваджаник

пу́говица *ж.* बटन батан *м.*, घुंडी гхундӣ *ж.*

пу́дра *ж.* पाउडर пāудар *м.*

пу́дреница *ж.* पाउडरदानी пāудардāнӣ *ж.*

пу́дриться [अपने] मुँह पर पाउडर लगाना [апнэ] мӯх̃ пар пāудар лагāнā *п*.

пульвериза́тор *м.* स्प्रे спрэ *м.*

пульс *м.* नाड़ी нāрӣ *ж.*, नब्ज набз *ж.*; щу́пать ~ नाड़ी देखना *п*.

пункт *м.* विंदु виндӯ *м.*, केंद्र кэндра *м.*, медици́нский ~ डाक्टरी सहायता की चौकी *ж.*, перегово́рный ~ नगरांतर (बाहरी) टेलीफ़ोन केंद्र *м.*; сбо́рный ~ इकट्ठा होने का केंद्र *м.*

пуска́ть छोड़ना чхорнā *п.*; आने देना āнэ дэнā *п.* (*впускать*); **пусти́те его́ сюда́** उस को यहाँ आने दो.

пусти́ть *см.* пуска́ть.

пусто́й खाली кхāлӣ, पोला полā, शून्य шӯнйа.

пусть: ~ **он войдёт** वह अंदर आये вах андар āйэ; ~ **говоря́т!** कहने दो! кахнэ до!

путёвка *ж.* पास пāс *м.*; ~ **в дом о́тдыха** विश्रामगृह [में] जाने का पास *м.*; **туристи́ческая** ~ यात्रा करने का पास *м.*

путеводи́тель *м* गाइड гāид *м* , पथप्रदर्शक-पुस्तक патхпрадаршак-пустак *ж.*; ~ **по го́роду** नगर-गाइड *м.*

путём: **каки́м** ~? किस तरीक़े (ढंग) से? кис тарӣкэ (дханг) сэ?; **ми́рным** ~ शांतिपूर्वक шāнтипӯрвак.

путеше́ственник *м.* मुसाफ़िर мусāфир *м.*, यात्री йāтрӣ *м.*

путеше́ствие *с.* सफ़र сафар *м.*, यात्रा йāтрā *ж.*

путеше́ствовать सफ़र (यात्रा) करना сафар (йа̄тра̄) карна̄ *n.*

путь *м* **1.** (*дорога*) रास्ता ра̄ста̄ *м.*, राह ра̄х̆ *ж* , मार्ग ма̄рга *м.*; **2.** सफ़र сафар *м.*, यात्रा йа̄тра̄ *ж* ; **счастли́вого пути́!** यात्रा शुभ हो!; **по пути́** रास्ते में; **на обра́тном пути́** वापसी रास्ते (यात्रा) में.

пуши́стый रोएँदार роэ̄да̄р.

пушни́на *ж* रोएँदार खालें роэ̄да̄р кха̄лэ̄ *ж мн*

Пуэ́рто-Ри́ко पोर्टोरिको порторико.

Пхенья́н फियोंगयांग пхийонгйанг.

пчела́ *ж.* शहद की मक्खी шах̆ад кӣ маккхӣ *ж*

пчелово́дство *с.* शहद की मक्खियों का पालना шах̆ад кӣ маккхийо̃ ка̄ па̄лна̄ *м.*

пшени́ца *ж* गेहूँ гэх̆ӯ̃ *м*

пшено́ *с* बाजरा ба̄джра̄ *м.*

пылесо́с *м* वेक्यूम-क्लीनर вэкйӯм-клӣнар *м*

пыль *ж* धूल дхӯл *ж* , गर्द гард *ж*

пье́са *ж* नाटक на̄ṭак *м.*

пюре́ *с.* भरता бхартā *м.*; **карто́фельное** ~ आलू का भरता *м*

пя́теро पाँच пā̃ч

пятибо́рец *м* पाँच खेलों में भाग लेनेवाला खिलाड़ी пā̃ч кхэлō мэ̄ бхāг лэнэвāлā кхиларӣ *м*.

пятиле́тка *ж*. पाँचसाला (पंचवर्षीय) योजना пā̃чсāлā (панчваршӣйа) йоджнā *ж*

пятиле́тний पाँच साल का пā̃ч сāл кā.

пятна́дцать पंद्रह пандрах̃.

пя́тница *ж*. शुक्रवार шукравāр *м*., जुमा джумā *м*.

пятно́ *с*. धब्बा дхаббā *м*., दाग дāг *м*.; **выводи́ть пя́тна** धब्बा हटाना *п*.

пя́тый पाँचवाँ пā̃чвā̃.

пять पाँच пā̃ч.

пятьдеся́т पचास пачāс, ~ **оди́н** इकावन; ~ **два** बावन; ~ **три** तिरपन; ~ **четы́ре** चौवन; ~ **пять** पचपन; ~ **шесть** छप्पन; ~ **семь** सत्तावन; ~ **во́семь** अठावन; ~ **де́вять** उनसठ.

пятьсо́т पाँच सौ пā̃ч сау.

Р

рабо́та *ж.* काम кāм *м.*, कार्य кāрйа *м.*

рабо́та||ть काम करना кāм карна *n*; где вы ~ете? आप कहाँ काम करते हैं?; кем вы ~ете? आप क्या काम करते हैं?; телефо́н не ~ет टेलीफ़ोन नहीं चलता है; над чем вы ~ете? आप किस विषय पर काम कर रहे हैं?

рабо́тница *ж.* मजदूर औरत маздӯр аурат *ж.*, मज़दूरिन маздӯрин *ж.*; дома́шняя ~ [घर की] नौकरानी *ж.*

рабо́чий I *м.* मजदूर маздӯр *м.*, श्रमिक шрамик *м.*; я ~ मैं मज़दूर हूँ.

рабо́ч||ий II मज़दूरों (श्रमिकों) का маздӯрõ (шрамикõ) кā; ~ее движе́ние मज़दूर-आंदोलन *м.*; ~ класс मज़दूर (श्रमिक) वर्ग *м.*

ра́венство *с* बराबरी барāбарӣ *ж.*, समानता самāнтā *ж.*

равноду́шие *с.* बेपरवाही бэпарвāхӣ *ж.*, उदासीनता удāсӣнтā *ж.*

ра́вный बराबर барāбар, समान самāн.

рад: я ~ вас ви́деть आप से मिलकर मुझे खुशी (प्रसन्नता) हुई āп сэ милкар муджхэ кхушӣ (прасаннатā) х̃уӣ

ра́ди के लिये (वास्ते) кэ лиӣэ (вāстэ); **~ меня́** मेरे लिये; **~ э́того** इस लिये; **чего́ ~?** किस लिये?

ра́дий *м хим* रेडियम рэдийам *м*

ра́дио *с* रेडियो рэдийо *м.*; **по ~** रेडियो पर; **передава́ть по ~** ब्राडकास्ट (प्रसारित) करना *n.*; **слу́шать ~** रेडियो सुनना *n.*

радиовеща́ние *с.* रेडियो-प्रसार рэдийо-прасāр *м.*, ब्राडकास्टिंग брāдкāстинг *ж.*

радиола́мпа *ж.* रेडियो-लैंप рэдийо-лаймп *м*

радиолюби́тель *м.* रेडियो-प्रेमी рэдийо-прэмӣ *м.*

радиопереда́ча *ж.* रेडियो-प्रसार рэдийо-прасāр *м.*, ब्राडकास्टिंग брāдкāстинг *ж.*

радиоприёмник *м.* रेडियो-सेट рэдийо-сэт *м*, रेडियो-यंत्र рэдийо-йантра *м.*

радиопрогра́мма *ж.* रेडियो-प्रोग्राम рэдийо-программ *м.*

радиоста́нция *ж.* रेडियो-स्टेशन рэдийо-стэшан *м.*

ради́ст *м.* रेडियो-आपरेटर рэдийо-āпарэ̄тар *м.*

ра́диус *м* : ~ **метро́** मीट्रो-लाइन мӣтро-лаин *ж.*

ра́довать खुश (प्रसन्न) करना кхуш (прасанна) карнā *п.*

ра́доваться खुश (प्रसन्न) होना кхуш (прасанна) х̆онā *нп.*

ра́достный खुश кхуш, प्रसन्न прасанна.

ра́дость खुशी кхушӣ *ж.*, प्रसन्नता прасаннатā *ж.*; **с ~ю** खुशी (प्रसन्नता) से.

раду́шный खातिरदार кхāтирдāр, दिली дилӣ, हार्दिक х̆āрдик; **~ приём** मेहमान-नेवाजी *ж.*, पुरजोश स्वागत *м.*

раз 1. बार бāр *ж.*, दफ़ा дафā *ж.*; **вся́кий ~** हर बार (दफ़ा), **не́сколько ~** कई बार (दफ़ा); **в пе́рвый ~** पहली बार (दफ़ा); 2. (*при счёте*) एक эк; 3. अगर агар, यदि йади; **~ вы э́того хоти́те** अगर (यदि) आप यह चाहते हैं.

разбива́ть तोड़ना торна̄ *п*.; टुकड़े टुकड़े करना тукрэ ṫукрэ карна̄ *п* (*на куски*); चोट लगना чот лагна̄ *нп* (*ушибать*).

разбива́ться टूटना тӯтна̄ *нп*., फूटना пхӯтна̄ *нп*.; चोट लगना чот лагна̄ *нп* (*ушибаться*); ~ **на́смерть** गिरकर मरना *нп*.

разбира́ть 1. (*на части*) अलग (जुदा) करना алаг (джуда̄) карна̄ *п*; 2. (*понимать*) समझना самаджхна̄ *п*

разби́ть(ся) *см*. разбива́ть(ся)

разбуди́||ть जगाना джага̄на̄ *п*., जगा देना джага̄ дэна̄ *п*; **~те меня́ в 7 часо́в** मुझे ७ बजे जगा दीजिये; **когда́ вас ~?** आप को कितने बजे जगा देना है?

разва́лины *мн* खंडहर кхандхар *м*., ध्वंसावशेष дхванса̄вашэш *м*.

ра́зве क्या кйа̄, ~ **он прие́хал?** क्या वह आया है?

разверну́ть(ся) *см*. развёртывать(ся).

развёртывать (*раскрывать*) खोलना кхолна̄ *п*., खोल देना кхол дэна̄ *п*.; ~ **газе́ту (паке́т)** समाचार-पत्र (पार्सल) खोलना *п*

развёртываться (*о завёрнутом*) खुलना кхулнā *нп.*, खुल जाना кхул джāнā *нп.*

развеселить खुश (प्रसन्न) करना кхуш (прасанна) карнā *п*

развеселиться खुश (प्रसन्न) हो जाना кхуш (прасанна) ҳо джāнā *нп.*

развести *см* разводить.

развивать [आगे] बढाना [āгэ] бархāнā *п.*, तरक्क़ी देना тараккӣ дэнā *п.*, विकसित करना викасит карнā *п*

развиваться [आगे] बढना [āгэ] бархнā *нп.*, तरक्क़ी करना тараккӣ карнā *п*, विकसित होना викасит ҳонā *нп.*

развитие *с.* तरक्क़ी тараккӣ *ж*, उन्नति уннати *ж*, विकास викāс *м.*, ~ **культурных связей** सांस्कृतिक संबंधों का विकास *м.*

развитой तरक्क़ीयाफ्ता тараккӣйāфтā, उन्नत уннат, विकसित викасит; बहुत पढा-लिखा баҳут пархā-ликхā, सुशिक्षित сушикшит (*о человеке*)

развить(ся) *см.* развивать(ся).

развлека́ть बहलाना бах̆ла̄на̄ *п*.

развлека́ться जी (दिल, मन) बहलाना джӣ (дил, ман) бах̆ла̄на̄ *п*.

развлече́ние *с* [दिल-]बहलाव [дил] бах̆ла̄о *м*., मनोविनोद мановинод *м*.

развле́чь(ся) *см* развлека́ть(ся).

разво́д *м*. (*расторжение брака*) तलाक़ тала̄к *м*.

разводи́ть 1. पालना па̄лна̄ *п*., वंश बढ़ाना ва̄ш барха̄на̄ *п*. (*животных*); उगाना уга̄на̄ *п*, उत्पन्न करना утпанна карна̄ *п* (*растения*); 2. (*разбавлять*) पतला करना патла̄ карна̄ *п*. (मिलाकर *чем-л*).

развяза́ть *см* развя́зывать.

развя́зка *ж*. उपसंहार упасанх̆а̄р *м*., हल х̆ал *м*.

развя́зывать खोलना кхолна̄ *п*, खोल देना кхол дэна̄ *п*

разгова́ривать बोलना болна̄ *нп*., बातें (बातचीत, गुफ़्तगू) करना ба̄тэ̄ (ба̄тчӣт, гуфтгӯ) карна̄ *п*

разгово́р *м*. बातचीत ба̄тчӣт *ж*., बोल-चाल

раздéть(ся) *см.* раздевáть(ся).

раздýмать *см.* раздýмывать.

раздýм||ывать (*менять решение*) राय बदलना рāй бадалнā *п.*; **я ~ал** मैं ने अपनी राय बदल ली.

разливáть 1. (*проливать*) छलकाना чхалкāнā *п.*, ढलकाना дхалкāнā *п*, 2. (*наливать*) डालना дāлнā *п.*

различáть फ़र्क़ (भेद, अंतर) करना фарк (бхэд, антар) карнā *п.*, पहचानना пах̌чāннā *п.*

различи́ть *см.* различáть.

различный मुख़्तलिफ़ мукхталиф, भिन्न-भिन्न бхинна-бхинна.

размáх *м.* पैमाना паймāнā *м.* (*размер, масштаб*); फैलाव пхайлāо *м.* (*движения*).

размéнивать (*деньги*) बदलना бадалнā *п.*, भुनाना бхунāнā *п.*

размéр *м.* नाप нāп *ж.*, साइज сāиз *м.*; **это не мой ~** यह मेरा साइस नहीं है.

размышлять सोचना сочнā *п.*, ख़याल

(सोच-विचार) करना кхайа̄л (соч-вича̄р) карна̄ *п*.

ра́зница *ж*. फ़र्क фарк *м*, अंतर антар *м*., भेद бхэд *м*.; **какáя** ~? क्या फ़र्क़ (अंतर) है?; **огрóмная** ~ बहुत बड़ा फ़र्क़ (अंतर) है.

разноглáсие *с*. मतभेद матбхэд *м*.; फूट пхӯт *ж* (*разлад*).

разнообрáзи||е *с*. विविधता вивидхта̄ *ж*, विभिन्नता вибхинната̄ *ж*, बहुरूपता бах̌урӯпта̄ *ж*; **для** ~**я** चित्त-परिवर्तन के लिये.

разноцвéтный रंग-बिरंगा ранг-биранга̄, बहुरंगा бах̌уранга̄, विचित्र вичитра.

рáзный मुख़्तलिफ़ мук̇хталиф, भिन्न-भिन्न бхинна-бхинна, विविध вивидх.

разобрáть *см*. разбирáть

разойтúсь *см*. расходúться.

разорвáть(ся) *см*. разрывáть(ся).

разоружáться बेहथियार (नि:शस्त्र) होना бэх̌атхийа̄р (них̌шастра) х̌она̄ *нп*; हथियार छोड़ना х̌атхийа̄р чхоṙна̄ *п* (*складывать оружие*).

разоружéние *с.* बेहथियारबंदी бэх̆атхийāрбандӣ *ж.*, निःशस्त्रीकरण них̆шастрӣкаран *м*; всеóбщее ~ आम निःशस्त्रीकरण *м*

разоружи́ться *см.* разоружáться.

разочаровáние *с.* मायूसी мāйӯсӣ *ж.*, निराशा нирāшā *ж*

разочаровáть(ся) *см.* разочарóвывать(ся)

разочарóвывать मायूस (निराश) करना мāйӯс (нирāш) карнā *п.*

разочарóвываться मायूस (निराश) हो जाना мāйӯс (нирāш) х̆о джāнā *нп*

разрéзать *см.* разрезáть

разрезáть काटना кāтнā *п.*, काट देना кāт дэнā *п*, चीरना чӣрнā *п.*

разреш||áть (*позволять*) इजाजत (अनुमति) देना иджāзат (анумати) дэнā *п.*, आज्ञा करना āгьяā карнā *п.*; **~и́те мне** मुझे इजाजत दीजिये; **~и́те закури́ть** सिगरेट पीने की इजाजत दीजिये; **~и́те пройти́** कृपया मुझे राह दीजिये.

разрешéни||е *с* (*позволение*) इजाजत

иджāзат *ж.*, अनुमति анумати *ж.*, आज्ञा āгья *ж.*; с **вáшего ~я** आप की इजाजत (अनुमति) से; **просить ~** इजाजत (अनुमति) माँगना *п*; **получáть ~** इजाजत (अनुमति) मिलना *нп*.

разрешить *см.* разрешáть

разрывáть 1. (*раскапывать*) खोदना кходнā *п*; 2. (*рвать*) फाड़ना пхāрнā *п.*, तोड़ना торнā *п*.

разрывáться फटना пхатнā *нп*, टुकड़े टुकड़े होना тукрэ тукрэ хонā *нп.* (*в клочки*)

разря́д *м.* (*категория*) दर्जा дарджā *м.*, क़िस्म кисм *ж.*, कोटि коги *ж.*, श्रेणी шрэнӣ *ж.*

разýмный समझदार самаджхдāр, अक़्लमंद аклманд, बुद्धिमान буддхимāн.

разучиться भूल जाना бхӯл джāнā *нп*

разъединить *см.* разъединя́ть

разъедин||я́ть अलग करना алаг карнā *п*, **нас ~или** (*по телефону*) हम एक दूसरे से कट गये.

разыскáть *см* разы́скивать

разы́скивать पता लगाना пата̄ лага̄на̄ *п*., तलाश करना тала̄ш карна̄ *п*., ढूँढना д̣хӯд̣хна̄ *п*.

райко́м *м*. (райо́нный комите́т) इलाक़े की कमेटी ила̄кэ кӣ камэтӣ *ж*.

райо́н *м*. इलाक़ा ила̄ка̄ *м*.; महल्ला махалла̄ *м* (*города*).

рак I *м*. *зоол*. केकड़ा кэкра̄ *м*., कर्कट каркат *м*.

рак II *м*. *мед*. कैसर кайсар *м*.

раке́т||а *ж*. राकेट ра̄кэт *м*.; **пуска́ть** ~у राकेट छोडना *п*.

раке́тка *ж*. रैकेट райкэт *м*.

ра́ковина *ж*. 1. सीपी сӣпӣ *ж*., कौड़ी каурӣ *ж* ; 2. (*водопроводная*) सिंक синк *м*.

ра́мпа *ж*. *театр*. फुटलाइट्स футла̄итс *м*. *мн*

ра́на *ж*. ज़खम закхам *м*., घाव гха̄о *м*

Рангу́н रंगून рангӯн.

ра́нн||ий सुबह (सवेरे) का субах (савэрэ) ка̄ (*утренний*); वक़्त (समय) से पहले का вакт (самай) сэ пахлэ ка̄ (*преждевре-*

менный); ~ие óвощи जल्दी तैयार होने-वाली तरकरियाँ *ж. мн.*

рáно सवेरे савэрэ; वक़्त (समय) से पहले вакт (самай) сэ пахлэ (*преждевременно*); **ещё ~ обéдать** अभी खाने का वक़्त नहीं हुआ; **~ ýтром** सुबह सवेरे.

рáньше पहले пахлэ, पूर्व пурва (के, से *чего-л.*); **приходи́те как мóжно ~** जल्द से जल्द आयें.

раскáлывать फाड़ना пхāрнā *п*

расклáдывать (*по порядку*) तरतीब (क्रम) से लगाना тартӣб (крам) сэ лагāнā *п.*

расколóть *см* раскáлывать.

раскрывáть 1. (*открывать*) खोलना кхолнā *п* ; **2.** *перен.* परदाफाश (भंडाफोड़) करना пардāфāш (бхандāпхор) карнā *п.*

раскрывáться खुलना кхулнā *нп.*

рáсов||ый नसली насли̅, जातीय джāтӣйа; **~ая дискриминáция** जाति-भेद *м*

распаковáть *см.* распакóвывать.

распакóвывать खोलना кхолнā *п* , खोल देना кхол дэнā *п*

распа́хивать (*раскрывать*) खोलना кхолна̄ *п* , खोल देना кхол дэна̄ *п*

распахну́ть *см.* распа́хивать.

распеча́тать *см.* распеча́тывать

распеча́тывать खोलना кхолна̄ *п* ; मोहर हटाके खोलना мохар хата̄кэ кхолна̄ *п*. (*сняв печать*).

расписа́ни||е *с.* टाइम-टेबुल та̄им-тэбул *м.*, समय-पत्रक самай-патрак *м.*; ~ поездо́в रेलवे टाइम-टेबुल *м* ; по ~ю टाइम-टेबुल के अनुसार.

расписа́ться *см.* распи́сываться

распи́ска *ж.* रसीद расӣд *ж*

распи́сываться (*ставить подпись*) दस्तखत (हस्ताक्षर) करना дасткхат (хаста̄кшар) карна̄ *п*

расплати́ться *см* распла́чиваться.

распла́чиваться दाम (मूल्य) चुकाना да̄м (мӯлйа) чука̄на̄ *п* ; कर्ज चुकाना карз чука̄на̄ *п* (*уплачивать долг*)

располага́||ть रखना ракхна̄ *п*. (*иметь в распоряжении*), लगाना лага̄на̄ *п*.

(*размещать*); я ~ю врéменем मेरे पास वक़्त (समय) है.

расположéние *с.* 1. (*порядок*) व्यवस्था в'йавастхā *ж.*; 2. (*настроение*) मिज़ाज мизāдж *м.*, स्वभाव свабхāо *м.*

распоряжéние *с.* हुक्म хукм *м*, आज्ञा āгья *ж*

распределéние *с* बँटवारा бãтвāрā *м.*, तकसीम таксӣм *ж.*, वितरण витаран *м.*

распредели́ть *см* распределя́ть.

распределя́ть बाँटना бãтнā *п.*, तकसीम (विभाजित) करना таксӣм (вибхāджит) карнā *п.*; ~ врéмя समय की तरतीब रखना *п.*

расса́живать (*усаживать*) [अपनी अपनी जगह पर] बैठाना [апнӣ апнӣ джагах̆ пар] байтхāнā *п.*

рассвéт *м.* सवेरा савэрā *м*, तड़का таркā *м.*, भोर бхор *м.*; на ~е तड़के, सुबह सवेरे, भोर को.

рассéянный (*невнимательный*) अन्यमनस्क анйаманаска.

расска́з *м.* बयान байа̄н *м.*; कहानी ках̌а̄ни *ж.* (*литературное произведение*).

рассказа́ть *см.* расска́зывать.

расска́зывать बयान करना байа̄н карна̄ *п.*, कह सुनानाках̌ суна̄на̄ *п*; **расскажи́те, пожа́луйста** मेहरबानी करके सुनाइये.

рассма́тривать 1. (*разглядывать*) देखना дэкхна̄ *п.*; **2.** (*считать*) मानना ма̄нна̄ *п*, समझना самаджхна̄ *п.*

рассмотре́ть *см.* рассма́тривать.

рассо́льник *м.* रसोल्निक (एक क़िस्म का शोरबा) расолник (эк кисм ка̄ шорба̄) *м.*

расспра́шивать पूछना пӯчхна̄ *п.*, सवाल (प्रश्न) करना сава̄л (прашна) карна̄ *п.*

расспроси́ть *см* расспра́шивать.

расспро́сы *мн.* पूछ-ताछ пӯчх-та̄чх *ж.*

расстава́ться जुदा (अलग) होना (हो जाना) джуда̄ (алаг) х̌она̄ (х̌о джа̄на̄) *нп.*, रुखसत (बिदा) होना (हो जाना) рукхсат (бида̄) х̌она̄ (х̌о джа̄на̄) *нп*

расста́ться *см.* расстава́ться.

расстёгивать खोलना кхолна̄ *п*; ~ пу́-

говицу बटन खोलना *п*., ~ пальто́ कोट के बटन खोलना *п*.

расстегну́ть *см* расстегивать

расстоя́ние *с* दूरी дӯрӣ *ж*., फ़ासला фāсла̄ *м*.

расстра́ивать 1. (*что-л*) बिगाड़ना бигāрнā *п* , नाकाम करना нāкāм карнā *п* ; 2. (*кого-л*) घबराना гхабрāнā *п* , परेशान करना парэшāн карнā *п*

расстра́иваться 1. (*о чем-л*) बिगड़ना бигарнā *нп*., नाकाम होना нāкāм хонā *нп*.; 2. (*о человеке*) घबराना гхабрāнā *нп*., परेशान हो जाना парэшāн х̌о джāнā *нп*.

расстро́ить(ся) *см*. расстра́ивать(ся).

рассчита́ть *см* рассчи́тывать.

рассчи́ты||вать 1. (*считать*) हिसाब लगाना х̌исāб лагāнā *п* , गिनना гиннā *п* ; 2. अंदाज़ा लगाना андāзā лагāнā *п*.; **он не рассчита́л своих сил** उस ने अपनी ताकत का अंदाजा नहीं लगाया; 3. उम्मेद करना уммэд карнā *п* , भरोसा रखना

бхаросā ракхнā *п*.; я ~ваю увидеть вас मुझे आप से मिलने की आशा है.

рассы́пать *см* рассыпа́ть

рассыпа́ть बिखेरना бикхэрнā *п*., छितराना чхитрāнā *п*; गिराना гирāнā *п* (*ронять*).

расте́ние *с* पौधा паудхā *м*., वनस्पति ванаспати *ж*.

расти́ 1. (*о живых существах*) बड़ा होना (हो जाना) барā хонā (хо джāнā) *нп*.; 2. (*о растениях*) उगना угнā *нп*

расти́тельность *ж* पेड़-पौधे пэр-паудхэ *м. мн*., वनस्पतियाँ ванспатийā̃ *ж. мн*

растя́гивать (*увеличивать*) तानना тāннā *п*, खींचकर लंबा करना кхӣчкар ламбā карнā *п*.; ~ **свя́зку** मोच आना *нп*.

растяну́ть *см*. растя́гивать.

расхо́д *м*. खर्च кхарч *м* व्यय вйай *м*.

расходи́ться 1. (*о толпе*) चला जाना чалā джāнā *нп*., 2. (*во мнениях*) असम्मत (विसंगत) होना асаммат (висангат) хонā *нп*

расхо́довать खरचना кхарачнā *п.*, खर्च (व्यय) करना кхарч (вйай) карнā *п.* (में, के लिये *на что-л.*).

расцве́т *м.* 1. फूलना пхӯлнā *м.*, प्रफुल्लता прапхуллатā *ж*; 2. *перен.* बढ़ाव бархāо *м.*, विकास викāс *м.*

расцве́тка *ж* रंग ранг *м.*

расчёт *м* (*подсчёт*) गिनती гинтӣ *ж*, हिसाब х̆исāб *м.*; **быть в ~е** हिसाब चुक जाना *нп.*, बराबर हो जाना *нп*

расшире́ние *с* बढाना бархāнā *м*, बढाव бархāо *м.*, फैलाव пхайлāо *м.*, **~ культу́рных свя́зей** सांस्कृतिक संबधों का विस्तार *м*

расши́риться *см.* расширя́ться.

расширя́ться चौड़ा (विस्तृत) होना чаурā (вистрит) х̆онā *нп.*; फैलना пхайлнā *нп* (*распространяться*)

ра́унд *м.* राउंड рāунд *м*

рафина́д *м.* चीनी के टुकड़े чӣнӣ кэ тукрэ *м. мн.*

раха́т-луку́м *м* रहत-लुकुम рах̆ат-лукум

м., एक क़िस्म की मिठाई эк кисм кӣ миṫхāӣ *ж.*

рационализáция *ж.* रेशनलाइज़ेशन рэшаналāизэшан *м.*, टेकनीकल सुधार тэкнӣкал судхāр *м*

рвать (*разрывать*) फाड़ना пхāрнā *п*

реакциóнный प्रतिक्रियावादी пратикрийāвāдӣ, प्रगतिविरोधी прагативиродхӣ.

реали́зм *м.* यथार्थवाद йатхāртхавāд *м.*, социалисти́ческий ~ समाजवादी यथार्थवाद *м.*

ребёнок *м* बच्चा баччā *м*, शिशु шишу *м.*

ребрó *с.* 1. *анат.* पसली паслӣ *ж*; 2. (*край*) किनारा кинāрā *м.*

ребя́та *мн.* बाल-बच्चे бāл-баччэ *м. мн*

ревмати́зм *м.* गठिया гаṫхийā *ж.*

революция *ж.* इनक़िलाब инкилāб *м*, क्रांति крāнти *ж*; **Вели́кая Октя́брьская социалисти́ческая** ~ महान अक्तूबर समाजवादी क्रांति *ж.*

рéгби *с* रेग्बी рэгбӣ *ж.*

реглáмент *м.* ज़ाब्ता зāбтā *м.*, नियम

нийам *м.*; जलसे का जाब्ता джалс кā зāбтā *м.* (*на собрании*).

регуля́рный नियमित нийамит, बाकायदा бāкāйдā

редакти́ровать संपादन करना сампāдан карнā *п.*, संपादित करना сампāдит кар-нā *п.*

реда́ктор *м.* संपादक сампāдак *м.*, एडीटर эдӣтар *м*

реда́кция *ж* (*помещение*) संपादकीय विभाग (कार्यालय) сампāдакӣйа вибхāг (кāрйāлай) *м.*, एडिटोरियल दफ़्तर эди-торийал дафтар *м.*

реди́ска *ж.* मूली мӯлӣ *ж*

ре́дкий 1. (*не густой*) कम घना кам гханā, विरल вирал, **2.** (*редко встречающий-ся*) ग़ैरमामूली ғайрмāмӯлӣ, असामान्य асāмāнйа

ре́дко कभी कभी кабхӣ кабхӣ, कम [-कम] кам [-кам].

режиссёр *м.* निर्देशक нирдэшак *м*

ре́зать काटना кāтнā *п*

рези́нка *ж.* (*ластик*) रबड़ рабаṙ *м.*

рези́новый रबड का рабар кā.

ре́зкий तेज тэз; सख्त сакхт, कटु каṫу (*о словах, выражениях*).

резолю́ция *ж.* प्रस्ताव прастāо *м*

результа́т *м.* नतीजा натӣджā *м*, फल пхал *м.*, परिणाम паринāм *м.*; **объявля́ть ~** नतीजा घोषित करना *п.*

резьба́ *ж* (*вырезывание*) नक्क़ाशी наккā-шӣ *ж*, खोदाई кходāӣ *ж.*; **~ по де́реву** लकड़ी पर (की) खोदाई *ж.*; **~ по ка́мню** संगतराशी *ж.*

Рейкья́вик रैकियाविक райкийāвик.

рейс *м.* दौरा даурā *м*, चक्कर чаккар *м.*; जलयात्रा джалйāтрā *ж.* (*судна*).

река́ *ж.* नदी надӣ *ж.*, दरिया дарийā *м*

рекла́ма *ж.* विज्ञापन вигьāпан *м*, इश्तहार иштахāр *м.*

реклами́ровать विज्ञापन (इश्तहार) करना (देना) вигьāпан (иштахāр) карнā (дэнā) *п.*

рекоменд||ова́ть सिफ़ारिश (अनुशंसा) करना сифāриш (анушāсā) карнā *п.*; **я ~у́ю**

вам मैं आप को सिफ़ारिश करता हूँ (की *кого-л., что-л.*).

реконстру́кция *ж.* पुनर्निर्माण пунарнирма̄н *м.*

реко́рд *м.* रिकार्ड рика̄рд *м.*; **побить ~** रिकार्ड तोड़ना *п*; **установить ~** रिकार्ड क़ायम (स्थापित) करना *п*

рекорди́стка *ж.* रिकार्ड तोडनेवाली खिलाड़ी рика̄рд торнэва̄лӣ кхила̄рӣ *ж.*

рекордсме́н *м.* रिकार्ड तोड़नेवाला खिलाड़ी рика̄рд торнэва̄ла̄ кхила̄рӣ *м.*

рели́гия *ж.* मजहब мазх̆аб *м.*, धर्म дхарма *м.*

реме́нь *м.* पेटी пэт̣ӣ *ж.*, कमरबंद камарбанд *м*

реме́сленник *м.* दस्तकार дастка̄р *м.*, शिल्पकार шилпака̄р *м.*

ремесло́ *с.* दस्तकारी дастка̄рӣ *ж.*, शिल्प шилпа *м.*

ремо́нт *м.* मरम्मत марамматъ *ж*

ремонти́ровать मरम्मत करना мараммат карна̄ *п.*, दुरुस्त करना дуруст карна̄ *п.*

рентге́н *м.* एक्स-रे экс-рэ *м.*

рентгено́лог *м* डाक्टर एक्स-रे да̇ктар экс-рэ *м.*

репертуа́р *м.* प्रदर्शनों की फ़िहरिस्त (सूची) прадаршано̄ кӣ фих̆рист (сӯчӣ) *ж.*

репети́ция *ж.* रिहर्सल рих̆арсал *м.*; **генера́льная** ~ जेनेरल (बडा) रिहर्सल *м.*

реповта́ж *м.* रिपोर्टिंग рипорт̇инг *м.*

репроду́ктор *м* आवाज़रसाँ а̄ва̄зраса̄̃ *м* , लाउड-स्पीकर ла̄уд̇-спӣкар *м.*

репроду́кция *ж* [तसवीर की] नक़ल [тасвӣр кӣ] накал *ж.*

ресни́цы *мн.* बरुनी барунӣ *ж*

респу́блика *ж.* प्रजातंत्र праджа̄тантра *м* ; **наро́дно-демократи́ческая** ~ सर्वसाधारण जनवादी प्रजातंत्र *м.*

рестора́н *м* रेस्तोराँ рэстора̄̃ *м* ; **пойти́ в** ~ रेस्तोराँ मे जाना *нп.*

рефо́рма *ж.* सुधार судха̄р *м* , संशोधन са̃шодхан *м.*

реце́пт *м.* नुसखा нускха̄ *м.*, **выпи́сывать** ~ नुसखा लिखना *п.*

речь *ж* 1. बातचीत бāтчӣт *ж.*, वार्ता вāр-тā *ж*; ~ **идёт о том...** बात (सवाल) यह है कि...; **о чём** ~? बात क्या है?; 2. तकरीर такрӣр *ж.*, भाषण бхāшан *м*; **выступáть с рéчью** तक़रीर करना *п.*, भाषण देना *п*; **привéтственная** ~ स्वागत-भाषण *м*

решáть फ़ैसला (निश्चय) करना файслā (нишчай) карнā *п.*; **я ещё не решил** अभी तक मैं ने तै नहीं किया.

решáющий फ़ैसलाकुन файслāкун, निर्णायक нирнāйак.

решéние *с.* 1. हल ха̌л *м.*; 2. (*постановление*) फैसला файслā *м*, निर्णय нирнай *м*

решительный (*решающий*) निर्णायक нирнāйак

Рим रोम ром.

ринг *м.* घेरा гхэрā *м.*

Рио-де-Жанéйро रायो डि जनीरो рāйэ ди джанӣро.

рис *м.* धान дхāн *м.*; चावल чāвал *м* (*очищенный*); भात бхāт *м.* (*варёный*)

рисковáть जोखिम उठाना (सहना) джокхим утха̄на̄ (сахна̄) *п.*, जोखिम (ख़तरे) में पड़ना джокхим (кхатрэ) мэ̄ парна̄ *нп.*

рисовáть खींचना кхӣчна̄ *п.*, लिखना ликхна̄ *п.*

рисýнок *м.* तसवीर тасвӣр *ж.*, चित्र читра *м.*; ~ **акварéлью** वाटर-कलर का चित्र *м.*; ~ **карандашóм** पेन्सिल से खींचा चित्र *м.*; ~ **углём** कोयले से खींचा चित्र *м.*

ритм *м.* ताल та̄л *м.*

ритми́ческий तालपूर्ण та̄лпӯрна.

рóбкий डरपोक дарпок, भीरु бхӣру.

ровéсник *м.* हम-उम्र хӑм-умр *м.*, सम-वयस्क сам-вайаска *м.*

рóвный 1. (*гладкий*) हमवार хӑмва̄р, समतल самтал; **2.** (*равномерный*) बराबर бара̄бар, समान сама̄н.

роди́льный: ~ **дом** ज़च्चा-घर заччā-гхар *м.*, प्रसूति-भवन прасӯти-бхаван *м.*

рóдина *ж.* मातृभूमि ма̄трибхӯми *ж.*, वतन ватан *м.*; जन्मस्थान джанмастха̄н *м.* (*место рождения*).

роди́тели *мн.* माँ-बाप мā-бāп *м. мн*, माता-पिता мāта̄-пита̄ *м мн.*

роди́ть जन्म देना джанма дэна̄ *п.*, पैदा (उत्पन्न) करना пайда̄ (утпанна) карна̄ *п.*

роди́||ться 1. जन्म लेना джанма лэна̄ *п.*, पैदा होना пайда̄ х̆она̄ *нп*, जन्मना джанмана̄ *нп.*; я ~лся в Де́ли मैं दिल्ली शहर में पैदा हुआ; я ~лся в 1930 году́ मैं १९३० में पैदा हुआ; где вы ~лись? आप का जन्म कहाँ हुआ?, आप का जन्मस्थान कहाँ है?; 2. (*возникнуть*) पैदा (उत्पन्न) होना пайда̄ (утпанна) х̆она̄ *нп.*, हो उठना х̆о ут̇хна̄ *нп.*

родно́й सगा сага̄; ~ брат सगा भाई *м*; ◇ ~ язы́к मादरी जबान *ж.*, मातृभाषा *ж*

ро́дственник *м* रिश्तेदार риштэда̄р *м.*, नातेदार на̄тэда̄р *м.*, संबंधी самбандхӣ *м.*

рожде́ни||е *с.* जन्म джанма *м.*, पैदाइश пайда̄иш *ж*; день ~я जन्मदिन *м*, जन्म-दिवस *м*

рожь *ж* रई рай *ж.*

ро́за *ж* गुलाब гула̄б *м.*

ро́зовый (*цвет*) गुलाबी [रंग का] гулāби [ранг кā].

ро́зыгрыш *м. спорт* आम मुक़ाबला āм мукāбалā *м.*

ро́лик||и *мн* रोलर ролар *м. мн.*; **коньки́ на ~ах** रोलर-स्केट्स *м. мн*

роль *ж* भूमिका бхӯмика̄ *ж.*, रोल рол *м.*, पार्ट пāрṭ *м.*, **выступа́ть в ро́ли кого́-л.** किसी का पार्ट अदा करना *п:*

рома́н *м.* उपन्यास упанйāс *м.*

рома́нс *м* रोमानी गीत ромāни гит *м.*, रोमाँस ромāс *м.*

рома́шка *ж.* बाबूना бāбӯнā *м.*

роса́ *ж.* ओस ос *ж.*, शबनम шабнам *ж*

ро́спись *ж.* (*напр. стен*) नक़्शाकशी накшā-кашӣ *ж.*, भित्ति-चित्रकारी бхитти-читра-кāрӣ *ж.*

Росси́йская Сове́тская Федерати́вная Социалисти́ческая Респу́блика रूसी सोवियत संघ का समाजवादी प्रजातंत्र рӯси совийат сангх кā самāджвāдӣ праджāтантра.

Росси́я रूस рӯс.

рост *м* 1. (*увеличение*) बढ़ना бархнā *м.*, बढाव бархāо *м*, वृद्धि вриддхи *ж.*; 2 क़द кад *м.*, **высóкого рóста** लंबे क़द का; **срéднего рóста** दरमियानी क़द का; **нúзкого рóста** छोटे कद का

рот *м.* मुँह мӯх *м.*, मुख мукх *м*

рóща *ж.* पेड़ों (दरख़्तों) का झुंड (समूह) пэрõ (даракхтõ) кā джхунд (самӯх) *м*

роя́л||ь *ж* प्यानो пийāно *м.*; **игрáть на ~е** प्यानो बजाना *п.*

рубáшка *ж* कुरता куртā *м*, क़मीज камӣз *ж.*; **вéрхняя ~** क़मीज *ж*; **шёлковая ~** रेशमी क़मीज़ *ж.*

рубéц *м.* 1 (*шов*) सीवन сӣван *ж.*; 2. (*от раны*) जख़्म (घाव) का निशान закхам (гхāо) кā нишāн *м.*

рубúн *м* लाल лāл *м.*, चुन्नी чуннӣ *ж.*

рубль *м* रूबल рӯбал *м.*

ругáть गाली देना гāлӣ дэнā *п.*, बुरा-भला कहना бурā-бхалā кахнā *п.*

ругáться (*ссориться*) गाली बकना гāлӣ бакнā *нп.*, झकना джхакнā *нп.*, आपस

में गाली-गलौज करना āпас мэ̄ гāлӣ-галаудж карнā *п*.

ружьё *с.* बंदूक़ бандӯк *ж*; **охотничье** ~ शिकारी बंदूक़ *ж*.

рук||á *ж*. हाथ хāтх *м*; **пожимáть рýку** हाथ दबाना *п*. (का *кому-л.*); **махáть** ~**óй** हाथ हिलाना *п*., ~**áми не трóгать!** हाथ मत लगाओ!; **брать пóд руку** हाथ में हाथ डालना *п*; **идтй пóд руку** हाथ में हाथ डालके चलना *нп*; ◇ **на скóрую рýку** जल्दी में.

рукáв *м* (*одежды*) आस्तीन āстӣн *ж*., बाँह бāх̃ *ж*.

руководи́тель *м*. (*вождь*) रहनुमा рахнумā *м*., नेता нэтā *м*.; **худóжественный** ~ आर्ट-डाइरेक्टर *м*.

руководи́ть रहनुमाई करना рахнумāӣ карнā *п*. (की *кем-л.*, *чем-л.*), संचालन (नेतृत्व) करना санчāлан (нэтритва) карнā *п*. (का *кем-л.*, *чем-л.*).

руковóдство *с*. **1.** रहनुमाई рахнумāӣ *ж*, नेतृत्व нэтритва *м*; **2.** (*пособие*) पाठ्-

यपुस्तक пāтхйапустак *ж.*, प्रदर्शिका прадаршикā *ж.*

ру́копись *ж.* हस्तलेख х̆асталэкх *м.*, हस्तलिपि х̆асталипи *ж.*; **черновáя ~** पांडुलिपि *ж.*, पांडुलेख *м.*

рукопожáти||е *с.* हाथ मिलाना х̆āтх милāнā *м.*; **обмéниваться ~ями** हाथ मिलाना *п.* (से *с кем-л.*).

рулевóй *м.* कर्णधार карнадхāр *м.*

руль *м* स्टीयरिंग-बर стийаринг-бар *м.* (*велосипеда*); स्टीयरिंग-ह्वील стийаринг-х̆вӣл *м.* (*автомашины*); **прáвить рулём** मोटर का ह्वील घुमाना *п*

румы́н *м.* रूमानियन рӯмāнийан *м.*

Румы́ния रूमानिया рӯмāнийā

румы́нский रूमानियन рӯмāнийан.

румя́ный गुलाबी гулāбӣ.

ру́пия *ж* (*индийская денежная единица*) रुपया рупайā *м.*

ру́сский 1. रूसी рӯсӣ; **2.** *м.* रूसी рӯсӣ *м.*

ручá||ться ज़मानत करना (देना) замāнат карнā (дэнā) *п.* (की *за кого-л., за что-л.*);

я за э́то ~юсь मैं इस के लिये जवाब-देह हूँ.

руче́й *м* छोटी नदी чхоти нади *ж.*, सोता сотā *м.*

ру́чка *ж.* **1.** (*рукоятка*) हाथा хāтхā *м.*, दस्ता дастā *м.*; **2.** (*для пера*) क़लम ка-лам *м*, *ж.*, लेखनी лэкхнӣ *ж.*

ручн||о́й 1. हाथ का хāтх кā; **~ы́е часы́** हाथ की घड़ी *ж*; **2.** (*приручённый*) पालतू пāлтӯ, सीधा-सादा сӣдхā-сāдā.

ры́ба *ж.* मछली мачхлӣ *ж.*

рыба́к *м.* मछुआ мачхуā *м.*, माहीगीर мāхӣгӣр *м*

рыболо́в *м.* मछुआ мачхуā *м.*, माहीगीर мāхӣгӣр *м.*

ры́жий लाल лāл; कत्थई каттхаӣ (*о ло-шади*).

ры́нок *м* बाज़ार бāзāр *м*, मंडी ман-дӣ *ж*

рю́мка *ж* जाम джāм *м*

ряд *м.* **1.** क़तार катāр *ж.*, पंक्ति панкти *ж.*; **сиде́ть в пе́рвом ряду́** पहली क़तार

(पंक्ति) में बैठना *нп.*; 2. (*несколько*) कई каи; у меня́ к вам ~ вопро́сов आप से मुझे कई सवाल करने है.

ря́дом आस-पास а̄с-па̄с , पास-पास па̄с-па̄с, बगल में багал мэ; сиде́ть ~ पास बैठना *нп* ; я живу́ ~ मैं पास रहता हूँ.

С

с से сэ, के साथ кэ са̄тх; с за́втрашнего дня कल से; с бу́дущей неде́ли अगले हफ़्ते से; вы с на́ми пойдёте? आप हमारे साथ चले जायेंगे?; убери́те со стола́ मेज़ साफ़ कीजिये; с ва́шего разреше́ния आप की इजाज़त (अनुमति) से; суп с ри́сом चावलदार शोरबा *м.*; ко́фе с молоко́м क़हवा दूध के साथ; с ме́сяц एक महीने के लगभग.

сад *м.* बाग ба̄г *м.*, उद्यान удйа̄н *м.*; городско́й ~ शहर का बाग़ *м.*

сади́ться 1. बैठना байтхна̄ *нп.*; ся́дьте, пожа́луйста मेहरबानी करके बैठिये; 2.

(*о солнце*) डूबना дӯбнā *нп.*, अस्त होना аста х̆онā *нп.*; 3. (*в вагон и т. п.*) चढ़ना чаṙхнā *нп.*, सवार होना савāр х̆онā *нп.* (पर, में *на что-л.*, में *во что-л.*); сесть на пóезд रेलगाड़ी पर चढ़ना *нп.*

садóвник *м.* माली мāлӣ *м.*, बाग़बान бāг̆бāн *м.*

садовóдство *с* बाग़बानी бāгбāнӣ *ж.*

сажáть 1. बैठाना байт̇хāнā *п.*; **2.** (*напр на лошадь, в автомобиль и т. п.*) चढ़ाना чаṙхāнā *п.*, सवार करना савāр карнā *п.* (पर, में *на что-л.*, में *во что-л.*); **3.** (*растения*) लगाना лагāнā *п.*, जमाना джамāнā *п.*, रोपना ропнā *п*

саксофóн *м.* सैक्साफ़ोन сайксāфон *м.*

салáт *м.* सलाद салāд *м.*

сáло *с.* चरबी чарбӣ *ж.*

салóн *м.* सैलून сайлӯн *ж.*; ~ **живописи** पेंटिंग-सैलून *ж.*

салфéтка *ж.* रूमाल рӯмāл *м.*, नैपकिन найпкин *м.*, मेज़माल мэзмāл *м.*

Сальвадóр सलवाडोर салвāдор.

салю́т *м.* सलामी салāмӣ *ж.*; **производи́ть** ~ सलामी देना *п.*

сам आप āп, खुद кхуд, स्वय свайам; ~ **собо́й** आप से आप, अपने आप.

са́мбо *с.* समबो самбо *м.*

самоде́ятельность *ж.* अमेच्युअर (शौकिया) कला का प्रदर्शन амэчйуар (шаукийā) калā кā прадаршан *м.*

самолёт *м.* हवाई जहाज хавāӣ джахāз *м.*, विमान вимāн *м.*

самолюби́вый स्वाभिमानी свāбхимāнӣ.

самолю́бие *с.* स्वाभिमान свāбхимāн *м.*

самонаде́янный अपने ऊपर भरोसा रखनेवाला апнэ ӯпар бхаросā ракхнэвāлā, आत्मविश्वासी āтмавишвāсӣ.

самооблада́ние *с.* आत्मनिग्रह āтманиграх *м.*

самоопределе́ние *с.* आत्मनिर्णय āтманирнай *м.*, स्वभाग्यनिर्णय свабхāгйанирнай *м.*; **пра́во на** ~ स्वभाग्यनिर्णय का अधिकार *м.*

самостоя́тельный आत्मनिर्भर āтманирбхар, स्वतन्त्र сватантра.

самоуве́ренный आत्मविश्वासी а̄тмавишва̄сӣ, खुदएतमाद кхудэтма̄д.

самоуправле́ни||е *с* स्वराज्य свара̄джйа *м*, स्वशासन свша̄сан *м*.; **о́рганы ме́стного ~я** स्थानीय स्वशासन की संस्थाएँ *ж. мн.*

самоучи́тель *м.* स्वयंशिक्षक свайамшикшак *м.*

самоцве́т *м.* कीमती पत्थर кӣматӣ паттхар *м.*, जवाहर джава̄ха̄р *м*

самочу́вствие *с.* तबीअत табӣат *ж.*, मिजाज миза̄дж *м*; **как ва́ше ~?** आप का मिजाज कैसा है?, आप कैसे हैं?

са́м||ый: **тот ~** वही ва̄хӣ; **с ~ого утра́** सुबह ही से субах̄ х̄ӣ сэ; **в ~ом нача́ле** शुरू ही में шурӯ хӣ мэ̄; **до ~ого ве́чера** शाम ही तक ша̄м хӣ так, **до ~ого до́ма** बिलकुल घर तक билкул гхар так; **в то́ же ~ое вре́мя** [बिलकुल] उसी वक़्त में [билкул] усӣ вакт мэ̄; **~ сильный** सब से बलवान (ताक़तवर) саб сэ балва̄н (та̄катвар); **в ~ом де́ле**

सचमुच сачмуч, हक़ीक़त (वास्तव) में х̆акӣк̆ат (ва̄став) мэ̄.

санато́рий *м.* सेनेटोरियम сэнэ̄торийам *м* , स्वास्थ्य-घर сва̄стхйа-гхар *м.*

са́ни *мн.* बेपहियों की गाड़ी бэпах̆ийо̄ кӣ га̄рӣ *ж* , बर्फ़-गाड़ी барф-га̄рӣ *ж.*

санита́р *м.* परिचर паричар *м.*, आहतोपचारी а̄х̆атопача̄рӣ *м*

санитари́я *ж.* सफ़ाई са̄фа̄ӣ *ж.*, स्वास्थ्य-रक्षा сва̄стхйа-ракша̄ *ж.*

Сан-Сальвадо́р सन-सलवाडोर сан-салва̄дор.

санскри́т *м.* संस्कृत са̄скрит *м*

санта́л *м.* संथाली сантха̄лӣ *м.*

сантиме́тр *м* सेंटीमीटर сэнтӣмӣт̇ар *м*

сапо́г *м.* बूट бӯт̇ *м.*

сапо́жник *м.* मोची мочӣ *м.*

сапфи́р *м.* नीलम нӣлам *м.*, नील-मणि нӣл-мани *м.*

сарафа́н *м.* सरफ़ान сарафа̄н *м.*

сарде́льки *мн.* छोटे सासिज чхотэ са̄сидж *м. мн.*

сарди́на *ж.* सर्डीन сардӣн *ж.*

сати́н *м.* साटिन са̄тин *ж*, दरियाई дарийа̄ӣ *ж.*

сати́ра *ж.* (*произведение*) व्यंग की रचना вйанг кӣ рачна̄ *ж*, प्रहसन прах̆асан *м*

Сау́довская Ара́вия सऊदी अरब саӯдӣ араб.

са́хар *м.* चीनी чӣнӣ *ж.*, शक्कर шаккар *ж.*

са́харница *ж.* शक्करदान шаккарда̄н *м*

са́харный चीनी (शक्कर) का чӣнӣ (шаккар) ка̄; ~ **песо́к** दानेदार चीनी *ж.*, मिसरी *ж.*

сберега́тельн||ый: ~**ая кни́жка** सेविंग्ज़ बैंक-बुक сэвингз байнк-бук *ж.*

сберега́ть बचाना бача̄на̄ *п.*, सुरक्षित करना суракшит карна̄ *п.*; ~ **вре́мя** समय बचाना *п.*; ~ **си́лы** ताक़त बचाना *п.*

сбереже́ние *с.* (*действие*) बचाव бача̄о *м.*

сбере́чь *см.* сберега́ть.

сбива́||ть 1. (*сваливать*) [मारकर] गिराना [ма̄ркар] гира̄на̄ *п.*, पटकना патакна̄

п.; **2.**: **не ~йте** меня́ मेरा ध्यान मत बँटाइये мэрā дхйāн мат бāтāийэ.

сбить *см.* сбива́ть.

сбо́рник *м.* संग्रह санграх̌ *м.*, मजमूआ маджмӯā *м.*; ~ **расска́зов** कहानी-संग्रह *м.*

сбра́сывать गिराना гирāнā *п*, फेंकना пхэ̄кнā *п*, फेंक (गिरा) देना пхэ̄к (гирā) дэнā *п.* (में *куда-л*, से, पर से *откуда-л.*).

сбро́сить *см.* сбра́сывать.

сбыва́ться सच (सही) निकलना сач (сах̌и) никалнā *нп.*, पूरा होना (हो जाना) пӯрā х̌онā (х̌о джāнā) *нп.*

сбыт *м.* फ़रोख्त фароќхт *ж.*, खपत кхапат *ж.*, बिक्री бикри̇ *ж.*; **ры́нок сбы́та** माल की मंडी *ж.*

сбы́ться *см* сбыва́ться.

сва́дьба *ж.* शादी шāди *ж.*, ब्याह бйāх̌ *м.*, विवाह вивāх̌ *м.*

сва́ливать [नीचे] गिराना [ни̇чэ] гирāнā *п.*; उलटना улатнā *п.* (*опрокидывать*)

све́дени||е *с.* ख़बर ќхабар *ж.*, समाचार самāчāр *м.*; सूचना сӯчнā *ж.* (*уведомление*);

довести́ до ~я परिचित कराना *п.*; приня́ть к ~ю ध्यान में रखना *п.*

свéж||ий ताजा тāзā; ठंडा тханда̄, शीतल шӣтал (*прохладный*); ~ие проду́кты खाने-पीने की ताजा चीजें *ж. мн.*; ~ во́здух ताजा हवा *ж.*

свёкла *ж.* चुक़ंदर чукандар *м.*, са́харная ~ मीठा (चीनीवाला, सफ़ेद) चुक़ंदर *м.*

свеко́льник *м.* चुकदर का शोरबा чукандар кā шорбā *м*

сверка́ть चमकना чамакнā *нп.*, झलकना джхалакнā *нп.*

сверкну́ть *см.* сверка́ть.

сверну́ть *см.* свёртывать.

свёрток *м* गठरी гатхрӣ *ж*

свёртывать 1. लपेटना лапэ̄тнā *п.*; 2. (*в сторону*) मुड़ना мур̣нā *нп.*, फिरना пхирнā *нп.*; ~ напра́во दाहिनी ओर मुड़ना *нп.*

сверх के ऊपर кэ ӯпар, पर пар; ~ пла́на योजना से अधिक; ~ програ́ммы प्रोग्राम से अधिक; ◇ ~ того́ उस के सिवा, इतना ही नहीं.

сверхпла́новый योजना से अधिक का йоджна̄ сэ адхик ка̄.

свет I *м.* रोशनी рошнӣ *ж.*, प्रकश пракаш *м.*; **при электри́ческом све́те** बिजली की रोशनी में.

свет II *м.* (*мир*) दुनिया дунийа̄ *ж.*, संसार са̃са̄р *м.*

света́||ть: ~**ет** पौ फट रही है пау пхат рахӣ хэ, उजाला फैलता जा रहा है уджа̄ла̄ пхайлта̄ джа̄ раха̄ хэ.

свети́ть रोशनी देना рошнӣ дэна̄ *п.*

све́тл||ый रोशन рошан; हलका халка̄, फीका пхӣка̄ (*о цвете*); ~**ая ко́мната** रोशन (रोशनी से भरा पूरा) कमरा *м.*; ~ **костю́м** हलके रंग का सूट *м.*

светов||о́й रोशनी का рошнӣ ка̄, प्रकाश-संबंधी пракаш-самбандхӣ; ~**а́я рекла́ма** बिजली-विज्ञापन *м.*

светоси́ла *ж. физ.* इलूमीनैशन илӯмӣнайшан *м.*

светофи́льтр *м. физ.* लाइट-फ़िल्टर ла̄ит-филтар *м.*

светофо́р *м.* ट्रैफ़िक-लाइट्स ṫрайфик-лāиṫс *ж. мн*

свида́ние *с.* भेंट бхэ̄т *ж.*, मुलाक़ात мулā-кāт *ж.*; **назнача́ть** ~ भेंट तै करना *п.*

свине́ц *м.* सीसा сӣсā *м.*

свини́на *ж.* सूअर का गोश्त (माँस) сӯар кā гошт (мā̃с) *м.*

свиново́дство *с.* सूअरों का पालन сӯарõ кā пāлан *м.*

свинья́ *ж* सूअर сӯар *м.*; सूअरी сӯарӣ *ж.* (*самка*)

свист *м* सीटी [की आवाज़] сӣṫӣ [кӣ āвāз] *ж.*

свисте́ть सीटी देना сӣṫӣ дэнā *п*

свисто́к *м.* सीटी сӣṫӣ *ж.*

сви́тер *м* स्वेटर свэṫар *м.*

свобо́да *ж.* आजादी āзāдӣ *ж.*, स्वतंत्रता сватантратā *ж.*; ~ **сло́ва** भाषण की आज़ादी *ж.*; ~ **печа́ти** छापे (छपाई, प्रकाशन) की आजादी (स्वतंत्रता) *ж.*; ~ **собра́ний** सभा की आज़ादी *ж*; ~ **со́вести** मानसिक आज़ादी *ж.*

свобо́дн||ый 1. आज़ाद āзāд, स्वतंत्र сватантра, ~ **до́ступ** मुक्त प्रवेश *м.*; 2. (*не занятый*) ख़ाली кхāлӣ; ~**ое вре́мя** फ़ुरसत (अवकाश) का वक़्त (समय) *м.*; **вы ~ы?** आप को फ़ुरसत (अवकाश) है?; ◇ ~ **костю́м** ढीला सूट *м*

сво́дка *ж.* सूचना сӯчнā *ж.*; ~ **пого́ды** ऋतु-वर्णन *м.*

своеобра́зный ख़ास кхāс, विशेष вишэш.

свой अपना апнā; निजी нидж̄и (*личный*); **я потеря́л свою́ кни́гу** मैं ने अपनी पुस्तक खो दी.

сво́йство *с.* ख़ासियत кхāсийат *ж.*, विशेषता вишэштā *ж.*

свы́ше 1. (*более*) से ज्यादा (अधिक) сэ зйāдā (адхик); 2. (*сверх*) से ऊपर сэ ӯпар.

связа́ть *см.* свя́зывать.

свя́зк||а *ж.* 1. गट्ठा гаттхā *м.*, पुलिंदा пулиндā *м.*; 2. *анат.* अस्थिबंधन астхибандхан *м.*; **голосовы́е ~и** वाचिक तंतु *м.*

свя́зывать बाँधना ба̃дхна̄ *п.*; जोड़ना джорна̄ *п.* (*объединять, соединять*).

связ||ь *ж.* ताल्लुक़ та̄ллук *м.*, संबंध самбандх *м*; **телефо́нная ~** टेलीफ़ोन-संपर्क *м.*; ◇ **в ~и́ с** के सिलसिले (संबंध) में.

свяще́нник *м* पादरी па̄дрӣ *м.*

сгова́риваться गाँठना га̃тхна̄ *п.*, गाँठ लेना га̃тх лэна̄ *п.* (से *с кем-л.*).

сговори́ться *см.* сгова́риваться

сдава́ть दे देना дэ дэна̄ *п.*; **~ ве́щи в бага́ж** असबाब लगेज मे देना *п.*; **~ бага́ж на хране́ние** सामान के कमरे में सामान छोडना *п.*

сдава́ться हार मानना ха̄р ма̄нна̄ *п.*, आत्मसमर्पण करना а̄тмасамарпан карна̄ *п.*

сдать *см.* сдава́ть

сда́ча *ж.* 1. (*внаём*) किराये पर देना кира̄йэ пар дэна̄ *м.*; 2. (*деньги*) रेज़गारी рэзга̄рӣ *ж.*, चेंज чэндж *м.*

сдвиг *м.* 1. तबदीली табдӣлӣ *ж.*, परिवर्तन паривартан *м.*; 2. (*прогресс*) तरक्क़ी тараккй *ж.*, उन्नति уннати *ж.*

севооборо́т *м.* *с.-х.* फ़सलों की बारी (अदला-बदली) фасалō̃ кӣ бāрӣ (адлā-бадлӣ) *ж*

севрю́га *ж* सेव्र्युगा-मछली сэврйугā-мачхлӣ *ж*

сего́дня आज āдж; ~ **у́тром** (**ве́чером**) आज सुबह को (शाम को); **не ~-за́втра** आज-कल.

сего́дняшний आज का āдж кā.

седло́ *с.* काठी кāтхӣ *ж.*, ज़ीन зӣн *ж.*

седо́й सफ़ेद сафэд, पक्का паккā; सफ़ेद (पक्के) बालोंवाला сафэд (паккэ) бāлō̃вāлā (*о человеке*).

седьмо́й सातवाँ сāтвā̃.

сейча́с अब аб, आज-कल āдж-кал, इस वक़्त (समय) ис вакт (самай); **~ же** फ़ौरन, तुरंत; **~!** अभी!; **он ~ придёт** अभी वह आयेगा.

секрета́рь *м.* सेक्रेटरी сэкрэ́тарӣ *м.*, मंत्री мантрӣ *м.*

секу́нда *ж.* सेकंड сэканд *м.*

секундоме́р *м.* स्टाप-वाच сāп-вāч *ж.*

селёдка *ж.* हेरिंग [-मछली] хэ̆ринг [-мачхлӣ] *ж.*

селезёнка *ж.* *анат* तिल्ली тиллӣ *ж*, पिलई пилаӣ *ж.*

село́ *с.* गाँव гā̃о *м.*, देहात дэхāт *м.*, ग्राम грāм *м.*

се́льск||ий गाँववाला гā̃овāлā, देहाती дэхāтӣ, ग्रामीण грāмӣн; ~ое хозя́йство खेतीबारी *ж.*, कृषि *ж.*

сельскохозя́йственный खेतीबारी का кхэтӣбāрӣ кā, कृषि-संबंधी криши-самбандхӣ.

сельсове́т *м.* (се́льский сове́т) ग्राम-सोवियत грāм-совийат *ж*

семафо́р *м.* सिकंदरा сикандрā *м.*, सिगनल [का खंभ] сигнал [кā кхамбх] *м.*

сёмга *ж.* सैमेन[-मछली] саймэн[-мачхлӣ] *ж.*

семе́йный बालबच्चेदार бāлбаччэдāр, सपरिवार сапаривāр.

се́меро सात сāт.

семина́р *м.* सेमिनार сэминāр *м*

семна́дцать सत्तरह саттрах̆.

семь सात са̄т.

се́мьдесят सत्तर саттар, ~ **оди́н** इकहत्तर; ~ **два** बहत्तर; ~ **три** तिहत्तर; ~ **четы́ре** चौहत्तर; ~ **пять** पचहत्तर; ~ **шесть** छिहत्तर; ~ **семь** सतहत्तर; ~ **во́семь** अठहत्तर; ~ **де́вять** उन्नासी.

семьсо́т सात सौ са̄т сау.

семья́ *ж.* कुनबा кунба̄ *м*, परिवार паріва̄р *м.*, कुटुंब кутумб *м.*

се́но *с.* [सूखी] घास [сӯкхӣ] гха̄с *ж.*

сенокоси́лка *ж.* घास काटने की मशीन гха̄с ка̄тнэ кӣ машӣн *ж.*

сентя́брь *м.* सितंबर ситамбар *м.*

серви́з *м* [बरतनों का] सेट [бартано̄ ка̄] сэт *м.*; **обе́денный** ~ डिनर-सेट *м.*, **ча́йный** ~ टी-सेट *м.*

серде́чный 1. दिल (हृदय) का дил (хридай) ка̄, ~ **припа́док** दिल का दौरा *м.*; 2. (*искренний*) दिली дилӣ, हार्दिक ха̄рдик.

серди́тый चिड़चिड़ा чирчира̄, गुस्सैल гуссайл.

сердить चिढ़ाना чиṕхāнā *п*., खिजलाना кхиджлāнā *п*., गुस्से में लाना гуссэ мэ̄ лāнā *п*.

сердиться चिढ़ना чиṕхнā *нп*, खीजना кхӣджнā *нп*

сéрдц||е *с*. दिल дил *м*., हृदय х̆ридай *м*, от всегó ~а पूरे हृदय से; от чи́стого ~а खुले हृदय से.

серебрó *с*. चाँदी чāдӣ *ж*.

серéбряный चाँदी का [बना हुआ] чāдӣ кā [банā х̆уā]

середи́н||а *ж*. बीच бӣч *м*., मध्य мадхйа *м*; в ~е बीच (मध्य) में.

сéрия *ж*. सिलसिला силсилā *м*., माला мāлā *ж*.

серп *м*. हँसिया х̆āсийā *ж*., दराँती дарāтӣ *ж*.; ~ и мóлот हँसिया और हथौडा.

серпанти́н *м*. कागज की झंडियाँ кāга̇з кӣ джханд̣ийā *ж*. *мн*.

сéрый धूसर дхӯсар, भूरा бхӯрā, खाकी к̇хāкӣ.

серьгá *ж*. बाली бāлӣ *ж*., कुंडल кун̣д̣ал *м*.

серьёзный संजीदा санджӣдā.

се́ссия *ж.* सेशन сэшан *м*, बैठक бай-ṫхак *ж.*, अधिवेशन адхивэшан *м.*; **чрезвыча́йная ~** विशेष अधिवेशन *м.*

сестра́ *ж* बहिन бах̆ин *ж.*

сесть *см.* сади́ться.

се́тка *ж* जाली джāлӣ *ж.*, जाल джāл *м*; **~ для воло́с** बालों की जाली *ж.*; **волейбо́льная ~** वालीबाल का नेट *м.*

сеть *ж.* जाल джāл *м.*

се́ялка *ж.* बोने की मशीन бонэ кӣ машӣн *ж.*

се́ять बोना бонā *п.*

сжать *см.* сжима́ть.

сжима́ть दबाना дабāнā *п.*, दबा देना дабā дэнā *п.*

сза́ди पीछे пӣчхэ (*где*); पीछे से пӣчхэ сэ (*откуда*).

сига́ра *ж.* सिगार сигāр *м.*

сигаре́та *ж.* सिगरेट сигрэт *м.*

сигна́л *м.* सिगनल сигнал *м.*; **дава́ть ~** सिगनल देना *п.*

сидéлка *ж.* नर्स нарс *ж.*, [रोगी-]परिचारिका [рогӣ-] паричāрикā *ж*

сидéнье *с.* बैठक байтхак *ж.*, सीट сӣт *ж.*

сидéть 1. बैठना байтхнā *нп.*, ~ **за столóм** मेज पर (के पास) बैठना *нп*; ~ **в крéсле** आरामकुरसी में बैठना *нп.*; **остáться** ~ बैठे रहना *нп.*; 2. (*об одежде*) आना āнā *нп.*; **плáтье хорошó на вас сидúт** आप को कपड़ा ठीक आता है.

сúл||а *ж.* ताक़त тāкат *ж.*, शक्ति шакти *ж.*; **пóлный сил** शक्तिपूर्ण; **изо всéх сил** पूरे जोर से, पूरी शक्ति से; **мне не под** ~**у** मेरी ताक़त से बाहर है; **óбщими** ~**ами** मिल जुलकर; ◇ **в** ~**у** (*чего-л.*) के कारण.

сúлос *м.* (*корм*) गड्ढे में तैयार की गई हरी फ़सल гаддхэ мẽ таййāр кӣ гаӣ хӑрӣ фасал *ж*

сúльный ताक़तवर тāкатвар, शक्तिशाली шактишāлӣ; तेज тэз (*о морозе, жаре, холоде*).

симпатия *ж.* हमदर्दी хамдарди *ж.*, सहानुभूति сахāнубхӯти *ж.*

симфоническ||ий सिफोनिक симфоник; ~ая му́зыка सिफ़ोनिक संगीत *м*; ~ конце́рт सिंफ़ोनिक कंसर्ट *м.*

симфо́ния *ж.* सिफ़ोनी симфонӣ *ж*

синаго́га *ж.* सीनेगाग сӣнэгāг *м.*

си́ний नीला нӣлā, आसमानी āсмāнӣ

сино́д *м.* सिनोद синод *м.*

синя́к *м* नील нӣл *м.*

Си́рия शाम шāм.

сиро́п *м*, शरबत шарбат *м.*, शीरा шӣрā *м.*; **вода́ с ~ом** शरबत *м.*

сирота́ *м*, *ж.* अनाथ анāтх *м.*; अनाथिनी анāтхинӣ *ж.* (*о девочке*).

систе́ма *ж.* क्रम крам *м*, पद्धति паддхати *ж*, प्रणाली пранāлӣ *ж.*; **избира́тельная ~** निर्वाचनपद्धति *ж*; **~ образова́ния** शिक्षा-प्रणाली *ж.*

си́тец *м* छींट чхӣт *ж.*, छपा [हुआ] कपड़ा чхапā [хуā] капрā *м.*

сказа́ть कहना кахнā *п.*; **скажи́те, пожа́-**

луйста फ़रमाइये; трудно ~ यह कहना कठीन है.

ска́зк||а *ж.* क़िस्सा кисса̄ *м.*, कहानी каха̄ні *ж*; **наро́дные ~и** लोककथायें *ж мн.*

скака́ть कूदना кӯдна̄ *нп.*, उछलना учхална̄ *нп.*; सरपट दौड़ना сарпат дауṙна̄ *нп.* (*о лошади*).

скала́ *ж.* चट्टान чаṫṫа̄н *м.*, शिला шила̄ *ж*

скаме́йка *ж.* चौकी чауки *ж.*, बेंच бэнч *ж.*

ска́терть *ж.* [मेज़ की] चादर [мэз ки̅] ча̄дар *ж.*, मेज़पोश мэзпош *м.*

ска́чки *мн* घुड़दौड़ гхурдауṙ *ж.*

сква́жина *ж.* (*буровая*) बोरिंग-वेल боринг-вэл *м.*, कुआँ куа̄̃ *м*

сквер *м* बाग ба̄г *м*

сквози́ть: здесь сквози́т यहाँ हवा का गुजर है йаха̄̃ ха̄ва̄ ка̄ гузар хэ.

сквозня́к *м.* हवा की तेज़ धार хава̄ ки̅ тэз дха̄р *ж*

сквозь में से мэ̄ сэ, के भीतर से [होकर] кэ бхи̅тар сэ [хокар], में से होकर мэ̄ сэ хокар.

скла́дка *ж.* चुनत чунат *ж.*, शिकन шикан *ж.*, तह тах̆ *ж.*

скла́дывать 1. रखना ракхна̄ *п*; ~ **ве́щи** असबाब बाँधना *п.*; 2. (*пополам и т. п.*) मोड़ना мора̇на̄ *п*; ~ **газе́ту** समाचार-पत्र मोड़ना (तह करना) *п.*

склон *м.* ढाल д̇ха̄л *ж.*, ढलान д̇хала̄н *ж.*

скло́нность *ж.* झुकाव джхука̄о *м.*, रुचि ручи *ж.*

склоня́ть झुकाना джхука̄на̄ *п.*

сковорода́ *ж.* कड़ाही кара̇̄х̆ӣ *ж.*, तवा тава̄ *м.*

скользи́ть फिसलना пхисална̄ *нп.*, रपटना рапатна̄ *нп.*

ско́льзкий फिसलाऊ пхисла̄ӯ, रपटीला раптӣла̄.

ско́лько कितना китна̄; ~ **раз** कितनी बार; ~ **э́то сто́ит?** इस का दाम क्या है?, यह कितने का है?; ~ **вре́мени?** क्या बजा है?, क्या समय है?; ~ **вам лет?** आप की उम्र क्या है?

ско́ро जल्दी джалдӣ, जल्दी से джалдӣ сэ,

तेजी के साथ тэзӣ кэ сāтх; он ~ придёт वह थोड़ी ही देर में आवेगा.

скóрость *ж.* रफ़्तार рафтāр *ж.*, चाल чāл *ж.*, गति гати *ж.*; **со ~ю 100 киломéтров в час** १०० किलोमिटर फ़ी घंटे की रफ़्तार से.

скóр||ый 1. जल्द джалд, तेज тэз, शीघ्र шӣгхра; **~ пóезд** एक्सप्रेस [ट्रैन] *ж.*, तेज गाड़ी *ж.*; **2.** नजदीक наздӣк, निकट никат̣; **в ~ом врéмени** अल्पकाल में; **в ~ом бýдущем** निकट भविष्य में; **до ~ого свидáния!** जल्दी मिलेंगे!

скот *м.* मवेशी мавэшӣ *м мн*, पशु пашу *м.*; **крýпный рогáтый ~** गाय-भैंस *ж. мн*; **мéлкий рогáтый ~** भेड़ बकड़ियाँ *ж. мн.*

скотовóдство *с.* मवेशी पालना мавэшӣ пāлнā *м.*, पशुपालन пашупāлан *м.*

скрипáч *м.* वायोलिन बजानेवाला вāйолин баджāнэвāлā *м.*, वायोलिन-वादक вāйолин-вāдак *м.*

скрúпк||а *ж.* वायोलिन вāйолин *ж.*; **игрáть на ~е** वायोलिन बजाना *п.*

скро́мный विनयशील винайшӣл, नम्र намра.

скрыва́ть छिपाना чхипāнā *п*, लुकाना лукāнā *п*.

скрыва́ться छिपना чхипнā *нп*., छिप जाना чхип джāнā *нп*

скры́тый छिपा [हुआ] чхипā [х̆уā]; अनदेखा андэкхā (*невидимый*).

скýльптор *м* मूर्तिकार мӯртикāр *м*.

скульптýра *ж* 1. (*искусство*) मूर्तिकला мӯртикалā *ж*.; 2. (*произведение*) मूर्ति мӯрти *ж*.

скуча́ть ऊबना ӯбнā *нп*., उदास होना удāс х̆онā *нп*

скýчный उदास удāс (*печальный*); ग़ैरदिलचस्प г̇айрдилчасп, अरोचक арочак (*неинтересный*).

слаби́тельное *с*. जुलाब джулāб *м*, [मल]-भेदक [мал] бхэдак *м*., **принима́ть** ~ जुलाब लेना *п*.

сла́б||ый कमज़ोर камзор, दुर्बल дурбал; हलका х̆алкā, धीमा дхӣмā (*о свете*,

пульсе и т. п.); ~ое здоро́вье कमज़ोर स्वास्थ्य *м.*

сла́ва *ж.* ख्याति кхйа̄ти *ж.*, कीर्त्ति кӣрттӣ *ж.*

сла́дкий मीठा мӣтха̄, मधुर мадхур.

сла́дость *ж.* मिठास миҭха̄с *ж.*, शीरीनी шӣрӣнӣ *ж.*

сле́ва बाईं तरफ (ओर) से ба̄ӣ тараф (ор) сэ; ~ от него́ उस की बाईं तरफ़ (ओर).

слегка́ कुछ [न कुछ] кучх [на кучх], थोड़ा थोड़ा тхоṛа̄ тхоṛа̄, किसी क़दर кисӣ кадар.

след *м.* निशान ниша̄н *м.*, चिह्न чих̌на *м.*

следи́ть 1. (*наблюдать*) नजर (निगाह) रखना назар (нига̄х̌) ракхна̄ *п.* (पर *за чем-л.*), देखना дэкхна̄ *п.*; 2. (*присматривать*) निगरानी (देखभाल) करना нигра̄нӣ (дэкхбха̄л) карна̄ *п.* (की *за кем-либо*), सँभालना са̄бха̄лна̄ *п.*

сле́довательно इस लिये ис лийэ, फलस्वरूप пхалсварӯп.

слéд||овать 1. पीछे आना пӣчхэ āнā *нп* (के *за кем-л., за чем-л.*); 2. जाना джā-нā *нп*; пóезд ~ует до Москвы́ रेल-गाड़ी मास्को तक जाती है; 3. *безл.* (*нужно*) चाहिये чāхийэ; ~ует пóмнить याद रहे; ◇ скóлько с меня́ ~ует? कितने रूबल मुझे देना चाहिये?; как ~ует अच्छी तरह (*хорошо*); पूरी तरह (*полностью*)

слéдствие *с.* (*результат*) नतीजा натӣджā *м*, परिणाम паринāм *м.*

слéдующий दूसरा дӯсрā, अगला аглā; на ~ день दूसरे (अगले) दिन; в ~ раз दूसरी (अगली) बार, ~! दूसरा [आदमी] आइये!

слезá *ж.* आँसू ā̃су *м.*

слепóй 1. अंधा андхā; 2. *м.* अंधा андхā *м*

слéсарь *м.* फ़िटर фитар *м.*

слёт *м.* संगठन сангатхан *м.*, रैली раӣ-лӣ *ж.*

сли́ва *ж.* बेर бэр *м.* (*плод*); बेर का पेड़ бэр кā пэр *м.* (*дерево*).

сли́вки *мн.* मलाई малāӣ *ж*

слишком बहुत ज़्यादा бахут зйāдā, अति ати, अत्यधिक атйāдхик; **это ~ дорого** यह बहुत महँगा है.

словак *м.* स्लोवाक словāк *м.*

словарь *м.* शब्दकोष шабдакош *м.*

словацкий स्लोवाक [का] словāк [кā].

слово *с.* शब्द шабда *м.*, लफ़्ज лафз *м.*, वचन вачан *м.* (*обещание*); **честное ~** ईमान की बात *ж.*; **давать ~** वचन देना *п.*

слоёный: ~ пирог परतवाली पेस्ट्री парат-вāлӣ пэстрӣ *ж.*

сложить *см.* **складывать.**

сложный 1. (*трудный*) उलझा हुआ ул-джхā хуā, पेचीदा пэчӣдā, मुश्किल му-шкил, 2. (*составной*) यौगिक йаугик.

сломать तोड़ना торнā *п*, तोड़ देना тор дэнā *п*

слон *м.* **1.** हाथी хāтхӣ *м.*; 2. *шахм.* पील пӣл *м.*

слонов||ый: ~ая кость हाथी का दाँत хāтхӣ кā дāт *м.*

слу́жащий *м* [दफ़्तर का] मुलाज़िम (कर्मचारी) [дафтар кā] мулāзим (кармачāрӣ) *м*.

слу́жба *ж.* ख़िदमत кхидмат *ж.*, सेवा сэвā *ж*; नौकरी наукрӣ *ж.* (*работа*).

служи́ть ख़िदमत (सेवा) करना кхидмат (сэвā) карнā *п.*, काम करना кāм карнā *п.*; **где вы слу́жите?** आप किस दफ़्तर में काम करते हैं?

слух *м.* 1. (*чувство*) सुनने (श्रवण) की शक्ति суннэ (шраван) кӣ шакти *ж.*; 2. (*молва*) ख़बर кхабар *ж*, चर्चा чарчā *ж.*, अफ़वाह афвāх̌ *ж*

слу́ча||й *м* 1. हालत х̌āлат *ж.*, सूरत сӯрат *ж.*, स्थिति стхити *ж.*; **в ~е** हालत (स्थिति, अवस्था) में; **во вся́ком ~е** हर हालत में; **на вся́кий ~** बहर-सूरत; **в ху́дшем ~е** अधिक से अधिक यही हो सकता है; **ни в ко́ем ~е** हर्गिज नहीं; 2. घटना гхатнā *ж.*; **несча́стный ~** दुर्घटना *ж.*; ◇ **при ~е** अगर मौक़ा (अवसर) मिले.

случа́йно इत्तफ़ाक़ (संयोग) से иттафāк (сãйог) сэ.

случа́йность *ж.* इत्तफ़ाक़ иттафāк *м.*, सयोग сãйог *м*

случа́йн||ый इत्तफ़ाक़ (संयोग) का иттафāк (сãйог) кā, आकस्मिक āкасмик; ~**ая встре́ча** इत्तफ़ाक़ की मुलाक़ात *ж.*, सयोग का मिलन *м*

случ||а́ться होना хона̄ *нп.*, पड़ना парнā *нп.*; **что ~и́лось?** क्या हुआ [है]?, क्या बात हुई?; **ничего́ не ~и́лось** कोई बात नहीं है.

случи́ться *см.* случа́ться

слу́ш||ать 1. सुनना суннā *п.*; ~**аю!** (*по телефону*) हैलो!; **вы ~аете?** क्या आप सुनते हैं?; ~**ай(те)!** सुनइये!; **2.** (*слушаться*) मानना мāннā *п.*, मान लेना мāн лэнā *п*

слы́ш||ать सुनना суннā *п*; ~**али вы об э́том?** क्या आप ने इस बात के बारे सुना?; **я ничего́ не ~у** मैं कुछ नहीं सुनता हूँ.

слышно: мне не ~ मुझे कुछ नहीं सुनाई देता муджхэ кучх нахй̄ сунāӣ дэтā.

смéлый दिलेर дилэр, हिम्मती химматӣ, साहसी сāхасӣ

смéна *ж* 1. (*на заводе и т. п.*) पाली пāлӣ *ж.*, शिफ़्ट шифт *ж*; 2. (*подрастающее поколение*) नयी पीढ़ी найӣ пӣрхӣ *ж.*, नया (नवीन) समुदाय найā (навӣн) самудāй *м.*; 3.: ~ белья́ [कपड़ों का फालतू] जोड़ा [капрõ кā фāлтӯ] джорā *м.*

смеркá||ться: ~ется दिन छिप (ढल, मुँद) रहा है дин чхип (д̣хал, мӯд) рахā хэ

смерть *ж.* मौत маут *ж.*, मृत्यु мритйу *ж.*

сметáна *ж.* स्मेताना смэтāнā *м.*, मलाई малāӣ *ж.*

смех *м.* हँसी хãсӣ *ж.*, हास्य хāсйа *м.*

смешнóй हँसने के योग्य хãснэ кэ йогйа, हास्यास्पद хāсйāспад, हास्यजनक хāсйаджанак.

смея́ться हँसना хãснā *нп.*

сморкáться नाक साफ़ करना нāк сāф карнā *п.*

смородина *ж.* बेदाना अंगूर бэдāна ангӯр *м.*

смотр *м.* **1.** निरीक्षण нирӣкшан *м.*; परेड парэд *м.* (*парад*); **2.:** ~ **художественной самодеятельности** लोक-कला-प्रदर्शन лок-калā-прадаршан *м.*

смотр||éть देखना дэкхнā *п.*; ~ **на когó-л., на чтó-л.** किसी पर नज़र डालना *п*, किसी की तरफ निगाह करना *п.*; ~**йте!** देखइये !; ◇ **как вы на это смóтрите?** इस बात पर आप का क्या खयाल (विचार) है ?; ~**я́ по обстоятельствам** परिस्थिति के अनुकूल (अनुसार).

смущéние *с.* घबराहट гхабрāхат *ж.*, परेशानी парэшāнӣ *ж*, संकोच санкоч *м.*

смущённый घबराया हुआ гхабрāйā хуā, परेशान парэшāн, संकोचित санкочит.

смысл *м.* माने мāнэ *м. мн*, अर्थ артха *м.*; **имéть** ~ अर्थ होना *нп.*, **нет смы́сла** कोई अर्थ नही है ; **в какóм смы́сле?** किस अर्थ में ?

смычóк *м.* कमानी камāнӣ *ж.*

снабже́ние *с.* सप्लाई саплāӣ *ж.*, लैस (सुसज्जित) करना лайс (сусаджджит) карнā *м.*

снару́жи बाहर бāх̆ар (*где*); बाहर से бāх̆ар сэ (*откуда*).

снаря́д *м. спорт.* सामान сāмāн *м.*; **гимнасти́ческие ~ы** कसरत (व्यायाम) के लिये सामान *м. мн.*

снача́ла 1. (*сперва*) पहले пах̆лэ, शुरू में шурӯ мэ̄; 2. (*снова*) फिर से пхир сэ.

снег *м.* बर्फ़ барф *ж.*; **идёт ~** बर्फ़ पड़ रही है.

снегу́рочка *ж.* बर्फ़ की लड़की барф кӣ ларкӣ *ж.*

сниже́ние *с.* घटाव гхатāо *м.*, कमी камӣ *ж.*, **~ цен** क़ीमतों में कमी *ж.*

сни́зу नीचे से нӣчэ сэ.

снима́ть 1. उतारना утāрнā *п.*; **~ пальто́** कोट उतारना *п*; 2. काटना кāтнā *п.*; **~ урожа́й** फ़सल काटना *п.*; 3. किराये पर लेना кирāйэ пар лэнā *п.*; **~ ко́мнату** कमरा किराये पर लेना *п.*;

4. *фото* फ़ोटो (चित्र) उतारना (खींचना) фото (читра) утāрнā (кхӣчнā) *п.*; ◇ ~ мéрку नाप लेना *п.* (की *с кого-л.*, *с чего-л.*).

сни́мок *м.* फ़ोटो фоṫо *м.*, तसवीर тасвӣр *ж.*, चित्र читра *м.*

сно́ва फिर [से] пхир [сэ], दोबारा добāрā, नये सिरे से найэ сирэ сэ; **начина́ть** ~ फिर से शुरू करना *п.*

сноп *м.* गड़ा гарā *м.*, पूला пӯлā *м.*

сноси́ть (*разрушать*) ढहाना дхаха̄нā *п.*, गिराना гирāнā *п.*, तबाह (नष्ट) करना табāх̆ (нашта) карнā *п.*

снотво́рное *с.* निद्राकर (निद्राजनक) औषध нидрāкар (нидрāджанак) аушадх *м.*

снять *см.* **снима́ть.**

со *см.* **с.**

соба́ка *ж.* कुत्ता куттā *м.*

собесе́дник *м.* बातचीत (संभाषण) करनेवाला бāтчӣт (самбхāшан) карнэвāлā *м.*

собира́ть **1.** बटोरना баṫорнā *п.*, इकट्ठा (जमा, एकत्रित) करना икаṫтхā (джа-

мā, экатрит) карнā *п*., ~ **вéщи** अपना सामान समेटना *п*.; ~ **ягоды** बेरियाँ इकट्ठा (जमा) करना *п*.; 2. (*машину*) जोड़ना джорнā *п*., असेंबल करना асэмбал карнā *п*.

собирá||ться 1. इकट्ठा (जमा, एकत्रित) होना икаттхā (джамā, экатрит) х̌онā *нп*.; **собралóсь мнóго нарóду** बहुत से लोग इकट्ठे हो गये; 2. इरादा करना ирāдā карнā *п*.; **я ~юсь éхать в Москвý** मेरा मास्को जाने का इरादा है, मैं मास्को जानेवाला हूँ; **я не ~лся поéхать** मेरे जाने की सूरत न बनी.

соболéзнование *с* हमदर्दी х̌амдардӣ *ж*., सहानुभूति сах̌āнубхӯти *ж*.; **выражáть ~** हमदर्दी (सहानुभूति) प्रकट करना *п*.

сóболь *м*. 1. (*животное*) सेबल сэбал *м*.; 2. (*мех*) सेबल की खाल сэбал кӣ кхāл *ж*.

собóр *м*. बडा गिरजा барā гирджā *м*.

собрáние *с*. 1. बैठक байтхак *ж*., जलसा джалсā *м*., सभा сабхā *ж*.; 2. (*коллекция*) संग्रह санграх̌ *м*.; ~ **сочинéний**

रचनाओं (कृतियों) का संग्रह *м.*, ग्रंथ-संग्रह *м.*

собра́ть(ся) *см.* собира́ть(ся).

со́бственность *ж.* जायदाद джайдāд *ж.*, संपत्ति сампатти *ж.*

собы́тие *с.* घटना гхатнā *ж.*

соверша́ть करना карнā *п.* (*делать*); पूरा (पूर्ण) करना пӯрā (пӯрна) карнā *п.* (*выполнять*).

соверше́нно बिलकुल билкул, सर्वथा сарватхā; ~ **ве́рно** बिलकुल ठीक; **вы ~ пра́вы** आप बिलकुल सही कहते है.

соверше́нств||о *с.* उत्तमता уттамтā *ж.*; **овладе́ть в ~е** पूरा क़ाबू पाना *п.* (पर *чем-л.*).

соверши́ть *см.* соверша́ть.

сове́т I *м.* **1.** सोवियत совийат *ж.*; **Верхо́вный Сове́т СССР** सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र-संघ की सर्वोच्च सोवियत *ж.*; **Сове́т Сою́за** संघ की सोवियत *ж.*; **Сове́т Национа́льностей** जातियों की सोवियत *ж.*; **Сове́т депута́тов трудя́-**

щихся श्रमजीवियों के प्रतिनिधियों की सोवियत *ж.*; 2. समिति самити *ж.*, परिषद् паришад *ж.*; **Совéт Минúстров** मंत्रियों की परिषद् *ж.*, मंत्रिमंडल *м.*

совéт II *м.* सलाह салāх̆ *ж.*, परामर्श парāмарша *м*, उपदेश упадэш *м.*; **давáть ~** सलाह (परामर्श) देना *п*; **по егó ~у** उस की सलाह से, उस के परामर्श से; **слéдовать ~у** उपदेश मानना *п.*

совéтовать सलाह (परामर्श) देना салāх̆ (парāмарша) дэнā *п.*

совéтский सोवियत совийат; **Совéтский Союз** सोवियत संघ *м.*; **Совéтское прáвительство** सोवियत सरकार *ж.*

совещáние *с.* (*заседание*) जलसा джалсā *м.*, सम्मेलन саммэлан *м.*, सभा сабхā *ж.*

совмéстный संयुक्त сайукта, सम्मिलित саммилит.

совремéнн||ый आधुनिक āдхуник, वर्तमान вартамāн; **~ая литератýра** आधुनिक साहित्य *м.*; **~ое положéние** वर्तमान परिस्थिति *ж.*

совсе́м बिलकुल билкул, पूरी तरह пӯрӣ тарах̆, पूर्ण रूप से пӯрна рӯп сэ.

совхо́з *м.* सोवियत फ़ार्म совиӣйат фāрм *м.*, सोवखोज़ совкхоз *м.*

согла́сие *с.* मंज़ूरी манзӯрӣ *ж.*, स्वीकृति свӣкрити *ж.*, क़बूल ќабӯл *м.*, **дать** ~ स्वीकृति देना *п.*; **получа́ть** ~ स्वीकृति पाना *п.*

согла́сн||ый: быть ~ым रज़ामंद होना разāманд х̆онā *нп.*, राज़ी होना рāзӣ х̆онā *нп*; я **согла́сен** मैं राजी (सहमत) हूँ мэй рāзӣ (сах̆мат) х̆ӯ.

соглаша́ться मंज़ूरी (स्वीकृति) देना манзӯрӣ (свӣкрити) дэнā *п.*, स्वीकार करना свӣкāр карнā *п.*, क़बूलना ќабӯлнā *п.*

соглаше́ни||е *с.* समझौता самджхаутā *м.*; मंज़ूरी манзӯрӣ *ж.*, रज़ामंदी разāманди *ж.*, सहमति сах̆мати *ж* (*согласие*); **приходи́ть к ~ю** समझौते पर पहुँचना *нп.*, **по ~ю с ке́м-л.** किसी की सहमति से.

согрева́ть गरमाना гармāнā *п.*, गरम करना гарам карнā *п.*

согрева́ться अपने आप को गरमाना апнэ ап ко гармāнā *п.*

согре́ть(ся) *см.* согрева́ть(ся).

соде́йствие *с.* मदद мадад *ж.*, सहायता сах̆āйтā *ж.*

соде́йствовать मदद (सहायता) देना мадад (сах̆āйтā) дэнā *п.* (को *кому-л.*, *чему-л.*), साथ देना сāтх дэнā *п.* (का *кому-л.*, *чему-л.*).

содержа́ние *с.* (*сущность*) विषय вишай *м.*, विषय-वस्तु вишай-васту *ж.*

содержа́ть सँभालना сāбхāлнā *п.*, परवरिश करना парвариш карнā *п.*; पालना пāлнā *п.* (*воспитывать, растить*).

содру́жество *с.* सहयोग сах̆йог *м.*, साहचर्य сāх̆чарйа *м.*

сожале́ни||е *с.* अफ़सोस афсос *ж.*, पछतावा пачхтāвā *м.*, खेद кхэд *м.*; **к ~ю. .** अफ़सोस (खेद) की बात है कि. .

сожале́||ть अफ़सोस (पछतावा) करना афсос (пачхтāвā) карнā *п.*; **я очень ~ю, что...** मुझे बड़ी अफ़सोस है कि...

созва́ть *см.* созыва́ть.

создава́ть बनाना банāнā *п* , पैदा (उत्पन्न) करना пайдā (утпанна) карнā *п.*

созда́ть *см.* создава́ть.

сознава́ть समझना самаджхнā *нп.* (*понимать*); महसूस करना махсӯс карнā *п.*, अनुभव करना анубхав карнā *п.* (*ощущать*).

сознава́ться स्वीकार करना свӣкāр карнā *п.*

созна́ние *с.* समझ самаджх *ж.*, चेतना чэтнā *ж.* (*понимание*), अनुभव анубхав *м.* (*ощущение*).

созна́тельно कर्तव्यपरायणता से картавйа-парāйантā сэ; जान बूझकर джāн бӯджхкар (*умышленно*).

созна́тельный सचेत сачэт, सजग саджаг; सोचा-समझा сочā-самджхā (*намеренный*)

созна́ть(ся) *см.* сознава́ть(ся).

созрева́ть पकना пакнā *нп.*

созре́ть *см.* созрева́ть.

созыва́ть बुलाना булāнā *п.*

сойти́ *см* **сходи́ть.**

сок *м.* रस рас *м.*, शीरा шӣрā *м.*; **вино-гра́дный** ~ अंगूर का रस *м.*

солёный नमकीन намкӣн, लोना лонā.

солида́рность *ж.* एकता экта̄ *ж.*

соли́ст *м.* सोलोइस्ट солоист *м.*

соли́стка *ж.* सोलोइस्ट солоист *ж.*

соли́ть नमक मिलाना (डालना) намак милāнā (ḍāлнā) *п.* (में *что-л.*).

со́лнце *с.* सूरज сӯрадж *м.*, सूर्य сӯрйа *м.*

со́ло *с.* सोलो соло *м.*

солове́й *м.* बुलबुल булбул *ж.*

соло́ма *ж.* भूसा бхӯсā *м.*

соло́нка *ж.* नमकदान намакдāн *м.*

соль *ж.* नमक намак *м.*, लोन лон *м.*

соля́нка *ж.* सलान्का салāнкā *м.*

Сомали́ सोमालीलैंड сомāлӣлайнḍ.

сомнева́ться शक करना шак карнā *п.* (का *в чём-л.*, को *о ком-л.*), संदेह करना сандэ̆х карнā *п.* (पर, में *в чем-л.*); **мо́жете не** ~ आप सदेह मत कीजिये.

сомнéни||е *с.* शक шак *м.*, संदेह сандэх *м.*, в э́том нет никакóго ~я इस में कोई शक (संदेह) नहीं है.

сон *м.* नींद нӣд *ж.*, निद्रा нидра̄ *ж.*; вúдеть ~, вúдеть во сне सपना (स्वप्न) देखना *п.*

сообщáть खबर (सूचना) देना кхабар (сӯчна̄) дэна̄ *п.* (की *о чём-л.*).

сообщéние *с.* 1. खबर кхабар *ж.*, सूचना сӯчна̄ *ж.*, समाचार сама̄ча̄р *м.*; телегрáфное ~ तार-संपर्क *м.*; 2. आवागमन а̄ва̄гаман *м.*, यातायात йа̄та̄йа̄т *м.*; прямóе ~ सीधा रास्ता *м.*; железнодорóжное ~ रेल-यातायात *м.*

сообщúть *см.* сообщáть.

соорудúть *см.* сооружáть

сооружáть बनाना бана̄на̄ *п.*, तामीर (निर्माण) करना та̄мӣр (нирма̄н) карна̄ *п.*

сооружéние *с.* 1. (*действие*) बनाना бана̄на̄ *м.*, तामीर (निर्माण) करना та̄мӣр (нирма̄н) карна̄ *м.*; 2. (*здание*) इमारत има̄рат *ж.*, भवन бхаван *м.*

соотве́тствовать मुताबिक़ (अनुकूल, अनुरूप) होना мута̄бик (анукӯл, анурӯп) х̆она̄ *нп*

сооте́чественник *м* देश-बंधु дэш-бандху *м.*, एकदेशीय экдэшӣйа *м.*

сопе́рник *м.* प्रतियोगी пратийогӣ *м.*, प्रतिद्वंद्वी пратидвандвӣ *м.*

сопра́но *с.* सोप्रानो сопра̄но *ж.*

сопровожда́ть साथ जाना са̄тх джа̄на̄ *нп.*

сопротивле́ние *с.* सामना са̄мна̄ *м.*, मुक़ाबला мука̄бала̄ *м.*, विरोध виродх *м.*; **ока́зывать ~** मुक़ाबला (विरोध) करना *п* (का *кому-л.*, *чему-л.*).

сопротивля́ться मुक़ाबला (सामना, विरोध) करना мука̄бала̄ (са̄мна̄, виродх) карна̄ *п.* (का *кому-л.*, *чему-л*).

сорва́ть(ся) *см.* срыва́ть(ся).

соревнова́ние *с* होड़ х̆ор *ж*, मुक़ाबला мука̄бала̄ *м.*, प्रतियोगिता пратийогита̄ *ж.*, **~ по борьбе́** कुश्ती-प्रतियोगिता *ж*; **~ в бе́ге** दौड़ का मुक़ाबला *м.*; **проводи́ть ~** मुकाबला (प्रतियोगिता) कराना *п.*

соревнова́ться होड़ (प्रतियोगिता) करना хо̣р (пратийогита̄) карна̄ *п*. (से *с кем-л.*), होड़ (प्रतियोगिता) में हिस्सा (भाग) लेना хо̣р (пратийогита̄) мэ̄ х̌исса̄ (бха̄г) лэна̄ *п*.

сори́ть [इधर-उधर] कूड़ा-कर्कट बिखेरना [идхар-удхар] кӯра̄-каркат̣ бикхэрна̄ *п*.

со́рок चालीस ча̄лӣс; ~ **оди́н** इकतालीस; ~ **два** बयालीस; ~ **три** तेंतालीस; ~ **четы́ре** चवालीस; ~ **пять** पैंतालीस; ~ **шесть** छियालीस; ~ **семь** सैंतालीस; ~ **во́семь** अड़तालीस; ~ **де́вять** उनचास.

соро́чка *ж*. कुरता курта̄ *м*, कमीज камӣз *ж*.; शेमीज़ шэмӣз *ж*. (*женская*).

сорт *м* किस्म кисм *ж*., श्रेणी шрэн̣ӣ *ж*., दर्जा дарджа̄ *м*.; **пе́рвый** ~ पहला दर्जा *м*.; **второ́го со́рта** दूसरे दर्जे का.

сосе́д *м*. पड़ोसी парόсӣ *м*., हमसाया х̌амса̄йа̄ *м*., सहवासी сах̌ва̄сӣ *м*

соси́ска *ж*. सासीज са̄сӣдж *м*.

сосна́ *ж*. सनोबर санобар *м*.

соста́в *м*. (*о коллективе людей*) अमला амла̄ *м*, स्टाफ़ ста̄ф *м*.; **в** ~**е на́шей**

делегáции пятнáдцать человéк हमारे प्रतिनिधि-मंडल में पंद्रह सदस्य हैं; ли́чный ~ कर्मचारी *м. мн.*; в пóлном ~е पूर्ण संख्या में, सब के सब; я приéхал в ~е инди́йской делегáции मैं भारतीय प्रतिनिधि-मंडल के साथ आया हूँ.

составить *см.* составля́ть.

составлéние *с.* (*сочинение*) रचना рачна̄ *ж.*

составля́ть 1. (*собирать*) इकट्ठा (जमा, एकत्रित) करना икат̇тха̄ (джама̄, экатрит) карна̄ *п.*; 2. (*обризовывать*) बनाना бана̄на̄ *п.*, तैयार करना тайййа̄р карна̄ *п*; 3. (*сочинять*) रचना рачна̄ *п.*, लिखना ликхна̄ *п.*

состоя́ни||е *с.* हालत х̌а̄лат *ж.*, अवस्था авастха̄ *ж.*; मिज़ाज миза̄дж *м.*, तबीअत табиат *ж.* (*настроение*); я не в ~и пойти́ मुझ से जाया नहीं जाएगा.

состоя́ть होना х̌она̄ *нп*

состо||я́ться होना х̌она̄ *нп.*; вéчером ~йтся концéрт शाम को कंसर्ट होगा.

состяза́ние *с* मुक़ाबला мукāбалā *м*, प्रतियोगिता пратийогитā *ж.*; ~ по пла́ванию तैरने का मुक़ाबला *м.*, तैरने की प्रतियोगिता *ж.*

состяза́ться मुक़ाबला करना мукāбалā карнā *п.* (से *с кем-л.*, में *в чём-л.*), प्रतियोगिता करना пратийогитā карнā *п.* (से *с кем-л.*, में *в чем-л.*).

сосу́д *м.* 1. बरतन бартан *м.*, पात्र пāтра *м*; 2. *анат.*: кровено́сные ~ы रक्त-कोष्ठक ракта-коштхак *м мн.*

сосуществова́ние *с.* सह-अस्तित्व сах-аститва *м*; ми́рное ~ शांतिपूर्ण सह-अस्तित्व *м.*

со́тн||я *ж.* सैकड़ा сайкрā *м*, शतक шатак *м.*; ~и ты́сяч लाख *м мн.*

сотру́дник *м.* (*служащий*) मुलाजिम мулāзим *м.*, कर्मचारी кармачāрӣ *м*

сотру́дничать साथ मिलकर काम करना сāтх милкар кāм карнā *п* (के *с кем-л.*, *с чем-л.*), सहयोग करना сахйог карнā *п.* (से *с кем-л.*, *с чем-л.*).

сотру́дничество *с.* सहयोग сах̆йог *м.*, सहकार्यता сах̆кāрйатā *ж.*; **междунаро́дное ~** अंतर्राष्ट्रीय सहयोग *м.*

со́ус *м* चटनी чатнӣ *ж.*, बघार багхāр *м*

соучени́к *м.* सहपाठी сахпāтхӣ *м.*

Софи́я सोफिया софийā.

сохрани́ть *см* сохраня́ть

сохраня́ть (*беречь*) रखना ракхнā *п.*, कायम (सुरक्षित) रखना к̣āйам (суракшит) ракхнā *п.*

социали́зм *м.* समाजवाद самāджвāд *м*

социали́ст *м* समाजवादी самāджвāдӣ *м.*

социалисти́ческ||ий समाजवादी самāджвāдӣ; **~ое строи́тельство** समाजवादी निर्माण *м*

социа́льн||ый सामाजिक сāмāджик; **~ое страхова́ние** सामाजिक बीमा *м*; **~ое обеспе́чение** सामाजिक परवरिश (सुरक्षा) *ж.*

сочине́ние *с* (*произведение*) लेख лэкх *м.*, रचना рачнā *ж*; सुर-रचना сур-рачнā *ж.* (*музыкальное*).

со́чный रसदार расда̄р, रसीला расӣла̄.

сочу́вствие *с.* हमदर्दी х̌амдардӣ *ж.*, सहानुभूति сах̌а̄нубхӯти *ж.*

сочу́вствовать हमदर्दी (सहानुभूति) रखना (प्रकट करना) х̌амдардӣ (сах̌а̄нубхӯти) ракхна̄ (пракат̇ карна̄) *п.*

сою́з *м* 1. (*единение*) मिलाप мила̄п *м*, संधि сандхи *ж.*; в ~е с .. .. के साझे में; 2. (*объединение*) संघ сангх *м.*; **Сою́з Сове́тских Социалисти́ческих Респу́блик** सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र-संघ *м.*; 3. (*организация*) संघ сангх *м.*, सभा сабха̄ *ж.*, समिति самити *ж.*

сою́зник *м* दोस्त дост *м*, मित्र митра *м*, सहयोगी сах̌йогӣ *м*

со́я *ж.* सोया сойа̄ *м.*

спа́льн||ый सोने का сонэ ка̄; ~ое **ме́сто** सोने की (के लिये) सीट *ж.*

спа́льня *ж.* सोने का कमरा сонэ ка̄ камра̄ *м.*

спартакиа́да *ж.* खेल-कूद का समारोह кхэл-кӯд ка̄ сама̄рох̌ *м.*

спаса́тельн||ый बचानेवाला бача̄нэва̄ла̄, बचाने का бача̄нэ ка̄; ~**ая ло́дка** बचाव कश्ती *ж.*, बचानेवाली नाव *ж.*; ~ **по́яс** बचाव-पेटी *ж.*

спасе́ние *с.* (*действие*) बचाना бача̄на̄ *м.*, बचाव бача̄о *м.*

спаси́бо शुक्रिया шукрийа̄ *м.*, धन्यवाद дханйава̄д *м.* (के लिये *за что-л.*); **большо́е** ~ बहुत-बहुत धन्यवाद *м.*

спать सोना сона̄ *нп.*; **ложи́ться** ~ सोने जाना *нп*; **я хочу́** ~ मुझे नींद आती है.

спекта́кль *м.* तमाशा тама̄ша̄ *м*, अभिनय абхинай *м.*; **дневно́й** ~ दिन का तमाशा (अभिनय) *м.*

спе́лый पक्का пакка̄, परिपक्व парипаква.

сперва́ पहले пахӑлэ, सब से पहले сăб сэ пахӑлэ, प्रथम пратхам.

спе́реди सामने са̄мнэ, आगे а̄гэ.

спеть (*песню*) गाना га̄на̄ *п*, सुनाना суна̄на̄ *п.*

специали́ст *м* विशेषज्ञ вишэшагья *м.*, माहिर ма̄хӑир *м.*

специа́льность *ж.* (*профессия*) पेशा пэ-шā *м*, धंधा дхандхā *м.*, वृत्ति вритти *ж.*

специа́льный ख़ास кхāс, विशेष вишэш

спеш||и́ть 1. जल्दी करना джалдӣ карнā *п.*; ~ на по́езд गाड़ी पकड़ने के लिये जल्दी में होना *нп.*; 2. तेज चलना тэз чалнā *нп.*; **ва́ши часы́ ~а́т** आप की घड़ी तेज़ चलती है.

спе́шн||ый फौरी фаурӣ; **~ое письмо́** एक्सप्रेस चिट्ठी *ж.*

спина́ *ж* पीठ пӣтх *ж.*

спи́нинг *м.* स्पीनिंग спӣнинг *ж.*

спирт *м.* स्पिरिट спирит *ж.*, अरक арак *м.*

спи́сок *м* सूची сӯчӣ *ж*, फिह्रिस्त фиҳрист *ж.*

спи́ч||ка *ж* दियासलाई дийāсалāӣ *ж.*, सलाई салāӣ *ж.*; **коро́бка ~ек** दियासलाई की डिब्बी (डिबिया) *ж.*

споко́йн||ый शांत шāнт, शांतचित्त шāнт-читта (*уравновешенный — о человеке*); **бу́дьте ~ы!** फिक्र (चिंता) न कीजिये!; **~ой но́чи!** शुभ रात्रि!

спокойствие *с.* शांति шāнти *ж.*

спор *м.* बहस бахас *ж*, वाद-विवाद вāд-вивāд *м.*; झगड़ा джхагрā *м.* (*ссора*).

спорить बहस (वाद-विवाद) करना бахас (вāд-вивāд) карнā *п.*

спорный झगड़े का джхагрэ кā, विवाद-ग्रस्त вивāд-граста.

спорт *м.* खेल-कूद кхэл-кӯд *м.*, स्पोर्ट спорт *м*; **водный** ~ पानी का खेल *м.*; **лыжный** ~ स्कीइंग *ж*; **заниматься спортом** खेल-कूद में भाग लेना *п.*

спортивн||ый खेल-कूद का кхэл-кӯд кā; ~**ая площадка** खेलों का अखाड़ा (मैदान) *м*; ~**ые состязания** खेल-कूद का मुक़ाबला *м*, खेल-कूद की प्रतियोगिता *ж*; ~ **зал** खेलों का हाल *м.*

спортклуб *м.* स्पोर्ट-क्लब спорт-клаб *м.*

спортсмен *м.* खिलाड़ी кхилāрӣ *м.*, कसरती касратӣ *м.*

спортсменка *ж.* खिलाड़ी кхилāрӣ *ж*

способ *м* तरीक़ा тарӣкā *м.*, ढंग дханг *м.*, प्रकार пракāр *м.*; **каким** ~**ом?** किस

(प्रश्न) पूछना савāл (прашна) пӯчхнā *п* (से *у кого-л.,* का *о чём-л., о ком-л.*); 2. (*одолевать*) जीतना джӣтнā *п.*, जीत लेना джӣт лэнā *п.*

спрáвочник *м.* प्रदर्शिका прадаршикā *ж*, दिग्दर्शन पुस्तक дигдаршан пустак *ж*; **кармáнный** ~ जेबी प्रदर्शिका *ж*; **железнодорóжный** ~ रेलवे गाइड-बुक *ж.*

спрáвочный पूछ-ताछ का пӯчх-тāчх кā.

спрáшивать पूछना пӯчхнā *п.*, पूछ लेना пӯчх лэнā *п.*, सवाल (प्रश्न) करना савāл (прашна) карнā *п.* (से *у кого-л.*); **разреши́те спроси́ть** मुझे पूछने (एक सवाल करने) दीजिये.

спрос *м.* 1. माँग мā̃г *ж*, खपत кхапат *ж*; **пóльзоваться спрóсом, на товáр есть** ~ चीज़ों की बहुत माँग है; 2.: **без спрóса** बिना इजाज़त (अनुमति) के бинā иджāзат (анумати) кэ.

спроси́ть *см.* спрáшивать.

спря́тать छिपाना чхипāнā *п.*, लुकाना лукāнā *п.*

спуск *м.* 1. (*действие*) उतराई утрāи *ж.*; 2. (*откос*) उतार утāр *м.*, ढाल дхāл *ж.*, ढलान дхалāн *м.*

спускáть [नीचे] उतारना [нйчэ] утāрнā *п.*, [नीचे] करना [нйчэ] карнā *п.*

спускáться [नीचे] उतरना (उतर जाना) [нйчэ] утарнā (утар джāнā) *нп.*

спустя́ के बाद (पश्चात) кэ бāд (пашчāт)

спу́тник *м.* 1. हमराह х̌амрāх̌ *м*, सहचर сах̌чар *м.*; 2. *астр.* उपग्रह упаграх̌ *м.*; **иску́сственный** ~ कृत्रिम उपग्रह *м.*

сравнéни||е *с.* मुक़ाबला мукāбалā *м.*, तुलना тулнā *ж.*; **по ~ю с...** .. के मुकाबले [में], ... की तुलना मे.

срáвнивать (*сопоставлять*) मुकाबला (तुलना) करना мукāбалā (тулнā) карнā *п*

сравни́ть *см* срáвнивать.

срáзу 1. (*в один приём*) एकदम экдам, एक साथ эк сāтх; 2. (*немедленно*) फौरन [ही] фауран [х̌й], एकाएक экāэк, तुरंत турант.

средá I *ж.* (*окружение*) मध्य мадхйа *м*

среда́ II *ж.* (*день недели*) बुधवार бу̣х- вāр *м.*

среди́ 1. (*в числе*) बीच (दरमियान) में бӣч (дармийāн) мэ̄ (के *кого-л.*, *чего-л.*), में мэ̄; 2. (*посредине*) बीच (दरमियान, मध्य) में бӣч (дармийāн, мадхйа) мэ̄ (के *кого-л.*, *чего-л.*), में мэ̄.

средневе́с *м.* औसत वज़न का खिलाड़ी аусат вазан кā кхилāрӣ *м.*

сре́дн||ий बीच का бӣч кā, दरमियानी дармийāнӣ, मध्य мадхйа; **в ~ем** औसतन; **~их лет** अधेड़ उम्र का, मध्यवयस्क.

сре́дств||о *с.* 1. साधन сāдхан *м.*, उपाय упāй *м.*; **~а свя́зи** संबंध के साधन *м. мн.*, 2.: **лече́бное ~** दवा давā *ж.*, औषधि аушадхи *ж.*

срок *м* मीयाद мӣйāд *ж*, अवधि авадхи *ж*, वक़्त вакт *м.*, समय самай *м.* (*время*); **в ~** वक़्त (समय) पर.

сро́чн||ый फ़ौरी фаурӣ, जल्द джалд; **~ зака́з** तात्कालिक माँग *ж*; **~ая телегра́мма** एक्सप्रेस (फौरी) तार *м.*

срывáть 1. (*цветы и т. п.*) तोड़ना торна *п.*, तोड़कर चुनना торкар чуннā *п.*; 2. (*портить, губить*) नाकाम (बेकार) करना нāкāм (бэкāр) карнā *п.*

срывáться 1. छूटना чхӯтнā *нп.* (*падать откуда-то*); गिरना гирнā *нп.* (*с цепи*); 2. (*заканчиваться неудачей*) नाकाम (असफल) होना нāкāм (асапхал) хонā *нп.*

СССР (Союз Советских Социалистических Республик) सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र-संघ совийат самāджвāдӣ праджāтантра-сангх *м*

стáвить खड़ा करना кхарā карнā *п.*, रखना ракхнā *п*, लगाना лагāнā *п.*; ~ **стакáн на стол** मेज़ पर गिलास रखना *п.*; ~ **термóметр** थर्मामीटर (ताप-मापक) लगाना *п.*; ◇ ~ **на голосовáние** राय (मत) लेना *п.* (पर *что-л.*); ~ **пьéсу** नाटक दिखाना *п.*

стадиóн *м.* स्टेडियम стэдийам *м.*, क्रीड़ा-क्षेत्र крӣрāкшэтра *м.*

ста́дия *ж.* मंज़िल манзил *ж.*, अवस्था авастха̄ *ж.*

ста́до *с.* गल्ला галла̄ *м.*, रेवड़ рэвар *м.*, झुंड джхуӥд *м.*

стака́н *м.* गिलास гила̄с *м.*

ста́лкиваться टकराना т̇акра̄на̄ *нп.* (से *с кем-л.*, *с чем-л.*).

сталь *ж.* इस्पात испа̄т *м.*, फौलाद фаула̄д *м.*

Стамбу́л इस्तांबूल иста̄мбӯл.

станда́ртный नमूने (आदर्श) का намӯнэ (а̄дарша) ка̄; ~ дом नमूने का घर *м.*, आदर्श-गृह *м.*

станови́ться 1. उठना утхна̄ *нп.*, खड़ा होना кхара̄ х̌она̄ *нп.*; ~ в о́чередь बारी में खड़ा हो जाना *нп.*; 2. बनना банна̄ *нп.*, होना х̌она̄ *нп*; стать учи́телем उस्ताद (अध्यापक) बन जाना *нп.*; ста́ло хо́лодно ठंड हो गई; 3. (*останавливаться*) रुकना рукна̄ *нп.*; часы́ ста́ли घड़ी बंद हो गई; ◇ во что́ бы то ни ста́ло किसी भी क़ीमत पर.

стано́к *м.* मशीन машӣн *ж.*, मशीनी औ-जार машӣнӣ аузāр *м.*, कल кал *ж.*

ста́нция *ж.* स्टेशन сṫэшан *м.*; **коне́чная** ~ अंतिम स्टेशन *м.*; **ло́дочная** ~ नौका-विहार का स्टेशन *м.*

стара́ться कोशिश (प्रयत्न) करना кошиш (прайатна) карнā *п*, मन लगाना ман лагāнā *п*.

стари́к *м* बूढ़ा бӯрхā *м.*, वृद्ध вриддха *м.*

старт *м.* स्टार्ट стāрṫ *м.*; **дава́ть** ~ स्टार्ट करना *п.*

стартова́ть स्टार्ट करना стāрṫ карнā *п.*

стару́ха *ж* बुढ़िया бурхийā *ж.*, वृद्धा вриддхā *ж*

ста́рший 1. बड़ा барā; **са́мый** ~ सब से बड़ा; ~ **брат** बड़ा भाई *м.*; 2. बडा барā, ज्येष्ठ джйэшṫха, सीनियर сӣнийар; ~ **нау́чный сотру́дник** सीनियर वैज्ञानिक कार्यकर्ता *м.*; **кто здесь** ~? यहाँ कौन मुखिया (प्रधान) है?

ста́рый बूढ़ा бӯрхā, वृद्ध вриддха; पुराना пурāнā (*давний*)

стати́стика *ж.* आँकड़ा-विवरण ā̃кра̣̄-вива-ран *м*

статуэ́тка *ж.* [छोटी] मूर्ति [чхотӣ] мӯрти *ж*

ста́туя *ж.* बुत бут *м.*, मूर्ति мӯрти *ж.*, प्रतिमा пратимā *ж.*

стать *см.* станови́ться.

статья́ *ж.* लेख лэкх *м.*, निबंध нибандх *м.*

стекло́ *с* शीशा шӣшā *м.*, काँच кā̃ч *м.*

стекля́нный शीशे (काँच) का шӣшэ (кā̃ч) кā.

стели́ть बिछाना бичхāнā *п*, लगाना лагāнā *п.*, ~ **посте́ль** बिस्तर बिछाना (लगाना) *п.*

стена́ *ж.* दीवार дӣвāр *ж.*

стенгазе́та *ж.* (стенна́я газе́та) दीवार--समाचार-पत्र дӣвāр-самāчāр-патра *м.*

стеногра́фия *ж.* आशुलिपि āшулипи *ж*

сте́пен||ь *ж.* **1.** दर्जा дарджā *м.*, **пе́рвой ~и** प्रथम दर्जे (श्रेणी) का; **2.** (*учёная*) उपाधि упāдхи *ж.*, डिगरी дигрӣ *ж.*

степь *ж.* स्तपी стапи *ж.*, चटियल मैदान чатийал майдāн *м.*

стереокино *с.* स्टिरियोस्कोपिक सिनेमा сıириʼюскопик синэмā *м.*

стеснить *см.* стеснять.

стесня||ть पाबंदी (प्रतिबंध) लगाना пā-банди (пратибандх) лагāнā *п.*, तंग कर-ना танг карнā *п.* (*затруднять*); घबरा-ना гхабрāнā *п.* (*смущать*); **я вас не ~ю?** मैं आप को कोई कष्ट नहीं दूंगा?

стесня||ться शरमाना шармāнā *нп.*; **не ~йтесь!** तकल्लुफ़ न कीजिये!

стиль *ж.* शैली шайли *ж.*

стипендиат *м* वज़ीफ़ा (वृत्ति) पानेवाला вазӣфā (вритти) пāнэвāлā *м.*

стипендия *ж.* वजीफ़ा вазӣфā *м.*, वृत्ति вритти *ж.*

стирать (*бельё*) धोना дхонā *п.*

стихать धीमा (ख़ामोश, चुप, शांत) हो जाना дхӣмā (кхāмош, чуп, шāнт) хо джāнā *нп.*

стихи *мн.* पद्य падйа *м.*

стихотворе́ние *с.* कविता кавита̄ *ж.*, काव्य ка̄вйа *м.*

сто सौ сау.

стог *м* टाल т̇а̄л *ж.*, [सूखी घास का] ढेर [сӯкхӣ гха̄с ка̄] д̣хэр *м.*

сто́и||ть 1.: ско́лько ~т э́та кни́га? इस किताब की क़ीमत क्या है? ис кита̄б кӣ кӣмат кйа̄ хэ?; 2. (*заслуживать*) लायक़ (क़ाबिल, योग्य) होना ла̄йак̇ (к̇а̄бил, йогйа) хона̄ *нп.*; **не ~т благода́рности** धन्यवाद की कोई आवश्यकता नहीं, धन्यवाद की क्या बात है.

сто́йка (*в буфете и т. п.*) बार ба̄р *м.*

Стокго́льм स्टाकहोम ст̇а̄кхом.

стол *м.* 1. मेज मэз *ж.*; **за столо́м** मेज पर; **накрыва́ть на ~** खाने के लिये मेज सजाना *п.*; 2. विभाग вибха̄г *м.*; **~ зака́зов** फ़र्माइश (आर्डर) का विभाग *м.*

столб *м* खंभा кхамбха̄ *м*, स्तंभ стамбх *м*

столи́ца *ж.* राजधानी ра̄джадха̄нӣ *ж.*

столкну́ться *см* ста́лкиваться.

сто́лько इतना итна̄, उतना утна̄; **~ же**

ско́лько इतना ही... जितना, इतना ज़्यादा जितना.

столя́р *м.* बढ़ई бархаӣ *м.*, सुतार сута̄р *м.*

стоп! ठहर! ṫхаẋар!, ठहर जाओ! ṫхаẋар джа̄о!, रुक जाओ! рук джа̄о!

стоп-кра́н *м.* स्टोप-क्रेन сто́п-крэн *м.*

сторон||а́ *ж* तरफ़ тараф *ж* , ओर ор *ж.*, दिशा диша̄ *ж.*; **с пра́вой ~ы́** दाहिनी तरफ़ (ओर) से; **на той ~е́** उस पार; **обра́тная ~** उलटी तरफ़ (ओर) *ж.*; ◇ **держа́ться в ~е́** अलग (दूर) रहना *нп.* (से *от чего-л.*).

сторо́нник *м* तरफ़दार тарафда̄р *м.*, समर्थक самартхак *м.*, पक्षी пакшӣ *м.*; **~и ми́ра** शांति के समर्थक *м. мн.*

стоя́нка *ж.* अड्डा адда̄ *м.*, स्टैंड стайнд *м.*, **~ такси́** टैक्सियों का अड्डा *м.*, टैक्सी-मोटर-स्टैंड *м.*

сто||я́ть खड़ा होना кхара̄ ẋона̄ *нп.*; **по́езд ~и́т 10 мину́т** गाड़ी १० मिनट को रुकती है; **часы́ ~я́т** घड़ी बंद हो गई है; **сто́йте!** रुक जाइये!

страна́ *ж.* देश дэш *м*, मुल्क мулк *м.*; राष्ट्र рāштра *м*, राज्य рāджйа *м.* (*государство*).

страни́ца *ж.* पन्ना паннā *м.*, पृष्ठ пориштха *м.*

стра́нный अनोखा анокхā, अजीब аджӣб.

страх *м.* डर дар *м.*, ख़ौफ़ кхауф *м.*, भय бхай *м.*

страхка́сса *ж.* (страховáя кáсса) सामाजिक बीमे का दफ़्तर сāмāджик бӣмэ кā дафтар *м.*

страхова́ние *с.* बीमा бӣмā *м.*; ~ **жи́зни** जान(जीवन)-बीमा джāн (джӣван)-бӣмā *м.*

стре́лка *ж.* 1. (*часов*) सूई суӣ *ж.*; 2. *ж.-д.* [रेल की] क़ैंची [рэл кӣ] кáйчӣ *ж.*

стре́лочник *м.* स्विचमैन свичмайн *м.*

стрельба́ *ж.* गोलाबारी голāбāрӣ *ж.* (*орудийная*); गोली चलाना голӣ чалāнā *м.* (*из винтовки, револьвера*).

стреля́ть गोली चलाना (मारना) голӣ чалāнā (мāрнā) *п.*

стреми́ться कोशिश करना кошиш карнā *п.*, प्रयत्न करना прайатна карнā *п.*; चाहना чāх̆нā *п* (*желать*)

стри́женый बाल मुंडवाया हुआ бāл муйд-вāйā х̆уā (*о человеке*).

стри́жка *ж.* हजामत хаджāмат *ж.*

стричь काटना кāтнā *п.*; बाल कटवाना (कटवा लेना) бāл катвāнā (катвā лэнā) *п.* (*у парикмахера*); ~ **но́гти** नाखून लेना *п.*

стри́чься अपने बाल काटना (काट लेना) апнэ бāл кāтнā (кāт лэнā) *п.*; बाल कट-वाना (कटवा लेना) бāл катвāнā (катвā лэнā) *п.* (*у парикмахера*).

стро́гий (*суровый*) सख्त сакхт, कड़ा ка-рā, कठोर катхор.

строе́ние *с* 1. (*структура*) बनावट ба-нāват *ж*, गठन гатхан *ж*, रचना рач-нā *ж.*; 2. (*постройка*) इमारत имāрат *ж*, भवन бхаван *м.*

строи́тель *м.* निर्माण (तामीर) करनेवाला нирмāн (тāмӣр) карнэвāлā *м*, निर्माता нирмāтā *м.*

строи́тельный इमारती имāратӣ, निर्माण-संबंधी нирмāн-самбандхӣ.

строи́тельство *с* तामीर тāмӣр *ж.*, निर्माण нирмāн *м.*; ~ **коммуни́зма** साम्यवाद का निर्माण *м.*

стро́ить बनाना банāнā *п.*, तामीर (निर्माण) करना тāмӣр (нирмāн) карнā *п.*

строй *м.* 1. (*ряд*) तरतीब тартӣб *ж.*, पाँत пāт *ж.*; 2. (*система*) प्रथा пратхā *ж.*, व्यवस्था вйавастхā *ж.*, निज़ाम низāм *м.*; ढाँचा дхāчā *ж.* (*структура*).

стро́йка *ж.* निर्माण [कार्य] нирмāн [кāрйа] *м.*

стро́йный सुडौल судаул, सुगठित сугатхит (*статный*).

строка́ *ж.* सतर сатар *ж.*, पंक्ति панкти *ж.*

струна́ *ж.* तार тāр *м.*

стру́нный: ~ **инструме́нт** तार-बाजा тāр-бāджā *м.*; ~ **орке́стр** तार-बाजों का आर्केस्ट्रा тāр-бāджō кā āркэстрā *м.*

студéнт *м.* विद्यार्थी видйартхӣ *м.*, छात्र чхāтра *м*

студéнтка *ж.* छात्रा чхāтрā *ж.*

стук *м.* थपकी тхапкӣ *ж.* (*удар*), खटखट кхаṫкхаṫ *ж.*, दस्तक дастак *ж.* (*в дверь*)

стул *м.* कुरसी курсӣ *ж.*

ступéнь *ж* (*стадия*) दर्जा дарджā *м*, स्तर стар *м.*, अवस्था авастхā *ж.*

стучáть खटखटाना кхаṫкхаṫāнā *п.*

стучáться खटखटाना кхаṫкхатāнā *п.*; ~ **в дверь** दर्वाज़ा खटखटाना *п*

стюáрд *м.* [हवाई जहाज़ का] परिचारक [х̆авāӣ джах̆āз кā] паричāрак *м.*

стюардéсса *ж.* [हवाई जहाज़ की] परिचारिका [х̆авāӣ джах̆āз кӣ] паричāрикā *ж.*

суббóта *ж.* सनीचर санӣчар *м.*, शनिवार шанивāр *м.*

сугрóб *м* बर्फ़ का ढेर барф кā дхэр *м.*

суд *м.* (*орган*) अदालत адāлат *ж.*, न्यायालय нйāйāлай *м.*

судáк *м.* सुदाक-मछली судāк-мачхлӣ *ж.*

Суда́н सूडान судāн

суди́ть 1. मुक़दमा चलाना мукадамā чалāнā *п.*, अदालत में विचार करना адāлат мэ̄ вичāр карнā *п.*; 2. (*о чём-л.*) समझना самаджхнā *п.*, ख़ायल (विचार) करना кхāйал (вичāр) карнā *п.*; 3. *спорт* रेफ़री का काम पूरा करना рэфрӣ кā кāм пӯрā карнā *п.*, खेल में रेफ़री (अंककार) होना кхэл мэ̄ рэфрӣ (анккāр) хонā *нп*

су́дно *с.* जहाज़ джахāз *м.*, पोत пот *м.*

судохо́дный जहाज़रानी का джахāзрāнӣ кā, जहाज़ों के चलने लायक़ джахāзо̄ кэ чалнэ лāйак.

судохо́дство *с.* जहाज़रानी джахāзрāнӣ *ж*, नौ-परिवहण нау-париваханм *м.*

судьба́ *ж* क़िस्मत кисмат *ж*, भाग्य бхāгйа *м.*

судья́ *м.* 1. न्यायाधीश нйāйāдхӣш *м.*, न्यायाध्यक्ष нйāйāдхйакша *м*; 2. *спорт.* रेफ़री рэфрӣ *м.*, अंककार анккāр *м.*

сукно́ *с.* बानात бāнāт *ж*

сýмерки *мн* घुधलका дхундхалкā *м.*, झुटपुटा джхутпутā *м.*; साँझ сā̃джх *ж.* (*вечерние*).

сýмка *ж.* बोरा борā *м.*, थैला тхайлā *м.*; **дáмская** ~ हैंड-बैग *м* ; **хозя́йственная** ~ थैला *м.*

сýмма *ж.* जोड джор *м.*, योग [फल] йог [пхал] *м.*; रक़म ракам *ж.* (*денежная*).

суп *м.* शोरबा шорбā *м.*, सूप сӯп *м.*

суперобло́жка *ж.* आवरण-पत्र āваран-патра *м.*

супрýг *м.* पति пати *м.*

супрýга *ж.* पत्नी патнӣ *ж*

сустáв *м.* जोड़ джор *м* , गाँठ гā̃тх *ж.*

сýтки *мн.* दिन-रात дин-рāт *ж.*, अहोरात्र ахорāтра *м.*

сухáрь *м.* सूखी रोटी сӯкхӣ ротӣ *ж.*

сухóй सूखा сӯкхā, खुश्क кхушк.

сушёный सूखा сӯкхā, खुश्क кхушк.

суши́ть सुखाना сукхāнā *п.*, सुखा देना сукхā дэнā *п.*, खुश्क करना кхушк карнā *п.*

существова́ть जीना джӣнā *нп*, मौजूद होना мауджӯд х̌онā *нп*, जीवित रहना джӣвит рах̌нā *нп*.

су́щность *ж* सार сāр *м*., [मूल] तत्त्व [мӯл]таттва *м*, ~ **де́ла** मामले का निचोड़ *м*.

схвати́ть *см* схва́тывать.

схва́тывать पकड़ना пакарнā *п*, धरना дхарнā *п*.

сходи́ть **1.** [नीचे] उतरना [нӣчэ] утарнā *нп*, ~ **с ле́стницы** सीढ़ियों से उतरना *нп*., **вы схо́дите на э́той остано́вке?** क्या आप अगले स्टाप पर उतरेंगे?; 2. (*куда-л.*) जाना джāнā *нп*.

сходи́ться मिलना милнā *нп*., मिल जाना мил джāнā *нп*, मुलाकात हो जाना мулāкāт х̌о джāнā *нп*. (के साथ *с кем-л*, को *о ком-л.*) (*встречаться*); सामने से आना сāмнэ сэ āнā *нп*. (*идти навстречу*).

схо́дство *с* समानता самāнтā *ж*., एकरूपता экрӯптā *ж*.

сцéна *ж* 1. (*подмостки*) रंगमंच рангманч *м.*, 2. (*акт*) दृश्य дришйа *м.*, सीन сӣн *м*

сценáрий *м.* कथानी катхāнӣ *ж.*, सिनेरियो синэрийо *м.*

счастли́вый खुश кхуш, खुशक़िस्मत кхушкисмат, सौभाग्यशाली саубхāгйашāлӣ

счáстье *с.* खुशी кхушӣ *ж.*, सुख сукх *м*, आनंद āнанд *м.*

счёт *м.* 1. गिनती гинтӣ *ж.*, हिसाब х̆исāб *м.*, शुमार шумāр *м.*; 2. *спорт.* स्कोर скор *м.*, नंबर намбар *м.*

счетовóд *м.* मुनीम мунӣм *м.*, अंकक анкак *м.*

считáть 1. (*подсчитывать*) गिनना гиннā *п.*, गिनती करना гинтӣ карнā *п* (की *кого-л.*, *что-л.*), हिसाब लगाना х̆исāб лагāнā *п.* (का *кого-л.*, *что-л.*); 2. (*полагать*) मानना мāннā *п*, समझना самаджнā *п.*

считáться 1. परवाह करना парвāх̆ карнā *п.* (की *с кем-л.*, *с чем-л.*), सामने

(ध्यान में) रखना са̄мнэ (дхйа̄н мэ̄) ракхна̄ *п* (को *с чем-л.*); 2. (*слыть*) माना (समझा) जाना ма̄на̄ (самджха̄) джа̄на̄ *нп*

США (Соединённые Шта́ты Аме́рики) संयुक्त राष्ट्र अमरीका санйукта ра̄шṫра амри̇ка̄

сшива́ть सीना си̇на̄ *п.*, सी देना (लेना) си̇ дэна̄ (лэна̄) *п.*

съеда́ть खाना кха̄на̄ *п.*, खा लेना кха̄ лэна̄ *п.*

съезд *м.* सम्मेलन саммэлан *м.*, कांग्रेस ка̄нгрэс *ж*

съе́здить जाना джа̄на̄ *нп* , जाकर ले आना джа̄кар лэ а̄на̄ *нп.* (*за кем-л.*, *за чем-л.*); देखने के लिये जाना дэкхнэ кэ лийэ джа̄на̄ *нп* , भेंट करना бхэ̄т карна̄ *п.* (*навестить*; से *к кому-л.*).

съезжа́ться (*собираться*) इकट्ठा (जमा, एकत्रित) होना (हो जाना) икаṫṫха̄ (джама̄, экатрит) хона̄ (хо джа̄на̄) *нп.*

съёмка *ж* (*фильма*) शूटिंग шӯṫинг *ж*.

съестн||ой: ~ые припасы खाने-पीने की चीजें кхāнэ-пӣнэ кӣ чӣзэ̄ *ж. мн*, भोजन की सामग्री бходжан кӣ сāмагрӣ *ж.*

съесть *см.* съедáть

съéхаться *см.* съезжáться

сыгрáть (*исполнить*) 1. *муз.* वादन करना вāдан карнā *п.*, 2. *театр* अभिनय करना абхинай карнā *п.*

сын *м.* बेटा бэтā *м.*, पुत्र путра *м.*

сыпь *ж.* अँभौरी āбхаурӣ *ж.*, उत्स्फोट утспхот *м.*

сыр *м.* पनीर панӣр *м.*

сырóй 1. (*влажный*) गीला гӣлā, भीगा бхӣгā, 2. (*неварёный*) कच्चा каччā.

сырьё *с* कच्चा माल каччā мāл *м.*, कच्ची सामग्री каччӣ сāмагрӣ *ж.*

сы́тный पुष्टिकर пуштикар, पुष्टिदायक пуштидāйак (*о пище*); काफ़ी кāфӣ, पर्याप्त парйāпта (*об обеде*).

сы́тый छकाछक чхакāчхак; **я сыт** मेरा पेट भरा हुआ है.

сюдá यहाँ йахā̃, इधर идхар.

сюжéт *м.* विषय вишай *м.*, कथानक катхāнак *м.*

сюрпри́з *м.* अप्रत्याशित बात апратйāшит бāт *ж.* (*неожиданность*); तोहफ़ा тоx̆фā *м.*, उपहार упаx̆āр *м.*, भेंट бхэ̄т *ж.* (*подарок*)

Т

та वह ваx̆; **та карти́на** वह तसवीर *ж.*, वह चित्र *м.*

таба́к *м.* तंबाकू тамбāкӯ *м.*; **тру́бочный ~** हुक़्क़े का तंबाकू *м*

таблéтк||а *ж.* टिकिया тикийā *ж.*, गोली голӣ *ж.*; **~и от головно́й бо́ли** सिर दर्द की गोलियाँ *ж. мн.*

табли́ца *ж.* फ़िहरिस्त фиx̆рист *ж.*, तालिका тāликā *ж.*, टेबुल т̇эбул *м.*

табурéтка *ж.* स्टूल ст̇ӯл *м.*; तिपाई типāӣ *ж.* (*трёхногая*).

таджи́к *м.* ताजिक тāджик *м*

Таджиксти́н ताजिकिस्तान тāджикистāн

Таджи́кская ССР ताजिक सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र тāджик совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

таджи́кский ताजिक тāджик.

таз I *м. анат.* पेड़ пэрӯ *м.*

таз II *м.* (*посуда*) तश्त ташт *м.*, परात парāт *ж.*

Таила́нд थाइलैंड тхāилайнд.

тайко́м छिपकर чхипкар, चुपके чупкэ, गुप्त रूप से гупта рӯп сэ.

тайм *м.* टाइम тāим *м.*, खेल кхэл *м.*

так 1. ऐसा айсā, वैसा вайсā, इस तरह (प्रकार) से ис тарах̆ (пракāр) сэ; **сде́лайте ~** ऐसा (इस तरह) कीजिये; 2. (*утверждение*) ठीक है тхӣк х̆э, 3. (*настолько*) इतना итнā; **бу́дьте ~ добры́** मेहरबानी करके, कृपया, आप कृपा करके; ◇ **~ себе́** यों ही है; **~ как** चूँकि, क्योंकि.

та́кже भी бхӣ; **я ~ пое́ду** मैं भी जाऊँगा.

так||о́й ऐसा айсā, वैसा вайсā; ◇ **~и́м о́бразом** इस तरह (प्रकार) से; **~ же** ऐसा

ही; **в ~óм слу́чае** ऐसी हालत (स्थिति) में; **что ~óе?** क्या बात है?, क्या हुआ?; **кто он ~?** वह कौन है?

такси́ *с.* टैक्सी тэкси *ж.*

такт *м. муз.* ताल тāл *м.*; **в ~** ताल में.

тала́нт *м.* (*способность*) कौशल каушал *м*, प्रतिभा пратибхā *ж.*, योग्यता йогйатā *ж.*

тала́нтливый प्रतिभापूर्ण пратибхāпӯрна, योग्य йогйа.

там वहाँ вах̃ā̃, उधर удхар

тамо́женн||ый कस्टम का кастам кā; **~ осмо́тр** आशुल्क-परीक्षण *м.*; **~ая по́шлина, ~ сбор** चुंगी *ж.*, महसूल *м.*

тамо́жня *ж* कस्टम кастам *м.*, चुंगीघर чунгӣгхар *м.*

Танганьи́ка टंगानिका тангāникā.

та́нго *с.* टंगो (एक तरह का नाच) танго (эк тарах̃ кā нāч) *м.*

та́н||ец *м.* नाच нāч *м.*, नृत्य нритйа *м*; **ве́чер ~цев** नृत्य-समारोह *м.*

танцева́льн||ый नाटकीय нāткийа, **~ая**

му́зыка नृत्य-संगीत *м*; ~ **коллекти́в** नृत्य-मडली *ж*.

танцева́ть नाचना на̄чна̄ *нп*., नृत्य करना нритйа карна̄ *п*.

та́почки *мн*. खेल के जूते кхэл кэ джӯтэ *м. мн*.

таре́лка *ж*. तश्तरी таштарӣ *ж*, रकाबी ракāбӣ *ж*., प्लेट плэт *м*., **ме́лкая** ~ उथली रकाबी *ж*.; **глубо́кая** ~ गहरी रकाबी *ж*.

ТАСС (Телегра́фное аге́нтство Сове́тского Сою́за) तास та̄с *м*. (सोवियत संघ की समाचार समिति совийат сангх кӣ сама̄-ча̄р самити *ж*.).

тафта́ *ж* तापता (एक तरह का रेश्मी कपड़ा) та̄фта̄ (эк тарах̆ ка̄ рэшмӣ капра̄) *м*

тахта́ *ж* सोफा софа̄ *м*

тащи́ть (*тянуть*) खींचना кхӣчна̄ *п*, घसीटना гхасӣтна̄ *п*., छीनना чхӣнна̄ *п*

та́ять गलना гална̄ *нп*., पिघलना пигхална̄ *нп*.; **сего́дня та́ет** आज बर्फ़ पिघल रही है.

твёрдый 1. कड़ा карā, ठोस ṫхос, मजबूत мазбӯт, सख्त сакхт (*крепкий*); 2. *перен.* पक्का пакка̄, दृढ дрирх; अचल ачал (*непоколебимый*)

твой तेरा тэрā, तुम्हारा тумхāрā, **где ~ багáж?** तुम्हारा सामान कहाँ है?; **это твои книги?** ये तुम्हारी पुस्तकें हैं?; **твоя óчередь** तुम्हारी बारी *ж.*

творить रचना рачнā *п.*, सृजना сриджнā *п.*, सृष्टि करना сришṫи карнā *п*

творóг *м.* छेना чхэнā *м.*

творóжники *мн* छेने के समोसे чхэнэ кэ самосэ *м. мн.*

твóрчество *с.* (*деятельность*) रचना рачнā *м.*, सृजन сриджан *м.*

те वे вэ, **а где те книги?** वे पुस्तकें कहाँ हैं?

теáтр *м.* थियेटर тхийэтар *м.*; नाट्यशाला нāтйашāлā *ж.*, थियेटर-घर тхийэтар-гхар *м.* (*здание*); **драматический ~** नाटक-थियेटर *м.*; **óперный ~** ओपेरा-थियेटर *м.*; **~ оперéтты** ओपेरेटा का

थियेटर *м.*; **пойти́ в ~** थियेटर [देखने] जाना *нп*

тебе́ तुझ को туджх ко, तुझे туджхэ, तुम को тум ко, तुम्हे тумхэ̄, **мы о ~ говори́ли** हम तुम्हारे बारे में बातचीत कर रहे थे; **~ переда́ли письмо́?** तुझे चिट्ठी दे दी गयी?

тебя́ तुझ को туджх ко, तुझे туджхэ, तुम को тум ко, तुम्हें тумхэ̄; **~ в э́то вре́мя не́ было** उस वक़्त तुम यहाँ नहीं थे; **я ~ ви́дел в теа́тре** मैं ने तुम को थियेटर में देखा.

Тегера́н तेहरान тэх̊ра̄н

текст *м.* टेक्स्ट тэкст *м.*, मूलपाठ мӯлпа̄тх *м.*

тексти́льный टेक्सटाइल тэкста̄ил, सूती कपड़े का сӯтӣ капрэ ка̄ (*о фабрике*).

теку́щ||ий मौजूदा мауджӯда̄, वर्तमान вартама̄н, तात्कालिक та̄тка̄лик; **~ие дела́** चालू काम *м.*; **~ ремо́нт** साधारण मरम्मत *ж.*

телеви́дение *с.* टेलिविजन тэливиджан *м.*, दूरदर्शन дӯрдаршан *м.*

телевизио́нный टेलिविजन का т̇эливиджан ка̄

телеви́зор *м.* टेलिविजन-सेट т̇эливиджан-сэт *м.*

телегра́мм||а *ж.* तार та̄р *м.*; **дать ~у** तार देना (भेजना) *п.*

телегра́ф *м.* तार та̄р *м.*, टेलीग्राफ़ т̇элӣгра̄ф *м*, तारघर та̄ргхар *м.* (*здание*).

телеграфи́ровать तार देना (भेजना) та̄р дэна̄ (бхэджна̄) *п.*

телёнок *м.* बछड़ा бачхра̄ *м.*

телеобъекти́в *м.* टेली-ओबजेक्टीव т̇элӣ-обджэктӣв *м.*

телепереда́ча *ж.* टेलिविजन-प्रोग्राम т̇эливиджан-програ̄м *м.*

телесту́дия *ж.* टेलिविजन-केंद्र т̇эливиджан-кэндра *м.*

телефо́н *м.* टेलीफ़ोन т̇элӣфон *м.*, फ़ोन фон *м*; **говори́ть по ~у** टेलीफ़ोन पर बात करना *п.*; **звони́ть по ~у** टेलीफ़ोन करना *п.*; **вы́звать к ~у** टेलीफ़ोन पर बुलाना *п.*; **подойти́ к ~у** टेलीफ़ोन

के पास आना *нп.*, я у ~а मैं बोल रहा हूँ; ~ **зáнят** फ़ोन घिरा हुआ.

телефóн-автомáт *м* आटोमेटिक टेलीफ़ोन āтомэгик тэлӣфон *м* (*аппарат*), टेलीफोन-बक्स тэлӣфон-бакас *м* (*будка*)

телефони́стка *ж* टेलीफोन-आपरेटर тэлӣфон-āпарэтар *ж*.

телефóнн||ый टेलीफोन का тэлӣфон кā; ~**ая трýбка** रिसीवर *м*, चोंगा *м*; ~**ая стáнция** टेलीफोन-स्टेशन *м*; ~**ая кни́га** टेलीफ़ोन-डाइरेक्टरी *ж*., ~ **разговóр** टेलीफोन पर बातचीत *ж*

телефонограмм||а *ж*. टेलीफोन का तार тэлӣфон кā тāр *м*.; **при́мите** ~**у** टेलीफोन-तार लीजिये.

телецéнтр *м*. टेलिविजन-केंद्र тэливиджан--кэндра *м*.

тéло *с* बदन бадан *м*., शरीर шарӣр *м*

Тель-Ави́в तेल-अवीव тэл-авӣв

теля́тина *ж* बछड़े का गोश्त (माँस) бачхрэ кā гошт (мāс) *м*.

тем: ~ **не мéнее** फिर (तो) भी пхир (то)

бхи, ताहम та̄х̆ам; ~ лу́чше तो ज्यादा (अधिक) अच्छा होगा то зйа̄да̄ (адхик) аччха̄ х̆ога̄.

те́ма *ж.* विषय вишай *м.*, मजमून мазмӯн *м*; ~ разгово́ра बातचीत का विषय *м.*

темне́||ть कजलाना каджла̄на̄ *нп*, अंधेरा हो जाना андхэра̄ х̆о джа̄на̄ *нп.*; ~ет अंधेरा बढ़ रहा है.

темнот||а́ *ж* अंधेरा андхэрī *м*, अंधकार андхка̄р *м*, в ~е́ अंधेरे में.

тёмный अंधेरा андхэра̄.

темп *м* 1. *муз.* ताल та̄л *м*; 2. *перен* रफ्तार рафта̄р *ж.*, गति гати *ж.*

температу́р||а *ж.* टेंपेरेचर ṫэмпэрэчар *м.*, तापक्रम тапкрам *м.*; повы́шенная ~ ऊँचा तापक्रम *м.*, ме́рить ~у टेंपेरेचर लेना *п.*

тени́стый छायादार чха̄йа̄да̄р, सायादार са̄йа̄да̄р

те́ннис *м.* टेनिस тэнис *м*, насто́льный ~ टेबुल-टेनिस *м*; игра́ть в ~ टेनिस खेलना *п*

тенниси́ст *м.* टेनिस खेलनेवाला тэ́нис кхэлнэва̄ла̄ *м.*

тенниси́стка *ж.* टेनिस खेलनेवाली тэнис кхэлнэва̄лӣ *ж.*

те́ннисн||ый टेनिस का тэнис ка̄; ~ая пло-щáдка टेनिस का मैदान (क्षेत्र) *м*

те́нор *м* ऊँची आवाज ӯчӣ а̄ва̄з *ж.* (*го-лос*); ऊँची आवाजवाला ӯчӣ а̄ва̄зва̄ла̄ *м.* (*певец*).

тень *ж.* छाया чха̄йа̄ *ж.*, साया са̄йа̄ *м.*; в тени́ छाया (साया) में.

тео́рия *ж.* सिद्धांत сиддха̄нт *м*

тепе́рь अब аб, आजकल а̄джкал, इस वक्त (समय) ис вакт (самай)

тепло́ I *с.* गरमी гармӣ *ж*, ताप та̄п *м*

тепло́ II 1. गरमी है гармӣ х̆э, сего́дня ~ आज गरमी है; в ко́мнате ~ कमरे में गरमी है; мне ~ मुझे गरमी लग रही है; одева́ться ~ गरम कपड़े पहनना *п.*, 2. *перен.* दिल (हृदय) से дил (х̆ридай) сэ; ~ встреча́ть кого́-л. हृदय से किसी का स्वागत करना *п*

теплохо́д *м.* मोटर-जहाज़ мот̇ар-джаха̌з *м.*

тёпл||ый गरम гарам, गर्मीला гармӣла̄; दिली дилӣ, हार्दिक ха̌рдик (*сердечный*), ~ **приём** हार्दिक स्वागत *м.*; ~**ая оде́жда** गरम कपड़ा *м.*

терапе́вт *м.* टेरापैफ़्ट (पेट और अंतों का डाक्टर) тэра̄пайфт̇ (пэт аур антõ ка̄ да̄кт̇ар) *м.*

термо́метр *м.* थर्मामीटर тхарма̄мӣтар *м.*, ताप-मापक [यंत्र] та̄п-ма̄пак [йантра] *м.*; **поста́вить** ~ थर्मामीटर रखना (लगाना) *п*

те́рмос *м* थरमस тхармас *ж.*

терпели́вый सहनशील саха̌ншӣл, धीर дхӣр.

терпе́ть 1. (*испытывать*) उठाना ут̇ха̄на̄ *п.*, सहना саха̌на̄ *п.*, भोगना бхогна̄ *п.*, ~ **пораже́ние** शिकस्त (पराजय) खाना *п*, 2. (*допускать*) होने (करने) देना ха̌нэ (карнэ) дэна̄ *п.*, बर्दाश्त करना барда̄шт карна̄ *п*

терра́са *ж* बरामदा бара̄мда̄ *м*

террито́рия *ж.* इलाक़ा илāкā *м*, प्रदेश прадэш *м*

теря́ть खोना кхонā *п*, गँवाना гāвāнā *п.*, भूलना бхӯлнā *п* (*забывать*), ~ **вре́мя** वक़्त (समय) खोना *п*, ~ **созна́ние** बेहोश (मूर्च्छित) हो जाना *нп.*

те́сно जगह कम है джагах̃ кам х̃э; **здесь** ~ यहाँ जगह कम है.

те́сн||**ый** तंग танг, सकुचित санкучит; ~**ая о́бувь** तग जूते *м мн.*

те́сто *с* साना (गूँधा) हुआ आटा сāнā (гӯ̃дхā) хуā āтā *м*

тесть *м.* ससुर сасур *м*

тетра́дь *ж* कापी кāпӣ *ж*, दफ़्तर дафтар *м*

тётя *ж.* फूफी пхӯпхӣ *ж*, बूआ бӯā *ж* (*по отцовской линии*), मौसी маусӣ *ж.*, खाला кхāлā *ж* (*по материнской линии*).

те́хник *м.* टेकनिशियन тэкнишийан *м.*

те́хника *ж.* टेकनीक тэкнӣк *ж*, मशीनरी машӣнарӣ *ж* (*оборудование*).

те́хникум *м* टेकनिकल (औद्योगिक) स्कूल тэкникал (аудйогик) скӯл *м*.; **сельскохозя́йственный** ~ कृषिस्कूल *м*.

тече́ни||е *с*. बहाव бахāо *м*, प्रवाह правāх *м*, по ~ю बहाव पर; **про́тив** ~я बहाव के ख़िलाफ़, धारा के प्रतिकुल, ◇ с ~ем **вре́мени** समय के परिवर्तन से.

течь बहना бахнā *нп*., प्रवाहित होना правāхит хонā *нп*; टपकना тапакнā *нп* (*протекать*).

тёща *ж* सास сāс *ж*

тигр *м* शेर шэр *м*, बाघ бāгх *м*

тигри́ца *ж*. शेरनी шэрнӣ *ж*.

типи́чный ठेठ тхэтх.

типогра́фия *ж* छापाखाना чхāпāкхāнā *м*., छापाघर чхāпāгхар *м*.

тир *м*. चाँदमारी का मैदान чāдмāрӣ кā майдāн *м*.

тира́ж *м*. (*издания*) बिक्री бикрӣ *ж*.; ~ **кни́ги** किताब की बिक्री *ж*

Тира́на तीराना тӣрāнā.

тиф *м* टाइफस тāифас *м*

ти́хий नीचा нӣча̄, धीमा дхӣма̄ (*негромкий*); सुस्त суст, धीरा дхӣра̄ (*медленный*)

ти́хо धीरे дхӣрэ, नीची आवाज से (में) нӣчӣ а̄ва̄з сэ (мэ̄) (*негромко*); आहिस्ता а̄хиста̄, धीरे дхӣрэ (*медленно*), **ста́ло ~** शांति हो गयी; **~ говори́ть** धीमी (नीची) आवाज से बोलना *нп.*

ти́ше: ~ говори́те नीचे स्वर से बोलिये нӣчэ свар сэ болийэ, **~!** चुप [रहो]! чуп [рахо]!

тишин||а́ *ж* (*молчание, безмолвие*) खामोशी кха̄мошӣ *ж.*, नीरवता нӣравта̄ *ж.*; **соблюда́йте ~у́!** चुप (खामोश) रहिये!

ткань *ж* कपड़ा капра̄ *м* , वस्त्र вастра *м.*

ткать बुनना буна̄ *п.*

ткач *м* बुनकर бункар *м.*

ткачи́ха *ж.* बुनकर स्त्री бункар стрӣ *ж.*

то I वह вах̆; **он узна́л то, что ему́ ну́жно** जो उसे जानना चाहिये था उस ने जान लिया; **в то вре́мя** तब, उस वक़्त (समय), तत्काल.

то II तो то, **то..., то** या तो... या, और तो... और, कभी... कभी; **то тут, то там** जगह बजगह, इधर-उधर.

тобо́й तुझ से туджх сэ, तुम से тум сэ; **я пойду́ с ~** मैं तुम्हारे साथ जाऊँगा.

това́р *м* माल мāл *м*; **хо́дкий ~** चालू-माल *м.*, **~ы широ́кого потребле́ния** आम खपत की चीज़ें *ж. мн.*, सर्वजनोपयोगी माल *м.*

това́рищ *м.* दोस्त дост *м*, मित्र митра *м.* (*друг*); साथी сāтхӣ *м*, काम्रेड кāмрэд *м.* (*обращение*)

тогда́ तब таб, उस वक़्त (समय) ус вакт (самай), तत्काल таткāл, ◇ **~ как** जब कि, हालांकि.

то́ есть यानी йāнӣ, अर्थात артхāт.

то́же भी бхӣ; **я ~ пойду́** मैं भी जाऊँगा.

ток I *м. эл.* विद्युत का सचार видйут кā санчāр *м*, करेंट карэнт *м.*

ток II *м с.-х.* भुसौरा бхусаурā *м*, खलियान кхалийāн *м.*

то́карь *м* खरादी кхарāдӣ *м.*, खराद पर

काम करनेवाला кхарāд пар кāм карнэвāлā *м*.

То́кио तोकियो токийо

толк *м* मतलब матлаб *м*., मानी мāнӣ *ж*, अर्थ артха *м*., **с то́лком** मतलब से; **бе́з толку** बेमतलब से, व्यर्थ; **сбить с то́лку** गुमराह करना *п*., भटकाना бхаткāнā *п*

толка́ние *с*.: ~ **ядра́** गोला फेंक голā пхэ̄к *ж*.

толка́||ть ढकेलना дхакэлнā *п*., ठेलना тхэлнā *п*, धक्का देना дхаккā дэнā *п*.; **не ~й меня́** मुझे धक्का मत दो; ~ **ядро́** गोला फेंकना *п*.

толка́||ться ढकेलना дхакэлнā *п*., ठेलना тхэлнā *п*, धक्का देना дхаккā дэнā *п*; एक दूसरे को ढकेलना (ठेलना) эк дӯсрэ ко дхакэлнā (тхэлнā) *п* (*толкать друг друга*), **не ~йтесь** धक्का मत मारो.

толпа́ *ж*. भीड़ бхӣр *ж*

то́лстый मोटा мотā, स्थूल стхӯл.

толчо́к *м*. धक्का дхаккā *м*, ठेला тхэлā *м*.

то́лько सिर्फ़ сирф, केवल кэвал, ही х̆и; **е́сли** ~ **возмо́жно** अगर संभव हो; ~ **что** अभी अभी, अभी हाल ही में; ~ **вчера́** केवल कल; **лишь** ~ जैसे ही.

том *м.* जिल्द джилд *ж.*

тома́т *м.* टोमाटो томāто *м*

тома́тный टोमाटो का томāто кā; ~ **сок** टोमाटो का रस *м.*; ~ **со́ус** टोमाटो की चटनी *ж.*

то́нк||ий 1. पतला патлā, दुबला дублā, बारीक бāрӣк; ~**ие чулки́** महीन (बारीक) मोजे *м. мн.*; 2. बारीक бāрӣк, महीन мах̆ӣн; ~**ая рабо́та** महीन (बारीक) काम *м*; ~ **вкус** सूक्ष्म रुचि *ж.*

то́нна *ж.* टन ṫан *м.*

тонне́ль *м.* टनेल танэл *м.*, सुरंग суранг *ж.*

тону́ть डूबना ḋӯбнā *нп.*, ग़र्क़ होना ġарk̇ х̆онā *нп.*

топа́з *м.* पुखराज пукхрāдж *м.*

то́пливо *с.* ईंधन ӣдхан *м.*, जलावन джалāван *м.*

торжество́ *с.* (*праздник*) त्योहार тйохāр *м.*, उत्सव утсав *м.*, समारोह самāрох *м.*

тормози́ть (*вагон, машину*) ब्रेक से चाल कम करना брэк сэ чāл кам карнā *п.*

торопи́||ть जल्दी कराना джалдӣ карāнā *п.*; दौड़ाना даурāнā *п.* (*ускорять*); **не ~те меня́** मुझे जल्दी न कराइये.

торопи́||ться जल्दी में होना джалдӣ мэ̃ хонā *нп.*; **~ в теа́тр** थियेटर जाने की जल्दी मे होना *нп.*; **~ к по́езду** रेल पर सवार होने के लिये जल्दी करना *п.*; **я тороплю́сь** मैं जल्दी में हूँ; **~тесь!** जल्दी करो!; **не ~тесь!** जल्दी मत करो!; **куда́ вы торо́питесь?** आप को कहाँ जाने की उतावली है?; **не торопя́сь** बिना जल्दी किये.

торт *м* केक кэк *м.*

торф *м.* पीट пӣт *м*, नरम (दलदल का) कोयला нарам (далдал кā) койлā *м.*

тост *м* टोस्ट тост *м.*; **провозглаша́ть ~** टोस्ट पेश (प्रस्तावित) करना *п* (पर, के लिये *за кого-л., за что-л.*)

тот वह вах̆; ~ **же са́мый** वही, ~ **и́ли другóй** कोई न कोई, वह या कोई और.

то́чка *ж*. नुकता нуктā *м*., बिंदु бинду *м*; [पूर्ण] विराम [пӯрна] вирāм *м* (*знак препинания*), ◇ ~ **зре́ния** दृष्टिकोण *м*, विचार-दृष्टि *ж*

то́чно सही сахӣ, ठीक тхӣк; ~ **в 5 часо́в** ठीक ५ बजे; ~ **переводи́ть** ठीक (सही) अनुवाद करना *п*; ~ **так же** [बिलकुल] इसी तरह [से].

то́чн||ый दुरुस्त дуруст, ठीक тхӣк; ~ **перево́д** सही अनुवाद *м*.; **быть** ~**ым** (*во времени*) वक़्त (समय) का पक्का होना *нп*.

тошни́ть उबकना убакнā *нп*, उबकाई (क़ै) आना убкāӣ (кай) āнā *нп*.; **меня́ тошни́т** मुझे उबकाई (क़ै) आती है.

трава́ *ж* घास гхāс *ж*., तृण трин *м*

траге́дия *ж* [दुःखांत] नाटक [дух̆кхāнт] нāтак *м*., ट्रेजडी трэджадӣ *ж*.

тра́ктор *м*. ट्रैक्टर трайктар *м*.

трактори́ст *м*. ट्रैक्टर चलानेवाला (का ड्रा-

इवर) трайктар чала̄нэва̄ла̄ (ка̄ дра̄ивар) *м.*, ट्रैक्टर-चालक трайктар-ча̄лак *м*

трамва́||й *м* ट्राम тра̄м *ж.*; ट्रामगाड़ी тра̄мга̄ри *ж.* (*вагон*), **е́хать на ~е** ट्राम से जाना *нп.*; **сесть в ~** ट्राम पर चढ़ना *нп*

трампли́н *м* छलाँग मारने का तख़्ता чхала̄̃г ма̄рнэ ка̄ такхта̄ *м*

транзи́тн||ый: ~ биле́т पारगमन-टिकट па̄рграман-тикат *м.*; **~ая ви́за** पारगमन-वीसा па̄рграман-ви̇са̄ *м.*

трансля́ция *ж.* रेडियो-प्रसार рэдийо-праса̄р *м*, ब्राडकास्टिंग бра̄дка̄стинг *ж.*

тра́нспорт *м.* यातायात йа̄та̄йа̄т *м*, ट्रांस्पोर्ट тра̄̃спорт *м.*

трап *м.* सीढ़ी си̇рхи̇ *ж*; **сходи́ть по тра́пу** सीढ़ी से उतरना *нп.*

тра́тить खर्च (व्यय) करना кхарч (вйай) карна̄ *п.*, गँवाना га̄̃ва̄на̄ *п*

тре́бовать माँगना ма̄̃гна̄ *п*, माँग करना ма̄̃г карна̄ *п.* (से *от кого-л.*)

тре́боваться जरूरी (आवश्यक) होना зару-

рӣ (āвашйак) х̆онā *нп*; चाहिये чāх̆ийэ, जरूरत (आवश्यक) है зарӯрат (āвашйак) х̆э (*необходимо*); **на э́то тре́буется мно́го вре́мени** इस के लिये बहुत समय चाहिये; **заво́ду тре́буются рабо́чие** कारख़ाने को मजदूरों की आवश्यकता है.

трек *м* घेरा гхэрā *м.*

тре́нер *м.* ट्रेनर трайнар *м.*, आखेट-शिक्षक āкхэт-шикшак *м.*

тренирова́ть सिखाना сикхāнā *п.*, तैयार करना таййāр карнā *п*, ट्रेनिंग कराना трэнинг карāнā *п.*

тренирова́ться अभ्यास करना абхйāс карнā *п.* (का *в чем-л*), ट्रेनिंग करना трэнинг карнā *п* (की *в чём-л*).

трениро́вка *ж* अभ्यास абхйāс *м.*, तैयारी таййāрӣ *ж.*, ट्रेनिंग трэнинг *ж.*

треска́ *ж.* काड [-मछली] кāд̣ [-мачхлӣ] *ж*

тре́т||ий तीसरा тӣсрā, तृतीय тритӣйа; **в ~ьем часу́** दो बजे के बाद.

тре́тье *с.* फल-मिठाई пхал-митхāӣ *ж.*; **что на ~?** फल-मिठाई में क्या होगा?

треуго́льник *м.* तिकोना тиконā *м*, त्रिकोण трикон *м.*, त्रिभुज трибхудж *м.*

трёхэта́жный तिमंजिला тиманзилā.

три तीन тӣн.

трибу́на *ж.* भाषण-मंच бхāшан-манч *м* (*кафедра*); मचान мачāн *м.*, चबूतरा чабӯтрā *м.* (*для зрителей*).

три́дцать तीस тӣс; ~ **оди́н** इकतीस; ~ **два** बत्तीस; ~ **три** तैंतीस; ~ **четы́ре** चौंतीस; ~ **пять** पैंतीस; ~ **шесть** छत्तीस; ~ **семь** सैंतीस; ~ **во́семь** अड़तीस; ~ **де́вять** उनतालीस.

три́жды तीन बार тӣн бāр.

трико́ *с.* ट्रिको трико *м.* (*ткань*); नीकर нӣкар *м.* (*панталоны*)

трикота́ж *м.* (*ткань*) होज़ियारी ҳозийāрӣ *ж.*, होजरी ҳозрӣ *ж.*

трикота́жн||ый: **~ые изде́лия** होजियारी माल ҳозийāрӣ мāл *м.*

трина́дцать तेरह тэраҳ.

три́о *с* 1. (*произведение*) तीन गवैयों के लिये राग тӣн гавайӣо̃ кэ лийэ рāг *м*

(*вокальное*), 2. (*группа артистов*) तीन गवैयों की मंडली тӣн гаваӣйо̄ кӣ маӣндлӣ *ж* (*вокальное*).

Три́поли त्रिपोली триполӣ

три́ста तीन सौ тӣн сау

тро́гать (*касаться*) छूना чхӯна̄ *п*, छू लेना чхӯ лэна̄ *п*., स्पर्श करना спарша карна̄ *п*

тро́е तीन тӣн, तीनों тӣно̄.

троебо́рье *с* तीन-खेल тӣн-кхэл *м*.

тройно́й तिहरा тихра̄; तिगुना тигуна̄ (*втрое больший*); ~ **прыжо́к** तीन-छलांग *ж*. *мн*

тролле́йбус *м*. ट्रालिबस тра̄лӣбас *м*, *ж*

тромбо́н *м*. ट्रैम्बोन траймбон *м* (एक तरह की तुरही эк тарах кӣ турхӣ *ж*)

трость *ж*. कुबड़ी кубрӣ *ж*, छड़ी чхарӣ *ж*.

тротуа́р *м* पटरी патрӣ *ж*., फ़ुटपाथ футпа̄тх *м*.

труба́ *ж* 1. नाल на̄л *ж*., पाइप па̄ип *м*; 2. *муз*. तुरही турхӣ *ж*.

тру́бка *ж* 1. नाली на̄лӣ *ж*., नलिका налика̄ *ж*., ट्यूब тйӯб *м*.; 2. (*для курения*) पाइप па̄ип *м*., हुक्का хуќка̄ *м*.

труд *м*. 1. मेहनत мэх̆нат *ж*, [परि]श्रम [пари]шрам *м*.; काम ка̄м *м*., कार्य ка̄рйа *м*. (*работа*); 2. (*заботы*, *хлопоты*) परेशानियाँ парэша̄нийа̄ *ж*. *мн*., उलझन улджхан *м*.; без ~а́ मुश्किल के बिना, बिना कठिनाई के; с ~о́м मुश्किल (कठिनाई) से; 3. (*произведение*) रचना рачна̄ *ж*, कृति крити *ж*.

труди́||ться काम (मेहनत, परिश्रम) करना ка̄м (мэх̆нат, паришрам) карна̄ *п*.; **не ~тесь!** चिंता न कीजिये!

тру́дный मुश्किल мушкил, कठिन катхин.

трудоде́нь *м*. श्रम-दिन шрам-дин *м*.

трудолюби́вый मेहनती мэх̆натӣ, कर्मशील кармашӣл, परिश्रमी паришрамӣ.

трудя́щийся 1. मेहनतकश мэх̆наткаш, कामकाजी ка̄мка̄джӣ, श्रमिक шрамик; 2. *м*. मेहनतकश мэх̆наткаш *м*., श्रमजीवी шрамджӣвӣ *м*

тру́ппа *ж* ट्रुप труп *м.*, अभिनेताओं की मंडली абхинэта̄õ кӣ мандлӣ *ж.*

трусы́ *мн.* जाँघिया джа̄̃гхийа̄ *м.*

трю́фели *мн.* ट्रुफ़ेली (एक तरह की मिठाई) труфэлӣ (эк тарах̃ кӣ митха̄ӣ) *ж*

трясти́ कँपाना ка̄па̄на̄ *п.* (*вызывать дрожь*); हिलाना [-डोलाना] х̃ила̄на̄ [-дола̄на̄] *п.* (*качать*); **в ваго́не трясёт** डिब्बे में धचके (हिचकोले) लग रहे हैं.

туале́т *м.* **1.** कपड़े капрэ *м. мн.*, पहनाव пах̃на̄о *м.*, वस्त्र вастра *м.*; **вече́рний** ~ रात की पोशाक *ж.*; **2.** (*уборная*) पाखाना па̄кха̄на̄ *ж.*; **мужско́й** ~ पुरुषों के लिये टट्टी *ж.*; **же́нский** ~ स्त्रियों के लिये टट्टी *ж.*; **где здесь** ~? पाखाना कहाँ है?

туале́тн||ый: ~**ые принадле́жности** हाथ-मुँह धोने का सामान х̃а̄тх-мух̃ дхонэ ка̄ са̄ма̄н *м.*

туго́й तंग танг, दृढ дрирх.

туда́ वहाँ вах̃а̄̃, उधर удхар; ~ **и сюда́** आगे-पीछे, इधर-उधर; ~ **и обра́тно** यहाँ-वहाँ; **не** ~! उधर नहीं!

тума́н *м.* कोहरा кохра̄ *м.*, धुँध дхӯдх *ж*

тума́нн||ый धुँधला дхӯдхла̄, कुहरीला кух-рӣла̄; **сего́дня ~ая пого́да** आज बहुत कोहरा है.

Туни́с ट्यूनीसिया тӯнӣсийа̄.

тур *м* रौंद раунд *ж*.

тури́зм *м.* टूरिज़्म тӯризм *м.*, पर्यटन па-рйатан *м.*

тури́ст *м.* टूरिस्ट тӯрист *м*, पर्यटक па-рйатак *м.*

туркме́н *м.* तुर्कमान туркма̄н *м.*

Туркме́ния तुर्कमनिस्तान туркманиста̄н

Туркме́нская ССР तुर्कमान सोवियत समाज-वादी प्रजातंत्र туркма̄н совийат сама̄дж-ва̄дӣ праджа̄тантра.

туркме́нский तुर्कमानी туркма̄нӣ, तुर्कमान туркма̄н.

турни́р *м.* टूर्नामेंट тӯрна̄мэнт *м.*, प्रतियोगिता пратийогӣта̄ *ж.*

ту́рок *м* तुर्क турк *м.*

Ту́рция तुर्की туркӣ.

тут 1. (*о месте*) यहाँ йаха̄, इधर идхар,

इस जगह् [में] ис джагаx̆ [мэ̄]; **кто** ~? यहाँ कौन है?; 2. (*о времени*) इस वक़्त (समय) ис вакт (самаӣ).

ту́фли *мн.* जूते джӯтэ *м мн.*; **дома́шние** ~ चप्पल *ж.*; **лакиро́ванные** ~ वारनिश के जूते *м. мн*

ту́ча *ж.* बादल ба̄дал *м*, घटा гхата̄ *м*, मेघ мэгх *м.*

туши́ть (*гасить*) बुझाना буджха̄на̄ *п*; ~ **свет** बिजली बुझाना *п*

ты तू тӯ.

ты́ква *ж.* कद्दू кaддӯ *м.*

ты́сяч||а *ж.* हज़ार х̆аза̄р *м.*; ~ **люде́й** एक हज़ार लोक *м.*; ~**у извине́ний!** हजार बार क्षमा कीजिये!

тю́бик *м.* ट्यूब тйӯб *м*; ~ **вазели́на** वेसिलीन का ट्यूब *м.*

тюк *м.* गाँठ га̄̃тх *ж.*, गठरी гатхрӣ *ж.*

тяжёлоатле́т *м.* वजन उठानेवाला खिलाड़ी вазан утха̄нэва̄ла̄ кхила̄рӣ *м.*

тяжелове́с *м* भारी वजन का खिलाड़ी бха̄рӣ вазан ка̄ кхила̄рӣ *м*

тяжелове́сный वजनदार вазандāр, वजनी вазанӣ

тяжёл||ый 1. वजनी вазанӣ, वजनदार вазандāр, भारी бхāрӣ; ~ **чемода́н** भारी बैग *м*; 2. *перен*. (*суровый*) कड़ा карā, सख्त сакхт, कठोर катхор; ~**ое наказа́ние** सख्त सजा *ж*., कड़ा दंड *м*.; 3. (*трудный*) मुश्किल мушкил, कठिन катхин; ~ **труд** कठिन (कड़ा) परिश्रम *м*.

тя́жесть *ж* (*груз*) बोझ боджх *м*., बार бāр *м*, भार бхāр *м*

тяну́ть 1. खीचना кхӣчнā *п*, घसीटना гхасӣтнā *п*., छीनना чхӣннā *п*., **не тяни́те** खीचो मत; 2. (*влечь*): **меня́ тя́нет** मेरा मन करता है мэрā ман картā хэ.

тяну́ться 1. खिंचना кхӣчнā *нп*., घसिटना гхаситнā *нп*; ~ **за че́м-л.** किसी चीज को लेने के लिये हाथ बढाना *п*; 2. (*простираться*) फैलना пхаілнā *нп*.; 3. (*о времени*) गुजरना гузарнā *нп*., बीतना бӣтнā *нп*.

У

у के पास (नजदीक, निकट) кэ па̄с (наздӣк, никат), पर пар; से сэ (*у кого-л.*); **у се́верной трибу́ны** उत्तरी चबूतरे के पास; **у гости́ницы** होटल के पास; **у две́ри** द्वार पर; **он взял у меня́ э́ту кни́гу** उस ने मुझ से यह किताब ली; **у меня́ есть...** मेरे पास (यहाँ) ... है; **у меня́ нет...** मेरे पास (यहाँ) ... नहीं है; **у него́ оди́н ребёнок** उस के एक बच्चा है; **у меня́ дво́е дете́й** मेरे दो बच्चे हैं; **он у себя́** वह अपने यहाँ है; **у нас** हमारे यहाँ, हमारे घर (*дома*); हमारे देश में (*в стране*), **у вас** आप के यहाँ, आप के घर (*дома*), आप के देश में (*в стране*).

убеди́ть(ся) *см* **убежда́ть(ся)**.

убежда́ть समझाना самджа̄на̄ *п* , विश्वास (यक़ीन) दिलाना вишва̄с (йакӣн) дила̄на̄ *п*., राजी करना ра̄зӣ карна̄ *п* (पर *в чём-л* , को *кого-л.*)

убежда́ться विश्वास (यक़ीन) करना вишва̄с

(йакӣн) карна̄ *п.*, विश्वास (यक़ीन) होना вишва̄с (йакӣн) хона̄ *нп.* (को *о ком-л*).

убежде́ние *с* 1. (*уверенность*) विश्वास вишва̄с *м.*, यक़ीन йакӣн *м*; 2. (*взгляды*) विचार вича̄р *м мн*, ख़याल кхайа̄л *м. мн*, भावनाएँ бха̄вна̄э̃ *ж мн.*

убира́ть हटाना хата̄на̄ *п.*, उठाना уṭха̄на̄ *п*; सफाई करना сафа̄ӣ карна̄ *п.* (*приводить в порядок*); ~ **со стола́** मेज साफ़ करना *п*; ~ **ко́мнату** कमरा साफ़ करना *п*, कमरे की सफ़ाई करना *п.*; ~ **посте́ль** बिस्तर ठीक करना *п.*

убо́рка *ж* 1. (*помещения и т. п*) सफ़ाई сафа̄ӣ *ж.*, झाड़-पोंछ джха̄р-по̃чх *ж*; 2. (*урожая*) कटाई катаӣ *ж.*

убо́рная *ж.* 1. पाख़ाना па̄кха̄на̄ *м*, टट्टी таттӣ *ж.*; **мужска́я** ~ पुरुषों के लिये टट्टी *ж.*; **же́нская** ~ स्त्रियों के लिये टट्टी *ж.*, 2.: **театра́льная** ~ मेक-अप (रूप भरने) का कमरा мэк-ап (рӯп бхарнэ) ка̄ камра̄ *м.*

убо́рочн||ый. ~**ая кампа́ния** फ़सल काटने का समय фасал кāтнэ кā самай *м.*

убо́рщица *ж.* दफ़्तर की सफाई करनेवाली औरत дафтар кӣ сафāӣ карнэвāлӣ аурат *ж.*

убра́ть *см* **убира́ть**

уважа́емый आदरनीय āдарнӣйа, सम्मानित саммāнит, इज्जतदार иззатдāр, जी джи (*ставится после имени*); ~ **това́рищ!** आदरनीय साथी *м* !; ~ **колле́га!** आदरनीय सहकर्मी *м.*! (*по работе*), आदरनीय सहपाठी *м* ! (*по школе, институту*).

уважа́ть आदर (सम्मान) करना āдар (саммāн) карнā *п* (का *кого-л.*, *что-л.*), इज्जत करना иззат карнā *п* (की *кого-л.*, *что-л.*).

уваже́ние *с.* आदर āдар *м*, सम्मान саммāн *м.*, इज्जत иззат *ж*

увезти́ *см* **увози́ть.**

увеличе́ние *с.* बढ़ती бархтӣ *ж.*, वृद्धि вриддхи *ж.*, इजाफ़ा изāфā *м.*

увели́чивать बढ़ाना бархāнā *п.*, इज़ाफ़ा

(वृद्धि) करना изāфā (вриддхи) карнā *п.* (में *что-л.*), फैलाना пхайлāнā *п*, विस्तार करना вистāр карнā *п* (*расширять*)

увели́чиваться बढ़ना бархнā *нп.*, इजाफ़ा (वृद्धि) होना изāфā (вриддхи) хонā *нп.* (में *о чем-л.*); फैलना пхайлнā *нп*, फैल जाना пхайл джāнā *нп.* (*расширяться*).

увеличи́тель *м фото* एंलार्जर энлāрджар *м*

увели́чить(ся) *см* увели́чивать(ся).

уве́ренно विश्वास के साथ вишвāс кэ сāтх, विश्वासपूर्वक вишвāспурвак.

уве́ренност||ь *ж* विश्वास вишвāс *м*, यक़ीन йакӣн *м*; **с ~ью** विश्वास के साथ; **в по́лной ~и, что...** पूरे विश्वास (यक़ीन) से कि...; **~ в себе́** आत्मविश्वास *м*

уве́ренн||ый आश्वस्त āшваста (*в чём-л.*); दृढ дрирх, विश्वासयुक्त вишвāсйукта (*о голосе, движениях*), **быть ~ым** आश्वस्त होना *нп.*, विश्वास (यक़ीन) होना *нп.* (को *о ком-л.*); **я уве́рен, что...** मैं आ-

श्वस्त हूँ कि..., मुझे विश्वास (यक़ीन) है कि...; бу́дьте уве́рены विश्वास मानिये.

уве́рить *см* уверя́ть.

уверя́||ть विश्वास (यक़ीन) दिलाना виш-ва̄с (йакӣн) дила̄на̄ *n.*, आश्वासन देना а̄ш-ва̄сан дэна̄ *n* ; я ~ю вас, что... मैं आप को विश्वास (यक़ीन) दिलाता हूँ कि..., मैं आप को आश्वासन देता हूँ कि...

увести́ *см.* уводи́ть.

уви́деть देखना дэкхна̄ *n.*, देख लेना дэкх лэна̄ *n.*

увлека́тельный दिलचस्प дилчасп, चित्ता-कर्षक читта̄каршак, मनोरंजक маноран-джак.

увлека́ть मुग्ध (मोहित, आकर्षित) करना мугдха (мохит, а̄каршит) карна̄ *n*

увлека́ться धुन होना дхун хона̄ *нп.* (की *чем-л.*, को *о ком-л*), शौक़ीन होना шау-кӣн хона̄ *нп* (का *чем-л.*), सलग्न होना санлагна хона̄ *нп* (में *чем-л.*); मुग्ध हो-ना мугдха хона̄ *нп* (पर *кем-л*) (*быть очарованным*).

увлечéние *с* 1. (*воодушевление*) जोश джош *м.*, उत्साह утсāх *м*; 2. (*чем-л.*) धुन дхун *ж*, शौक़ шаук *м.*

увлéчь(ся) *см.* увлекáть(ся).

уводи́ть ले जाना лэ джāнā *нп.*

увози́ть ले जाना лэ джāнā *нп.*

угадáть *см.* угáдывать

угáдывать ताड़ना тāрнā *п.*, ताड़ लेना тāр лэнā *п*, भाँपना бхāпнā *п*, भाँप लेना бхāп лэнā *п.*; **вы угадáли** आप ने भाँप लिया.

угловóй कोने का конэ кā; ~ **удáр** कर्नर *м.*

уговáрива||ть समझाना [-बुझाना] самджхā-нā [-буджхāнā] *п.*, मनाना манāнā *п.*, राजी करना рāзӣ карнā *п* (पर *на что-л.*), **не ~йте меня́** मुझे समझाइये-बुझाइये नहीं.

уговори́ть *см* уговáривать.

угóдно I: **как вам ~** जैसी आप की इच्छा джайсӣ āп кӣ иччхā; **что вам ~?** आप को क्या चाहिये? āп ко кйā чāхийэ?

уго́дно II: кто ~ कोई भी кой бхӣ; **что** ~ जो भी आप का जी चाहे джо бхӣ āп кā джӣ чāхэ; **как** ~ किसी भी प्रकार से кисӣ бхӣ пракāр сэ; **како́й** ~ जैसा आप का जी चाहे джайсā āп кā джӣ чāхэ; **где** ~ किसी जगह भी кисӣ джагах бхӣ, जहाँ आप का जी चाहे джахā āп кā джӣ чāхэ, **ско́лько** ~ जितना आप का जी चाहे джитнā āп кā джӣ чāхэ; **когда́** ~ जब आप का जी चाहे джаб āп кā джӣ чāхэ.

у́гол *м.* कोना конā *м*, कोण кон *м*; नुक्कड нуккар *м* (*улицы*); **на углу́** नुक्कड़ पर; **в углу́** कोने में; **за угло́м** कोने के पीछे, कोना काटकर.

у́голь *м* कोयला койлā *м*, **ка́менный** ~ पत्थर-कोयला *м*, **бу́рый** ~ भूरा कोयला *м*.

у́горь *м* (*рыба*) बाम [-मछली] бāм[-мачхлӣ] *ж*.

угости́ть *см* угоща́ть.

угоща́ть खाना खिलाना кхāнā кхилāнā *п*,

भोज (दावत) देना бходж (дāват) дэнā *п*.

угощéние *с* 1. (*действие*) दावत (जियाफ़त) करना дāват (зийāфат) карнā *м*, भोज (दावत) देना бходж (дāват) дэнā *м*; 2. (*еда*) भोज бходж *м*, दावत дāват *ж*., जियाफ़त зийāфат *ж*.

угрóза *ж* धमकी дхамки *ж*, ख़तरा кхатрā *м*., आशंका āшанкā *ж* (*опасность*); ~ **поражéния** शिकस्त खाने का ख़तरा *м*

удавáться निकल आना никал āнā *нп*., पूरा पड़ना (पड़ जाना) пӯрā парнā (пар джāнā) *нп*, कामयाब (सफल) होना (हो जाना) кāмйāб (сапхал) хонā (хо джāнā) *нп* (*иметь успех*), **мне удалóсь найтú эту кнúгу** मैं यह किताब पाने में कामयाब (सफल) हुआ.

удалúть(ся) *см*. удалять(ся).

удалять हटाना хатāнā *п*, दूर (अलग) करना дӯр (алаг) карнā *п*, निकालना никāлнā *п*.; निकलवाना никалвāнā *п* (*через другого*); ~ **зуб** दाँत निकालना

п. (*о враче*); दाँत निकलवाना *п* (*у врача*), ~ **с по́ля** खेल के मैदान से निकालना *п.*

удаля́ться दूर होना (हो जाना) дӯр ҳонā (ҳо джāнā) *нп*, हटना ҳатнā *нп*, हट जाना ҳат джāнā *нп*; चला जाना чалā джāнā *нп.* (*уходить*)

уда́р *м.* चोट чот *ж*, मार мāр *ж*, प्रहार праҳāр *м*; घूँसा гхӯсā *м.*, मुक्का муккā *м.* (*кулаком*), लात лāт *ж*, ठोकर тхокар *ж.* (*ногой*); **свобо́дный ~** फ़्री किक *ж*; **штрафно́й ~** फ़ाउल किक *ж*, **11-метро́вый ~** पैनेल्टी *ж.*

уда́рить(ся) *см* ударя́ть(ся)

уда́рник *м* (*в оркестре*) नक्क़ारची наккāрчӣ *м*

ударя́ть मारना мāрнā *п*, चोट लगाना (पहुँचाना) чот лагāнā (паҳӯчāнā) *п*, मार देना (खिलाना) мāр дэнā (кхилāнā) *п.*; घूँसा (मुक्का) लगाना (मारना) гхӯсā (муккā) лагāнā (мāрнā) *п* (*кулаком*); लात मारना лāт мāрнā *п.* (*ногой*)

ударя́ться टकराना такрāнā *нп*, टकरा जाना такрā джāнā *нп*.,टक्कर (ठोकर) खाना таккар (тхокар) кхāнā *п*. (से *обо что-л*.), चोट (धक्का) लगना чоr (дхаккā) лагнā *нп*. (को *о ком-л*, से *обо что-л*).

уда́ться *см*. удава́ться.

уда́ч||а *ж*. खुशकिस्मती кхушкисматӣ *ж*., सौभाग्य саубхāгйа *м*. (*счастье*); कामयाबी кāмйāбӣ *ж*, सफलता сапхалтā *ж* (*успех*); **жела́ю ~и** आप की सफलता चाहता हूँ, आप की सफलता की कामना करता हूँ.

уда́чн||ый कामयाब кāмйāб, सफल сапхал (*успешный*); अच्छा аччхā, ठीक тхӣк (*хороший*), **~ое выступле́ние** अच्छा अभिनय *м*

удиви́тельн||ый अनोखा анокхā, अजीब аджӣб; आश्चर्यजनक āшчарйаджанак (*замечательный*); **ничего́ ~ого** अचरज की कोई बात नहीं; **что ~ого?** अचरज की क्या बात है?

удиви́ть(ся) *см.* удивля́ть(ся).

удивле́ни||е *с.* अचंभा ачамбха̄ *м.*, अचरज ачрадж *м.*, आश्चर्य а̄шчарйа *м.*, **к моему́ ~ю...** मुझे अचभा (अचरज, आश्चर्य) है कि...

удивля́ть अचंभे (आश्चर्य) में डालना ачамбхэ (а̄шчарйа) мэ̄ да̄лна̄ *п.*, चकित करना чакит карна̄ *п*

удивля́ться अचंभा (आश्चर्य) करना ачамбха̄ (а̄шчарйа) карна̄ *п.* (से, पर *чему-л.*), तअज्जुब करना та̄джджуб карна̄ *п* (पर *чему-л.*), आश्चर्यचकित होना (हो जाना) а̄шчарйачакит хона̄ (хо джа̄на̄) *нп*

уди́ть: ~ ры́бу बँसी से मछली पकडना ба̄сӣ сэ мачхлӣ пакарна̄ *п*

удо́бно आराम (सुख) से а̄ра̄м (сукх) сэ; **вам ~ сиде́ть?** आप आराम से बैठे है?; **~ ли прийти́ так по́здно?** इतनी देर से आना मुनासिब (उचित) होगा?; **~ устра́иваться** आराम से ठिकाना करना *п*

удо́бный आरामदेह а̄ра̄мдэх̆, सुविधाजनक сувидха̄джанак, मुनासिब муна̄сиб, अनु-

कूल анукӯл (*подходящий*), ~ **слу́чай** अच्छा मौक़ा *м.*, सुअवसर *м.*

удобре́ние *с* (*вещество*) खाद кхāд *ж.*, उत्पादक утпāдак *м.*

удо́бств||о *с.* आराम āрāм *м*, सुविधा сувидхā *ж*, सहूलियत сахӯлийат *ж.*; **э́то большо́е** ~ यह बड़ी सुविधा (सहूलियत) है; **со все́ми ~ами** सब सहूलियतों (सुविधाओं) का.

удовлетвори́ть(ся) *см* **удовлетворя́ть(ся)**.

удовлетворя́ть पूरा (संतुष्ट, तृप्त) करना пӯрā (сантушта, трипта) карнā *п.*, पूर्ति करना пӯрти карнā *п.* (की *что-л.*); ~ **про́сьбу** माँग (प्रार्थना) स्वीकार करना *п.*

удовлетворя́ться राजी (संतुष्ट, तृप्त) होना рāзӣ (сантушта, трипта) хонā *нп.* (से *чем-л.*).

удово́льствие *с.* खुशी кхушӣ *ж*, आनंद āнанд *м.*, **с больши́м ~м** बडी खुशी से.

удо́й *м.* दूध का हासिल дӯдх кā хāсил *м*

у́дочка *ж.* बँसी бāсӣ *ж.*

уезжа́||ть जाना джāнā *нп.*, चला जाना

чалā джāнā *нп.*; я сегóдня ~ю मैं आज जाता हूँ; они́ уéхали वे चले गये.

ужé अभी абхӣ; *иногда не переводится,* ~ **12 часóв** १२ बज चुके हैं, **я ~ готóв** मैं तैयार हो चुका हूँ; **я ~ прочитáл э́ту кни́гу** मैं इस किताब को पढ़ चुका हूँ.

у́жин *м.* ब्यालू бйāлӯ *м*, रात का खाना рāт кā кхāнā *м*; **что сегóдня на ~?** आज ब्यालू (रात के खाने) में क्या है?

у́жинать रात का खाना खाना рāт кā кхāнā кхāнā *п*, ब्यालू करना бйāлӯ карнā *п.*

узбéк *м.* उजबेक узбэк *м*

Узбекистáн उजबेकिस्तान узбэкистāн

Узбéкская ССР उजबेक सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र узбэк совийат самāджвāдӣ праджāтантра

узбéкский उजबेक узбэк

у́зел *м.* **1.** गाँठ гāтх *ж.*, गुत्थी гуттхӣ *ж*, गिरह гирах *ж.*; **2.** (*сверток*) गट्ठा гагтхā *м*, गठरी гатхрӣ *ж*; ◇ **железнодорóжный ~** रेलवे-जंकशन *м*

у́зкий (*тесный*) तग танг, सकुचित сан-кучит; सँकरा сӑкра̄ (*о дороге, проходе*).

узнава́ть मालूम करना (कर लेना) ма̄лӯм карна̄ (кар лэна̄) *n.* (से *от кого-л.*), जानना джа̄нна̄ *n*, जान लेना джа̄н лэна̄ *n.*; पहचानना пахча̄нна̄ *n.*, पहचान लेना пахча̄н лэна̄ *n.* (*признавать*); **узна́йте, когда́ мы е́дем** मालूम कर लीजिये हम कब जाएँगे.

узо́р *м.* फूल-पत्ती пхӯл-паттӣ *ж.*, बेल--बूटा бэл-бӯта̄ *м.* (*цветочный*); डिजाइन дизāин *ж* (*на ткани*)

у́зы *мн* बधन бандхан *м*, डोरी дори *ж.*; ~ **дру́жбы** मित्रता का बंधन *м.*

уйти́ *см.* **уходи́ть.**

ука́з *м* अध्यादेश адхйа̄дэш *м.*

указа́тель *м.* 1. (*в книге*) सूची сӯчӣ *ж.*, अनुक्रमणिका анукраманика̄ *ж.*; विषय--सूची вишай-сӯчӣ *ж.* (*предметный*); नामोल्लेख на̄моллэкх *м* (*именной*); 2. (*путеводитель*) पथप्रदर्शक-पुस्तक патх-прадаршак-пустак *ж.*

указáть *см.* укáзывать

укáзывать दिखाना дикхāнā *п*, बताना батāнā *п* (*показывать*); निर्देश (आदेश) करना нирдэш (āдэш) карнā *п.* (*давать указание*); ~ дорóгу रास्ता (मार्ग) बताना *п.*

качáть *см* укáчивать

укáчивать झुलाकर सुलाना джхулāкар сулāнā *п* (*ребёнка*); ~ на мóре समुद्री सफ़र में जी मतलाना *нп.* (का *о ком-л*), ~ на самолёте हवाई जहाज़ में जी मतलाना *нп.* (का *о ком-л*); егó укачáло उस का जी मतला गया.

уклáдка *ж* पैकिंग пайкинг *м*; बाँधना бāдхнā *м* (*увязывание*)

уклáдывать लगाना лагāнā *п.*, बाँधना бāдхнā *п.* (*увязывать*), पैक करना пайк карнā *п.*, लपेटना лапэтнā *п* (*упаковывать*), ~ вéщи असबाब बाँधना *п*, सामान लगाना *п*; ~ чемодáн बैग में सामान लगाना *п*

укóл *м. мед.* पिचकारी пичкāрй *ж*,

इंजेक्शन инджэкшан *м.*; **делать** ~ पिचकारी (इंजेक्शन) देना *п.*

Украйна उक्रइन украин

украинец *м* यूक्रेनी йукрэни *м*, युक्रेनियन йукрэнийан *м.*

Украинская ССР उक्रइन सोवियत समाजवादी प्रजातंत्र украин совийат самāджвāдӣ праджāтантра.

украинский यूक्रेनी йукрэни, युक्रेनियन йукрэнийан.

укра́сить *см.* украша́ть

укра́сть चोराना чорāнā *п.*, चोरा लेना чорā лэнā *п.*

украша́ть सजाना саджāнā *п.*, सँवारना сāвāрнā *п*, आभूषित (अलकृत) करना āбхӯшит (аланкрит) карнā *п* (से *чем-л*).

украше́ние *с.* 1. (*действие*) सजावट саджāват *ж.*, अलंकृति аланкрити *ж.*; 2. (*предмет*) आभूषण āбхӯшан *м.*, अलंकार аланкāр *м.*; गहना гахнā *м.*, जेवर зэвар *м.* (*драгоценность*).

укро́п *м* सोआ соā *м*

укротитель *м* जानवरों को सधानेवाला джāнварõ ко сдхāнэвāлā *м*.

укротительница *ж* जानवरों को सधानेवाली джāнварõ ко садхāнэвāлӣ *ж*.

укрывать 1. (*накрывать*) ओढाना орхāнā *п*. (को *кого-л.*, *что-л*), ढाँकना дхãкнā *п*; 2. (*прятать*) छिपाना чхипāнā *п*, ढाँकना дхãкнā *п*.

укрываться 1 (*накрываться*) ओढ़ लेना орх лэнā *п*, ढाँक लेना дхãк лэнā *п*. (से *чем-л.*); 2. (*прятаться*) छिपना чхипнā *нп*, छिप जाना чхип джāнā *нп*; ~ **от дождя** बारिश (वर्षा) से छिपना (छिप जाना) *нп*

укрытие *с*. पनाह панāх *ж*., आड āр *ж*.

укрыть(ся) *см*. укрывать(ся).

уксус *м* सिरका сиркā *м*.

уладить *см*. улаживать

улаживать तय करना тай карнā *п*., सुलझाना сулджхāнā *п*, निबटाना нибтāнā *п*.

Улан-Батор ऊलान-बातर Улāн-бāтар

улета́ть उड़ना урнā *нп.*, उड़ जाना ур джāнā *нп.*

у́лиц||а *ж.* सड़क сарак *ж.*, **на ~е** सड़क पर (में), **я живу́ на ~е Ки́рова** मैं किरोव सड़क पर रहता हूँ.

у́личн||ый सड़कों का саракõ кā; **~ое движе́ние** सड़कों की आमद-रफ्त *ж.*

уло́в *м* मछली (मछलियों) की खेप мачхлӣ (мачхлийõ) кӣ кхэп *ж*

уложи́ть *см.* укла́дывать.

улучша́ть सुधारना судхāрнā *п*, सुधार करना судхāр карнā *п* (का, में *что-л.*), बेहतर बनाना бэхтар банāнā *п.*; **~ результа́ты** नतीजे को सुधारना (बेहतर बनाना) *п.*

улучша́ться सुधरना судхарнā *нп.*, सुधार होना судхāр хонā *нп.* (में *в чём-л.*), बेहतर हो जाना бэхтар хо джāнā *нп*; **пого́да улу́чшилась** मौसिम सुधर गया.

улу́чшить(ся) *см.* улучша́ть(ся).

улыба́ться मुसकुराना мускурāнā *нп.*

улы́бк||а *ж* मुसकुराहट мускурāхат *ж.*,

मुसकान мускāн *ж*; с ~ой मुसकान से (के साथ).

улыбну́ться *см* улыба́ться

ум *м.* अक़्ल акл *ж*, बुद्धि буддхи *ж*

уме́лый कुशल кушал, दक्ष дакша, निपुण нипун.

уме́ние *с.* कुशलता кушалтā *ж.*, दक्षता дакшатā *ж*, निपुणता нипунтā *ж.*

умере́ть *см.* умира́ть.

уме́||ть सकना сакнā *нп.* (*употребляется в сочетании с основой глагола*), जानना джāннā *п.* (*знать*), **он ~ет писа́ть** वह लिख सकता है; **я не ~ю петь** मैं गाना नहीं जानता हूँ; **я ~ю пла́вать** मैं तैर सकता हूँ.

умира́ть मरना марнā *нп.*, मर जाना мар джāнā *нп.*

у́мный समझदार самаджхдāр, अक़्लमंद аклманд, बुद्धिमान буддхимāн

умыва́льник हाथ-मुँह धोने की मेज хāтх-мӯх дхонэ кӣ мэз *ж*

умыва́льн||ый: ~ые **принадле́жности**

हाथ-मुँह धोने का सामान хāтх мӯх дхонэ кā сāмāн *м*

умывáние *с* धोना дхонā *м.*, गुस्ल гусл *м*

умывáться हाथ-मुँह धोना (धो लेना) х̆āтх-мӯх дхонā (дхо лэнā) *п.*; **я хочý умы́ться** मैं हाथ-मुँह धोना चाहता हूँ.

умы́ться *см* умывáться

унестú *см.* уносúть

универмáг *м* *см* универсáльный магазúн.

универсáльный विश्वव्यापी вишвавйāпӣ, सर्वव्यापी сарвавйāпӣ; ~ **магазúн** हरजिसी दुकान *ж*, डिपार्टमेंट-स्टोर *м.*

университéт *м.* विश्वविद्यालय вишвавидйāлай *м*, यूनिवर्सिटी йунивэрсити *ж.*

уносúть ले जाना лэ джāнā *нп*; बहाना бахāнā *п.* (*потоком*)

упаковáть *см* упакóвывать

упакóвка *ж* 1. (*дейcтвие*) पैकिंग пайкинг *м.*; 2. (*обёртка*) रैपर райпар *м.*, कसनी каснӣ *ж*, लपेटने का कागज лапэтнэ кӣ кāг̇аз *м*

упакóвывать सामान लगाना сāмāн лагāнā *п.*, लपेटना лапэтнā *п*, पैक करना пайк карнā *п.*; बाँधना бāдхнā *п.* (*увязывать*); ~ **вéщи в чемодáн** बैग में सामान लगाना *п*

упáсть गिरना гирнā *нп*, गिर जाना (पड़ना) гир джāнā (паṛнā) *нп.*

уплатúть *см.* уплáчивать

уплáчивать चुकाना чукāнā *п.*, अदा करना адā карнā *п*, क़ीमत (दाम, मूल्य) चुकाना кӣмат (дāм, мӯлйа) чукāнā *п.*; ~ **по счёту** हिसाब चुकाना *п.*

упоминáть जिक्र (उल्लेख) करना зикр (уллэкх) карнā *п* (का *о чём-л.*); ~ **вскользь** सरसरी जिक्र (उल्लेख) करना *п* (का *о ком-л.*, *о чём-л.*).

упомянýть *см* упоминáть

упóрн||ый दृढ़ дриṛх, कठोर катхор, कड़ा каṛā, हठीला хатхӣлā, जिद्दी зидди (*настойчивый*), ~**ая борьбá за пéрвое мéсто** प्रथम स्थान जीतने के लिये कड़ा मुक़ाबला *м*

употребле́ни||е *с* इस्तेमाल истэмāл *м.*, उपयोग упайог *м.*, प्रयोग прайог *м.*, **спо́соб ~я** इस्तेमाल की तरक़ीब *ж*; **выходи́ть из ~я** अप्रचलित होना *нп*; **пе́ред ~ем взба́лтывать** इस्तेमाल से पहले शीशी हिलाइये.

употребля́ть इस्तेमाल (उपयोग, प्रयोग) करना истэмāл (упайог, прайог) карнā *п.* (का *что-л.*).

управле́ние *с.* संचालन санчāлан *м*, निर्देशन нирдэшан *м.*, हिदायत х̌идāйат *ж*; राज рāдж *м.*, शासन шāсан *м.* (*государством*); **орке́стр под ~м...** आर्केस्ट्रा के संचालक ... है.

управля́ть 1. संचालन (निर्देशन) करना санчāлан (нирдэшан) карнā *п.* (का *чем-л.*), हिदायत करना х̌идāйат карнā *п.* (की *чем-л.*); राज (शासन) करना рāдж (шāсан) карнā *п.* (*страной*; पर *чем-л.*); 2. (*автомобилем*) चलाना чалāнā *п.*

упражне́ние *с.* मश्क़ машк *м*, अभ्यास

абхйāс *м*; कसरत касрат *ж*, व्यायाम вйāйāм *м* (*гимнастическое*).

упражня́ться मश्क़ (अभ्यास) करना машк (абхйāс) карнā *п* (का *в чём-л*); कसरत (व्यायाम) करना касрат (вйāйāм) карнā *п*. (*заниматься гимнастикой*).

урага́н *м*. आँधी āдхӣ *ж*, तूफ़ान тӯфāн *м*.

урду́ *м*. उर्दू урдӯ *ж*

у́рна *ж* 1.: **избира́тельная** ~ मतपत्रों का सदूक़ матпатрõ кā сандӯк *м*., निर्वाचन-पेटी нирвāчан-пэтӣ *ж*.; 2. (*для мусора*) कूड़ाकोठ кӯрāкотх *м*

у́ров||ень *м* सतह сатах̆ *ж*., तल тал *м*., स्तर стар *м*; ~ **мо́ря** समुद्रतल *м*; **700 ме́тров над ~нем мо́ря** समुद्रतल से ७०० मीटर की ऊँचाई *ж*.; **жи́зненный** ~ जीवनस्तर *м*., जीवनमान *м*

урожа́й *м* फसल фасал *ж*, उपज упадж *ж*; खेत кхэт *м*. (*на корню*), **убира́ть** ~ फ़सल काटना (समेटना) *п*.

урожа́йность *ж*. पैदावार пайдāвāр *ж*., उपज упадж *ж*

уро́к *м* सबक сабак *м*, पाठ пāтх *м*.; **зау́чивать ~** सबक (पाठ) याद करना *п*

урони́||ть गिराना гирāнā *п*., गिरा देना гирā дэнā *п*.; **вы что́-то ~ли!** आप ने कोई चीज़ गिरा दी!; **я ~л плато́к** मैं ने रूमाल गिरा दिया.

уругва́ец *м*. उरुगायवाला уругāйвāлā *м*.

Уругва́й उरुगाय уругāй.

уругва́йский उरुगाय का уругāй кā

ус *м* मूँछ мӯчх *ж*.; **усы́** मूँछें *ж мн*

усади́ть *см* уса́живать.

уса́живать बैठाना байтхāнā *п*, बैठा देना байгхā дэнā *п*

уси́ливать मज़बूत (दृढ़) करना (बनाना) мазбӯт (дрирх) карнā (банāнā) *п*.

уси́ливаться मजबूत (दृढ़) हो जाना мазбӯт (дрирх) хо джāнā *нп*

уси́ли||е *с* कोशिश кошиш *ж*, जोर зор *м*, प्रयत्न прайатна *м*; **о́бщими ~ями** सामूहिक प्रयत्नों से.

усили́тель *м* 1. *фото* इंटेंसिफ़ायर ин-

тэнсифāйар *м*, 2. *радио* एम्प्लिफ़ायर эмплифāйар *м*.

уси́лить(ся) *см* уси́ливать(ся)

усло́ви||е *с* शर्त шарт *ж*, с ~ем, при ~и... इस शर्त पर कि..., बशर्तेकि..., **ни при каки́х** ~ях किसी शर्त से भी नहीं, किसी हालत में भी नहीं.

усло́виться *см.* усло́вливаться

усло́вливаться 1. (*обуславливать*) शर्त करना (लगाना) шарт карнā (лагāнā) *п*; 2. [आपस में] तय (निश्चित) करना [āпас мэ̄] тай (нишчит) карнā *п*, ~ о дне отъе́зда रवानगी का दिन तय करना *п*.

услу́г||а *ж* ख़िदमत кхидмат *ж*, सेवा сэвā *ж*; ока́зывать ~у ख़िदमत (सेवा) करना *п*. (की *кому-л.*); к ва́шим ~ам आप की सेवा में.

услыха́ть *см* услы́шать

услы́ша||ть सुनना суннā *п*, सुन लेना сун лэнā *п*; я то́лько что об э́том ~л मैं ने अभी अभी इस बारे में सुन लिया.

усмотре́ни||е *с.* समझ самадж *ж.*; **по ~ю кого́-л.** किसी की समझ के अनुसार; **по своему́ ~ю** अपनी समझ के अनुसार; **на ва́ше ~** आप के निर्णय पर.

усну́ть सो जाना со джāнā *нп.*, नींद में पड़ना нйд мэ̄ парнā *нп*

успева́||ть पाना пāнā *п.* (*с основой глагола*), पकड़ना пакарнā *п* (*к поезду*); **он успе́л прочита́ть э́ту кни́гу** वह यह किताब पढ़ पाया; **успе́ть на по́езд** गाड़ी पकड़ना *п*, गाड़ी पर पहुँच पाना *п*

успе́ть *см.* успева́ть

успе́х *м* कामयाबी кāмйāби *ж.* सफलता сапхалтā *ж* (*удача*); तरक़्क़ी таракки̇ *ж.*, उन्नति уннати *ж.* (*преуспевание*); **жела́ть ~а** कामयाबी (सफलता) चाहना *п* (की *кому-л.*); **как ва́ши ~и?** आप का काम कैसे चल रहा है?; **де́лать ~и** तरक्क़ी (उन्नति) करना *п.* (में *в чём-л.*); **име́ть ~** कामयाब (सफल) होना *нп.*

утиха́ть शांत होना (हो जाना) шāнт ẋонā (ẋо джāнā) *нп.*, धीमा पड़ना (पड़ जाना) дхймā парнā (пар джāнā) *нп.*; **ве́тер ути́х** हवा शांत हो गयी; **боль ути́хла** दर्द धीमा पड गया.

ути́хнуть *см.* утиха́ть

у́тка *ж.* बत्तक баттак *ж.*

утоли́ть *см* утоля́ть

утоля́ть बुझाना буджхāнā *п*, बुझा देना буджхā дэнā *п*, तृप्ति करना (कर देना) трипти карнā (кар дэнā) *п.* (की *что-л.*).

утоми́тельный थका देनेवाला тхакā дэнэвāлā.

утоми́ть(ся) *см.* утомля́ть(ся).

утомле́ние *с.* थकावट тхакāваṫ *ж.*, थकान тхакāн *ж.*, क्लांति клāнти *ж.*; **лёгкое ~** हलकी थकान *ж.*

утомля́ть थकाना тхакāнā *п.*, थका देना тхакā дэнā *п.*

утомля́ться थकना тхакнā *нп*, थक जाना тхак джāнā *нп.*

у́тренний सुबह् (सवेरे, प्रात:काल) का

субах̆ (савэрэ, пра̄тах̆ка̄л) ка̄; ~ **чай** सवेरे की चाय *ж*.

у́тро *с*. सुबह् субах̆ *ж*, सवेरा савэра̄ *м*., प्रात:काल пра̄тах̆ка̄л *м*.; **в 9 часо́в утра́** सुबह के ९ बजे; **до́брое ~!, с до́брым ~м!** सुप्रभातम्!; **по утра́м** सुबहों को; **ра́ннее ~** बहुत सवेरा *м*

у́тром सुबह् को субах̆ ко, सवेरे савэрэ, प्रात:काल пра̄тах̆ка̄л; **сего́дня ~** आज सुबह् को.

утю́г *м*. इस्तरी истрӣ *ж*.; **электри́ческий ~** बिजली की इस्तरी *ж*.

уха́ *ж*. मछली का शोरबा мачхлӣ ка̄ шорба̄ *м*.

уха́живать 1. (*за больным, за детьми*) खबरगीरी (निगरानी, देखभाल) करना кхабаргӣрӣ (нигра̄нӣ, дэкхбха̄л) карна̄ *п*. (की *за кем-л*.); **2.** (*за женщиной*) प्रेमप्रार्थना करना прэмпра̄ртхана̄ карна̄ *п*. (से *за кем-л*.).

у́хо *с*. कान ка̄н *м*; कनौती канаутӣ *ж*. (*животного*).

ухóд *м.* **1.** जाना джāнā *м.*, चला जाना чалā джāнā *м.*; रवानगी равāнгӣ *ж.*, प्रस्थान прастхāн *м.* (*отправление*); **пéред сáмым ~ом** जाने से जरा पहले; **2.** ख़बरगीरी кхабаргӣрӣ *ж*, तीमारदारी тӣмāрдāрӣ *ж.* (*за больным*); निगरानी нигрāни *ж.*, देखभाल дэкхбхāл *ж.* (*за детьми*).

уходи́ть जाना джāнā *нп.*, चला जाना чалā джāнā *нп.*; रवाना होना равāнā х̌онā *нп.*, प्रस्थान करना прастхāн карнā *п.* (*отправляться*).

ухудшéние *с.* बिगाड़ना бигāрнā *м.*

учáствовать हिस्सा (भाग) लेना х̌исса̄ (бхāг) лэнā *п.* (में *в чём-л.*), शामिल (सम्मिलित) होना шāмил (саммилит) х̌онā *нп.*; **~ в концéрте** कसर्ट में हिस्सा (भाग) लेना *п.*

учáстие *с.* हिस्सा (भाग) लेना хиссā (бхāг) лэнā *м*; **принимáть ~** हिस्सा (भाग) लेना *п.* (में *в чём-л.*).

учáстник *м.* हिस्सा (भाग) लेनेवाला хи-

сса̄ (бха̄г) лэнэва̄ла̄ *м*; सदस्य садасйа *м* (*движения*); ~ **соревнова́ния** प्रतियोगी *м.*; ~ **концéрта** कसर्ट में हिस्सा (भाग) लेनेवाला *м.*

уча́сток *м.* 1. (*земли*) चक чак *м*, भू-भाग бх͜бха̄г *м*; **строительный** ~ निर्माण-स्थल *м*; 2. (*административный*) इलाका ила̄ка̄ *м.*, क्षेत्र кшэтра *м.*; **избира́тельный** ~ निर्वाचन-क्षेत्र *м.*

уча́щийся *м.* पढनेवाला пaрхнэва̄ла̄ *м*, छात्र чха̄тра *м*, विद्यार्थी видйа̄ртхӣ *м*

учéбник *м.* पाठ्यपुस्तक па̄тхйапустак *ж*

учéбн||ый शिक्षा-सबधी шикша̄-самбандхӣ, शिक्षोपयोगी шикшопайогӣ, ~**ое заведéние** शिक्षालय *м*; ~ **год** पढ़ाई का साल *м.*; ~**ые часы́** पढ़ाई के घंटे *м мн.*

учéние *с* 1. पढ़ाई парха̄ӣ *ж.*; पाठन па̄тхан *м.*, अध्यापन адхйа̄пан *м.* (*обучение*), अध्ययन адхйайан *м* (*изучение*); 2. (*теория*) सिद्धांत сиддха̄нт *м.*, शिक्षाएँ шикша̄э̄ *ж. мн.*

учени́к *м.* शिष्य шишйа *м.*, छात्र чхāтра *м.*, चेला чэлā *м.* (*последователь*).

учени́ца *ж.* छात्रा чхāтрā *ж.*; चेली чэлӣ *ж.* (*последовательница*).

учёный 1. (*о человеке*) ज्ञानसंपन्न гьяӈсампанна, विद्यावान видйāвāн; 2. (*относящийся к науке*) वैज्ञानिक вайгьяник

уче́сть *см.* учи́тывать

учёт *м.* हिसाब хисāб *м.*, गणना ганнā *ж.*; закры́то на ~ हिसाब-किताब के लिये बंद है.

учи́лище *с.* पाठशाला пāтхшāлā *ж.*, स्कूल скӯл *м.*; техни́ческое ~ टेकनिकल स्कूल *м.*; реме́сленное ~ दस्तकारी का स्कूल *м.*

учи́тель *м* शिक्षक шикшак *м.*, अध्यापक адхйāпак *м.*

учи́тельница *ж* शिक्षिका шикшикā *ж.*, अध्यापिका адхйāпикā *ж.*

учи́тывать 1. हिसाब रखना хисāб ракхнā *п.*, 2. *перен* देखना дэкхнā *п.*, ध्यान (ख़याल) रखना дхйāн (кхайāл) ракхнā

п., ध्यान में रखना дхйāн мэ ракхнā *п.*; учтите, что... ध्यान (ख़याल) रखिये कि ...

учи́ть 1. (*кого-л.*) पढ़ाना пар̣хāнā *п.*, सिखाना сикхāнā *п.*, शिक्षा देना шикшā дэнā *п* (की *чему-л.*); 2. (*изучать*) सीखना сӣкхнā *п.*, अध्ययन करना адхйайан карнā *п* (का *что-л.*).

учи́ться पढ़ना пар̣хнā *п.*, सीखना сӣкхнā *п.* (*чему-л.*); शिक्षा ग्रहण करना шикшā грахан карнā *п.* (से *у кого-л.*); я учу́сь на пе́рвом ку́рсе университе́та मैं विश्वविद्यालय के पहले कोर्स में पढ़ता हूँ.

учрежде́ние *с* दफ्तर дафтар *м*, संस्था санстхā *ж*; госуда́рственное ~ सरकारी दफ्तर *м.*, राजकीय संस्था *ж.*

уши́б *м.* चोट чот *ж.*, धक्का дхаккā *м*

ушиба́ться चोट (धक्का) लगना чот (дхаккā) лагнā *нп.* (को *о ком-л.*), चोट (धक्का) खाना чот (дхаккā) кхāнā *п*

ушиби́ться *см.* ушиба́ться.

ущéлье *с.* घाटी гхāт̇и *ж.*, दर्रा даррā *м.*
уют *м.* आराम āрāм *м*
ую́тно आराम (सुख) से āрāм (сукх) сэ.
ую́тный आरामदेह āрāмдэх̆, सुखप्रद сукх-прад.

Ф

фа́брика *ж.* कारखाना кāркхāнā *м.*, मिल мил *ж.*, फ़ैक्टरी файкт̇ари *ж.*
файдеши́н *м.* फ़ैदेशीन файдэшӣн *м.*
фа́кел *м.* मशाल машāл *ж.*, टार्च т̇āрч *ж.*
факт *м.* बात бāт *ж.*, तथ्य татхйа *м.*; **приводи́ть фа́кты** तथ्य पेश करना *п.*
факти́чески असल (वास्तव) में асал (вāстав) мэ̄, वस्तुत: вастутах̆.
факульте́т *м.* विभाग вибхāг *м.*, फ़ैकल्टी фэкалт̇ӣ *ж.*
фами́лия *ж.* कुलनाम кулнāм *м.*, उपनाम упанāм *м.*; **как ва́ша ~?** आप का कुलनाम क्या है?; **моя́ ~ ...** मेरा कुलनाम ... है.

фанфа́ра *ж* (*труба*) तुरही турхӣ *ж*.

фа́ра *ж* हेड-लाइट хэд-лāит *м*., मुख्य प्रकाश мукхйа пракāш *м*.

фа́ртук *м*. पेशबद пэшбанд *м*

фарфо́р *м* चीनी чӣнӣ *ж*.

фарфо́ров||ый: ~ая посу́да चीनी के बरतन чӣнӣ кэ бартан *м*. *мн*

фарш *м*. भराव бхарāо *м*.; कीमा кӣмā *м* (*мясной*).

фарширо́ванный भरा हुआ бхарā хуā.

фасо́ль *ж*. लोबिया лобийā *м*.

фасо́н *м* फ़ैशन файшан *м*.; तराश тарāш *ж*. (*покрой*); नमूना намӯнā *м*, आदर्श āдарша *м*. (*модель*).

фаши́зм *м*. फासिज्म фāсизм *м*, फ़ासिस्टवाद фāсиствāд *м*

фаши́ст *м*. फ़ासिस्ट фāсист *м*, फ़ासिस्टवादी фāсиствāдӣ *м*.

фая́нс *м* (*посуда*) वार्निश (लुक) के बरतन вāрниш (лук) кэ бартан *м*. *мн*., रोगनी बरतन роганӣ бартан *м*. *мн*.

февра́ль *м*. फ़रवरी фарварӣ *ж*.

федера́ция *ж.* संघ сангх *м*, फ़िडरेशन фидарэшан *м*

фейерве́рк *м.* आतशबाजी а̄ташба̄зӣ *ж.*, अग्निक्रिड़ा агникрира̄ *ж*

фельето́н *м.* व्यङ्ग्य-लेख вйангйа-лэкх *м.*

ферзь *м. шахм.* फ़रज़ी фарзӣ *м.*

фе́рма *ж.* फ़ार्म фа̄рм *м.*; **моло́чная ~** डेयरी-फ़ार्म *м.*

фестива́ль *м.* मेला мэла̄ *м*, उत्सव утсав *м.*; **Всеми́рный ~ молодёжи** विश्व-युवक-महोत्सव *м.*

фетр *м.* नमदा намда̄ *м.*, फ़ेल्ट фэлт̇ *м.*

фе́тров||ый नमदे (फेल्ट) का намдэ (фэлт̇) ка̄; **~ая шля́па** नमदे (फ़ेल्ट) की टोपी *ж.*

фехтова́льщик *м.* पटेबाज пат̇эба̄з *м.*, तलवार चलानेवाला талва̄р чала̄нэва̄ла̄ *м.*

фехтова́льщица *ж.* पटेबाज пат̇эба̄з *ж.*, तलवार चलानेवाली талва̄р чала̄нэва̄лӣ *ж.*

фехтова́ни||е *с.* पटेबाजी пат̇эба̄зӣ *ж.*,

तलवार चलाना талвāр чалāнā *м.*, असि-क्रीड़ा асикрйрā *ж.*; соревнова́ние по ~ю तलवार चलाने की प्रतियोगिता *ж.*

фехтова́ть तलवार चलाना талвāр чалā-нā *п.*

фигу́р||а *ж.* *шахм.* मोहरा моҳрā *м.*; потéря ~ы मोहरे का पिटना *м.*, разме́н фигу́р मोहरों की अदली-बदली *ж*

фигури́ст *м.* फ़ीगर स्केटर фйгар скэ-ṫар *м.*

фигури́стка *ж.* फ़ीगर स्केटर фйгар скэ-ṫар *ж.*

фигу́рн||ый फ़ीगर фйгар; ~ое ката́-ние на конька́х फ़ीगर स्केटिंग *м.*

фи́зик *м.* भौतिक-विज्ञान-वेत्ता бхаутик--вигьян-вэттā *м*

фи́зика *ж.* भौतिक विज्ञान бхаутик ви-гьян *м*

физио́лог *м* शरीर-विज्ञान-वेत्ता шарӣр--вигьян-вэттā *м.*

физиоло́гия *ж.* शरीर-विज्ञान шарйр-ви-гьян *м.*

физи́ческ||ий शारीरिक шāрӣрик; ~ **труд** शारीरिक परिश्रम *м.*; ~**ие да́нные** शारीरिक बनावट *ж.*

физкульту́р||а *ж.* शारीरिक व्यायाम шāрӣрик вйāйāм *м.*; **занима́ться** ~**ой** शारीरिक व्यायाम करना *п*

физкульту́рник *м.* कसरती касратӣ *м.*

физкульту́рница *ж.* कसरती-औरत касратӣ-аурат *ж.*

филармо́ния *ж* संगीत-सभा сангӣт-сабхā *ж.*

филатели́ст *м.* डाक के टिकट इकट्ठा करनेवाला дāк кэ ṫикаṫ икаṫṫхā карнэвāлā *м.*, टिकट-प्रेमी ṫикаṫ-прэмӣ *м.*

филатели́я *ж* डाक के टिकट इकट्ठा करने का शौक़ дāк кэ ṫикаṫ икаṫṫхā карнэ кā шаук *м*, टिकट-प्रेम ṫикаṫ-прэм *м*

филиа́л *м.* शाखा шāкхā *ж*; ~ **акаде́мии** अकदमी की शाखा *ж.*

Филиппи́ны फ़िलिपाइन филипāин.

фило́лог *м.* भाषावेत्ता бхāшāвэттā *м*, भाषाशास्त्री бхāшāшāстрӣ *м.*

филолóгия *ж.* भाषाविज्ञान бхāшāвигьян *м.*, भाषाशास्त्र бхāшāшāстра *м.*

филóсоф *м.* दार्शनिक дāршаник *м.*, तत्त्वज्ञानी таттвагьяни *м.*

филосóфия *ж.* दर्शन даршан *м.*, तत्त्वज्ञान таттвагьян *м.*

фильм *м.* फ़िल्म филм *м.*, *ж.*, चलचित्र чалчитра *м.*; **худóжественный** ~ कला-फ़िल्म *м.*, *ж.*; **документáльный** ~ डाक्यूमेंटरी फ़िल्म *м.*, *ж.*; **наýчный** ~ वैज्ञानिक फ़िल्म *м.*, *ж.*, **мультипликациóнный** ~ कार्टून-फ़िल्म *м.*, *ж.*, सजीव कार्टून-फ़िल्म *м.*, *ж.*; **цветнóй** ~ रंगीन फ़िल्म *м.*, *ж.*; **снимáть** ~ फ़िल्म उतारना (बनाना) *п.*

фильтр *м.* फ़िलटर филтар *м.*, छन्ना чханнā *м.*

финáл *м* फ़ाइनल фāинал *м.*; **в** ~**е** फ़ाइनल में; **выходи́ть в** ~ फ़ाइनल में प्रवेश करना *п.*

финáльн||ый फ़ाइनल фāинал; ~**ая встрéча** फ़ाइनल मैच *м.*

фи́ниш *м* *спорт* फ़िनिश финиш *м*.

финиши́рова||ть: **пе́рвым ~л...** पहला ... आया пахла̄ . . а̄йа̄.

Финля́ндия फिनलैंड финлайнд̣.

финн *м*. फिन фин *м*, फ़िनलैंडवाला финлайнд̣ва̄ла̄ *м*.

фи́нский फ़िनिश финиш

фиоле́товый बनफ़शई [रंग का] банфашаи [ранг ка̄].

фи́рма *ж* फर्म фарм *м*.

флаг *м*. झंडा джхаңд̣а̄ *м*., पताका пата̄ка̄ *ж*.; **национа́льный ~** राष्ट्रीय झंडा *м*.; **поднима́ть ~** झंडा फहराना (बुलंद करना) *п*.

флако́н *м*. शीशी шиши *ж*.; **~ духо́в** इत्र की शीशी *ж*.

флане́ль *ж*. फ़लालीन фала̄лӣн *м*.

фле́йта *ж* फ्लूट флӯт̣ *м*., बाँसुरी ба̄̃сурӣ *ж*., मुरली мурлӣ *ж*.

флот *м*. बेड़ा бэр̣а̄ *м*.

флюс *м*. (*опухоль*) मसूड़े की सूजन масӯр̣э кӣ сӯджан *ж*.

фойе́ *с.* फ़ोयर фойар *м.*

фокстро́т *м.* फ़ाक्सट्रोट фāкстрот *м.*

фо́кус *м.* (*трюк*) हथफेर хатхпхэр *м*

фо́кусник *м* मदारी мадāрӣ *м*, बाजीगर бāзӣгар *м.*, जादूगर джāдӯгар *м.*

фон *м.* पृष्ठभूमि приштхабхӯми *ж*

фона́рь *м.* लालटेन лāлтэн *ж.*, बत्ती баттӣ *ж.*; **электри́ческий** ~ बिजली की लालटेन (बत्ती) *ж.*

фонта́н *м.* फौवारा фаувāрā *м.*, फुहारा пхухāрā *м.*

фо́рм||а *ж.* 1. शकल шакал *ж*, रूप рӯп *м.*, आकार āкāр *м*; 2. (*одежда*) वरदी вардӣ *ж.*, पोशाक пошāк *ж.*; **спорти́вная** ~ खेल-कूद की वरदी *ж.*; ◇ **быть в** ~**е** कमर कसे होना *нп.*

фортепья́но *с.* प्यानो пйāно *м.*

фо́рточк||а *ж* खिड़की кхиркӣ *ж.*; **откро́йте** ~**у** खिड़की खोल दीजिये; **закро́йте** ~**у** खिड़की बंद कर दीजिये.

фотоаппара́т *м.* [फ़ोटो-]केमरा [фото-]кэмарā *м*

фотобума́га *ж.* फ़ोटो का काग़ज़ фо̇то кā кāг̇аз *м.*

фото́граф *м.* फ़ोटोग्राफ़र фо̇тогрāфар *м.*, फ़ोटोचित्रकार фоточитракāр *м.*

фотографи́ровать फ़ोटो (चित्र) उतारना (खींचना, लेना) фо̇то (читра) утāрнā (кхйчнā, лэнā) *п.* (का *кого-л.*, *что-либо*), तसवीर उतारना (खींचना, लेना) тасвӣр утāрнā (кхйчнā, лэнā) *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*).

фотогра́фия *ж.* 1. (*снимок*) फ़ोटो[चित्र] фо̇то[читра] *м.*, तसवीर тасвӣр *ж.*; 2. (*учреждение*) फ़ोटो-स्टुडिओ фо̇то-сту̇дио *м.*

фотокорреспонде́нт *м.* छविकार чхавикāр *м.*

фотоплёнка *ж.* फ़ोटो-फ़िल्म фо̇то-филм *м.*

фототелегра́мма *ж.* फ़ोटो का तार фо̇то кā тāр *м.*

фотохро́ника *ж.* फ़ोटो-रीव्यू фо̇то-ривӣӯ *м.*

фрагме́нт *м.* खंड кханд *м.*

фра́за *ж.* वाक्य вāкйа *м.*, जुमला джумлā *м.*

фрак *м.* फ़ाक-कोट фрāк-кот *м*

франк *м.* फ़ांक фрāнк *м.*

Фра́нция फ़ाँस фрāс.

францу́з *м.* फ़ाँसीसी фрāсӣсӣ *м*

францу́зский फ़ाँसीसी фрāсӣсӣ, फ्रेंच фрэнч.

фрезеро́вщик *м.* मिलिंग मशीन का ओपरेटर милинг машӣн кā опарэтар *м.*

фре́ска *ж.* फ़ैस्को фрайско *м.*

фрукто́в||ый फल (फलों) का пхал (пхалõ) кā; ~ сок फलों का रस *м.*; ~ое де́рево फलदार (फल का) पेड़ *м.*, ~ сад फलों का बाग़ *м.*

фру́кты *мн.* मेवा мэвā *м.*, फल пхал *м. мн.*; сушёные ~ खुश्क मेवा *м*; све́жие ~ तर मेवा *м.*; консерви́рованные ~ टिनबंद (डिब्बाबंद) फल *м. мн.* (*в жестяных банках*).

фунда́мент *м.* बुनियाद бунийāд *ж.*, नींव нӣо *ж.*, आधार āдхāр *м.*

фуникулёр *м.* केबलकार кэбалкāр *ж.*

фунт *м.* पाउंड пāуӥд *м*; ~ **стéрлингов** पाउंड *м.*

фурáжка *ж.* छज्जेदार (छज्जेवाली) टोपी чхаджджэдāр (чхаджджэвāлӣ) топӣ *ж.*

футбóл *м.* फुटबाल футбāл *м.*; **соревновáние по ~у** फ़ुटबाल-प्रतियोगिता *ж*; **игрáть в ~** फुटबाल खेलना *п.*

футболи́ст *м.* फुटबाल का खिलाड़ी футбāл кā кхилāр̣ӣ *м.*

футбóлка *ж.* फुटबाल की जर्सी футбāл кӣ джарсӣ *ж.*

футбóльн||ый फ़ुटबाल का футбāл кā; ~ **мяч** फुटबाल *м.*; ~**ое пóле** फ़ुटबाल-ग्राउंड *м.*, फ़ुटबाल का मैदान *м.*; ~ **матч** फुटबाल-मैच *м.*; ~**ая комáнда** फुटबाल-टीम *ж*

футля́р *м.* खोल кхол *м.*, गिलाफ़ гилāф *м*; बकस бакас *м.* (*коробка*).

фуфáйка *ж.*, बनियान банийāн *ж.*, स्वेटर свэтар *м.*

Х

хала́т *м* चोग़ा чоѓā *м*, अंगरखा ангракхā *м*; ~ **врача́** डाक्टर का चोग़ा *м.*

халва́ *ж.* हलवा халвā *м.*

Хано́й हनोई Ханой.

хара́ктер *м.* मिज़ाज мизāдж *м.*, स्वभाव свабхāо *м.*, प्रकृति пракрити *ж.*

характе́рн||ый लाक्षणिक лāкшаник; ख़ास кхāс, विशेष вишэш (*особенный*); **~ая черта́** विशेषता *ж.*, विशेष लक्षण *м.*; **~ та́нец** लाक्षणिक नृत्य *м*

хвали́ть तारीफ़ (प्रशंसा) करना тāриф (прашāсā) карнā *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*).

хвата́ть I (*схватывать*) पकड़ना пакарнā *п.*, थामना тхāмнā *п.*, पकड़ (थाम) लेना пакар (тхāм) лэнā *п.*

хвата́||ть II (*быть достаточным*) काफ़ी (पर्याप्त) होना кāфи (парйāпта) хонā *нп.*; **не ~** नाकाफ़ी (अपर्याप्त) होना *нп.*, कमी होना *нп.* (की *чего-л.*); **не ~ет вре́мени** वक़्त (समय) काफ़ी नहीं है, वक़्त

नाकाफ़ी है, वक़्त की कमी है; **мне хва́тит** मेरे लिये काफ़ी है, मुझे बहुत है; **хва́тит!** बस!

хвати́ть *см.* хвата́ть II

хво́йный: ~ **лес** काँटेदार पेड़ों का जंगल ка̄̃тэда̄р пэро̄ ка̄ джангал *м.*

хвост *м* दुम дум *ж.*, पूँछ пӯ̃чх *ж*

Хе́льсинки हेल्सिन्की хэлсинкӣ.

хи́мик *м.* कीमियागर кӣмийа̄гар *м.*, रसायनिक раса̄йаник *м*; रसायनज्ञ раса̄йанагья *м.*, रसायन-शास्त्री раса̄йан-ша̄стрӣ *м.* (*ученый*).

хи́мия *ж.* कीमिया кӣмийа̄ *ж.*, रसायन раса̄йан *м*

хи́нди *м.* हिंदी хиндӣ *ж.*; **говоря́щий на ~** हिंदी-भाषी.

хиндуста́ни *м.* 1. (*национальность*) हिंदुस्तानी хиндуста̄нӣ *м*; 2. (*язык*) हिंदुस्तानी хиндуста̄нӣ *ж*

хиру́рг *м.* सर्जन сарджан *м.*, जर्राह джарра̄х *м.*

хи́трый चालाक ча̄ла̄к, धूर्त дхӯрта.

хладнокрóвие *с.* धीरता дхӣрта̄ *ж* , शांतचित्त ша̄нтчитта *м*

хладнокрóвный धीर дхӣр, शांतचित्त ша̄нтчитта.

хлеб *м.* 1. रोटी роṭӣ *ж.*; **чёрный (бéлый)** ~ काली (सफ़ेद) रोटी *ж.*; **свéжий** ~ ताज़ा रोटी *ж.*; ~ **с мáслом** मक्खन लगी रोटी *ж.*; 2. (*зерно*) अनाज ана̄дж *м* , अन्न анна *м.*

хлев *м.* मवेशीख़ाना мавэшӣкха̄на̄ *м* ; गोशाला гоша̄ла̄ *ж.* (*коровник*), सूअर-ख़ाना сӯар-кха̄на̄ *м.* (*свинарник*).

хлопковóдство *с* कपास की खेती капа̄с кӣ кхэтӣ *ж.*

хлóпок *м.* रूई рӯӣ *ж* ; कपास капа̄с *ж.* (*не очищенный от семян*).

хлопчатобумáжн||ый सूती сӯтӣ, रूई का рӯӣ ка̄; **~ая ткань** सूती कपड़ा *м.*

ход *м.* 1. (*движение*) चलन чалан *м.*, गति гати *ж* , चाल ча̄л *ж.*; प्रवाह права̄х *м.* (*дела*); **пустить в** ~ चालू करना *п.*; ~ **событий** घटनाचक्र *м.*; 2. (*вход*) दाखि-

ला дãкхилā *м.*, प्रवेश правэш *м*; ~ со двора́ अहाते में से दाखिला (प्रवेश) *м.*; 3. (*в игре*) चाल чāл *ж.*, दाँव дāо *м.*; сде́лать ~ चाल (दॉव) चलना *п.*; ~ конём घोड़े की चाल *ж.*

ходи́ть 1. चलना чалнā *нп.*, जाना джāнā *нп.*; ~ пешко́м पैदल चलना (जाना) *нп.*; ~ на лы́жах स्कीइस पर चलना *нп.*; поезда́ хо́дят ка́ждые два часа́ गाड़ी हर दो घंटे चलती है; ~ в теа́тр थियेटर [देखने] जाना *нп.*; часы́ не хо́дят घड़ी नहीं चलती है; 2. (*в игре*) चाल (दॉव) चलना чāл (дāо) чалнā *п*; मोहरा चलाना мохрā чалāнā *п.* (*в шахматах*).

ходьб||а́ *ж.* चलना чалнā *м*, जाना джāнā *м.* полчаса́ ~ы́ पैदल आध घंटे का रास्ता *м.*; ~ на 50 киломе́тров ५० किलोमीटर चलना *м.*

хозя́ин *м.* मालिक мāлик *м.*, स्वामी свāмӣ *м.*; хозя́ева по́ля मैदानवाले *м. мн.*, मैदान के मालिक *м. мн*

хозя́йка *ж.* मालिकिन мāликин *ж.*, स्वा-

मिनी свāминӣ *ж.*; домáшняя ~ गृहिणी *ж.*, गृहरमणी *ж.*

хозя́йничать 1. (*вести хозяйство*) घर करना гхар карнā *п.*, गृहस्थी सँभालना грихастхӣ сāбхāлнā *п.*; 2. (*распоряжаться*) हुक्म चलाना хукм чалāнā *п.*

хозя́йство *с.* 1. अर्थ-व्यवस्था артха-вйавастхā *ж*; **нарóдное** ~ राष्ट्रीय अर्थ-व्यवस्था *ж.*; **сéльское** ~ खेती [बारी] *ж.*, कृषि *ж.*; 2. (*домашнее*) गृहस्थी грихастхӣ *ж*

хоккеи́ст *м.* हाकी का खिलाडी хāкӣ кā кхилāрӣ *м.*

хоккéй *м* हाकी хāкӣ *м.*; ~ с **шáйбой** बर्फ़-हाकी *м.*; ~ с **мячóм** गेंद-हाकी *м.*; **травянóй** ~ घास-हाकी *м.*

хоккéйн||ый हाकी का хāкӣ кā; **~ая комáнда** हाकी-टीम *ж.*

холм *м.* पहाड़ी пахāрӣ *ж.*, टीला тӣлā *м*

хóлод *м.* ठंड тханд *ж.*, सर्दी сардӣ *ж.*, शीत шӣт *м.*

холоди́льник *м* रैफ़्रीजिरेटर райфриджирэтар *м*.

хо́лодно 1. ठंड (सर्दी) पड़ती है ṫханḋ (сарди) парти х̆э, जाड़ा पड़ता है джāрā партā х̆э; **сего́дня** ~ आज सर्दी (जाड़ा) है; **в ко́мнате** ~ कमरे में ठंड (सर्दी) है; **мне** ~ मुझे ठंड (सर्दी) लग रही है; 2. *перен.* रुखाई से рукхāи сэ; ~ **встре́тить кого́-л.** का रुखाई से स्वागत करना *п*.

холо́дн||ый ठंडा ṫханḋā, सर्द сард, शीतल шӣтал; ~**ая вода́** ठंडा पानी *м*

холосто́й अनब्याहा анбйāх̆ā, अविवाहित авивāх̆ит.

холостя́к *м*. कुँवारा кӯвāрā *м*, अविवाहित авивāх̆ит *м*.

холст *м*. कनवास канвāс *м*., किरमिच кирмич *м*.

хор *м*. कोरस корас *м*., सहगान сах̆гāн *м*.; **петь хо́ром** समवेत स्वर में गाना *п*, मिलके गाना *п*.

хорме́йстер *м*. कोरस-निर्देशक корас-нирдэ-

шак *м.*, सहगान-निर्देशक сахга̄н-нирдэ-
шак *м.*

хоров||ой कोरस (सहगान) का корас (сах-
га̄н) ка̄; **~ коллектив** सहगान-मंडली *ж.*;
~ое пение समवेत गान *м.*, सहगान *м.*

хорош||ий अच्छा аччха̄, भला бхала̄, ख़ूब
кхӯб; ◇ **всего ~его!** नमस्ते!

хорошо अच्छा аччха̄, ख़ूब кхӯб, अच्छी
तरह аччхӣ тарах, भली भाँति бхалӣ
бха̄ти; **очень ~!** बहुत अच्छा!; **мне ~** मैं
आराम से हूँ; **здесь ~** यहाँ अच्छा है; **~
играть** अच्छा बजाना *п.* (*на чём-л.*);
अच्छा खेलना *п.* (*во что-л.*)

хотеть चाहना ча̄хна̄ *п.*, इच्छा करना
(रखना) иччха̄ карна̄ (ракхна̄) *п.* (की
что-л.); **хотите чаю?** आप चाय पियेंगे?;
как хотите! जैसी आप की इच्छा (मरजी)
है!; **я хочу написать ему письмо** मैं उसे
चिट्ठी लिखना चाहता हूँ; **что вы хотите?**
आप क्या चाहते हैं?

хотеться जी चाहना джӣ ча̄хна̄ *п.* (का
о ком-л.); **мне хочется увидеть его** मैं

उस से मिलना चाहता हूँ, मेरा जी चाहता है कि उस से मिलूँ; мне хотéлось бы... मैं चाहूँगा कि...

хоть 1. *см* хотя́; 2. ही хи, भी бхи; ~ раз एक ही बार; ~ немнóго ज़रा भी.

хотя́ यद्यपि йадйапи, हालाँकि халаки, अगरचे агарчэ.

хóхот *м.* क़हक़हा каҳкаҳā *м.*, अट्टहास аттахāс *м.*

хохота́ть कहक़हा लगाना (मारना, उड़ाना) каҳкаха лагāнā (мāрнā, урāнā) *п.*, अट्टहास करना аттахāс карна *п.*

хра́брый बहादुर бахāдур, साहसी сахаси.

хранéние *с.* रखवाली ракхвāли *ж.*; сдать на ~ जमा करा देना *п.*; сдать бага́ж на ~ सामान माल-खाने में देना *п.*

храни́ть रखना ракхнā *п.*, सुरक्षित रखना суракшит ракхнā *п.*

храни́ться रहना раҳнā *нп.*, सुरक्षित होना суракшит ҳонā *нп.*

хрестома́тия *ж.* पाठ्यपुस्तक пāтхйапустак *ж.*

христиани́н *м* ईसाई ӣсāӣ *м.*, क्रिस्टान кристāн *м*

христиа́нство *с.* ईसाइयत ӣсāийат *ж.*, ईसाई धर्म ӣсāӣ дхарма *м*

хрома́ть लँगड़ाना лā̃грāнā *нп.*

хро́ника *ж.* **1.** (*в газете*) समाचार самā-чāр *м. мн.*; 2. (*в кино*) अखबारी फ़िल्म ак̆хбāрӣ фильм *м.*, समाचार-संबंधी फ़िल्म самāчāр-самбандхӣ фильм *м.*, *ж.*

хроника́льный: ~ **фильм** समाचार-संबंधी फ़िल्म самāчāр-самбандхӣ фильм *м.*, *ж.*

хроно́метр *м.* क्रोनोमीटर крономӣтар *м.*

хронометра́ж *м.* क्रोनोमीटरी крономӣт-рӣ *ж*

хруста́ль *м.* बिल्लौर биллаур *м*

хруста́льн||ый बिल्लौरी биллаурӣ; ~ая посу́да बिल्लौरी शीशे के बरतन *м. мн*

худо́жественн||ый कलात्मक калāтмак, कलापूर्ण калāпӯрна; ~ое произведе́ние कलात्मक (कलापूर्ण) कृति *ж.*

худо́жник *м.* (*живописец*) चित्रकार читра-кāр *м*

худо́й I (*худощавый*) दुबला дублā, पतला патлā.

худо́й II (*плохой*) बुरा бурā, ख़राब кхарāб.

ху́дш||ий से बुरा (ख़राब) сэ бурā (кхарāб), बदतर бадтар, दुष्टतर душтатар, सब से बुरा (ख़राब) саб сэ бурā (кхарāб), बदतरीन бадтарӣн, दुष्टतम душтатам; **в ~ем слу́чае...** ज़्यादा से ज़्यादा यह होगा कि..., अधिक से अधिक यह होगा कि...

ху́же से बुरा (ख़राब) сэ бурā (кхарāб), बदतर бадтар, दुष्टतर душтатар; **~ всего́** सब से बुरा; **тем ~** यह तो और भी बुरा है; **мне ~** मेरी तबीअत पहले से ख़राब (बुरी) है.

Ц

цара́пина *ж.* खरोंच кхарōч *ж.*, ख़राश кхарāш *ж.*

цвести́ लहलहाना лаҳлаҳāнā *нп.*, फूलना

пхӯлнā *нп* , कुसुमित होना кусумит х̌онā *нп.*; खिलना кхилнā *нп.* (*раскрываться, распускаться*).

цвет *м.* रंग ранг *м* , रंगत рангат *ж*

цветни́к *м* फुलवारी пхулвāрӣ *ж.*, वाटिका вāт̣икā *ж*

цветн||о́й रंगीन рангӣн; ◇ **~ы́е мета́ллы** अलोह (अलौहिक) धातुएँ *ж. мн*

цвето́к *м.* फूल пхӯл *м* , पुष्प пушпа *м* , कुसुम кусум *м*

цвето́чн||ый: ~ая ва́за फूलदान пхӯлдāн *м.*, गुलदान гулдāн *м.*; **~ горшо́к** गमला гамлā *м.*

Цейло́н लंका ланкā, सीलोन сӣлон

цейтно́т *м. шахм.* समय की कमी самай кӣ камӣ *ж*

целико́м पूरी तरह [से] пӯрӣ тарах̌ [сэ], पूर्णतया пӯрнатайā

целин||а́ *ж.* अछूती जमीन (धरती) ачхӯтӣ замӣн (дхартӣ) *ж* ; **поднима́ть ~у́** अछूती जमीन जोतना *п.*

цели́нн||ый: ~ые зе́мли अछूती (बिना

जुती) ज़मीनें ачхӯтӣ (бина̄ джутӣ) зами̇нэ̄ *ж. мн.*

це́литься निशाना बाँधना (साधना) нишāнā бāдхнā (сāдхнā) *п.*, लक्ष्य लगाना лакшйа лагāнā *п.*

целова́ть चूमना чӯмнā *п*, चुंबन करना чумбан карнā *п.*

це́лый 1. अक्षत акшат, अभंग абханг (*несломанный*); अछूता ачхӯтā (*нетронутый*); 2. पूरा пӯрā, संपूर्ण сампӯрна, सारा сāрā; भर бхар (*ставится после определяемого*); ~ **день** पूरा (सारा) दिन, दिन भर.

цель *ж.* 1. (*мишень*) निशाना нишāнā *м.*, लक्ष्य лакшйа *м.*; 2. इरादा ирāдā *м*, उद्देश्य уддэшйа *м.*, लक्ष्य лакшйа *м.*; **с це́лью, в це́лях** इरादे (उद्देश्य, लक्ष्य) से (के *чего-л.*); **с како́й це́лью?** किस इरादे (उद्देश्य) से?; **с э́той це́лью** इस इरादे (उद्देश्य) से.

цеме́нт *м.* सिमिंट симинт *м.*

цеме́нтный सिमिंट का симинт кā.

цена́ *ж.* क़ीमत кӣмат *ж.*, दाम да̄м *м.*, मूल्य му̅лйа *м.*

це́нзор *м.* सेंसर сэ̄сар *м.*

цени́ть 1. (*определять цену*) क़ीमत आँकना (ठहराना) кӣмат а̄̃кна̄ (тхаха̄рна̄) *п.*, दाम लगाना да̄м лага̄на̄ *п.*; 2. *перен.* कदर करना кадар карна̄ *п.* (की *кого-л.*, *что-л.*), आदर करना а̄дар карна̄ *п.* (का *кого-л.*, *что-л.*)

це́нности *мн* निधि нидхи *ж.*; जवाहिरात джава̄хира̄т *м. мн*, गहना гахна̄ *м* (*драгоценности*); культу́рные ~ सांस्कृतिक निधि *ж.*

це́нн||ый क़ीमती кӣматӣ, मूल्यवान му̅лйава̄н, बहुमूल्य бахуму̅лйа; अहम ахам, महत्वपूर्ण махатвапу̅рна (*важный*); ~ое письмо́ मूल्य सहित रजिस्टरी चिट्ठी *ж.*; ~ая посы́лка मूल्य सहित रजिस्टरी पार्सल *м.*

це́нтнер *м.* सेंटनर сэнтнар *м.*

центр *м* केंद्र кэндра *м.*; культу́рный ~ सांस्कृतिक केंद्र *м*; промы́шленный ~

औद्योगिक केंद्र *м.*; **быть в це́нтре внима́ния** केंद्र-बिंदु होना *нп.* (का *кого-л.*).

центра́льный केंद्रीय кэндрийа, मध्य мадхйа; ~ **комите́т** केंद्रीय कमिटी (समिति) *ж.*; ~ **нападáющий** सेंटर-फ़ारवर्ड *м.*, मध्य-अग्र *м*

цепь *ж.* ज़ंजीर занджӣр *ж.*, शृंखला шринкхала̄ *ж.*

церемо́ни||я *ж.* उत्सव утсав *м.*, संस्कार санска̄р *м.*; ~ **откры́тия** (*напр. выставки и т. п*) उद्घाटन-संस्कार *м.*, उद्घाटनोत्सव *м.*; ◇ **без ~й** बेतकल्लुफ़ी से.

це́рковь *ж.* गिरजा гирджа̄ *м.*; गिरजाघर гирджа̄гхар *м.* (*здание*).

цех *м.* विभाग вибха̄г *м.*

цивилиза́ция *ж.* सभ्यता сабхйата̄ *ж.*, संस्कृति санскрити *ж*

цирк *м.* सरकस саркас *м.*

цирков||о́й सरकस का саркас ка̄; ~ **арти́ст** सरकस-ऐक्टर *м.*; ~**о́е представле́ние** सरकस का तमाशा *м.*

цита́та *ж.* उद्धरण уддхаран *м*

цитировать उद्धरण करना (देना) уддхаран карна̄ (дэна̄) *п*, उद्धृत करना уддхрит карна̄ *п*.

цитрусовые *мн.* खट्टे फल кхаттэ пхал *м. мн.* (*плоды*); खट्टे फल के पौधे кхаттэ пхал кэ паудхэ *м. мн.* (*деревья*).

циферблат *м.* [घड़ी का] मुख [гхарӣ ка̄] мукх *м.*, डायल дайал *м.*

цифр||а *ж.* आँकड़ा а̃кра̄ *м.*, अंक анк *м*; ~ы आँकड़े *м. мн.*

цукаты *мн.* शीरे में रखे हुए फल ширэ мэ̃ ракхэ ху̃э пхал *м. мн.*

цыган *м.* जिप्सी джипсӣ *м*

цыплёнок *м.* मुर्गी का बच्चा мургӣ ка̄ баччā *м.*, चूजा чӯза̄ *м*

Ч

чай *м.* चाय ча̄й *ж.*; **крепкий** ~ तेज (कड़ी) चाय *ж*; **слабый** ~ हलकी चाय *ж.*; ◇ **дать на** ~ बख्शिश देना *п*

чайка *ж.* गंगा-चिल्ली ганга̄-чиллӣ *ж.*

ча́йник *м.* चायदान ча̄йда̄н *м.*

чалма́ *ж.* साफा са̄фа̄ *м.*, अमामा ама̄ма̄ *м.*

час *м.* 1. घंटा гхан̇та̄ *м*; полтора́ часа́ डेढ़ घंटा; че́рез ~ घंटे भर में; на ~ ра́ньше समय से एक घंटा पहले; э́то потре́бует два часа́ вре́мени इस में दो घंटे लग जाएँगे; часа́ми घंटों; 2.: кото́рый ~? अब क्या वक़्त है? аб кйа̄ вакт хэ?, अब कितने बजे हैं? аб китнэ баджэ хэ̃й?; уже́ пя́тый ~ चार बज चुके ча̄р бадж чукэ; в 12 часо́в дня दिन के १२ बजे дин кэ барах баджэ; в 8 часо́в ве́чера शाम के ८ बजे ша̄м кэ а̄т̇х баджэ; ◇ в до́брый ~! खुश रहो!

часов||о́й I 1. घड़ी का гхари̇ ка̄; ~ механи́зм घड़ी की मशीन *ж.*; ~а́я стре́лка घड़ी की सूई *ж.*; 2. (*ежечасный*) हर (प्रति) घंटे का хар (прати) гхан̇тэ ка̄.

часово́й II *м* पहरेदार пах̇рэда̄р *м*, संतरी сантри̇ *м.*

часовщи́к *м.* घड़ीसाज़ гхари̇са̄з *м.*

ча́стн||ый निजी ниджи̇, व्यक्तिगत вйакти-

гат, जाती зāтӣ, ~ая собственность निजी (व्यक्तिगत) सपत्ति *ж*; ~ая беседа निजी बातचीत *ж*.

часто बार-बार бāр-бāр, अक्सर аксар, बहुधा баҳудхā, प्राय: прāйаḣ; это ~ встречается (бывает) यह अक्सर मिलता (होता) है.

часть *ж*. हिस्सा ҳиссā *м*, भाग бхāг *м*, अंग анг *м*., अंश анш *м*.; टुकड़ा ṫукṙā *м*, खंड кханḍ *м*. (*кусок*); составная ~ आंतरिक अंग *м*.; бо́льшая ~ अधिकांश भाग *м*.; ◇ бо́льшей частью अधिकतर, ज़्यादातर, बहुधा, प्राय:.

час||ы *мн*. घड़ी гхаṙӣ *ж*.; ручные ~ [कलाई की] घड़ी *ж*.; сколько на ваших ~а́х? आप की घड़ी में क्या बजा है?

чашка *ж*. प्याला пйāлā *м*., प्याली пйāлӣ *ж*.; ~ кофе एक प्याली काफी.

чаще [से] ज़्यादा (अधिक) [сэ] зйāдā (адхик).

чего किस का кис кā, किन का кин кā; для ~ это? यह किस लिये है?

чей किस का кис ка̄, किन का кин ка̄; **чья э́то кни́га?** यह किस की किताब है ?

чек *м.* चेक чэк *м.*; हुंडी х̆ундӣ *ж.* (*банковый*).

челове́к *м* आदमी а̄дмӣ *м.*, मनुष्य манушйа *м.*, मानव ма̄нав *м.*

челове́чество *с.* मानव-जाति ма̄нав-джа̄ти *ж.*, मनुष्य-जाति манушйа-джа̄ти *ж.*

че́люсть *ж.* जबड़ा джабр̣а̄ *м.*

чем: ~ **вы за́няты?** आप किस काम में लगे है? а̄п кис ка̄м мэ̄ лагэ х̆э̄й?

чемода́н *м.* सूटकेस су̇ткэс *м.*, बैग байг *м.*

чемпио́н *м* चैंपियन чаймпийан *м.*; ~ **ми́ра** विश्व-चैंपियन *м.*; ~ **по прыжка́м в высоту́** ऊँची छलॉग लगाने में चैंपियन *м*; ~ **по прыжка́м в длину́** लंबी छलाँग लगाने में चैंपियन *м.*; ~ **по шта́нге** वजन उठाने मे चैंपियन *м.*; ~ **по бо́ксу** मुक्केबाज़ी का चैंपियन *м.*

чемпиона́т *м* चैंपियनशिप чаймпийаншип *ж.*; ~ **на пе́рвенство ми́ра** विश्व-विजय प्रतियोगिता *ж.*

чемý: ~ вы удивляéтесь? आप को किस बात पर आश्चर्य है? āп ко кис бāт пар āшчарйа хэ?

чéрез 1. पर пар, पर से пар сэ (*поперёк*); में से мэ̄ сэ (*сквозь*), के ऊपर से кэ ӯпар сэ (*поверх*), **перепры́гнуть ~ ручéй** नाले पर से कूदना *нп*.; **дорóга идёт ~ лес** रास्ता जंगल से (में, में से) होकर जाता है; 2. में мэ̄, के बाद кэ бāд; ~ **два часá** दो घंटे में; ~ **нéкоторое врéмя** थोड़ी देर के बाद, थोड़े दिनों के बाद; **приходи́ть ~ день** एक दिन छोड़कर आना *нп*.

чéреп *м*. खोपड़ी кхопрӣ *ж*, कपाल капāл *м*.

черéшня *ж*. चेरी чэрӣ *ж*. (*плод*); चेरी का पेड़ чэрӣ кā пэр̣ *м*. (*дерево*).

черни́ка *ж*. बिलबेरी билбэрӣ *ж*.

черни́ла *мн*. स्याही сйāхӣ *ж*., रोशनाई рошнāӣ *ж*.

черни́льница *ж*. दावात дāвāт *ж*., स्याहीदान сйāхӣдāн *м*.

черновíк *м*. मसविदा масвидā *м*, पांडुलिपि пāн̣дулипи *ж*.

чернозём *м.* काली मिट्टी (ज़मीन) кāлӣ миттӣ (замӣн) *ж.*

чернослйв *м.* सूखे बेर сӯкхэ бэр *м. мн.*

чёрн||ый काला кāлā, स्याह сийāх̆; ◇ ~ ход चोरदर्वाजा *м.*, **~ое дéрево** आबनूस *м.*

чёрствый (*о хлебе*) सूखा сӯкхā, रूखा рӯкхā.

черт||á *ж.* 1. (*линия*) लकीर лакӣр *ж.*, रेखा рэкхā *ж*; 2. हद х̆ад *ж.*, सीमा сӣмā *ж.*; **в ~é гóрода** नगर की सीमा के अंदर; **за ~óй гóрода** नगर की सीमा के बाहर; ◇ **в óбщих ~áх** मोटे तौर पर.

чертёж *м.* नक़्शा накшā *м.*, रेखा-चित्र рэкхā-читра *м.*

чертúть नक़्शा उतारना (खींचना) накшā утāрнā (кхӣчнā) *п.*, रेखा-चित्र खींचना рэкхā-читра кхӣчнā *п.*

чесáть 1. (*причёсывать*) कंघी करना кангхӣ карнā *п.*; 2. (*руку, нос*) खुजलाना кхуджлāнā *п.*

чесáться 1. (*почесаться*) अपना बदन खुजलाना апнā бадан кхуджлāнā *п.*;

पाव घटा; ~ второ́го सवा एक बजा; без ~и час पौने एक बजा.

четы́ре चार чāр

четы́реста चार सौ чāр сау.

четырёхэта́жный चौमंजिला чауманзилā.

четы́рнадцать चौदह чаудах̆.

чех *м.* चेक [निवासी] чэк [нивāсӣ] *м.*

Чехослова́кия चेकोस्लोवेकिया чэкосло-вэкийā.

чехослова́цкий चेकोस्लोवेक чэкословэк.

че́шский चेक чэк.

Чи́ли चिली чилӣ

чини́ть I मरम्मत करना мараммат кар-нā *п*.

чини́ть II (*карандаш*) छीलना чхӣлнā *п*, तेज करना тэз карнā *п*.

чи́сленность *ж.* तादाद тāдāд *ж.*, संख्या санкхйā *ж.*; ~ **населе́ния** जनसंख्या *ж*

числ||о́ *с* 1. तादाद тāдāд *ж*, संख्या сан-кхйā *ж.*; गिनती гинтӣ *ж* (*количество*); в том ~е́ उस (उन) में; в ~е́ при-бы́вших आनेवालों में; из ~а́... ...में से;

2. तारीख та̄рӣх *ж.*, तिथि титхи *ж*, दिनांक дина̄нк *м.*; какóе сегóдня ~? आज कौनसी तारीख है?; сегóдня четвёртое ~ आज चौथी तारीख है.

чи́стильщик *м.*: ~ **сапóг** बूट पालिश करनेवाला бӯт па̄лиш карнэва̄ла̄ *м*

чи́стить साफ़ करना са̄ф карна̄ *п*; झाड़ना джха̄рна̄ *п* (*вытряхивать, выколачивать*); माँजना ма̃джна̄ *п*, मलना мална̄ *п.* (*протирать*); ~ **боти́нки** जूते (जूतों) पर पालिश करना *п*; ~ **зу́бы** दातुन करना *п.*, दाँतों पर ब्रश करना *п.*; ~ **пла́тье** कपड़े पर ब्रश करना *п*

чи́стк||а *ж.* सफ़ाई сафа̄ӣ *ж.*, परिमार्जन парима̄рджан *м.*; **отдава́ть в ~у** धोने के लिये देना *п.*

чистота́ *ж* सफ़ाई сафа̄ӣ *ж*, सुथरापन сутхра̄пан *м*, शुद्धता шуддхата̄ *ж.*

чи́ст||ый साफ़ са̄ф, साफ़-सुथरा са̄ф-сутхра̄, शुद्ध шуддха; अमिश्रित амишрит, विशुद्ध вишуддха (*без примеси*); **~ые ру́ки** साफ़ हाथ *м. мн.*; ~ **вóздух** साफ़ हवा

ж.; ~ая вода́ साफ़ पानी *м*; ~ое зо́лото विशुद्ध सोना *м*.

чита́льня *ж*. वचनालय вачана̄лай *м*.

чита́тель *м* पढ़नेवाला пархнэва̄ла̄ *м*, पाठक па̄тхак *м*

чита́ть पढना пархна̄ *п*.; ~ ле́кции लेकचर (व्याख्यान) देना *п*.; ~ вслух पढ़ (पढ़के) सुनाना *п*

чиха́ть छींकना чхи̃кна̄ *нп*, छींक मारना чхи̃к ма̄рна̄ *п*.

чихну́ть *см*. чиха́ть.

член *м*. सदस्य садасйа *м*., मेंबर мэмбар *м*; действи́тельный ~ नियमित सदस्य *м*; ~-корреспонде́нт अनियमित सदस्य *м*.; почётный ~ सम्मानित सदस्य *м*.

чо́каться जाम मिलाना джа̄м мила̄на̄ *п*.

чо́кнуться *см*. чо́каться.

чрезме́рный हद से ज़्यादा (अधिक) х̆ад сэ зйа̄да̄ (адхик), अत्यधिक атйадхик.

чте́ние *с*. पढ़ना пархна̄ *м*., पाठ па̄тх *м*

что I क्या кйа̄; ~ **вы сказа́ли?** आप ने क्या कहा?; ~ **вы хоти́те?** आप क्या

चाहते हैं?; нé за ~! कोई बात नहीं!; ~ мы бýдем дéлать? हम क्या करेंगे?; ~ э́то такóе? यह क्या है?; ~ же! तो क्या!; что! क्या!

что II कि ки; он сказáл, ~ не придёт उस ने कहा कि मैं नहीं आऊँगा.

чтóбы कि ки, ताकि тāки, для тогó, ~... ताकि, इस लिये.. कि..; вмéсто тогó, ~... इस के बदले (बजाए) कि...

чтó-либо कुछ кучх, कुछ न कुछ кучх на кучх, कोई बात кой бāт *ж.* (*какое-л. явление*); कोई चीज़ кой чӣз *ж* (*предмет, вещь*)

чтó-нибудь *см.* чтó-либо.

чтó-то *см* чтó-либо.

чýвство *с* होश хош *м*, सुध судх *ж*, सञ्ज्ञा сангья̄ *ж.*; без чувств बेहोश, बेसुध; лишáться чувств बेहोश (बेसुध) पड़ना *нп*; прийти́ в ~ होश में आना *нп*; приводи́ть в ~ होश में लाना *п.*, ◇ ~ дóлга कर्तव्य-भावना *ж.*

чýвствовать महसूस (अनुभव) करना мах-

сӯс (анубхав) карнā *п.*; ~ **го́лод** भूख लगना *нп.* (को *о ком-л.*); ~ **уста́лость** थकान महसूस (अनुभव) करना *п.*; ~ **себя́ лу́чше** तबीअत पहले से अच्छी होना *нп.* (की *о ком-л.*).

чугу́н *м.* कच्चा लोहा каччā лохā *м.*

чуда́к *м.* अद्भुत (अजीबोगरीब) आदमी адбхут (аджӣбоғарӣб) āдмӣ *м.*

чужо́й 1. (*принадлежащий другим*) पराया парāйā; 2. (*посторонний*) पराया парāйā, अजनबी аджнабӣ, विजातीय виджāтӣйа.

чуло́к *м.* मोजा мозā *м.*, जुराब джурāб *м.*

чу́ткий 1. संवेदनशील санвэданшӣл; तेज тэз (*о слухе*); ~ **сон** हलकी नींद *ж*; 2. *перен.* संवेदनशील санвэданшӣл, सहृदय сахридай.

Ш

шаг *м* क़दम кадам *м.*, डग даг *м.*, पद пад *м*; **на ка́ждом** ~**у́** क़दम क़दम पर.

шага́ть पैर (क़दम) उठाना (बढ़ाना) пайр

(кадам) утхāнā (бархāнā) *п.*, डग देना даг дэнā *п*

шáгом: идтú (éхать) ~ क़दम कदम चलना кадам кадам чалнā *нп*

шáйб||а *ж спорт.* हिट хит *м*; **забрáсывать ~у** हिट मारना *п*

шаль *ж.* शाल шāл *ж.*

шампáнское *с* शांपीन मदिरा шāмпӣн мадирā *ж.*

шанс *м.* मौक़ा маукā *м.*, अवसर авасар *м.*, सभावना самбхāонā *ж.*; **имéть ~ на успéх (на вы́игрыш)** कामयाबी (जीत) का मौक़ा (अवसर) होना *нп.* (को *о ком-л.*); **у негó нет никакúх шáнсов на вы́игрыш** उसे जीतने (जीत) की कोई संभावना नहीं है.

шáпк||а *ж.* टोपी топӣ *ж*, टोप топ *м*, **без ~и** नंगे सिर.

шар *м.* गोल гол *м.*; **земнóй ~** भूगोल *м.*

шарж *м.* (*карикатура*) कारटून кāртӯн *м*, व्यग्यचित्र вйангйачитра *м.*

шарова́ры *мн.* शलवार шалвāр *м.*, इज़ार изāр *ж*

шарф *м* गुलूबंद гулӯбанд *м.*

шах *м.* 1. (*титул*) शाह् шāх̆ *м.*, 2. *шахм.* शह् шах̆ *ж* , किश्त кишт *ж.*; **объявля́ть** ~ किश्त करना *п.*

шахмати́ст *м* शतरंजबाज шатранджбāз *м.*, शतरंज का खिलाड़ी шатрандж кā кхилāрӣ *м.*

шахмати́стка *ж.* शतरंज की खिलाड़ी шатрандж кӣ кхилāрӣ *ж.*

ша́хматн||ый शतरंज (चैस) का шатрандж (чайс) кā; ~ **турни́р** शतरज-टूर्नामेंट *м.*, *ж.*; **~ая доска́** बिसात *ж.*; **~ая па́ртия** शतरंज की बाजी *ж.*; **междунаро́дный ~ чемпиона́т** अंतर्राष्ट्रीय शतरज-प्रतियोगिता *ж*

ша́хматы *мн* शतरंज шатрандж *м.*, चतुरग чатуранг *м.*, चैस чайс *м.*; **игра́ть в** ~ शतरज खेलना *п.*

шахова́ть किश्त करना кишт карнā *п.*

ша́хта *ж* खान кхāн *ж.*

шахтёр *м.* खान-मजदूर кхāн-маздӯр *м.*

ша́шки *мн* (*игра*) ड्राफ़्ट्स драфтс *м.*

шашлы́к *м.* शशलिक шашлик *ж.*

швед *м.* स्वीड свид *м.*

шве́дский स्वीडिश свидиш.

швейца́р *м* दरबान дарбāн *м.*, द्वारपाल двāрпāл *м.*

швейца́рец *м.* स्वीस свис *м*

Швейца́рия स्वीटजरलैंड свитзарлайнд

швейца́рский स्वीस свис.

Шве́ция स्वीडन свидан.

швея́ *ж.* दर्ज़िन дарзин *ж.*

шевели́ть हिलाना хилāнā *п.*, डुलाना дулāнā *п*

шевели́ться हिलना хилнā *нп*, डुलना дулнā *нп.*

шевио́т *м* सर्ज сардж *ж.*

шеде́вр *м.* उत्कृष्ट कृति уткришта крити *ж*

шёлк *м* रेशम рэшам *м*; натура́льный ~ असली रेशम *м*; иску́сственный ~ नक़ली (बनावटी) रेशम *м*

шёлков||ый रेशमी рэшмӣ, **~ое пла́тье** रेशमी फ़्राक *м*, **~ые чулки́** रेशमी मोजे *м. мн*

шёпот *м* फुसफुसाहट пхуспхусāх̇ат *ж*.

шепта́ть फुसफुसाना пхуспхусāнā *нп*.

шере́нга *ж*. सफ़ саф *ж*., पाँत пāт *ж*

шерсть *ж*. 1. (*животных*) ऊन ӯн *м*., बाल бāл *м*, 2. (*материал*) ऊनी कपडा ӯнӣ капрā *м*.

шерстян||о́й ऊनी ӯнӣ; ऊन का बना ӯн кā банā (*сделанный из шерсти*); **~а́я мате́рия** ऊनी कपडा *м*.

шест *м*. बल्ली баллӣ *ж*., लग्गा лаггā *м*

ше́ствие *с* जलूस джалӯс *м*.; **фа́кельное ~** मशाल का जलूस *м*.

ше́стеро छ чха.

шестна́дцать सोलह солах̇.

шесто́й छठा чхаṫхā.

шесть छ чха.

шестьдеся́т साठ сāтх; **~ оди́н** इकसठ; **~ два** बासठ; **~ три** तिरसठ; **~ четы́ре** चौसठ; **~ пять** पैसठ; **~ шесть** छियासठ;

~ семь सरसठ; ~ во́семь अड़सठ; ~ де́вять उनहत्तर.

шестьсо́т छ सौ чха сау.

шеф-по́вар *м.* बड़ा खानसामाँ бара̄ кха̄нса̄ма̄ *м.*, प्रमुख रसोइया прамукх расоийа̄ *м*

ше́я *ж.* गला гала̄ *м.*, गरदन гардан *ж*, कंठ кантх *м.*

ши́на *ж.* टायर та̄йар *м.*, हाल ха̄л *ж* (*железная*).

ширин||а́ *ж.* चौड़ाई чаура̄ӣ *ж.*, ~о́й в 10 ме́тров १० मीटर चौड़ा.

ши́рма *ж* टट्टी таттӣ *ж.*, परदा парда̄ *м.*

широ́к||ий चौड़ा чаура̄; ~ие поля́ (*шляпы*) चौड़ा छज्जा *м.*

широкоэкра́нный: ~ фильм चौड़े परदे का फ़िल्म чаурэ пардэ ка̄ фильм *м.*; ~ кинотеа́тр चौड़े परदे का सिनेमाघर чаурэ пардэ ка̄ синэма̄гхар *м.*

шить सीना сӣна̄ *п.*

шифо́н *м* (*полотно*) शिफान шифа̄н *м*

ши́шка *ж.* 1. (*от ушиба*) गुमटा гумта̄ *м*, 2. *бот.* चिलग़ोजा чилгоза̄ *м*

шкату́лка *ж* डिबिया дибийа̄ *ж*., पेटी пэ́тӣ *ж*.

шкаф *м*. अलमारी алма̄рӣ *ж*.; **кни́жный** ~ किताबों की अलमारी *ж*.; **платяно́й** ~ कपड़ों की अलमारी *ж*.

шко́ла *ж*. पाठशाला па̄тхша̄ла̄ *ж*, स्कूल скӯл *м*., **нача́льная** ~ प्राथमिक (प्राइमरी) स्कूल *м*.; **сре́дняя** ~ माध्यमिक (सेकंडरी) स्कूल *м*., **вы́сшая** ~ उच्चशिक्षालय *м*.; **бале́тная** ~ बैले-स्कूल *м*.; **театра́льная** ~ थियेटर-स्कूल *м*.

шко́льник *м*. स्कूल का लड़का скӯл ка̄ ларка̄ *м*., छात्र чха̄тра *м*.

шко́льница *ж*. स्कूल की लड़की скӯл кӣ ларкӣ *ж*., छात्रा чха̄тра̄ *ж*.

шко́льный स्कूली скӯлӣ; ~ **учи́тель** स्कूल-शिक्षक *м*., स्कूल-मास्टर *м*

шку́ра *ж* चमड़ा чамра̄ *м*., खाल кха̄л *ж*.

шлюз *м* लाक ла̄к *м*., स्लूस слӯс *м*

шлю́пка *ж* नाव на̄о *ж*, बोट бот *ж*

шля́п||а *ж*. टोप топ *м*., टोपी топӣ *ж*., हैट хӑйт *м*.; **надева́ть** ~**у** टोप (हैट)

लगाना (पहनना) *п.*; **снимáть ~у** टोप (हैट) उतारना *п.*

шнурóк *м.* (*для ботинок*) [जूते का] तसमा [джӯтэ кā] тасмā *м*

шов *м.* सीवन сӣван *м.*, लपकी лапкӣ *ж.*

шоколáд *м.* चाकलेट чāклэт *м*

шоколáдн||ый चाकलेट का чāклэт кā; **~ые конфéты** चाकलेट के कन्फेट *м. мн.*

шоссé *с* शाहराह шāхрāх *ж*, राजपथ рāджпатх *м.*, पक्की सड़क паккӣ сарак *ж*

шотлáндец *м* स्काटलैंडवाला скāтлайндвāлā *м*

Шотлáндия स्काटलैंड скāтлайнд

шотлáндский स्काटिश скāтиш.

шофёр *м* मोटर-चालक мотар-чāлак *м*, [मोटर-]ड्राइवर [мотар-] драйвар *м.*

шпагáт *м* सुतली сутлӣ *ж.*

шпúлька *ж.* (*для волос*) बालों की पिन бāлõ кӣ пин *ж.*, बालों का काँटा бāлõ кā кāтā *м.*

шприц *м.* पिचकारी пичкāрӣ *ж.*

шпрóты *мн.* स्प्रैट-मछली спрайт-мачхлӣ *ж*

шрам *м* दाग да̄г *м.*, चकत्ता чакатта̄ *м.*

шрифт *м* लिपि липи *ж.*, टाइप та̄ип *м*

штанги́ст *м.* वजन उठानेवाला вазан утха̄нэва̄ла̄ *м*

штаны́ *мн.* पतलून патлӯн *м.*, पाजामा па̄джа̄ма̄ *м.*

шта́пель *м* (*полотно*) टसर тасар *м.*

штат I *м.* (*административно-территориальная единица*) राज्य ра̄джйа *м.*, राष्ट्र ра̄шт̣ра *м*, प्रदेश прадэш *м.*

штат II *м.* (*личный состав*) अमला амла̄ *м.*, स्टाफ़ ст̣а̄ф *м*

шта́тский ग़ैरफ़ौजी гайрфауджӣ, असैनिक асайник; सादा са̄да̄ (*о платье*)

ште́мпель *м* मुहर мух̆ар *ж.*, ठप्पा тхаппа̄ *м.*, छाप чха̄п *ж*; **почто́вый** ~ डाक की मुहर *ж*

ште́псель *м.* प्लग плаг *м*

штиль *м.* शांति ша̄нти *ж.*, समुद्र की स्थिरता самудра кӣ стхирта̄ *ж*

што́пать रफ़ू करना рафӯ карна̄ *п.*, धागा भरना дха̄га̄ бхарна̄ *п.* (से *что-л*).

што́пор *м.* पेचकश пэчкаш *м.*

што́ра *ж* [खिडकी का] परदा [кхиркӣ кā] пардā *м.*, चिलमन чилман *ж.*

шторм *м.* तूफ़ान туфāн *м.*

штраф *м.* जुरमाना джурмāнā *м.*, दंड данд̣ *м.*

штрафн||о́й: ~ **уда́р** फाउल किक фāул кик *ж.*; ~**бе очко́** फाउल प्वाइंट фāул пвāинт *м.*

шту́ка *ж.* एक टुकडा эк тукрā *м.*, अदद адад *м.*, थान тхāн *м.* (*ткани*); **не́сколько штук** कई, कई अदद; **штук пять...** लगभग (कोई) पाँच अदद...

штукату́р *м.* प्लास्तरकार плāстаркāр *м.*, प्लास्तर करनेवाला плāстар карнэвā-лā *м.*

штукату́рка *ж* प्लास्तर плāстар *м.*, लेप лэп *м.*, छोप чхоп *м*

шту́чн||ый: ~**ая прода́жа** खुदरा-बिक्री кхудрā-бикрӣ *ж*, ~ **това́р** खुदरा кхудрā *м.*

шу́ба *м.* (*меховая*) पोस्तीन постӣн *м*

шум *м.* शोर шор *м.*, कोलाहल колāхал *м.*, धूम дхӯм *м.*

шуме́ть शोर-गुल (कोलाहल, धूम) करना (मचाना) шор-гул (колāхал, дхӯм) карнā (мачāнā) *п.*, चिल्लाना чиллāнā *нп.*

шу́мн||ый कोलाहलपूर्ण колāхалпӯрна, नादकार нāдкāр; ~ые **приве́тствия** जयजयकार *м.*

шу́рин *м.* बहनोई бахной *м.*, साला сāлā *м.*

шути́ть मजाक़ (हँसी) करना мазāк (хāси) карнā *п.*, ठट्ठा करना (उड़ाना) тхаттхā карнā (урāнā) *п.*; я **шучу́** मैं मजाक करता हूँ.

шу́тк||а *ж.* मजाक़ мазāк *м.*, हँसी хāси *ж.*, दिल्लगी диллаги *ж.*; **в ~у** मजाक (हँसी, दिल्लगी) में; **э́то не ~** यह हँसी की बात नहीं.

шутли́вый हँसोड़ хāсор, मजाक़िया мазāкийā.

шутя́ 1. (*смеясь*) हँसी (मजाक) करते हुए хāси (мазāк) картэ хуэ; **2.** (*очень легко*) आसानी से āсāни сэ

Щ

щаве́ль *м* चूक чӯк *м.*, चुक्र чукра *м.*

щади́ть 1. (*давать пощаду*) दया करना дайа̄ карна̄ *п* (पर, के ऊपर *кого-л*, *что-л.*), दया आना дайа̄ а̄на̄ *нп.* (पर, के ऊपर *кого-л*, *что-л.*, को *о ком-л.*); 2. (*беречь*) बचाना бача̄на̄ *п.*

щека́ *ж.* गाल га̄л *м*, कपोल капол *м*

щётка *ж.* ब्रश браш *м.*; **одёжная ~** कपड़ों का ब्रश *м.*; **сапо́жная ~** जूते का ब्रश *м*; **~ для воло́с** बालों का ब्रश *м.*

щи *мн.* श्ची шчи *ж.*, गोभी का शोरबा гобхӣ ка̄ шорба̄ *м*

щи́колотка *ж* टखना такхна̄ *м*

щипко́вый: ~ инструме́нт तारों का बाजा та̄рõ ка̄ ба̄джа̄ *м.*

щипцы́ *мн* चिमटा чимта̄ *м*, सड़सी сандсӣ *ж.*; चिमटी чимтӣ *ж.* (*маленькие*); **~ для зави́вки** बाल घुँघराले बनाने की चिमटी *ж*; **~ для оре́хов** सरौता *м.*; **~ для са́хара** शक्कर उठाने की चिमटी *ж.*

щу́ка *ж.* पाइक-मछली па̄ик-мачхлӣ *ж.*
щу́пать टटोलना ṫатолна̄ *п.*, टोहना ṫохна̄ *п* , टकटोरना ṫакṫорна̄ *п.*
щу́риться आँखे मीचना а̄̃кхэ̄ мӣчна̄ *п.* (*о человеке*); आँखे मिचना а̄̃кхэ̄ мична̄ *нп.* (*о глазах*).

Э

Эквадо́р इक्वेडोर иквэдор
эква́тор *м* भूमध्यरेखा бхӯмадхйарэкха̄ *ж* , भूचक्र бхӯчакра *м.*
экза́мен *м.* इम्तहान имтаха̄н *м.*, परीक्षा парӣкша̄ *ж* ; ~ **на аттеста́т зре́лости** सेकडरी स्कूल की परीक्षा *ж.*; **держа́ть** ~ इम्तहान (परीक्षा) पास करना *п.*; **вы́держать** ~ इम्तहान (परीक्षा) में पास हो जाना *нп* ; **не вы́держать** ~**а** इम्तहान (परीक्षा) मे फ़ेल हो जाना *нп.*; **вступи́тельные** ~**ы** प्रवेश-परीक्षाएँ *ж. мн.*; **у́стный** ~ मौखिक परीक्षा *ж* ; **пи́сьменный** ~ लिखित परीक्षा *ж.*

экземпля́р *м.* (*книги, газеты*) कापी ка̄пӣ *ж.*, प्रति прати *ж.*

экипа́ж *м.* (*команда*) अमला амла̄ *м.*; चालक-मंडल ча̄лак-маңдал *м.* (*самолёта*).

эконо́мика *ж.* 1. अर्थतन्त्र артхатантра *м.*, अर्थ-व्यवस्था артха-вйавастха̄ *ж.*, 2. (*наука*) अर्थशास्त्र артхаша̄стра *м*

экономи́ческий आर्थिक а̄ртхик.

экра́н *м.* [सिनेमा का] परदा [синэма̄ ка̄] парда̄ *м.*, स्क्रीन скрӣн *м*

экскава́тор *м.* खोदक मशीन кходак машӣн *ж.*, एक्स्क्वेटर эксквэтар *м.*

экскурса́нт *м.* दर्शक даршак *м*, सैर करनेवाला сайр карнэва̄ла̄ *м.*

экску́рсия *ж* सैर сайр *ж.*

экскурсово́д *м.* सैर का गाइड сайр ка̄ га̄ид *м.*

экспеди́ция *ж.* यात्रा йа̄тра̄ *ж*, अभियान абхийа̄н *м.*

эксплуата́ция *ж.* 1. (*кого-л.*) शोषण шошан *м.*; 2. (*использование*) इस्तेमाल истэма̄л *м.*, उपयोग упайог *м.*

эксплуатировать 1. शोषण करना шошан карнā *п* (का *кого-л.*), 2. (*использовать*) इस्तेमाल (उपयोग) करना истэмāл (упайог) карнā *п.* (का *что-л.*).

экспозиция *ж* 1. (*показ*) शो шо *м.*, प्रदर्शन прадаршан *м*, नुमाइश нумāиш *ж.*; 2. *фото* एक्सपोज़ экспоз *м.*

экспонат *м.* नमूना намӯнā *м.*, प्रदर्शित वस्तु прадаршит васту *ж.*

экспорт *м* निर्यात нирйāт *м.*, एक्सपोर्ट экспорт *м.*

экспортировать [देश के] बाहर भेजना [дэш кэ] бāҳар бхэджнā *п*, निर्यात करना нирйāт карнā *п.*

экспресс *м.* एक्सप्रेस экспрэс *ж*

экстракт *м* अरक़ арак *м.*, निचोड ничор *м.*, **хвойный ~** चीढ़ के काँटों का अरक़ (निचोड) *м.*

экстренный 1. (*чрезвычайный*) विशेष вишэш, असाधारण асāдхāран, **~ выпуск** विशेषांक *м.*; 2. (*срочный*) फ़ौरी фаурӣ, तात्कालिक тāткāлик.

элевáтор *м.* एलीवेटर элӣвэтар *м*

элегáнтный सजीला саджӣлā, सुरूप сурӯп

элéктрик *м* एलेक्ट्रीशियन элэктрӣшийан *м.*

электрификáция *ж.* बिजलीकरण биджлӣкаран *м* . विद्युत्करण видйуткаран *м*

электрúческ||ий बिजली (विद्युत) का биджлӣ (видйут) кā, वैद्युतिक вайдйутик; ~**ая лáмпочка** बिजली का लैंप *м.*, बिजली-बत्ती *ж* ; ~**ая плúтка** बिजली का चूल्हा *м*

электрúчество *с* बिजली биджлӣ *ж.*, विद्युत видйут *ж.*; **зажигáть** ~ बिजली जलाना *п* , **гасúть** ~ बुझाना *п.*

электровóз *м.* बिजली-इंजन биджлӣ-инджан *м*

электропóезд *м.* बिजली की रेलगाडी биджлӣ кӣ рэлгāрӣ *ж.*

электрополотёр *м.* बिजली से फ़र्श पालिश करने की मशीन биджлӣ сэ фарш пāлиш карнэ кӣ машӣн *ж.*

электросвáрщик *м.* वेल्डिंग करनेवाला вэлдинг карнэвāлā *м*

электроста́нция *ж.* बिजलीघर биджлӣ-гхар *м.*

электроте́хник *м.* एलेक्ट्रीशियन элэкгрӣ-шийан *м*, बिजली का मिस्त्री биджлӣ кā мистрӣ *м*

электроэне́ргия *ж* बिजली-शक्ति биджлӣ-шакти *ж.*, विद्युत-शक्ति видйут-шакти *ж.*

эмалиро́ванн||ый: ~ая посу́да मीने के बरतन мӣнэ кэ бартан *м. мн.*

эма́ль *ж* मीना мӣнā *м.*, इनामिल инā-мил *м.*

эмбле́ма *ж* निशान нишāн *м.*, लांछन лāнчхан *м*, प्रतीक пратӣк *м*, चिह्न чихна *м*

эмигра́нт *м* प्रवासी правāсӣ *м.*

энерги́чный उद्योगी удйогӣ, उत्साही утсāхӣ, फुरतीला пхуртӣлā; ~ **челове́к** उत्साही (फुरतीला) आदमी *м.*

эне́ргия *ж.* 1. ताक़त тāкат *ж.*, शक्ति шакти *ж.*, 2. (*усилия, старания*) उत्साह утсāх *м*, सरगर्मी саргармӣ *ж.*

энтузиа́зм *м* उत्साह утсāх *м*, जोश джош *м*., सरगर्मी саргармӣ *ж*.

энциклопе́дия *ж* विश्वकोष вишвакош *м*

эпиде́мия *ж* महामारी махāмāрӣ *ж*., वबा вабā *ж*

эпило́г *м*. उपसंहार упасанхāр *м*

эпо́ха *ж* जमाना замāнā *м*., दौर даур *м*., काल кāл *м*., युग йуг *м*.

э́ра *ж* **1.** (*система летосчисления*) युग йуг *м*., सन сан *м*; **2.** *см*. эпо́ха

Эритре́я एरीट्रिया эрӣтрийā.

эскала́тор *м*. चलती सीढ़ी чалтӣ сӣрхӣ *ж*., ऐस्केलेटर айскэлэтар *м*.

эски́з *м*. *жив*. खाका кхāкā *м*., रेखा-चित्र рэкхā-читра *м*

эстафе́т||а *ж*. रिले-रेस рилэ-рэс *м*, एस्टा-फेट эстāфэт *м*.; **передава́ть ~у** डंडी सौंपना *п*

эстафе́тный: ~ **бег** रिले-रेस рилэ-рэс *м*.

эсто́нец *м*. एस्तोनियन эстонийан *м*

Эсто́ния एस्तोनिया эстонийā.

Эсто́нская ССР एस्तोनिया सोवियत समाज-

वादी प्रजातन्त्र эстонийā совийат самāдж-вāдӣ праджāтантра.

эстóнский एस्तोनियन эстонийан.

эстрáд||а *ж* 1. (*площадка*) मंच манч *м*., चबूतरा чаутрā *м*.; 2. (*вид искусства*) वैराइटी आर्ट вайрāити āрт *м*., विविध-कला вивидх-калā *ж*., **артúст ~ы** वैराइटी ऐक्टर *м*., विविध-कलाकार *м*.

эстрáдн||ый: ~ концéрт वैराइटी कंसर्ट вайрāити кансарт *м*.; **~ое представлéние** वैराइटी तमाशा вайрāити тамāшā *м*.

э́та: ~ кни́га моя́ यह किताब मेरी है йах китāб мэрӣ хэ̃.

этáж *м*. मंज़िल манзил *ж*., तल्ला таллā *м*.

этажéрка *ж*. बुक-स्टैंड бук-стайнд *м*., किताबों का स्टैंड китāбõ кā стайнд *м*.

этáп *м*. मंज़िल манзил *ж*.

э́ти: ~ местá свобóдны ये सीटें खाली हैं йэ сӣтэ̃ кхāлӣ хэ̃

этикéт *м*. शिष्टाचार шиштāчāр *м*, सदाचार садāчāр *м*., आदाब āдāб *м*.

этикéтка *ж*. लेबुल лэбул *м*, चेपी чэпӣ *ж*

этнóграф *м* मानव-जाति-शास्त्र-वेत्ता мā-нав-джāти-шāстра-вэттā *м*

этногрáфия *ж.* मानव-जाति-शास्त्र мāнав--джāти-шāстра *м*

э́то: ~ óчень интерéсно! यह बहुत दिलचस्प है! йах бахут дилчасп хэ!; **~ прáвда?** यह सच है? йах сач хэ?

э́тот: в ~ раз इस (अब की) बार ис (аб кӣ) бāр.

этю́д *м. жив.* तसवीर का खाका тасвӣр кā кхāкā *м*, रेखा-चित्र рэкхā-читра *м*

эфиóп *м.* हबशी хабшӣ *м.*

Эфиóпия इथियोपिया итхийопийā, एबीसीनिया эбисӣнийā.

эфиóпский हबशी хабшӣ.

эфи́р *м* 1. *физ.* आकाश āкāш *м.*, ईथर ӣтхар *м*; 2. *хим.* ईथर ӣтхар *м*

эффéкт *м.* 1. (*воздействие*) असर асар *м.*, प्रभाव прабхāо *м.*; 2. (*результат*) नतीजा натӣджā *м.*, परिणाम паринāм *м*

э́хо *с.* गूँज гӯдж *ж.*, प्रतिध्वनि пратидхвани *ж.*

Ю

юбилéй *м.* जयंती джайанти *ж*, जुबली джублй *ж*, वर्षगाँठ варшага̄ӥх *ж.*; **отмечáть (прáздновать) ~** जुबली मनाना *п*

юбилéйный जयंती джайанти, वर्षगाँठ का варшага̄тх ка̄, जुबली джублӣ.

ю́бка *ж.* घघरा гхагхра̄ *м*, लहँगा лаха̄га̄ *м*; साया са̄йа̄ *м* (*нижняя*)

ювели́р *м* सुनार суна̄р *м.*, जौहरी джаухарӣ *м.*

ювели́рн||ый: ~ые издéлия सोने-चाँदी की चीजें сонэ-ча̄ди кӣ чӣзэ̄ *ж. мн*, सुनारी की चीजें суна̄рӣ кӣ чӣзэ̄ *ж мн.*

юг *м.* दक्खिन даккхин *м*, दक्षिण дакшин *м.*

юго-востóк *м* दक्षिण-पूर्व дакшин-пӯрва *м.*

юго-востóчный दक्षिण-पूर्वी дакшин-пӯрвӣ

юго-зáпад *м* दक्षिण-पश्चिम дакшин-пашчим *м*

юго-зáпадный दक्षिण-पश्चिमी дакшин-пашчимӣ.

Югосла́вия युगोस्लाविया йугославийā
югосла́вский युगोस्लाविया का йугославийā кā
Ю́жно-Африка́нский Сою́з दक्षिण-अफ़्रीका का संघ дакшин-африкā кā сангх *м.*
ю́жный दक्षिण дакшин, दक्षिणी дакшинӣ; **Ю́жный по́люс** दक्षिणी ध्रुव *м*
ю́мор *м.* हास्य хāсйа *м.*, हास्यरस хāсйа-рас *м.*
юмористи́ческий हास्यपूर्ण хāсйапӯрна, हास्योत्पादक хāсйотпāдак; ~ **журна́л** हास्य-पत्रिका *ж*
ю́ность *ж.* जवानी джавāни *ж*, युवावस्था йувāвастхā *ж.*, यौवन йауван *м.*
ю́ноша *м.* नौजवान науджавāн *м.*, युवक йувак *м.*
ю́ношеский यौवनिक йауваник, यौवन का йауван кā.
ю́ношество *с.* 1. (*пора, время*) युवावस्था йувāвастхā *ж.*, जवानी джавāнӣ *ж.*, 2. *собир.* नौजवान लोग науджавāн лог *м. мн.*

юный नौजवान науджава̄н, युवा йува̄; **с юных лет** युवावस्था से ही.

юрист *м.* क़ानूनदाँ ка̄нӯнда̄̃ *м.*, न्यायज्ञ нйа̄йгья *м.*, धर्मशास्त्री дхармаша̄стрӣ *м.*

юстиция *ж.* न्याय нйа̄й *м*

Я

я मैं мэ̄̃; **я рад вас видеть** आप से मिलके मुझे खुशी होती है.

яблоко *с.* सेब сэб *м.*

яблоня *ж.* सेब का पेड़ сэб ка̄ пэр̣ *м*

явиться *см.* **являться.**

являться 1. (*приходить*) आना а̄на̄ *нп.*, पहुँचना пахӯ̃чна̄ *нп.*; **2.** (*быть кем-л.*) होना хона̄ *нп.*

ягнёнок *м.* भेड़ का बच्चा бхэр ка̄ баччā *м*, मेमना мэмна̄ *м.*

ягод||а *ж.* बेरी бэрӣ *ж.*; ~ы बेरियाँ *ж.мн.*

ядро *с.* **1.** (*плода*) गूदा гӯда̄ *м*, गुठली гут̇хлӣ *ж.*; **2.** *спорт.* गोला гола̄ *м.*; **толкать** ~ गोला फेंकना *n*

язы́к I *м. кул.* ज़बान забāн *ж.*

язы́к II *м.* 1. (*орган*) जबान забāн *ж.*, जीभ джӣбх *ж.*, जिह्वा джиҳ̌вā *ж.*; 2. (*речь*) जबान забāн *ж.*, भाषा бхāшā *ж.*; **я изуча́ю ~ хи́нди** मैं हिंदी भाषा सीखता हूँ.

языкозна́ние *с.* भाषाशास्त्र бхāшāшāстра *м.*, जबानदानी забāндāнӣ *ж.*

я́ичница *ж.* आमलेट āмлэт *м.*, तले हुए अंडे тале ҳуэ айдэ *м. мн.*

яйцо́ *с.* अंडा андā *м.*

я́кор||ь *м.* लंगर лангар *м.*; **броса́ть ~** लंगर करना (छोड़ना, डालना) *п.*; **снима́ться с ~я** लंगर उठाना *п.*, **стоя́ть на ~е** लंगर डालकर रहना *нп.*, लंगर पर होना *нп.*

я́ма *ж.* गढा гаṛхā *м.*, गड्ढा гаддхā *м.*, ◇ **возду́шная ~** हवा का खला *м.*

янва́рь *м.* जनवरी джанварӣ *ж.*

янта́рный कहरुबाई кахрубāӣ

янта́рь *м.* कहरुबा каҳрубā *м.*, तृणमणि тринмани *ж.*

япо́нец *м.* जापानी джāпāнӣ *м.*

Япо́ния जापान джāпāн

япо́нский जापानी джāпāни.

я́ркий 1. उज्जवल уджджвал; चमकीला чамкӣлā, चटकीला чаткӣлā (*о цвете*); 2. *перен* ज्वलत джвалант; ~ приме́р ज्वलंत उदाहरण *м.*

ярлы́к *м* लेबुल лэбул *м*, चेपी чэпӣ *ж.*

я́рмарка *ж.* मेला мэлā *м*, हाट хāт *ж.*; междунаро́дная ~ अंतर्राष्ट्रीय मेला *м.*

яров||о́й: ~ые хлеба́ वसंत की फ़सलें васант кӣ фасалэ̄ *ж. мн.*

я́рус *м. театр.* घेरा гхэрā *м.*, गैलरी гэларӣ *ж.*

я́сли *мн.* (*детские*) शिशुगृह шишугрих *м.*, नर्सरी нарсарӣ *ж*

я́сно: соверше́нно ~, что... बिलकुल जाहिर (साफ़, स्पष्ट) है कि... билкул зāхир (сāф, спашта) хэ ки...

я́сн||ый साफ़ сāф, स्पष्ट спашта; ~ая пого́да साफ़ मौसिम *м*; ~ое представле́ние स्पष्ट विचार *м.*

я́хта *ж.* केलिपोत кэлипот *м.*, बजरा баджра̄ *м*

яхт-клу́б *м.* केलिपोत-क्लब кэлипот-клаб *м.*

ячме́нь I *м.* (*хлебный злак*) जौ джау *м*

ячме́нь II *м.* (*на глазу*) [आँख की] बिलनी [а̃кх кӣ] билнӣ *ж.*, अजनहारी анджанха̄рӣ *ж.*

я́шма *ж.* यशब йашб *м.*, यशम йашм *м*

я́щерица *ж.* छिपकली чхипкалӣ *ж.*

я́щик *м.* पेटी пэт̣ӣ *ж.*, डब्बा дабба̄ *м*, बकस бакас *м.*; दराज़ дара̄з *м.* (*стола, комода*); **почто́вый** ~ पोस्ट-बकस *м.*, लेटर-बकस *м.*